EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1830	3 April	Aerø	1830/4/3	1

SOURCE

Johnstrup.

Hubertz
Besk. over
Aerø. S.15.

Hübertz. Beskr. ov. Ærø. S. 15. »Der rasede en orkanagtig Storm af SV. især over den mellemste Deel af Øen; og afdækkede en stor Mængde Huse i Tranderup og Rise Sogne. Ogsaa i Ærøskjøbing voldte den endeel Skade. En engelsk Brig, som gik sønderfor Øen, blev sat iland ved Vaarbjerg saa nær inde, at Bugsprydet næsten naaede ind over Marken. Denne Storm var udentvivl ledsaget af et Jordskjælv; thi Gulvet sank paa flere Steder i Ærøskjøbings Kirke, og i Klinten ved Vuderup fremkom der en meget lang Revne, et Par Alen inden for Udkanten, med hvilken den løb parallel. — I Historisk-topogr. Efterr. om Musse Herred paa Laaland af A. Kall Rasmussen angives S. 372, at der den 3die April 1830 rasede en voldsom Orkan paa Laaland.

Annalen de
Physik &
Chemie.

Strong storms in the Baltic caused much damage.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1831	17 Nov	Svärdsjö	1831/11/17	1

SOURCE

Perrey. 1831. 17 novembre, au milieu d'une tempête, on a ressenti, en Suède, une secousse de tremblement de terre, accompagnée d'une forte détonation : au même moment, on aperçut une lueur extraordinaire à l'horizon, vers le nord (Garnier, *Météorol.*, p. 169).

Kjellén. 199. 1831, nov. 17, kl. 6,45 f. m. Svärdsjö (Österdalarne). S. Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1833	13 Jan	Linköping	1833/1/13	1

SOURCE

Perrey.

1833. 13 janvier, à Linköping, deux secousses qui ont duré environ dix secondes : on rapproche de ce fait le singulier phénomène qu'on a ressenti la nuit suivante : auprès du pont de Montata, les eaux du fleuve ont cessé de couler, et se sont élevées comme un mur ; on a pu traverser le lit à sec, et pourtant il passe ordinairement sous ce pont soixante mille tonnes d'eau par minute (Garnier, *Météorol.*, p. 170).

Kjellén.

1888.

131. *Den 13 januari;* Östergötland.

»Söndags afton den 13 jan., kl. omkr. 8, märktes härstädes (Linköping) på landet häromkring ett lindrigt jordskalf, åtföljdt af ovanligt buller, liknande bullret af en stor och tungt lastad vagn som hastigt framilar på en stengata. Bullret fortfor med kort uppehåll i tvänne omgångar, och kunde tiden, som hvardera af dessa utbrott varade, beräknas till ungefär 10 sekunder. Husen kändes darra däraf och fönstren skallrade, äfvensom personer, som vid tillfället sprungit ut, kände jorden darra under fötterna och tyckte sig höra någon blåst eller starkare rörelse i luften. Himlen var stjärnklar åtminstone här på trakten. En likadan jordstöt med ett dylikt buller har vid ungefär samma tid förmärkts ända ned till trakten kring Eksjö, 12 mil S härifrån, samt i Skeninge, där jordskakningen berättas förorsakat mycken förskräckelse bland damerna på den då för handen varande Tjugondedags-assemblén. — Äfven i Vadstena märktes samma naturfenomen ungefär vid samma tid eller något senare, hvartill kommer att åskan skall liktidigt hafva slagit ned i en ek på en äng vid Eskeberga i trakten af Medevi. Då därjämte den sällsynta händelsen inträffat att strömmen vid Motala bro stannat natten mellan söndagen och måndagen den 13 och 14 dennes — — — finner man, att naturen vid detta tillfälle varit försatt i en besynnerlig rörelse. — — — En landtbrukare satt just vid sitt skrifbord och granskade sina räkenskaper öfver sitt bränneri, då bordet skakades och papperen, som låga framför honom, darrade. Han sprang upp häftigt, men då allt blef stilla, skyndade han ner i huset, berättade själf och lät sig berätta hvad hvar och en hört och känt, men hvarje beskrifning var olika. — — —«

Göteborgs Nyheter 1833, nr 6, s. 41 f. Uppgifterna äro för magra för att tillåta någon slutsats om riktningen, huruvida den varit N—S efter Vetterns strand eller V—O efter Östgötasilurens nordliga begränsning, en äfvenledes känd seismisk linie.[1]

[1] Linnarsson i G. F. F. 1879, s. 329; Svedmark ibm 1894, ss. 218, 220.

200. 1833. jan. 13. kl. 8 e. m. Östgötaslätten (Vadstena, Linköping, Skeda) ned åt Eksjö. 2 stötar. Kj., Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1833	Sept	Nordfjord	1833/9	1

SOURCE

Kolderup.

1833.

En dag i slutten av september, mellem kl. 8 og 9 em., i Rugsund, Daviken og Gloppen, Nordfjord. V. (Th.).

Reusch.

Nordfjord. Høsten 1833 **indtraf et stærkt jordskjælv i Nordfjord. Som steder, hvor det følten, nævnes Rugsund, Daviken og Gloppen. (Thomassen).**

Thomassen.

1833.

Die heftigste Erschütterung in Nordfjord, deren sich Leute noch jetzt erinnern, scheint die zu sein, welche im Herbste 1833 stattfand. Die Zeit kann nicht näher angegeben werden, doch war es vermutlich nach Mitte September, abends zwischen 8 und 9 Uhr. Das Erdbeben wurde gleichzeitig in Rugsund, Davik und Gloppen, 4 Meilen östlich von Davik, bemerkt und wiederholte sich dreimal hintereinander. Eine alte Frau, damals ein Kind von 6 - 7 Jahren und zu Ryg in Gloppen wohnend, erzählt noch mit Grausen davon. Kisten wurden vom Fussboden emporgehoben und die Fensterscheiben klirrten. Ihr Vater, der auf dem Felde war, sagte, dass sich der Boden wellenförmig bewegt habe.

(O. S. Hansen im Briefe an Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1833	1 Dec	N. Dals	1833/12/1	1

SOURCE

Kjellén.

201. —, dec. 1, kl. 7 f. m. N. Dals, Nordmarks, Nors prosterier. 2 stötar. S. Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	21 March	Helgeland	1834/3/21	1

SOURCE

Keilhau.

1834.

21 Marts, i Ranen paa Helgeland, Kl. 12½ Midnat, temmelig stærkt Jordskjælv, der gjentoges Kl. 3 Eftermiddag. Væggene knagede og Dörene rystede, hvorpaa fulgte et stærkt Snefald; Therm. viste 0° og Barom. 26, 8, 5 om Aftenen den 16; derimod om Morgenen den 17 viste Therm. — 4½ og Barom. 27, 2, 4. (Morgenbl. for 1835, No. 66. Mon ikke en Trykfeil er indlöben i Dato-Angivelserne?).

Perrey.

1834. Le 21 mars, à Ranen, dans l'Helgeland, à minuit et demi, forte secousse; une deuxième, le même jour, à trois heures et demie du soir. Les murs furent ébranlés, les portes secouées (M. Keilhau suppose une erreur dans le quantième du mois) (*Morgenblad* pour 1835, n° 661; K.).

Kolderup.

1834.

21 mars, kl. 12½ fm., i Ranen og Lurø. R. (KEILH.).
21 mars, kl. 3 em., i Ranen og Lurø. R. (KEILH.).

Thomassen.

1834.

Am 21 März, morgens, Erschütterung zu Lurö (Helgeland). Im Berichte wirdgesagt, dass Erschütterungen mehrmals des Jahres verspürt würden. Vor der öben erwähnten hatte man doch längere Zeit keine bemerkt.

(Morgenbladet $^{27}/_{4}$ 34.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	21 March	Helgeland	1834/3/21	2

SOURCE

Morgenbladet,
27/4/1834.

Several earthquakes - this was the first for some time.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	21 April	Nyeds	1834/4/21	1

SOURCE

Kjellén.

202. 1834, april 21, middag, och »ett par dagar därefter», Nyeds prosteri (Värml.). O. 2 stötar. Sid.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	17 Aug	W. Norway	1834/8/17	1

SOURCE

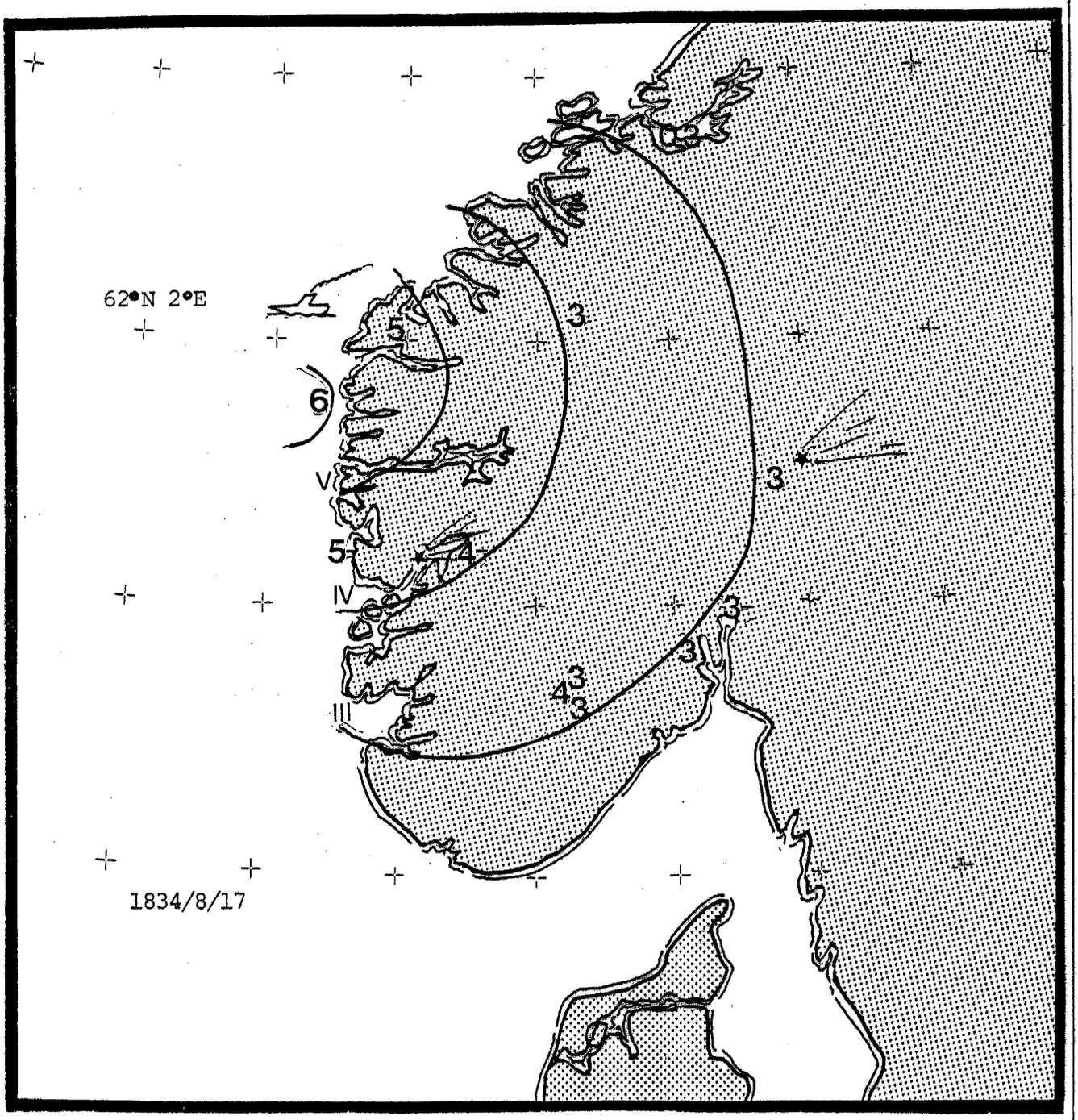

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	1

SOURCE

Keilhau.

Mellem 16 og 17 August, omtrent ved Midnat, merkedes ved Christiania et svagt Jordskjælv, som paa andre Steder i Landet yttrede sig hæftigere. Morgenbladet for dette Aar indeholder følgende Beretninger: a. Fra Hvidesöe i Tellemarken (No. 250). "Natten imellem den 16 og 17 August, Klokken omtrent 12½, fornam Beboerne af Gaarden Moen her i Præstegjældet et hæftigt Jordskjælv, der vækkede dem op af deres Sövn. Der merkedes tvende Stöd med nogen, dog ubetydelig Mellemtid. Efterat det förste Stöd, der varede omtrent eet Minut, var forbi, hörtes der en forunderlig Susen og Bragen saavel i Huset som udenfor. Medens denne varede, stod en af Beboerne op, og gik ud for at see, hvad det var, men da han kom ud, baade saae og hörte han, at Tagstenene paa Husene bævrede, hvilket og var Tilfældet med et lidet Bröndhuus, hvori Vandet skvulpede omkring." En Anden, som ogsaa var staaet op for at erfare hvad der var paafærde, hörte og saae en Rulle i fuld Bevægelse. "Beboerne forsikre med Bestemthed, at der medgik 2 til 3 Minutter til begge Stödene. Ogsaa paa Gaarden Midsund, der ligger omtrent 2000 Alen fra Moen, havde nogle af Beboerne til samme Klokkeslet merket Jordskjælvet, hvorimod Beboerne paa en anden Gaard, der ligger mellem Moen og Midsund, Intet havde fornummet. — — Dette troer man fortjener at komme til offentlig Kundskab, saa meget mere, som det netop var samme Nat og samme Tid, nemlig Natten imellem den 16 og 17 Kl. 12½, et Jordskjælv merkedes i Drammen." — b. Fra Söndmör (No. 252). "Natten til 17 August Kl. nogle Minuter over 12, indtraf her i Egnen et Jordskjælv af de betydeligste, som Nogen kan erindre sig. Folk vaagnede af Sövne ved Leiets Bevægelse, og Vinduer, Döre og Kakelovne m. m. klirrede, saa at det tydelig hörtes. Man antog, at det varede henved eet Minut." — c. Fra Trondhjem (No. 253). "Ogsaa her (¼ Miil fra Trondhjem) bemerkede man Jordskjælvet Natten mellem 16 og 17 August, Kl. mel. 12 og 1, i den Grad, at Sengen rystede, Huset knagede, Vinduerne klirrede og Döre sprang op. Luften var ganske stille, og Natten maanelys." — d. Fra Læssöe i Guldbrandsdalen (No. 253), hvorfra der skrives, at dette Jordskjælv ligeledes var iagttaget dersteds, omtrent Kl. 10½ (?) Aften, men at det var svagere, end det, der indtraf den 3 Septbr., hvorom nedenfor. — e. Fra Österdalen (No. 256). "Jordskjælvet Natten til den 17

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	2

SOURCE

Keilhau.

August var i Elverum i Österdalen ledsaget af et sjeldent Luftsyn, som ikke synes andetsteds at være blevet bemerket. En Mand, som paa den Tid af Natten tilfældigviis kjörte ledsaget af en Skydsdreng paa Landeveien, giver derover följende Beskrivelse: vi omstraaledes pludselig af en saa overvættes Klarhed, at vi begge, saa at sige, tabte Bevidstheden, og at vort Syn blev blændet, at vi ikke kunde see Hesten, som vi kjörte med. Da vi omsider fik Synet igjen, viste der sig höiest paa Himmelen, der ellers var klar og stjernefuld, en tyk, gylden og ligesom gnistrende Stribe, der i synlig Længde omtrent kunde være 10 Alen. Den stod længe uforandret, men svandt omsider hen fra Midten af, medens Enderne længst bleve synlige." — f. Tvende Beretninger fra Bergen, af hvilke den förste (i No. 253), fra Bergens Stad, anmelder, at Jordskjælvet sporedes der Kl. 12¼ om Natten, at det var temmelig stærkt og varede omtrent 6 Secunder. Herhos tillægges: "Barometeret havde hele otte Dage iforveien aldeles ikke forandret sit Standpunkt. Ogsaa i Bergen, der er bekjendt for sit regnfulde Klima, har denne Sommer været ualmindelig varm og tör; Foraaret derimod meget regnfuldt." Den anden af disse Beretninger er fra Hr. Provst N. Herzberg i Hardanger. "1834, 17 August, Morgen Kl. 12¼ omtrent, merkedes her paa Ullensvangs Præstegaard og i hele Omegnen et Jordskjælv, vedvarende nogle Secunder. Sengene rystede; en Vandflaske paa et Bord klingede; Sjærene (Skaderne), som hvile under Tagrenderne, flöi op i Træerne og skvaldrede; Stödet syntes at gaae fra N. V. til S. O.; det var stille og klar Himmel. Barometeret 28—2—5, Therm. + 13. En Ildkugle saaes at flyve fra Ö. til V. — En Mand paa en Jagt i Samlefjord saae Ildkuglen farende; det forekom ham, som at den kastede Gnister ned paa Flagerne (Dækket) af Jagten, men ingen Bevægelse merkedes i Söen. Jagten

II

skjalv ikke. — Fra Bergen er mig af en opmerksom Iagttager berettet, at Sengene rystede, at Ildkuglen saaes, at Himmelen var klar, at Barometeret forandredes ei, at Maanen var röd. Om Bevægelse i Söen har jeg Intet hört, undtagen at bemeldte Iagttager beretter, at en Nordfar-Skipper, som samme Nat, mellem 12 og 1, den 17 August passerede Forbjerget Stat, följede et Stöd paa Jagten, som om den havde sellet paa et Skjær.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	3

SOURCE

Keilhau.

Saavidt ellers spörges, er dette Jordstöd merket vidt og bredt, til Fjelds og Fjære, i Söndre- og Nordre-Bergenhuus Amt."

Perrey.

—Nuit du 16 au 17 août, minuit : faible tremblement de terre à Christiania; il fut plus fort dans le reste de la Norvége. On le ressentit à Hvidesöe, en Tellemark, à Drammen, à Söndmör, à Drontheim, à Lœssöe, dans le Gullbrandsdal, à Österdal, à Bergen. Les lits, les portes, les fenêtres furent ébranlés et secoués. A Elverum, dans l'Österdal, des paysans virent un météore d'une clarté excessive, qui les priva de l'usage de la vue pour quelques instants. La secousse à Bergen parut marcher du nord-ouest au sud-est, et l'on y vit un globe de feu allant de l'est à l'ouest. Un batelier du Samlefiord vit aussi un globe de feu qui lui parut lancer des étincelles. Un navire qui passait devant le cap Stat sentit une secousse comme s'il avait touché sur un écueil (*Morgenblad* pour 1834, nos 250, 253, 256; K.).

Kolderup.

16—17 august, om natten, i Trondhjem, Søndmøre, Lesje, Nordre og Søndre Bergenhus amter, Bergen, Elverum, Drammen, Kristiania og Telemarken (Kviteseid). V. St. (KEILH., TH.).
17 august, kl. 10½ em., i Lesje. L. (TH.).

Jordskjælvet den 17 august 1834. Kl. 12¼ fm. merkedes over store dele av det sydlige Norge et jordskjælv. I periferien av utbredelsesomraadet laa Trondhjem, Elverum, Drammen, Kviteseid, Ullensvang og Bergen. Desværre er meddelelserne for faa til at utbredelsen med sikkerhet kan kartlægges, men et forsøk er dog gjort (fig. 2). Jeg vil i anledning dette bemerke at jordskjælvet, ifølge KEILHAU, i Trondhjem hadde en saadan styrke, at man maa formode, at det har strukket sig ialfald noget længere mot nord; desværre foreligger der ingen efterretning fra nordenforliggende steder. I Sverige har jordskjælvet ikke været iagttat.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	4

SOURCE

Kolderup.

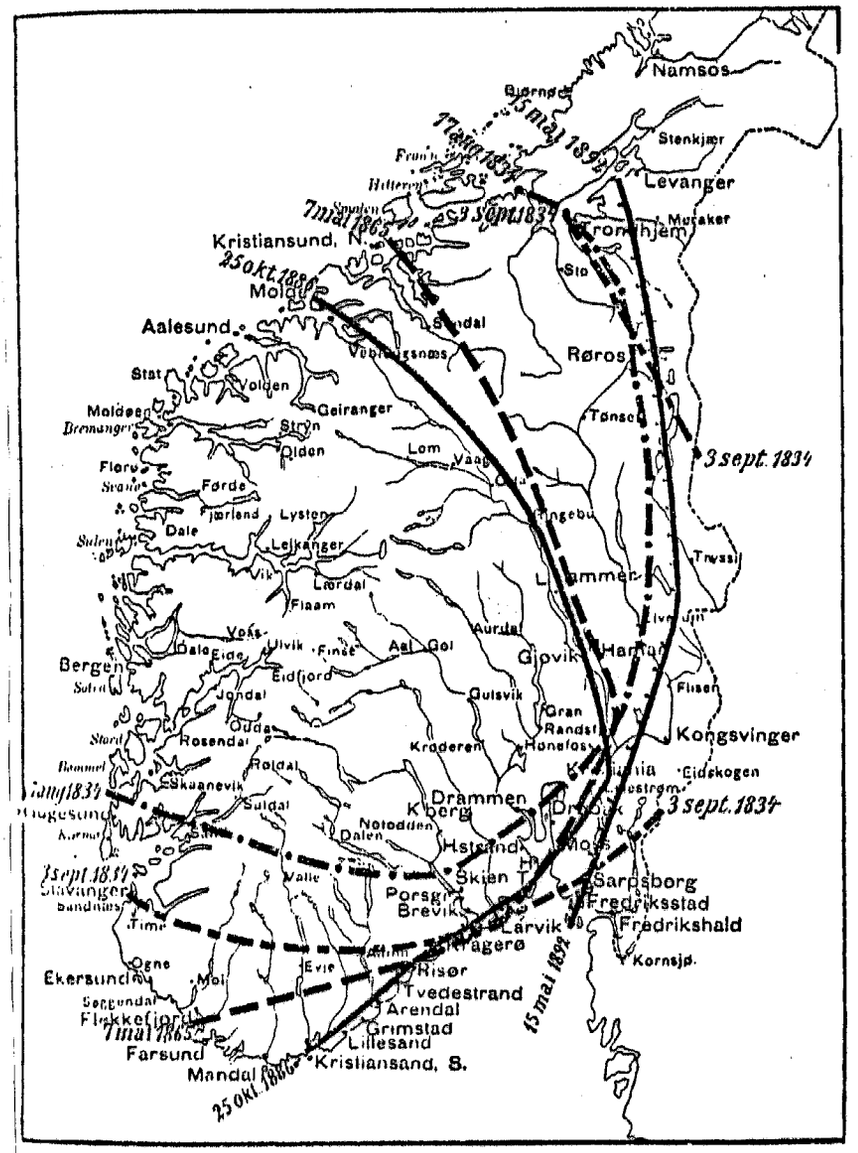

Fig. 2. Kart over uthredelsen av jordskjælvene den 17 august 1834, 8 september 1834, 7 mai 1865, 26 oktober 1886 og 15 mai 1892.

Reusch.

Sydlige Norge 1834 17de august. **Omtrent kl. $12^1/_4$ form. Dette jordskjælv kjendtes i Throndhjem, Elverum, Drammen, Kviteseid, Ullensvang, Bergen. Desuden er der inden den af linjerne mellem disse steder afgrænsede del af landet meddelelser fra Kinn, Stat, Sondmor, Lesje. Fra Sondmor meldes, at dette jordskjælv var et af de betydeligste, som nogen kunde erindre. (Keilhau).**

Thomassen.

In der Nacht vom 16 auf den 17 August, kurz nach Mitternacht, ist an mehreren Orten unsres Landes ein Erdbeben, das, wie es scheint, sich weiterstreckt hat, bemerkt worden. An mehreren Orten ist die Erschütterung zweifelsohne ziemlich stark gewesen.

Das Erdbeben ward zuerst in Söndmöre »einige Minuten nach 12 Uhr« verspürt und wird als eines der beträchtlichsten deren man

sich erinnern kann, geschildert. Die Bewohner wurden durch die Bewegung geweckt. Die Dauer desselben auf eine Minute geschätzt.

In der Umgegend von Trondhjem war die Erschütterung auch stark. »Das Bett zitterte, das Haus krachte, die Fenster klirrten und die Thüren sprangen auf.« Die Luft war still und die Nacht mondhell. Die Zeitangabe »zwischen 12 und 1 Uhr« ist sehr unbestimmt.

Aus Ullensvang in Hardanger (Pastor N. Hertzberg) wird gemeldet, dass man da in der ganzen Gegend »den 17 August morgens 12¼ Uhr ungefähr, das Erdbeben, welches etliche Secunden dauerte« bemerkte. »Die Elstern, die unter der Dachrinne ruhten, flogen auf die Bäume und schrieen; der Stoss schien von NW nach SO zu gehen; die Luft war still, der Himmel klar. Barom. 28—2—5. Therm. + 13° R.«

Eine Feuerkugel (meteorisches Phänomen) wurde von O nach W fahrend gesehen. Ein Mann auf einer Jacht im Samlefjord sah dieselbe; es kam ihm vor als ob sie Funken auf das Deck der Jacht würfe. Keine Bewegung der See und kein Zittern der Jacht wurde bemerkt.

In Bergen wurde die Erschütterung verspürt und die Feuerkugel gesehen.

Wie es scheint ist das Erdbeben überall im südlichen und nördlichen Bergenhus verspürt worden.

Zu Kinn wurde das Erdbeben um 12½ Uhr wahrgenommen. Das Wetter war hell. »Gegen SW, woher die Erschütterung zu kommen schien, wurden einzelne Wolken, die wie eine brennende Flamme aussahen, gesehen.«

4—5 Meilen auf dem Meere ausserhalb Stadt wurde die Erschütterung am Bord einer Jacht sehr stark verspürt. Der Stoss war so heftig, dass die Leute »befürchteten auf ein Wrack gestossen zu sein«.

Zu Moen in Kviteseid (Thelemarken) bemerkten die Leute um 12½ Uhr ein heftiges Erdbeben, wodurch viele Leute aus dem Schlafe geweckt wurden. Man nahm zwei, durch einen kurzen Zwischenraum getrennte Stösse wahr.

Nach dem ersten Stosse »der beinahe eine Minute dauerte« wurde »ein sonderbares Sausen und Brausen sowohl in als ausser dem Hause gehört«. Einer der Bewohner, der ausgegangen war, »sah und hörte die Ziegel der Häuser beben«. In einem Brunnenhause lief das Wasser über. Eine Mangel wurde in Bewegung gesetzt. Die Bewohner versichern bestimmt, »dass beide Stösse zusammen 2 bis 3 Minuten dauerten.«

Auch auf dem Gehöfte Midsund, das beinah 1300 m. von Moen entfernt liegt, wurde das Erdbeben gleichzeitig bemerkt, während die Bewohner eines anderen Gehöftes, das zwischen Moen und Midsund liegt, nichts verspürten.

In Drammen wurden ebenfalls zwei Stösse gespürt (12¼ Uhr wird angegeben), doch ist die Bewegung weder stark noch von langer Dauer gewesen. Die ganze Erschütterung dauerte »mindestens eine Minute«. »Die Luft war des Nachmittags vorher sehr warm, still und ziemlich klar, bis auf den Abend, als sich der sogenannte Erdrauch in allen Richtungen zeigte.«

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	6

SOURCE

Thomassen.

Dies Erdbeben wurde in Elverum (Österdalen) von einer seltenen Lufterscheinung, die, wie es scheint, anderswo nicht bemerkt worden ist, begleitet. Ein Mann, der um diese Zeit der Nacht von einem Knecht begleitet in einem Wagen auf der Landstrasse fuhr, beschreibt das Phänomen wie folgt:

»Wir wurden plötzlich von einer so ausserordentlichen Helle umgeben, dass wir beide so zu sagen das Bewusstsein verloren. Unsre Augen waren dermassen geblendet, dass wir das Pferd mit dem wir fuhren nicht sehen konnten. Als wir endlich wieder sehen konnten, erschien im Zenith ein dicker, goldner und gleichsam funkelnder Streif, der anscheinend 10 Ellen lang war. Derselbe blieb lange unverändert stehen, schwand aber endlich von der Mitte ab hin, während die Enden am längsten sichtbar waren. Der Himmel war übrigens heiter und die Nacht sternhell.«

Diesen Notizen zufolge scheint das Erdbeben seinen Ausgangspunkt irgendwo ausserhalb der Küste von Söndmöre gehabt zu haben. Dort im Meere ist ja der Stoss sehr stark gewesen.

In Söndmöre, wo die Erschütterung etliche Minuten nach 12 Uhr eintraf, ebenso in Trondhjem ist sie sehr heftig gewesen.

Nicht so stark war, wie es scheint, die Bewegung zu Kviteseid und noch schwächer in Ullensvang und Drammen.

Die Richtung wird nur aus Ullensvang (NW—SO) und zwar von einem geübten und zuverlässigen Beobachter, dem Pastor N. Hertzberg, angegeben.

Die Angabe der Richtung aus Kinn »SW, woher es zu kommen schien« ist unbestimmt und übrigens wird SW—NO und NO—SW unter solchen Umständen leicht verwechselt werden können.

Auch die Zeitangabe deutet auf Söndmöre als Ausgangspunkt hin: Söndmöre einige Minuten nach 12 Uhr, Ullensvang 12 Uhr 15 Min., Kviteseid um 12½ Uhr, Drammen 12½ Uhr. (Auch die Zeitangabe von Kinn muss fehlerhaft sein.) Nehmen wir den Zeitunterschied zwischen Söndmöre und Drammen in Betracht (ca. 14 Minuten) so finden wir, dass die Erschütterung die 350 Kilometer von Söndmöre (wenn der Zeitpunkt hier zu $12^h\ 5^m$ gesetzt wird) bis nach Drammen in 11 Minuten zurückgelegt hat.

Diese Geschwindigkeit, ca 32 Kilom. in der Minute ist ja sehr glaublich.

Die zu Kinn und Elverum beobachteten Lichterscheinungen sind bemerkenswert.

(»Morgenbladet« 20 Aug., 7, 10, 13, 27 Sept., 10 Octb. 1824.)

Am 17. August abends 10½ Uhr wurde in Lesje eine Erschütterung verspürt.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	7

SOURCE

Tiden,
11/9/1834.

Hvidesse Præstegjeld, den 28de August. — Natten imellem den 16de og 17de August, omtrent Klokken 12½, fornam Beboerne af Gaarden Moen her i Præstegjeldet et heftigt Jordskjælv, der vækkede dem op af deres Søvn. Der mærkedes tvende Stød med nogen, dog ubetydelig Mellemtid. Efterat det første Stød, der varede omtrent eet Minut, var forbi, hørtes der en forunderlig Susen og Bragen saavel i Huset som udenfor. Medens denne varede, stod en af Beboerne op, og gik ud for at see, hvad det var; og da han kom ud, baade saae og hørte han, at Tagstenene paa Husene bævede, hvilket og var Tilfældet med et lidet Brændhuus, hvori Vandet skulpede omkring. En Underofficier havde den Nat hændelsesvis faaet Natteqvarteer paa Gaarden. Ved Siden af det Værelse, hvori han laae, stod der en Rulle; opvakt af Synen ved Stødet mærkede han, at Rullen pludselig blev sat i Bevægelse, men troede, at det var en af hans Bekjendte, som ved denne Allarm midt paa Natten vilde sætte ham i Skræk; han stod derfor op, og gik ud i Sideværelset for at see, hvem der var; men da han kom der, gik Rullen, men intet Menneske var tilstede. Beboerne forsikre med Bestemthed, at der medgik 2 à 3 Minuter til begge Stødene. Ogsaa paa Gaarden Midsund, der ligger omtrent 2000 Alen fra Moen, havde nogle af Beboerne til samme Klokkeslet mærket Jordskjælvet, hvortimod Beboerne paa en anden Gaard, der ligger imellem Moen og Midsund, Intet havde fornummet. Paa Gaarden Ruim i samme Præstegjeld fornam man den 28de August om Morgenen en Jordrystelse, der tvende Gange, nemlig Kl. 7 og Kl. 9, satte Huset og nogle Meubler i en dirrende Bevægelse. Dette troer man fortjener at komme til offentlig Kundskab, saa meget mere, som det netop var samme Nat og samme Tid, nemlig Natten imellem den 16de og 17de Kl. 12½, et Jordskjælv mærkedes i Drammen.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	8

SOURCE

Landbø-avisen,
No.34,
23/8/1834.

Natten til sidst afvigte Søndag, eller mellem 16de og 17de August, ved Midnatstider, Klokken nogle Minutter over 12, indtraf her i Egnen et Jordskjælv af de betydeligste som Nogen kan erindre sig. Folk vaagnede af Søvne ved Leiets Bevægelse, og Vinduer, Dørre og Kakkelovne m. m. klirrede saa at det tydelig hørtes. Man antog at det varede henved et Minut.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	9

SOURCE

Tiden,
No.66,
18/8/1834.

Drammen, den 16de Auguſt. — I denne Uge har man i Hougſund gjort et betydeligt Fund af jordgravet Guld. Arbeideren Halvor Olſen fra Tellemarken ſtødte nemlig den 12te d. ved at grave en Grøft igjennem en Myr ved Borger Chriſtopherſen Hoens Gaard Nedre-Hoen, paa to ſtore Guldringe og endeel andre Guldſmykker. Først fandt han de to ſtore Guldringe, hvoraf den ene var $1^1/_2$ Alen, den anden $1^1/_8$ Alen i Omkreds, begge omtrent $^3/_4$ Tomme tykke. Disſe to formodes at have været brugte til at have om Halſen. Derpaa fandt han tre mindre, massive Ringe, der formodentlig have været brugte til Armringe, tilligemed mange forſkjellige Smykker, hvoriblandt endeel med Inſcriptioner og Afbildninger, ſamt nogle med Stene. Iblandt disſe Smykker var en ſtor, meget tyk Fingerring med fem ſmaae Stene, og to Ørenring-Dopper, den ene med en Agatſteen i; af den anden er Stenen udfalden. Alt Guldet tilſammentaget veier 10 Mkr. og kan omtrentlig anſlaaes til en Værdie af 12 til 1500 Spd. Sølv. Foruden Guldet fandtes et Halsbaand af Perler og Stene, hvoraf idetmindſte endeel formodes at være ægte. Over det Hele ſaaes Levninger af et Klæde, ſom imidlertid ved første Berørelſe faldt ſammen til Støv. Den Myr, hvori det fandtes, har fordum været et Kjærn, og man formoder, at Guldet, indſvøbt i et Klæde, i Ufredstider er kaſtet ned i dette, og at Eieren er falden i Krigen eller paa anden Maade omkommen, inden Guldet kunde blive optaget. Derſom Stenene eller nogle af dem ere ægte, da vil Fundet være af meget betydeligt Værd. Det Hele vil i Løbet af næſte Uge blive ſendt ind til Chriſtiania. Guldet var, da det blev fundet, gandſke blankt og uforandret; men enkelte Sølvſmykker, ſom fandtes, vare tildeels fortærede.

— Den 17de Auguſt. — I Nat Kl. halv Eet fornam man paa adſkillige Steder her i Byen en Jordbyſtelſe, ſom ſatte Huſe og Senge i nogen Bevægelſe, ligeſom nogle tillukkede Døre ſprang op. Paa enkelte Steder fornam man tvende paa hinanden følgende Stød, og man troer at have bemærket, at det Hele varede idetmindſte eet Minut. Luften var den foregaaende Eftermiddag meget varm, uden Vind, men temmelig klar, indtil om Aftenen, da den ſaakaldte Landrøg viſte ſig paa alle Kanter.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	10

SOURCE

Morgenbladet, No. 256, 1834/9/13.

Norge.

Christiania, den 12te September. — Jordskjælvet, Natten til den 17de August, var i Eidsvold i Østerdalen ledsaget af et sjeldent Lufsyn, som ikke synes anbetstedes at være bleven bemærket. En Mand, som paa den Tid af Natten tilfældigvis kjørte, ledsaget af en Skydsdreng, paa Landeveien, giver deraf følgende Beskrivelse: "Vi omstraalede pludselig af en saa overvættes Klarhed, at vi begge, saa at sige, tabte Bevidstheden, og at vort Syn i den Grad blev blændet, at vi ikke kunde see Hesten, som vi kjørte med. Da vi omsider fik Synet igjen, viste der sig højest paa Himmelen, der ellers var klar og stjernefuld, en ryk, gylden og ligesom gnistrende Stribe, der i synlig Længde omtrent kunde være 10 Alen. Den stod længe uforandret, men svandt omsider hen fra Midten af, medens Enderne længst forblev synlige."

— Jordbrystrisen den 3die September om Aftenen Kl. 7, 40 Min. (Uhret har maaskee gaaet for sagte) har man ogsaa paa Lesjøe mærket meget stærk, samt anmeldt ved stærk Susen, hvorhos mørke Skyer i det Samme have trukket op paa den før klare Himmel. Ogsaa i Throndhjem har man følt den Kl. 8, i Skien Kl. 7½ og i Stavanger Kl. 7, 50 M., omtrent ligesom her.

Herzberg.

Felt in Ullensvang, Hardanger and surroundings. Beds shook, and glasses rattled on the table: N.W. towards S.E. A ball of fire was seen to fly from East to West.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	11

SOURCE

Tiden,
15/9/1834.

Sundmør, den 23de August. — Natten til sidstafvigte Søndag, eller imellem 16de og 17de August, ved Midnatstider, Kl. nogle Minutter over 12, indtraf her i Egnen et Jordskjælv af de betydeligste, som nogen kan erindre sig. Folk vaagnede af Søvne ved Leiets Bevægelse, og Vinduer, Døre og Kakkelovne m. m. klirrede saa, at det tydelig hørtes. Man antog at det varede henved et Minut.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	12

SOURCE

Morgenbladet,
No.250,
7/9/1834.

It lasted a minute. Accompanied by a rushing sound.

Hvidsøe Præstegjeld, den 28de August. — Natten imellem den 16de og 17de August, Klokken omtrent 12½, fornam Beboerne af Gaarden Moen her i Præstegjeldet et heftigt Jordskjælv, der vækkede dem op af deres Søvn. Der mærkedes tvende Stød med nogen, dog ubetydelig, Mellemtid. Efterat det første Stød, der varede omtrent et Minut, var forbi, hørtes der en forunderlig Susen og Brag[en] saavel i Huset som udenfor. Medens denne varede, stod en af Beboerne op, og gik ud for at see, hvad det var; men da han kom ud, hørte han, at Tagsteenene paa Husene bævrede, hvilket og var Tilfældet med et lidet Brændehuus, hvori Vander stulpede omkring. En Underofficier havde den Nat Hørdetjenesten paa Mattegaarden paa Gaarden. Ved Lyden af det Brag, hvori han laae, stod der en Kulle, opvakt af Sovnen ved Stødene, mærkede han, at Kullen pludselig blev lat i Bevægelse, men troede, at det var en af hans Medhjælpere, som ved denne Allarm midt paa Natten vilde sætte ham i Skræk; han stod derfor op, og gik ud i Sidebygningen for at see, hvem det var, men da han kom der, gik Kullen, men anden Mærkelighed var tilstede. Beboerne forsikre med Bestemthed, at der medgik 2 a 3 Minutter til begge Stødene. Ogsaa paa Gaarden Midtsund, der ligger omtrent 2000 Alen fra Moen, havde mange af Beboerne til samme Klokkeslet mærket Jordskjælvet, hvorimod Beboerne paa en anden Gaard, der ligger imellem Moen og Midtsund, intet havde fornummet. Paa Gaarden Ruun i samme Præstegjeld fornam man [illegible] Kl. 7 og Kl. 9, lave Huser og mange Meubler i en dirrende Bevægelse. Dette troer man, fortjener at komme til offentlig Kundskab, saameget mere, som der netop var samme Nat og samme Tid, nemlig Natten imellem den 16de og 17de Kl. 12½, et Jordskjælv mærkedes i Drammen.

Morgenbladet,
No.253,
10/9/1834.

It lasted a minute, windows shook at Trondheim and Sunnmøre. People woke.

Ifølge et Privatbrev fra Bergen af 19de f. M., har man der Natten imellem Løverdag og Søndag (den 16de og 17de), Kl. 12½, sporet en temmelig stærk Jordrystelse, der varede omtrent 6 Sekunder. Barometret havde hele otte Dage iforveien aldeles ikke forandret sit Standpunkt. Ogsaa i Bergen, der er bekjendt for sin regnfulde Klima, har denne Sommer været ualmindelig varm og tør; Foraaret var derimod meget regnfuldt. — Prof. Dahl har nu fuldendt sit Maleriet af Bergen, der, som bekjendt, er bestemt til en Præsent fra Staden Bergen til Kronprindz Oscar. Det roses af Kjendere som et af denne Mesters fortræffeligste Arbeider. Som man erfarer, vil Kunstneren, paa sin Tilbagereise til Tydskland, ikke efter den første Bestemmelse tage vorres til Kjøbenhavn. Han vil rimeligvis tage direkte fra Bergen med et Skib til Hamburg, hvorfra han først begiver sig til Berlin, for der at fuldende tvende begyndte Malerier.

Leesøe, den 4de September. — Onsdagen den 3die d. M., Kl. 8 Eftermiddag, hørte man her paa Stedet og i Omegnen et temmelig stærkt Jordskjælv, som varede omtrent 2 a 3 Minutter; Enhver skjønt saa at man ordentlig hendte Gulvet under sine Fødder at bevæge sig. Lyden var som stærk, som, naar man i en ganske kort Afstand hører en Vogn at passere meget fort paa Steengaden. Den 17de f. M. hørtes her ogsaa et Jordskjælv, omtrent Kl. 10½ Aften, dog ikke fuldkommen saa stærkt.

Søndmør, den 9de August. — Natten til sidstafvigte Søndag, eller imellem 16de og 17de August, ved Midnatstider, Kl. nogle Minutter over 12, indtraf her i Egnen et Jordskjælv af de heftigste som Nogen kan erindre sig. Folk vaagnede af Sovnen ved Leirets Bevægelse, og Vinduer, Døre og Kakkelovne m. m. klirrede saa at der tydelig hørtes. Men mueg at det varede herved ret Minut.

(Landboe-Avisen.)

Trondhjem, den 2den September. — Ogsaa her (4 Mil fra Trondhjem) bemærkede man Jordskjælvet Natten imellem den 16de og 17de August, Kl. imellem 12 og 1, i den Grad, at Sengen rystede, Huset knagede, Vinduerne klirrede og Døre sprang op. Luften var ganske stille, og Natten maaneklar.

— I Søndre og Nordre Trondhjems Amter bidrog det ypperlige Hundedagsvejr til vel at indbringe vor Overflod af Hør, der nu gaaer for 10 ℔. pr. Vog paa Torvet, som og at give vore tilsyneladende skjønne Agre et godt Stød fremad.

Jernmalmerne ere forbi; thi hos Fjeldmanden er vore frygtsom ved Efterens Udskrivelse af den umodne Havre. Af Bygget findes allerede meget paa Stub. Potatosaavningen lover ogsaa et rundeligt Udbytte. (T. A.)

Hitterdal, den 4de September. — Mandagen den 1ste d. M. om Morgenen imellem Kl. 8 og 9 mistede vore de yderst fattige Familiefædre her Livet ved følgende ulykkelige Tilfælde: Fiere Husmænd i Præstegjeldet havde ladet sig paa denne Dag leie til at bryde (løse) Tømmer, som i stor Mængde allerede i sidste Foraar havde hundret sig i Tinnelven. Medens disse Husmænd omtrent et Stenkast ovenfor Tinnefos vare bestjæftigede med dette Arbeide, blev Tømmerhobene, hvorpaa de stode, paa engang og før de havde vendt det, løs; af 16 Mand fik de 13 med Møie reddet sig tillands, men de tvende blev trængte ind imellem Tømmeret og blandt det dreves ned over Tinnefos. Deres Lig ere siden forefundne efterlagte. Deres efterladte Ægtefæller ere saameget mere ynkværdige, som de i deres forarmede Tilstand ere i en temmelig høi Alder (den eldste af dem 65 Aar gammel) og den ene af dem har 6, den anden 4 uforsørgede Børn.

— Igaaraftes den 3die d. M., Kl. 7¾ Eftermiddag, mærkedes her ret stor Jordrystelse. (El. Ugebl.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	13

SOURCE

Morgenbladet,
No.270,
27/9/1834.

Kinds Præstegjeld i Nordre-Bergenhuus Amt, den 9de September. — Vi have her havt tvende Jordrystelser; den første var den 17de August om Morgen Kl. 12½ i klar Veir. I Forveien, hvorfra den synes at komme, saaes i Luften enkelte Skyer, lig en brændende Flamme. Samme Nysgjerrige fortælles tvende Aaretz Drengene fra Selskens Fegdevar i Nordlands Amt at have mærket paa samme Tid, da de vare 4 a 5 Mile i Havet, udenfor Stadt, og en saa stærkt, at de troede for at have seilet paa et Skjærvand eller noget lignende. Den anden var den 3dje Septbr. Kl. 7½ Eftermiddag, hvem ved den haardeste, da man ikke længere med Sikkerhed turde være under i Huusene. Da Bindingens Klokken og Dyrkernes Dreng synes at høre tvende svage Stød. Dog gik den ovenfornævnte af disse Skjælv, saavidt vides, maae anbringes enkelte iagttagelser, saa som: at Svælvmaaen af en sammen Christiansands Skude af 2 Mand. Havde ikke havt, da vendom mange andre Mærkelige til Præstens høstige Kommer, synes os til, skjøt at have vor Tvivl havt anstrøgt og brændende. Vi er vist ikke havt Tid til

[illegible] skrivet [illegible], og det er dristelig Pligt at være [illegible] rette.

Morgenbladet,
No.285.
11/10/1834.

Om Jordskjælvene 1834 i Bergens Stift.

1834, 17de Aug., Morgen Kl. 12½ omtrent, mærkedes her paa Ullensvangs Præstegaard og i hele Omegnen et Jordskjælv, vedvarende nogle Secunder. Sengene rystede; en Vandflaske paa et Bord klingede; Stolene (Skaderne), som hvile under Tagrænderne, stod op i Træerne og skjøvedrede; Stødet synes at gaae fra N. V. til S. O.; det var Stille og klar Himmel. Barom. 28—2—5. Therm. + 13. En Ildkugle (meteorisk Phænomen) saaes at flyve fra O. til V. — En Mand paa en Jagt i Samlefjord saae Ildkuglen farende, der forekom ham, som at den kastede Gnister ned paa Fløgerne (Dækket) af Jagten, men ingen Bevægelse mærkedes i Søen; Jagten selv ikke. — Fra Bergen er mig af en opmærksom Jagttager berettet, at Sengene rystede — Ildkuglen saaes — klar Himmel — Barom. forandredes ei — Maanen rød. — Om Bevægelse i Søen har jeg Intet hørt; undtagen at bemeldte Jagttager, beretter, at en Nordfar-Skipper, som samme Nat, mellem 12 og 1, den 17de Aug. passerede Forbjerget Stad, følede et Stød paa Jagten, som om den havde seilet paa et Skjær. — Saavidt ellers spørges, er dette Jordskjælv mærket vidt og bredt, til Fjelds og Fjære, her i Søndre- og Nordre-Bergenhuus Amt.

— 3die Sept., Kl. 7½ Aften, mærkedes atter et end stærkere Jordskjælv. Barom. 27—11—5; Therm. + 9—5. Klare Skyer; ikke Regn her; Vinden S. V. liden. — Jeg stod just da udenfor en af Husets Gangdøre, paa en Stenetrappe. Med ret rømlede det, som om en Vogn rullede paa Lagstenene, jeg gred hen i Hundeøiggen, den skjælvede, men Stenen, hvorpaa jeg stod, skjalv ikke. Hele Bygningen rystede stærkt. Stødet varede 3 a 4 Secunder, men Bruget varede længere. — Ingen Forandring saaes paa Barometer. — I det samme Stødet kom, foer det mig, som et electrisk Slag, gjennem Legemet. I det jeg stod og saae op i de mørke Skyer, troede jeg tydeligt paa Jordskjælvet 17de Aug. — Ja, "vi vorde saae flere Jordskjælve i denne saa stærke Regntid", tænkte jeg; og — see! med ret kom Bruget deraf maaskee, som den Gysen i Legemet. Men mylig fortalte mig en paalidelig Person, som jeg ei havde sagt noget om min Følelse under Jordskjælvet, at han just stod paa samme Tid i en Ladeboe, 10 Mile nordenfor Bergen, og at han, i det Øieblik, Stødet kom, følede en Rystelse i hele Kroppen. — Saavidt spørges vidt og bredt, traffedes Luftens allevegne; fra Bergen berettes det Samme. Fuderne Kunarede og Glasse i Skabene, de Fuldbure faldt ned af en Krog, et Hus i Nordheden af Bergen, som har en Ildbygning Kaarede paa Pillarer, rystede saa, at de brændende Stoarede ud. Paa en nedenfor skrenlagt Bryggje stode ved Ankomsten nogle Fiskere og heidede sig til det, de stærkt

[illegible] [illegible] Rystelsen, som de troede vilde kaste dem [illegible] Søen; nogle andre Fiskere, som laae i Baade ret ud, [illegible] de ingen Bevægelse, hverken i Baaden eller Søen. — Endvidere beretter mig en Mand, som var paa sin Jagt i Samlefjorden samme Tid. Jagten rystede, lagde hen, saa de, som havde den, da der var stille, mærkede Intet. — Saa fortælles mig endnu her, at de, som vare ude paa Marken samme Tid, mærkede Noget mere. Nogle kun en liden Bevægelse af Jorden; det forklares af at Lyne have større Grundflade at staae paa, end et Menneske. — Det lignede ikke — man troede at mærke, at Stødet gik N. V. til S. O. Andre tro: fra S. O. til N. V. — Natten til 4de Sept.,

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	14

SOURCE

Morgenbladet,
No. 285,
11/10/1834.

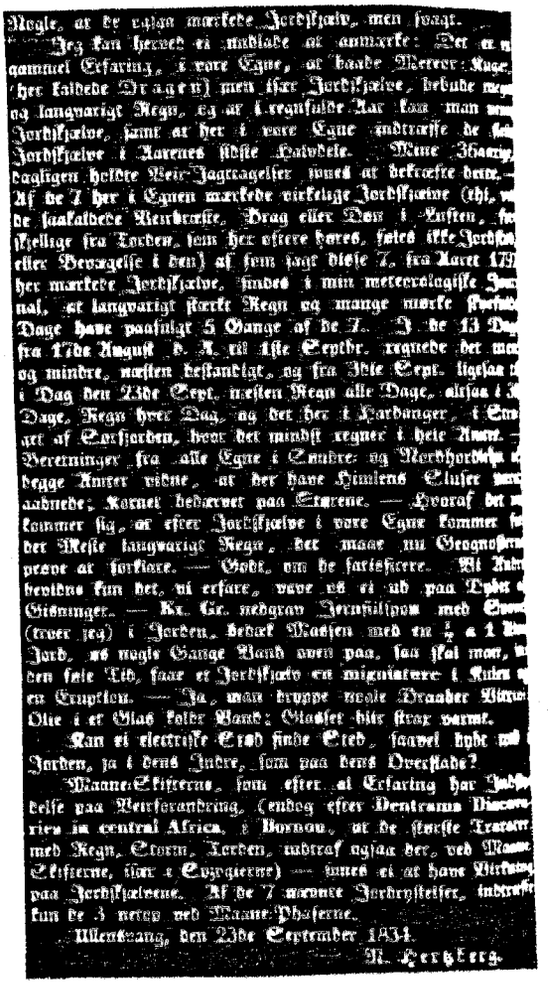

Nogle, at de ogsaa mærkede Jordskjælv, men svagt.
— Jeg kan herved ei undlade at anmærke: Der er
gammel Erfaring, i vore Egne, at baade Mereer (Auge,
her kaldede Dragen) men især Jordskjælve, bebude meg
og langvarigt Regn, og at i regnfulde Aar kan man
Jordskjælve, samt at her i vore Egne indtraffe de
Jordskjælve i Aarenes sidste Halvdele. Mine 36aarig
dagligen holdte Vejr-Jagttagelser ivrede at bekræfte dette.
Af de 7 her i Egnen mærkede virkelige Jordskjælve (thi, v
de saakaldede Aerdtrække, Drag eller Dun i Luften, fo
skjellige fra Torden, som her ofteve høres, følge ikke Jordsk
eller Bevægelse i den) af som sage disse 7, fra Aaret 179
her mærkede Jordskjælve, findes i min meteorologiske Jou
nal, at langvarigt stærk Regn og mange mørke Fo
Dage have paafulgt 5 Gange af de 7. I de 13 D
fra 17de August d. A. til 1ste Septbr. regnede det me
og mindre, næsten bestandigt, og fra 30te Sept. ligesaa
i Dag den 23de Sept. næsten Regn alle Dage, ligesaa i
Dage, Regn hver Dag, og der her i Hardanger, i Sm
ret af Sørfjorden, hvor det mindst regner i hele Aaret.
Beretninger fra alle Egne i Smaalre og Nordhordla
begge Amter vidne, at der have Himlens Elluser
aabnede; Kornet bedærvet paa Stavene. — Heraf det
kommer sig, at efter Jordskjælve i vore Egne kommer
der Meste langvarige Regn, der maae nu Grognos
prøve at forklare. — Gudi, om de forklare. Vi Aa
bevidne kun det, vi erfare, vove os ei ud paa Dybet
Gisninger. — Kr. Gr. nedgrav Jernstangen med Sv
(tvær ned) i Jorden, bedæk Maasen med en ½ a 1
Jord, as megle Gange Vand over paa, saa skal man,
den seie Tid, faae et Jordskjælv en miniature i Kuben
en Eruption. — Ja, man kruppe mede Dramber Vitr
Olie i et Glas kolde Vand; Glasset blir straxt varmt.
Kan ei electrisse Stød finde Sted, saavel dybt ned
Jorden, ja i dens Indre, som paa dens Overflade?
Maane-Skifterne, som efter al Erfaring har
delse paa Vejrforandring, (endog efter Denhams Discov
ries in central Africa, i Bornou, at de stærke Tra
med Regn, Storm, Torden, indtraf ogsaa der, ved Maan
Skifterne, især i Syzygierne) — synes ei at have Virk
paa Jordskjælvene. Af de 7 nævnte Jordrystelser, indtra
kun de 3 netop ved Maane-Phaserne.
Ullensvang, den 23de September 1834.
N. Herteberg.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	15

SOURCE

Brevduen, 10/9/1834.

Norge.

Moss den 10 Septbr. I Gaar holdtes en Samling af Interessenterne i en projecteret Badeindretning her paa Stedet, hvorved det oplystes at 26 Interessenter have tegnet sig for 28¼ Actie, hver Actie beregnet til 100 Spd. Ved denne Samling blev besluttet paa Verlesanden mellem Toldvagthuset og den gamle Verlebrygge at opbygge et Badehuus af muret Bindingsværk og Bordklædning med 9 Badekamre, et Restaurations- og et Conversationsværelse. Indretningen ventes at kunne blive fuldfærdig til Afbenyttelse fra 1 Juni 1835. — Paa Gaarden Grimsrød paa Gjeloen mærkedes den 3 dennes om Aftenen omtrent Kl. 8 en stærk Jordrystelse der varede omtrent 1 Minut, Meubler og Dørre rystede stærkt.

Siden 7 dennes har intet Choleratilfælde vist sig i Byen eller paa Verlesanden.

I Frederikshalds Bye og Forstæder er indtil 8 September ialt angrebne 209, deraf døde 98 og helbredede 15. — I Frederikstad Bye og Forstæder er indtil 8 Septbr. ialt angrebne 513, deraf døde 228 og helbredede 200. I Byen kan Sygdommen anses ophørt. — I Thunse Præstegjeld er i det Hele angrebne til 8 Septbr. 82 Mennesker, deraf døde 42 Sygdommen raser desuden i større og mindre Grad i forskjellige andre Egne i Amtet.

I Christiania indtraf den 3 dennes om Aftenen Kl. 8 et Jordskjelv eller en bølgeformig Jordrystelse i Retningen fra Øst til Vest og af saa megen Styrke, at Dørene paa nogle Steder sprang op og Malerier og deslige paa Væggene vare i Bevægelse. — I Eidsvold mærkedes et saa stærkt Jordskjælv samme Dag og Time at Præstegaardens temmelig høie Bygning, indenfra at see til, bevægedes i alle sine Sammenføininger som det lod til fra NV. — Fra Hvidesøe Præstegjeld berettes, at Natten imellem den 16 og 17 August fornam Beboerne af Gaarden Moen et heftigt Jordskjælv der vækkede dem op af deres Søvn. Stødene vare saa stærke at Tagstenene paa Huset bævrede og en Kulle blev sat i Bevægelse. Ogsaa paa Gaarden Midsund, der ligger omtrent 2000 Alen fra Moen, havde nogle af Beboerne mærket Jord-

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	16&17 Aug	W. Norway	1834/8/16	16

SOURCE

Brevduen, 10/9/1834.

skjælvet. Ligesaa paa Gaarden Ruim fornam man den 23de om Morgenen en Jordrystelse, der 2de Gange, Kl. 7 og 9 satte Huset i en dirrende Bevægelse.

Brevduen fra Moss, No.22, 13/9/1834.

Paa følgende Steder i Landet har man ogsaa mærket til Jordrystelse: I Bergen Natten imellem den 16 og 17 Aug. Barometret havde ikke hele 8 Dage forandret sit Standpunkt. I Lessoe Onsdagen den 3 dennes, om Eftermiddagen Kl. 8. I Sandmør Natten imellem 16 og 17 August. Samme Nat ligesaa ¼ Miil fra Trondhjem. Dette var saa stærkt at Huset knagede, Vinduer klirrede og Dørre sprang op.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	23 Aug	Kviteseid	1834/8/23	1

SOURCE

Keilhau.

23 August om Morgenen fornam man paa Gaarden Ruim i Hvidesöe en Jordrystelse, der tvende Gange, nemlig Kl. 7 og Kl. 9, satte Huset og nogle Meubler i en dirrende Bevægelse. (Morgenbladet for 1834, No. 250).

Perrey.

—23 août 1834, à Hvidesöe, deux secousses, l'une à sept heures et l'autre à neuf heures du matin, qui secouèrent les meubles et même les maisons (*Morgenblad*, 1834, n° 250; K.).

Kolderup.

23 august, kl. 7 fm., i Kviteseid. L. (KEILH.).
23 august, kl. 9 fm., i Kviteseid. L. (KEILH.).

Thomassen.

Den 23 August wurde zu Ruim in Kviteseid ein Erdbeben bemerkt. Zweimal, morgens 7 und 9 Uhr, wurde das Haus und einige Mobilien in eine zitternde Bewegung gesetzt.

Morgenbladet, No.250, 1834.

Thought to be an aftershock of the earthquake last week in Drammen.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	1

SOURCE

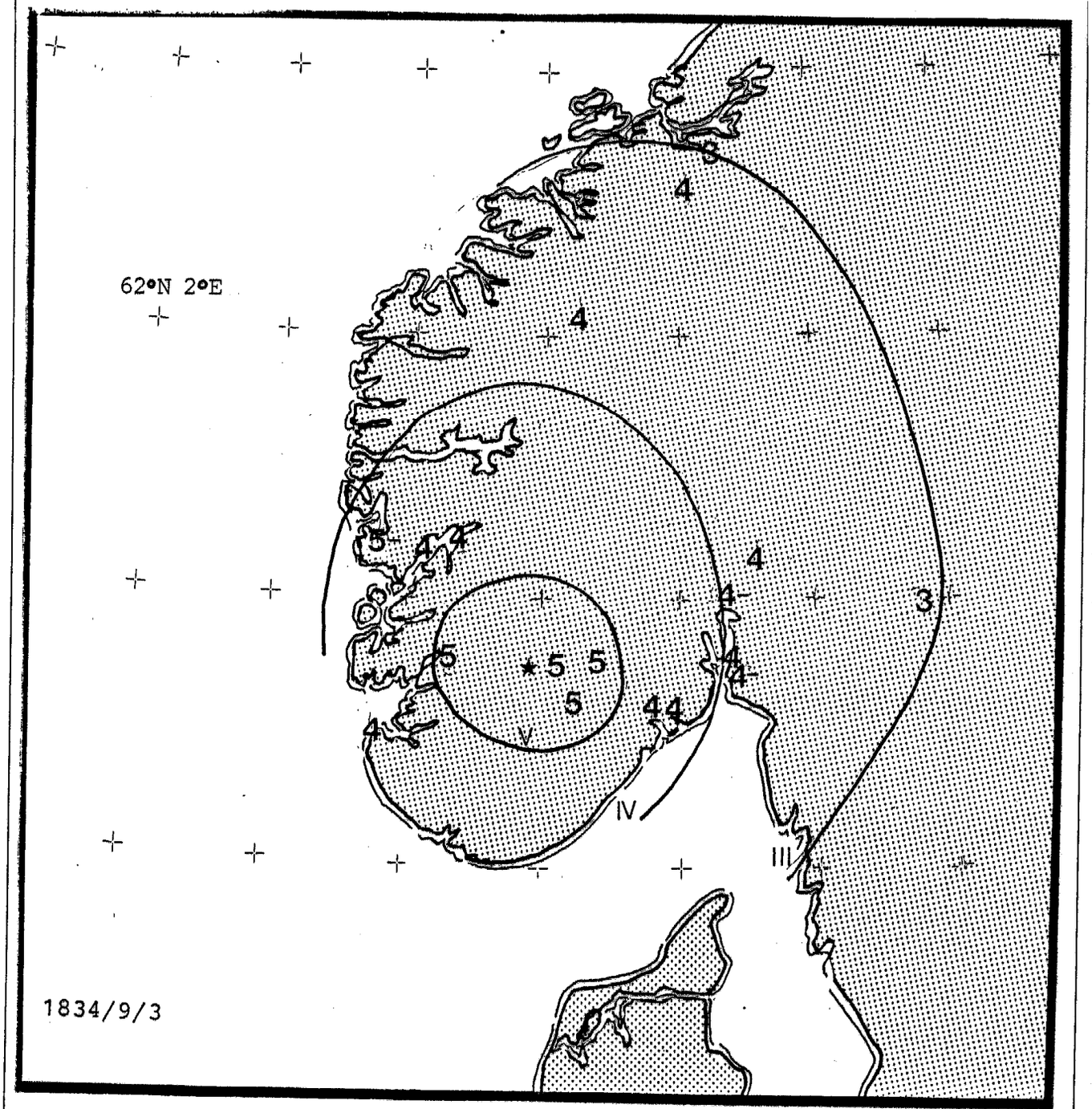

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	1

SOURCE

Keilhau.

3 Septbr., Jordskjælv bemerket paa mange Steder i det sydlige Norge. I og ved Christiania følede man Rystelsen omtrent Kl. 8 om Aftenen; den angives af Nogle at have været temmelig stærk, saa at Dörene paa endeel Steder sprang op og Malerier paa Væggene vare i Bevægelse. Rystelsen er bleven berettet at have været bölgeformig i Retningen fra Öst mod Vest, og at have varet omtrent et halvt Minut; den skal, ifölge Rigstidenden (No. 90, 1834), have været meest mærket paa den nordre og östre Kant af Staden. (See ogsaa Morgenbladet No. 248 og Handelstidenden No. 934). Hverken dette Jordskjælv eller det den 17 August viste den mindste Indflydelse paa Barometerstanden, som i denne Tid var meget stadig. Paa det astronomiske Observatorium sporedes Rystelsen ikke, hvorimod man følede den paa Munkedammen, som ligger paa et meest af Leer bestaaende Alluvium, der just her grændser ind til Observatoriets ophöiede, af Leerskifer og Rhombeporphyr bestaaende Klippegrund. Dette Forhold erindrer om, hvad man i en langt större Maalestok erfarede ved Jordskjælvet i Calabrien 1783. Den granitiske Bjergkjede, som löber fra N. mod S. gjennem Calabrien, blev kun lidet rystet; men man bemerkede, at en stor Deel af Stödene, hvilke bleve forplantede med en bölgeformig Bevægelse fra V. mod Ö. gjennem de nyere, överstliggende, især af Kalkmergel og Leer bestaaende Lag, bleve særdeles hæftige, i det de naaede disse Lags Sammentræfspunkt med Graniten, som om en Reaction var opstaaet der, hvor de vegere Skikters bölgeformige Bevægelse pludselig blev standset imod de fastere Bjergarter. Jordskjælvet ved Christiania har dog paa andre Punkter ogsaa rystet Klippegrunden; saaledes blev det bemerket af Hr. Prof. Maschmann paa Landstedet Sköien, hvor Husene hvile paa Leerskifer og Kalksteen.

Ved Moss fornam man Jordskjælvet paa Gaarden Grimsröd paa Gjelöen; Kl. var omtrent 8; Rystelsen varede omtrent 1 Minut; Meubler og Döre bevægedes stærkt. (Morgenbladet No. 257).

I Eidsvold, hvor Jordskjælvet ligeledes mærkedes Kl. 8, var det saa stærkt, at Præstegaardens temmelig svære Bygning, indenifra at see til, bevæ-

H*

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	2

SOURCE

Keilhau.

gedes i alle sine Sammenföininger, som det lod til fra N. V.; Klokker sattes i Bevægelse og Vinduer klirrede. Det varede 6—10 Secunder vel usfbrudt, men dog, som det lod til, i to Stöd, hvoraf det sidste var det stærkeste. Folk paa Marken og paa den anden Side af Vormen fornam det ogsaa. Veiret var nogenlunde klart, med Luftning fra Syd; Temperaturen snarere mild end kjölig (Morgenbladet No. 249, 1834).

I og ved Porsgrund fornam man tre Stöd, hvilke, som man syntes, optoge en Tid af omtrent 1 Minut i det Hele; Jordskjælvet ledsagedes af en Susen eller dump Lyd i Luften. Vandet i Porsgrunds Elven var om Eftermiddagen usædvanlig höit, og paa Nordsöe i Tellemarken skal Vandet henimod Aften være steget over en halv Alen lodret, i ringere Tid end 1 Time. Man var dog ikke enig om, hvorvidt dette alene kunde tilskrives Jordrystelsen, eller om det ikke meget mere foraarsagedes af langvarigt Regn og deraf følgende Vandflom. Ogsaa ved Sökysten, f. Ex. ved Laurvig, fornam man Rystelsen, og man vil ogsaa have sporet den ombord i Fartöier i Christiania-Fjorden. (Beretning i Handelstidenden No. 935).

Fra Hvidesöe indlöb følgende Efterretning (Morgenbladet No. 260): "Atter har man her i Egnen fornummet et Jordskjælv, der synes at have været baade stærkere, længere vedvarende og at have strakt sig videre end det, der indtraf Natten mellem den 16 og 17 f. M. Paa de samme Gaarde, som forrige Gang, og desuden paa flere, sporedes der den 3 Septbr. om Aftenen Kl. 7½ en Jordrystelse, der var saa stærk, at Beboerne paa en af Gaardene ikke fandt det raadeligt at forblive i Huset, men samtlige sprang ud i Gaardsrummet, da Væggene knagede, Vinduerne dirrede og Meublerne löftedes i Veiret. Iblandt disse var der en stor, tung Egedragkiste, der blev saa hæftig rystet, at tvende tykke Jernhaandtag paa Siderne hævedes, og faldt ned igjen med stærk Allarm. Ikke alene her, men og i Nabo-Præstegjeldene, f. Ex. i Nissedal, sporedes Jordskjælvet til samme Tid. Fra Præstegjeldene Hitterdal og Böe i Nedre-Tellemarken haves tillige Underretning om det Samme; i Böe var Jordrystelsen saa stærk, at Beboerne paa en af Gaardene heller ikke vovede at blive inde i Huset, men ilede ud."

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	3

SOURCE

Keilhau.

Fra Læssöe skrev man (Morgenbl. No. 253): Onsdagen den 3 Septbr. Kl. 8 Eftermiddag mærkedes her og i Omegnen et temmelig stærkt Jordskjælv, som varede omtrent 2 til 3 Minuter; Stuen skjalv, saa at man følede Gulvet under sine Födder at bevæge sig; Lyden var saa stærk, at den lignede den af en Vogn, der passerer hurtigt forbi paa Steengaden. — Det maa være ifölge en anden Beretning fra samme Sted, naar det i Morgenbladet No. 256 heder: Jordrystelsen den 3 Septbr. om Aftenen Kl. 7, 40 Minuter, har man ogsaa merket paa Læssöe; den var hæftig og anmeldte sig ved stærk Susen, hvorhos mörke Skyer i det Samme have trukket op paa den för klare Himmel. — Herved yttres den sikkert rigtige Formodning, at Uhret maaskee har gaaet for sagte, og endvidere tillægges paa samme Sted, at man har fölt Jordrystelsen i Trondhjem Kl. 8, i Skien Kl. 7½, og i Stavanger Kl. 7, 50 Min.

Fra Bergenhuus-Stift haves ogsaa om dette Jordskjælv Hr. Provst Herzbergs Beretning (Morgenbladet No. 284, Tillæg). Ifölge denne indtraf det i Ullensvang Kl. 7¾ Aften, og var stærkere end hiint den 17 August. Barometeret 27—11—5; Therm. +9—5; mörke Skyer, dog regnede det ikke; svag S. V. Vind. Med Eet ramlede det, som om en Vogn rullede paa Tagstenene; hele Præstegaards-Bygningen rystede stærkt. Stödet varede 3 til 4 Secunder, men Braget varede længere. Ingen Forandring saaes paa Barometeret. — I hele Omegnen rystedes Husene allevegne, hvorimod Folk, som paa samme Tid vare ude paa Marken, tildeels slet ikke följede nogen Bevægelse. Fra Bergen berettedes det Samme: Ruderne klingrede og Glasse i Skabene; tvende Fuglebure faldt ned af en Væg; et Huus i Nærheden af Bergen, som har en Udbygning staaende paa Pillarer, rystede saa, at de Deriværende flygtede ud. Paa en steenlagt Brygge stode nogle Fiskere og hældede sig til Rækverket; disse följede Rystelsen saa stærkt, at de troede, den vilde kaste dem i Söen, medens derimod nogle andre Fiskere, som laae i Baade tæt ved, merkede ingen Bevægelse, hverken i Baaden

SOURCE

Keilhau.

cller. Söen. En Mand, som paa samme Tid var paa sin Jagt i Samlen-Fjord, har dog fortalt, at Jagten rystede, men at de, som buxerede den — da det var stille — merkede Intet. Nogle troede, at Stödet var gaaet fra N. V. til S. O., Andre fra S. O. til N. V. — Hr. Provsten synes at hælde til deres Mening, som söge Jordskjælvenes Aarsag i Electricitet. Ogsaa siger han udtrykkelig selv at have fölt en "Gysen i Legemet," "som et electrisk Slag," i det Öieblik Stödet kom, samt at noget Lignende samme Gang havde været merket af en Mand i en ganske anden Egn.

Perrey.

—3 septembre 1834, tremblement de terre sur plusieurs points de la Norvége méridionale. A Christiania, à huit heures du soir, des portes s'ouvrirent; des tableaux pendus aux murs furent mis en mouvement. La durée fut d'une demi-minute, et il se fit sentir surtout dans les parties nord et est de la ville. Le mouvement était ondulatoire, et de l'est à l'ouest. A l'Observatoire de Christiania, qui est bâti sur des roches porphyriques, on ne le ressentit pas, tandis qu'on le ressentit dans des localités très-voisines qui reposaient sur des alluvions argileuses. M. Keilhau remarque que l'on a observé un fait pareil dans le tremblement de 1783, en Calabre.

A Moss, on le ressentit vers huit heures; les meubles furent agités.

A Eidsvold, la secousse fut très-forte : il y eut deux secousses, dont la deuxième fut la plus forte, à huit secondes d'intervalle. Les sonnettes furent mises en branle.

A Porsgrund, on ressentit trois secousses dans l'intervalle d'une minute; on entendit un bruit dans l'air. On ressentit aussi les secousses à Laurvig et sur la mer, dans le fiord de Christiania.

Les secousses furent au nombre de deux et très-fortes à Hvidesöe; là, les habitants sortirent de leurs maisons : les poignées en fer d'une pesante commode tombèrent avec beaucoup de bruit. De même à Nissedal, Hitterdal et Böe : à Böe, des habitants effrayés quittèrent leurs maisons; à Lœssöe, le bruit imitait celui d'une voiture qui roulerait avec vitesse sur le pavé.

On le ressentit encore à Drontheim, Skien et Stavanger, entre sept heures et demie et huit heures : à Ullensvang, à sept heures trois quarts; les secousses durèrent trois à quatre secondes, et les craquements pendant plus longtemps. La secousse parut être plus violente que celle du 17 août précédent. Pendant que

SOURCE

Perrey.

les maisons étaient ainsi ébranlées, les personnes qui étaient dans les champs ne s'aperçurent de rien. A Bergen, on entendit les vitres vibrer et les verres résonner dans les armoires. Les secousses, suivant les uns, allaient du nord-ouest au sud-est; suivant d'autres, du sud-est au nord-ouest.

A Snaasen, on ne ressentit pas la secousse; mais on remarqua que l'horizon ouest était tout en feu, et éclairé sans interruption par des éclairs; le ciel était d'ailleurs complétement clair (*Morgenblad*, nos 248, 249, 253, 256, 257, 260, 284, 312; *Rigstidenden*, n° 90; K.).

Kjellén.

1834.

132. *Den 3 september;* Bohuslän och Värmland?

I senare hälften af augusti och början af september detta år gick en jordbäfningssvärm öfver södra Norge. Den sista stöten var af ofvannämda datum och kändes enligt KEILHAU (s. 114 f.) och THOMASSEN (s. 15 f.) starkt i Kristianiatrakten (Kristianiafjorden, Moss), där den gick från O till V. Sannolikt har den också försports i de svenska gränslandskapen, i likhet med n:r 3 ofvan.[1] SVEDMARK (G. F. F. 1902, s. 85) upptager den också för Värmland.

[1] 1657 års jordskalf. I texten ofvan s. 138 står genom tryckfel nummersiffran 4.

[203.] —, sept. 3, aftonen. Råda (Värml.), V.: sekundärt från S. Norge. Keilh. (jfr Svedm. VI, 23).

Kolderup.

3 september, kl. ca. 8 em., i det sydlige Norge; nordligst til Trondhjem. V—VI. St. (KEILH.).

Jordskjælvet den 3 september 1834. Kl. ca. 8 em. indtraf en ny betydelig rystelse som har været følt over et endnu større areal end foregaaende, Det nordligste sted hvorfra man har efterretning om jordskjælvet, er ogsaa denne gang Trondhjem, de sydligste steder er Gjeleen ved Moss, Larvik, Porsgrund, Nissedal og Stavanger. I vest har man meddelelser fra Bergen og i øst fra Råda i Värmland. Uagtet man baade angaaende denne og foregaaende rystelse har endel beretninger fra steder som ligger indenfor de her angivne grænser er materialet for ufuldstændig til at man kan trække homoseister og bestemme arnestedets beliggenhet. Jordskjælvets omtrentlige utbredelse vil sees av fig. 2.

Lusch.

Sydlige Norge 1834 3die september. **Ved 8-tiden om aftenen. De sydligste punkter, hvorfra der haves meddelelser, er Gjeleen ved Moss, Larvik, Porsgrund, Nissedal, Stavanger. I Kristiania kjendtes jordskjælvet svagt. Endvidere er der efterretninger fra Eidsvold, Kviteseid og Hiterdal i Telemarken, Ullensvang, Ber-**

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	6

SOURCE

Reusch.

Thomassen.

gen, Lesje samt fra Trondhjem. Rystelsen synes især at have været sterk i Telemarken. (Keilhau).

Am 3 Sept. wurde ein Erdbeben in weiten Strecken unseres Landes gespürt; zuerst zu Ullensvang in Hardanger.

Abends 7¼ Uhr ward hier ein stärkeres Erdbeben wahrgenommen. Barom. 27—11—5, Therm. + 9.5°. Dunkle Wolken und schwacher südwestlicher Wind, aber kein Regen. Der Beobachter, der Pfarrer N. Hertzberg, schreibt: Ich stand eben zu dieser Zeit draussen vor der Thür auf einer steinernen Treppe als es plötzlich rummelte wie wenn ein Wagen über das Pflaster rolle. Ich griff an die Hauswand, welche zitterte, während der Stein auf dem ich stand kein Zittern merken liess. Das ganze Gebäude bebte heftig. Der Stoss dauerte 3—4 Secunden, das Getöse aber länger. Der Barometer war ruhig. In demselben Augenblicke als der Stoss kam, fuhr es mir wie ein elektrischer Schlag durch den Körper. Ich hatte wohl, indem ich in die dunkeln Wolken sah an das Erdbeben vom 17 August gedacht und gerade zu mir selber gesagt: es könnte ja wohl sein, dass wir in dieser so starken Regenzeit Erdbeben verspüren würden, als das Krachen anfing, und daher lief es mir vielleicht kalt über den Rücken. Doch wurde mir vor kurzem von einem glaubwürdigen Manne, dem ich nichts von meiner Empfinding während des Erdstosses gesagt hatte, erzählt, dass er eben zu gleicher Zeit, 10 Meilen nördlich von Bergen in einer Thür stand und dass er in dem Augenblicke als der Stoss kam, eine Erschütterung im ganzen Körper gefühlt habe.

Ueberall, weit und breit wo das Erdbeben vernommen wurde zitterten die Häuser. Aus Bergen wird dasselbe gemeldet: Fenster- und Schrankscheiben zitterten, zwei Käfige fielen von der Wand herab. Ein Haus in der Nähe von Bergen, das einen auf Pfeilern ruhenden Ausbau hatte, wurde dermassen erschüttert, dass die Bewohner daraus flohen. Auf einer steinbelegten Brücke standen einige Fischer, die sich ans Geländer lehnten; diese wurden über die Erschütterung sehr erschreckt und dachten sie würden ins Wasser geworfen werden. Einige andere Fischer, die dicht daneben in ihren Böten waren merkten keinerlei Erschütterung, weder im Boote noch im Wasser. Doch wird mir von einem Manne, der zu der Zeit am Bord seiner Jacht im Samlefjord war, berichtet, dass die Jacht erschüttert ward, die Leute aber welche, weil Windstille, die Jacht bugsierten nichts merkten. Auch hier berichtet man mir, dass die Leute, die auf dem Felde waren entweder nichts oder nur eine geringe Bewegung des Bodens merkten. Dies wird dadurch erklärt, dass die Häuser auf einer grösseren Grundfläche als ein Mensch stehen. Man sah keinen Blitz. Die Richtung des Stosses wurde von einigen als von NW nach SO, von anderen als von SO—NW angegeben.

Hertzberg fügt seinem Berichte über das Erdbeben 1834 einige allgemeine Bemerkungen hinzu, die dadurch Intresse haben, dass sie von einem Manne, der viele Jahre hindurch ein fleissiger und genauer Beobachter war, herrühren. Ich will deshalb das Wesentliche dieser Bemerkungen anführen.

Er sagt, dass es eine alte Erfahrung in diesen Gegenden sei, dass die Erdbeben auf heftigen und anhaltenden Regen deuten, dass man dieselben in regnerischen Jahren erwarten könne und dass die meisten Erdbeben in der letzten Hälfte des Jahres einträfen. »Meine 36jährigen, täglichen Beobachtungen scheinen dies zu bestätigen.«

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	7

SOURCE

Thomassen.

Von 7 von ihm seit 1797 beobachteten Erdbeben sind 5 »von anhaltendem Regen und vielen dunklen und wolkigen Tagen« begleitet gewesen. Auch dem Erdbeben vom 3 September waren 13 Regentage vorangegangen, wie es auch von anhaltendem Regen gefolgt ward. »Und nach dazu hier in Hardanger im Sörfjord, wo es von allen Orten des Amtes am wenigsten regnet.«

Er richtet auch die Frage an die Naturforscher, »ob es nicht elektrische Stösse sowohl tief in der Erde, ja im Innern, als auch auf der Oberfläche derselben gäbe«.

Die Mondwechsel sind nach seiner Erfahrung ohne Wirkung auf die Erdbeben.

Zu Skien wurde das Erdbeben nur schwach verspürt. Die Uhr wird sowohl zu $7^1/_4$ als $7^1/_2$ angegeben. Das letzte ist wahrscheinlich das richtigste.

In Kvitesoid wurde die Erschütterung stärker und länger als die am 17 August bemerkt. Auf mehreren Gehöften verspürte man das Erdbeben $7^1/_2$ Uhr. Es war so heftig, »dass die Bewohner eines der Gehöfte nicht wagten im Hause zu verweilen sondern in den Hofraum hinaus sprangen; die Wände krachten, Fensterscheiben klirrten und das Hausgerät ward hoch empor gehoben. Unter letzterem befand sich auch eine grosse schwere Kiste von Eichenholz; diese wurde so heftig erschüttert, dass zwei dicke eiserne Bügel auf den Seiten derselben emporgehoben wurden und mit grossem Lärm zurück fielen«.

Zu derselben Zeit wurde auch in Nissedal, Hitterdal und Bö das Erdbeben bemerkt. An letztgenanntem Orte war die Erschütterung so heftig, dass die Bewohner eines der Gehöfte das Haus verliessen.

Auch zu Eidsvold trat das Erdbeben mit grosser Stärke auf. (Die Uhr wird zu 8 angegeben.) »Das ziemlich grosse Gebäude des Pfarrhofes wurde in allen seinen Fugen, wie es schien von NW, bewegt.« Es dauerte ununterbrochen 6—10 Secunden, wie es schien in zwei Stössen, von denen der letzte der stärkste war. Das Wetter war fast heiter mit mildem südlichem Winde, die Temperatur eher mild als kühl.

In Christiania und Umgegend traf die Erschütterung fast um dieselbe Zeit ein. Sie wird als wellenförmig von O nach W gehend und als sehr heftig geschildert. Ihre Dauer wird auf eine halbe Minute angegeben. An einzelnen Stellen der Stadt wurde nichts verspürt.

Zu Grimsrud und Jelöen wurde das Erdbeben um 8 Uhr bemerkt. Möbel und Thüren zitterten heftig; es währte ca. 1 Minute.

Aus Lesje hat man zwei Berichte. In dem einen wird die Uhr zu 8, im andern zu $7^h\,40^m$ angesetzt, doch mit der Bemerkung, »dass die Uhr vielleicht zu langsam gegangen wäre«. Die Dauer wird hier auf 2 bis 3 Minuten geschätzt. »Die Stube wurde so erschüttert, dass man ordentlich fühlte wie sich der Fussboden unter den Füssen bewegte; das Geräusch war so stark wie wenn man einen Wagen in ganz geringer Entfernung schnell über das Pflaster fahren hörte.« In dem einen Bericht heisst es, dass das Erdbeben »durch ein starkes Sausen angekündigt wurde.« Dunkle Wolken sollen sich um dieselbe Zeit an dem vorher heitern Himmel angesammelt haben.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	8

SOURCE

Thomassen.

In Trondhjem wurde die Erschütterung um 8 Uhr, in Stavanger 7^h 50^m (beinahe wie in Lesje) verspürt.

Besonders stark scheint sie in Kinn gewesen zu sein.

Dort traf das Erdbeben um $7^3/_4$ Uhr ein und war so heftig »dass man nicht wagte in den Häusern zu bleiben, da das Klirren der Fensterscheiben und das Krachen der Balken den nah hervorstehenden Einsturz anzukündigen schienen. Die Mauern eines neulich erbauten Schornsteines fielen um«.

Aus Snaasen, wo man die Erschütterung nicht bemerkte, schreibt man: »doch wurde am 3 September abends der westliche Horizont, der fast vollkommen klar war, von dicht auf einander folgenden Blitzen, wie in Flammen stehend, gesehen.«

Die Richtung der Bewegung wird, ausser von Ullensvang von NW nach SO, nur von Eidsvold und Christiania angegeben und zwischen diesen Angaben herrscht ein grosser Unterschied (von NW in Eidsvold, O nach W in Christiania).

Die Stärke scheint an den meisten Orten bedeutend und ungefähr gleich gewesen zu sein, so dass man auch hierdurch keine Andeutung über den Ausgangspunkt der Bewegung, die einem centralen Erdbeben angehört zu haben scheint, bekommen kann.

Werden die angegebnen Zeitangaben in Betracht genommen und werden diese auf denselben Meridian geleitet, so bietet sich zunächst als Ausgangspunkt irgend ein Ort in der Nähe vom Hardangerjökûl dar. Zu diesem Ausgangspunkte passen die Zeitangaben von Kinn, Lesje, Stavanger, Kviteseid und Ullensvang.

(»Morgenbladet« Septbr. 5, 6, 10, 14, 17, 27, Öktbr. 11 und Novbr. 8, 1834.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	9

SOURCE

Morgenbladet,
No.248,
5/9/1834.

Norge.

Christiania, den 4de September. — Igaaraftes Kl. 8 indtraf her i Byen og Omegn et Jordskjælv eller en bølgeformig Jordbevægelse i Retningen fra Øst til Vest og af saa megen Styrke, at Dørene paa nogle Steder sprang op og Malerier og lignende paa Væggene [illegible] paarede omtrent et halvt Minut og vakte paa mange Steder Skræk, da man ikke er vant til dslige Naturbegivenheder og Mange derfor ikke strax kunne fatte sig med Hensyn til deres Aarsag. Paa nogle Steder i Byen er dog Rystelsen knapt mærket.

Morgenbladet,
No,249,
6/9/1834.

Norge.

Eidsvold, den 4de September. — Igaaraftes Kl. 8 mærkedes herstedes et saa stærkt Jordskjælv, at Præstegaardens temmelig svære Bygning, indentra at see til, bevægedes i alle sine Sammenføininger som det lod til, fra NØ. mod SV. Klokker satte i Bevægelse. Vinduer klirrede. Det varede 6—10 Secunder ved nøiagtig, men dog, som det lod til, i to Stød, hvoraf det sidste stærkest. Folk paa Marken og paa den anden Side Vormen fornam det ogsaa. Veiret var nogenlunde klart, med Luftning fra S. Temperaturen knapt mild end kølig.

Morgenbladet,
No.253,
10/9/1834.

Ifølge et Privatbrev fra Bergen af 19de f. M., har man der Natten imellem Løverdag og Søndag (den 16de og 17de). Kl. 12½, spurt en temmelig stærk Jordbevægelse, der varede omtrent 6 Sekunder. Barometret havde hele otte Dage iforveien aldeles ikke forandret sit Standpunkt. Ogsaa i Bergen, der er bekjendt for sit regnfulde Klima, har denne Sommer været ualmindelig varm og tør; Foraaret var derimod meget regnfuldt. — Prof. Dahl har nu fuart fuldendt sit Maleriet af Bergen, der, som bekjendt, er bestemt til en Præsent fra Staden Bergen til Kronprindz Oskar. Det roses af Kjendere som et af denne Mesters fortreffeligste Arbeider. Som man erfarer, vil Kunstneren, paa sin Tilbagereise til Tydskland, ikke efter den første Bestemmelse lande i Kjøbenhavn. Han vil rimeligvis tage direkte fra Bergen med et Skib til Hamburg, hvorfra han først begiver sig til Berlin, for der at fuldende tvende begyndte Malerier.

Lesjøe, den 4de September. — Søndagen den 31de d. M., Kl. 8 Eftermiddag, hørte man her paa Stedet og i Omegnen et temmelig stærkt Jordskjælv, som varede omtrent 2 a 3 Minutter; Luften stjalv saa at man ordentlig kjendte Gulvet under sine Fødder at bevæge sig; Lyden var saa stærk, som, naar man i en ganske kort Afstand hører en Vogn at passere meget fort paa Stenbroen. Den 17de f. M. hørtes her ogsaa et Jordskjælv, omtrent Kl. 10½ Aften, dog ikke fuldkommen saa stærkt.

Søndmør, den 24de August. — Mellem vil sidstafvigte Søndag, eller mellem 16de og 17de August, ved Midnatstider, Kl. nogle Minutter over 12, indtraf her i Egnen et Jordskjælv af de forfærdeligste som Nogen kan erindre sig. Folk vaagnede af Sovne ved Leirets Bevægelse, og Vinduer, Døre og Kakkelovne m. m. klirrede saa at der ydedig hørtes. Man anseg at der varede hensved ett Minut.

(Landbo-Avisen.)

Trondhjem, den 2den September. — Ogsaa her (¼ Mil fra Trondhjem) bemærkedes man Jordskjælvet Natten imellem den 16de og 17de August, Kl. imellem 12 og 1, i den Grad, at Bygningen rystedes, Huset knagede, Vinduerne klirrede og Døre sprang op. Luften var ganske stille, og Natten maaneklar.

— I Søndre og Nordre Trondhjems Amter bidrog det ypperlige Høndelagsvejr til vel at indbjerge vor Overflod af Høe, den nu gjælder 10 ß. pr. Vog paa Torvet, som og at give vore tiltrængtelabende Hjerne Agre et godt Stød fremad.

Bjermestjerne ere forbi; thi her Fjeldmanden ei være frygtsom ved Skuerets Udfjerrelse af den omsvøbte Hærre. Af Bygget findes allerede meget paa Stær. Potatesbavlingen lover ogsaa et taaleligt Udbytte. (T. H.)

Hjørredal, den 4de September. — Mandagen den 1ste d. M. om Morgenen imellem Kl. 8 og 9 mistede tvende yderst fattige Familiefædre her Livet ved følgende ulykkelige Tilfælde: Ivere Hauteraund i Præstegjeldet havde laset

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	10

SOURCE

Morgenbladet, No.253, 10/9/1834.

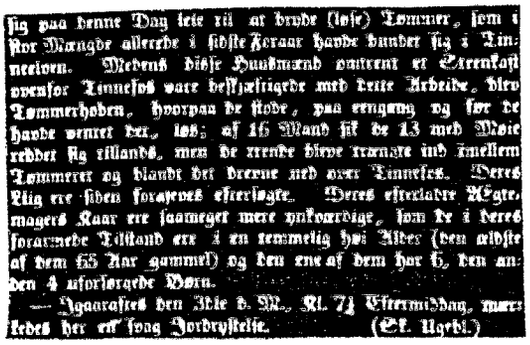

sig paa denne Dag ikke til at bryde (løse) Tømmer, som i Nor Mængde allerede i sidste Foraar havde hundret sig i Tømmerelven. Medens disse Husmænd omtrent et Ugerstid ovenfor Tømmerløs vare beskjæftigede med dette Arbeide, blev Tømmerhobene, hvorpaa de stode, paa engang og før de havde vendt sig, løs; af 16 Mand fik de 13 med Moie reddet sig tillands, men de øvrige blevne tvungne ind imellem Tømmeret og blandt det brusne ned over Tømmerløs. Deres Liig ere siden forgjæves eftersøgte. Deres efterladte Ægtemagers Kaar ere saameget mere sørgelige, som de i deres forarmede Tilstand ere i en temmelig høi Alder (den ældste af dem 65 Aar gammel) og den ene af dem har 6, den anden 4 uforsørgede Børn.

— Igaaraftes den 3die d. M., Kl. 7¼ Eftermiddag, mærkedes her en svag Jordrystelse. (Cf. Ugebl.)

Morgenbladet, No.256, 13/9/1834.

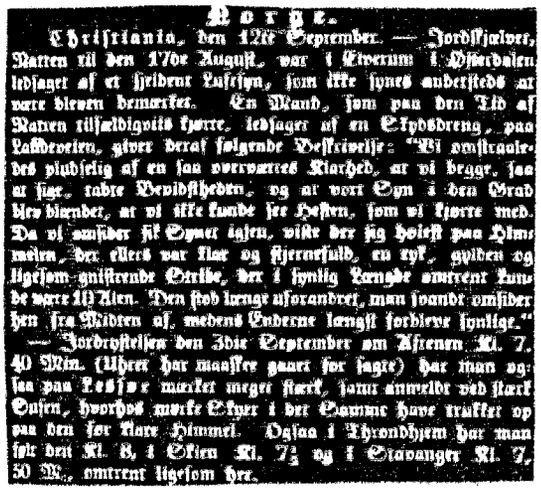

Norge.

Christiania, den 12te September. — Jordskjælvet, Natten til den 17de August, var i Elverum i Østerdalen ledsaget af et hidtil Luftsyn, som ikke synes andensteds at være blevet bemærket. En Mand, som paa den Tid af Natten tilfældigvis kjørte, ledsaget af en Skydsdreng, paa Landeveien, giver deraf følgende Beskrivelse: "Vi omstraaledes pludselig af en saa overmaades Klarhed, at vi bragte, saa at sige, tabte Bevidstheden, og at vort Syn i den Grad blev blændet, at vi ikke kunde se Hesten, som vi kjørte med. Da vi omsider fik Synet igjen, vikte der sig høiest paa Himmelen, der ellers var klar og stjernefuld, en ryk, gylden og ligesom gnistrende Stribe, der i synlig Længde omtrent kunde være 10 Alen. Den stod længe uforandret, men svandt omsider hen fra Midten af, medens Enderne længst forblev synlige."

— Jordrystelsen den 3die September om Aftenen Kl. 7. 40 Min. (Uhret har maaskee gaaet for stagte) har man ogsaa paa Lesjøe mærket meget stærk, samt anmeldt ved stærk Susen, hvorhos mørke Skyer i der Egnene have trukket op paa den for klare Himmel. Ogsaa i Throndhjem har man følt den Kl. 8, i Skien Kl. 7½ og i Stavanger Kl. 7, 50 M., omtrent ligesom her.

Morgenbladet, No.257, 14/9/1834.

Furniture and doors were set in motion at Moss.

Morgenbladet, No.260, 17/9/1834.

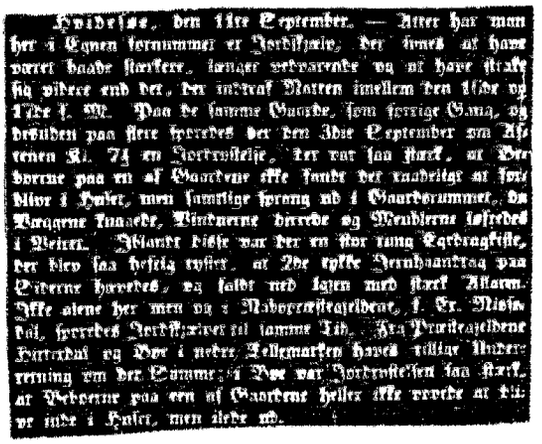

Hvidsøe, den 11te September. — Atter har man her i Egnen fornummet et Jordskjælv, der synes at have været baade stærkere, længere vedvarende og at have strakt sig videre end det, der indtraf Natten imellem den 15de og 16de f. M. Paa de samme Gaarde, som sidste Gang, og derhos paa flere tilgrændsende, blev den 3die September om Aftenen Kl. 7¼ en Jordrystelse, der var saa stærk, at Beboerne paa en af Gaardene ikke fandt det raadeligt at forblive i Huset, men samtlige sprang ud i Gaardsrummet, da Vinduerne klirrede, Klinderne dirrede og Meublerne lystredes i Rummet. Iblandt disse var der en stor rund Egetræskiste, der blev saa heftig rystet, at Beboerne paa Gaarden Øverne i Hvidsøe Præstegjeld, der ligger i nedre Telemarken havde tydelig Underretning om det Passerede; i Byen var Jordrystelsen kun stærk, at Beboerne paa een af Gaardene heller ikke vovede at blive inde i Huset, men ilede ud.

Morgenbladet, No.312.

Snaasen Parish: W. wind.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	11

SOURCE

Herzberg.

At Ullensvang, the quake was stronger than that of the 17/8. Noise like a wagon being driven across roof tiles. The vicarage shook, and the tremor lasted 3-4 seconds, though the noise was longer.
In Bergen glass rattled, and objects fell of walls. One house shook so that the occupants were thrown out.
Herzberg claims to have felt something like an electric shock at the moment when the quake came.

Stavanger Addresseans.

Quake lasted 4-6 seconds and was quite powerful. The epicentre seems to have been in Telemark. A strong earthquake was felt at Sdedal, and lasted for one minute. The quake was so strong, that mirrors rattled on the walls. N.→S. No droning noise was heard here, but at other places.

Handels Tidende No.934, 6/9/1834.

— Den Jordryſtelſe, ſom vi kortelig omme1d: te i ſidſte No, at man ſporede her ſidſte Onsdags Aften Kl. 8, har man ogſaa fornummet flere Ste: der paa Landet; i Eidsvold var den endog ſaa ſtærk at Klokker ſattes i Bevægelſe og Vinduerne klirrede. Veiret var klart og Luften ſnarere mild end kjølig.

Rigstidenden, No.90.

In Oslo, felt most in N. and E.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	12

SOURCE

Morgenbladet,
No.270,
27/9/1834.

Lunds Præstegjeld i Nordre-Bergenhuus Amt, den 9de September. — Vi have her havt svende Jordrystelser; den første var den 17de August om Morgen Kl. 1[illegible] i klar Vexr. I Øvrigt, hvorfra den syntes at komme, saaes i Luften enkelte Stjerner, lige en brændende Flamme. Samme Mystelse fortælles svende Steder fra Sultens Fogderie i Nordlandes Amt at have mærket paa samme Tid, da de vare 4 a 5 Mile i Havet, adskilte Stæder, og de saa stærkt, at de troede sig at have seilet paa et Klipperev eller noget lignende. Den anden var den 3die Septbr. Kl. 7[illegible] Eftermiddag, som ret var den haardeste, da man ikke længere med Sikkerhed turde være ude i Huserne. De Bindingsværks Klatren og Pudsernes Brak syntes at betyde dem store Fald. Dog gik der undtagelsen af ikke Stort, naar undtages enkelte skjørnedelser, som ere: at Spadseringen af en nymalet Stuefirerstjerne faldt af [illegible]. Dyrde ikke dette, ihvorledes mange andre Stjerner en Drengs bedrige Lemme, synes at have ret [illegible] [illegible] [illegible]

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	13

SOURCE

Morgenbladet,
No.285,
11/10/1834.

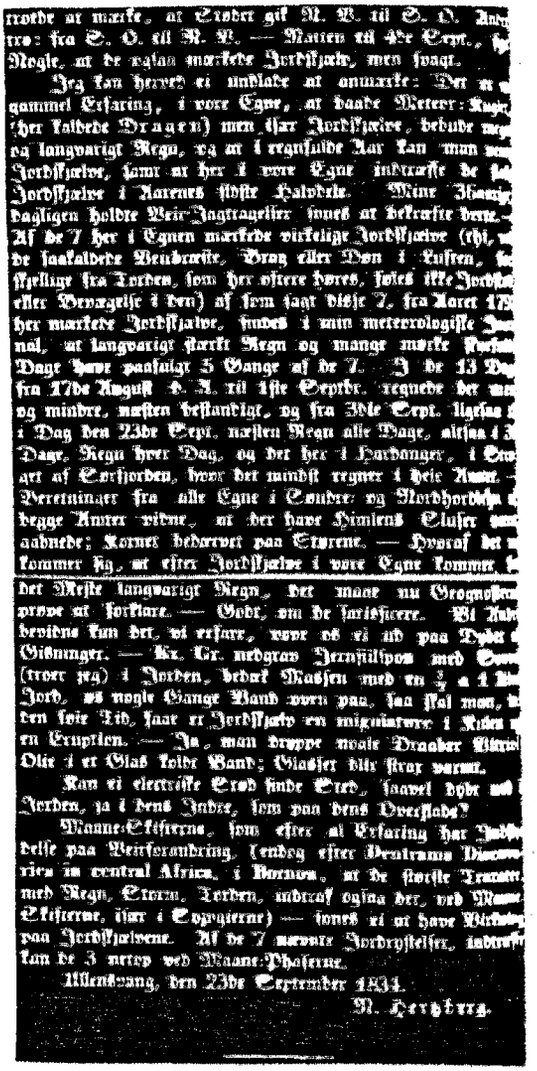

troede at mærke, at Vinden gik N. V. til S. O. Anden: fra S. O. til N. V. — Natten til 4de Sept., h Regle, at de sidste mærkede Jordskjælv, men svagt.

Jeg kan herved ei undlade at anmærke: Det er gammel Erfaring, i vore Egne, at paade Meteer: Regn (her kaldede Dragen) men ikke Jordskjælve, bebude me og langvarigt Regn, og at i regnfulde Aar kan man m Jordskjælve, samt at her i vore Egne indtræffe de f Jordskjælve i Aarenes sidste Halvdele. Mine Iagtt dagligen holdte Vejr-Iagttagelser synes at bekræfte dette. Af de 7 her i Egnen mærkede virkelige Jordskjælve (thi, de saakaldede Vendereise, Brag eller Døn i Luften, f skjelige fra Jorden, som her ofterre høres, skiles ikke Jordsk eller Bevægelse i den) af dem sagt dette 7, fra Aaret 17 her mærkede Jordskjælve, findes i min meteorologiske J nal, at langvarigt stærkt Regn og mange mørke Dage have paafulgt 5 Gange af de 7. I de 13 D fra 17de August d. A. til 1ste Septbr. regnede der me og mindre, næsten bestandigt, og fra 30te Sept. ligesaa i Dag den 23de Sept. næsten Regn alle Dage, uafsaa i 3 Dage. Regn hver Dag, og det her i Hardanger, i Sto ord af Sørfjorden, hvor det mindst regner i hele Amtet. Beretninger fra alle Egne i Sønder- og Nordhordlen begge Amter vidne, at der have Himlens Sluser aabnede; Kornet bedærvet paa Stuerne. — Heraf det kommer sig, at efter Jordskjælve i vore Egne kommer det Meste langvarigt Regn, det maae nu Geognosterne prøve at forklare. — Godt, om de forklare. Vi Andre bevidne kun det, vi erfare, være os ei ad paa Dybet Gisninger. — Hr. Gr. nedgrov Jernstilpen med S (troer jeg) i Jorden, bedst Maaden med en ¾ a 1 Al Jord, as nogle Gange Vand over paa, saa skal man, t den sidste Tid, saae et Jordskjælv en miniature i Kuben en Eruption. — Ja, man dryppe nogle Draaber Vitriol Olie i et Glas kolde Vand; Glasset blir strax varmt.

Kan vi electriske Legemer finde Sted, saavel dybt ned Jorden, ja i dens Indre, som paa dens Overflade?

Maane-Skifterne, som efter al Erfaring har Indfl delse paa Veirforandring, (endog efter Denhams Discov ries in central Africa, i Bornou, at de stærkeste Tromm med Regn, Storm, Jordskjælv, udbrød ogsaa der, ved Maane Skifterne, ifølge i Sydsigerne) — synes vi at have Indfl paa Jordskjælvene. Af de 7 nævnte Jordskjelve, indtraf kun de 3 netop ved Maane-Phaserne.

Ullensvang, den 23de September 1834.

M. Herbergh.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	14

SOURCE

Laing, 'Residence in Norway,' pp.114-5.

Since I was last in Dronthiem, a distinct shock of earthquake was felt there along the coast, and in the islands to the north, on the 3d September; and one on the 17th September, in the islands to the south. I have no great faith in our country earthquakes in England. One old woman fancies she felt the house shake; and all the old women of both sexes, for twenty miles round, make it a point of honour not to have been behind in their observation. But I have no doubt of these Norwegian earthquakes, because the same newspaper contains letters from places which could have had no communication with each other, mentioning the circumstances, and agreeing in the time. A correspondent of the Morgenblad newspaper, who has kept a register of the weather for many years, says he reckons seven distinct earthquakes in Norway since 1797.* This will be interesting news to some theorists in geology. He gives a very plausible reason for shocks of an inconsiderable kind being so little noticed. A person touching the earth only by the superficies of the soles of his shoes, or by the points of contact of the wheels of his cariole, may not be sensible of a very considerable vibration of the ground, while one standing on a wooden floor which touches the ground over a superficies of perhaps six hundred square feet, is sensible of the slightest vibration. I have already observed that it is impossible to look at the features of this country, — its fiords and its valleys, at right angles to each other, — its inland perpendicular cliffs with others facing them, and no back country to throw down a body of water to have excavated the space between, — without being impressed with the idea that at some period this surface has been torn, and raised, and depressed by earthquakes.

* Earthquakes are recorded to have been felt in Drontheim on the 18th July 1686, and on the 1st April 1692. On the 14th September 1344, the river Gaul disappeared in the earth, and on its bursting out again destroyed forty-eight farms, and above 250 persons. This event is supposed to be that referred to by Arngrim Jonæus, in Crymogæa sive Rerum Islandicarum libri III., p. 130., in mentioning the earthquake which took place in that island in 1339:—Eodem temporis momento in Norwegiæ terræ motus rura et habitationes rusticos quinquaginta evertisse scribitur, in loco qui vocatur Guularaas: although the dates of the events do not correspond. The disappearance of the river, or some other remarkable phenomenon in this Gaul valley, appears to have taken place eodem temporis momento with the earthquake in Iceland. —Krafts Beskrivelse over Kongeriget Norge.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	15

SOURCE

Tiden, 4/9/1834.

— I Aften Kl. 8¼ spordes her atter en temmelig stærk Jordrystelse, der varede omtrent eet Minut.

Tiden, 11/9/1834.

Hvidesøe Præstegjeld, den 28de August. — Natten imellem den 16de og 17de August, omtrent Klokken 12½, fornam Beboerne af Gaarden Moen her i Præstegjeldet et heftigt Jordskjælv, der vækkede dem op af deres Søvn. Der mærkedes tvende Stød med nogen, dog ubetydelig Mellemtid. Efterat det første Stød, der varede omtrent eet Minut, var forbi, hørtes der en forunderlig Susen og Bragen saavel i Huset som udenfor. Medens denne varede, stod en af Beboerne op, og gik ud for at see, hvad det var; og da han kom ud, baade saae og hørte han, at Tagstenene paa Husene bævede, hvilket og var Tilfældet med et lidet Brændhuus, hvori Vandet skulpede omkring. En Underofficier havde den Nat hændelsesvis faaet Natteqvarteer paa Gaarden. Ved Siden af det Værelse, hvori han laae, stod der en Rulle; opvakt af Søvnen ved Stødet mærkede han, at Rullen pludselig blev sat i Bevægelse, men troede, at det var en af hans Bekjendte, som ved denne Allarm midt paa Natten vilde sætte ham i Skræk; han stod derfor op, og gik ud i Sideværelset for at see, hvem der var; men da han kom der, gik Rullen, men intet Menneske var tilstede. Beboerne forsikre med Bestemthed, at der medgik 2 à 3 Minuter til begge Stødene. Ogsaa paa Gaarden Midsund, der ligger omtrent 2000 Alen fra Moen, havde nogle af Beboerne til samme Klokkeslet mærket Jordskjælvet, hvorimod Beboerne paa en anden Gaard, der ligger imellem Moen og Midsund, Ingen havde fornummet. Paa Gaarden Reim i samme Præstegjeld fornam man den 22de August om Morgenen en Jordrystelse, der tvende Gange, nemlig Kl. 7 og Kl. 9, satte Huset og nogle Meubler i en dirrende Bevægelse. Dette troer man fortjener at komme til offentlig Kundskab, saameget mere, som det netop var samme Nat og samme Tid, nemlig Natten imellem den 16de og 17de Kl. 12½, et Jordskjælv mærkedes i Drammen.

Eidsvold, den 4de September. — Igaar Aftes Kl. 8 mærkedes hersteds et saa stærkt Jordskjælv, at Præstegaardens temmelig svære Bygning, indenfra at see til, bevægedes i alle sine Sammenføininger, som det lod til fra NV. Klokker sattes i Bevægelse, og Vinduer klirrede. Det varede 6—10 Secunder, vel uafbrudt, men dog, som det lod til, i to Stød, hvoraf det sidste stærkest. Folk paa Marken og paa den anden Side Vormen fornam det ogsaa.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	16

SOURCE

Tiden, 11/9/1834.

Veiret var nogenlunde klart, med Luftning fra S.; Temperaturen snarere mild end kølig. (Mgbl.)

Hitterdal, den 4de September. — Sidste Mandag, den 1ste d. M., om Morgenen imellem Kl. 8 og 9 omstrøbe trende yderst fattige Familiefædre her Livet ved følgende ulykkelige Tilfælde: Flere Husmænd i Præstegjeldet havde paa denne Dag ladet sig leie til at bryde (løse) Tømmer, som i stor Mængde allerede i sidste Foraar havde bundet sig i Tinneelven. Medens disse Husmænd omtrent et Steenkast oven for Tinnefos vare beskæftigede med dette Arbeide, blev Tømmerhoben, hvorpaa de stode, paa engang og før de havde ventet det, løs; af 16 Mand fik de 13 med Møie reddet sig tillands, men de trende blevne trængte ind imellem Tømmeret og blandt det brusne ned over Tinnefos. Deres Lig ere siden forgjæves eftersøgte. Deres efterladte Ægtemagers Kaar ere saameget mere ynkværdige, som de i deres forarmede Tilstand ere i en temmelig høi Alder (den ældste af dem 65 Aar gammel), og den ene af dem har 6, den anden 4 uforsørgede Børn.

— Saaar Aftes, den 3die d. M., Kl. 7¼ Eftermiddag mærkedes her en svag Jordbevægelse.

(Chr. Mbl.)

Tiden, 15/9/1834.

Christiania, den 9de September. — Ifølge et Privatbrev fra Bergen af 19de f. M., har man der Natten imellem Løverdag og Søndag (den 16de og 17de), Kl. 12¼, sporet en temmelig stærk Jordbevægelse, der varede omtrent 6 Secunder. Barometret havde hele otte Dage i Forveien aldeles ikke forandret sit Standpunct. Ogsaa i Bergen, der er bekjendt for sit regnfulde Clima, har denne Sommer været ualmindelig varm og tør; Foraaret var derimod meget regnfuldt. — Professor Dahl har nu snart fuldendt sit Malerie af Bergen her, som bekjendt, er bestemt til en Præsent fra Staden Bergen til Kronprinds Oscar. Det roses af Kjendere som et af denne Mesters fortrinligste Arbeider. Som man erfarer, vil Kunstneren, paa sin Tilbagereise til Tydskland, ikke efter den første Bestemmelse kunne ventes til Kjøbenhavn. Han vil rimeligvis tage direcre fra Bergen med et Skib til Hamburg, hvorfra han først begiver sig til Berlin, for der at fuldende tvende begyndte Malerier.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Tiden, 15/9/1834.

Lessøe, den 4de September. — Onsdag den 3die d. M., Kl. 8 Eftermiddag, hørte man her paa Stedet og i Omegnen et temmeligt stærkt Jordskjælv, som varede omtrent 2 à 3 Minuter; Stuen skjalv saa, at man ordentlig kjendte Gulvet under sine Fødder at bevæge sig; Lyden var saa stærk, som naar man i en ganske kort Afstand hører en Vogn at passere meget fort paa Steengaden. Den 17de f. M. hørtes her ogsaa et Jordskjælv, omtrent Kl. 10½ Aften, dog ikke fuldkommen saa stærkt.

Sundmør, den 23de August. — Natten til sidstafvigte Søndag, eller imellem 16de og 17de August, ved Midnatstider, Kl. nogle Minutter over 12, indtraf her i Egnen et Jordskjælv af de betydeligste, som nogen kan erindre sig. Folk vaagnede af Søvne ved Leiets Bevægelse, og Vinduer, Døre og Kakkelovne m. m. klirrede saa, at det tydelig hørtes. Man antog at det varede henved et Minut.

Trondhjem, den 2den September. — Ogsaa her (¼ Miil fra Trondhjem) bemærkede man Jordskjælvet Natten imellem den 16de og 17de August, Kl. imellem 12 og 1, i den Grad, at Sengen rystede, Huset knagede, Vinduerne klirrede og Døren sprang op. Luften var ganske stille, og Natten maanelys.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	18

SOURCE

Landboe-avisen,
6/9/1834.

Sydveſtlige Vinde og Regn har ogſaa denne Uge vedvaret. I afvigte Nat var Regnen uophørlig og gav et Vandflom, men i Dag er Vinden nordlig, ſom lader formode Forandring. — Meget Høe er i diſſe 14 Dages vaade Veirlig blevet forringet og bedærvet.

Natten til 1ſte dennes havdes heftig Torden og Lynild, og den 3die dennes om Aftenen Kl. 7¼ ytrede ſig atter et Jordſkjælv, ſom i Styrke nærmede ſig det Natten til 17de Auguſt, men ikke fuldt ſaa langvarigt.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	19

SOURCE

Ugeblad for Skien og Omegn. No. 72, 1834/9/6.

Igaaraftes den 3die d. M. Kl. 7¼ Eftermiddag mærkedes her en svag Jordrystelse.

Ugeblad for Skien, 1834/9/10.

Den 3die Dennes Kl. 7½ om Aftenen følтes saavel her som i Porsgrund den i forrige No. af dette Blad omtalte Jordrystelse, paa adskillige Steder temmelig stærkt. Stødene syntes at gaae fra Øst til Vest.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	20

SOURCE

Trondhjems Adv. Cont. No.72, 9/9/1834.

Ligesom man ſidſtafvigte Onsdags Aften, Kl. noget over 8, her i Byen fornam Jordryſtelſe, ſtærkere og ſvagere paa de forſkjellige Steder, imedens tætte Lynglimt oplyſte Horizonten og vedvarede indtil Midnat, — har en Reiſende underveis i Nærheden af Orkedals Kirke paa ſamme Tid fornummet en ſtærk Jordryſtelſe, der vedvarede omtrent 50 Secunder i Retning, ſaavidt kunde ſkjønnes, fra Syd til Nord. Den ſamme Mand fortæller, at flere Mennesker omkring i Nærheden ere ſatte i Skræk ved Samme.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sep	S. Norway	1834/9/3	21

SOURCE

Brevduen Fra Moss: 10 September 1834

Norge.

Moss den 10 Septbr. I Gaar holdtes en Samling af Interessenterne i en projecteret Badeindretning her paa Stedet, hvorved det oplystes at 26 Interessenter have tegnet sig for 28½ Actie, hver Actie beregnet til 100 Spd. Ved denne Samling blev besluttet paa Verlesanden mellem Toldvagthuset og den gamle Verlebrygge at opbygge et Badehuus af muret Bindingsværk og Bordklædning med 9 Badekamre, et Restaurations- og et Conversationsværelse. Indretningen ventes at kunne blive fuldfærdig til Afbenyttelse fra 1 Juni 1835. — Paa Gaarden Grimsrød paa Gjeloen mærkedes den 3 dennes om Aftenen omtrent Kl. 8 en stærk Jordrystelse der varede omtrent 1 Minut, Meubler og Dørre rystede stærkt.

Siden 7 dennes har intet Choleratilfælde vist sig i Byen eller paa Verlesanden.

I Frederikshalds Bye og Forstæder er indtil 8 September alt angrebne 209, deraf døde 98 og helbredede 15. — I Frederikstad Bye og Forstæder er indtil 8 Septbr. ialt angrebne 513, deraf døde 228 og helbredede 200. I Byen kan Sygdommen anseés ophørt. — I Thunse Præstegield er i det Hele angrebne til 8 Septbr. 82 Mennesker, deraf døde 42 Sygdommen raser desuden i større og mindre Grad i forskjellige andre Egne i Amtet.

I Christiania indtraf den 3 dennes om Aftenen Kl. 8 et Jordskjelv eller en bølgeformig Jordrystelse i Retningen fra Øst til Vest og af saa megen Styrke, at Dørene paa nogle Steder sprang op og Malerier og deslige paa Væggene vare i Bevægelse. — I Eidsvold mærkedes et saa stærkt Jord-

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sep	S. Norway	1834/9/3	22

SOURCE

Brevduen
Fra Moss
10 Sep 1834

r2/
S.

10 September.

1834

af S. A. M. Hartmann. { Halvaargang.

skjælv samme Dag og Time at Præstegaardens temmelig svære Bygning, indenifra at see til, bevægedes i alle sine Sammenføininger som det lod til fra NV. — Fra Hvidesoe Præstegjeld berettes, at Natten imellem den 16 og 17 August fornam Beboerne af Gaarden Moen et heftigt Jordskjælv' der vækkede dem op af deres Søvn. Stodene vare saa stærke at Tagstenene paa Huset bævrede og en Rulle blev sat i Bevægelse. Ogsaa paa Gaarden Midsund, der ligger omtrent 2000 Alen fra Moen, havde nogle af Beboerne mærket Jordskjælvet. Ligesaa paa Gaarden Ruim fornam man den 23de om Morgenen en Jordrystelse, der 2de Gange, Kl. 7 og 9 satte Huset i en dirrende Bevægelse.

Brevduen
Fra Moss
13 Sep 1834

Paa følgende Steder i Landet har man ogsaa mærket til Jordrystelse: I Bergen Natten imellem den 16 og 17 Aug. Barometret havde ikke hele 8 Dage forandret sit Standpunkt. I Lessoe Onsdagen den 3 dennes, om Eftermiddagen Kl. 8. I Sondmør Natten imellem 16 og 17 August. Samme Nat ligesaa ¼ Miil fra Trondhjem. Dette var saa stærkt at Huset knagede, Vinduer klirrede og Dørre sprang op.

Rigstidenden
No. 96
21 Sep 1834

3	28	1,4.	11	Stærk S., Jordskjælv Kl. 8, 3 Minutter Eftерm.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	3 Sept	S. Norway	1834/9/3	23

SOURCE

Thomassen

In Trondhjem wurde die Erschütterung um 8 Uhr, in Stavanger $7^h\ 50^m$ (beinahe wie in Lesje) verspürt.

Besonders stark scheint sie in Kinn gewesen zu sein.

Dort traf das Erdbeben um $7^3/_4$ Uhr ein und war so heftig »dass man nicht wagte in den Häusern zu bleiben, da das Klirren der Fensterscheiben und das Krachen der Balken den nah hervorstehenden Einsturz anzukündigen schienen. Die Mauern eines neulich erbauten Schornsteines fielen um«.

Aus Snaasen, wo man die Erschütterung nicht bemerkte, schreibt man: »doch wurde am 3 September abends der westliche Horizont, der fast vollkommen klar war, von dicht auf einander folgenden Blitzen, wie in Flammen stehend, gesehen.«

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	4 Sept	Hardanger	1834/9/4	1

/SOURCE

Keilhau.

Nutten til 4 Septbr. skal ogsaa et svagt Jordskjælv af Nogle have været mærket i Hardanger *).

Fra Snaasens Præstegaard læste man (Morgenbladet No. 312, 1834): "Af de i Aviserne ommeldte Jordskjælv vides intet bemærket her, dog saaes om Aftenen den 3 Septbr. den vestlige Horizont, der næsten var fuldkommen klar, ligesom at staae i Lue af hinanden tæt paafölgende Lyn. Som man kunde vente, kom derefter vestlige Vinde og meget regnagtigt Veir." ——

*) Hr. Herzberg föier följgende Anmerkning til sin Beretning: "Det er en gammel Erfaring i vore Egne, at baade Meteor-Kugler (her kaldede Dragen), men især Jordskjælv, bebude meget og langvarigt Regn, og at i regnfulde Aar kan man vente Jordskjælv, samt at her i vore Egne indtræffe de fleste Jordskjælv i Aarenes sidste Halvdeel. Mine 36 aarige, dagligen holdte Veir-Iagttagelser synes at bekræfte dette. Af de 7 her i Egnen mærkede virkelige Jordskjælv (thi ved de saakaldte Veirbræste, Brag eller Drön i Luften, forskjellige fra Torden, som her oftere höres, föles ikke Jordstöd) af som sagt disse 7, fra Aaret 1797 her mærkede Jordskjælv, findes i min meteorologiske Journal, at langvarigt stærkt Regn og mange mörke, skyfulde Dage have paafulgt 5 Gange af de 7. I de 13 Dage fra 17 August d. A. til 1 Septbr. regnede det meer og mindre, næsten bestandigt; og fra 3 Septbr. ligesaa til den 23 Septbr. (Beretningens Dat.) næsten Regn alle Dage, altsaa i 30 Dage Regn hver Dag, og det her i Hardanger, i Ströget af Sörfjorden, hvor det regner mindst i hele Amtet." —— Et interessant Bidrag til at fuldstændiggjöre nærværende Samling af Efterretninger om Jordskjælv i Norge vil man erholde, naar Hr. Herzberg lader sine Optegnelser betræffende hine siden 1797 i Hardanger indtrufne Jordrystelser komme til offentlig Kundskab; saavidt mig bekjendt, er nemlig endnu Intet publiceret desangaaende, uden hvad her er benyttet. Jeg burde vistnok ikke have ladet nærværende Stykke komme for Lyset, uden först at have henvendt mig til vor ærværdige Meteorolog; men særegne Omstændigheder fordrede, at mit Manuskript uden Ophold blev taget til Trykning.

Perrey.

—Nuit du 4 au 5 septembre 1834, faible tremblement de terre à Hardanger (K.).

Kolderup.

4 september, fm., i Hardanger. (Keilh.).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	13 Oct	Snaasen	1834/10/13	1

SOURCE

Keilhau.

13 Octbr. bemerkedes "et Jordskjælv" i Snaasens Præstegaard, efter Gisning Kl. 2 til 3 om Morgenen; det syntes at have sit Strög mellem V. og Ö., var i Begyndelsen stærkest og varede med aftagende Styrke 18 Secunder eller derover. Det tilkjendegav sig kun som en dundrende Lyd, hvilken ogsaa blot blev fornummet af een Person (Morgenbladet No. 313, 1834).

Perrey.

—13 octobre, vers deux à trois heures du matin, tremblement à Snaasen; il dura huit secondes, sa force allant sans cesse en diminuant. On entendit un bruit retentissant (*Morgenblad* pour 1834, n° 313; K.).

Kolderup.

13 oktober, kl. 2—3 fm., i Snaasen. L. (KEILH.). (?)

Thomassen.

Oktober 13 morgens 2—3 Uhr (nach Mutmassung) wurde in Snaasen eine Erschütterung verspürt.

Die Angabe ist doch so mangelhaft und trägt in solchem Grade das Gepräge von Unsicherheit, dass das Ganze äusserst zweifelhaft wird.

(»Morgenbladet« November 9, 1834.)

Morgenbladet 1834/11/9.

The whole thing is extremely dubious.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1834	7/8 Nov	Lima	1834/11/7	1

SOURCE

Kjellén.

204. —, nov. 7/8, natten. Lima. Sid.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1835	1 April	Stensele	1835/4/1	1

SOURCE

Kjellén.

205. 1835. april 1, kl. ½12 f. m. Stensele (V.) och starkare 13—14 mil västerut. Sid.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1835	7 June	Vartofta	1835/6/7	1

SOURCE

Kjellén.

206. —, juni 7, kl. 11—12 f. m. Vartofta prosteri. Sid.

Scandinavian Earthquake

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1836	May	Åland	1836/5	1

65. 1836. V, Åland.

»Bland sällsamheter må anmärkas: att ett jordskalf sistlidne Maj månad gick nästan öfver hela landet i en riktning ifrån vester till öster» (Utdrag af ett bref ifrån Åland, dat. d. 8 aug., i Åbo Tidningar, 1836, nr. 65).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1836	Christmas	Kuopio	1836	1

SOURCE

Renqvist.

66. 1836. Jultiden. Kuopio. Reminiscens vid nr. 84.
»Referenten vill minnas, att år 1836 vid Jultiden förhållandet var ungefär likuande det nuvarande här i Kuopio» (Brev från Kuopio i tidn. Wiborg, 1858, nr. 16).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1838	29 Jan	Jakobstad etc.	1838/1/29	1

SOURCE

Renqvist.

67. 1838. I. 29, kl. 2—3, Jakobstad, Gamla Karleby, Helsingfors?

»Natten emot den 29 sistl. Januarii, kl. emellan 2 o. 3 om morgonen, förspordes härstädes [Jakobstad] vid 31 graders köld ett jordskalf, som gaf sig tillkänna genom ett ovanligt dånande och åtskilliga mer eller mindre starka knallar. Dörrar och dörrlåsen skallrade, rappningen lossnade samt nedföll ifrån väggspringorne och många, isynnerhet sjukliga personer, kände i större eller mindre mån verkan af denna naturhändelse. Ett dylikt phenomen tror man sig äfven hafva förmärkt vid samma tid i Gamla Karleby.« (Åbo Tidningar 1838, nr. 19).

Finl. Allm. Tidn., 1838, nr. 62, återger föregående korrespondens och tillägger: »Ett eller annat lika beskaffadt jordskalf inträffade likaledes under loppet af Januarii månad här i Helsingfors, men de sträckte sig alldrig öfver en större del af staden, och hade således otvifvelaktigt sin grund endast uti den uthallande starka kölden, hvarigenom marken bragtes att remna. Sannolikt hade det omnämnda phenomenet i Jakobstad icke heller någon annan grund.«

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1838	20 Feb	Bodø	1838/2/20	1

SOURCE

Kolderup.

1838.
20 februar, kl. 4 fm., i Bodø. V. (Th.).

Thomassen.

1838.

In Bodö wurde Februar 20. morgens 4 Uhr ein Erdbeben bemerkt. Es war von kurzer Dauer, erschütterte aber die Häuser ziemlich heftig. Es wird von einem Berichterstatter angenommen, dass das Erdbeben die Richtung von W oder SW hatte. Die Kälte hatte den vorhergehenden Tag plötzlich aufgehört, so dass der Thermometer + 0.5° zeigte.

Ein anderer Berichterstatter schildert die Erschütterung als heftig: »Die Häuser krachten, die Betten und die Oefen zitterten, Flaschen und Gläser klirrten.« Er fügt hinzu, dass der Wind von SW kam und dass der Himmel bewölkt war. Die Erschütterung wurde, ihm zufolge, von einem Getöse begleitet. Dieses Getöse sowohl als der Stoss schienen einigen von S, anderen von W zu kommen. »Einzelne glaubten dass es ein Gewitter wäre.«

Man will seit 1819 »da die Erdbeben vielleicht stärker gewesen waren« keine so heftige Erschütterung bemerkt haben.

– (»Morgenbladet« Marts 18—25., 1838.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1838	16 March	Egset	1838/3/16	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

16 mars, kl. 2 fm., paa Egset, Søndmøre. L. (Th.).

März 16. morgens 2 Uhr wurde zu Egset (Söndmöre) ein Erdbeben, das 10—12 Secunden dauerte, verspürt.

(»Morgenbladet« April 3., 1838.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1838	16 March	Egset	1838/3/16	2

SOURCE

Landboe-avisen, 17/3/1838.

— I Forgaars Nat (til den 16de) Kl. 2. fporedes et Jordſtjelv. Det varede omtrent i 10 a 12 Secunder.

Morgenbladet, 3/4/1838.

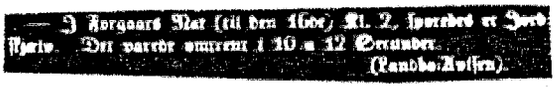
— I Forgaars Nat (til den 16de) Kl. 2. fporedes et Jord-
ſtjelv. Det varede omtrent i 10 a 12 Secunder.
(Landbo-Aviſen).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1838	23 Dec	Hälsinglands	1838/12/23	1

SOURCE

Kjellén.

207. 1838, dec. 23, kl. 7 e. m. Hälsinglands V. öfre prosteri.
N. Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1838	28 Dec	Lillehammer	1838/12/28	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

28 desember, kl. 3 em., paa Lillehammer, Land og Toten. R. (Th.).

Zu Lillehammer wurde December 28 nachmittags um 3 Uhr eine Erschütterung verspürt. Zu derselben Zeit soll die Erschütterung auch in den Pfarren Land und Toten verspürt worden sein.
(»Morgenbladet« Januar 12., 1839.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1839	18 Jan	Bergen	1839/1/18	1

SOURCE

olderup.

homassen.

1839.

18 januar, kl. 9—10 em., i Bergen. (Th.).

1839.

Bergen, Januar 18. Zwischen 9—10 Uhr abends wurde ein nicht unbedeutendes Erdbeben wahrgenommen. Ein starkes Schneewetter traf die nachfolgende Nacht ein.

(»Morgenbladet« Januar 26., 1839.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1839	18 Jan	Bergen	1839/1/18	2

SOURCE

Morgenbladet, 26/1/1939.

— Imellem Kl. 9 og 10 om Eftermiddagen den 18de bemærkedes en ikke ubetydelig Jordrystelse. Et kortvarigt Snefald indtraf Natten derefter.

Bergenske Werkur, 22/1/1839.

— Veiret, som fra 26de f. M og indtil d. 10de Ds. havde, efter hvad vi i flere Beretninger have anført, været overordentlig stormende, har siden været roligt, afvexlende med Kulde, Sne og Regn. Den 18de imellem Kl. 9 og 10 om Aftenen vil Mange have bemærket et Jordskjælv, hvorved Vinduerne rystede og løshængende Ting, som Malerier og Speile bevægede sig, forbunden med en Lyd, der dog formodentlig er opstaaet af Rystelsen. Igaar Morgen Kl. omtrent 5 lynede det med Torden. Et dygtigt Snefald har nu dækket Jorden med et snehvidt Vinterlagen, men da Himmelen fordetmeste er overskyet og Veiret er hvad man kalder ruskvet, saa indbyder den ikke til nogen lystig Slædefart. Ogsaa har man alvorligere Ting at tænke paa, da en af vore trovlæste Aarsider foreligger, nemlig Vaarsildefisket, til hvilket de fleste Menneskers Interesse herefter slutter sig; thi ere vel Embedsmænd, Haandværkere o. Fl. ikke umiddelbar deeltagende i dets lykkelige Udfald, berører alligevel det fleste deres Velvære paa en eller anden Maade, ligesom de som Statsborgere maa føle varmt for en Sag der er af saa stor Vigtighed for Fødelandet, som et godt Fiskerie.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1839	23 Oct	Egset	1839/10/23	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

23 oktober, kl. 3 em., paa Egset, Søndmøre. L. (Th.).

Oktober 23. nachmittags 3 Uhr wurde zu Egset (Söndmöre) ein heftiges Dröhnen gehört. Zu derselben Zeit wurde eine schwache Erschütterung verspürt. Die Dauer war im Ganzen 30 Secunden. Der Himmel war meistens klar und die Luft still.

(»Morgenbladet« November 12., 1839.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1839	23 Oct	Egset	1839/10/23	2

SOURCE

Landboe-avisen, No.43, 23/10/1839.

Egseth, den 23de October. Den samme blide Efterſommer vedvarer, og overgaaer nu i Stadighed og Langvarighed hvad de Nulevende mindes. — Barometret 28 — 6 a 28 — 8. Thermometret 7 a 12 Gr. Varme. — Adſkillige Træer knoppes paa nye og Vexter blomſtre anden Gang, hvoriblandt Tyttebærlyngen der har fuldt udſkudte Blomſter. En ſaare Sjeldenhed her paa Veſtkyſten igjennem hele October Maaned.

— I Dag Kl. 3 Eftermiddag hørtes en ſtærk Dron, ledſaget med en ſagte Jordryſtelſe; det varede omtrent i 30 Sekunder. Luften var for det meſte klar og ſtille.

Morgenbladet, No.316, 12/11/1839.

"Accompanied by a fierce rumbling."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	1

SOURCE

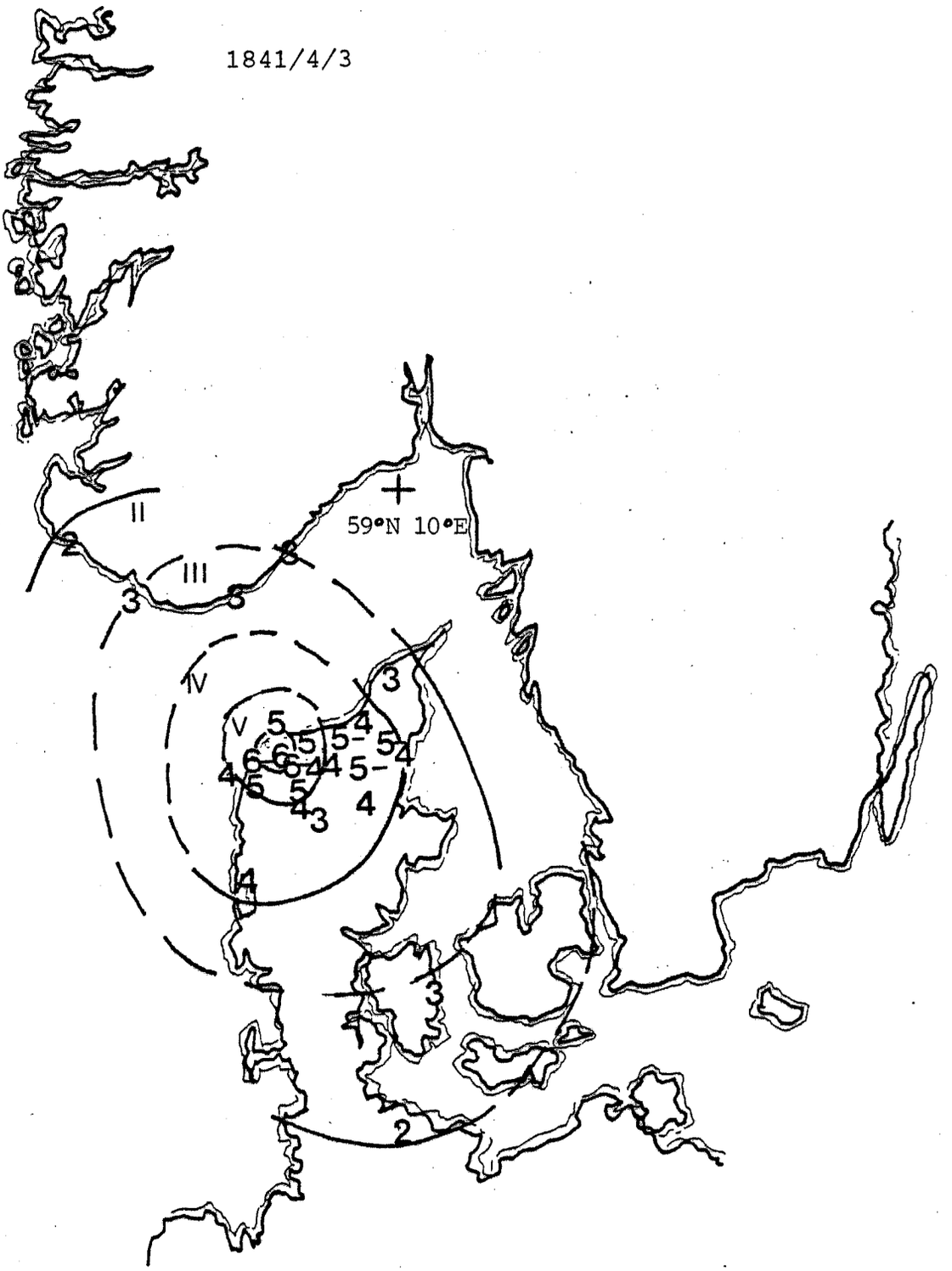

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	1

SOURCE

Perrey.

1841. 3 avril, trois heures trente minutes du soir, dans le Jutland, tremblement qui ébranla les maisons et renversa des cheminées. Le baromètre demeura à l'état ordinaire (*Moniteur*, 16 avril 1841; A. Colla, *Ann. astron.*, 1842, p. 96).

Kolderup.

1841.

3 april, i Ekersund. (Th.).

Thomassen.

1841.

April 3., die Zeitangabe ist unbekannt, fand zu Egersund ein ziemlich heftiges Erdbeben statt. Die Richtung wird von O—W angegeben.

(Nach einem Briefe an Prof. Kjerulf. Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Johnstrup.

Kl. 4½ Eftm. Jordskjælv omkring Liimfjorden med Thy, Mors og Hannæs som Udgangspunkt, hvorfra det forplantedes over den største Deel af Danmark, om end kun meget svagt.[86])

Danske Vidsk. Sel VIII 1841.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	2

SOURCE

Forchhammer.

Professor *Forhhammer* har forelagt Selskabet Resultaterne af en Undersögelses-Reise i Jylland, hvis nærmeste Hensigt var, at samle Efterretninger om Jordskjælvet af **3. April 1841.**

De Steder, hvor Jordskjælvet viste sig stærkest, ligge i Nærheden af Liimfjordens vestlige Deel, Mors-, Thy- og Han-Herrederne have været meest rystede. Paa Vestkysten af Halvöen naaede de svage Bevægelser indtil Eiderstedt; paa Östkysten indtil Kiel; imod Öst indtil Sjælland, og Enkelte ville selv have følt Bevægelsen i Kjöbenhavn og Helsingöer. Imod Nordvest naaede den indtil de sydligste Steder af Norge, men imod Nord aftog den med en overordentlig stor Hurtighed og faa Mile fra Steder, der bleve meget voldsomt rystede, følte man, enten ikkun en svag Zittren eller slet intet. Ikkun Enkelte have følt det i Hjörring og Ingen har iagttaget det i Skagen.

Der, hvor Jordskjælvet var stærkest ved Liimfjordens Bredder, havde Landets geognostike Beskaffenhed en meget væsentlig Indflydelse paa Jordrystelsens Styrke. Paa de Steder, hvor Kridtformationens Steenarter komme til Overfladen, især hvor de ere ledsagede af de Tegn paa Jordfald som ere saa hyppige i denne Deel af Jylland, følte man Jordskjælvet meget stærkt; mindre stærkt paa Leer; mindst paa Sand. Ved Aalborg viiste sig den besynderlige Anomalie, at Kridthöiderne ikkun bleve rystede yderst svagt, medens man i Dalene følte det paa enkelte Steder meget stærkt. I Aalborg indtraf Jordskjælvet Kl. **4, 25** Minutter Eftermiddag, en Tidangivelse, der ikke kan være mere end et Par Minutter urigtig. Paa de allerfleste Steder, selv der hvor det var mindre stærkt, hörte man en underjordisk Torden og man følte to Stöd umiddelbart efter hinanden. I Salling havde man allerede Dagen iforveien følt et Stöd, i Randers samme Dag noget tidligere. En Syg i Nykjöbing havde hele Dagen beklaget sig over smaa Rystelser af Sengen, hvis Aarsag först blev tydelig da det stærke Jordskjælvstöd löltes. Ogsaa Havet havde været paa Jordskjælvsdagen meget urolig og bröd sig fra den tidlige Morgen meget stærk paa den Deel af Kysten, der ligger Nord for Hanstholmen, uden at Vinden var af den Beskaffenhed, at den kunde foranledige dette Phænomen. Paa mange Steder iagttog man en bölgende Bevægelse af Jorden, hvorved Vand blev kastet ud af fyldte Kar, men den interessanteste Iagttagelse blev gjort af Degnen *Vorre* i Vestervig, der saae, hvorledes Fliserne i hans Gulv, rækkeviis hævede sig og aabnede sig i Furerne. Overalt hvor Jordskjælvet var stærkt, följtes Stödet fra Nordvest til Sydost.

Mange Kirker i Thy og omkring de andre vestlige Dele af Liimfjorden, have faaet Revner. I flere Bygninger faldt Skorstenene strax ned, i andre viste sig senere saa mange Revner at de maatte tages ned. Ogsaa Jorden revnede paa flere Steder, men den interessanteste Revne fandtes i Gramstrup i Nærheden af Vestervig, hvor den gik i en bölget Retning fra Nordost til Sydvest og hvoraf den ene Side stod betydelig höiere end den anden.

Jordskjælvets Indvirkning paa Kilderne, var meget betydelig. Vandmængden i en Brönd ved Skjerpinggaard i Österhanherred formindskede sig meget betydelig og Vandet blev uklart. Denne Formindskelse vedbley, og henimod Slutningen af August havde Brönden allerede været i flere Maaneder fuldkommen tör. — I Thisted aabnede sig nogle Dage förend Jordskjælvet, et stærkt Vandtillöb i en Brönd, der gav ganske uklart Vand og Dagen efter Jordskjælvet iagttog man i denne, saavelsom i flere andre Brönde, en meget stærk Svovellugt. Det nye Vandtillöb lukkede sig igjen strax efter Jordskjælvet.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	3

SOURCE

Forchhammer.

En dobbelt Hævning synes at staae i Forbindelse med denne Jordrystelse. Den ene langsomme er iagttaget over ½ Aar för Jordskjælvet ved Vandets tilsyneladende Synken. Kysten af Vesterhavet fra Lökken til i Nærheden af Hanstholmen og Liimfjordens Bredder ved Thisted, Nyekjöbing og imod Öst indtil Lögstöer, vise dette Phænomen, medens man hverken i Canalen ved Agger eller paa Fjorden ved Aalborg iagttager en forandret Vandstand. — Den anden Hævning var pludselig, indtraf med Jordskjælvet og var et Par Dage efter ikke mere at bemærke. Man har iagttaget den i Sundene imellem Salling og Mors, og Mors og Thy og den staaer sandsynligviis i Forbindelse med den Hævning, der antydes ved Revnen i Gramstrup ved Vestervig.

Forfatteren gjör tilsidst opmærksom paa den Sammenhæng, der finder Sted imellem disse nye Phænomener og de overordentlig hyppige Tegn paa ældre langt voldsommere Jordrystelser i Egnen omkring Liimfjorden, og ved at sammenligne Efterretningerne fra Nabolandene uddrager han den Slutning, at Jordskjælvet af 3. April 1841 ikke er en Siderystelse fra andre stærkere bevægede Lande, men har havt sit Udgangspunct, enten i Thy eller i Vesterhavet nær ved Kysten af Thy.

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Forchhammer, 'Samlinger til jydsk historie og topografi.'

Jordskjælvet den 3die April 1841.

Af J. G. Forchhammer.

Ved Conferentsraad Forchhammers Død fandtes foruden flere andre ikke udgivne Sager ogsaa efterfølgende Afhandling, der rimeligvis er skrevet 1841. Da det paagjældende Jordskjælv kun ramte Jylland, maa det antages at have særlig Interesse for dette Tidsskrifts Læsere, og det meddeles derfor her saaledes som det foreligger fra Forfatterens Haand, med saadanne mindre Rettelser, som ere foranledigede derved, at Afhandlingen efter at være dikteret ikke er bleven gjennemset af Forfatteren. — I „Danmarks illustrerede Almanak" for 1858 pag 84 har F. givet en Fremstilling af „den vestlige Del af Limfjordens Omgivelser", hvortil slutter sig en ganske kort Meddelelse af dette samme Jordskjælv. — Nogle Anmærkninger (betegnede med J.) skyldes Professor Johnstrups velvillige Meddelelse, ligesom Etatsraad Steenstrup har tilladt, at en af ham for længere Tid siden udarbeidet Fortegnelse over ældre Jordskjælv i Danmark maa slutte denne Afhandling.

Det Jordskjælv, som blev følt i den største Deel af Danmark den 3die April 1841, har med Rette tiltrukket sig saa megen Opmærksomhed, at en nøiere Angivelse af de derved stedfundne Forhold synes at være ikke uden Vigtighed for Videnskaben og desuden at have Krav paa en mere almindelig Interesse. Omendskjøndt Rystelsen blev følt over den hele Halvøe, fra Kiel til Hjørring, var dog den vestlige Deel af Liimfjorden med dens Øer den Deel af Landet, hvorfra Phænomenet kan antages at være gaaet ud. Det er ogsaa i denne Deel, hvor Jordskjælvets Udbredelse viser en interessant Sammenhæng med Landets dybere Sammensætning, og det er her, hvor enkelte Phænomener af ganske ualmindelig Interesse knytte sig til Jordskjælvet. Det vil derfor lette Oversigten over disse Forhold og tjene til deres bedre Forstaaelse, naar jeg forudsender en Oversigt over den geognostiske Beskaffenhed af Liimfjordens Bredder.

Den ældste Formation, som vi kjende i denne Deel af Danmark, er *Skrivekridt*, men det forekommer ikke som i de fleste andre Lande, hvor denne Formation er herskende, eensformigen udbredt over den hele Strækning; det danner derimod øeformige Ophøininger, og i det mindste om en Deel af disse kan man bevise, at det ikke er Vandstrømme, der have foranlediget denne ujevne Overflade. Den er foraarsaget af dybere liggende Grunde, og i en stor Deel af dette Terrains Øer kan man eftervise de tydeligste Spor af voldsomme plutoniske Hævninger, der have foranlediget Overfladens Ujevnhed. Øeformen bliver bestemt ved store Sletter, der adskille de enkelte Ophøininger, og disse Sletter forbinde her Liimfjorden med Vesterhavet og tildeels med Kattegattet og bevise, at det, som vi i geografisk Betydning have kaldt Øer, ogsaa i Fortiden i Virkeligheden har været det. Den største af disse Øer er den, der indtager *den største Deel af Thy*; den gaaer fra Liimfjorden lige til Vesterhavet og er adskilt fra *Hanstholmen* og *Østholmen* ved en stor Sandslette, medens den imod Syd bliver begrændset af 2 lave Strækninger, hvoraf den ene forbinder den med *Boddumland*, den anden med *Thyholm*.

Den nordlige Deel af denne store Øe, hvis Grændser jeg ikke nærmere vil angive, da man med Lethed kan eftersee dem paa Kortet, bestaaer af Skrivekridt. Den sydlige

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

derimod, imellem *Sjørring* og de nylig anførte sydlige Grændser, bestaaer af skifrig, steenfrie Blaamergel uden Forsteninger, (sandsynligviis hørende til Bruunkulformationen), af guult Rullesteensleer og Rullesteenssand. Ved *Lægind* (Nørhaa Sogn), midt i dette Terrain kommer Kridtet endnu engang frem; det samme er Tilfældet paa *Thyholm* med Liimstenen, saaledes, at man vel er berettiget til at antage, at Skrivekridtet eller de til denne Formation hørende nyere Dannelser ikke ere dybt skjulte under Rullesteensformationens 3 Afdelinger[1]). Der, hvor Kridtet kommer til

[1]) F. deelte nemlig dengang Rullesteensformationen i Bruunkuldannelsen, Rullesteensleer og Rullesteenssand. J.

Overfladen, finder man Spor af en utallig Mængde Jordfald, der have efterladt tragtformige Fordybninger af en 3—4 Alens Gjennemsnit og 1½—2 Alens Dybde. Navnligen paa *Vendberg* i Nærheden af Nors findes de i utallig Mængde, især paa Skrænten af Bakken og næsten hvert Aar dannes der nye. Ifølge Professor Steenstrups Iagttagelser følge de især en Linie, der gaaer fra Thisted lige imod Nord, men de ere paa ingen Maade indskrænkede til denne Linie, og jeg har seet dem i Nærheden af Vester Vandet og flere Steder. Disse Jordfald, som saaledes ere udbredte over den Deel af Øen, hvor Kridtet kommer nær ved Overfladen, staae i Forbindelse med et underjordisk System af Huler, hvilket man bedst seer af det mærkværdige Phænomen, som Norssøen viste for omtrent 20 Aar siden, da der dannedes et Jordfald paa Bunden af Indsøen, hvilket som et Svælg opslugte alt Vandet, saaledes at Søen i en længere Tid laae tør, indtil omsider de underjordiske Kanaler sandsynligviis have tilstoppet, sig og Søen nu atter er fyldt med Vand. Ganske paa samme Maade forholde lignende Jordfaldhuller sig paa *Mors* og paa den Kridtøe, hvorpaa *Kokkedal* ligger, hvor man leder Vandgrøvterne til disse Jordtragte og er sikker paa, at de ville optage alt det Vand, som selv de stærkeste Tøebrud og Regnskyl kunne medføre.

Nord for den store Øe ligge 2 andre: den saakaldte *Hanstholmen* og en Øe, hvorpaa Kirkerne Hjardemaal, Østerild og Hundstrup ligge, og som Folket kalder *Østholmen*. Disse to Holme ere adskilte fra hinanden ved et smalt, for længe siden udtørret Sund, og i den bredere Fordybning, der adskiller disse 2 Holme fra det egentlige Thy, ligge andre smaa Holme. Endnu betegne Folkesagn det gamle Færgested over Sundet, og i Nærheden af Nørholm (Nørtorp?) er der fundet et Anker i Kjæret. Denne sidste Gruppe af Hansthomen og Østholmen er ikke længere reent Kridt, dette findes ikkun ved Siden af Bakkerne, medens den øvre Deel af disse bestaaer af Liimsteen. De nylig omtalte Holme ere adskilte fra de nærmeste ved en meget bred Arm af Fjorden, som paa de fleste Steder ligger fuldkommen tør og er bedækket af Flyvesand, men fra *Hannæs* ved en endnu existerende Arm af Fjorden, hvor Vandet alligevel er saa lavt, at en Vei fører derover og Communicationen ikkun sjeldent og ved meget høit Vande bliver afbrudt. Hannæs er nu en Halvøe, men i dens nordlige Deel hænger den sammen med Fastlandet ved lignende Lavsletter som de nylig omtalte. Paa den sydligste Punkt kommer der Kridt frem, derpaa hviler Moleer, derpaa guult Rullesteensleer. Foruden denne

Øe forekommer der flere mindre i Østerhanherred, som alle bestaae af Rullesteensleer og -Sand, og først i Nærheden af *Bulbjerget* kommer der meget udmærket Liimsteen frem, som nu sammensætter flere øeformige Partier imellem Bulbjerget og Kliim og Syd paa indtil Aggersborg. Denne Liimsteen er paa de fleste Steder, og maaskee paa alle, adskilt ved sundformige Fordybninger fra den nufølgende, store Kridtøe, hvis Nordgrændse fra Hjortdal til Bratbjerg hæver sig som en Muur op af den store Vensysselske Sandslette, og som strækker sig i en bugtet Linie fra Svinkløven ved Vesterhavet indtil Manstrup og Aggersborg. Fra de mere østlige øeformige Kridtpartier adskilles den ved den store Dal, som optages af Ryeaae, der staaer i Forbindelse med den store Vildmose i Vensyssel. Denne store Kridtøe har Jordfald, ligesom den anden, der ikkun derved ere forskjellige, at der er langt færre, men disse udmærke sig ved en meget betydelig Størrelse. Saaledes har een i Nærheden af Kokkedal et Gjennemsnit af 50—60 Alen og en Dybde af 15 Alen. Ved Jarmsted fandt et saadant Jordfald Sted i Aaret 1837. I Kridtklinten ved Sviukløven seer man tydelig Aarsagen til disse Jordfald og overbeviser sig om, at disse hyppige Jordfald have deres Grund i voldsomme Forstyrrelser, som Kridtet har lidt i tidligere Tider. Man seer her nemlig, at Kridtet indeslutter to store Partier af Rullesteenssand, der aabenbart ere langt yngre end Kridtet og altsaa kun kan være bleven omgiven af denne Substants formedelst store Omvæltninger. Øen *Mors* har i sin midterste og høieste Deel underst Skrivekridt, derpaa et Lag, der svarer til den Kalksteen, der forekommer i saa mægtige Masser i Faxøe Bakke; derpaa Liimsteen og Blegekridt. Paa Sydsiden ere disse Kridtmasser bedækkede af Blaamergel, Rullesteens-Leer og -Sand; paa Nordsiden derimod kommer Moleer og derpaa de andre Jordarter. Kridtet viser det samme Phænomen af Jordfald, og Schade har endda anført nogle nye Tilfælde af Sænkninger. Halvøen *Salling* har ingen Kridt og overhovedet ingen Steenarter, der henhøre til Kridtformationen. Den bestaaer især af meget mægtige Lag, henhørende til Bruunkulformationen, bedækkede af mægtige Rullesteens-Sandlag. Det hele saakaldte *Himmelland*, indtil Bjørnsholm, viser en overordentlig mægtig Bedækning af Rullesteenssand, hvorunder der ikkun paa enkelte Steder forekommer Rullesteensleer, og denne Beskaffenhed fortsætter sig mod Øst indtil Hobroe ved Mariagerfjorden. Ved Bjørnsholm kommer Liimstenen atter frem, et Liimsteenspartie, der svarer til det, som forekommer imellem de to store Kridtøer, som før ere blevne omtalte, og denne Liimsteen hviler i Nærheden af Løgstør paa Kridt. Paa den hele Strækning imellem Løgstør og Nibe, bryder Liimstenen paa mangfoldige Steder frem, og dette Liimsteenspartie er imod Nord gjennemskaaret af mange Fjorde, der nu tildeels ere fuldkommen tørre, imod Syd bedækket af mægtige Rullesteenssandmasser. Ved Nibe begynder Kridtet igjen og dermed kommer atter øeformige Masser tilsyne, der nu ledsage Liimfjorden paa begge Sider indtil dens Udløb i Kattegattet.

Jordskjælvets Udbredelse og Styrke.

Det er maaskee paa Halvøen *Hammæs's* sydligste Deel, at Jordskjælvet har viist sig stærkest; her i Sognet Arup var der ikke Nogen paa Marken, som ikke følte det, medens

der paa alle øvrige Steder, selv der, hvor man troede, at Husene vare i Begreb med at styrte sammen, var Mange, der ikke iagttoge det, naar de vare beskjæftigede med Markarbeide. Kirken havde faaet en Revne, og en Brudevielse, som paa den Tid fandt Sted, blev afbrudt, fordi de Tilstedeværende flygtede forskrækkede ud af Kirken. Paa den hele Øe, hvorpaa *Thisted* ligger, synes Bevægelsen omtrent at have været lige stærk og ikkun lidet mindre, end paa det nylig anførte Sted. I Thisted faldt flere Skorsteenspiber ned, og flere Bygninger fik Revner, een endda i den Grad, at den maatte nedrives. Det samme gjelder ogsaa om den sydligste Deel af denne store Øe, selv der, hvor det ikke er bekjendt, at der findes Kridt i en hidtil naaet Dybde. Saaledes fik Kirken i *Vestervig* en Mængde Revner, og overalt paa hele Strækningen fra *Boddum* indtil *Klitmøller*, var der meget Faa, der ikke iagttoge Rystelsen, og overalt bleve Folk forskrækkede ved Husenes Knagen og derved, at Kalken faldt ned fra Loftet og Væggene. Ikkun paa enkelte Steder i den mellemste Deel af Thy, hvor Rullesteenssandet er mægtigt, synes Bevægelsen at have været mindre voldsom og at være undgaaet Fleres Opmærksomhed. Møllen paa Vendberg blev saa stærkt rystet at den hele Dagen var, som Melleren udtrykte sig, ledesløs og gik høist uregelmæssigt; først efter nogen Tids Forløb havde den atter vundet sin regelmæssige Gang. Ved *Agger*, som i Forbindelse med *Aalum* danner en lille Øe, der er adskilt fra Thylandets store Øe ved Fladsøen og de lave Strækninger, der forbinde den med Vesterhavet og Liimfjorden, iagttog man Bevægelsen forholdsviis mindre. Byen ligger tildeels paa Flyvesand, tildeels paa Rullesteensleer, der hviler paa Blaamergel.

Paa *Hanst-* og *Østholmen* følte man Bevægelsen meget stærkt, omtrent paa samme Maade, som paa Thyøen, men det synes, som om den var mindre heftig paa den sydøstlige Deel af Østholmen, og navnligen i den lavere Deel af Østerild blev den ikkun følt meget svagt.

I det Parti, som ligger Ø. for de nævnte Holme, og som indbefatter 3 Rullesteensøer, forbundne ved meget store Strækninger af Lavland, blev Jordskjælvet kun følt i en ringe Grad. Denne Aftagen i Styrke iagttager man tydeligst, naar man fra den sydligste Deel af Hannæs gaaer op imod N. — fra Kridt, bedækket med Moleer, til Rullesteensleer. Her aftager Jordskjælvets Styrke meget hurtigt, og man er meget snart paa Steder, hvor ikkun Faa have følt det.

Paa de Liimsteensøer, der danne Partiet ved Bulbjerget, Kliim osv., blev Jordskjælvet følt stærkere og, som det synes, med meget forskjellig Styrke. Saaledes havde Stenbryderne i Bulbjerget aldeles ikke iagttaget det, kun en lille Pige, der stod ved Siden af Arbeiderne, følte en let Bevægelse; derimod angives det at være følt meget stærkt i Steenbruddene ved Kliim.

Hanherredernes Kridtpartier fra Kokkedal til Hjortdal, fra Aggersborg til Bratbjerg, tilligemed de smaa Sideøer ved Bratskov, Broust og Oxholm bleve rystede overordentlig stærkt, endskjøndt dog ikke saameget, som Thylandets Kridt. Her paa dette Partie, som atter udmærker sig ved meget store Jordfald, var Fordelingen af Bevægelsen meget mærke-

lig, paa enkelte Steder, som f. Ex. i Aarup, blev et Huus meget stærkt rystet, medens et andet, som laae ikke tohundrede Skridt derfra, aldeles ikke blev bevæget. I enkelte Byer, som f. E. i Flegum, følte man det aldeles ikke, medens man i den nordlige Deel, i Sognene Tranum og Leerup, følte det overordentlig stærkt; ligeledes i Skjerpinggaard.[1]) Denne store Kridtøe afskjæres med en brat Væg imod den store vensysselske Sandslette og Jordskjælvets Styrke aftager meget hurtigen, naar man gaaer imod Nord. Saaledes følte kun Enkelte Rystelsen i Klithusene; i Bækkenelunde(?) hørte man kun den underjordiske Torden. I Blokhusene iagttog man det ikkun paa Møllen, og længere imod Nord, i Hjørring, var det høist ubetydeligt, medens det i Skagen aldeles ikke blev følt.

I den store Dal, som adskiller Nørre-Sundbyes Kridtøe og Vadums Rullesteensleer fra den nylig omtalte Kridtmasse, var Rystelsen stærk. (Birkelse, Aabykroe, Aastrup). Paa Vadums Rullesteensøe blev Jordskjælvet følt meget svagt og ligeledes paa Sundbyes Kridtøe. Overhovedet viser der sig i denne Deel af Liimfjordens Bredder den besynderlige Anomalie, at Dalene bleve stærkt rystede, medens Kridthøiderne ikkun følte en forholdsviis ringe Bevægelse. Dette begynder med den nylig omtalte store Vildmosedal og er ganske karakteristisk i Omegnen af Aalborg, hvor Byen selv blev meget stærkt bevæget, ligesaavel som de enkelte Huse, som laae langs med Fjordsiden eller i Dalene imellem Kridtøerne, medens Rystelsen enten aldeles ikke blev følt eller neppe iagttaget paa Kridthøiderne. Med den samme Karakteer synes Rystelsen at have viist sig imellem Aalborg og Liimfjordens østlige Munding.

Hele Øen *Mors* har været udsat for omtrent den samme stærke Rystelse som Thyland, ogsaa her revnede en Kirke og faldt enkelte Skorstene ned (Tødse). Den vestlige Deel af *Salling* har lidt den samme Rystelse som Mors, men i den østlige Deel og i Nærheden af Skive har Bevægelsen ikkun

[1]) I al denne Uregelmæssighed med Hensyn til Fordelingen synes man at kunne forfølge følgende Lov: Det er Skrænterne, som altid rystes, og hvor mægtige Lag af Rullesteenssand forekomme, føler man Rystelsen meget lidt eller slet ikke. Den første Bemærkning staaer sandsynligviis i Forbindelse med den Iagttagelse, at ogsaa Jordfaldene (Vendberg ved Nors og Kokkedal) især forekomme paa Skrænterne; den anden Iagttagelse staaer rimeligviis i Forbindelse med den meget ringe Ledeevne, som Sandlagene overhovedet have for Stød. Forf.

været iagttaget som meget svag, eller slet ikke. Salling er Bruunkulleer, bedækket paa mange Steder af mægtige Lag af Rullesteenssand, og man seer tydeligen, at Bevægelsen i denne Egn har straaleformigen udbredt sig fra Morsøes Kridtpartie. Dette stadfæstes endnu mere, naar man lægger Mærke til, at *Himmellandets* vestlige Deel har været meget svagt bevæget, saaledes at man i de dybere liggende Dale hyppigen aldeles ikke har mærket noget, medens man paa Høiderne hist og her har følt Stødet. Ved Bjørnsholm, paa den sydlige Skrænt af Løgstørs-Liimsteensøe, var Rystelsen atter meget betydelig, og paa samme Maade viste den sig i Løgstør selv, paa Næsborg og i Nibe. Næsborg Kirke skal endog have faaet en Revne.

Den øvrige Fordeling af den svagere Bevægelse i Landet frembyder nu forholdsviis ikkun lidet mærkeligt. Overeensstemmende med den Erfaring, at det er den vestlige Deel af Liimfjorden, hvorfra Bevægelsen er gaaet ud, synes det, som om den har fordeelt sig ganske eensformigen, og at man kunde slaae isodynamiske Buer over den sydligere og østlige Deel af Jylland, naar man gaaer ud fra et Punkt, som ligger noget sydligt for Thisted: Ringkjøbing kommer da til at ligge i samme Parallel som Hobroe osv. Undtagelser synes ogsaa her at vise sig derved, at mægtige Rullesteenssandlag have forhindret Stødets Meddelelse, og at Stødet er bleven lettere iagttaget, hvor Kridtformationens Steenarter komme nær til Overfladen. Saaledes blev Jordskjælvet følt i den Deel af Hobroe, som ligger nærmest ved Fjorden, medens man i de høiere liggende Dele af Byen, paa Rullesteenssand, ikke iagttog noget. Man følte Stødet paa Holkenhavn ved Nyborg, hvor Kridtformationens Steenarter komme frem, og ved Nestved, hvor man ligeledes iagttager Kridtet i enkelte Partier i Jordskorpen. Den østligste Grændse for Jordskjælvets yderst svage Zittringer er Helsingør og Kjøbenhavn, hvor det paa begge Steder er følt af enkelte Personer. Den sydligste Grændse er Kiel, hvor man ligeledes har iagttaget det. Jeg har allerede omtalt Jordskjælvets yderst ringe Udbredelse imod Nord, idet det ikke engang har naaet Nordspidsen af Jylland. I den sydlige Deel af Norge (Fahrsund, Arendal, Christiansand) har man følt det, men ikkun ubetydeligt. Paa Liimfjorden selv har man iagttaget det paa et Skib ved Aalborg, nogle Skibe ved Thisted, medens Fiskerne i Baadene i Almindelighed ikke have lagt Mærke dertil. Ved Hals iagttog man, at Vandet ved Mundingen af Fjorden krusede sig paa en besynderlig Maade under Stødet. Ved Nibe kom omtrent ½ Time efter Stødet en Bølge op paa Landet. Ogsaa Havet Vest for den Deel af Jylland, der især har været rystet, har taget Deel i denne Bevægelse, men da dette staaer i Forbindelse med andre Phænomener, kommer jeg senere tilbage dertil.

Retning, Varighed, Tid.

Hovedstødet indtraf paa alle Steder imellem 4—5 Eftermiddag; men ikkun fra Aalborg har jeg en Angivelse, der kan betragtes som tilstrækkelig nøiagtig, hvorefter Jordskjælvet indtraf Kl. 4, 25 M. Saaledes blev det iagttaget af Capt. Bluhme, der er overbeviist om, at Feilen i denne Tidsbestemmelse ikke kan udgjøre 5 M. I Salling vil man allerede Dagen iforveien have bemærket omtrent ved samme Tid et svagt Stød, og i Randers vil man have følt et Stød den 3die April Kl. 1. Disse Iagttagelser kunne dog meget vel beroe paa Feiltagelser, da man først efter det egentlige Jordskjælv har tilskrevet dem nogen Betydning; derimod vise to andre Iagttagelser, at det egentlige Jordskjælvstød kun sluttede en heel Række af ganske smaa dirrende Stød. Havet var nemlig allerede fra den tidlige Morgenstund i en meget voldsom Bevægelse, som ikke kunde tilskrives den svage Vind, som blæste paa den Dag. Bevægelsen tog til, indtil det egentlige Jordskjælvstød kom, hvorefter Havet blev roligt. Paa et Sted (Fjaltring) skal endda Jordskjælvet have været fulgt af en meget høi Bølge. Overeensstemmende hermed er en Iagttagelse, som en Kone i Nyekjøbing gjorde, der havde været længe syg og befandt sig i en meget ner-

veus Tilstand. Hun beklagede sig over, at en Hund bestandig gned sig opad Sengebenene, endskjøndt der intet Dyr var, og da Jordskjælvstødet havde fundet Sted, sprang hun op og forlangte, at man skulde skaffe hende Fred for Hunden. Disse to, aldeles af hinanden uafhængige Iagttagelser godtgjøre efter min Formening, at Jorden hele den 3die April har været i en dirrende Bevægelse. Havets stærke, af Vinden ikke foranledigede, Bølgeslag betegnedes af Fiskerne med Navnet *Undersøe*, og denne Undersøe blev iagttaget fra Blokhusene indtil Agger og maaskee endnu sydligere. Ikkun fra et eneste Sted, fra Klithusene, havde Fiskerne vovet sig ud paa Søen, men de undgik kun vanskeligen at drukne, fordi Søen brød saa stærkt paa Revlen. Ved Agger meente Fiskerne dog, at de kunde have gaaet ud at fiske, hvis ikke Beskjæftigelsen med et strandet Skib havde forhindret dem deri. Denne Bevægelse af Havet, som i dette Tilfælde efter alle Strandboeres Mening ikke kan forklares af Atmosphærens Tilstand, maa da ligefrem ansees som en Følge af Jordskjælvet, som en Bevægelse, der af den rystede Jord er meddeelt til Vandet. Havets Tilstand ved dette Jordskjælv har aabnet Folks Øine for lignende tidligere Phænomener, og navnligen mindes man endnu, hvorledes 20 Aar tidligere, den 4de April 1821, en ligesaa pludselig paakommen Bevægelse af Havet blev fordærvelig for de fleste Fiskere paa Stranden imellem Hanstholmen og Skagen.[1]) Naar Luften er urolig, vove Fiskerne ved denne Kyst sig ikke ud paa Havet, fordi Brændingerne ere saa svære paa Revlerne og paa Stranden. Veiret var den Dag imidlertid meget godt, og fra ethvert Fiskerleie langsmed hele Stranden var Folk gaaet ud for at fiske. Pludseligen opkom der en meget voldsom huul Søe, hvormed først senere en Storm forenede sig, og af alle Baadene bleve foruden nogle, som reddede sig til Norge, kun et Par frelste. Alle de øvrige kæntrede i Brændingen paa den yderste Revle, og meget faa af de kæntrede Baades Mandskab naaede Kysten. Disse fortalte, at Havet var kommet i Kog, og da jeg forlangte en nærmere Forklaring af den Mand, som meddeelte mig dette Factum, sagde han, at Havet havde kastet Bobler, som naar man stanger Aal. Man kan derfor neppe nære nogen Tvivl om, at denne Bevægelse var ledsaget af en Gasudvikling paa Havets Bund.

[1]) Som et Supplement kan hertil føies en Iagttagelse fra Sild i Aaret 1858, hvorom det hedder i den „Vestslesvigske Avis“: „Lørdagen den 5te Juni om Eftermiddagen Kl. 6 har der tildraget sig en mærkværdig Naturbegivenhed i Listerdyb, idet trende Braadsøer af uhyre Høide efter hverandre pludselig fra Havet væltede ind imod Land med saadan Kraft, at Søen rullede næsten op til Toppen af Sanddynerne. Søerne vare saa voldsomme, at hvis et Skib i samme Øieblik havde været i Nærheden af Grundene for Listerdyb „Saltpanden“ og „Risten“, vilde det upaatvivleligt være gaaet under med Mand og Mus. Imellem hver Sø forløb ca. 10 Minutter“. — Det er en paa mange Steder gjort Erfaring, at Jordskjælv ofte ledsages af lignende pludselige Bølgedannelser, og det her nævnte Phænomen kan neppe forklares anderledes end som en underjordisk Jordrystelse, hvis direkte Virkning her ikke har naaet Kysten. J.

Man har allerede ved flere Leiligheder troet at iagttage Virkninger af Jordskjælv i hine forfærdelige Vandfloder, der af og til, omtrent een Gang i hvert Aarhundrede, hjemsøge vore vestlige Kyster, navnligen har man af den utrolige Hur-

tighed, hvormed Floden af 4de—5te Februar 1825 steg, sluttet sig til vulkanske Bevægelser paa Bunden af Havet.

Jordskjælvet kom fra N.V. og gik til S.O. Dette er den almindelige Retning, som angives fra alle Steder, hvor det har været temmelig stærkt, og en særdeles god Iagttagelse, som Capt. Bluhme anstillede i Aalborg paa en Lysekrone, der var sat i svingende Bevægelse formedelst Jordskjælvet, giver den samme Retning, som er Kridtformationens Strygningslinie. Mange have seet Jorden bølge, og alle uden Undtagelse ere enige i, at Bevægelsen var bølgeformig.[1])

[1]) En til „Ribe Avis" given Meddelelse fra det vestligste Punkt i Landet, Blaavandshuk, synes F. ei at have været i Besiddelse af, da denne Afhandling blev nedskreven. Baade den observerede Tid og de fleste Phænomener, der ledsagede Jordskjælvet, samstemme med Iagttagelserne fra de mere nordligt beliggende Steder.

„Da jeg den 3die April regulerede mit Uhr ved Solens Nedgang i Havet, og da jeg om Eftermiddagen øieblikkelig efter Jordrystelsen havde observeret Klokkeslettet, kan jeg med Sikkerhed angive, at denne Naturbegivenhed indtraf her ved Blaavand Kl. 4 34—35 Min. En Lyd, lig Lyden af nær, hurtig Kjørsel paa en Steenbro, gik forud for Jordrystelsen og varede over et Minut, samt kunde tydeligt bemærkes at komme fra NV. og tabe sig i SO. Rystelsen selv syntes at følge samme Direktion og yttrede sig i en horizontal eller rettere bølgeagtig (seilende) Bevægelse, der tiltog i nogle Secunder og endte med et stærkt Ryk, som efterlod en Zittren. Bevægelsens Grad eller Styrke lader sig naturligviis ikke nøiagtigt beskrive, og jeg skal derfor i saa Henseende kun bemærke, at min Familie og jeg, uagtet Jordskjælvets Sjældenhed her i Landet, intet Øieblik tvivlede om, hvad det var, men tyede Alle ud af Huset. Mit Barometer stod vedvarende paa smukt Veir, og Havet, som jeg ca. 10 Min. efter Jordrystelsen gik ned til, var næsten blikstille og meget lavt som en Følge af, at det var i Ebbetiden. Hvorledes Havet paa samme Tid kan have været i et voldsomt Oprør paa Lemvigs-Kanten — hvilket Aviserne have berettet — er jeg ikke istand til at forklare."

Hertil kan dog gjøres den Bemærkning, at ligesom Jordskjælvet sporedes høist ulige paa Landjorden, selv paa nærliggende Punkter efter Jordbundens forskjellige Beskaffenhed, maa det Samme ogsaa antages at gjælde for Havbundens Vedkommende. J.

Een af de interessanteste Iagttagelser er mig meddeelt af Degnen i Vestervig, som saae Gulvet i sin Stue, som var belagt med Fliser, reise og bevæge sig bølgeformigen. Han meente at kunne antage Bølgens Høide til omtrent 3 Tommer, og medens disse Bølger løb over Gulvet, gav de enkelte Fliser sig fra hinanden, saa at der kom et Mellemrum af ⅛—¼ Tomme, der, da Bølgen var rullet bort, føiede sig sammen igjen, og ikke led nogen varig Forandring. Om een eller flere paa hinanden følgende Bølger saaledes forekom, kunde jeg ikke bringe i Erfaring. En Pige i Nærheden af Vestervig saae paa lignende Maade, at Jorden gyngede og bølgede i det Frie; det samme blev iagttaget et andet Sted i Thy, hvor Brædderne i Gulvet gav sig fra hverandre. Lignende Iagttagelser gjorde en Mand i Nærheden af Aalborg, der gik paa et Dige og saae Jorden gynge ved Siden af sig; ogsaa flere andre Steder har man iagttaget saadant. Til samme Resultat fører ogsaa dette, at en Kone i Vixøe, som vilde brygge, havde en Ballie fyldt med Urt, der ved Jordens bølgeformige Bevægelse tømtes halvt. Af disse Erfaringer synes det at fremgaae, at Jorden har bølget ligesom Havet, og Folkene udtrykte det ogsaa saaledes, at disse Bølger vare korte og skarpe. Deraf forklares ogsaa den Indvirkning, som Jordskjælvet har havt paa mange Personer. Flere bleve

søesyge, særdeles mange troede, at de vare blevne apoplektiske, og en syg Kone i Kjettrup troede, da hun følte Rystelsen og hørte Lyden, at det var Spøgeri. Her saavelsom ved de fleste andre Jordskjælv følte man Rystelsen stærkere i Husene og naar man var lænet op til Væggene, end ude paa Marken, stærkere i grundmurede Huse end i Bindingsværk, stærkere i anden end i første Etage, ja i en Bye, hvor en Mand var oppe i Klokketaarnet, løb han forfærdet ned, fordi han troede, det vilde styrte sammen, medens Folk paa Gaden ikke havde iagttaget det ringeste. Overalt, hvor Jordskjælvet yttrede sig ret stærkt, knagede Bjælkerne, Dørene sprang op og Glassene klirrede. I Aalborg iagttog nogle Børn, der stod i et Vindue, at de under Stødet kunde see ned paa Gaden imellem Vinduet og Karmen. I Thisted ringede Klokken paa en Gadedør under Jordskjælvstødet.

Physiske Forandringer, frembragte ved Jordskjælvet.

Der er især to Spørgsmaal, der fremstille sig med Hensyn til Landets Forandring. Det første er, hvorvidt Jordrystelsen har frembragt Adskillelser i Jordens faste Masse, altsaa om Jorden har slaaet Revner. Man nævner tre Steder, hvor dette angives at have været Tilfælde: ved Næsborg i Nærheden af Løgstør, ved Hornum i Thy og ved Bonderup (Raudrup?) i Vestervig Sogn, ligeledes i Thy. De første to synes at være tvivlsomme, det tredie derimod har man Grund til at antage virkelig er frembragt ved denne Jordbevægelse. Revnen har en Udstrækning af 20 Alen; den findes i Leer med Smaastene, og Jordbunden er her fugtig. Paa den søndre Side stod Randen 1 til 3 Tommer høiere, end paa den nordre; men da Revnen blev opdaget omtrent 3 Uger efter Jordrystelsen stod den søndre Side efter Bondens Forklaring omtrent 1 til 1½ Fod høiere. Revnen havde, da (daværende) Forstcandidat Andresen, hvem jeg skylder disse Efterretninger, først iagttog den, en Vidde af 1 til 2 Tommer og en Dybde af 2 til 2½ Fod; men Siderne ere siden den Tid sunkne sammen og slutte nu til hinanden. Væggene vare saa glatte, som om de vare gjennemskaarne med en skarp Kniv, og Planterødderne vare lige saa kort afbrudte. Disse Forhold levne neppe nogen Tvivl om, at Revnen virkelig skylder Jordskjælvet sin Oprindelse. Det synes endvidere at antyde, at en Niveauforandring har fundet Sted, enten en Hævning af den søndre Side af Kløften, eller en Sænkning af den nordre Side. Det første er alligevel det Rimeligste, og det synes at staae i Forbindelse med to andre Iagttagelser, den ene fra Futterupgaard ved Næssund, den anden fra Sallingsund mellem Salling og Mors. Paa begge Steder iagttog man de første 4 eller 5 Dage efter Jordskjælvet en ualmindelig lav Vandstand, og det bliver sandsynligt, at dette staaer i Forbindelse med Revnen ved Bonderup, da disse 3 Punkter ligge i en og samme Linie.[1])

[1]) Dog maa jeg bemærke, at Færgemanden ved Næssund ikke havde lagt Mærke til den nyelig anførte lave Vandstand, medens Eieren af Futterupgaarden udtrykkeligen erklærede for mig, at denne overordentlige lave Vandstand havde været ham paafaldende. Forf.

Foruden disse Tegn paa en local og tildeels forbigaaende Niveauforandring, forekomme der andre, som have en langt mere omfattende Characteer. Den første Bemærkning, jeg

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	13

SOURCE

Forchhammer.

hørte med Hensyn dertil, var i Blokhusene, hvor man havde lagt Mærke til, at Vandet allerede i flere Maaneder førend Jordskjælvet havde været ganske usædvanligt lavt paa Kysterne, og man tilføiede udtrykkeligt, at medens man ellers kun pleier at have lavt Vand med Nord og Nordost Vind, og høit Vand med sydlige Vinde, saa var Vandet nu ogsaa lavt, naar Vinden blæste fra Syd og Sydvest. En lignende Bemærkning skal man have gjort ved Løkken, hvor jeg dog ikke selv har været, idet man ogsaa der i Løbet af det sidste Aar vil have iagttaget regelmæssigen lavt Vand. Ved Bulbjerget har man ligeledes i Løbet af det sidste Aar bemærket en usædvanlig lav Vandstand, som af en af Arbeiderne blev angivet at udgjøre i Gjennemsnit 2 til 3 Fods Forskjel imod de tidligere Aar. Han viste en Steen, som tidligere næsten altid havde været overflydt og nu for en stor Deel næsten altid var over Vandets Overflade. Han paastod ogsaa, at det samme Phænomen viste sig langs med hele Kysten fra Bulbjerget til Løkken; derimod kunde han ikke sige, hvorledes det forholdt sig længere imod Vest i Vixøebugten.

Paa Hanstholmen, hvor jeg talte med flere Fiskere, havde man ikke iagttaget denne lave Vandstand, ligesaalidt som ved Klitmøller og ved Agger, saa at vi maa bestemme Udstrækningen for denne tilsyneladende Niveauforandring til Kysten mellem Bulbjerget og Løkken. Det er altsaa den Deel af Vesternavets Kyst, der svarer til Hanherredernes Kridtparti. I den til samme Parti hørende Deel af Liimfjorden imellem Løgstør og Oxholm ere derimod Iagttagelserne langt mere tvivlsomme. Nogle ville ogsaa her have bemærket en forholdsviis lavere Vandstand i Løbet af det sidste Aar, medens Andre ikke have iagttaget et saadant Forhold.

I Thisted Havn, i Havnen ved Nyekjøbing paa Mors og overhovedet i hele den Deel af Liimfjorden, der omgiver den nordlige Deel af Thy, Mors og Salling, har man i Løbet af dette sidste Aar iagttaget en meget lav Vandstand; men saasnart man kommer sydligere, til Skive f. Ex., til den sydlige Deel af Mors og den saakaldte Nissum-Bredning, har man ikke iagttaget et lignende Phænomen, og ligesaalidet har man bemærket en Forandring i Liimfjordens Vandstand ved Aalborg.

Sammenligne vi nu alle disse Iagttagelser, ville vi vel ikke nægte, at man ikke kan drage afgjørende Slutninger af dem, da de alle beroe paa Skjøn, fordi ingen regelmæssige Maalinger af Vandstanden i nogen af Liimfjordens Havne have fundet Sted. Men paa den anden Side tør man paa ingen Maade forkaste de anførte Iagttagelser, der ikke beroe paa een Mands Udsagn, men er en almindelig Erfaring af Mænd, hvis daglige Sysler føre dem til at lægge nøie Mærke til Vandets Høide. Den Omstændighed, at Iagttagelserne ere saa at sige eenstemmige med Hensyn til den lavere Vandstand paa Kysten imellem Bulbjerg og Løkken, medens man fra Hanstholmen til Aggerkanalen lige saa eenstemmigen paastaaer Vandets uforandrede Stand, gjør det overmaade vanskeligt, om ikke umuligt, at forklare dette Phænomen af den herskende Vinds Retning og Styrke, et Forhold, der desuden ikke synes at være forandret i det sidste Aar, medens Antagelsen af en partiel Hævning af denne Kyst vilde forklare hele Phænomenet med Lethed.

Det samme gjælder om Vandstanden i den vestlige Deel af Løgstør Bredning og i Bredningen omkring Thisted. Netop den Omstændighed, at man hverken ved Agger eller ved Aalborg, hverken ved det vestlige eller ved det østlige Indløb til Liimfjorden har iagttaget en forandret Vandstand, medens den i den anførte Deel synes at være iagttaget af alle, leder til den Formodning, at ogsaa her en partiel Hævning er gaaet forud for Jordskjælvet.

Vedvarende Iagttagelser maa alligevel først fuldkommen afgjøre, om det virkelig har været en Hævning, eller om andre tilfældige Omstændigheder i Veirliget have foranlediget dette Forhold, hvilket sidste dog, efter det tidligere Anførte, ikke er meget sandsynligt. Det bliver derfor rimeligt, at en virkelig Hævning af en Deel af det nordvestlige Jylland er gaaet forud for Jordskjælvstødet selv, og at der ikkun under Jordskjælvet ved en pludselig Hævning er løftet en ringe Deel, der dog snart for største Delen er sunken tilbage.

Vi savne ikke Spor til, at lignende stødformige og afbrudte Hævninger have fundet Sted i ældre Tider. I den nordlige Deel af Vensyssel forekommer i det hævede Terrain en besynderlig bølgeformig Afvexling af meget lave Ophøininger og Dale, de saakaldte Rimmer og Dupper. I en af disse Fordybninger har man endnu fundet Levninger af en Baad, og man vil lettest forklare dette Phænomen, naar man antager, at enhver af Ophøiningerne udtrykker en saadan lille Hævningsperiode. Ganske den samme Charakter have de gamle Havstokke af rullet Flint Nord for Bøgeskov ved Stevns Klint. Parallelløbende Havstokstriber ere adskilte fra hinanden ved svage Fordybninger, og disse Havstokstriber vise fra den inderste til den yderste en bestandig aftagende Høide. Paa andre Steder derimod, som f. Ex. paa Østkysten af Bornholm, hvor den gamle Havstok er meget stærkt betegnet, forekomme disse Havstoksbølger og Dale ikke. — Allerede for flere Aar siden, da jeg studerede de af Havet for længe siden forladte Havstokke i Stevns Herred, forekom det mig, at disse Bølger lettest kunde forklares ved at antage istedetfor en regelmæssig uafbrudt Hævning, en afbrudt og stødformig Opløftning af Jorden, og dette synes nu at finde sin Forklaring i de Phænomener, som jeg har samlet angaaende Jordskjælvet af 3die April 1841.[1])

Veirligets Forhold og Forvarsler for Jordskjælvet.

Med Hensyn til Veirforholdene, der af Mange antages at staae i nøie Forbindelse med Jordskjælvene, give Iagttagelserne et aldeles negativt Resultat. Veiret var godt før og efter Jordskjælvet; Barometret stod uforandret, eller viste idetmindste kun saa smaa Forandringer, som dagligen pleie at forekomme hos os.

Ogsaa Forvarslerne ere høist ubetydelige; ikkun i Aalborg vil man paa enkelte Steder have iagttaget paa Jordskjælvsdagen og førend Stødene indtraf, en vis Uro hos Fuglene, navnligen hos Spurvene og Stærerne. Disse Tegn

[1]) Til de physiske Forandringer i Jorden selv, som blevo foranledigede ved Jordskjælvet, maa endnu henregnes, at en Kilde paa Skjerpinggaard i Hanherredernes Kridtpartie, som havde udmærket sig ved særdeles klart Vand, blev uklart umiddelbart efter Jordskjælvet og havde endnu den 26de April, altsaa 3 Uger efter, ikke gjenvundet sin Klarhed. Forf.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

paa Uro maa, hvis de ikke have været tilfældige, sandsynligviis tilskrives de svage Zittringer, der ifølge Havets Uro og Iagttagelserne fra Nykjøbing synes at have fundet Sted hele Dagen.

Man pleier gjerne hos os, siden Jordskjælvet i Lissabon i Midten af forrige Aarhundrede ogsaa blev følt paa enkelte Steder over hele Danmark, at antage, at de smaa Jordskjælvstød, som fra Tid til anden iagttages snart paa det ene, snart paa det andet Sted i Danmark, ere Siderystelser, der staae i Forbindelse med stærke Jordbevægelser i andre Lande. Navnligen er man meget tilbøielig til at antage, at Jordrystelser i Island ogsaa maatte føles hos os. Denne Mening har dog ikke en eneste Erfaring for sig; thi iblandt de antegnede Jordskjælvstød, falder, saavidt jeg har kunnet opdage, ikke et eneste samtidigt med Jordrystelser paa Island.

Alle saavel de indre Tegn hentede fra Jordskjælvets Udbredelse, som ogsaa Manglen af tilsvarende Jordrystelser i Nabolandene, med Undtagelse af det sydlige Norge, hvor Stødet kom fra Sydost, føre til det Resultat, at Bevægelsen har havt sit Udgangspunkt under den nordvestlige Deel af Jylland. Den slutter sig ved sin Forbindelse med det uregelmæssigen hævede Kridt i Jylland til ældre, langt voldsommere Jordrystelser paa samme Sted.[1])

Til den Betragtning, at det her beskrevne Jordskjælv har været det stærkeste iblandt alle, hvorom vi have historiske Efterretninger, knytter sig det Spørgsmaal: om maaskee en Periode af voldsommere Bevægelser har begyndt, og de Jordskjælvstød, der hidtil ingen videre Forstyrrelser have bevirket, kunne formodes at ville vende tilbage med forøget Kraft og blive farlige for Menneskeliv. I Almindelighed pleie nemlig roligere Perioder i Jordens Liv og Udvikling at afvexle med voldsomme Bevægelser. Imidlertid pleie selv indenfor hine rolige Udviklingstider enkelte Spor at minde om de slumrende Kræfter, og vi kunne ikke betragte det sidste Jordskjælv som andet, end en til den rolige Udvikling henhørende Rystelse. Vi have 800 Aars Erfaring for os,

[1]) At det ikke alene er Jordskjælvet i 1841, der har havt det af F. her antydede Udgangspunkt, fremgaaer af Beretninger om et senere Jordskjælv, der følтes den 21de Dec. 1844 mellem Kl. 9 og 10 om Aftenen. Det varede kun nogle faa Secunder og iagttoges fortrinsviis i Ringkjøbing, ved Agger, i Thisted, Nykjøbing og Vesterhanherred. „I Thorup Præstegaaard bevægede Døre og Møbler sig stærkt mod Syd, som om de skulde falde om; mærkeligt er det, at Stueuhret, som viste paa 9½, standsedes ved Jordrystelsen og har siden ikke villet gaae.“ (Thisted Av.) J.

at Jordskjælvene i Danmark ere uskadelige og i det Høieste foraarsage en forbigaaende Skræk, og ingen Phænomener forekom ved det sidste Jordskjælv, som hentyde paa usædvanlige Virkningsformer af de underjordiske Kræfter. Især maa vi paa det aller bestemteste bekjæmpe en Frygt, vi hist og her have hørt yttre i den Deel af Jylland, som har været stærkest rystet, den Frygt nemlig, at en Vulkan skulde aabne sig i hine Egne. — Selv i de meget voldsomme Revolutioner, der have sammenkastet de vestjydske Kridtpartier saaledes, at store Huler ere blevne tilbage, har ikke det ringeste Tegn vist sig til en egentlig vulkansk Virkning. Hverken i Jylland, eller i Sjælland og Fyen med de mindre Øer, viser sig det allerringeste Spor til nogen paa Stedet

selv frembrudt Lava, eller udkastet vulkanisk Aske, og vi have ikke den fjerneste Grund til at antage, at den underjordiske Ild vil søge en Udvei her, selv om underjordiske Dampe og Luftarter synes at presse Jordskorpen op.

Ældre Jordskjælv i Danmark.[1])

[Beretningen i første, Knytlingasaga ledsagende, Sögubrot kan man vurdere efter Godtbefindende: Þat er ætlan manna, þá er Fróðafriðr var, at í þann tíma væri í Rómaborg Ágústus keisari, sá er frið setti um allan heim; þá var Kristr borinn. Þá er Friðfróði rèð ríkinu, var ár svá mikit, at akrar vurðu sjálfsáðir, ok þurfti eigi við vetri at búast. Þá fannst í jörðu allskonar málmr. Þat var á einu ári, þá er Fróði var gamall, at reiðaþrumur komu stórar ok eldíngar; þá hvarf sól af himni, ok skalf jörð, svá at björg hrutu or stað: þá komu björg or jörðu upp, ok viltust allir spádómar. „Det er Folks Formening, at i den Tid, da Frodefred var, skal Augustus have været Keiser i Romaborg, han som gjorde Fred over hele Verden; da blev Christus født; da Fredfrode regjerede, var der saa gode Aaringer, at Agrene saaede sig selv, og behøvede ikke at pløies imod Vinteren. Da fandtes alskens Malm i Jorden. Det skete et Aar, da

[1]) Disse Optegnelser til Forøgelse, eller Stadfæstelse af den i Schouws „Skildring af Veirligets Tilstand i Danmark" S. 546 givne Fortegnelse over Jordskjælvene i Danmark ere i 1841 meddelte Conf. Forchhammer til privat Afbenyttelse, saaledes som de da vare ved Haanden; de kunne selvfølgelig yderligere suppleres ved at gjennemgaae flere dengang ikke benyttede Kilder. J. Stp.

Frode var gammel, *at der kom store Tordendrøn og Lynilde, da forsvandt Solen af Himlen og Jorden skjalv, saaat Bjergene styrtede fra deres Sted; da kom Klipper op af Jorden, og alle Spaadomme forvildedes.*" — *Rafns Oversættelse.*

Skjøndt Sagabrottets stadige Benyttelse af bibelske Data lader mig nære Mistanke til Beretningen, saaledes at den vel i Modsætning til Fredfrodes, Augusts og Christi-Fødsels herlige Tid kunde have sat Korsfæstelsens tristere Tidspunkt — jeg kan ikke dølge, at der i Udtrykkene om Jordskjælvet og de ledsagende Phænomener forekommer noget, som minder stærkt om Biblens Udtryk — kan det dog gjerne være, at der ligger noget her i Norden oplevet til Grund for samme, og hvis saa er, da have vi her Antydning af det allerhæftigste Jordskjælv, som nogensinde har rammet Norden og det omtrent ved Christi Tider. Man maa vel indtil videre holde paa Stedet, som meget mærkeligt, det kunde maaskee være, at det er et større Stød i den almindelige Hævningsgang, som herved er erindret.]

1073. Anno dom. MLXXIII terræ motus in Dacia. *Birkerods Angivelse efter en gammel Pergamentsbog* i Danske Atlas Tom. III. 495.

1077. X Kalendas Maji factus est terræ motus feria VI. Luna. XIIII. *Annales Esromenses.*

1173. Maximus terræ motus fuerat in Dacia. *Chron. Erici regis.*

1198. Terræ motus fuit in Dacia. *Chron. Er. regis.*
Terræ motus fuit in Dacia. *Petri Olai Min. Rosk. Ann. rer. Dan.*
Terræ motus fuit in Dacia.
Birkerod efter Pergamentsbog i Dansk Atl. III 495.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	17

SOURCE

Thisted Amtsavis og Avert. Tid. 3/4/1841.

Thisted.

* Denne Dags Eftermiddag Kl. omtrent 3 Qvarteer til 5, oplevede man her hvad kun faa af den nulevende Generation kunne erindre: et Stød af Jordskiælv, der stod paa i flere Secunder, og var saa heftigt, at alt i Husene rystede, flere Bygninger fik Revner og Skorstene paa Husene styrtede ned. De der vare i frie Luft fornam kun lidet derved; men inde i Husene rystede Stole, Borde og andet Ting faldt ned af Hylderne. Barometret stod paa Regn og Blæst og det bløde forend Man forspurte Jordskiælvet temmelig stærk af VNV.

I de senere Dage herfter, siden at Isen brød op i Fjerden meget Liv og Virksomhed her i Havnen; i Søndags ankom det første Fartøi her paa Rheden, og i Forgaars afseilede tvende Fartøier, hvoraf det Ene til Kiøbenhavn, og Et ligger under Ladning til Aarena. Stiellatsen gjennem Agger Kanal skal nu ogsaa være frie for Is.

Den Mørsingboe, der for er omtalt i dette Blad (se No. 22) og som i den strænge Frost ville gaae fra Thisted til Morsø over Fjerden, men blev liggende under Øen, fortæller nu selv, at han den 30te Januar Kl. 7 reiste Byen for at begive sig til sit Hjem paa Morsø; men da Kuldegraden var meget stærk, blev han paa Veien saaledes angrebet af den, at han blev syg, og kun med Nød og Neppe naaede saa langt som et Bondehuus fra en Gaard paa Morslandsiden kaldet Skarbæk: men der sank han bevidstløs omkuld: han vedkiender sig vistnok at han har laae saaledes, men da han kom igjen til sine Sandsers Brug, havde hans Hund lagt sig liae paa hans Hierte, dette varmede ham meget og det lykkedes ham nu med den største Besværlighed at bøie sin Arm saameget at han kunne trykke Hunden nærmere til sig, da hans Lemmer vare stivnede af Kulden. Han siger selv at det var Hunden, der vedligeholdt Livet paa ham, thi dens Liv, Blodet kom derved omkring Hiertet i Circulation, og det lykkedes ham efter længere Tids Anstrængelser med Kl. 4 om Morgenen at vende sig, og krybe paa Hænder og Knæer (thi Fødderne vare følelsesløse paa ham) op til Gaarden. Han siger, at det forekom ham, at han om Natten hørte Fodtrin af et Menneske, Hunden førled ham ogsaa, og var flere Gange henne hos den Gaarde og han selv raabte alt det han kunde om Hielp; men ingen kom. Strax han var kommen i Huus, blev han bragt i Seng, men da der var gaaet Koldbrand i hans Hænder fik han i nogle Timer den ulideligste Pine, indtil han af en Kulle Skraatobak fik pillet nogle Blade ud og lagt paa Fingrene, dette lindrede Smerten og han faldt i en sød Søvn. Hans Knæer der vare angrebne af Frosten ere allerede lagte og hans Hænder ere i god Bedring.

Ogsaa her i Toldditriktet ere Toldembedsmændenes Gage paa fast Gage, der er normeret saaledes: Inspecteuren 1600 Rbd. foruden 200 Rbd. i Hiftehold; Contreleren 1500 Rbd.; Overbetjenten 750 Rbd.; Strandtoldbetjenterne 440 Rbd. og 100 Rbd til Hiftehold; og Underbetjenterne 240 Rbd.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	18

SOURCE
Thisted Amtsavis og Avert. Tid. 6/4/1841.

Thisted.

Jordskjælvet i Løverdags blev i større og mindre Grad følt over hele Amtet, og vistnok ogsaa paa flere Steder i Jylland, paa enkelte Steder her i Byen og Omegn have Husene slaaet saadanne Revner at man kunne stikke hele Haanden ind deri. Med Stedet fulgte en Allarm lig en Rullen af mange Vogne, og Rystelsen var saa stærk at Steene og Glastøi flyttede i Skabene, Dørene fløi op paa vid Væg, og et Sted her i Byen har en Stentrappe flydt sig et Par Tommer fra selve Bygningen. Bevægelsen var bølgeformig, og efter de Flestes Formening skal den være gaaet fra Vesten til Østen. Det er en mærkelig Jordskjælvelse en saadan Naturbegivenhed har paa Dyrene, Husene viste sig i høieste Grad urolige i Stalden, de snøfede og stejlede, og paa nogle Steder kastede de sig lige ned paa Gulvet. En Reisende fortæller, at hans Hest paa Landeveien sank i Knæ med ham, og med en anden Ridende faldt Hesten reent omkuld; ogsaa Mennesterne følte sig angstelig beklemt, og enkelte besvimede. Flere Skippere forsikre, at Vejret i sidst denne Dag var frygtelig oprørt, og bruste som under den hæftigste Storm, endskjøndt det kun blæste en lærn Vind. En Meddelelse fra Morsø til Redactionen om denne Naturbegivenhed lyder saaledes: »Den 3die April havde vi her paa Øen at i disse Egne usædvanlig stærkt Jordskjælv der efter Husenes svingende Bevægelse og Meblernes Svingen syntes at komme fra Nordvest. Det bebudedes af en stærk underjordisk Torden og et Sekund derpaa spordes Rystelsen, der var saa stærk, at Skilderierne og hængende Ting faldt ned, flere Skorstene sank i Gruus og mange revnede heelt igjennem. I en Smedie ytrede Rystelsen den Virkning, at en stor Ambolt blev kastet af sin Blok og et tungt Skab med Jern kastedes mod Jorden. Mange bleve syge af Forskrækkelse. I Nykjøbing og flere Steder, vil man have sporet tvende Stød. Den hele Naturbegivenhed varede 5 a 6 Sekunder.« En Skrivelse fra Nykjøbing paa Morsø af Gaars Dato melder ogsaa at man der havde fornummet 2de Stød; af Jordskjælvet paa samme Tid som i Thisted i Byen bevægede Husene sig synligen, og en Skorsteen styrtede ned, og det var forøvrigt forbundet med de samme Omstændigheder; paa Landet følte det i større og mindre Grad, i Flade og Lyse søe følte det især hæftigt, paa sidste Sted revnede Hvælvingen i Kirken og 3 Skorstene styrtede ned i Præstegaarden.

Kort sagt naar Luften var noget mildere, kunne man let fristes til at tro sig hensat i Italiens sydlige Clima, (thi Jordskjælvet hører jo egentlig ikke hiemme her,) og overalt paa Gader og Stræder, seer man Mesterlige gyldne Frugter Citroner og Appelsiner udbydes til Salg, ligesaa billig som man ellers kan kjøbe et godt Gravensteenæble, nemlig til 1 a 2 Skilling Stykket. Ved Auctionen den 2den April solgtes 11 a 1200 hjergede Kasser af disse Frugter til en Priis af 7 Mk. til 4 Rbd. pr. Kasse, men i Almindelighed taget til 2 Rbd. pr. Kasse. Senere hen skal Dækket paa den indstrandede engelske Skonnert »Falcon« ved den hæftige Søegang være brækket i Stykker og flere Læs Citroner og Appelsiner ere drevne i Land i nogle Miles Distance langs Havkysten.

(Redact.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	19

SOURCE

Thisted Amtsavis og Avert. Tid. 9/4/1841.

Flere af de jydske Aviser meddele nu interessante Notiser om den Jordrystelse, som blev bemærket paa den cimbriske Halvø i Løverdags Eftermiddags, omtrent Klokken 4½, skjøndt Tiden angives noget forskjelligt fra 4, 20′ til 4, 45′. I den nordlige Deel af Jylland synes den at have været stærkest. Saaledes berettes der fra Aalborg, at Rystelsen, der antages at være kommen i Retningen fra Syd til Nord og at have endt med en Dirren, hvori Flere ville have sporet gjentagne nye Stød, var der saa stærk, at Personer, som i Ostindien og Africa oftere have været Vidne til lignende Naturphænomener, endnu aldrig havde følt en saa voldsom Rystelse. Husene skjalv, og et Huus, hvis Beboere endog ængstedes for at tilbringe Natten deri, har faaet Revner. I Boutikker faldt flere Gjenstande omkuld; Meublerne i Husene rystede, Speile og lignende Ting faldt ned o. s. v. I Hals, hvor Man antog at Stødet havde en Retning fra Vest til Øst, sprang Dørrene op, Værktøi faldt ned af Hylderne o. s. v. I Løgstør mærkede Man først et mindre Stød, ledsaget af en død Dundren, og omtrent 2 Secunder senere et stærk Stød med en Dundren, som ved en Mines Sprængning. Flere grundmurede Bygninger have der faaet Revner, ligesom ogsaa flere Skorstene skulle være nedfaldne. I Viborg, hvorfra Jordstødet angives at have varet 4 a 5 Secunder, kom ikke alene Skilderier paa Væggene, men selv Meubler i en zittrende Bevægelse, ligesom ogsaa Nogle ville have bemærket en stærk Susen eller et Drøn i Luften. Barometret stod lidt over Regn og Blæst. Paa nogle Steder i Hammerum Herred ytrede det første Stød sig som en meget svær belæsset Vogn kjørte op og ned ad en Steenbro i stærk Trav, hvilket varede i 2 a 3 Secunder. Omtrent en halv Minut derefter paafulgte 3 hæftige Rystelser, der ligeledes ledsagedes af et underjordisk Buldren, hvilket Nogle i Begyndelsen antog for en Storm, da Husene bevægedes og Sparreværket knagede. Den sidste varede maaske 5 a 6 Secunder. Stødene syntes at gaae fra Vest til Øst. Folk, som stode lænnede til Muren, bleve uvilkaarligt stødte ud derfra, og i Værelserne bevægede Meublerne sig. I Hobro ville nogle ligeledes have bemærket 3 Stød, hvoraf de to umiddelbart fulgte paa hinanden og varede omtrent 1 Minut; det tredie derimod var svagere og kortere. I Aarhuus fornam Man kun et let Jordskjalv, (bølgeformig Sidebevægelse fra Nord til Syd), der varede 10 a 12 Secunder, hvorved flere Gjenstande rystede i Husene. I Veile antager Man ikke at Rystelsen varede længere end 2 Secunder; men de, som bemærkede den, ville have fornummet et rystende Drøn, der var saa stærkt, at baade Skilderier paa Væggene og Urtepotter i Vinduerne, bevægede sig. Paa et Par Steder i Randers havde Man i Løverdags allerede tidligere paa Eftermiddagen, omtrent Kl. 1, bemærket en Rystelse, der var saa stærk, at Folk ilede ud af en ny opført grundmuret Bygning, af Frygt for at den vilde styrte sammen, og at en Brændevinskarl, der opholdt sig i Brænderiet, kom ind og fortalte sin Husbond, at Kobberredskaberne dandsede og at Piberne i Værket rystede.

(Rd. Av.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	20

SOURCE
Thisted Amtsavis og Avert. Tid.
10/4/1841

Thisted.

Forrige Løverdag blev et Brudepar viet i Arup Kirke i Hanherred; under Vielsen indtraf det i dette Blad forhen omtalte Jordskiælv, som der yttrede sig saa hæftig, at Bænke og Skole vaklede, Kirken rystede saaledes at Taarnet revnede, og Præsten var nødsaget til i nogle Minutter at standse med Brudevielsen, for at give Brudeparret og Følget Tid til igjen at komme sig efter den Forskrækkelse som et saa uvandt Phænomen havde indgydt dem. Kun faa Bryllupsdage ville maaskee blive saa dybt indprægte i alle Tilstedeværendes Erindring, som denne, der udmærkede sig med en saa sjelden Naturtildragelse.

(Indsendt.)

I det sidste Qvinqvennium har Naturen vist sig usædvanlig fiendtligsindet imod Thisted Amt; thi i August 1838 forbliæste en hæftig Storm, som varede i 3 Daae forsiettedele af Amtets hele Avl, og frembragte et for Landmanden overordentligt Tab, som endnu ikke gandske er forvundet. I Januar 1839 hjemsøgtes vi af Havets Oversvømmelse, der ødelagde alle omkring Limfiorden lavt liggende Eqne- og tvang Indbyggerne til med overordentlige Bekostninger at bortflytte deres Gaarde og Steder til høiere beliggende Jorder. I August 1840 reiste sig en Orkan, der nedkastede en Mængde Bygninger, og jagede atter Limfiorden ind over Landet, hvorved 6 til 800 Creaturer omkom, og nu i indeværende Aar 1841 blev hele Amtet sat i Skræk af et alvorligt Jordskiælv, der dog, Gud være lovet, frembragte mere Skræk end virkelig Skade. Da Redactionen har medtaget det mærkværdigste af dette hidtrivl i disse Egne aldeles ubekiendte Phænomen, saa vil jeg indskrænke mig til en kort Bemærkning over det Indtryk, som Jordskiælvet der havde paa vore aldeles uforberedte Gemytter. Af alle ængstelige Naturbegivenheder er Jordskiælvet unægtelig det frygteligste — Orkanen og Vandfloden, der forudsigen anmelder sin Ankomst, kan man undflye ved i Tide at trække sig tilbage til sikkre Steder. Tordenen kan slaae ned og antænde vore Huse; men naar Lynstraalen er sluttet, ved man dog Livet er reddet; men Jordskiælvet kommer som en Tyv om Natten, og fætter Mennesket i en fuldkommen hielpeløs Tilstand — Intet Varsel minder om den truende Fare forend pludselig den bolgende Jord og de knagende Bielker vække Beboerne af deres Tryghed, Man ved ikke, om Huset, som allerede revner ved det første Stød, ved det næste, som stedse er det hæftigste, styrter sammen og knuser dets Beboere — Mellemtiden er for kort til at fatte nogen Beslutning, og dog lang nok til ikke at skrække for det næste Øieblikks Fare. Den skiælvende Jord, der synes at lide af voldsomme Smerter, Det svage Brøl i dens Indre; den sumpsomme Angest, der paa eengang angriber den hele Familie, og bliegner alle Ansigter, frembringer en Virkning, som ikke kan sammenlignes med andre frygtelige Naturbegivenheder; men ligesom Skrækken var pludselig vakt, blev den ogsaa hastig forvundet. Et Øieblikks Tid var nok til [illegible] bringe den bankende Puls i Orden — Enhver begynder nu sine [illegible] Forsigtighedsregler, Indretninger og Beslutninger, der ikke sjelden [illegible] Spot og Latter. Lykkeligvis! at det letsindige Menneske saa hastig glemmer den overstandne Fare — Ellers vilde det andet Øie, om man saae skulle forurolige vor Forvisning om, at vi vande paa en brændende Skatund, og at det Hav som nylig overskyllede vore Marker, tilsidst bidrager til at være den Ild, som brænder under vore Fødder, og som ifølge de Efterretninger Man har fra Udlandet, synes Alt mere og mere at udvikle sig i Norden.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	21

SOURCE

Thisted Amtsavis og Avert. Tid. 20/4/1841.

Professor Dr. Forchhammer har ledsaget Beretningen i Bladet „Dagen" om Jordskiælvet den 3die April d. A. med flere interessante Bemærkninger, hvoraf vi tillade os her at optegne Følgende: Den Retning som dette Jordskiælv havde, fra VNV. til OSO., stemmer paa en høist interessant Maade med de Linier, der ere udtrykte i de saa Bjergmassers Fremtræden i Danmark. Jordskiælvene pleie nemlig altid at følge Bjergkiæderne eller de saakaldte Hævningslinier; thi Jordrystelserne søge som oftest tilbage til de samme Steder, og Hævningslinierne selv ere ikke Andet, end Virkninger af ældre Jordbevægelser. Af disse Hævningslinier have vi to i Danmark, den ene NV. og SO., som de sydste og sjællandske Kridtlag følge, staaer i nøieste Forbindelse med Bjergkiæderne i Sverrig, den anden, der løber N. og S, har givet Halvøen Jylland sin Form og virket i Klippen paa Helgoland. Naar vi sammenligne Jagttagelserne saavel over Udbredelsen af Jordskiælvet som over Stedets Retning, bliver Man fristet til at antage, at det fra Limfiordens vestligere Del har udbredt sig efter begge disse Linier. En Eiendommelighed ved vore Jordskiælv synes det at være, at de ere stærkere ved Strandbredden, end høiere oppe i Landet; hvilket synes at beroe paa, at Sundet, Limfiorden og Mariagerfjord ere Revner i den dybere liggende Klippegrund. Den underjordiske Torden, som hørtes almindeligen ved dette Jordskiælv, hører til de meest sædvanlige Phænomener ved disse Naturbegivenheder.

Thisted Amtsavis og Avert. Tid. 23/4/1841.

Jordrystelsen den 3die Dennes er ogsaa sporet sønden paa Norge; dog næppe fuldt saa stærk som i det nordlige Jylland. I Fahrsund og Arendal bleve enkelte Huse rystede saaledes, at Dørre sprang op paa førstnævnte Sted, hvor ogsaa „denne store Forstrækkelse varede i en Tid af c. 5 Minuter." I Arendal dirrede Vinduer, Dørre og Husgeraad. I Christiania var Stødet kun svagt, og vedblev blot i nogle Secunder. — Her i Danmark er Rystelsen ogsaa bemærket i tvende Huse i Næstved, skjønt ligeledes svagere end i Jylland. Bevægelsen var gyngende, og ikke zittrende. Blomsterne bevægedes i Potterne; et Par Fuglebure slyngede frem og tilbage; nogle Damer, som sad ved et Bord, fik et Anstød af Svimmel, og to Hunde, der laae og sov, sprang op og stirrede mod Vinduerne, synlig studsende. En meteorologisk Jagttager, der i længere Tid har observeret Vederkoppernes Færd, havde før 27de Marts optegnet: „Vederkopperne færdes til svært Veir." Her fra Jylland berettes endnu, at paa Holmgaard, et Par Mill nordøen for Viborg, bevægede Senge og Skabe sig saa stærkt, at Man meente, at de skulde falde om. Efter Rygter skal i Raundrup Mølle, i samme Egn, Stampeværket have gaaet af sig selv. Ogsaa i Kiel er Rystelsen bemærket i enkelte Huse.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	22

SOURCE

Thisted Amtsavis og Avert. Tid. 27/4/1841.

Thisted.

I Hr. Professor Forchhammers Bemærkninger i Anledning af Jordskjælvet den 3die April, anføres den Formening, at der med den skandinaviske Halvø og en Deel af Danmark, navnligen den nordlige Deel af Jylland foregaaer en langsom Hævning, og dette synes at bekræfte sig paa flere Steder, saaledes seer man, at Naane, (som for en 8 a 10 Aar siden ere indgravne i Bolberg ved Vesterhavet af Personer der stode ca. indskar samme) nu staae saa høit oppe, at man ikke kan naae dem; at det ikke er Vesterhavet der er sunken, vred man deraf at det er beviisligt, at Havet her paa Vestkysten, bestandig arbeider sig ind paa Landet. — Endnu en anden Hypothese anføres af Hr. Professoren, at nemlig næsten alle vulcanske Udbrud ere ledsagede af en stærk Kulsyreudvikling, og at det er denne der trykker Jordskorpen op. Der er fortalt Redacteuren, at den Dag, Jordskjælvet sidst fandt Sted her i Egnen, vil man have bemærket paa Hanherred en svovlagtig Damp, og ved Hørdum i Hassing Herred siger man, at Jorden skal have slaaet en Revne; Redactionen kan imidlertid ikke indestaae for disse sidste Facta's Authenticitet, da det kun er en mundtlig Beretning.

I Fredags indtraf det Uheld, at en Murersvend, et unat vakkert Menneske her fra Byen og en duelig Arbeider, faldt ned fra Sennels Kirketaarn, og er bleven saa forfnust og stødt, at man har lidet Haab om hans Liv. — Dagen derpaa faldt en Dreng ned i Mølleværket i Djernis Mølle og fik sit Been saaledes forfnust, at det maatte sættes af. (Redact.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	23

SOURCE

Aalborg og Udresfe-Avis, 1841/4/5.

Aalborg, den 5te April. Et mærkeligt Phænomen satte Byens Indvaanere i Løverdags Eftermiddag i største Bevægelse. Klokken 4, 20—21' spordes pludselig en voldsom Rystelse, der synes at komme i Retning fra Syd til Nord og endte med en Dirren, hvori Flere ville have sporet gjentagne nye Stød. Rystelsen var meget stærk og herværende Personer, som tillige have været i sydlige Zoner, saasom Afrika og Ostindien, og paa disse Steder ofte været Vidne til lignende Naturphænomener, have endnu aldrig følt en saa voldsom Rystelse. Husene skjalv og et Huus, hvis Beboer endog ængstedes for at tilbringe Natten deri, har faaet Revne. I Boutikker faldt flere Gjenstande omkuld, Meublerne i Husene rystede, Speile og Lignende faldt ned osv. Om Stødets Varighed ere Meningerne delte. Os forekommer det at have varet henimod 1 Minut, af Andre derimod have vi hørt det angive saavel til 1½ Minut som til 6, 8 à 10 Secunder. Den sidste Formening ter dog vel være den, der komme Sandheden nærmest. Stødet følтes mest i de nær ved Vandet liggende Huse; dog blev det, forunderligt nok, i mange Huse kun sporet i enkelte Dele af Huset. En almindelig Forvirring bemægtigede sig i første Øieblik Alle. Man ilede til Vinduerne, samledes paa Gaderne og paa Fortællinger om forefaldne Curiosa manglede det naturligvis heller ikke. Som det lader til er det alene Fastlandet, der er blevet sat i Bevægelse af denne Elementgjæring; thi fra Kjøbenhavn, som Posten forlod i Løverdags Eftermiddag, berettes hverken i Bladene eller i vor Correspondents Meddelelse noget herom, og — med Undtagelse af nogle convulsiviske Trækninger i Journalismen — synes Alt der at have været meget stille. Derimod er indløben Beretning herom fra flere jydske Stæder. I Randers har Rystelsen, ifølge Beretning derfra, ogsaa været sporet og, foruden oven- og nedenstaaende Meddelelser fra Hobro og Hals, berettes ogsaa fra Løgstør, at man der Kl. 4¾ (Forskjelligheden i den angivne Tid kan hidrøre fra Uoverensstemmelser imellem Tidsmaalingen, som ialmindelighed finde Sted imellem de forskjellige Steder) først mærkede et mindre Stød, ledsaget af en død Dundren, og omtrent 2 Secunder senere et stærkt Stød med en Dundren, som ved en Mines Sprængning. Flere grundmurede Bygninger have der faaet Revner. Barometret stod, under Jordskjælvet, over Regn og Blæst, 10 Minutter efter under Storm og Kl. 6½ paa Regn og Blæst. Natten derpaa havde vi temmelig stormfuldt Veir. Fra Løgstør meldes, at Revnerne ere slaaede i Bygningernes østre Ender. Flere Skorstene skulle ogsaa være nedfaldne. I Nykjøbing paa Morsø har man ogsaa følt Stødet meget stærkt. Formodentlig maa dette mærkelige Phænomen staae i Forbindelse med en eller anden fjernere Naturbegivenhed. — Ovenstaaende er Referatet af modtagne Beretninger og egen Observation. Flere Meddelelser saavel herfra som fra andre Steder, hvorved denne Naturbegivenhed yderligere kunde oplyses, ville være os kjærkomne.

Handels- og Skibsefterretninger. De ved Auction i Horsens i Torsdags solgte 21 Udsætterheste af det slesv. Cuirassier-Regiment bleve overordentlig godt betalte. Den almindelige Priis for disse var 60 til 70 Rbd. og enkelte gik i nogle og 80 Rbd., ja een endog i 100 Rbd. (Hors. Av.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	24

SOURCE

Aalborg
og Udresfe
Avis

5 April

* **Hobro,** den 3die April. Vi have her idag været Vidne til et her i vort nordlige Clima høist besynderligt Phænomen, idet vi — efterat det ved Middagstid var begyndt at blæse op og Blæsten vedvarende, blandet med Regn, tiltog ud paa Eftermiddagen — Kl. 4¾ fornam en Jordrystelse, der viste sig i 3 Stød, hvoraf de to umiddelbart fulgte paa hinanden og varede omtrent 1 Minut, det tredie derimod var svagere og kortere. Bygningerne bevægede sig bølgeformigt og som det syntes fra Nordvest mod Sydost. Stødene vare endogsaa temmelig voldsomme og bemærkedes isærdeles i den nordre Deel af Byen, som ligger nærmest Fjorden, og af dem, der i dette Øieblik støttede sig til en fast Gjenstand. Vi ere meget spændte paa at erfare, om man ogsaa i Landets øvrige Egne har bemærket denne Rystelse, ligesom vi i Begyndelsen nærede Frygt for, at hiin Begivenhed var fremkaldt ved Randers Krudtmagazins Sprængning *).

* Skjøndt hiin Frygt, der ogsaa her først uttrede sig, Gud ikke lov er ugrundet, kan den dog give ny Advarsel mod den frygtelige Ulykke, der kunde opstaae, hvis Krudtmagasinet ved Randers, der skal indeholde 125 Centner Krudt, nogensinde skulde explodere. (Red.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	25

SOURCE

Aalborg og Udrejfe Avis

5 April

Nord og endte med en Dirren, hvori Flere ville have sporet gjentagne nye Stød. Rystelsen var meget stærk og herværende Personer, som tillige have været i sydlige Zoner, saasom Afrika og Ostindien, og paa disse Steder oftere været Vidne til lignende Naturphænomener, have endnu aldrig følt en saa voldsom Rystelse. Husene skjalv og eet Huus, hvis Beboer endog ængstedes for at tilbringe Natten deri, har slaaet Revne. I Boutikker faldt flere Gjenstande omkuld, Meublerne i Husene rystede, Speile og Lignende faldt ned osv. Om Stødets Varighed ere Meningerne delte. Os forekommer det at have varet henimod 1 Minut, af Andre derimod have vi hørt det angive saavel til 1½ Minut som til 6, 8 à 10 Secunder. Den sidste Formening ter dog vel være den, der komme Sandheden nærmest. Stødet følтes mest i de nær ved Vandet liggende Huse; dog blev det, forunderligt nok, i mange Huse kun sporet i enkelte Dele af Huset. En almindelig Forvirring bemægtigede sig i første Øieblik Alle. Man ilede til Vinduerne, samledes paa Gaderne og paa Fortællinger om forefaldne Curiosa manglede det naturligviis heller ikke. Som det lader til er det alene Fastlandet, der er blevet sat i Bevægelse af denne Elementgjæring; thi fra Kjøbenhavn, som Posten forlod i Løverdags Eftermiddag, berettes hverken i Bladene eller i vor Correspondents Meddelelse noget herom, og — med Undtagelse af nogle convulsiviske Trækninger i Journalismen — synes Alt der at have været meget stille. Derimod er indløben Beretning herom fra flere jydske Stæder. I Randers har Rystelsen, ifølge Beretning derfra, ogsaa været sporet og, foruden oven- og nedenstaaende Meddelelser fra Hobro og Hals, berettes ogsaa fra Løgstør, at man der Kl. 4¾ (Forskjelligheden i den angivne Tid kan hidrøre fra Uoverensstemmelser imellem Tidsmaalingen, som ialmindelighed finde Sted imellem de forskjellige Steder) først mærkede et mindre Stød, ledsaget af en død Dundren, og omtrent 2 Secunder senere et stærkt Stød med en Dundren, som ved en Mines Sprængning. Flere grundmurede Bygninger have der faaet Revner. Barometret stod, under Jordskjælvet, over Regn og Blæst, 10 Minutter efter under Storm og Kl. 6½ paa Regn og Blæst. Natten derpaa havde vi temmelig stormfuldt Veir. Fra Løgstør meldes, at Revnerne ere slaaede i Bygningernes østre Ender. Flere Skorstene skulle ogsaa være nedfaldne. I Nykjøbing paa Morsø har man ogsaa følt Stødet meget stærkt. Formodentlig maa dette mærkelige Phænomen staae i Forbindelse med en eller anden fjernere Naturbegivenhed. — Ovenstaaende er Referatet af modtagne Beretninger og egen Observation. Flere Meddelelser saavel herfra som fra andre Steder, hvorved denne Naturbegivenhed yderligere kunde oplyses, ville være os kjærkomne.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	26

SOURCE

Aalborg og Udresse Avis

7 April

„Kieler Correspdbl." bereiter, at det holstenske Contingent, der hører til den tydske Forbundshærs 10de Armeecorps, skal med dette i Sommer forsamle sig til en Øvelseslejr ved Celle under Kongen af Hannovers Overcommando. Contingentets Udrustning skal være tilendebragt i indeværende Maaned, og 3000 ældre Geværer, som bruges dertil, forsynes med Percussionslaase.

Af et Indsendt i Veile Avis, underskrevet: Hans Christiansen i Forstballe, erfares, at Kjøbmand B. J. Hansen i Veile „for nogle Aar siden — efter Ansøgning! — blev udnævnt til Ridder af Dannebroge". Hvor kan den Ting imidlertid forundre? „Den honette Ambition" er nu engang den Orm, der gnaver os Danske og see vi deri som i saa meget Andet et Bevis paa, at sal. Holbergs Comedier ikke blot ere skrevne for hans, men for alle Tider. Man har endog navngivet os en Embedsmand, der efter flere Gange forgjæves at have arbeidet paa at avancere fra Overauditeur til Justitsraad, endog i sin Ansøgning om Beskaffingens Fornøelse har andraget paa, at denne maatte finde Sted hvis det forøvrigt ikke maatte behage Hs. Maj. at udnævne ham til Justitsraad. Skulde imidlertid hans Længsel efter dette lille titulaire Sporteltillæg ikke forinden blive tilfredsstillet, da vil der forhaabentlig snart gives en Leilighed til at hans og flere Andres fromme Ønsker kunne blive indstillede til Vonbørelse.

* **Ribe**, den 6te April. Ogsaa her blev Jordrystelsen den 3die ds. følt omtrent paa samme Maade som i Aalborg. — I den sidste Tid har man atter begyndt at fange nogen Sild her. Et enkelt Dræt skal endog have givet et et Udbytte af 40 Del. Maatte vi heri blot see et Forvarsel paa, at der paa de mange magre Aar atter skal komme en Række fede. — I denne Tid bygges her 2de Jagter, 1 paa ca. 600 Tdr. for Hr. Kjøbmand Wiibroe's og 1 paa ca 400 Tdr. for Hr. Agent Colds Regning. Vor By synes i det Hele i den senere Tid at komme sig noget igjen efter det haarde Stød, den fik ved Sildenes Bortgang, hvilket vel især maa tilskrives den større Omhu, der siden den Tid er anvendt paa den før forsømte Jordcultivation.

Aalborg, den 7de April. Som et nyt Exempel paa, hvorledes Velstanden og Creditten paa Landet er tiltagen, maaskee fornemmelig i selve Bondestanden, kan anføres, at alle de til den, Hr. Stændersuppleant Weinschenck tilhørende, Sædegaard Gunderupgaard hoverigjørende Bønder, kun paa 3 nær, i disse Dage have kjøbt sig til Selveiere og saaledes paa den kraftigste Maade befriet sig for Hoveriet. For adskillige Aar tilbage vilde saadanne Selveiendomserhvervelser i Bondestanden have hørt til Sjeldenhederne og kun partielt have ladet sig iværksætte.

— Fra Hr. Kjøbmand P. Paybs Værft løb atter igaar en Jagt paa ca. 16 Læster, bygget af Hr. Skibsbygmester J Jensen, af Stabelen og erholdt Navnet „Trine Elisabeth". Om otte Dage skal atter en af samme Skibsbygger bygget Jagt løbe af Stabelen fra Hr. Agent Nielsens Plads.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	27

SOURCE

Aalborg og Udrejse Avis

6 April

Aalborg, den 6te April. Om Jordrystelsen indeholde Aviserne idag nærmere Beretninger fra Aarhuus, Randers, Viborg og Thisted, hvor Jordstødet overalt er følt omtrent paa samme Maade, som igaar herfra og fra flere Steder var berettet. Fra Hamborg saavelsom fra Kjøbenhavn erfares imidlertid Intet herom, heller ikke fra Fyen, hvorfra der idag er ankommen Ove Thomsens Avis af Løverdag, saa det synes, som om alene Fastlandet og maaskee kun den nordlige Deel har fornummet denne vulcanske eller meteorologiske Gjæring. I Hammerum Herred — hedder det i Vib. Av. — yttrede det første Stød sig som om en meget svært belæsset Vogn kjørte op ad en Stenbro i stærk Trav. Dette varede i 2 a 3 Secunder. Omtrent ½ Minut efter paafulgte 3 heftigere Rystelser, der ligeleges ledsagedes af et underjordisk Bulder, hvilket Nogle i Begyndelsen antoge for en Storm, da Husene bevægedes, og Sparreværket knagede. Den sidste Rystelse varede maaskee 5 a 6 Secunder. Stødene syntes at gaae fra Vest til Øst. Folk, som stode lænede til Mure, bleve uvilkaarligt stødte ud deraf og i Værelser bevægede Meublerne sig. Fra vor nærmere Omegn er os tilstillet en velvillig Meddelelse fra Hovedgaarden Kokkedal i Øster-Han-Herred, hvor „Jordrystelsen selv i de lavere Bygninger fremkaldte stærke Bevægelser, og Hovedbygningens ualmindelig trykke Mure rystedes saa heftigt, at det saae ud, som om de vilde styrte sammen. Stødet skete under aldeles stille og roligt Veir, og at det ikke har været ubetydeligt, maa man slutte deraf, at den voldsomme Bevægelse ikke blot mærkedes i et Øieblik, men vedvarede i et Par Minutter. Folk, som vare i Marken, have bemærket en pludseligt indtrædende Kulde. Nogle Fiskere paa Fjorden mærkede ogsaa Stødet."

— Bondefrihedens Venner vil det glæde at erfare, at, ved Siden af de raske Fremskridt, Hoveriets Afløsning i den senere Tid har gjort her i det nordlige Jylland, ogsaa Eierne af Godserne Borglumkloster og Baggesvogn, d'Herr. Stænderdeputerede Nørrboll og Nyholm, i denne Tid ere beskjæftigede med Frigivelsen af deres Godsers Bønder for Hoveritrykket.

— Natten til Løverdagen den 3die ds. brændte en — forhen Anders Hvid tilhørende — Raaling i Thorup Sø, Dronninglund Sogn. Ilden var ikke endnu sluttet Palmesøndag, men lygede hele Dagen. Raalingen var den Nat den brændte øde og ubeboet; thi den forrige Beboer var flyttet derfra Onsdagen forud, og den tiltrædende var ikke endnu flyttet der ind.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	28

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

10 April

Aalborg, den 10de April. Ifølge en Ytring i Loll. Falst. Av. er Oberst. v. Quaade af Ingenieurcorpset foreløbigt beordret til at undersøge Localiteterne mellem Aalborg og Nørresundby, i Anledning af det paatænkte Broanlæg, og skal han ved samme Leilighed, hedder det, besøge Nordvestspynten af Jylland, „for at bedømme det paatænkte Havneanlæg ved Skagen." Ved Skagen har imidlertid Ingen tænkt paa at anlægge en Havn, men derimod vel ved Hirtshals og det maa ventelig være dette Punct Oberstl. Quaade skal undersøge. Men at det heller ikke kommer nævnte Blads Correspondent (der synes at have leveret et ligelydende Referat til „Dannevirke") saa nøie an paa de geographiske eller statistiske Angivelser kan sees deraf, at han anfører Afstanden imellem Aalborg og Nørresundby til 1200 Alen, skjøndt den, som bekjendt, kun er 900 Alen. Naar han iøvrigt fortæller, at, ligesviis som Englænderne ville have Dover og Calais forbundet med en Bro eller Tunnel, saaledes ville Aalborgenserne forbinde sig med Sundby paa Frankrig: da takke vi forbindtligst for den elephantmæssige Lignelse og Belæring. Til en Tunnel har vort Hu imidlertid endnu ikke staaet, men vel til et Forbindelsesmiddel ovenover Vandet, og skjøndt vi heller ikke have tænkt os John Bull saa nær eller hørt den galliske Hane gale i Sundby, saa tænke vi, at Forbindelsen imellem Aalborg og Sundby dog vel var udførlig uden større Bekostninger end som atter kunde komme ind igjen. Enhver Fornuftig vil ogsaa let indsee, at her ikke er Tale om en Forbindelse mellem Aalborg og Sundby, men imellem Aalborg og den nordlige Fjordbredde, hvilken Communication nu er forbunden med mange Ovaklerier, der nutuligvis skader Samqvemmet med Aalborg meget. Skulde iøvrigt Anlægget af en fast Bro, som det jo vel synes, blive for bekosteligt, vilde det dog ikke være forbundet med overvindelig Bekostning at anlægge en Ponton-Bro over Fjorden, der under Isgangen kunde tages ind, en saadan, som der er over Rhinen ved Strasberg.

— Jordrystelsen den 3die ds synes dog ikke at have strakt sig længere end til Grændsen af „Slesvigholsteen", hvor man i Hadersleu havde sporet svende Rystelser. Dog har man ogsaa — efter Ove Th. Av. — fornummet Rystelsen i Odense, men, som det synes, i mindre Grad. Stærkest lader den til at have været ved Strandkanterne. I Lemvig revnede — ifølge Vib. Av. — Skillerummene i flere Bygninger, hvilket ogsaa var Tilfældet med nogle Skorsteensspiber. Det paa Fjaltring indstrandede smukke svenske Skib „George Washington" søndersloges af Havet til samme Tid i tusinde Stykker. Efter en os tilstillet Beretning fra Thorup Strand, havde man deromkring følt Rystelsen meget stærkt. Allerede om Formiddagen hørtes Dron i Luften, som man troede vare Nødskud fra Skibe i Seen, og selve Rystelsen bebudede sig med et voldsomt Buldren. Nogle Personer, der vare beskjæftigede med Steenklovning, bleve som afmægtige af Skræk. I Aarup Kirke, hvor netop under Jordskjælvet fandt en Brudevielse Sted, slog Kirketaarnet en Revne. Af andre Beretninger udhæve vi en fra Bjørnsholm, hvis stærke Mure svingede som et Skib paa opstorte Bølger saa man maatte holde sig fast for at staae opret. Det bragede i Tømmerværket og man skulde have troet, at Alt styrtede sammen.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	29

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

14 April

Om Jordskjælvet berettes endnu fra Thisted i Vens Avis, at paa enkelte Steder der i Byen og Omegnen have Husene slaaet saadanne Revner, at man kunde stikke hele Haanden ind deri. Et Sted der i Byen har en Stentrappe skudt sig et Par Tommer fra selve Bygningen. Det er en mærkelig Indflydelse, en saadan Natur-Tildragelse har paa Dyrene. Hestene viste sig i høieste Grad urolige i Stalden, de fnysede og steilede, og paa nogle Steder kastede de sig lige ned paa Gulvet. En Reisende fortæller, at hans Hest paa Landeveien sank i Knæ med ham, og med en anden Ridende faldt Hesten reent omkuld; ogsaa Menneskene følte sig ængstelig beklemte, og Enkelte besvimede. Flere Øienvidner forsikkre, at Vesterhavet denne Dag var frygtelig oprørt, og bruste som under den heftigste Storm, endskjøndt det kun blæste en jævn Vind. I en Smedie paa Morsø yttrede Rystelsen den Virkning, at en stor Amholt blev kastet af sin Blok og et tungt Skab med Jern kastedes mod Jorden. Mange bleve syge af Forskrækkelse. I Todsø paa Morsø revnede Hvælvingen i Kirken og 3 Skorstene styrtede ned i Præstegaarden.

Copulerede. I Sønderkongerslev Kirke d. 10de April: Hr. Kunstdreier Rasmus Nielsen af Aalborg og Jfr. Jensine Jensen i Sønderkongerslev Præstegaard.

Handels- og Skibsefterretninger. Under 5te ds. er udkommet følgende Placat ang. adskillige Modificationer i Consumtions-Lovgivningen. § 1. Naar Kartofler anvendes til Indmæskning i Brændevins-Brænderier, bliver Redskabsafgiften, uden Hensyn til Forholdet imellem det indmæskede Quantum Kartofler og Sæd, stedse at erlægge, i Kjøbenhavn med 64 ß. Sølv og i de andre consumtionspligtige Stæder med 42 ß. Sv. pr. Tønde af det anvendte Mæskekars udmaalte Rum, foruden Formalingsafgift af det i Forbindelse med Kartoflerne anvendte Quantum Malt eller anden Sæd. § 2. Den i Tarif IV til Fr. af 22de Nov. 1837 fastsatte Consumtionsgodtgjørelse for Brændevin, som udføres fra Kbhavn, nedsættes til 3 ß Sv. pr. Pot af 4 Graders Styrke, med Forhøielse af $\frac{3}{4}$ ß. pr. Pot for hver $\frac{1}{4}$ Grads høiere Styrke. § 3. Naar indenlandsk Brændevin forsendes fra Kjøbenhavn til andre consumtionspligtige Stæder i Kongeriget, bliver alene Forskjellen imellem Consumtionsgodtgjørelsen paa forsinævnte Sted og i de sidstnævnte Stæder at godtgjøre, hvorimod det til disse indgaaer afgiftsfrit, naar det ledsages med beborigen for Udførselen attesterede Følge- og Toldpasseer-Sedler. Indføres indenlandsk Brændevin fra Provindsstæderne til Kbhavn, da erlægges alene Forskjellen imellem Indførselsconsumtionen i Kbhavn og i de andre Consumtionsstæder, naar det paa lignende Maade ledsages med attesterede Følge- eller Toldpasseer-Sedler. — Ved Forselen af indenlandsk Brændevin imellem Provindsstæderne bortfalder aldeles Consumtionsgodtgjørelsen paa Udførselsstedet, imod at det paa Bestemmelsesstedet indgaaer afgifts-

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	30

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

16April

Biskop U. F. Mönter, i Horsens sidste Hvilested. Hvor agtet, elsket og hædret den Afdøde var, ikke alene af sin Menighed, men af mangfoldige Andre, viste sig ved den store Ligbegængelse, til hvilken over 200 Par havde sluttet sig. Ledsaget af dette ualmindelige store Ligfølge blev Liget hensat i Vor Frelsers Kirke, hvor en skjøn Cantate, forfattet af Rector Blache i Aarhuus, blev afsjungen, hvorefter holdtes tvende høitidelige Taler, den ene af Amtsprovst Ridder Schmidt, og den anden af Katechet Rasmussen. Efterat Talerne vare holdte, aflang de Tilstedeværende atter en Cantate, hvoretter Liget udbares af Kirken. Foran Liget gik alle de mødende udenbys geistlige Embedsmænd og derefter Justitsraad Ridder Møder, der paa en Pude bar den Afdødes af Hs. Maj. Kong Frederik den Sjette skjænkede Vadersteen. (Eft. Horf. Av.)

Magistraten i Horsens maa, ifølge Cancelliresolution, indtil videre ophøre med at sætte Taxt for Bagerne, dog imod at det forbeholdes Magistraten, hvis bedre Tider pludselig skulde indtræde, undtagelsesviis at sætte Taxt for groft Rugbrød for en Tid af 3 Maaneder, samt imod at Bagerne ved hvert Qvartals Begyndelse til Magistraten indgive deres Brodtaxer, hvilke Magistraten derpaa, efter Omstændighederne, vil lade bekjendtgjøre. (Horf. Avis.)

I Horsens er nu Kjøbmand Monberg beskjæftiget med at anlægge et Dampbrænderi af en temmelig betydelig Størrelse, der ventes at blive færdigt i disse Dage. Efter Forlydende ville flere lignende blive anlagte der i Byen. (Horf. Av.)

I Løverdags Eftermiddag ankom den Person til Arresterne i Horsens, som er mistænkt for det hos Guldsmed Lind begaaede Tyveri. Han kom fra Aarhuus, hvor han sad arresteret. Et Par Timer senere samme Eftermiddag ankom ligeledes dertil, under respectabel Leide, den saakaldte „hvide Dame". Hun skal ikke befinde sig saa ganske vel, saa Lægen har maattet gjøre hende et Besøg. Adskillige Smaasager skulle være forefundne hos hende. (Horf. Av.)

I Horsens, hvor man først ikke havde mærket Jordrystelsen den 3die ds., er man siden kommen til Besindelse om, at man dog ogsaa der havde fornummet den.

Ogsaa i Ribe blev Jordrystelsen af Flere bemærket; den var ledsaget af et dumpt Buldre. Ved Lønborggaard var Rystelsen ledsaget af et stærkt Dron; paa Gaarden rystede en Væg og man kunde see Murene bevæge sig. Ogsaa i denne Egn ere flere Skorstene nedfaldne, et Leergulv revnet ꝛc.

Justitssecretair ved Landsoverretten i Viborg, Etatsraad Leth, feirede den 7de April med sin Frue deres Guldbrylup, ligesom han ogsaa ifjor høitideligholdt sit 50aarige Embedsjubilæum. (Vb. Av.)

I denne Tid er i Aarhuus, under en fra Kbhvn. tilsendt Architects, Hr. Thielemanns, Overbestyrelse, begyndt paa den nye Realskolebygning. Denne Skole glæder sig ved en stedse tiltagende Frequents, og ligesom dens Stiftelse var begrundet i en dybtfølt Trang og hilses med almindelig Glæde, saaledes har den Dygtighed og Samvittighedsfuldhed, hvormed dette for Folkeudviklingen saa vigtige Institut arbeider, allerede slaaet dyb Rod i den offentlige Tillid.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	31

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis
17 April

Fædrelandet.

Kjøbenhavn, den 14de April. Naar Sagen angaaende Kjøbenhavns Gasbelysning er ordnet, har det engelske Gascompagnie ijlnde at gjøre de øvrige vigtigste Stæder i Danmark Tilbud om Belysning med Gas. De Stæder man har tænkt paa ere: Flensborg, Odense, Aalborg, Aarhuus og Helsingør. Endnu er ingen Contract afsluttet imellem det engelske Gascompagnie og Kjøbenhavns Magistrat. Gasværket vil ikke blive anlagt paa St. Annæ Plads, da det ikke skal have fundet allerbøieste Vitald, men sandsynligviis paa Esplanaden. At Englænderne have andre Begreber om Diæter end vi her tillands, vil man kunne skjønne, naar man erfarer, at Hr. Angus Croll under sin Reise har 5 Guineer om Dagen i Diæter. Saavidt vi vide, har en dansk General, naar han reiser, 7 Rbd. om Dagen i Diætpenge, og man vil altsaa see, at der, idetmindste hvad Diætpenge angaaer, gaaer adskillige danske Generaler paa en engelsk Ingenieur. (Dannev.)

— Ogsaa Geheime-Etatsraad Adler er nu saavidt restitueret, at han snart kan overtage sit Embede. (Dannev.)

— Oehlenschlägers gamle Muse er levet op igjen og han har skjænket Publicum et udmærket smukt Digt, i Behandlingen af „Arvacods Saga." (Aarh. Av.)

— Bournonville har fra 1829 til 1840 leveret 18 originale Compositioner til Theatret.

— Det er, tildeels ved vor udmærkede nordiske Archæolog, Justitsraad Thomsen, bragt til afgjort Vished, at Kong Christian den Førstes og Kong Hans's Portraiter hidtil, og formodentlig lige fra Frederik den Andens Tid af, have været forvexlede saaledes, at man har holdt Faderen for Sønnen, og atter denne for hiin. (Dg.)

— I en Afhandling om Jordrystelsen den 3die April 1841 af Prof. Forchhammer hedder det blandt Andet: „Man er i Almindelighed meget tilbøielig til at antage, at Danmark er sikkret imod Jordrystelser, fordi det ikke har nogen egentlig Klippebund. Denne Mening er alligevel ugrundet og en Mængde Jagttagelser over Jordlagenes Forandringer, saavelsom Efterretninger om virkelig følte Jordskjælv, vise, at Jordrystelser ikke ere saa overordentlig sjeldne hos os som de Fleste troe. Prof. Schouw angiver i sin

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	32

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

17 April

Skildring af Veirligets Tilstand i Danmark 6 Jordskjælv i det forrige Aarhundrede, hvoraf det sidste paa Nytaarsdag 1794 blev følt i Nykjøbing paa Mors, i en Retning fra NØ. til SV., og var ledsaget af en raslende Lyd. Det synes forresten ikke at være følt paa alle Steder i Byen Nykjøbing selv, og jeg kjender ingen Efterretninger fra andre Steder i Danmark; derimod følтes det i Norge. I dette Aarhundrede er dette det 3die Jordskjælv, man har iagttaget hos os. Det første følтes i Aalborg 1815 den 28de December Kl. 4 om Morgenen, og syntes at have sin Retning fra NV. til SØ.; der meldes forresten Intet videre derom, end at man har iagttaget det paa forskjellige Steder, saavel Sønden som Norden for Fjorden, saaledes, at det synes at have været meget ubetydeligt. Det andet Jordskjælv følтes den 15de August 1829 i Kjøbenhavn og paa den danske Side af Sundet, medens det ikke iagttoges paa den svenske Side. Ligesaa denne Nyttelse var ledsaget af underjordisk Torden, der i enkelte Huse i Kjøbenhavn var saa stærk, at man troede, at et Skab eller et andet svært Meubel var faldet omkuld. Man nævnede et Huus, hvor endeel af Gibsloftet i et Værelse skulde være faldet ned; men der var forresten mange Steder her i Byen, hvor man ikke iagttog den allerringeste Bevægelse. I Almindelighed synes dette at rette sig efter Kalkens større eller mindre Nærhed ved Overfladen, saaledes at de opfyldte Dele af Byen følte mindst eller slet intet. Udenfor Kjøbenhavn var Bevægelsen stærkest nærmest ved Stranden og hist og her endda saa stærk, at de forskrækkede Fiskere forlode deres Huse; men, endskjøndt man iagttog det fra Drags til Helsingør, følтes det neppe i en Afstand af over 1 Miil fra Stranden. Det tredie Jordskjælv i dette Aarhundrede, det, hvorom vi her have samlet Efterretninger, synes at have været det stærkeste, som man hidtil hos os har iagttaget. Det er især den nordlige og østlige Deel af Danmark, som føler disse smaae Jordskjælvstød, som en Paamindelse om, at de Kræfter, der have givet Danmark dets Form og bestemt en stor Deel af dets naturlige Forhold, omendskjøndt for nærværende Tid hvilende, dog ikke ere fuldkommen undertrykte. I den anførte Deel af Danmark er det atter især den vestligste og østligste Deel, Omegnen af Liimfjorden og Bornholm, hvor disse Bevægelser forekomme. Paa begge Steder seer man tydeligen, at Aarsagen dertil staaer i Forbindelse med de fastere Steenarters Beliggenhed nær under Overfladen. I Jylland er det Kridtformationens Steenarter; paa Bornholm er det de saakaldte Urbjerge. Paa den anden Side staae vore smaae, saa at sige uskyldige, Jordskjælvstød i nøie Forbindelse med lignende, der næsten hvert Aar føles i Norge og Sverrig, snart paa det ene, snart paa det an-

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	33

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

17 April

det Sted, og begge høre sammen med et Phænomen, som hos os ikkun har tiltrukket sig liden Opmærksomhed. Jeg mener hermed den langsomme Hævning, som den skandinaviske Halvø og endeel af Danmark, navnligen den nordlige Deel af Jylland og Bornholm har lidt og lider endnu i dette Øieblik. Det er nemlig ved en Række af Kjendsgjerninger bleven fuldkommen afgjort, at Sverrig og Norge stige langsomt og regelmæssigen; i ældre Tider udtrykte man det saaledes, at man sagde, at Vandet aftog. En Efterrmaaling af Mærker, som man omtrent for et Aarhundrede siden havde indhugget i Klipperne paa forskjellige Steder af de svenske Kyster, have vist, at disse Mærker, som dengang laae i Vandspeilets Middelhøide, nu ere høiere, og da de paa enkelte Steder ere 4 til 5 Fod, paa andre Steder ikkun 1—2 Fod over Vandets nuværende Middelstand, følger deraf, at det ikke er Vandet, der aftager, men Landet, der stiger. Thi, hvis Vandet aftog, maatte Formindskningen være eensformig, Landet derimod, denne uregelmæssigen sammensatte Masse, kan ikke paavirkes eensformigen over en saa stor Strækning. Formedelst Jagttagelserne er man istand til at føre Undersøgelser over Niveauforandringerne langt længere tilbage, end den Tid, da Menneskene begyndte at blive opmærksomme paa disse Forhold. Havstokke af Strandstene rullede ved de daglige Bølgeslag, og Lag af Muslingeskaller af de samme Arter, der endnu leve i det omgivende Hav, ere sikkre Tegn paa nyere Niveauforandringer og efter vore Kundskabers nuværende Tilstand ogsaa sikkre Tegn paa Landets Hævning. Saadanne Muslingelag findes i Nærheden af Uddevalla i Sverrig, høit oppe paa Landet, og man kan forfølge dem i Göthaelvens Dal indtil Vandfaldene ved Trollhätta. Men vi behøve ikke at opsøge Exempler paa lignende Muslingelag i Nabolandene; enhver Bonde i Nærheden af Liimfjorden, der graver en Grøft, kaster Østersskaller op, og ved Krabbesholm, tæt ved Skive, staaer en gammel Skov paa en Østersbanke.

„Ifølge de Jagttagelser, jeg har bekjendtgjort i Oversigten over det danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger for 1840, er en Linie fra Nisumfjorden til 1 Miil sydlig for Nyborg Grændse for Landets langsomme Hævning. Alle de Steder, der ligge nordøstlig for denne Linie, hæves, og de hæves i Almindelighed mere, jo længere Punctet ligger borte fra Linien. Denne Hævning har forandret Landets Tilstand paa en høist paafaldende Maade; den har gjort Kolindsund til en Indsø og Rougsø til en Deel af Fastlandet, der har tilstoppet de mange Forbindelser, som Liimfjorden i ældre Tider havde med Vesterhavet, og gjort Holmene i denne store Fjord til Halvøer. Den har hævet den Vig, som gav Visborg (Vigsborg), hvor efter Sagnet en Nisekonge har regieret, sit Navn, og forvandlet den til en øster Slette, og Aarene græsse nu i Borgens Grave og Nisekongens Baads-Havn. Den har udslettet den Charakteer, som Danmark havde i allerhøieste Grad i ældre Tider, hvorved de gamle Nordboers Vikingeliv blev bestemt, idet talrige smaae Fjorde og Sunde overalt gjennemskjar Kysterne og tilbød Sørøverne en sikker Tilflugt. Vikingeborgene ligge nu ikke længere ved Havet, men hist og her viser et Skibsanker, fundet i Enge eller Tørvemoser, de gamle Forhold.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	34

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

17 April

„Man maa tænke sig denne Hævning frembragt derved, at Jordskorpen sprændes og trykkes op fra Jordens Indre, sandsynligviis ved Vanddampe og den nylig omtalte Kulsyre; men da Jordskorpen ikkun har en ringe Elasticitet, brister den snart paa et, snart paa et andet Sted, og de derved fulgte Bevægelser ere Jordskjælvet. I Almindelighed vil man derfor forgjæves vente, at disse smaae Jordskjælve stod skulde staae i Forbindelse med Ildudbrud eller voldsomme Jordrystelser paa andre Steder og Jordskjælvet fra Kjøbenhavn (1829) viser paa en mærkværdig Maade, hvor indskrænkede disse Bevægelser undertiden ere. Vel kan man ikke nægte, at Jordskjælvet af 3die April er langt betydeligere, end de andre; men ikke destomindre forekommer det os, at dets Charakteer er af samme Beskaffenhed og at derfor dets Aarsager maae søges i Skandinavien.

„Vi finde i det nordlige Jylland og paa Bornholm Spor af andre Jordbevægelser, der, endskjøndt de høre til den nuværende Jordperiode, ere aldeles forhistoriske. Robertsknude i Vendsyssel er et høit, de Sofarende velbekjendt Fyrbjerg, hvorpaa Vennebergs Kirke ligger. Det bestaaer af Leer- og Sandlag af samme Beskaffenhed som de, der endnu afsættes af Havet med Muslinger som Vesterhavet endnu opkaster, og Bændeltang der indhyller Ravstykker. Havet afsætter disse Lag horizontalt, men i denne, over 100 Fod høie, Klint staae de næsten lodrette og hentyde paa Revolutioner, der kunne sammenlignes med de stærkeste Jordskjælv i Calabrien og Sydamerika, eller maaskee have overgaaet dem. Lignende Bakker forekomme igjennem hele Vendsyssel og indtil Omegnen af Hobro og i Nærheden af Aalborg findes paa de saakaldte Østerbakker, der ere maaskee de høieste i Egnen, et mægtigt Østerslag nærved Toppen. Vi have ingen Grund til at antage, at lignende Phænomener ere i Begreb med at vende tilbage, men vi ter paa den anden Side ikke glemme, at ogsaa disse Virkninger kunne fornyes.

„Af særdeles Interesse vilde det være, hvis man paa de Steder, hvor Jordskjælvet har været, og især omkring Limfjorden og Mariagerfjorden, vilde lægge Mærke til, om ikke Niveauet har forandret sig, hvilket, hvis en virkelig Hævning har fundet Sted, nærmest vilde vise sig ved en usædvanlig lav Vandstand."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	3 April	N.W. Denmark	1841/4/3	35

SOURCE

Aalborg og Udresfe Avis

17 April

Kongen af Sverrig og Norge har udnævnt Postmester i Helsinger, Cancellir. Mazar de la Garde, til Ridder af Vasa-Ordenen. (Helsf. Av.)

Roeskilde Cathedralskole vil nu erholde en ny og hensigtsmæssig Bygning. Med allerhøieste Tilladelse blev i forrige Aar kjøbt til Byggeplads m. v. for Skolen en til Domkirken stødende Grund af c. 4500 □ Alens Størrelse for en Kjøbesum af 2500 Rbd. Paa denne tiltænkte Plads vil nu i indeværende Aar paabegyndes Opførelsen af en ny Skolebygning, til hvilken der allernaadigst er tillagt at maatte anvendes omtrent 21,000 Rbd. Arbeidet ledes af Etatsraad Hofbygmester Koch, og den nye Bygning vil vistnok blive en sand Prydelse for Roeskilde.

I Aaret 1840 ere i Fyens Stift copulerede 1219 Par, fødte af Mandkjøn 2774, af Qvindekjøn 2685, døde af Mandkjøn 1834, af Qvindekjøn 1775, altsaa 1850 flere Fødte end Døde. Iblandt de Fødte ere 80 Par Tvillinger. Udenfor Ægteskab ere fødte 859. Iblandt de Døde ere 243 dødfødte. 25 Mennesker have taget sig selv af Dage; 32 Mennesker ere druknede og 20 ere omkomne ved andre ulykkelige Hændelser. (Hemp. Av.)

Aalborg, den 17de April. I Tirsdags Eftermiddag Kl. imellem 3 og 4 afbrændte Væver Jens Bisleos Huus ved Gudumlund, som han for et Aarstid siden havde opført af Grundmuur. Skjøndt den Brandlidte og tvende derne Væverlærlinge vare hjemme og skjøndt mange Mennesker, der arbeidede i Nærheden, ilede tilhjælp, indebrændte dog 6 Fækreaturer, 7 Faar og 11 Lam, 12 a 13 Tdr. Korn, endeel Fourage samt meget Indbo. Familien er derved bragt i Armod, da hverken Indbo eller Kreaturer vare assurerede, og anbefaler sig vist tilfulde til godhjertige Men-

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1841	15 July	Holbach	1841/7/15	1

SOURCE

Perrey.

—15 juillet, entre quatre et cinq heures du soir, dans plusieurs parties du bailliage de Holbach, tremblement de terre accompagné d'une vibration dans l'air, semblable à celle que produit une décharge d'artillerie. Plusieurs murs renversés. On le ressentit à Copenhague. Il y en avait eu un pareil dans la première moitié du siècle (journaux français du 6 août 1841 ; Lamont, *Ann. für Meteor. und Erdmag.* 1 *Heft*, p. 161; A. Colla, *Ann. astron.*, 1842, p. 97).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	13 Jan etc.	Egset	1842/1/13	1

SOURCE

Perrey.

1842. 15 juin, tremblement à Eegseth ou Eggest, dans le Söndmör (*Bull. de l'Acad. de Bruxelles*, t. IX, deuxième part., p. 485).

—13 juillet, encore en Norvége (Quételet, *Annuaire de l'observ. de Bruxelles*, 1844, p. 309).

Kolderup.

1842.

13 januar, kl. 5¼ fm., paa Egset, Søndmøre. L. (Th).
15 juni, paa Egset, Søndmøre. (Perrey).
13 juli. (Perrey).

Thomassen.

1842.

Januar 13., 5¼ Uhr morgens, wurde zu Egset (Söndmöre) ein heftiges Erdbeben bemerkt. Im Berichte heisst es: Das klare und warme Wetter wurde plötzlich unterbrochen. Ein heftiges Erdbeben, das ungefähr 25 Secunden dauerte, fand 13 d. M. morgens 5¼ Uhr statt, und nachmittags desselben Tages zogen dunkle Wolken auf u. s. w.

(»Morgenbladet« Juli 5., 1842.)

c.f. 14/6/1842. Kittilä in Finland. Two quakes, the second after an interval of 15 minutes. The first lasted 6-8 seconds, the second was shorter and weaker. S.→N.

Renqvist.

68. 1842. VI. 14, kl. 9 ½. Kittilä.

»Junii 14, kl. 9 ½ f.m., förmärktes i Kittilä kapell tvenne stötar med omkring ¼ timmes mellantid. Den första varade 6 à 8 sekunder, den andra var svagare och kortare. Begges riktning gick från söder åt norr.» (A. Moberg, F. V.-S. Öfvers. II, p. 48).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	13 Jan. etc.	Egset	1842/1/13	2

SOURCE

Morgenbladet, No.186, 1842/6/5.

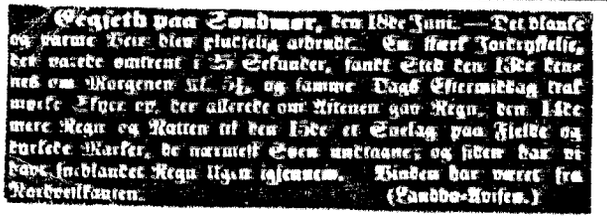

Egseth paa Sundmør, den 18de Juni. — Det blanke og varme Veir blev pludselig afbrudt. En stærk Jordrystelse, der varede omtrent i 25 Sekunder, fandt Sted den 13de dennes om Morgenen Kl. 5¼, og samme Dags Eftermiddag traf morke Skyer op, der allerede om Aftenen gav Regn, den 14de mere Regn og Natten til den 15de et Sneelag paa Fjelde og dyrkede Marker, de nærmest Soen undtagne; og siden har vi havt sneblandet Regn ligen igjennem. Vinden har været fra Nordvestkanten. (Landbo-Avisen.)

Landboe-Uvifen 18 June 1842.

Egseth, den 18de Juni.

Det blanke og varme Veir blev pludselig afbrudt. En stærk Jordrystelse, der varede omtrent i 25 Secunder, fandt Sted den 13de dennes om Morgenen Kl. 5¼, og samme Dags Eftermiddag traf merke Skyer op, der allerede om Aftenen gav Regn, den 14de mere Regn og Natten til den 15de et Sneelag paa Fjelde og dyrkede Marker, de nærmest Soen undtagne; og siden har vi havt sneblandet Regn ligen igjennem. Vinden har været fra Nordvestkanten.

Ann. de l'Obs de Bruxelles, p.309, 1842.

13/6. Trembling in Norway.

13/7. Trembling in Norway.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	24 Aug	Tromsø	1842/8/24	1

SOURCE

Kolderup.

24 august, kl. 2 em., i Tromsø og omegn. R. (Th.).

Reusch.

Tromsø fogderi 1842. 24de august. **2 efterm. Flere steder i Tromsø fogderi. (Thomassen).**

Thomassen.

August 24. nachmittags 2 Uhr wurde in mehreren Gegenden der Vogtei Tromsö ein Erdbeben verspürt. Nähere Nachricht fehlt.
(»Morgenbladet« September 27., 1842.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	24 Aug	Tromsø	1842/8/24	2

SOURCE

Tromsø Tidende, 1/9/1842.

Lyngen.

Den 27de August. — Ifølge Opfordringen i Fr.-Tid. No. 17 d. A. undlades ikke at tilmelde, at et temmeligt heftigt Jordskjælv indtraf her sidstafvigte Onsdag 24de Kl. 2 Eftermiddag. Bygningerne rystede saa stærkt, at man havde Vanskelighed med at faa Dørene oplukkede. Stødene vare horizontale og syntes at gaa i en Retning omtrent fra Øst til Vest. Varigheden kan ikke bestemt angives, men antages 1½ Minut. Nogen mærkelig Forandring i Veirliget indtraf ikke; forøvrigt har her hele Ugen igjennem været ualmindelig mildt, eller hvad man kalder lummervarmt og Flovær d. e. snart stille, snart heftig Storm med Regn. — Jordskjælvet bemærkedes paa Præstegaarden og Klokkerboligen saavel inde i Husene som ude paa Marken. Derimod er det ikke bleven iagttaget i Nabogaardene, saavidt man hidtil har kunnet faa opspurgt.

En pudserlig Fiskefangst havde nær gaaet for sig her i Sommer. En Fiskelap kom vandrende langs Soen ved Gaarden Kiileng, og saa en stor Qveite ligge nær op ved Landet med Hovedet vendt mod dette. Han gaar da i al Fart tilbage og henter sin Øxe, men finder til sin store Bedrøvelse, at Qveiten imidlertid havde gjort en Vending og laa med Sporen imod Landet. Forsøget opgav han dog ikke, men huggede af al Kraft sin Øxe i Fisken, efterat han først havde taget trofast Spændtag imod en Sten og været saa heldig, at han havde en anden stor Sten til Rygstød. Qveiten begyndte nu et rædsomt Baisk. Soen røg rundtom Finnen, der sad indeklemt mellem de tvende Stene, holdt paa sin Øxe og raabte om Hjælp. Efter hans Sigende har han saaledes holdt ud en Time. Men Hjælpen udeblev desværre; Ingen hørte ham (det var nemlig et godt Stykke Vei til nærmeste Gaard), Qveiten sled sig omsider los, og Finnen sad der igjen gjennemblødt fra Isse til Taa og med svære Babler i Hænderne, hvilke han skal have fremviist flere Dage efter, og som altsaa synes at borge for Sandheden af hans Fortælling.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	24 Aug	Tromsø	1842/8/24	3

SOURCE

Tromsø Tidende, 1/9/1842.

Tromsö.

Den 30te August. — I Anledning af ovennævnte Artikel maa vi bemærke, at Efterretningen om Jordskjælvet her Onsdagen d. 24de August ikke var kommen til Lyngen, da denne Begivenhed derfra beretedes. Mærkværdigt bliver det at Stødet indtraf her og i Lyngen præcis paa samme Klokkeslet; da fremdeles Lyngen ligger lige i Øst for Tromsø, bestyrker ogsaa denne Omstændighed at Nystelsens Kompasstrog har været fra Øst til Vest. Forøvrigt var Nystelsen langt stærkere paa det lige ovenfor os liggende Fastland. Ogsaa bemærkedes Stødet paa Sundet.

Som et lidet Bidrag til de herværende Russeres Karakteristik tillade vi os at anføre følgende lille Historie, der tildrog sig her forrige Uge. Adskillige Russer, hvoriblandt Lodieskipperen, reiste paa en Baad over Sundet for at bade sig oppe i Tromsdalselven. Underveis fik Skipperen se at en af Folkene var overstadig fuld, og harmfuld over at denne sad udygtig til at kunne ro og over at han fremmumlede nogle maaske mindre ærbødige Udtryk, befaler han, da de vare komne midt paa Sundet, at han skal kastes overbord. Befalingen bliver udført ligesaa hurtig, som den var fremsagt. Kjæmpende med den overvættes Vælde baade inden- og udentil, naar den Udkastede endelig med Møie det andet Land meget udmattet, og var senere ud paa Aftenen endelig saa lykkelig at komme tilbage paa en norsk Baad.

Igaarmorges hendte den Ulykke at en Dreng paa 7 Aar, der var gaaen ned paa en Kaie for at fiske, faldt ud i Søen og druknede. Besynderligt var det at han først opdagedes, efterat have ligget 4 Timer i Vandet, og da var al Hjælp forgjæves, skjønt Lægen anvendte ethvert Redningsforsøg, selv det nu i Sverrige saa yndede Tobaksklyster. Saavidt vides, er denne Ulykke den eneste i sit Slags, som er indtruffen paa lang Tid, ihvorvel det er ikke usædvanligt at Børn her paa Stedet falde i Vandet. Det anmærkes at Drengen var ingen Skolegut, at han var fød i Tromsø By og Søn af en herværende Daglønner.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	24 Aug	Tromsø	1842/8/24	4

SOURCE

Tromsø Tidende, 11/9/1842.

Lenvig.

Den 6te September. — Den 24de August lidt før Kl. 2 Eftermiddag bemærkedes paa Lenvigs Præstegaard en temmelig heftig Jordrystelse, ledsaget af en stærk, Torden liguende, Lyd. I Huset bevirkede den ikke anden Forstyrrelse, end at Dørene sprang op med Voldsomhed, medens en forfærdelig Bragen hørtes overalt i Huset. For dem, der sad i Stuen, føltes det som om Stolene bølgede frem og tilbage; paa Marken fornam man en Zitren, ikke ulig den, man føler ombord paa Dampskibene, dog noget heftigere. Det forekommer Indsenderen, som om Tordenen hørtes fra Øst, førend selve Stødet bemærkedes, der kan antages at have varet omtrent 50 Secunder.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	24 Aug	Tromsø	1842/8/24	5

SOURCE

Tromsø Tidende,
18 Sept 1842.

Skjervö.

Den 12te September. — Natten til den 5te September sidstleden raſede her et frygteligt Uveir. Paa Gaarden Meiland, som har ſex Opſiddere, af hvilke enhver havde en temmelig ſtor Fiſkehjeld, bleve disſe samtlige borttagne om Natten af Søen. Paa Skjervø ſvævede man i ſtorſte Angeſt, for at Søen ſkulde have borttaget Pakhuſene; og Søen gik saa ſvær og var tillige ledſaget med en saa ualmindelig ſtor Flod, at den gik ganſke op til Kirkehuſene. Mange Baade bleve af Søen revne ud fra Landet og ſtykkerſlaaede; fundne ere 4 ſtore Baade, som formodes at være Finmarks-Baade. Gamle Folk erklære at de ikke kunne erindre en ligneude Søgang. Paa Veſtaloen ſandtes der Fiſk opkaſtet lige op paa Græsmarken, og Tarren laa ophobet i ſtore Dynger, der saa ud som Skandſer.

Tromsö.

Den 16de September. — Efter det foregaaende Sneslag fik vi nogle Dage klart Veir med nordlig Vind, medens dog Luften holdt ſig saa kold, at der, efterat Solen havde ſkinnet tre Dage, og ingen ny Sne var ſalden, der endnu fandtes ſmaa Sneflekker oppe paa Den. Natten til Onsdag fik vi igjen Storm fra Sydveſt med Regnſkyl, og Dampſkibet Prins Guſtav, som igaarformiddag Kl. 10 paabegyndte Touren ſydefter, afreiſte under heftige Vindſtød, medens Regnen ſtrømmede ned. — Reiſende fra Hammerfeſt berettede at Jordſkjælvet d. 24de Auguſt ligeſaalidt var bleven bemærket der ſom i Alten.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1842	24 Aug	Tromsø	1842/8/24	6

SOURCE

Tromsø Tidende,
20 Oct 1842.

Tromsö.

Den 18de October. — Under det urolige, stormfulde og milde Veir, vi havde i forrige Uge, gik vor første Sne bort igjen. Især raſede Stormen heftigt Fredagen d. 14de og Natten til den 15de. Fra samme Dags Middag Kl. 1 og til Aften Kl. 11 sank Barometret 5 Linjer; men, da det Morgenen den 15de havde det laveſte Standpunkt, det har haft efter Solhverv, nemlig, 27'3", vendte Vinden ſig fra Sydveſt til V. N. V. og ſenere til Nord, hvorved vi atter fik Sne og Slædeføre. — Vi have nu klart Vinterveir med 3 a 4 Grs. Kulde.

I Anledning af en Anmeldelſe af Jordſkjælvet paa Tromsø og flere omkringliggende Steder d. 24de Auguſt, ville vi ikke undlade at gjøre vore Læſere opmærkſomme paa at de ſidſte Aviſer omtale, at tvende Dage iforveien, nemlig 22de Auguſt, ſporedes Jordſkjælv paa de i den irſke Kanal liggende Øer, Man og Angleſea (den ſidſte veſt for Liverpool), da vi anſee det utvivlſomt at disſe ſtaa i Forbindelſe med hverandre.

Ogſaa kunde det fortjene en omſtændeligere Meddelelſe — hvilken vi dog ikke ſe os iſtand til at give — at der før Uveiret fra 3-5te Septb., og ligervis før et ſenere i Midten af ſamme Maaned, hørtes paa den anden Side af Øen en Bragen i Luften paa den veſtlige Horizont, medens Himlen var ſommervarm, og paa det Sted, hvorfra Lyden hørtes, farvet med gule Skyer. De Flere, ſom bleve vaer dette Naturphenomen, ere enige i at Lyden aldeles ikke hidrørte fra nogen Torden. — Det var at ønſke at denne ufuldſtændige Beretning kunde foranledige en omſtændeligere fra Jagttagerne.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1843?			1843?	1

SOURCE

Kjellén.

208. 1843 (?) »Omkr. 40 år» före 1883, reminiscens vid n:o 275 nedan. Kulltorps hed vid Kalmar, lokalt. Gum. (1884, s. 108).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1843	Feb	Sweden	1843/2	1

SOURCE

Perrey.

1843. Février, dans les provinces septentrionales de la Suède, plusieurs secousses avec météores ignés (*le Globe,* 24 mars 1843; *Journal des Débats* du 25; *la Phalange* du 26).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1843	23-24 Oct	Carlstad	1843/10/23	1

SOURCE

Perrey.

—23-24 octobre, secousses à Carlstad (communication de M. A. Colla).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1844	3 Dec	Kongsvinger	1844/12/3	1

SOURCE

Perrey.

1844. 3 décembre, deux heures quinze minutes du soir, dans les villes de Kongsvinger et de Eideskog, dans la province de Christiania, secousses très-violentes. Le phénomène eut la durée d'environ quatre-vingt-quinze secondes, et fut accompagné par un bruit sourd. Quelques dommages eurent lieu (communication de M. A. Colla).

Kjellén.

1844.

133. *Den 3 december*; Värmland?

Morgenbladet 7/12 1844 omtalar enligt THOMASSEN (s. 18) för denna dag en kraftig jordstöt i Kongsvinger och Eidskog, strax intill Värmlandsgränsen.

Kolderup.

1844.

3 desember, kl. 2 em., paa Kongsvinger og Eidskogen. IV. R. (Th.).

Reusch.

Kongsvinger og Eidskogen 1844. 3die december. **Omtrent kl. 2 efterm. (Thomassen).**

Thomassen.

1844.

December 3. nachmittags ungefähr 2 Uhr wurde zu Kongsvinger ein Erdbeben verspürt. Die Erschütterung war so stark, dass die Fensterscheiben in allen Häusern klirrten. Ein brummender Laut »wie Brand in einem Schornsteine« sauste durch die Luft und verklang nach ca. 1 Minut.

Auch zu Eidskogen wurde der Stoss, von denselben Umständen begleitet, verspürt.

(»Morgenbladet« December 7., 1844.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1844	21 Dec	Denmark	1844/12/21	1

SOURCE

Johnstrup.

Thisted Amtsavis for 1844 Nr. 152.

Kl. 9¼ Eftm. Jordrystelse i Thy, der kun varede faa Sekunder, og syntes at have en Retning fra NO. til SV. Den iagttoges desuden i Ø. Hanherred, paa Mors, ved Agger og ned imod Ringkjøbing.[89])

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	5 Jan	Arendal	1845/1/5	1

SOURCE

Perrey.

1845. 5 janvier, trois heures trente minutes du matin, à Arendal (Norvége). On écrivait, le 10 janvier: « Samedi dernier, vers dix heures du soir, une violente tempête du N. E. commença subitement, et fut bientôt accompagnée d'une neige si épaisse qu'il y eut obscurité complète. Ce temps nuageux cessa à minuit, et immédiatement après l'air devint tiède et presque chaud, tel qu'il est ordinairement au plus fort de l'été; et à trois heures et demie du matin on a ressenti quelques secousses de tremblement de terre, dont le bruit ressemblait à celui d'une charrette vide qui passe rapidement sur le pavé. La dernière secousse s'est terminée par une très-forte détonation.

« Le phare de notre port a été fortement ébranlé, son feu s'est éteint, et l'appareil mécanique qui le faisait tourner a été considérablement endommagé. Dans les maisons, les meubles ont été déplacés; mais le phénomène n'a point eu d'autres suites. Vers sept heures du matin, le froid que nous avions auparavant a repris. Voilà le *septième* tremblement de terre que l'on a éprouvé dans notre pays depuis dix-huit mois. Autrefois, les phénomènes de ce genre n'y étaient connus que de nom » (*Journal des Débats*, 28 janvier 1845).

1845

Kolderup. 4 januar, kl. 3½ fm., paa Torungen ved Arendal. L. (Th.).

1845.

Thomassen. Den 4. Januar, morgens 3½ Uhr, wurde auf dem Leuchtturme Torungen in der Nähe von Arendal ein heftiges Erdbeben wahrgenommen.

Nach einem NO Sturme mit Schneegestöber von Abend bis 12 Uhr wurde es plötzlich still und der Himmel klärte sich allmählich auf. Ungefähr 3 Uhr überzog es sich, doch ohne Wind, bis eine halbe Stunde später ein brummender Laut, wie wenn ein Wagen über das Pflaster fährt oder wie fernes Donnern, eine Empfindung hervorbrachte als wenn etwas von der Erde den Turm hinaufrolle und dann dort mit einem kurzen aber ausserordentlich starken Knalle, wie bei einer Explosion, aufhörte. Die Empfindung hierbei war wie bei einem aufwärts gehenden Stosse, so dass die Lampe, die Gläser und Spiegel der Laterne zitterten und klirrten als sollten sie zusammenstürzen. Der Wachthabende wurde mehrere Secunden ganz verwirrt und blieb betäubt stehen, fürchtend dass der Turm umstürzen werde. Gleichzeitig sprang der Wind nach Westen um und es blies andauernd frisch und schien ein böses Wetter zu werden.

(»Morgenbladet« Januar 9., 1845.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	24 Feb	Follebo	1845/2/24	1

SOURCE

Kolderup.

Reusch.

Thomassen.

24 februar, kl. ca. 1 fm., i Follebo, Gausdal. L. (Th.).

Gausdal 1845. 24de februar. **Omtrent kl. 1 form. Flere steder i Follebo. (Thomassen).**

Februar 24. morgens ungefähr 1 wurde an mehreren Orten in Follebo (Gausdal) ein starker Laut gehört. Es war als wenn schwer belastete Wagen schnell über ein Pflaster führen. Der Laut ging in der Richtung SO–NW. Ehe man ihn hörte, wurde an mehreren Stellen eine ziemlich starke Erschütterung verspürt.

Therm. + 12, Barom. 27′ 3″.

Der Himmel war umwölkt und die Luft still; gleich aber nachdem der obenerwähnte Laut, der ungefähr 3—4 Secunden dauerte, gehört worden war, begann es heftig von Osten zu wehen. Dieser Wind dauerte bis auf nächsten Morgen.

(»Morgenbladet« April 5., 1845.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	24 Feb	Follebo	1845/2/24	2

SOURCE

llehammers
lskuen,
.26,
'4/1845.

Lillehammer, 31te Marts.

Natten mellem den 23de og 24de Februar sidstl. Kl. omtrent 1, hørtes paa flere Steder i Follebo Annex i Gusdal en stærk Lyd, der lignede den der frembringes ved at flere tungtlæssede Vogne kjøre hurtig over en Steenbro. Lyden gik i Retning fra S. O. til N. V. Forinden man hørte denne Lyd sporedes paa flere Steder en svag Rysteise, dog saa stærk, at nogle Par Øko, som stode i en Krog i et Værelse, blevne kastede om hverandre. Thermometret viste — 12° og Barometret 27' 3''. Luften var styet og stille, men strax efterat den nævnte Lyd, som omtrent varede i 3 a 4 Sekund, var forbi, begyndte det at blæse stærkt af O., som vedvarede til om Morgenen.

hristiansands
tiftsav. 18/4/1845.

Lillehammer, den 31te Marts. — Natten mellem den 23de og 24de Februar sidstleden Kl. omtrent 1, hørtes paa flere Steder i Follebo Annex i Gusdal en stærk Lyd, der lignede den, der frembringes ved at flere tungtlæssede Vogne kjøre hurtig over en Steenbro. Lyden gik i Retning fra S.O. til N.V. Forinden man hørte denne Lyd sporedes paa flere Steder en svag Rysteise, dog saa stærk, at nogle Par Øko, som stode i en Krog i et Værelse, blevne kastede om hverandre. Thermometret viste — 12° og Barometret 27' 3''. Luften var styet og stille, men strax efterat den nævnte Lyd, som omtrent varede i 3 a 4 Sekund, var forbi, begyndte det at blæse stærkt af O., som vedvarede til om Morgenen. (Lillehamm. Tilsk.)

Morgenbladet,
No.95,
5/4/1845.

Lillehammer, den 31te Marts. — Natten mellem den 23de og 24de Februar sidstleden Kl. omtrent 1, hørtes paa flere Steder i Follebo Annex i Gusdal en stærk Lyd, der lignede den, der frembringes ved at flere tungtlæssede Vogne kjøre hurtig over en Steenbro. Lyden gik i Retning fra S.O. til N.V. Forinden man hørte denne Lyd sporedes paa flere Steder en svag Rysteise, dog saa stærk, at nogle Par Øko, som stode i en Krog i et Værelse, blevne kastede om hverandre. Thermometret viste — 12° og Barometret 27' 3''. Luften var stet og stille, men strax efterat den nævnte Lyd, som omtrent varede i 3 a 4 Sekund, var forbi, begyndte det at blæse stærkt af O., som vedvarede til om Morgenen. (Lillehammer Tilsk.)

Stvgr. Amt.
No.30,
14/4/1845.

Lillehammer, den 31te Marts. — Natten mellem den 23de og 24de Februar sidstl. Kl. omtrent 1, hørtes paa flere Steder i Follebo Annex i Gusdal en stærk Lyd, der lignede den, der frembringes ved at flere tungtlæssede Vogne kjøre hurtig over en Steenbro. Lyden gik i Retning fra S. O. til N. V. Forinden man hørte denne Lyd, sporedes paa flere Steder en svag Rysteise, dog saa stærk, at nogle Par Øko, som stode i en Krog i et Værelse, blevne kastede om hverandre. Thermometret viste — 12° og Barometret 27' 3''. Luften var styet og stille, men strax efterat den nævnte Lyd, som omtrent varede i 3 a 4 Sekund, var forbi, begyndte det at blæse stærkt af O., som vedvarede til om Morgenen.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	2 April	Kongsberg	1845/4/2	1

SOURCE

olderup.

Reusch.

Thomassen.

2 april, kl. vel 2 fm., paa Kongsberg og paa Jelsø. (Th.).

Jælse ved Bokn fjorden 1845. 2den april. **Jordskjælvet menes at have forplantet sig til Kongsberg, hvor det kjendtes svagt 2 form. (Thomassen).**

In der Nähe von Kongsberg wurde am 2. April, morgens einige Minuten nach 2 Uhr, ein schwaches Erdbeben bemerkt. Die Dauer war 8—10 Secunden. Nach der Erschütterung folgte ein Getöse wie von einem in Entfernung auf der Strasse fahrendem Wagen.

Die Temperatur war + 2° und die Luft still. Unmittelbar nach der Erschütterung folgte aber ein heftiger Wind, der doch nach Kurzem nachliess.

Wahrscheinlich ist es dieselbe Erschütterung, die von Jelsö (Kirchspiel Jelsö) erwähnt wird. Die Erschütterung war hier »von einem heftigem Lärme als dem eines Kanonschusses begleitet. Dieser Laut schwand gleich in ein Getöse hin wie das von einem schwer belasteten Wagen, der schnell über das Pflaster fährt.«

Die Dauer wird auf 1 Minute geschätzt. Der Laut schien von W zu kommen und sich nach O zu verlieren. »Einige wollen auch einen Blitz gesehen haben. Die Luft war klar.«

(»Morgenbladet« April 6. und 22., 1845.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	2 April	Kongsberg	1845/4/2	2

SOURCE

ngsberg
resseavis
.27,
4/1845.

Kongsberg, den 2den April.

I Morges Klokken nogle Minutter over 2, under en Thermometer-Stand + 2°, stille Veier, bemærkedes i Nærheden af Byen et svagt Jordskjælv, der vedvarede 8 a 10 Secunder, efterfulgt af en Durr, som af et paa Landeveien i Frastand ilende Voitur. Strax efter opstod en stærk Blæst der kort efter stilledes. (Den ærede Medeler af Ovenstaaende, antager at have vaagnet ved et lignende Phænomen, der var gaaet i Forveien).

tvgr. Antst.
4/4/1845.

Kongsberg, den 2den April. I Morges Kl. nogle Minutter over 2, under en Thermometer-Stand + 2°, stille Veir, bemærkedes i Nærheden af Byen et svagt Jordskjælv, der vedvarede 8 a 10 Secunder, efterfulgt af en Durr, som af et paa Landeveien i Frastand ilende Voitur. Strax efter opstod en stærk Blæst der kort efter stilledes.

Morgenbladet,
No.96,
6/4/1845.

Kongsberg, den 2den April. — I morges Klokken nogle Minutter over 2, under en Thermometerstand + 2°, stille Veir, bemærkedes i Nærheden af Byen et svagt Jordskjælv, der vedvarede 8 a 10 Sekunder, efterfulgt af en Durr, som af et paa Landeveien i Frastand ilende Voitur. Strax efter opstod en stærk Blæst, der kort efter stilledes.
(Kongsb. Mk.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	6/7 April	Stavanger	1845/4/6	1

SOURCE

Stavanger antstid. No.29 1845/4/10.

Stavanger, den 10de April.

Fra Gaarden Fossand i Holle Sogn berettes, at man der Natten mellem 6te og 7de De. Kl. 12½ spurede en svag Jordbygtelse ledsaget af en dump Lyd, der varede i 7 a 8 Minutter. ¼ Mill derfra i O. paa Gaarden Øvre og Nedre Eene var Rystelsen og Lyden noget stærkere. Der ville være interessant at erfare, om man ogsaa paa andre Steder har mærket noget hertil, og i saafald vilde man maaske sende os Underretning derom, for at vi kunne indtage samme i vort Blad. Ifølge flere Vægteres Udsagn kunde her i Byen ovenmeldte Nat ingen Rystelse fornemmes.

Stavanger antstid. No.30, 14/4/1845.

Stavanger, den 14de April.

Den i forrige Nummer omtalte Jordbygtelse i Holle Sogn blev ogsaa til samme Tid bemærket paa Thingsteder Jelsø i Jelsø Sogn, ledsaget af et svært Buldren som af et Kanonskud, hvilken Lyd tabte sig først i en Dragen lig den, der fornemmes naar en tung Vogn hurtig kjøres henover en Stenbro, og varede omtrent i et Minut. Denne Lyd syntes at komme fra Vest og tabe sig i Øst. Nogle ville ogsaa have seet et Lysglimt. Luften var klar.

Morgenbladet, No.112, 1845/4/22.

Stavanger, den 14de April. — Paa Thingstedet Jelsø i Jelsø Sogn blev i Vegtmellem af denne Maaned bemærket en Jordbygtelse, ledsaget af et svært Buldren som af et Kanonskud, hvilken Lyd tabte sig først i en Dragen lig den, der fornemmes naar en tung Vogn hurtig kjøres henover en Stenbro, og varede omtrent i et Minut. Denne Lyd syntes at komme fra Vest og tabe sig i Øst. Nogle ville ogsaa have seet et Lysglimt. Luften var klar.
(Stav. Amtsl.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845	21 Sept	Selje	1845/9/21	1

SOURCE

Kolderup.

21 september, kl. ca. 10½ em., paa Sellø (Selje). IV. L. (Th.)

Reusch.

Selje i Nordfjord 1845. 21de september. **Overalt i prestegjældet feltes et jordskjælv kl. 10½ efterm. (Thomassen).**

Thomassen.

Im Pfarrhofe zu Sellö wurde den 21. September, abends ungefähr 10½ Uhr ein ziemlich heftiges Erdbeben, das von S nach N zu gehen schien, vermerkt. Mehrere Leute erwachten mit Entsetzen durch das Geräusch, das Thüre, Fensterscheiben und Möbel verursachten. Das Erdbeben wurde überall in Sellö bemerkt.

(»Morgenbladet« Oktober 7., 1845.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1845?		Velinge	1845?	1

SOURCE

Kjellén.

209. 1845 (?) »5 år» före 1850, reminiscens vid n:o 222, kl. 3 f. m. Velinge (vid Hökensås) till Älleberg. O. Erdm. (s. 757).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	19 Jan	Tavastland	1846/1/19	1

SOURCE

Renqvist.

69. 1846. I. 19, kl. 20 $^1/_2$. Tavastland.

»Såsom något ovantligt berättas från Kuhmois Kapell att åskan . . . blifvit hörd . . . den 19 Januari innevarande år eller Henriksmesso-dagen kl. 8 om aftonen, då den skall varit så stark, att byggnaderna i Kuhmois prestgård blifvit skakade med sådan våldsamhet, att såväl tjenstefolks som Herrskaps-personalen begifvit sig ut, för att se om dånet möjligen skulle förorsakats af soteld eller och deraf, att skorstenarna nedraulat. Detta naturfenomen, som samtidigt blifvit hördt i Kuhmalaks och andra kringliggande församlingar, torde dock, enligt all sannolikhet, icke varit åska utan jordskalf, hvilket styrkes deraf att stöten eller knallen under klar himmel blifvit hörd endast en gång och icke blifvit åtföljd af blixt» (Borgå Tidning 1846, nr. 20).

»För någon tid sedan omnämndes i B. T. att ett jordskalf försports i åtskilliga delar af Tavastland. Några ytterligare noticer derom hafva blifvit benäget meddelade Red. af denna tidning af en person, som under de nästföljande dagarna, efter det sagda jordskalf inträffat, reste genom samma trakter och på ort och ställe sökt vinna fullständigare kunskap om rätta förhållandet. Hufvudsakliga innehållet deraf är följande.

Den 19 Januari kl. vid pass $^1/_2$ 9 på aftonen förmärktes uti Hauho, Padasjoki, Pälkäne, Kalvola, Sääksmäki, Urdiala och Tammela socknar samt Kuhmois, Luopiois, Kuhmalaks och Humpila kapeller, att husen häftigt skakades, så att fönstren skallrade, likväl utan att något buller i luften, eller någon egentlig dallring i jorden förspordes. De, som voro utom hus, kände icke heller någon skakning i jorden, men hörde deremot ett dån, hvilket, efter olika uppgifter, varade en half eller en hel minut och hvilket tycktes komma från nordost samt försvinna i sydväst: det hade mycken likhet med det buller, som uppkommer, då hästar i större antal springa på en hardt tillfrusen mark. Luften var samma afton stilla och himlen temligen starkt molnig; hvarken före eller efter detta fenomen förspordes någonting, som väckte uppmärksamhet. I en del af Hauho socken, liksom uti en del af Luopiois kapell, tycktes dånet äfvensom husens skakning hafva varit starkast; men besynnerligt är, att de uppgifna orterna i Hauho och Luopiois ligga på mera än tre mils afstånd från hvarandra. — I Lampo socken och i Ta[illegible]ehus stad märktes, vid samma tid och under för öfrigt lika omständigheter, blott en häftig susning, eller kanske rättare, ett surrande i skorstenarne, likt det som uppstår, då en soteld håller på att utbryta.» (Finlands Allmänna Tidning, 1846. nr. 105.)

»Januarii 19, kl. 8 $^1/_2$ e.m., å Bobacka gård i Hauho socken. Fenomenet, som åtföljdes af ett doft ljud, varade ett par minuter och förspordes äfven å Lautsia och Fridkulla gårdar i samma socken. Alldeles på samma tid förmärktes å Wexiö gård i Kangasala socken knakning i golfvet och skakning af fönstren, samt derefter ett starkt rullande dån, som aflägsnade sig i SV. Fenomenet tycktes tydligt vara underjordiskt och varade 20 à 30 sekunder» (A. Moberg l. c., p. 48).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	13 March	Nannestad	1846/3/13	1

SOURCE

Kolderup.

1846.

13 mars, kl. 1½ fm., i Nannestad. IV. (Th.).

Thomassen.

1846.

Den 13. März morgens 1½ Uhr wurde zu Nannestad ein ziemlich heftiges Erdbeben bemerkt. Die Erschütterung wurde mindestens in einer Strecke von 12 Kilometer und wahrscheinlich noch viel weiter verspürt.

Die Erschütterung wurde als ein starker Stoss in horizontaler Richtung, der von N nach S (oder NNW—SSO) ging, gefühlt und war von einem dumpfen Dröhnen, ungefähr wie von einem fernen Donnergerolle begleitet. Die Erschütterung dauerte vielleicht nicht mehr als 1—2 Secunden, wogegen das Dröhnen, sich in der angegebenen Richtung entfernend, mehrere Secunden gehört wurde.

Das ganze Haus wurde erschüttert.

(»Morgenbladet« März 17., 1848.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	7 June	Enare	1846/6/7	1

SOURCE

Renqvist.

70. 1846. VI. 7, kl. 18, Enare.

»Junii 7, kl. 6 e.m., hördes i Enare kapell åt öster, under 1 minuts tid, ett dån i jorden liknande det af skorstenseld. Himmelen var klar» (A. MOBERG, l. c., p. 48).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	27 June	Askevold	1846/6/27	1

SOURCE

Kolderup.

President Christie, Bergens Museum.

27 juni, om morgenen, i Askevold.[1])

[1]) Denne beretning er hentet fra præsident Christies dagbok, der findes i Bergens museums manuskriptsamling. I dagboken findes følgende interessante tilførsel: „Det er tredie gang i fem aar at der har vist sig jordskjælv under mit ophold paa Askevold." Askevold ligger som bekjendt i et strøk, hvor der i de sidste aar forholdsvis hyppig har været jordrystelser.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	23 July	Kangasala	1846/7/23	1

SOURCE

Renqvist.

71. 1846. VII. 23. kl. 15, Kangasala.

»Julii 23, kl. 3 e.m., förmärkte tvenne personer ute på en äng, fem verst från Kandola gård i Kangasala socken, dallring i jorden jemte ett rullande dån, som äfven försports vid sjelfva gården och der ansetts för åskdunder, ehuru åskmoln icke varit synliga» (A. MOBERG, l. c., p. 48).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	Sept/Oct	Lappajärvi	1846/9	1

SOURCE

Renqvist.

72. 1846. IX—X, Lappajärvi och Evijärvi.

»I September och Oktober månads början förmärktes i Lappajärvi socken och Evijärvi derunder lydande kapell åtskilliga jordskalf» (A. MODERG, l.c., p. 49).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	18 Nov	Lidköping	1846/11/18	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

210. 1846, nov. 18. kl. 1—2 f. m. Lidköping. Erd.

1846.

Den 17—18 November. Klockan mellan 1 och 2 på natten kändes i och omkring *Lidköping* af flere personer en temligen stark jordstöt. Möbler i rummen skakades; fönstren skallrade. (Dagl. Allehanda d. 27 Nov. 1846.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	8,10 Dec	Lilla Edet	1846/12/8	1

SOURCE

Kjellén.

211. —, dec. 8, kl. 10 e. m. Lilla Edet; dec. 10, kl. 10 e. m. Romeled i närheten; antagligen samma fall. Vid L. Edet N.O. Erd., Sid.

Erdmann.

Den 8 December. Klockan 10 e. m. förspordes, i trakten af *Lilla Edet* vid Göta elf, ett ganska starkt jordskalf, som föregicks och efterföljdes af ett doft mullrande, liknandé en aflägsen åska och fortfarande i omkring fem minuter. Byggnaderna darrade, möbler och fönsterrutor skakades. Skakningen tycktes gå från nordost till sydvest och vara märkbarast på höjderna. (Aftonbladet d. 28 Dec. 1846.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	10 Dec	Eckerö	1846/12/10	1

SOURCE

Renqvist.

73. 1846. XII. 10, kl. 15—16, Eckerö.

»December 10, kl. mellan 3 och 4 e.m., hördes å Eckerö kapellansbol, vid lugnt väder men mulen himmel, en så stark knall i vestlig riktning, att jorden och vattnet skälfde. Den varade några sekunder och egde någon likhet med ett starkt åskslag» (A. MOBERG, l.c., p. 49).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1846	22 Dec	Kuusamo	1846/12/22	1

SOURCE

Renqvist.

74. 1846. XII. 22, kl. 20, Kuusamo.

»December 22, kl. 8 e.m., märktes å Kuusamo prestgård ett från söder kommande jordskalf, som varade 3 minuter (?) och derpå ett annat gående från vester mot öster af samma tidslängd» (A. MOBERG, l. c., p. 49).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	2 Feb	Vånga	1847/2/2	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

212. 1847, febr. 2, kl. 9 e. m. Vånga (Skarab.); V. Erd.

1847.

Den **2** Februari. Kl. 9 e. m. märktes, vid *Odensberg* i Vånga socken af *Mariestads län*, en under en half minut fortvarande jordstöt med riktning från vester åt nordost. Byggnaderna darrade. (Aftonbl. d. 10 Febr. 1847.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	19 March	Mariestad	1847/3/19	1

SOURCE

kjellén.

Erdmann.

* 213. —, mars 12, 16, 18, hufvudstöt den 18, kl. 8 e. m. Landbältet kring N. Vättern (N. till Örebro-trakten, V. till Hassle vid Mariestad, O. till Norrköping, 16 uppgifter), minst 8,000 kvkm.[19] Riktningen till Hofva S.O., Lerbäck S.V., Vadstena N.V.; epicentrum sannolikt vid sjöns nordvästra strand. 3 stötar. Erd.

Den 12 Mars. Omkring kl. 8 f. m. kändes vid *Hassle* i *Mariestads län* två på hvarandra följande stötar, hvilka åtföljdes af ett ljud, som var likt en aflägsen åska och varade i några minuter. (Dagl Alleh. d. 26 Mars 1847.)

Den 16 Mars. Inom *Bredvika* och *Undenäs socknar* i *Mariestads län* (NV. och SV. om Karlsborg) förmärktes kl. 8 på aftonen af åtskilliga personer ett jordskalf, som varade c:a tre minuter och i början var så starkt, att fönstren skakades, samt sedermera liknade en på afstånd rullande åska. (Aftonbl. d. 31 Mars 1847.)

Den 18 Mars. Vid *Viby prostgård* samt vid den närbelägna egendomen *Körtingsberg* i Viby socken, äfvensom vid *Torpa* i Snaflunda socken, allt inom *Örebro län* norr om Askersund, »hördes och kändes en någorlunda stark jordstöt, som tycktes gå från sydvest till nordost och varade ungefär en half minut eller något deröfver. Dånet liknade en stor tung vagns rullande öfver en trädbro och skakningen kändes uti alla byggningarne, dock ej betydligt.» (Aftonbl. d. 24 Mars 1847.) — Enligt uppgift från *Lerbäck* [1]) i Örebro län förmärktes samma afton kl. 8 derstädes en stark jordstöt med åtföljande dunder liknande en något aflägsen åska. Skakning och ljud omkring 1 minut. Riktningen från sydvest till nordost. Rundt omkring har samtidigt företeelsen observerats, och på några ställen stöten varit så stark, att dörrar skakats upp samt kärl nedfallit från hyllor. — Under samma dato meddelas från *Garphyttan*, ungefär 1,5 mil vester om *Örebro*, att enahanda jorddallring och dån vid alldeles samma tid kändes såväl der, som vid den närbelägna *Lannafors* egendom. (Dagl. Alleh. d. 29 Mars 1847.)

Samma jordstöt förspordes också i trakten närmare *Örebro*, inom *Ånsta*, *Almby* och *Ekers socknar* (Aftonbl. d. 29 Mars 1847), i trakten omkring *Norrköping* (Post- och Inrikes tidn. d. 7 April 1847), äfvensom vid *Vadstena*, hvarest kl. nära 8 på aftonen flere trovärdiga personer i staden och dess grannskap skola känt en temlig stark jordstöt, som tyckts hafva riktning från nordvest till sydost och åtföljts af ett åskliknande buller. (Dagl. Alleh. d. 24 Mars 1847.)

Vid *Säckestad* i Trästena socken af *Mariestads län* (SO om Mariestad) märkte man omkring kl. 8 e. m. samma dag mindre sjelfva skakningen, men desto mera ljudet, som först

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	19 March	Mariestad	1847/3/19	2

SOURCE

Erdmann.

ansågs vara dånet af någon skorstenseld och sedan hördes skarpare, såsom bullret af en med flera hästar förspänd och på hård väg framrullande större vagn. (Dagl. Alleh. 26 Mars 1847.) — Samma dag och tid uppmärksammades fenomenet inom ungefär 1 mils längd och $1^1/_2$ mils bredd (10—15 kilom.) i trakten af *Hofva* kyrka i samma län, der så starkt, att hus och möbler skakades. Dånet tycktes komma från sydost och gå i motsatt riktning, samt hördes flere minuter. (Aftonbladet d. 31 Mars 1847.)

[1]) Sannolikt prostgården ej långt från kyrkan af samma namn. *E. E.*

Svedmark. 12,16,18, March 1847. Quakes in Skaraborg and Örebro.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	19 March	Sund	1847/3/19	1

SOURCE

olderup.

eusch.

rdmann.

1847.

19 mars, kl. 8 em., i Sund pgd. paa Sotra. R. (ERDM.).

Sotra 1847. 19de marts. 8 efterm. Flere gaarde i Sunds prestegjeld. (E. Erdmann i „Geol. fören. förh." B. 6. Stockh. 1883—83, s. 754).

— I samband med nu anförda jordskalf af den 18 Mars må nämnas, att den 19 Mars, kl. 8 e. m. förmärktes på flera gårdar i *Sund* prestgäll, Bergens Amt i Norge, en jordskakning, som tycktes gå från vester mot öster och antogs hafva varat 4 till 5 sekunder. (Dagl. Alleh. d. 16 April 1847.)

c.f. 18 March. Earthquake felt in Sweden - Örebro, Norrköping, S.W.→N.E. for ½ minute. Thundering noise like a wagon over a wooden bridge. Doors burst open.

Svedmark. 12,16,18, March 1847. Quakes in Skaraborg and Örebro.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	19 March	Sund	1847/3/19	2

SOURCE

Bergens Stiftstidende, 21/3/1847.

Bergen den 20. Marts.

Igaar Kl. omtrent 7, 45 a 50 Min. Aften mærkedes en temmelig stærk Jordrystelse, fra vandt S. til S.-V. og ynkes at have Retning fra S.-V. mod N.-Ø., og forfulgtes af et Drøn, der i Øieblikket lignede jer en forbifarende Vogn, men jem, da den narmede sig vor nordre Portner. Luften var igaar, jem i de sidste 2 Dage, usædvanlig mild, ja indtil 10° Varme, efter Reaumur. — I Dag stemmede Nordvinden meget kaar. Hvadt Tale mulig er Aaben endnu ikke redet, og Farten jan langsom ikke til Byen til Bestandig Nemmer jem jerrige Aar pleie komme Dit.

Bergens Stiftstidende 25/3/1847.

Bergen den 21. Marts.

Rejsende, jem forlagde Aften den 19de imellem Kl. 7 og 8 passerede Alvestrømmen, bemærkte, at Baaden rystede, og at Vandfladen, der forhen var blik og rolig, nu var kom i et meget forunderlig Uroe, ligjerom Vandgaasen efter et Dampskib, og at et stærkt Drøn gik den vejr, hvorfra Vinden og nedvandte — efter Beskrivning — 3 a 4 Minutter. Mandskabet paa en Vognjagt, jem laae jer Anker, fik just ved Rystningen, men da Farkøet bevægedes jaa heftigt, troede jig og gik ind paa Farkøet. Rystelsen vare jaa stærke, jom de ellers nogsten aldrig jes i disse Egne.

Stavanger Antstidende, No.26, 30/3/1847.

— Fredag Aften den 19de, samme Aften, jom man her i Stavanger saae et usædvanlig stærkt og flammende Nordlys, bemærkede Rejende, der mellem Kl. 7 og 8 passerede Alvestrømmen nordenfor Bergen, at Baaden rystede, og at den forhen spejlglatte Overflade med Eet som i en gyngende Bevægelse, ligjerom efter Kjølvandet af et Dampskib; et 3 a 4 Minuter varende Drøn gik over deres Hoved og Nordlysene viste sig usædvanlig stærke. Samme Aften mærkedes i Bergen en temmelig stærk Jordrystelse, ledsaget af et Drøn, lignende end af en forbikjørende Vogn. Luften var meget mild, indtil 10° Varme. —

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	Oct	Ofvanåker	1847/10	1

SOURCE

Kjellén.

214. —, okt. Ofvanåker (Häls.). Fenomenet i provinsen sällsynt. Erd.

Erdmann.

Slutet af Oktober. »Det berättas i Norrlandsposten, att en flera minuter ihållande, stark jordskakning någon dag i slutet af förliden månad inträffat i *Ofvanåkers socken* i *Helsingland*, ett der i provinsen högst sällsynt fenomen». (Dagl. Alleh. d. 12 Nov. 1847.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	7 Nov	Angermanland	1847/11/7	1

SOURCE

Kjellén.

215. —, nov. 7, kl. 10.45 e. m. Ångermankusten (Nätra, Vibyggerå); N.V. Erd.

Erdmann.

Den 7 November. Enligt Hernösandsposten observerades denna dag kl. $^3/_4$11 e. m. ett betydligt jordskalf i *Bjästa by, Nätra socken i Angermanland*. Det var åtföljdt af ett starkt dån och sträckte sig från nordvest till sydost. Skakningen varade vid pass 5 sekunder. Samma fenomen lärer hafva förmärkts i *Docksta* och *Åskja byar*. (Dagl. Allehanda d. 21 Dec. 1847.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	11 Nov	Karungi	1847/11/11	1

SOURCE

216. —, *nov. 11*, kl. 10,30 f. m. Karungi (nedre Tornedalen), lokalt; O. Moberg, s. 17.

75. 1847. XI. 11, kl. 10 1/2, Karunki.
»November 11, kl. 10 1/2 f.m., förspordes i Karungi kapell, 3 mil norrom Torneå, en jordstöt som gick från öster åt vester och varade några sekunder» (A. Moberg, l.c., p. 49).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1847	12 Nov	Kides	1847/11/12	1

SOURCE

Renqvist.

76. 1847. XI. 12, kl. 3, Kides.

»Novemb[illegible]12, omkr. kl. 3 f.m. förmärktes å Hvilodals hemman i Suorlax by och Kiides socken en jordskakning, förenad med ett dån eller sus liknande skorstenseld, hvilken gick från NO mot SV, varade några sekunder och var så stark att rummen dallrade samt dörren till stugan öppnades. Vädret var lugnt och himlen mulen. En half timme sednare hördes åt norr ett svagare buller, liknande åskdunder. Blixt hade äfven iakttagits på några ställen i trakten deromkring» (A. MOBERG, l. c., p. 49).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	2 Feb	Torneå	1848/2/2	1

SOURCE

Kjellén.

217. 1848, febr. 1/2, natten. Torneå. Moberg, s. 17.

Renqvist.

77. 1848. II. 2, natten mot, Torneå.

»Natten mot den 2 Februarii skall en skakning i jorden, förenad med buller, blifvit af åtskilliga personer förspord i Torneå» (A. Moberg, l. c., p. 49).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	21 March	Moss	1848/3/21	1

SOURCE

Kolderup.

1848.
21 mars, kl. 5 fm., paa Moss. L. (Th.).

Thomassen.

1848.

Zu Moss wurde März 21., morgens 5 Uhr, ein paar, gleich nacheinanderfolgende, ziemlich starke Erschütterungen nebst einem Getöse, wie von einem entfernten Donnergerolle vernommen.

(»Morgenbladet« April 5., 1848.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	1 Sept	Egset	1848/9/1	1

SOURCE

Kolderup.

1 september, em., paa Egset, Søndmøre. L. (Th.).

Thomassen.

Den 1. September nachmittags, wurde zu Egset (Söndmöre) ein unbedeutendes Erdbeben in nördlicher Richtung verspürt.

Es wird als eine gewöhnliche Bemerkung hinzugefügt, dass alte Leute das Erdbeben »Vedbrest« (Veirbrist) nennen, »weil mit den Erdbeben Veränderungen des Wetters einzutreten pflegen«.

(»Morgenbladet« September 14., 1848.)

Der Pastor Hertzberg zu Ullensvang erwähnt auch den »Veirbrist«, unterscheidet es aber als ein bloss atmosphärisches Phänomen vom eigentlichen Erdbeben.

Morgenbladet
1848/9/14

" called 'Veirbrist' ('Vedbrest') by locals, because
it is supposed to bring with it changes in the weather."

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	23 Oct	Hernösand	1848/10/23	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

218. —, okt. 23, kl. 4 f. m. Hernösand (N.O.), N. Hälsingland, Hudiksvall. Erd., Sid.

1848.

Den 23 Oktober. Klockan 4 på morgonen kändes i *Hernösand* en stark jordstöt, beledsagad af ett buller, som å några landtställen kring staden hördes ganska starkt, ungefär som bullret af flera på en gång körande vagnar; inom staden hördes det svagare. Skakningen tycktes gå från nordost till sydvest. — Äfven i den närgränsande *Säbrå socken* lärer man känt jordstöten rätt starkt. (Dagl. Allch. d. 31 Okt. 1848). — I *Hudiksvall* förmärktes också samma jordstöt, enl. Hudiksvalls veckoblad, ganska stark. —

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	12 Dec	Muoniodalen	1848/12/12	1

SOURCE

Kjellén.

219. —, *dec. 12*, kl. 10—11 f. m. Muoniodalen (Muonioniska, Karesuando); S.O. Moberg, s. 17.

Renqvist.

78. 1848. XII. 12, kl. 10—11, Muonionniska.

»December 12, har en jordbäfning, som förut kännts i Kaaresuando by vid Norrska gränsen under 20 sekunders tid och gående i SO, förnummits äfven i Muonionniska Öfreby kl. mellan 10 och 11 f.m., och varit så stark att fönstren skallrat och golftiljor rörts» (A. MOBERG, l.c., p. 49).

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	27 Dec	Naerstrand	1848/12/27	1

SOURCE

Kolderup.

27 desember, nat til 28, i Nerstrand, Vikedal og Jelsø. V—VI. R. (Th.).

Reusch.

Boknfjord 1848. Mellem 27de og 28de december. **Omtrent midnat kjendtes et jordskjælv i Nærstrand, Vigedal, Jælse og rimeligvis i videre kredse. (Thomassen).**

Thomassen.

Zwischen dem 27. und 28. December, ungefähr mitternachts wurde in den Pfarren Närstrand, Vigedal, Jelsö und wahrscheinlich in noch weiteren Kreisen ein Erdbeben, von einem Dröhnen wie von einem fernen Donnergerolle begleitet, bemerkt. Die Erschütterung war so heftig, dass die Häuser bebten und die meisten Leute geweckt wurden. Die Dauer betrug jedoch nur wenige Secunden.

(»Morgenbladet« Januar 25., 1849.)

Erdmann.

Vid midnatten den 27—28 Dec. förspordes uti *Nærstrands*, *Vigedals* och *Jelsö* pastorater i — — — — *Norge* (och förmodligen i ännu vidsträcktare krets), under dån, liknsom af en aflägsen åska, ett så starkt jordskalf, att husen skakades och de flesta personer vaknade. Skakningen fortfor blott några få sekunder. (Källan ej angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1848	27 Dec	Naerstrand	1848/12/27	2

SOURCE

Stavanger Antst. 16/1/1849.

— (Meddeelt.) Omtrent Midnat mellem den 27de og 28de Decbr. f. A. mærkede man i Nærstrands, Vigedals og Jelsø Præstegjelde (formodentlig ogsaa i en endnu videre Kreds, men jeg har kun sikker Underretning, hvad de nævnte Præstegjelde angaae) under et Dren som af en fjern Torden en Jordrystelse, der var saa stærk, at Huiene rystede og de fleste Mennesker vaagnede derved; den varede imidlertid kun i faa Secunder.

Christiansands Stift No.7, 22/1/1849.

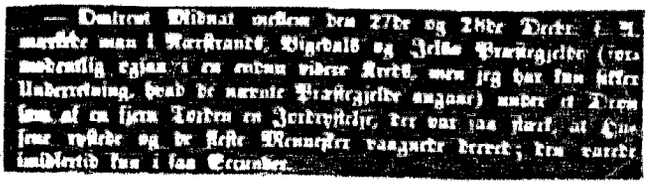
— Omtrent Midnat mellem den 27de og 28de Decbr. f. A. mærkede man i Nærstrands, Vigedals og Jelsø Præstegjelde (formodentlig ogsaa i en endnu videre Kreds, men jeg har kun sikker Underretning, hvad de nævnte Præstegjelde angaae) under et Dren som af en fjern Torden en Jordrystelse, der var saa stærk, at Huiene rystede og de fleste Mennesker vaagnede derved; den varede imidlertid kun i faa Secunder.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	7–8 Jan	Stensby	1849/1/7	1

SOURCE

Kolderup.

1849.

7 januar, paa Stensby, Eidsvold. L. (Th.).
8 januar, paa Stensby, Eidsvold, 4 støt. L. (Th.).

Thomassen.

1849.

Zu Stensby in Eidsvold wurden am 7. und 8. Januar mehrere Erschütterungen verspürt. Den 7. Januar wurde eins, den 8. vier zum Teil aufeinanderfolgende Erdbeben wahrgenommen.

Auf einem benachbarten Gute wurde die eine Erschütterung wie der stärkste Kanonschuss bemerkt. Der Grund unter dem Gebäude bekam einen grossen Riss, der auch in den Wänden und den Fussböden des Kellers wahrgenommen wurde.

Eine grosse, leuchtende Kugel ist auch kurz im voraus — früh am Abend — am westlichen Himmel gesehen worden. Die Erscheinung zeigte sich in verschiedenen Gestalten, bald wie der Neumond, bald viereckig, bald wie der Vollmond, und in letzter Gestalt verschwand das Phänomen hinter dem sogenannten Mistberg.

(»Morgenbladet« Januar 16., 1849.)

Erdmann.

1849.

Den 7 och 8 Januari inkttogos vid *Stensby i Eidsvold* (Norge) »fem jordbäfningar, en den 7 och fyra den 8. En af dem förspordes lika stark, som skakningen af ett på nära håll afskjutet starkaste kanonskott. Marken under en byggnad remnade. Kort förut syntes på vestliga delen af himlahvalfvet en stor, lysande kropp, som visade sig i olika skepnader, än som en nymåne, än flerhörnig, än som fullmåne.» (Post o. Inrikes Tidn. d. 22 Januari 1849.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	19 March	Mörskom	1849/3/19	1

SOURCE

Renqvist.

79. 1849. III. 19, kl. 11 $^1/_2$, Mörskom.

»Mars 19, kl. omkring 11 $^1/_2$ f.m., förspordes i Mörskom, under vid pass 4 sekunders tid, ett jordskalf gående från SV mot NO, förenadt med ett asklikt dån och så starkt att golf och möbler darrade» (A. MOBERG, l.c., p. 50).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	8 April	Bohuslän	1849/4/8	1

SOURCE

Kjellén.

220. 1849, april 8. kl. 3—4 f. m. Inre Bohuslän (Uddevalla, Krokstad från O.) och Dal (upp till Laxarby). Erd., Sid.

Erdmann.

Den 7—8 April. Mellan klockan 3 och 4 på natten hördes å flera hemman i *Krokstad socken* inom *Göteborgs* och *Bohus län* ett starkt dån i luften, åtföljdt af en jordskakning, dervid kakelugnsdörrar och fönster dallrade. — Samma skakning kändes nästan vid samma tid i *Uddevalla*, men ej så svår. (Källan ej angifven). — Samma jordskalf och buller förmärktes också (enl. Åmåls tidning) vid egendomen *Säter i Örs socken* å *Dalsland*, inom *Laxarby socken* dersammastädes samt *på flera trakter i Bohus län.*

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	28 July	Faaberg	1849/7/28	1

SOURCE

Kolderup.

28 juli, kl. 3 em., i Faaberg pgd. IV. R. (Th.).

Reusch.

Faaberg 1849. 28de juli. **3 efterm. Flere steder i præstegjældet. (Thomassen).**

Thomassen.

Den 28. Juli, nachmittags 3 Uhr, wurde an mehreren Orten in der Pfarre Faaberg ein gleichmässiges, ziemlich lange dauerndes, starkes Getöse gehört, ungefähr wie von einem Wagen, der auf dem Pflaster rollt. Da Thüren und Fensterscheiben zitterten, wurde angenommen, dass es von einem Erdbeben herrühre.

(»Morgenbladet« August 5., 1849.)

Erdmann.

Den 28 Juli. Inom *Faaborgs* församling i Norge hördes kl. 3 e. m. på flera ställen ett buller liknande en vagns dån på en stengata; en samtidig skakning på dörrar och fönster tillkännagaf ett, ehuru icke våldsamt, jordskalf. (Källan ej angifven.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	28 July	Faaberg	1849/7/28	2

SOURCE

Lillehammer Tilskuen, No.62, 3/8/1849.

Lillehammer, 2den August.

Løverdagen den 28de Juli fbliveden Kl. 3 Eftermiddag hørtes paa flere Steder i Faabergs Præstegjeld en jevn temmelig længe vedvarende stærk Dundren, omtrent som naar en Vogn ruller paa en Steengade. Paa Grund af at Døre og Vinduer ryste, maa det vel antages at have været Jordskjelv.

Lillehammer Tilskuen, 7/8/1849.

— Af Beretninger om det formeentlige Jordskjelv den 28de f. M. ere vi blevne gjorte opmærksomme paa, at Rystelserne følges om Morgenen Kl. 3 ifølgefor, som i forrige Nr. anført, Kl. 3 Eftermiddag, hvilket herved rettes.

Morgenbladet, No.207, 5/8/1849.

Lillehammer, den 2den August. Løverdagen den 28de Juli fbliveden Kl. 3 Eftermiddag hørtes paa flere Steder i Faabergs Præstegjeld en jevn temmelig længe vedvarende stærk Dundren, omtrent som naar en Vogn ruller paa en Steengade. Paa Grund af at Døre og Vinduer ryste, maa det vel antages at have været Jordskjelv.
(Lillehammer Tilsk.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	25 Sept	Saetersdalen	1849/9/25	1

SOURCE

Reusch.

Sætersdalen—Hallingdalen 1849. 25de september. 1¼ form. Bygland og Hyllestad i Sætersdalen samt Aal i Hallingdal. I Ullensvang kjendtes ogsaa rystelsen, men svagt. (Thomassen).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1849	24 Oct	Växiö	1849/10/24	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

221. —, okt. 24. Växiötrakten. Erd.

Den 24 Oktober. På flera ställen i granskapet af staden *Wexiö* märktes ett jordskalf, hvarvid jorden kändes dallra under fötterna såsom däcket på ett ångfartyg, en susning i luften inträffade och ett buller, liknande det af en vagn, som rullar öfver en bro, hördes. (Källan ej angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1850	11 Jan	Egset	1850/1/11	1

SOURCE

Kolderup.

1850.
11 januar, kl. 9½ em., i Egset, Søndmøre. L. (Th.).
11 januar, kl. 11 em., paa Egset, Søndmøre. L. (Th.).

Thomassen.

1850.

Den 11. Januar, abends 9½ und 11 Uhr, wurden zu Egset (Söndmöre) zwei leichte Erschütterungen verspürt.
(»Morgenbladet« Januar 23., 1850.)

Erdmann.

1850.

Den 11 Januari. I *Eegsæth* nära Bergen? i *Norge* kändes kl. ½ 10 och kl. 11 på aftonen två svaga jordskalf. (Källan ej angifven.)

Morgenbladet
1850/1/23.

Two light tremors.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1850	1 Aug	Daretorp	1850/8/1	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

222. 1850, aug. 1, kl. 6 e. m. Utmed Hökensås' landssida (Daretorp, Velinge), med 3/4 mils bredd. Erd.

Den 1 Augusti. Om ett denna dag i trakterna vester vid Vettern inträffadt jordskalf meddelar (i Skaraborgs läns tidning) en i *Daretorp*, c:a 2 mil SSV från Hjo, boende person följande: »Omkring kl. 6 e. m., då himlen var klar och luften ljum, kändes på vestra sluttningen af den sandås, som kallas *Hökens ås*, en jordbäfning, som varade 1 till 1 1/2 minut, och gick från SO till NV, i samma riktning som sjön Vettern, [1]) samt på 1 1/4 mils afstånd från densamma. Bredden af den skakade jordytan kan anses vara 3/4 mil, men huru långt skakningen sträckte sig är ännu icke kändt. Början skedde med ett starkt buller ej olikt åskans, eller då man kör hastigt öfver en timmerbeklädd bro med en tungt lastad vagn. Detta buller aftog och bortdog så småningom och liknade då förutnämnde åkande, hördt på längre afstånd. Uti *Velinge* och *Daretorps socknar* tycktes skakningen vara starkast. Husen höjde sig i väglik riktning, ett fickur, hängande på väggen i Backg. Velinge, slog flere gånger mot väggen, bläckhornet på bordet hoppade upp och ned; böcker, som lågo på hvarandra, föllo ur sitt läge, rökpipor, stående på en hylla, flyttades med spetsarne tillsammans; flaskor, glas och muggar klingade i skåpen, tallrickar i kökshyllan flyttades tillsammans och träden i trädgården böjde sig efter skakningens riktning. Fåren sprungo tillsammans med starkt bräkande och hundarne sökte, skygga, gömställen. Detta är nu andra gången på tio år, som en sådan skakning blifvit förspord i Velinge och dess trakt. Den förra skedde för 5 år sedan en morgon kl. 3 och gick rakt från Ö till V samt tyckes hafva upphört vid Olleberg nära Falköping.»

[1]) Emedan Vettern icke är utsträckt i SO till NV torde riktigheten af den för jordskalfvet uppgifna riktningen böra ifrågasättas. *E. E.*

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1850	11 Sept	Sundsvall	1850/9/11	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

223. —, sept. 11, kl. 3—4 e. m. Sundsvall. Erd.[20]

Den 11 September, kl. mellan 3 och 4 e. m., märktes en lindrig jordstöt i *Sundsvall*. (Källan ej angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	1

SOURCE

Kjellén.

*224. 1851, april 13, kl. inemot 1 e. m. Hela Bohuslän ned till S. Älfsyssels prosteri och in till Kullings prosteri af Älfsb. län, utlöpare till Kinnekulle och Karlstad i N. (21 lokaluppgifter från Sverige); därtill Kristianiafjordens omgifningar bort till Langesund och Kongsvinger, öfver 30,000 kvkm. Epicentrum antagligen vid Kristianiafjordens mynning. Erd., Sid.[21]

Kolderup.

1851.

13 april, kl. 12—1 em., sydøstlige Norge. IV—V. (Th.).

Reusch.

Kristianiafjordens og Venerns omgivelser 1851. 13de april. **Mellem 12 og 1 efterm. De kjendte yderpunkter for dette jordskjælv er Oroust i Bohuslän mod s., Kinnekulle og Karlstad mod e., Kongsvinger, Kristiania og Drammen i nord, Skien med de nærliggende prestegjæld Solum og Slemdal samt Langesund mod vest. Dette jordskjælv var temmelig sterkt i Bohuslän; saaledes berettes fra Lysekil, at tagsten flere steder faldt af bygningerne, stene ramlede ned af stengjærderne, beboerne sprang forskrækkede ud af husene. I Norge var jordskjælvet især sterkt ved grænsen mod Bohuslän (Svinesund og Id) samt i Larvik. Baade Thomassen og E. Erdmann (Geol. fören. förh., B. 6, s. 771) tænker sig, at det har havt sit udgangssted østligst i Skagerak. Foruden fra de nævnte steder er der ogsaa meddelelser fra følgende i Norge: Holmestrand, Tønsberg, Sandefjord, Fredriksværn, Langesund, Brevik, Eidanger, Porsgrund.**

Thomassen.

1851.

Den 13. April, mittags von 12–1 Uhr wurde ein grosser Teil des südwestlichen Norwegens von einem Erdbeben erschüttert.

Nachrichten über dasselbe hat man aus Svinesund, Kongsvinger, Holmestrand, Laurvig, Skien und mehreren Orten.

Zu Svinesund war die Erschütterung heftig und wurde nachmittags 1 Uhr bemerkt. »Thüren, Fensterscheiben und andere Gegenstände in den Häusern wurden erschüttert.« Die Dauer war ungefähr 20 Secunden, die Richtung von W nach O. Das Wetter war still mit etwas Regen.

Die Erschütterung wurde überall in der Umgegend verspürt. Leute, die sich auf dem Meere befanden, bemerkten dieselbe auch; einige behaupten auch, dass sie von längerer Dauer, als hier angegeben, gewesen sei.

Von Id wird die Erschütterung als ziemlich stark erwähnt. Das ganze Pfarrhaus zitterte heftig, und kupferne und eiserne Geschirre an den Wänden bewegten sich.

Von dort werden zwei Stösse erwähnt. Gegen 1 Uhr nachmittags ward der erste Stoss, »als wenn sich ein Sturm erhebe«,

gefühlt und ein dumpfes Rollen gehört. Danach kam noch ein Stoss mit der Erschütterung, die ungefähr 1 Minute dauerte. So ward es ca. 1 Minute still, wonach der zweite und heftigere Stoss kam. Das Gebäude kam dadurch in eine zitternde Bewegung. Die Dauer betrug doch nur ca. 1 Minute.

Im Nachbarhause wurde dasselbe zu gleicher Zeit bemerkt.

Zwischen 12 und 1 Uhr wurde die Erschütterung zu Kongsvinger verspürt. Auch an diesem Orte war sie von einem starken Getöse begleitet.

Zu Holmestrand traf die Erschütterung zwischen 12 und 1 Uhr ein. Man sagt, das Erdbeben habe sich in derselben Weise wie zu Oslo (Christiania) geäussert. Von dort habe ich indessen keinen Bericht gesehen.

Aus Tönsberg heisst es: An mehreren Stellen hier in der Stadt und Umgegend hat man auch, ungefähr 12½ Uhr, eine Erschütterung wahrgenommen, die in Sandefjord, wie verlautet, ziemlich heftig war.

Von Laurvig wird die Uhr zu 12¼ angegeben. Im Berichte heisst es, dass das Erdbeben sehr stark war und in der Richtung von O—W ging. Vor der Erschütterung wurde ein Geräusch wie von starkem Fahren durch die Strassen gehört. An mehreren Stellen war dasselbe so stark, dass die Leute aus den Wohnungen hinausgingen um nachzusehen was für Fuhrwerke dieses Getöse verursachten.

Die nachfolgende Erschütterung wurde in der ganzen Stadt bemerkt. Die Häuser zitterten, in den Zimmern bewegten sich die Oefen und Möbel. Das Wetter war still mit nebeliger Luft. Der Barometer stand während der ganzen Zeit auf »schönes Wetter«.

Auch in Fredriksvärn und in den Pfarren um die Stadt wurde die Erschütterung und das Getöse zu ebenderselben Zeit wie in Laurvig bemerkt. Die Beobachter wollen zwei Erschütterungen wahrgenommen haben, welche einige Secunden hinter einander folgten. Die Dauer des ganzen Phänomens betrug kaum 1 Minute.

In Langesund wurde die Erschütterung zwischen 12—1 Uhr bemerkt. Die Mobilien bewegten sich.

Das Erdbeben war von einem dumpfen, rollenden Dröhnen begleitet.

Auch in Brevig (ungefähr 1 Uhr) und in Stathelle wurde die Erschütterung verspürt. Die Häuser zitterten, und man hörte einen Laut »wie von einem brennenden Schornsteine«.

Der Erschütterung wird ebenfalls von Eidanger erwähnt. In einem Gehöfte zu Eidanger erwachte der Mann, der eben seinen Mittagsschlaf hielt, dadurch, dass er eine Empfindung hatte, als ob sein Kopf nach der andern Seite gedreht würde.

In Porsgrund wurde die Erschütterung nur schwach verspürt. Die Uhr zeigte 12½, keines Lautes wird erwähnt.

Aus Skien heisst es, dass die Uhr ungefähr 1 war. Die Erschütterung war ziemlich stark und wurde auch in Solum und Slemmedal bemerkt. Am letzten Ort soll das Erdbeben so heftig gewesen sein, dass die Leute erschracken und ihre Häuser verliessen.

Diesen Berichten zufolge scheint die Erschütterung von einem Punkte im Meere östlich von Laurvig ausgegangen zu sein, indem

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	3

SOURCE

Thomassen.

die Richtung in Laurvig von O—W, in Svinesund von W—O angegeben wird.

Der Ausgangspunkt hat wahrscheinlich Laurvig am nächsten gelegen. In Laurvig wird nämlich die Zeit zu 12¼ angegeben, während die Erschütterung sonst überall. sowohl gegen W als O später eingetroffen ist.

Obgleich die Stärke, mit welcher eine Erschütterung gefühlt wird, in hohem Grade von dem geologischen Bau der Gegend abhängig ist, und obgleich es ja auch sehr auf der persönlichen Auffassung des Beobachters beruht, was in den Berichten als ziemlich stark, stark, u. s. w. genannt wird, so scheint es doch bei dem hier erwähnten Erdbeben, unzweifelhaft, dass die Stärke am grössten in Laurvig war, und von hier zu beiden Seiten abgenommen hat.

Das der Erschütterung folgende Getöse scheint auch zu Laurvig am stärksten gewesen zu sein.

Zwei Stösse sind in Fredriksvärn in der Nähe von Laurvig und zu Id bemerkt. Während aber die Stösse in Fredriksvarn von kurzer Dauer waren und schnell auf einander folgten war zu Id die Dauer der Stösse sowohl als der Zwischenräume länger.

(»Morgenbladet« April 16., 18., 20., 23., 26., 1851.)

Erdmann.

1851.

Den 13 April. Denna dag märktes inom *vestra Sverige* och *sydöstra Norge* ett såväl till utsträckning som styrka ganska betydligt jordskalf. Det beskrifves från följande orter sålunda: [1])

»*Strömstad.* Klockan 1 ¼ e. m. inträffade härstädes ett jordskalf, gående ungefär i riktning från Ö till V, med ett buller liknande det, då flera tunga vagnar köra fram öfver stenlagd gata. Jordskakningen, som räckte ungefär 1 minut eller något deröfver, var så stark, att nära till hvarandra stående glas i husen sammanstöttes, så att de klingade, och i några hus lära dörrar blifvit satta i rörelse. Barometer och termometer undergingo ingen förändring och icke heller å vattnet här vid stränderna märktes någon sådan. Vädret var mulet och regnaktigt med lindrig ostlig vind. Såväl å landsbygden, som i skärgården häromkring, har jordskalfvet försports, på en del ställen något lindrigare, på en del häftigare.»

»*Lysekil.* Klockan ca 5 minuter före 1 middagstiden hemsöktes köpingen och närbelägna ställen af ett ovanligt hårdt och länge ihållande jordskalf, af väglik beskaffenhet, hvilket väckte allmän förskräckelse. I riktning som det tycktes från Ö till V hördes först ett ovanligt buller, liknande ett häftigt och tungt körande på stengata, hvilket varade några sekunder; derpå följde ett underjordiskt buller med en knall, liksom ett nära åskslag eller ett skott från en kanon af grof kaliber. Jorden darrade så att husen skakade, takpannor föllo af taken och stenar ramlade från gärdesgårdarne. Jordskalfvets våldsamhet var, besynnerligt nog, helt olika allt som husen låga högt eller lågt, men

[1]) Här anföras ordagrant de af prof. Axel Erdmann egenhändigt gjorda afskrifterna; dessas källa (troligen någon tidning) finnes icke angifven.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Erdmann.

våldsammast nära vid bergen, der husen skakades till den grad, att dörrar sprungo upp, porslinskärl på kökshyllor och bord berörde hvarandra, speglar och väggur höllo på att falla ned, och utur flera hus flydde de förskräckte innevånarne. Detta ovanliga fenomen varade inalles c:a 2 minuter och efter den svåraste stöten kändes länge en dallring, så att spegeln i ett förmak, emot hvars karm några tunna ostindiska snäckor och ett par strutsägg voro stödda, skakades tillika med konsolbordet och gåfvo ett doft genljud. På hafvet kändes skakningen och bullret nästan lika hemskt. Ombord å ett på redden liggande fartyg var effekten lika förvånande. Fartyget och masterna skakades, under dess botten kändes en rörelse, liksom om det stött på grund. Detsamma förmärktes äfvenledes ombord å fartygen inne i hamnen. Personer, som på eftermiddagen kommo sjöledes från Göteborg, berättade, att då de omkring kl. 1 voro i trakten af *Mollösund*, $3^1/_2$ mil sydligare, erforo de en liknande rörelse i båten. Vid tillfället stod barometern oförändradt på 28,4 tum och termometern höll 9° varmt; luften var mulen och tung, vinden lätt NO.»

»*Orust.* Klockan omkring 1 e. m. inträffade härstädes ett jordskalf, hvarvid flere hus och ett par kyrkor häftigt blifvit skakade och gärdesgårdar nedramlat.»

»*Uddevalla.* Omkring kl. 1 middagstiden inträffade etc. etc. — — — böcker hoppade såsom marionetter tumshögt på sina hyllor. Boskapen har sökt slita sig lös, hundarne tjutit».

»*Venersborg.* Kl. $^3/_4$1 e. m. kändes här en jordbäfning med åtföljande buller och susning i luften. Husen skakade så, att på en del ställen fönsterrutor skallrade, dörrar gingo upp och klockor hängande på väggarne kommo att ringa. Dånet varade i flere sekunder och tycktes komma från SO och gå åt NV. — På *Trollhättan* och *Lilla Edet* har jordskakningen jemväl vid samma tid försports, äfvensom på *Dalsland*, öfver 3 mil härifrån, på sida om den riktning bullret i luften framgick. — Man har sett af *Karlstads* tidningar, att jordstötar derstädes varit märkbara för några dagar sedan, (från den 17 April räknadt) samtidigt hvarmed sådana lära försports icke långt här ifrån staden.»

»*Brastad.* Kl. 1,10 e. m. kändes en ovanligt stark jordstöt inom *Stångenäs härad* (Göteborgs och Bohus län). Byggnaderna skakades så, att möblerna kommo i rörelse och långa stycken af stengärdarne nedramlade. Några personer, som vid detta tillfälle befunno sig i grannskapet af skog, sågo träd och buskar komma i rörelse, oaktadt det lugnaste väder. Jordstöten räckte omkring en half minut, och lika länge derefter hördes ett starkt dån, som hastigt drog sig åt öster.»

»*Qville*[1]). Den 13:de April kl. $^3/_4$1 e. m. kändes härstädes en så häftig jordstöt, att alla hus deraf så skakades, som skulle de velat instörta. Stöten, som kändes omkring en minut, tycktes

[1]) By, socken och härad i Göteborgs län.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	5

SOURCE

Erdmann.

komma från NV och var åtföljd af ett häftigt brak, liknande en stark och uthållig åskknall, samt ett häftigt susande i luften, hvilket efter nämnde tid bortdog i öster.»

»*Kinnekulle*. Kl. 12,55 min. middagen kändes på egendomen *Hellekis* och på alla öfriga ställen på *Kinnekulle*, belägna c:a 200 fot öfver Venern, eller på alunskifferlagret, en stark och häftig jordstöt, som varade en à två minuter.»

»*Svinesund*[1]). Kl. 1 e. m. märktes här en stark jordskakning, som varade c:a 20 sekunder, kom från vester och gick åt öster.»

»*Kristiania*. Omkring kl. $^3/_4$1 e. m. märktes här en jordskakning, under några sekunder, som gick från vester till öster. — *Drammen*. Kl. omkring 1 e. m. märktes här en jordstöt. Skakningen varade blott ett ögonblick. — *Porsgrund*. Omkring kl. $^1/_2$1 midd. märktes här ett svagt jordskalf på olika punkter af staden, likasom folk från trakten omkring hafva förnummit en dylik skakning.» — Nästan öfverallt i det *Söndenfjeldske* Norge har jordskalfvet känts.

[1]) Färgestad vid gränsen mot Norge i nordligaste Bohus län.

Svedmark.

Especially powerful in Bohuslän and Dalsland.

SOURCE
Stavanger Antst. & Adresseavis 26/4/1851.

In Udevall the quake was so powerful, that plaster and stones in the church fell down.

Drammens Tidende, No.89, 15/4/1851.

Drammen, den 14de April.

Igaar Eftermiddag, Klokken omtrent 1, bemærkedes i Stroget mellem den saakaldte Schwendegang og Bragernæs Kirke en temmelig heftig Jordrystelse, saa at Døre og løse Gjenstande inde i Husene dirrede. Rystelsen varede dog blot et Øieblik.

Døsen i Sondfjord, den 17de Marts. Mandag den 10de d. M. skete her en sørgelig Hændelse. 3 Skoledrenge fra een Gaard, der om Aftenen Kl. 4½ skulde gaa hjem af Skolen, hvor Veien gik over en Is, vare dristige nok til at gaa den til et Sted, hvor Isen var meget svag, og alle 3 faldt igjennem. Tvende vorne Mennesker vare paa Isen Vidner til Ulykken, uden at kunne komme dem til Hjælp; kun den ene reddede sig medens de to andre, den ene 12½ og den anden 11 Aar gammel begge een Mands Sønner, bleve borte. Ligesaa sørgeligt var det af Faderen, der, da han hørte Nødraabet, skyndte og uden noget Middel sprang ud paa Isen tilbetsor at kunne komme sine Sønner til Hjælp selv faldt igjennem, da han kom nær til dem og blev liggende der over en Time før Redning kom; det var endda kun med Nød han kom derfra med Livet ved Hjælp af et Tov, som Konen og Tjenestepigen havde faaet kastet til ham, hvorved saaga disse Bud i Fare for at omkomme.

(Postbuden).

Adressetidende for Brevig, Stathelle og Langesund, 16/4/1851.

Langesund den 14de April. -- Igaar Kl. henimod 11 hørtes her en forunderlig Rullen, der ikke kan lignes ved noget bedre end ved en eller flere Vognes hurtige Henrullen over en Stenbro. Lyden syntes at komme fra S. V. og hørtes først fjern og svar-

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	7

SOURCE

Adressetidende for Brevig, Stathelle og Langesund, 16/4/1851.

lere efterſom den kom nærmere, og fornam man, idet den paſſerede over, under eller ved os, en forunderlig Ryſtelſe, ſaa det knagede i Huſet. Lyden eller Rullingen hørtes vel omtrent i 1 Minut, Ryſtelſen derimod kun nogle Sekunder. Formodentlig var det et lidet Jordſkjælv, hvori man beſtyrkes derved, at Lignende ogſaa obſerveredes paa Stathelle. Referenten kan hertil føie, at han med Flere for 6 Aar ſiden en ſtille Aften paa denne Aarstid fornam en lignende forunderlig Rullen, dog dengang uden Ryſtelſe.

Smaalehnenes Antst. 15/4/1851.

Frederikshald den 14de April.

Sidſtleden Søndag den 13de dennes indtraf en mærkelig Jordrystelſe her i Byen, der vedvarede i 10 - 15 Minutter. Den begyndte med ſtærk Buldren og fortſatte med en frygtelig Ryſtelſe, der var ſaa ſtærk, at Skilderier og Speile vare nær ved at falde ned af Væggene. I de tilgrændſende Præſtegjeld ſkal den dog have været ſtærkere, endogſaa i den Grad, at man frygtede for at Huſene ſkulde ſtyrte ned.

Adressetidende for Brevig, Stathelle og Langesund, No.31, 16/4/1851.

Brevig den 16de April.

Ligeſom i Langeſund og paa Stathelle fornam man ogſaa her Søndags Eftermiddag omtrent Kl. 1 en Rysten i Huſe, et Spektakel paa Loft, ſom lod Folk troe, der var Ildløs i Piben, en beſynderlig Lyd af Tordenrullen. Man vil have bemærket Ryſtelſen fra Langeſund og en ¼ Miil derfra paa Gaarden Eeg ved Vandet, paa Stathelle og her i Byen i Gaden langs Vandet, og i Eidanger omtrent i ſamme Retning, ligeſom ogſaa i Porsgrund. — Paa en Gaard i Eidanger, vaagnede Manden — der havde taget ſig en Middagsſøvn — af, at han følte ſit Hoved ligeſom

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	8

SOURCE

Adressetidende for Brevig, Stathelle og Langesund, 16/4/1851.

at vendes til en anden Side. — Paa Stathelle troede Nogle at der var Ild i Skorstenen, Andre at det rullede nede i Kjælderen, og atter Andre syntes de lærde Gader paa engang vare blevne stenlagte, da ligesom en stærk Vognkjørsel lod sig høre.

Moss Tilskuer, No.31, 17/4/1851.

Moss den 16de April.

Isondags omtrent Kl. 12¾ Middag spordes paa forskjellige Steder her i Byen og i Omegnen en temmelig stærk Jordrystelse, der ogsaa sees at have været bemærket paa andre Steder, navnlig i Frederikshald og Skien. Her syntes Stodet at gaa i Retningen fra Sydvest til Nordost.

Moss Tilskuer, 20/4/1851.

Moss den 19de April.

Paa forskjellige Steder paa Vestlandet har den i f. No. omtalte Jordrystelse været iagttaget til samme Tid som her. —

Christiansands Stif. No.31, 19/4/1851.

— Sondagen den 13de d. M. Kvelden omtrent 12¾ mærkedes i en Maard ved Sangene her i Byen en Jordrystelse, der gik fra Vest mod Øst og fremkaldte Dragen i Vægge og Klirren i Vinduer og Dorlaase, samt en Skjælvende eller rullende Bevægelse i Gulvene. Den var ledsaget med et Drøn ligesom af en forbirullende Vogn og varede blot nogle faa Sekunder. Den er ogsaa klaret fornummet i Oslo ved Christiania samme Dag mellem Kl. 12 og 1 Middag. Stodet var temmelig stærkt, saa at Klokkerne i Vaarfrue svinge, men det var ubetydeligt forbigaaende, og noget Drøn hortes ikke. Af disse Omstændigheder, der maa ansees for fuldkommen paalidelige, fremgaaer altsaa, at den fra Sverrigsund indberettede Jordrystelse ogsaa er bleven spordet her i Omegnen. Om den er bleven bemærket nogetsteds i selve Byen, have vi hidtil ikke kunnet erfare.

(Correct.)

Morgenbladet, No.106, 16/4/1851.

Tvinnersund, den 14de April. — Sondagen den 13de April Kl. 1 Formiddag bemærkedes her et svagt Drøn ligesom af Jordskjælv, saa at Døre, Vinduer og andre Gjenstande i Huset rystede. Dette varede omtrent 1 Sekunder og kom fra Vest og gik i østlig Retning. Støtet var ikke stærkt. Ikke Nogen troede egentlig det, endnu fornummet paa alle Steder formedelst en Mængde af Mennesker, der Sondag formiddag vandrede omkring paa Gaderne. Af Skibe paa Havet, som vendte tilvands mod den omtalte

Morgenbladet, No.108, 18/4/1851.

Sverrigsund, den 14de April. — Sondagen Middags omtrent Kl. 12¾ mærkedes her et svagt Jordskjælv. Det lignede paa Intet Maade [illegible] Dren, ligesom naar Stolt fra Omegnen [illegible] Gaar fornummet Skjælvet.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	9

SOURCE

Morgenbladet
No.109,
19/4/1851.

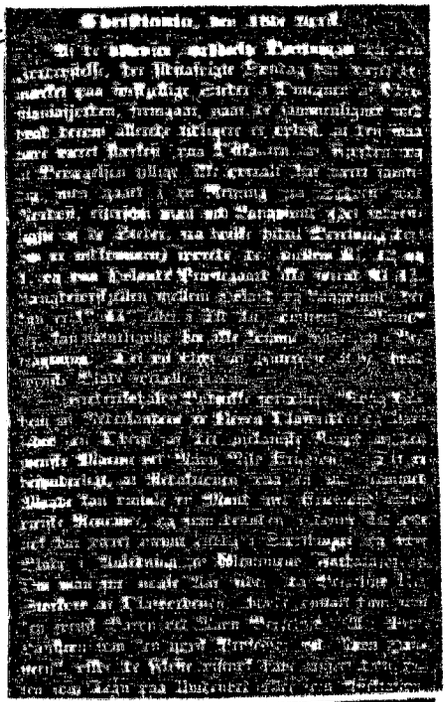

Christiansand
Stif.
19/4/1851.

— Sidstfredag Søndag den 13de M. omtrent 12½ Middag bemærkedes her en meget stærk Jordrystelse, der forekom i Retning fra Ost til Vest. Forinden Rystelsen hørtes en Lyd, som af stærk Kjørsel gjennem Gaderne og paa mange Steder gav denne Lyd — Dren — saa stærkt, at Personer gik ud af sine Boliger for at see, hvad Slags Kjørsel, der forårsagede denne Dundren. Den paafulgte Rystelse var almindelig over den hele Bye. Vognninger rystede, Kaffekjonne og Meubler forandrede sig i Værelserne. Vandet var stille med tungt Puls, dog stod Barometret samtid for som efter Rystelsen paa smukt Vejr. Ogsaa i Frederikshavn og i de om Byen liggende Præstegjeldte formærkedes Rystelsen og Drønnet til samme Tid som her. Sagttagere paa have bemærket 2 Rystelser, adskilte ved nogle faa Sekunder. Den hele Naturbegivenhed varede neppe et Minut.

(Stiftsb. og Provinsv. Aviser.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	10

SOURCE

Morgenbladet, 20/4/1851.

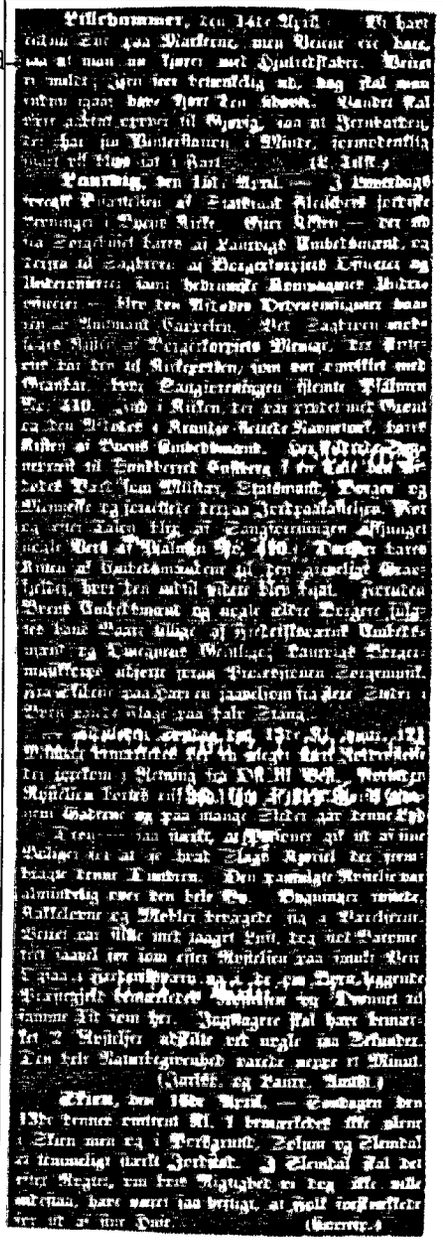

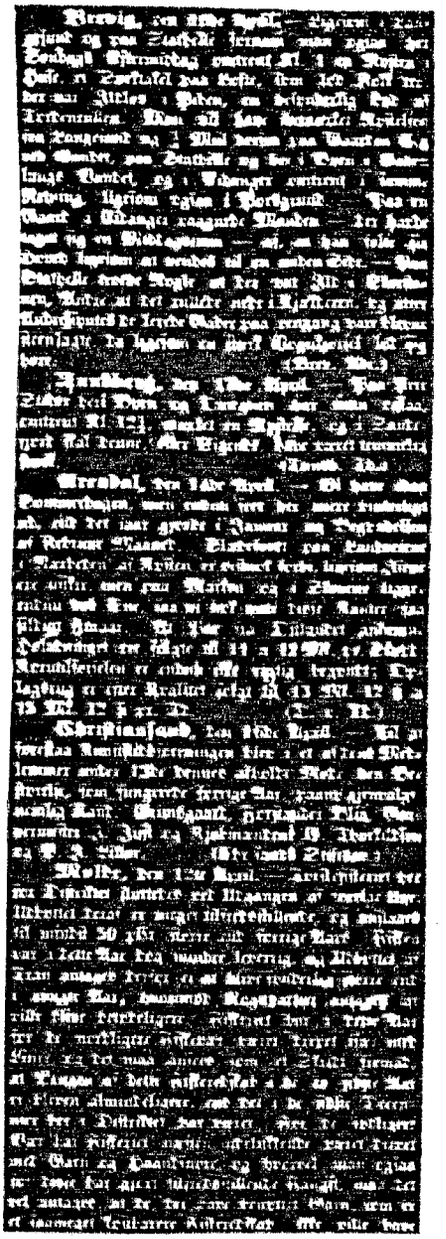

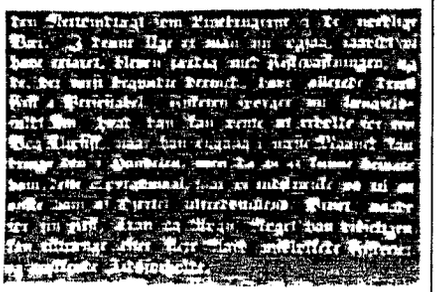

Morgenbladet, 23/4/1851.

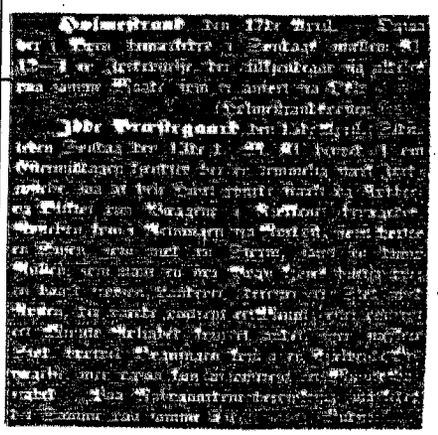

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	11

SOURCE

Chr. Stif. 23/4/1851.

— Af de meddelte Beretninger om den Jordbyggelse, der ifjetaf-vigte Søndag har været bemærket paa forskjellige Steder i Omegnen af Christianiafjorden, fremgaar, naar de sammenlignes med hvad derom allerede tidligere er oplyst, at den maa have været stærkest paa Østsiden af Fjorden, og at Bevægelsen tillige ikke overalt har været samtidig, men gaaet i en Retning fra Sydvest mod Nordøst, eftersom man ved Langesund (det sydvestligste af de Steder, fra hvilke hidtil Beretning derom er indkommen) fornam den mellem Kl. 12 og 1, og paa Holands Præstegaard ikke førend Kl. 1¼. Langdeferskjellen mellem Holand og Langesund, der kun er 1° 44', eller i Tid kun omtrent 7 Minutter, kan naturligviis her ikke komme synderligt i Betragtning. Det vil kline af Interesse at erfare, hvad senere Blade maatte fortælle herom. (Mrgbl.)

Bergen, den 20de April. En ganske usædvanlig Ytring af Vand Ondskab eller Skadefryd har i Slutningen af forrige Uge været Gjenstand for almindelig Forundring. Skibsreden "Cecilie", ført af Kapt. J. L. Mowinckel og tilhørende Kjøbmand J. L. Mowinckel samt Viceconsul C. Grun, Fulde i de første Dage af forrige Uge begyndte at indtage en Sildelading; men Natten før Indladningen skulde tage sin Begyndelse, har man uhyggelig gjennemboret Skibets Side tæt ovenfor dets Vandgang, i det onde Vand, at det fremdragte Løkhul skulde først med Aarene, naar en lang nok Deel af Ladningen var indtagen, gjøre sin forskjellige og farligste Virkning, saa at Forteiet i Rummets Læb skulde synke med de indtagne Varer. Man formoder, at denne Forbrydelse, som næsten enhver anden, bærer i sit Anlæg og ledsagende Omstændigheder Spiren til sin Opdagelse, og at saaledes denne paa engang enfoldige og ondskabsfulde Gjerning bliver rammet inden faa Tid. (Bergens Stiftstid.)

Chr. Stif. 26/4/1851.

Idde Præstegaard den 15de April. Sidstledren Søndag den 13de d. M. Kl. henved 1 om Eftermiddagen hjembragtes her en temmelig stark Jordbyggelse, saa at hele Huset rystede stærkt og Kobber og Blikkøi paa Vaggene i Kjøkkenet bevægedes. Rystelsen kom i Retningen fra Nordøst; først hørtes en Susen, som mindede om Storm, samt en dump Rullen, som naar en Vogn kjøres hurtig over en haard frossen Landevei, derefter et Stød med Rystelsen, der varede omtrent ett Minut; efter omtrent ett Minuts Roligbed kom et andet, men svagere Stød, hvorved Bygningen kom i en kjælvende Bevægelse, som ogsaa kun af omtrent ett Minuts Varighed. Paa Nabogaardene bemærkedes det Samme paa samme Tid. (Indl.)

Kongsberg den 19de April. I dette Aar Ide Mandtal 4de Uge er fra Arnens Grube indleveret til Smeltehytten 513 Pd. 2 Lod gedigent Sølv.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	12

SOURCE

Christiania-posten, No.929, 16/4/1851.

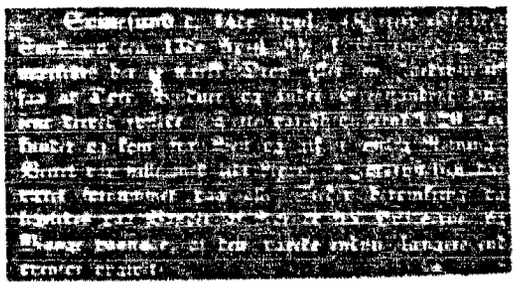

Christiania-posten, No.930, 17/4/1851.

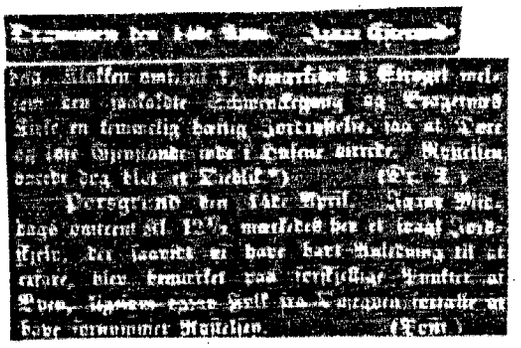

Christiania-posten, 20/4/1851.

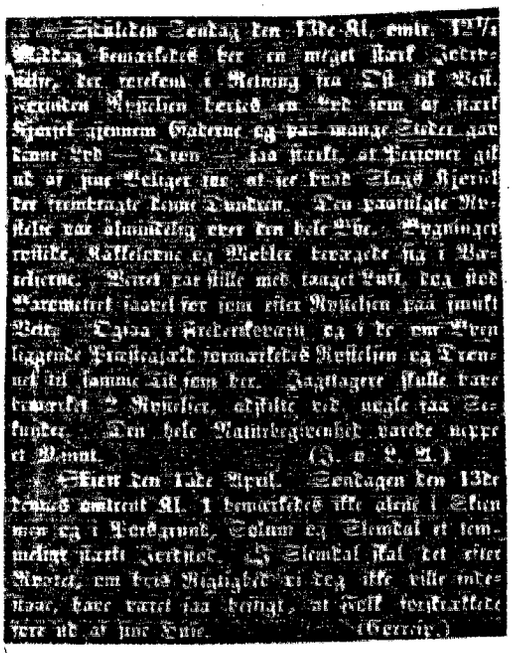

Christiania-posten, 22/4/1851.

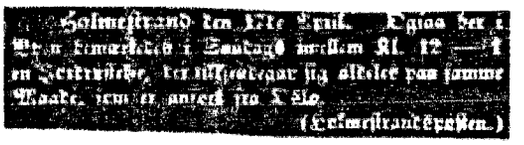

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	13 April	Kristianiafjord	1851/4/13	13

SOURCE

Christiania-posten, 23/4/1851.

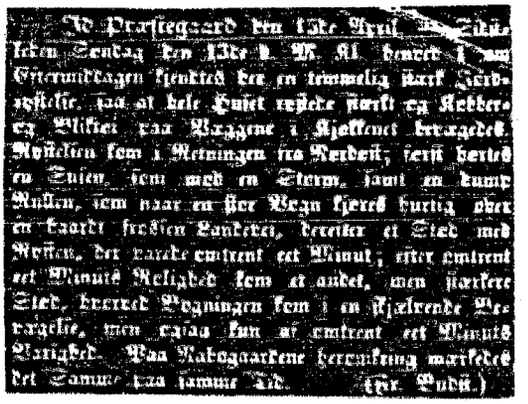

Christiania-posten,

26/4/1851.

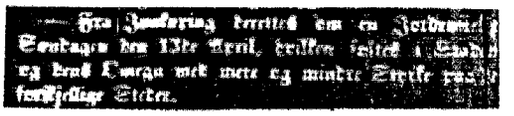

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	6 Aug	Fane	1851/8/6	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

6 august, kl. 4 fm, i Fane ved Bergen. IV. L. (Th.).

Am 6. August, morgens 4 Uhr, wurde im Pfarrhofe Fane, in der Nähe von Bergen, eine Erschütterung, die auch in der Umgegend verspürt wurde, bemerkt. Das Erdbeben wurde von einem Lärme, der ungefähr 1 Minute dauerte, begleitet. Das Getöse war ungefähr von der Stärke des Rollens eines vorbeifahrenden Wagens. Thüren und Fensterscheiben klirrten, und Leute, die nicht zu Bett lagen oder sich auf dem Felde befandeu, hatten eine Empfindung als ob der Boden unter ihren Füssen von NO gegen SW weggerückt würde.

(»Morgenbladet« August 24., 1851.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1851	28 Oct	Västbo	1851/10/28	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

225. —, okt. 28, kl. 2 e. m. Västbo härad (Smål.). Erd., Sid.

Den 28 Oktober. Kl. 2 e. m. kändes på flera ställen inom *Vestbo härad* af *Jönköpings län* ett jordskalf, åtföljdt af ett doft buller, som fortfor i fulla tre minuter. Skakningen var så stark, att husen märkbart darrade och lättare möbler flyttades 1 à 2 tum från deras platser. (Källan ej angifven.)

Kolderup.

1852.

17 januar, kl. 9 em., i Opdal, Søndre Trondhjems amt. IV—V. I. (Th.).

Reusch.

Opdal 1852. 17de januar. **Omtrent 9 efterm. Flere steder i Opdal i S. Trondhjems amt. (Thomassen).**

Thomassen.

1852.

Am 17. Januar, abends ungefähr 9 Uhr, wurde in Opdal eine ziemlich starke Erschütterung, die ca. 1—2 Minuten dauerte, bemerkt. Die Stärke des Erdbebens wird von den verschiedenen Stellen sehr verschieden angegeben. Die Erschütterung begann, nach den meisten Erzählungen, mit einem Knalle gleich einem Kanonenschusse in der Ferne, worauf eine leise, schwere Erschütterung erfolgte, wodurch Häuser und Mauern bewegt wurden, Teller und andere harte und losliegende Gegenstände klirrten.

Die verschiedenen Berichterstatter sind über die Richtung der Bewegung uneinig. Die meisten nehmen jedoch an, dass die Richtung von S nach N ging. Es wird hinzugefügt, dass die alte Sage, dass nach Erdbeben Ungewitter folgt, in Erfüllung gegangen ist; denn nach dieser Erschütterung traf ein der Jahreszeit nach beinahe beispielloser und andauernder Sturm von S ein.

(»Morgenbladet« Februar 5., 1852.)

1852.

Erdmann.

Den 17 Januari. I *Opdal* i Norge har man öfver hela bygden känt en jordskakning, som varade en à två minuter. Den beledsagades af en knall såsom ett kanonskott och gick i riktning från söder till norr. (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1852	17 Jan	Opdal	1852/1/17	2

SOURCE

Stavanger Antst.og Adresseavis 14/2/1852.

Lasted 1-2 minutes, and began with a bang. Houses and walls shook.

Morgenbladet, No.36, 5/2/1852.

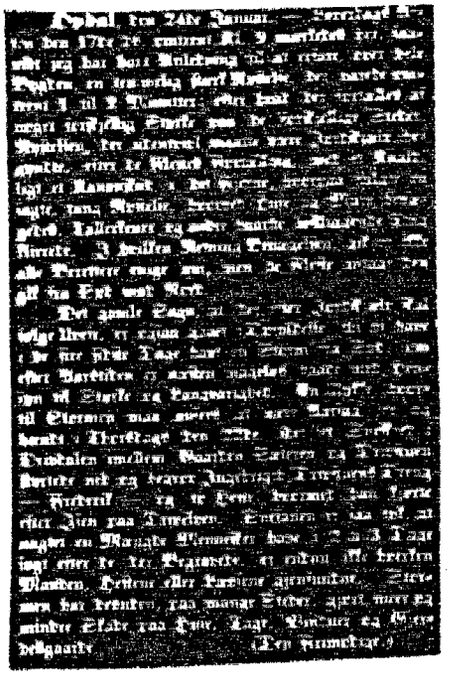

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1852	4 Feb	Stavanger	1852/2/4	1

SOURCE

olderup.

4 februar, kl. vel 12 middag, i Stavanger. L. (Th.).

homassen.

Am 4. Februar, einige Minuten nach 12 Uhr mittags, wurden an mehreren Stellen in Stavanger deutliche Spuren eines Erdbebens verspürt.

(»Morgenbladet« Februar 19., 1852)

rdmann.

Den 4 Februari. I *Stavanger* i Norge märktes, kl. 12 middagen, på flera ställen i staden tydlign känningar af jordskalf.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1852	6 Aug	Sellø	1852/8/6	I

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

6 august, kl. henimot 7 fm., i Sellø (Selje), Nordfjord. L. (Th.).

Zu Sell[redacted] Nordfjord wurde am 6. August, morgens gegen 7 Uhr, ein ziemlich starkes Erdbeben, das von W gegen O ging, verspürt.

(»Morgenbladet« August 29., 1852.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1852	19-20 oct	Gellivare	1852/10/19	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

226. 1852, okt. 19/20, natten. Gellivare; N.V. Erd.

Den 19—20 Oktober. Vid *Gellivare* inträffade natten mellan dessa dagar ett starkt jordskalf gående från nordvest till sydost och varande flera sekunder. Allt löst i rummen jemte fönstren dallrade, åtskilliga dörrar öppnades. (Tidningsnotis från Piteå; källan ej närmare angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1852	29 Dec	Arbrå	1852/12/29	1

SOURCE

Kjellén.

227. —, dec. 29. Arbrå; N. Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1852	Nov–Dec	Tavastland	1852/11	1

SOURCE

Renqvist.

80. 1852. XI—XII. Tavastland.

»Urdiala och Kalvola. I medlet af November, berättar en brefskrifvare, hördes in i jorden smällar, hvilka liknade böss-skott, äfvensom byggnaderna på åtskilliga ställen dånade. Man förmodar att detta härrört af en lindrigare jordbäfning.» (Åbo Tidningar, 4 mars 1853). »Во многихъ мѣстахъ Тавастгустской губерніи, въ ноябрѣ и декабрѣ прошедшаго года, слышенъ былъ подземный гулъ, подобный ружейному выстрѣлу» (Моск. Вѣд., 1853, nr. 53).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1853	Jan		1853/1	1

SOURCE

Kjellén.

228. 1853, jan. (början af året). Flere norrländska städer. Erd.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1853	13 Jan	Vänersborg	1853/1/13	1

SOURCE

Kjellén.

229. —, jan. 13, kl. 3 f. m. Vänersborg. Erd.

Erdmann.

1853.

Den 13 Januari. Klockan något öfver 3 på morgonen kändes i *Venersborg* ganska märkbara jordstötar under flera sekunder. Marken darrade och en susning, »liknande åska» genomgick luften. Inom stadens södra del sprungo några fönsterrutor sönder. Vattnet i Venern var ovanligt högt onktadt förut.llnge rådande sydlig vind. (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1853	21 Jan	Skanstull	1853/1/21	1

SOURCE

Kjellén.

230. —, jan. 21, kl. ½3 f. m. Skanstull (vid Stockholm), lokalt. Erd.

Erdmann.

Den 21 Januari. I trakten af Skanstull i *Stockholm* kändes kl. ½3 på morgonen en häftig jordskakning, fortfarande några sekunder. — Under veckorna närmast före sistnämnda dag lära jordstötar hafva inkttagits i flera af de *norrländska städerna*. (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1853	12 Aug	Kongsberg	1853/8/12	1

SOURCE

Kolderup.

1853.

12 august, kl. ca. 4 fm., syd for Kongsberg. IV. (Th.).

Thomassen.

1853.

Am 12. August, morgens ca. 4 Uhr, wurde 3 Kilom. südlich von Kongsberg eine schwache Erschütterung verspürt, ungefähr wie die, welche ein Schneesturz vom Dache verursacht.

Die Erschütterung war von einem starken Getöse, wodurch der Berichterstatter geweckt wurde, begleitet.

Einer der Leute, der dasselbe wahrgenommen hat, bemerkte zugleich dass die Dachziegel zitterten.

Das Phänomen dauerte nur einige Secunden.

Die Temperatur war + 9°, der Wind schwach südwestlich und der westliche Horizont leicht bedeckt.

(»Morgenbladet« August 17., 1853.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1853	Nov	N. Älfsyssels	1853/11	1

SOURCE

Kjellén.

231. —, nov., afton. N. Älfsyssels prosteri. Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1855	15 Jan	Karlstad	1855/1/15	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

232. 1855, jan. 15, kl. ½1 f. m. Karlstad. Erd.

1855.

Den 14—15 Januari. Klockan ½1 på natten märktes i trakten kring *Karlstad* en särdeles stark jordstöt. (Karlstads Allehanda.)

Samma natt, mellan kl. 2 och 3, kändes på *Dalstorps prestgård*, omkring 3½ mil öster om *Borås*, en ganska stark jordstöt. »En person i prestgården, som vid nämnda tid låg vaken, hörde plötsligt utanför fönstret det förfärligaste brakande, likasom ett helt hus hade nedstörtat, och i ögonblicket följde en så stark jordstöt, att sängen, hvari denne person låg, skakades våldsamt. *Omkring två timmar senare upprepades denna jordstöt*, ehuru lindrigare. Vädret var alldeles lugnt och himlen hela natten stjernklar. Flere personer af husets folk hade förmärkt jordstötarne.» (Sv. Tidn. 1 Febr. 1855.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1855	15 Jan	Åsunden	1855/1/15	1

SOURCE

Kjellén.

233. —, jan. 15, kl. 2—3 och 5—6 f. m. Trakten af Åsunden (Dalstorp, Gullered, Lena); 2 stötar. Erd.

Erdmann.

Samtidigt med den senare af de båda vid Dalstorp iakttagna jordstötarne, eller kl. mellan 5 och 6 på morgonen den 15 Januari, inträffade i södra delen af *Redvägs härad* af *Elfsborgs län*, i synnerhet vid Lena by och i trakten af Gullered, »en så häftig jordstöt, att möbler i rum flyttades från sina platser samt *jordytan på flera ställen remnade* i tre till fyra tum breda och en half aln djupa öppningar.» (Aftonbladet d. 15 Febr. 1855, efter Venersborgs tidning.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1855	14-15 Feb	Fredrikshamn	1855/2/14	1

SOURCE

Renqvist.

81. 1855. II. 14—15, natten, Fredrikshamn.

»Natten mot den 15 dennes kl. omkring 12 väcktes flera af stadens invånare af en häftig skakning i deras boningshus. Denna skakning varade vid pass en minut och var så stark, att i några hus, enligt trovärdiga personers uppgift, kökskärl och annat löst gods skramlat på väggar och hyllor. Åter andra tro sig ha förmärkt en dylik skakning samma natt klockan 3 på morgonen. Om orsakerna äro meningarna delade. Några antaga att marken rennat af kölden (thermometern visade 11 à 13 grader Reaumur). Mot ett sådant antagande strider likväl den observation, att skakningen märktes i långt från hvarandra skilda hus, således pa en temligen stor omkrets. Skulle man någon gång förut hört omtalas jordskalf i Finland,*) sa kunde man med mycken sannolikhet antaga, att ett eller två sådana här ägt rum» (Korrespondens från Fredrikshamn i Helsingfors Tidningar, 1855, nr. 14. Red. anm. till*): »Sådana ha inträffat mer än en gång, ehuru s[illegible]ynt, både i Finland och Sverige, och under nordligare bredd än Fredrikshamn»).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1855	20 Feb	Varberg	1855/2/20	1

SOURCE

Kjellén.

234. —, febr. 20. Varberg och trakten. Sid.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1855	11 April	Kinservik	1855/4/11	1

SOURCE

Kolderup.

1855.

11 april, em., „i skumringen", i Kinservik. IV. L. (Th.).

Thomassen.

1855.

Am 11. April, abends »in der Dämmerung«, wurde in der Pfarre zu Kinservik ein Dröhnen gehört, wonach ein so heftiges Erdbeben erfolgte, dass die Gegenstände in den Häusern wie auch diese selbst erschüttert wurden.

Der Stoss oder die Erschütterung, die etliche Secunden dauerte, schien in die Richtung S—N zu gehen.

Leute, die auf dem Felde waren, merkten keine Erschütterung, nur ein Sausen ähnlich einem Windstoss.

Das Wetter war, so wie es lange Zeit hindurch gewesen war, kalt mit heiterer Luft und beinahe Windstille.

(»Morgenbladet« April 29., 1855.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1855	24 Nov	Bergen	1855/11/24	1

SOURCE

Kolderup.

24 november, mellom kl. 1½ og 2 fm., i Bergen. IV. L. (Th.).

Thomassen.

Am 24. November, nachts zwischen 1½ und 2 Uhr, wurden in Bergen zwei nicht sehr starke Erdbeben in horizontaler Richtung von O nach W bemerkt.

Die an den Wänden hängenden Gegenstände klirrten.

Die Stösse wurden von einem hohlen Rollen begleitet, als wenn ein Wagen in der Ferne über ein Pflaster führe.

(»Morgenbladet« December 1., 1855.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1856	14 Feb	Leksand	1856/2/14	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

235. 1856, febr. 14, kl. 2—3 e. m. Leksand. Erd.

1856.

Den 14 Februari. Vid *Leksands Noret* i *Dalarne* förmärktes kl. mellan 2 och 3 e. m. ett ganska starkt jordskalf, hvaraf byggnader och fönsterrutor dallrade, så att de senare på somliga ställen spräcktes samt kakelugnar och rappning på väggarne remnade. (Aftonbladet 25 Febr. 1856.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1857	11 Dec	Hernösand	1857/12/11	1

SOURCE

Kjellén.

236. 1857, dec. 11, kl. 9,15 e. m. Indalens mynning (Ljustorp, Timrå) och Hernösand; S. och S.O. Erd.

Erdmann.

1857.

Den 11 December. Klockan 9¼ på aftonen märktes inom *Ljustorps socken* i *Medelpad* och (som det berättas) äfven i andra närliggande socknar ända ned i *Timrå* o. s. v. en jordstöt af häftigare art. »Fenomenet beledsagades af en stark nordvestlig storm och kändes så väldigt, att stängar och soffor hoppade, fönsterrutor skallrade och tallrickar nedföllo från hyllor och bord. Tillika förmärktes ett häftigt underjordiskt buller, såsom af en större vagns rullande, och en stark stöt från söder.» — Samtidigt, eller »omkring kl. 9 och 11 på aftonen», och likaledes under stark nordvestlig storm, kändes i *Hernösand* »ett jordskalf af den styrka, att hus hårdt skakades och deruti befintliga saker sattes i rörelse. Dess riktning var från sydost till nordvest, och dån deraf, såsom af en aflägsen åska, hördes på afstånd ännu en lång stund sedan det passerat.» (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1857	12 Dec	Uleåborg	1857/12/12	1

SOURCE

Renqvist.

82. 1857. XII. 12, tidigt på morgonen, Uleåborg, Jyväskylä, och annorstädes.

»Ruotsissa oli tuntunut maanjäristys 11 p:nä viime Joulukuuta kello $9^1/_2$ illalla. Saman kuun 12 p:nä varhain aamulla tunnettiin täälläkin Oulussa maan ja huoneitten liikkuvan, ja usioissa paikoissa muuallakin oli se niin tuntunut, että maa oli paikoittain halkeillut» (Oulun Viikko-Sanomia, 1858, nr. 3). »Uleåborg. Den 12 December tidigt på morgonen kändes byggnader och jorden också härstädes skaka; enahanda skalf har äfven annorstädes försports, så att jorden på sina ställen remnat» (Borgå Tidning 1858, nr. 8). »Jordskalfven i flera delar af Sverige och Finland kort före Jul bekräfta den förmodan att dolda vulkaniska krafter inverkat och kanske ännu inverka på väderleken» (Helsingfors Tidningar 1858, nr. 8). »Jyväskylän kaupungista. ... Tuntui täälläkin maanjäristys viime Joulukuun 12 p:nä, että ovet tärisivät» (Suomen Julkisia Sanomia 1858, nr. 18).

»Matkustavaiset kertovat, että maanjäristys oli Mikkelissä pannut huonekalut liikkeelle ja kattokruunut helisemään, ja että Lappeenrannan seudulla on saanut maaperän halkeilemaan» (Suometar 1858, nr. 4).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	2-3 Jan	Heinola	1858/1/2	1

SOURCE

Renqvist.

83. 1858. I. 2—3, natten, Heinola, Jyväskylä m.fl. orter.

»Heinola. Äfven vår obetydliga ort har ej varit alldeles fri från de naturföreteelser, hvilka dessa tider försports från andra delar af verlden. Natten emellan den 2 och 3 Januari erforo vi här en ganska kraftfull jordskakning. Husen och kyrkan skakades med ett förfärligt brak» (Borgå Tidning 1858, nr. 13).

»Jyväskylän kaupungista. ... Sama [maanjäristys] tapahtui vielä kovemmin [kuin jouluk. 12 p. 1857] viime tammikuun 2:na ja 3:na päivinä, jotta moni säikähteli ja maakin halkeili monessa kohden. Luulisi sitä pakkasen työksi, mutta onhan kovempiakin pakkasia ennen ollut ja syksylläkin, lumettomallakin ajalla, vaan ei semmoisia järistyksiä ennen ole kuultu, ei nähty näillä tienoilla» (Suomen Julkisia Sanomia, 1858, nr. 18). Kuopio, cf. nr. 84.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	3 Jan	Fägred	1858/1/3	1

SOURCE
Kjellén.

Erdmann.

237. 1858, jan. 3, kl. 1 e. m. Fägred, Berg (Skarab.) Erd.

1858.

Den 3 Januari. Klockan 1 på dagen märktes vid *Valla* i **Fägre socken af** *Skaraborgs län*, SO om Mariestad, en temligen stark jordstöt, som åtföljdes af ett dån liknande en häftigare skorstenseld, eller en aflägsen, starkare åska. Tidsomfånget för tilldragelsen tycktes vara en half till en minut. Barometern stod särdeles högt och föll icke. Denna jordstöt förmärktes äfven vid *Berga kyrka* på *Billingen* i samma län. (Källan ej angifven.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1857-58	Winter	Kuopio	1857/Winter	1

SOURCE

Renqvist.

84. 1857—58, vintern, kollektivuppgift, Kuopio.

»Starka och täta jordskalf hafva äfven här försports, ehuru man ej trott sig befogad att åt saken gifva desto vidare offentlighet. Då det likväl från andra orter både i och utom Finland förljudits om ingenting annat än jordbäfningar, så torde det ej synas förmätet, att en Kuopiobo med mindre förskräckelse uttalar sin tanke om hvad här sig företett. Som bekant, så är här i orten i år ännu, ehuru vi redan hunnit till slutet af Februari, mycket mindre snö än hvad man vanligen har Jultiden. Och då sjöarna i slutet af November fröso igen, fanns det ej snö nästan alls. Marken är så hårdt och så djupt frusen, att kälan gått $2^1/_2$ aln djupt i jorden. Detta anses vara en verkan af den i höstas hastigt påkommande kölden, i förening med den sedan allt fortfarande snöbristen. Ej under således, att marken remnade, och det stundom med så starka knallar, som af de svåraste kanonskott. På flera ställen såg man fingers (kanske par fingers) tjocka remnor i jorden, som räckte så djupt man kunde följa dem. Här i staden hade stenfoten under byggnaderna på par ställen ansenlig känning deraf. Referenten vill minnas, att år 1836 vid Jultiden förhållandet var ungefär liknande det nuvarande här i Kuopio» (Brev från Kuopio av d. 22 febr. i Wiborg, 1858, nr. 16).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	30–31 Jan	Helsingfors	1858/1/30	1

SOURCE

Renqvist.

85. 1858. I. 30—31, Helsingfors.

»En storm af det slag, som kan bortsopa städer från jorden, rasade här i Lördags den 30 och Söndags den 31 Januari. Vinden WSW, SW och SSW. Osäkert är huru mycket som nu varit qvar af Helsingfors om eld utbrutit i de södra och vestra stadsdelarna. I närheten af staden skakades flere hus, så att man trodde sig känna ett jordskalf. Snö föll äfven, men ojemnt. I Måndags var klart och lugnt, i går ymnigt snöfall» (Helsingfors Tidningar, 1858, nr. 9).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	10-11 Feb	Mora	1858/2/10	1

SOURCE

Kjellén.

238. —, febr. 10—11, natten. Mora strand, lokalt; flere stötar. Erd.

Erdmann.

Den 10—11 Februari. Vid *Mora strand* i Mora socken, *Dalarne*, inträffade åtskilliga starka jordskalf, af hvilka i synnerhet tvenne, det ena omkring kl. 12 på natten och det andra kl. ½5 på morgonen den 11:te, varit »så betydliga, att flera invid sjöstranden belägna boningshus skadades och deri befintliga möbler flyttades från sina platser». Starkast lära stötarne hafva känts i sträckningen från prostgården till gästgifvaregården. (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	22 Feb	Simo	1858/2/22	1

SOURCE

Renqvist.

86. 1858. II. 22, dagen, Simo, Kemi, Torneå.

»Simosta. Ukkosen kuultiin täällä panevan kovasti maanantaina 22 p:nä helmikuuta päivällä. Jyrinä meni pohjoisesta etelään päin; sanovat samassa maan ja lumen liikkuneen. — Kemistä: 25 p. helmikuuta. Tämän kuun 22 p:nä kuului täällä kirkonkylässä ukkosen lainen jyrinä, jota kesti noin 10 minuuttia; se tuntui tulevan itä-pohjoisesta ja menevän länsi-etelään päin. Jyristessä järähti kerran hyvin kovasti. Torniossa oli samaan aikaan kuulunut sama tapaus. Siellä luultiin sitä maanjäristykseksi, mutta Kemissä pidettiin sitä ukkosena, koska illalla samana päivänä leimusivat erinomattain kirkkaina revontulet oikein sähinällä ja ilma kohta muuttui pian suveksi. — Oulusta: . . . Samoin on myös ollut paljon arvelemista siitä täällä nähdystä tulipalosta ja jyrinästä, koko Kemin ja Tornion puolella on kovasti kuulunut ja jota muutamat pitävät ukkosena, toiset maanjäristyksenä . . .« (Oulun Viikko-Sanomia, 1858, nr. 10). »I Haparanda och Torneå samt trakten deromkring hördes den 23 Febr. kl. 3 e.m. ett dån, som af somliga personer ansågs vara åska, af andra åter tolkades såsom 'jordskalf, då ljudet liknade flera vagnars bullrande mot stengata'. Ljudet hördes från sydost» (ERDMANN, Uppgifter om jordskalf i Sverige åren 1846—69, Geol. Fören. Förh. Bd. VI, p. 763).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	23 Feb	Haparanda	1858/2/23	1

SOURCE

Kjellén.

239. (?) —, febr. 23, kl. 3 e. m. Haparanda och trakten, S.O.; möjligen åska. Erd.

Erdmann.

I *Haparan*[redacted]*och Torneå* samt i trakten deromkring hördes den 23 Februari, kl. 3 e. m. ett dån, som af somliga personer ansågs vara åska, af andra åter tolkades såsom »jordskalf, då ljudet liknade flera vagnars bullrande mot stengata». Ljudet hördes från sydost. (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	24 April	Hudiksvall	1858/4/24	1

SOURCE

Kjellén.

240. —, april 24, kl. 8 e. m. Hudiksvall. Erd.

Erdmann.

Den 24 April. En jordstöt med dunder märktes klockan omkring 8 på aftonen i *Hudiksvall*. (Källan ej angifven.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	7 Dec	Sognefjord	1858/12/7	1

SOURCE

Kolderup.

1858.

7 desember, kl. 7.30 em., paa Rinde i Sogn, samt i Vik og Balestrand. IV. R. (TH.).

Reusch.

Rinde, Vik, Balestrand ved Sognefjorden 1858. 7de december. **7½ efterm. (Thomassen).**

Thomassen.

1858.

Am 7. December, 7 Uhr 30 Minuten abends, vernahm man zu Rinde in Sogn einen Erdstoss von einer zitternden Bewegung begleitet, die ½ Secunde dauerte und von W nach O ging, als wenn das Haus nach Osten zu umstürzen sollte. Kein Laut wurde gehört. Das Erdbeben wurde in Vik und in der Richtung zum Meere hinaus, ebenso auch in Balestrand und westwärts bemerkt.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1858	7 Dec	Sognefjord	1858/12/7	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

No sound. Felt also in Vik and Balestrand. One tremor and a shaking movement that lasted ½ second.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1859	18 Jan	Bohuslän	1859/1/18	1

SOURCE

Kjellén.

241. 1859, jan. 18, omkr. kl. 6 e. m. N. Bohuslän och inre Dal (Strömstad, Bullaren, Högsäter, Rännelanda, Värmlandsgränsen; ej anmärkt från norska sidan); S.V. och S. 2 stötar. Erd.

Erdmann.

1859.

Den 18 Januari. Klockan strax efter 6 e. m. erfors i *Strömstad* ett jordskalf, som i en del hus märktes såsom en hastig körning med en tungt lastad vagn, i en del såsom dånet från en flammande eldsvåda. På några ställen rörde sig taflor och speglar på väggarne. I några hus kändes deremot jordskalfvet alls icke. En stund efter den verkliga skakningen hördes ett groft, doft buller, hvilket dock af en del personer tillskrefs den för tillfället rådande stormen som, med riktning vexlande mellan SSO och VSV, hade rasat åtskilliga dagar, och nu var sydvestlig. — Samtidigt, eller kl. mellan 5 och 6 e. m., inkttogs jordskalfvet, med ungefär samma, måhända något starkare yttringar, å flera ställen inom *Bullarens härad* i *Bohus län*. Det varade 5 à 6 sekunder och tycktes gå från sydvest mot nordost. (Källan ej angifven.) — Samma jordskalf kändes kl. 6 e. m. såsom en icke obetydlig, af ett starkt dån åtföljd jordskakning i *trakten mellan Kattegatt och Idefjorden*, mest på bergshöjder, mindre eller nästan intet i dalar. Tidsförloppet 5 sekunder. (Bref från norra delen af Bohus län.)

Vid *Högsäter* och å flera ställen i *Rennelanda socken, Dalsland*, hördes kl. $^3/_4$6 e. m. ett starkt dån ur jorden under 10 sekunders tid, åtföljdt af någon darrning i jorden. — Vid *gränsen mellan Dalsland, Vermland och Norge* kändes kl. 6 e. m. *två* starka jordstötar gående från söder till norr. (Källan ej angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1859	18 Jan	Bohuslän	1859/1/18	2

SOURCE

Svedmark.

Two strong quakes were felt N.→S.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1859	12 May	Suomussalmi	1859/5/12	1

SOURCE

Renqvist.

87. 1859. V. 12, Suomussalmi.

»Suomussalmelta 1 p. kesäk. . . . Ukkonen on täälläkin kuulunut muutamia kertoja, vaikka ei ole sanottavasti satanut. Tuorstaina 12 p. toukokuuta ovat täällä kuulleet kummallisen jyrinän, ja paikoin niin kovan, että akkunaklasit ovat helisseet. Eräät väittävät sen olleen maan-täräyksen, vaan toiset ilmassa kulkevan kolinan lännestä itään päin. Esim. muuan kalastaja sanoi veden päällä hänelle kuuluneen kuin ukkosen, ehkä silloin oli selkeä taivas . . .» (Oulun Viikko-Sanomia, 1859, nr. 25).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1859	13 Dec	Hille	1859/12/13	1

SOURCE

Kjellén.

242. —, dec. 13, kl. 9,45 e. m. Hille (Gäfleb.). Sid.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1850		Asarum	1850	1

SOURCE

Kjellén.

243. 1850-talet (flere år före 1862, reminiscens vid n:o 250), Asarum i Blekinge. Erd. (s. 765).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1860	2 July	Sognefjord	1860/7/2	1

SOURCE

Kolderup.

1860.

2 juli, kl. 5.10 fm., langs sydsiden av Sognefjorden paa strækningen Ortnevik—Fresvik. IV. R. (TH.).

Thomassen.

1860.

Rinde in Sogn. Den 2. Juli, 5 Uhr 10 Minuten morgens. Eine secundenlange zitternde Bewegung von O nach W. Ich (F. C. Jäger) sass im Freien und sah gegen Westen als mir war als ob ich nach vorn über fallen sollte. Das Erdbeben wurde in Fresvig, Feios, Vangsnäs, Vik, Ortnevik und weiter dem Fjord nach aussen entlang bemerkt. Am nördlichen Ufer wurde doch nichts verspürt.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1860	12 Aug	Kristianstad	1860/8/12	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

244. 1860, aug. 12, kl. ½11 e. m. Kristianstad och trakten; N.O. Erd.[22]

1860.

Den 12 Augusti. Klockan omkring ½11 på aftonen förmärktes, såväl i *Kristianstad* som i dess närmaste grannskap, ett dof och starkt, ihållande dån, med riktning från nordost till sydvest. Möbler och husgeråd skadades derunder ganska starkt och husen darrade märkbart. (Källan ej angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1860	8 Oct	Rinde	1860/10/8	1

SOURCE

Kolderup.

8 oktober, kl. 10.18 em., Rinde i Sogn. V. L. (TH.).

Reusch.

Sydsiden af Sognefjorden 1860. 8de oktober. **10.18 efterm. Fresvik og vestover til forbi Ortnevik. Samme udbredelse havde et jordskjælv *1865, 1ste mai,* 1.51 efterm. (Thomassen).**

Thomassen.

Rinde in Sogn. Am 8. October 10 Uhr 13 Minuten abends, 2 Stösse in 1½ Secunde, von W nach O. Das Erdbeben war ziemlich stark, so dass mehrere Gegenstände durch die heftigen Stösse herabfielen. Den Stössen folgte eine zitternde Bewegung.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1860	8 Oct	Rinde	1860/10/8	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

Two tremors lasting 1½ seconds, W.→E. Several objects fell down with the shock, which was followed by a shaking movement.

The tremors followed a trembling movement.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861	29 Jan	Tønsberg	1861/1/29	1

SOURCE

Kolderup.

1861.
29—30 januar, om natten, i Tønsberg. L. (ERDM.).

Erdmann.

1861.

Den 29—30 Januari. Ett starkt jordskalf, åtföljdt af dån, märktes natten mellan dessa dagar i *Tönsberg* i *Norge*. (Källan ej angifven.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861		Söderhamn	1861	1

SOURCE

Kjellén.

245. 1861. Söderhamn, lokalt. Erd. (s. 766).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861	24 June	Rinde	1861/6/24	1

SOURCE

Kolderup.

24 juni, kl. 11.55 fm. (?), Rinde i Sogn. L. (Th.).

Thomassen.

1861.

Rinde in Sogn. Juni 24., 11 Uhr 55 Minuten (Vormittags?). Zitternde Erschütterung in 1 Sec., die von einem hohlen Dröhnen wie von einem Wagen begleitet wurde.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861	3 Oct	Skudesnes	1861/10/3	1

SOURCE

Kolderup.

3 oktober, kl. 2 em., paa Skudesnes. L. (Th.).

Thomassen.

3. October, nachmittags 2 Uhr, Erdstoss zu Skudesnäs.
(Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861	29 Oct	Tusby	1861/10/29	1

SOURCE

Renqvist.

88. 1861. X. 29, Tusby, Nurmijärvi, Esbo.

»29 p. lokakuuta kuuluu Tuusulan, Nurmijärven ja Espoon tienoilla olleen sangen ankara maanjäristys» (Suomen Julkisia Sanomia, 1861, nr. 85).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861	15 Dec	Stehag	1861/12/15	1

SOURCE

Kjellén.

246. —, dec. 15, kl. 2 f. m. Stehag (vid Ringsjön). Erd.

Erdmann.

Den 14—15 December. Omkring kl. 2 på natten kändes i *Gunnaröd* och på andra ställen nära *Stehag* i *mellersta Skåne* en ganska betydlig, men kort jordstöt. (Dagl. Allehanda d. 27 Dec. 1861, efter Malmö Nya Alleh.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1861	18/20 Dec	Kalix	1861/12/18	1

SOURCE

Kjellén.

247. —, dec. 18/20 (endera natten). Kalix; V. Erd.

Erdmann.

Omkring den 18 eller 20 December. Under en natt vid ungefär denna del af månaden kändes så märkbara jordskakningar i *Kalix* (*Norrbotten*) att sängar tyckts lyftas och sänkas. Rörelserna iakttogos gå från vester till öster. (Norrbottenskuriren d. 4 Januari 1862.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1862	6/7 Jan	Unnaryd	1862/1/6	1

SOURCE
Kjellén.

Erdmann.

248. 1862, jan. 6/7, natten. Unnaryd (i öfre Nissadalen). Erd.

1862.

Den 6—7 Januari. Natten mellan dessa dagar förnams, vid *Unnaryd* och trakten deromkring i *Jönköpings län*, ett temligen starkt jordskalf, så att byggnaderna darrade och morgonen derpå en spricka af ett par hundra alnars längd fanns i den tillfrusna marken. (Jönköpingsbladet.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1862	23 Jan	Värmland	1862/1/23	1

SOURCE

Kjellén.

249. —, jan. 23. Södra Värmland (Kil, Kristinehamn). Erd.

Erdmann.

Den 23 Januari. Inom *Visnums* och *Kils socknar* i *Vermland* hördes flera ganska starka åskknallar, åtföljda af ett par lindriga jordstötar. — Äfven i närheten af *Kristinehamn* kändes samma dag ett par jordstötar. (Tidningsnotis från Kristinehamn.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1862	7-8 Feb	Blekinge	1862/2/7	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

250. —, febr. 7—8, natten. Västra Blekinge (Mörrum, Asarum); 4 knallar. Erd.

Den 7 Februari: »I enskilda bref berättas, att i *Mörrums socken*, belägen 1 mil från *Karlshamn*, förmärkts häftiga och tätt på hvarandra följande jordstötar, från kl. 7 på aftonen till kl. 4 följande dags morgon, hvilka voro så starka vid midnattstid, att å ett och annat ställe möblerna i husen flyttades från väggarne. Fyra hårda knallar läto höra sig, hvilka man tyckte komma ur sjelfva jorden. Marken remnade vid samma tillfälle på en fjerdedels mil, så att en spricka i densamma uppstod af 1 och 2 tums bredd.» — Natten mellan den 7:de och 8:de Februari observerades såväl i *Hästaryd* inom Mörrums socken, som i *Tararp* inom Asarums socken af *Blekinge län*, flera temligen hårda jordstötar, hvarefter på båda ställena iakttoges, att långa remnor uppkommit i jorden. På sistnämnda ställe lär för flera år tillbaka ännu hårdare jordstötar förmärkts, hvarefter äfven då observerats en längre spricka i jorden. (Källan ej angifven.)

Början af vintern 1862. Ett underjordiskt buller och dån hördes inom *Skurup socken* i *södra Skåne*, ej långt från Svaneholm. I en der belägen stor och temligen hög backe, Hyltaskogsbacken kallad, låter vid vissa tider, i synnerhet vintertiden under stark frost, ett underjordiskt buller och dån höra sig, hvilket liknar en aflägsen åska eller ett fjerran kanondunder. »Detta underjordiska dån har icke sedan 1855 och 1856 års vintrar låtit höra sig, förr än nu, under innevarande vinter, fast då i ringa mån vid några få tillfällen. Under först nämnda år (1855) hördes vid ett tillfälle vid midnatten detta buller så skarpt, att folket å angränsande ställen uppväcktes ur sin sömn och antog för gifvet, att antingen en mur kullfallit, eller några brunnar igenramlat.» (Ystads tidning i Februari 1862.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1862	9 Feb	Neder Kalix	1862/2/9	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

251. —, febr. 9. middag. Neder Kalix. Erd.

Den 9 Februari. Vid middagstiden märktes i och omkring *Neder Kalix* en temligen uthållande jordstöt beledsagad af ett åsklikt eller rullande buller. (Norrbottens-Kuriren.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1862	17 Dec	Uleåborg	1862/12/17	1

SOURCE

Renqvist.

89. 1862. XII. 17. kvällen, Uleåborg, Kuopio.

»Oulusta. Viime viikolla keskiviikko-iltana tuntui kaupungissamme kaksi maanjäristystä, josta huoneet paikoittain tärisivät ja huonekalut liikkuivat. Äkisti tulleen kovan pakkasen käsissä luultiin maan jossakussa paikassa halenneen ja tärinän tulleen. Viime sunnuntaina sanotaan myöskin ukkosen lyöneen tulta ja jyrisneen» (Oulun Viikko-Sanomia, 1862, nr. 51, Lauvant. 20 p. jouluk.). »Maanjäristystä on viime Joulukuun 17 iltana havaittu Oulussa parina eri kertana, niin että huone-kalut ovat liikkuneet. Täälläkin Kuopiossa sanovat moniaat noin samoina aikoina kello 10 paikoilla havainneensa maan järistyksen moista tärinää, huoneiden seinäin paukkaamista ja huonekalujen liikahtelemista» (Tapio, 1863, nr. 2).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863	23 Jan	Rinde	1863/1/23	1

SOURCE

Kolderup.

1863.

23 januar, kl. 2.17 em., langs begge sider av Sognefjorden fra Lærdal til Gulen. (TH.).

Reusch.

Sognefjorden 1863. 23de januar. 2.17 efterm. Paa begge sider af hele fjorden. (Thomassen).

Thomassen.

1863.

Rinde in Sogn. Januar 23., 2 Uhr 17 Minuten nachmittags. Heftige Erschütterung von W gegen O. Das Erdbeben wurde von Lärdal bis nach Gulen an der Mündung des Sognefjords zu beiden Seiten des Fjordes bemerkt. Kein Laut wurde gehört.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863	23 Jan	Rinde	1863/1/23	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

Felt from Laerdal to Gulen at the mouth of the Sognefjord. No noise.
Strong quake W. → E.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863	7 April	Skudesnes	1863/4/7	1

SOURCE

Kolderup.

7 april, ca. kl. 8 em., Skudesnes, Stavanger og Ekersund. IV. (Th. og Erdm.).

Reusch.

Skudenes—Egersund 1863. 7de april. **Ved 3-tiden efterm. Der er meddelelser fra Skudenes, den vestlige del af Stavanger, denne bys omegn og Egersund. (E. Erdmann i „Geol. fören. förh." B. 6. Stokh. 1882—83, s. 765, og Thomassen).**

Thomassen.

7. April, nachmittags 3 Uhr 12 Minuten. Erdstoss zu Skudesnäs.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Erdmann.

1863.

Den 7 April. I vestra delen af staden *Stavanger* (Norge), äfvensom på landet invid staden, kändes kl. 2,50 min. e. m. ett jordskalf, hvilket samma dag kl. 2,37 min. e. m. gaf sig tillkänna i *Egersund*, så häftigt att husen der skakades. (Post- och Inr. Tidn. 20 April 1863.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863-64		St. Michel	1863	1

SOURCE

Renqvist.

90. 1863—64, nyårstiden, St. Michel, kollektivuppgift.

»Uuden vuoden seuduissa jyrisi maa useampia kertoja. Mikä syy siihen lie ollunna. Muutamat luulivat, että maan pinta olisi halenna kylmästä, toiset taas arvelivat että se olisi ollut joku maantäräys» (Mikkelin Viikko-Sanomia, 1864, nr. 1).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863	30 April	Umeå	1863/4/30	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

252. 1863, april 30, kl. 3 f. m. Umeå, Bygdeå, Skellefteå. Erd.

Den 30 April. Klockan omkring 3 på morgonen kändes i *Skellefteå stad* och flera kringliggande byar ett föga häftigt jordskalf. (Tidningsnotis från Skellefteå.) — Samma jordskalf märktes kl. strax efter 3 på morgonen i och omkring *Umeå* samt på flera mils afstånd derifrån, t. ex. i *Bygdeå* (NO från staden). Det varade flera sekunder och var så starkt, att möbler i rum flyttades från sina platser och en icke riktigt igenlåst dörr »flög mot väggen.» — Ombord på ett i *Ratans hamn* liggande fartyg kändes skakningen med ungefär samma gungning, som svallvågorna af ett förbigående ångfartyg pläga åstadkomma på mindre farkoster, och en på isen utlagd kotting flyttades flera tum. (Umeåbladet.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863	23 June	Bergen	1863/6/23	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

23 juni, kl. ca. 4 fm., i Bergen og omegn. V. R. (Th.).

Am 23. Juni, ungefähr 4 Uhr morgens, erfolgte in und um Bergen ein ziemlich heftiges und andauerndes Erdbeben. Nicht nur leicht bewegliche Gegenstände, wie Flaschen und Gläser, sondern auch Bettstellen und Schränke wurden in eine stark zitternde Bewegung versetzt. Zu derselben Zeit wurde auch ein fernes, andauerndes Getöse gehört wie von vielen fahrenden Wagen.

Die Luft der letzten Tage war, trotzdem es geregnet hatte, sehr schwül gewesen, und die Temperatur war bis über + 20°.

(»Bergensposten« 25. Juli 1863.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1863	1 Sept	Beieren	1863/9/1	1

SOURCE

Kolderup.

1 september, fm., i Beieren. L. (Beierens pgds. kaldsbok).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1864	28 Feb	Anundsjö	1864/2/28	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

253. 1864, febr. 28, kl. 8 e. m. Anundsjö och grannsocknar (det inre Ångermanland); V. Erd.

1864.

Den 28 Februari. I *Anundsjö socken* i norra *Ångermanland*, nära kyrkan, märktes kl. 8 e. m. ett dofft underjordiskt buller, ungefär en minut, under jemn styrka från vester till öster, så att fönstren skallrade. Samma dån skall äfven hafva hörts i *angränsande socknar*, på flera mils afstånd. (Meddelande från Anundsjö till Dr E. SIDENBLADH 1864.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	24 March	Lindaas	1865/3/24	1

SOURCE

Kolderup.

24 mars, kl. ca.4 em., i Lindaas ved Bergen. Lyd. (Th.).

Thomassen.

Am 24. März, ungefähr 4 Uhr nachmittags, wurde zu Lindaas, unweit Bergen, ein heftiges Dröhnen gehört. Der Himmel war klar und die Luft ruhig. Dass dieses kein Donnergeroll war ist daraus zu schliessen, dass das Dröhnen an meilenweit von einander liegenden Stellen gleich stark war. Die Richtung war beinahe N—S. Zuerst wurde zweimal nacheinander ein Gekrach gehört. (Leute, die sich auf dem Felde in der Nähe des Gebirges befanden, glaubten zuerst, dass der Lärm von niederfallenden Steinen herrührte). Es trat eine kurze Pause ein; darauf erfolgte wieder ein lautes Rollen.

(»Bergensposten« 16. April 1865.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	1 May	Sognfjord	1865/1/5	1

SOURCE

Kolderup.

1 mai, kl. ca. 1.51 em., sydsiden av Sognefjorden paa strækningen Ortnevik—Fresvik. R. (TH.).

Reusch.

Sydlige Norge 1865 1ste mai. **Kl. 2.04 efterm. Yderpunkterne, hvorfra man har efterretning, er Kristiansund N., Flekkefjord og Verp ved Drammen. I Flekkefjord synes jordskjælvet at have været svagt. Der foreligger endvidere meddelelser fra Soggendal, Egersund, Birkrem, Stavanger, Kinservik, (i Stavanger domkirke og Kinservik kirke var der gudstjeneste, flere leb ud gjennem derene, nogle endog gjennem vinduerne), Haugesund, Bergen, Solvorn i Sogn. (Thomassen. Cnf. „Naturen", 1877, s. 118, Vibe, „S. Bergenhus amt", s. 237.)**

Thomassen.

Rinde in Sogn. Mai 1., 1 Uhr 51 Minuten nachmittags. Eine zitternde Erschütterung $^1/_2$ Scc. lang von W gegen O. Der Stoss wurde nicht an der nördlichen Seite des Fjordes, sondern nur an der Südseite zu Fresvik, Vik, Ortnevik und Rinde bemerkt.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	1 May	Sognfjord	1865/5/1	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

Trembling movement from W.→E. lasting ½ second. Not felt on the northern side of the fjord, but only on the southern.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	31 Jan	Bergen	1865/1/31	1

SOURCE

Kolderup.

1865.

31 januar, kl. 9¾ em., i Lindaas ved Bergen. L. (Th.).

Thomassen.

1865.

Am 31. Januar, 9¾ Uhr abends, erfolgte zu Lindaas (Bergen) eine schwache Erschütterung, die von einem starken und andauernden unterirdischem Getöse, das von S nach N zu gehen schien, begleitet wurde.

Die Luft war heiter und still.

In der vorhergehender Woche wurde eines Morgens, ungefähr 5 Uhr, ein ähnliches Getöse gehört. Doch erfolgte kein Erdbeben.

(»Bergensposten« 16. April 1865.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	31 Jan	Bergen	1865/1/31	2

SOURCE

Bergens-
posten
1865/2/2

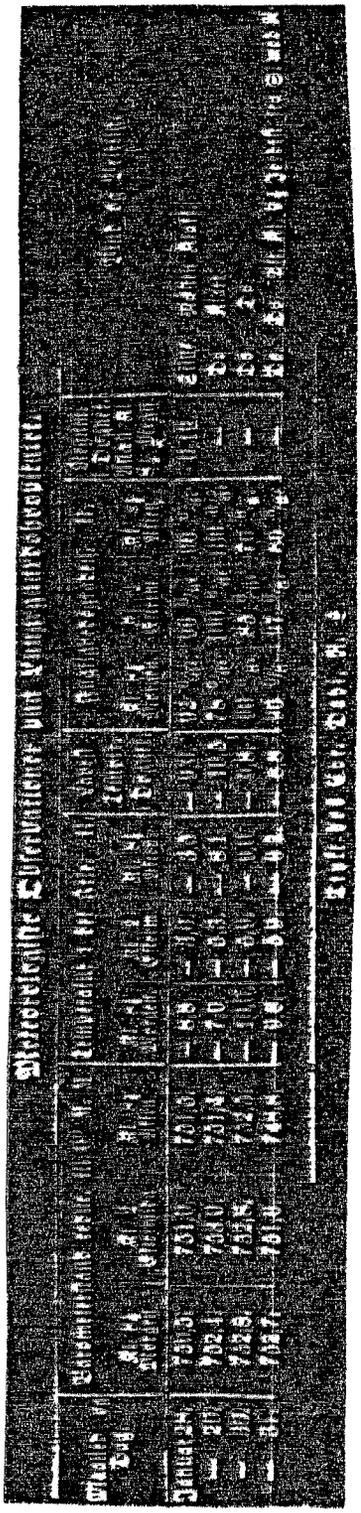

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	1

SOURCE

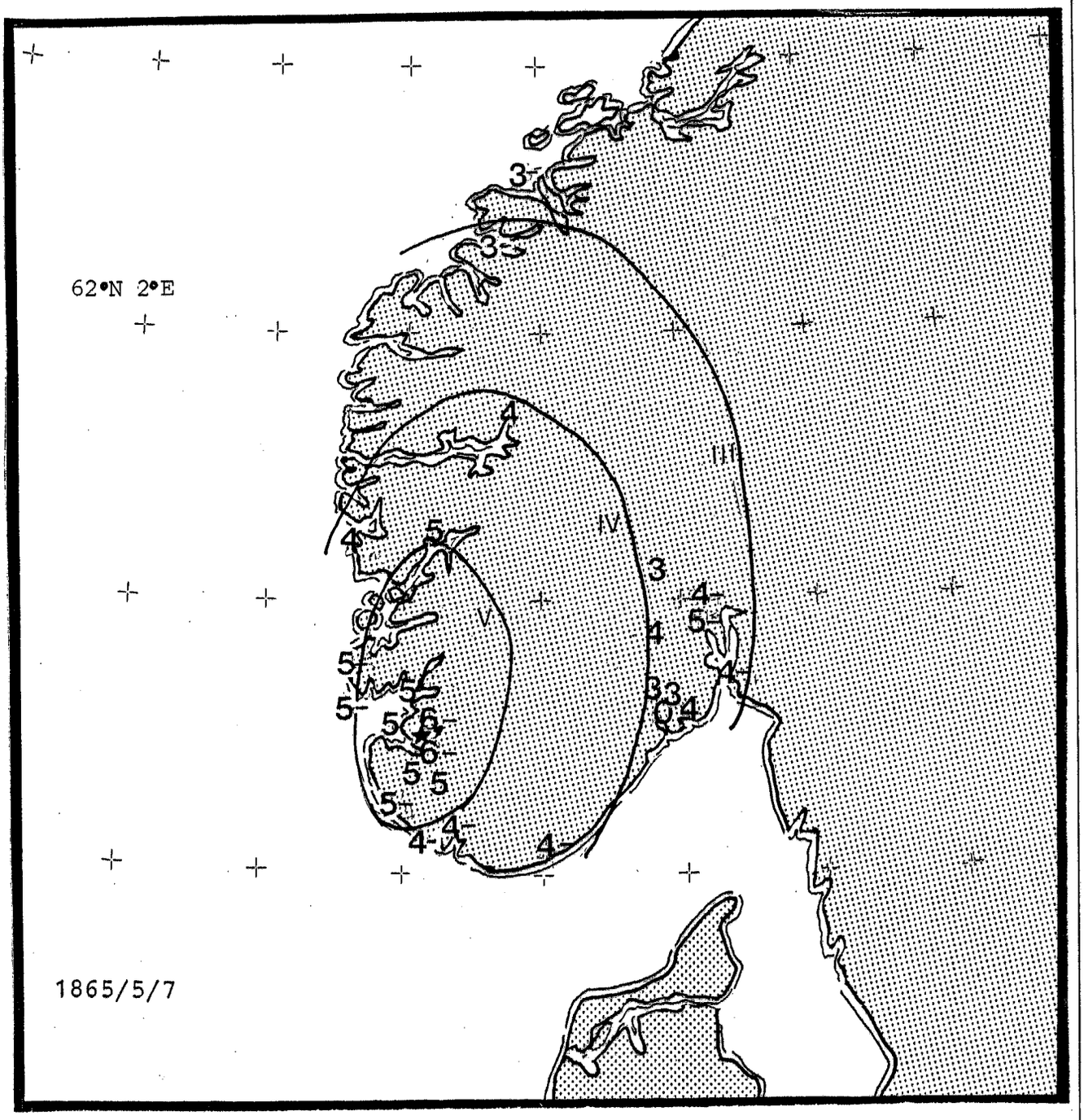

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	1

SOURCE

Kolderup.

7 mai, kl. 2.04 em., store dele av det sydlige Norge fra Kristiansund i nord til Flekkefjord i syd og Drammen i øst. IV—VI. St. (Th.).

Jordskjælvet den 7 mai 1865. Kl. ca. 2 em. merkedes over store dele av det sydlige Norge en jordrystelse, hvis utbredelse vil kunne sees av kartet fig. 2. Desværre er meddelelserne forholdsvis faa. Det nordligste sted hvorfra beretninger haves, er Kristiansund, N., det østligste er Drammen og omegn, det sydligste Flekkefjord I det hele har man kun beretninger om at rystelser er merket paa følgende steder: Kristiansund, N., Solvorn, Bergen, Kinservik, Haugesund, Skudesnes, Stavanger, Ekersund, Bjerkreim, Soggendal, Flekkefjord og Drammen.

Thomassen.

Den 7. Mai, 2 Uhr 4 Minuten nachmittags, wurde zu Stavanger ein Erdbeben bemerkt.

Zuerst kam ein ziemlich starker Stoss, dem ein paar unbedeutende folgten, und endlich eine rollende Bewegung, die von einem Laute wie von fernem Donnergerolle begleitet wurde.

Der Barometer zeigte keine Veränderung.

Die Witterung war übrigens ganz wie den Tag vorher: der Himmel wolkig, und die Temperatur niedrig.

Die Erschütterung scheint am heftigsten gegen S und O gewesen zu sein. Man kann sich von der Stärke einen Begriff machen wenn man hört, dass die Leute, die eben in der Hauptkirche dem Gottesdienst beiwohnten, in solchem Grade erschracken, dass mehrere nach den Thüren und einige sich sogar durch die Fenster hinaus stürzten, wodurch etliche zu Schaden kamen.

Auch zu Haugesund wurde ein ziemlich heftiges Erdbeben bemerkt.

Es wurde von einem hohlen Dröhnen, das in der Richtung von N—S zu gehen schien, begleitet. Die Zeit wird zu »beinahe 2 Uhr« nachmittags angegeben.

In Bergen wurde dieses Erdbeben 2 Uhr 3 Minuten nachmittags bemerkt. Die Richtung der Erschütterung war von S gegen N. Das Erdbeben war ziemlich stark und von einen dumpfen Dröhnen, gleich einem fernen Donnergerolle, begleitet. Die Fensterscheiben klirrten, die Thüren sprangen auf, in den Zimmern bewegten sich die Möbel sichtbar wellenförmig und das an der Wänden der Küchen hängende Geschirr stiess gegen einander an.

Die Erschütterung dauerte beinahe 1 Minute, das Dröhnen ungefähr 2 und wurde sehr weit gehört.

Der Verfasser dieses Verzeichnisses erinnert sich, dass er eben mit Lesen beschäftigt war. Der Tisch bewegte sich da so heftig, dass das Lesen unmöglich wurde.

In Soggendal (Jäderen) wurde dasselbe Erdbeben als eine ziemlich heftige Erschütterung um 2½ Uhr bemerkt. Die Richtung war von W—O und die Bewegung scheint schwächer an der W-Küste als weiter im Lande hinein gewesen zu sein. An mehreren Orten sprangen Thüren und Fenster auf. Das Getöse war dem heftigen Rollen eines Wagens gleich. Am Barometer wurde kein Sinken bemerkt.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	2

SOURCE

Thomassen.

(»Bergensposten« Mai 11. und 18., 1865.)

Die Erschütterung wurde auch zu Skudesnäs um 2 Uhr nachmittags bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

In Egersund hörte man zu derselben Zeit ein Getöse und bemerkte eine ziemlich heftige Bewegung in der Richtung O nach W.

Dasselbe wird auch aus Birkrem berichtet.

Von Egersund wird an Prof. Kjerulf geschrieben, dass der Laut so stark war wie von einer Reihe Artillerie-Wagen, die auf dem Pflaster fahren. Das Getöse war ziemlich andauernd und ging in der Richtung SO—NW.

Aus Flekkefjord wird geschrieben: Gestern (Mai 7), ungefähr 2 Uhr nachmittags, wurde hier eine nicht unbedeutende Erschütterung bemerkt. Sie war nicht an allen Stellen von gleicher Stärke. Die Richtung der Bewegung war von S nach N.

Die Erschütterung wurde auch zu Christianssund verspürt.

Auch in Solvorn (Sogn) bemerkte man das Erdbeben. Die Richtung scheint auch hier SO–NW gewesen zu sein. Dreimal hörte man das Dröhnen und bemerkte auch drei Erschütterungen, die so stark waren, dass die Wände krachten.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	3

SOURCE

Helland.

At Kinservik, plaster came off the walls of the church.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	4

SOURCE

Stavanger Antst. 9/5/1865.

People rushed out of the Cathedral in the middle of Communion, it was also very powerful in Lysefjord.

Stavanger Antst. 15/5/1865.

Also felt in Soggendal. W.→E., and was more powerful inland than on the coast. Doors and windows burst open and a rumbling noise was heard.

Stavanger Antst. 17/5/1865.

S.→N. in Bergen. Accompanied by a dull rumbling like thunder. Furniture moved in a wave-like motion. The tremor lasted one minute, and the droning for two.

c.f. Stavanger Amtstidende, 15 May: Two weak quakes felt in Drammen 10 May, with an interval of a few minutes. N.→S. The second tremor was the stronger. Paintings shook on the walls and doors burst open. People panicked in Bragernces church.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	5

SOURCE

Correspondenten, (Skien), 9/5/1865.

— Ifvigte Søndags Eftermiddag Kl. 2¼ havde Flere paa forſkjellige Steder heri Byen lagt Mærke til et temmelig ſtærkt Jordſkjælv i Retningen fra Nord mod Syd. Huſene ryſtede meget ſtærkt, og der hørtes et Drøn. I Porsgrund ſkal man ogſaa ſamtidigen have mærket denne Jordryſtelſe.

Stavanger Antst, 9/5/1865.

Sandnæs 8de Mai. (Korreſp.) Igaar Eftermiddag Kl. 2 15′ følтes her en ikke ubetydelig Jordryſtelſe, ſom varede nogle Sekunder. Roſtelſen begyndte i en hurtig Zittren, men blev efterhaanden mere langſom, indtil den aldeles ophørte. Den ryſtede Huſene ſtærkere end nogen af de ſværeſte Storme, ſom i Mands Minde har hiemſøgt disſe Egne.

Jelſe 7de Mai. (Korreſp.) Idag Eftermiddag Kl. omtrent 2¾ mærkedes paa Jelſe Præſtegaard og omliggende Gaarde et nalmindeligt ſtærkt Jordſkiælv. Et ſtærkt Brag hørtes, og Roſtelſen var ſaa ſtærk, at alle rørlige Gjenſtande i Værelſerne bevægedes. Man troer, at Ryſtelſen varede omtrent ½ Minut.

Søndag Eftermiddag Kl. 2, 10′ mærkedes flere temmelig ſtærke Jordryſtelſer. Der holdtes netop Gudstjeneſte i Domkirken, ſom var overfyldt af Tilhørere, og Stedets foraarſagede en ikke liden Skræk og Forvirring blandt den forſamlede Mængde. Folk begyndte at ſtrømme ud for at underſøge hvad det var, og da Trængſlen var meget ſtor i Gangene, var der Enkelte, ſom banede ſig Udgang gjennem Vinduerne. Ingen kom dog, ſaavidt vides, til ſønderlig Skade. Efter nogen Tid begyndte Orgelet at ſpille og Gudstjeneſten kunde atter fortſættes. Det var en ſtor Lykke, at Folk lod ſig berolige af de mere Beſindige; havde man fortſat med at ſtyrte ud, ſaaledes ſom man begyndte, kunde visſelig Ulykken være bleven uberegnelig ſtor. — Vi have idag talt med Folk fra Lyſefjorden, og disſe berette, at Jordryſtelſen ogſaa der var meget ſtærk. Det ſamme ſkal have været Tilfældet i Bergen, ligeſom det af nedenſtaaende Korreſp. erfares, at Jordſkjælvet var ſtærkt baade i Sandnæs og Jelſe.

SOURCE

Egersunds-posten, No.35, 10/5/1865.

Sidstleden Søndag nd paa Ostermiddagen fornam man her i Byen et Drøn og derefter et temmelig stærkt Jordskjælv i Retning fra Øst mod Vest.

— Igaar omtrent Kl. 2 Eftm. mærkedes her en ikke ringe Jordrystelse. Den var ikke lige stærk i alle Huse, idet paa enkelte Steder klirrede Møbler og Blomsterpotter, medens der paa andre ikke fornemmedes, men kanske rettere observerede den ikke. Rystelsen kom fra Syd og gik mod Nord. I Christianssand fornam man ogsaa Rystelsen og i Stavanger havde den nær fremkaldt en Ulykke, idet Folk i Kirken bleve forskrækkede derved.

— Inat var flere Marker belagte med Rimfrost.

Haugesund den 19de Mai. Søndag Eftermiddag henimod Kl. 2 spordes her en temmelig stærk Jordrystelse, ledsaget af et hult Drøn, som syntes at gaa i Retning fra Nord til Syd. (Karmsundsposten.)

Ringeriges Ugeblad, No.19, 11/5/1865.

Hønefos

Sidste Søndag, Eftermid. Kl. 2½, bemærkedes her paa Stedet og i Omegnen en ikke ubetydelig Jordrystelse. Vinduer, Døre og Kakkelovne klirrede og en Bevægelse i Meublementet spordes. Rystelsen, som for Enkelte endog skal have voldt stor Skræk, varede imidlertid kun kort.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	7

SOURCE

Adresse-avisen for Brevig, Stathelle og Langesund, No.37, 10/5/1865.

— Laurvigs Blad meddeler under 9de Mai at sidstleden Søndag Kl. 2, 25′ Eftermiddag bemærkedes saavel der som i Byens Omegn en ikke ubetydelig Jordrystelse, der vedvarede henved 2 Minuter, gik fra Vest mod Øst og ledsagedes af den sædvanlige Ramlen som af kjørende Vogne. Netop paa samme Tid vil man ogsaa her i Brevig have bemærket noget lignende. I Skien om paa samme Tid vides ikke ligesom i Christiansand skal man have følt en temmelig stærk Jordrystelse.

Jarlsberg og Laurvigs Antst. 10/5/1865.

Laurvik den 10de Mai.
I Søndags Eftermiddags mærkedes her og i Omegn en ikke ubetydelig Jordrystelse.

Hedemarkens Antst. No.38, 10/5/1865.

Søndag Middag Kl. 2, 20 Min. mærkedes over hele Drammen en svag Jordrystelse, der gjentog sig nogle Gange med et Par Minuters Mellemrum. Stødene, der lod til at gaa i Retningen fra Nord mod Syd, var af forskjellig Styrke paa de forskjellige Steder; heftigst skal det have været i Bragernæs Bydele, i Strøget fra Kirken og til Grønnegaden samt paa Langen. Det høieste Sted var det skarpeste. Skibsrederne paa Bragernæs saavel som flere Steder i forskjellige Retninger, og i nogle Huse sprang endog Dørene op. I Bragernæs Kirke, hvor netop Konfirmanterne stode om Alteret, opkom en panik Skræk blandt den talrigt forsamlede Menighed; Alle styrtede mod Udgangen. Støiten og Forvirringen tiltog indtil Præsten fra Kordøren tiltalte de forskrækkede og mindede dem om, at "Gud lever endnu".

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/6	8

SOURCE

Christiania Avertissementsblad, 13/5/1865.

Om Jordskjælvet i Søndags skrives fra Drammen den 8de Mai: Igaar Kl. 2. 20, mærkedes her i Byen og Omegn et temmelig stærkt Jordskjælv, saa Møbler bandsede, Kaffekjemker skjalv, og Vandet i en Karaffel kom i en forholdsvis stærk Bevægelse. Da der samtidig formedes Konfirmation, var Kirken under Stedet næsten fuld med Mennesker; idet nogle kort efter forlod Kirken, gav dette Anledning til en temmelig Bevægelse blandt de Kirkesøgende, der endte i nordentlig Flugt, hvorved Skade paa Liv og Lemmer letteligt kunde være afstedkommet, men som dog nogenlunde betimelig standsedes uden farligere Følger, end at en Del Mennesker udenfor Kirkedøren faldt overende mellem hinanden og endel Kjoler revnes istykker. Under Rystelsen bortes det i Kirken, som om de udenfor holdende Vogne pludselig vare komne i stærk Bevægelse, men af samtlige Kudske var der kun een som havde mærket noget. Kort efter iagttoges Barometret af staa paa 28"6‴ og at være steget 3‴ siden den foregaaende Aften.

Dr. Tid. har følgende Korrespondance fra Lier: Idag den 27de Mai Kl. 1½ bemærkedes en Jordrystelse paa flere Gaarde i Lier, der antagelig varede ½ a 2 Minuter. I Begyndelsen var Rystelsen saa stærk, at Alt i Husene rystede, Kakkelovnenes Gitterdøre klirrede meget stærkt, og mindre Knagen og Bragen hørtes i Husenes Vægge og Tag. Efterhaanden aftog imidlertid dens Styrke, indtil den kun mindre, letbevægelige Ting klirrede.

Jarlsberg og Laurvigs Antst. No44, 20/5/1865.

Fra Høgsfjord ved Stavanger have vi modtaget følgende Meddelelse: Omtrent ½ Time efter endt Gudstjeneste, medens Almuen endnu var samlet ved Hovedkirken, Søndag den 7de Mai, mærkedes et stærkt Jordskjælv. Det varede vist ikke mere end et Minut, men det var meget stærkt. En ung rask Karl, som stod ude paa en Eng, holdt endog paa at falde baglænds. En Lampe, som hængte under Loftet i en Stue nær ved Kirken, bevægedes frem og tilbage, som naar man ringer paa en Klokke. Der fulgte en stærk Larm med Jordskjælvet. Det gik fra Øst mod Vest. Veiret var gódt; en svag nordlig Vind. Klokken var mellem 2 og 3. (Aftbl.)

Postbud. 27/5/1865.

— Søndag Eftermiddag den 7de Mai har en temmelig stærk Jordrystelse været sporet over en stor Del af det sydlige Norge. Saaledes skrives fra Drammen: Søndag Middag den 7de Mai Kl. 2, 20′ mærkedes over hele Drammen en Jordrystelse, der gjentog sig tvende Gange med et Par Minuters Mellemrum. Stødene, der lod til at gaa i Retning fra Nord mod Syd, var af

forskjellig Styrke paa de forskjellige Steder; heftigst skal det have været i Bragernæs Baggade, i Strøget fra Kirken og til Gethergaden samt paa Tangen. Det sidste Sted var det stærkeste. Skilderierne paa Væggene sattes paa flere Steder i svaiende Bevægelse, og i nogle Huse sprang endog Dørene op. I Bragernæs Kirke, hvor netop Konfirmanterne stode om Alteret, opkom en panisk Skræk blandt den talrigt forsamlede Menighed; Flere begyndte i Forstrækkelsen at raabe Brand; Alle styrtede mod Udgangen, Steinen og Forvirringen tiltog, indtil Præsten fra Korderen tiltalte de Forskrækkede og mindede dem om, at „Gud lever endnu."

I Lister og Mandals Amtstidende skrives den 13de Mai: Søndag Eftermiddag Kl. 2, 10′ mærkedes flere temmelig stærke Jordrystelser i Stavanger. Der holdtes netop Gudstjeneste i Domkirken, som var overfyldt af Tilhørere, og Stødene foraarsagede en ikke liden Skræk og Forvirring blandt den forsamlede Mængde. Folk begyndte at strømme ud for at undersøge hvad det var og da Trængselen var meget stor i Gangene, var der Enkelte, som banede sig Udgang gjennem Vinduerne. Ingen kom dog, saavidt vides, til synderlig Skade. Efter nogen Tid begyndte Orgelet at spille og Gudstjenesten kunde atter fortsættes. Det var en stor Lykke, at Folk lod sig berolige af de mere Besindige; havde man fortsat med at styrte ud, saaledes som man begyndte, kunde visselig Ulykken være bleven uberegnelig stor. — Vi have idag talt med Folk fra Lysefjorden, og disse berette, at Jordrystelsen ogsaa der var meget stærk. Det samme skal have været Tilfældet i Bergen, ligesom det erfares, at Jordskjælvet var stærkt baade i Sandnæs og Jelse.

Mærkeligt nok berettes fra Frankrige om et forfærdeligt Uveir, som har raset Søndag den 7de, samme Dag, som man her i Landet spurde Jordrystelsen. I Cambray var Stormen skrækkelig, og i Cateau begyndte det at regne med saadan en Hestighed, at alle Gader i Løbet af ti

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	10

SOURCE

Postbud.
27/5/1865.

Minutter lignede Stromme. I en Gade steg Vandet 3 Fod høit. Ved „Vend'huile-broen" faldt Hagelen i saadan Mængde, at Elven stoppede, og at man kunde gaa tørskoet over som paa et Isbjerg. I Aisne, Calelet og Bohain har Hagelen knust alle Vinduesruder og slaaet Tagdækningen istykker. Den af Hagel og Oversvømmelse foraarsagede Skade angives til henimod 2 Millioner Franks.

Bergensposten,
11/5/1865.

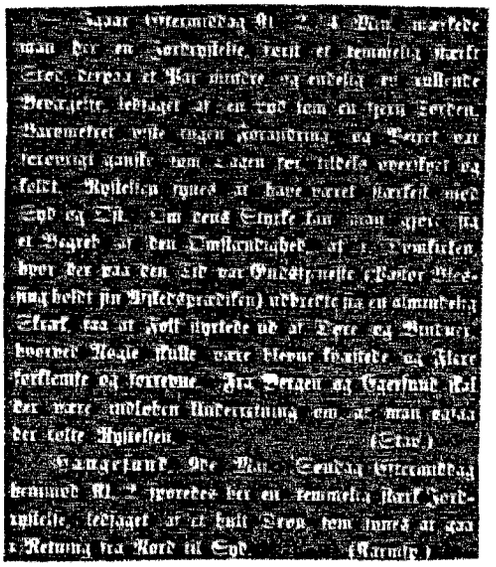

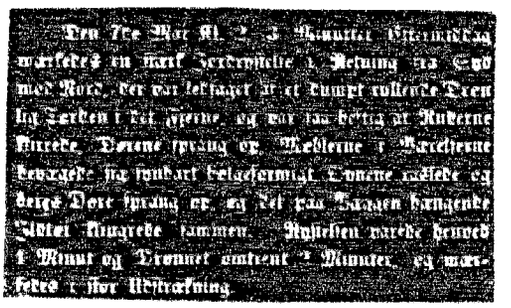

Morgenbladet,
No.129,
11/5/1865.

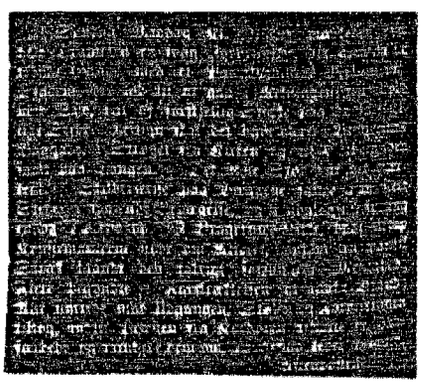

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	11

SOURCE

Morgenbladet,
13/5/1865.

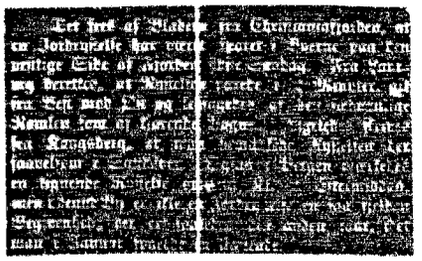

Kristiansands
Stib.
13/5/1865.

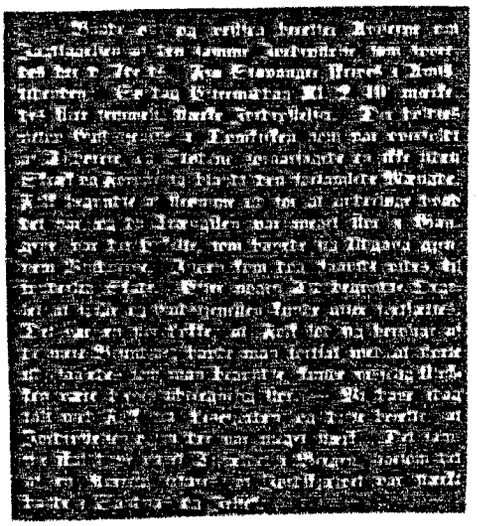

Romsdals Bud.
No.40,
18/5/1865.

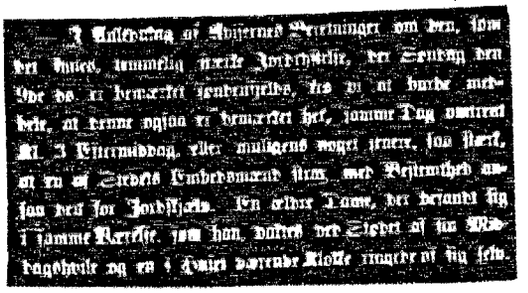

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1865	7 May	S. Norway	1865/5/7	12

SOURCE

In the Northman's Land.

A.M. Ferry-man, Sampson, 1896

To the east of the entrance to the Sörfjord is the little inlet known as Kinservik, at whose furthest end the white walls of the old stone church, with its background of mountains and dark pine forests, can be seen at a considerable distance. Close by the foundations of the ancient buildings, the Kjinse Elv, which flows down from the numerous mountain lakes, throughout the length of the beautiful Husedal, empties itself into the sea. On several occasions the proximity of the river has been a source of great danger to the old church, and in 1743 it was very nearly swept away by a sudden flood, which laid waste half the church farm and washed hundreds of coffins and corpses out of the churchyard. There is a story told of one of these corpses which is rather remarkable. A man from Djönne (a little place on the northern shore of the main fjord close to the borders of Eidfjord) had been recently buried at Kinservik; his body was washed up and carried across the water to his old home, where his widow recovered it; she thereupon went to the expense of a second funeral feast and another burial of her lamented husband. In later times the church has been in peril also, for on Sunday, May 7, 1865, an earthquake occurred during morning service, and terrified the members of the congregation, who expected every moment to be buried in the ruins of their place of worship. The first shock, one who was present tells me, was felt in the middle of the prayers, and the building swayed from side to side, plaster falling off the walls and cracks opening. A panic seized the congregation, and, amidst shrieks and groans, everyone sought the door, those in the gallery leaping in their terror down into the body of the church. Shock followed shock, and the church was considered doomed; but so solid were its walls that it suffered little damage, and when all was over, the priest, who all the while had stood calm and unmoved in the pulpit, recalled the congregation, and preached them a sermon about the certainty of death and the uncertainty of life which left not a dry eye in the church.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	26 Jan	Haga	1866/1/26	1

SOURCE

Kolderup.

1866.

26–27 januar, om natten, paa Haga st. paa Romerike. (Stations-mesteren paa Haga).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	1

SOURCE

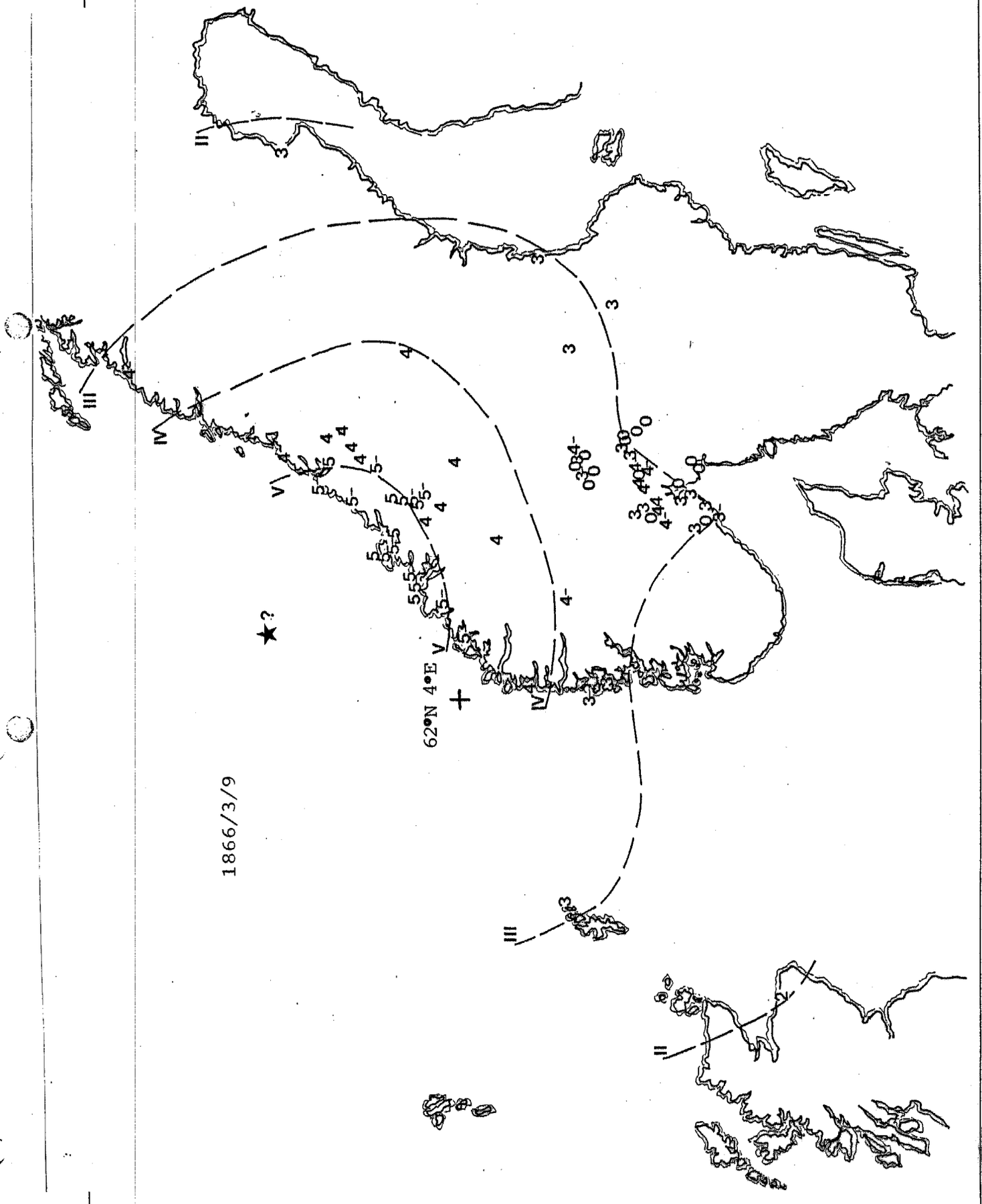

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	1

SOURCE

Kolderup.

9 mars, kl. ca. 2 fm., fra Bodø i nord til Langesund i syd og til Bergen og Skudesnes i sydvest. (Ogsaa merket over store dele av Sverige, samt paa Shetlandsøerne). St. (Th.).

Jordskjælvet den 9 mars 1866. Dette jordskjælv følles kl. ca. 1.40 fm. over den midtre del av den Skandinaviske Halvø og paa Shetlandsøene. Utbredelsen vil kunne sees av fig. 3. Det nordligste sted hvor skjælvet er iagttat, er Bodø, de østligste Sollefteå (ikke Skellefteå som feilagtig angis av KJERULF) og Söderhamm; mot syd har det strakt sig til Langesund og Skudesnes og mot vest til Shetlandsøene. Jeg har gjennemgaat det materiale som KJERULF i sin tid samlet om dette jordskjælv, og ved at avsætte paa et kart den styrke som jordskjælvet har hat efter Rossi-Forels skala, er jeg kommet til det resultat, at man kan avgrænse et epicentralt felt, hvor styrkegraden gjennemgaaende har været mindst V, og som omfatter store dele av Trondhjems stift Inden dette felt er der igjen en sone som fra Kristiansund strækker sig henimot Trondhjem, hvor styrkegraden leilighetsvis gaar op til VIII, et felt som desværre paa grund av altfor faa meddelelser ikke kan avgrænses nøiagtig. Paa kartet fig. 3 er begge disse soner avsat saa godt det har latt sig gjøre; grænserne er betegnet med resp. V og VIII. Bemerkelsesværdig er det at styrkegraden

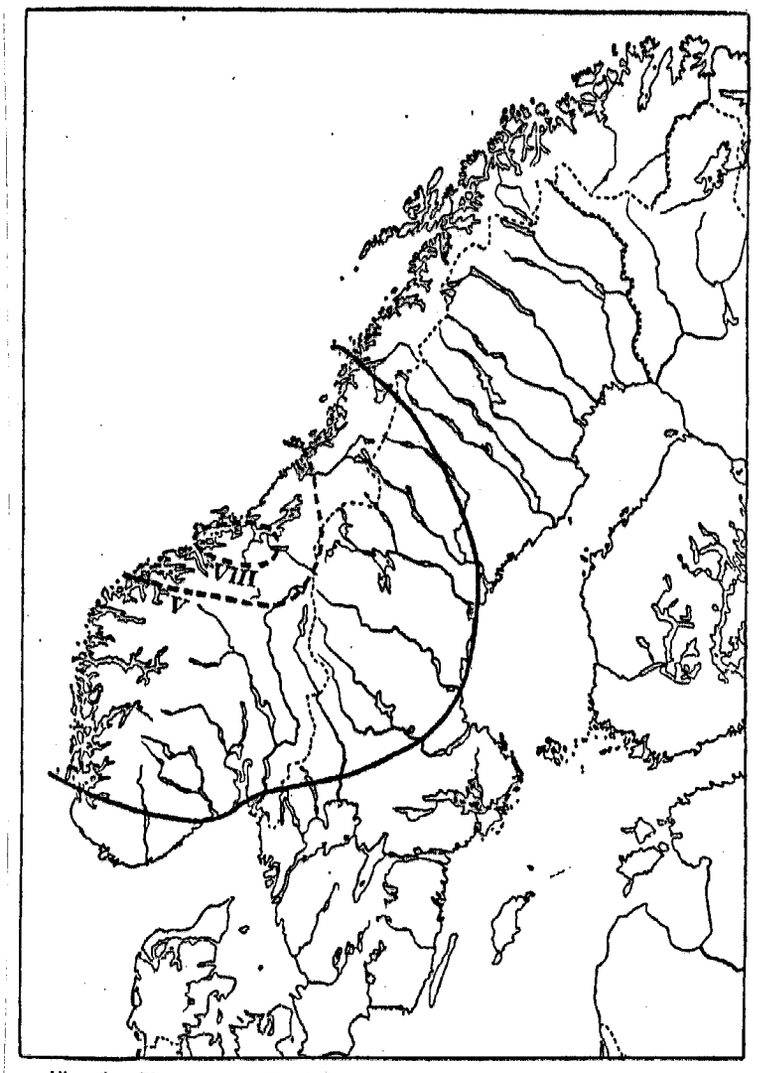

Fig. 3. Kart over utbredelsen av jordskjælvet den 9 mars 1866.

SOURCE

Kolderup.

i strøket omkring Kristianiafjorden gjennemgaaende er høiere end man skulde vente i et strøk, der ligger saa langt ute i periferien. Ved at betragte kartet ser man ogsaa hvorledes sydgrænsen gjør en bøining sydover netop ved dette strøk. Man kunde fristes til at anta at da jordskjælvsbølgerne fra de centrale dele av utbredelsesomraadet naadde strøket omkring Kristianiafjorden, fandt de her en moden spænding som utløstes. Lignende forhold kjendes jo fra de store skjælv ute. Desværre er materialet for ufuldstændig til at man kan slutte noget med sikkerhet.

Kjellén.

*[254.] 1866, mars 9, efter midnatt. Norrland (Sollefteå, Söderhamn, Säter, Mora, Jämtland); sekundärt från Romsdals amt eller hafsbottnen utanför (total utbredning Sollefteå—Shetland, Bodö—Langesund, minst 3/4 mill. kvkm). Erd.[23]

Reusch.

Den midterste del af den skandinaviske halvø 1866 9de marts.

Jordskjælvet merkedes paa kysten af Romsdals amt omkring kl. 1.40 form. Det naaede mod ne. til Bodø, mod e. til Sollefteå[1], Söderhamn ved den botniske bugt og Säter, se. til egnen ved Kristiania, s. til Langesund, sv. Bergen, v. Shetlandsøerne. Den største del af Kristiansands stift har været uberørt. Kjerulf, som har behandlet dette jordskjælv (Forh. i Vid.-Selsk. i Chr. Aar 1866, Chr. 1867, s. 157—176, og „Naturen", 1876, s. 113) mente, at det havde sit udgangspunkt et sted i havet udenfor Kristiansund N. Han slutter dette af angivelserne angaaende tiden og de retninger, hvori iagttagerne syntes, at jordskjælvet bevægede sig. Ved at gjennemlæse de af Kjerulf meddelte efterretninger vil man imidlertid se, at der er adskillig usikkerhed netop om tid og retning; endvidere har det vist sig ved senere jordskjælv, hvor der har foreligget et meget rigere materiale, at tids- og retningsangivelserne i almindelighed er svært lidet at bygge paa til nøiagtige bestemmelser. I Bergens stift er der fra steder indenfor den ydre kystrand kun en meddelelse, nemlig fra Lærdalsøren. I Romsdals amt er der udenfor kysten kun oplysninger fra Veblungsnes, og endelig er kun to meddelelser fra de store dale paa Østlandet, nemlig fra Domaas paa Dovre og Fron længer nede i Gudbrandsdalen. Vil man lægge vægt paa jordskjælvets styrke for at søge dets udgangssted, da udhæver sig Trondhjem og egnen nærmest i syd derfor for, uden Romsdalskysten. Med det forhaandenværende materiale tør man vel neppe gaa videre i det enkelte end at søge jordskjælvets udgang i Romsdals amt og omgivende strøg.

[1] Ikke Skelleftoå i Vesterbotten, som Kjerulf angiver. Se Erdmann, „Geol. fören. förh.", B. 6. s. 766.

1866.

In der Nacht vom 8 zum 9 März erfolgte ein weitgestrecktes Erdbeben auf der skandinavischen Halbinsel.

Dieses Erdbeben betreffend hat Professor Kjerulf Nachrichten gesammelt, welche er in »Forhandlinger i Videnskabsselskabet i Christiania Aar 1866« mitgeteilt hat. Aus dieser Abhandlung wird hier folgendes angeführt:

Die äussersten Grenzen des Erdbebens sind:

Gegen N: Bodö und Skelefteå,
— O: Söderhamn,
— SO: Gehöfte ungefähr 1 Meile SO von der Eisenbahnstation Fetsund,
— S: Langesund,
— SW: Bergen, und
— W: Der Leuchtturm Fluggarock an der Nordseite der Shetlandsinseln.

Der Abstand zwischen den äussersten Punkten ist von Bodö bis Langesund ca. 130 geogr. Meilen, und von Skelefteå bis Shetland ungefähr 160 geogr. Meilen.

Sucht man nach einem Orte, der eine centrale Lage in diesem so abbegrenzten Raume hat, wird dieser Punkt in der Nähe von Christianssund sein.

Wenn man auf die Heftigkeit der Bewegung Rücksicht nimmt, muss man deswegen annehmen, dass Christianssund, Veblungsnäs und Trondhjem verhältnissmässig nahe dem Ausgangspunkte der Bewegung liegen.

Schliesst man aus den Nachrichten, die rücksichtlich der Zeit zuwege gebracht sind, muss man annehmen, dass Christianssund und der Leuchtturm Kvitholmen beide verhältnissmässig dem Ausgangspunkte am nächsten liegen.

Schliesst man ferner aus den Richtungen in denen, teils der Laut der Bewegung angegeben wird, teils etliche Gegenstände herunter gefallen, Thüren aufgesprungen oder einzelne Spalten aufgerissen sind, da muss man gleicherweise annehmen, dass der Ausgangspunkt der Bewegung irgendwo in der Nähe und westlich von Christianssund zu suchen sei.

Das Erdbeben traf in Christianssund am 9. März 1 Uhr 45½ Minuten morgens ein.

Werden die übrigen Zeitangaben auch zu der Zeit Christianssunds hingeführt, bekommt man folgende Zeitangaben für den Eintritt des Erdbebens:

Christianssund	1 Uhr	45½ Minuten	morgens
Shetland (Fluggarock)	1 —	51½ —	—
Florö	1 —	55 —	—
Bergen	2 —	9 —	—
Röraas	2 —	15 —	—
Söderhamn	2 —	52 —	—

Das Erdbeben scheint ein centrales gewesen zu sein.

Der grösste Teil des Erschütterungskreises mit dem Ausgangspunkt liegt folglich draussen im Meere.

Von dem supponierten Ausgangspunkte in der Nähe von Christianssund und nach Christiania ist die Bewegung mit einer Schnelligkeit von 6⅔ Meilen in der Minute gegangen.

Thomassen.

Das Getöse ist in der Regel der Bewegung selbst beim Eintrittsaugenblicke gefolgt.

Die Dauer des Erdbebens ist allen zuverlässigen Nachrichten zufolge ganz kurz, höchstens ein paar Minuten gewesen. An mehreren Stellen, sowohl in der Nähe, als dem supponierten Ausgangspunkte ferner, hat man die Wellenbewegung oder den Stoss zwei- oder dreimal verspürt. Von allen Stellen in der Nähe des supponierten Ausgangspunktes wird ausdrücklich gesagt, dass man keinen Stoss, aber eine heftig wellenförmige Bewegung gefühlt habe. Dagegen wird von einigen ferneren Stellen von »Stössen« gemeldet.

Man könnte gegen die Lage des Ausgangspunktes gegen W einwenden dass wir in den Nachrichten keine deutliche Spuren von der gewaltigen Wasserwelle finden, die notwendigerweise und namentlich nach dem Erdstosse eintreffen sollte. Hierzu könnte man nun erstens erwidern, dass der Stoss auf dem Meere in der Nähe von Christianssund und Trondhjem wie ein Ansegeln gefühlt worden ist und zweitens scheint man die Wasserwelle in Molde selbst bemerkt zu haben.

Der Zeitunterschied war übrigens hier, in der Nähe des Ausgangspunktes nur gering und die Wasserwelle kann daher der Beobachtung entgangen sein. Endlich muss bemerkt werden, dass die Welle, wenn sie sich der Küste entlang fortpflanzen sollte — durch die zahlreichen Einschnitte gebrochen wurde, und dass sie so geschwächt in der Nacht unbemerkt geblieben ist.

Erdmann.

1866.

Den 8—9 Mars. I *Sollefteå* hördes på natten ett ihållande jordskalf. På flera ställen väcktes folket ur sömnen. — Klockan mellan 3 och 4 på morgonen den 9:de kändes på några ställen i vestra qvarteret af *Söderhamn* ett jordskalf, så starkt, att man på ett ställe märkte huru hela huset skakade, samt huru möbler och dylikt rubbades från sina platser. *År 1861* lärer ett dylikt jordskalf förmärkts i norra qvarteret. (Tidningsnotiser.) — Ett par jordstötar, men sannolikt af lindrig art, observerades samma natt å skilda trakter af *Jemtland*. (Meddelande från Östersund i tidning.) — Enligt bref från *Mora* i *Dalarne* väcktes, kl. mellan 2 och 3 på morgonen (den 9:de) många personer derstädes af tre på hvarandra följande jordstötar. Ett på en vind upplagdt parti gjutgods började att röras; gjutgodspjeserna slogo mot hvarandra i jemna och starka slag. Flera väggur stadnade och andras pendlar började slå mot fodralens sidoväggar. (Ur tidningsnotis). — Äfven i staden *Säter* och trakten deromkring märktes jordstöten vid sistnämnda tid.

Detta jordskalf yttrade sig också, med ej ringa styrka inom en stor del af mellersta och södra Norge. Uti den förr nämnda redogörelsen för detsamma, af Prof. Th. Kjerulf, omtalas det hafva inkttagits i Trondhjem, Kristiansund, Molde, Röros, på Romerike, i Kristiania, Drammen, Kongsberg, Laurvig och Dovre. Kjerulf antager dess yttcentrum beläget någonstädes i hafvet vester om Kristiansund.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	5

SOURCE

Helland.

Only major earthquake to have its epicentre in Romsdal. Felt from Bodø in N.→Langesund in the south, and west to the Shetlands. Although it first seemed that it had its epicentre in the sea near Kristiansund, it is more likely to have been in the county of Romsdal.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	6

SOURCE

Naturen, No.8, 8/1877.

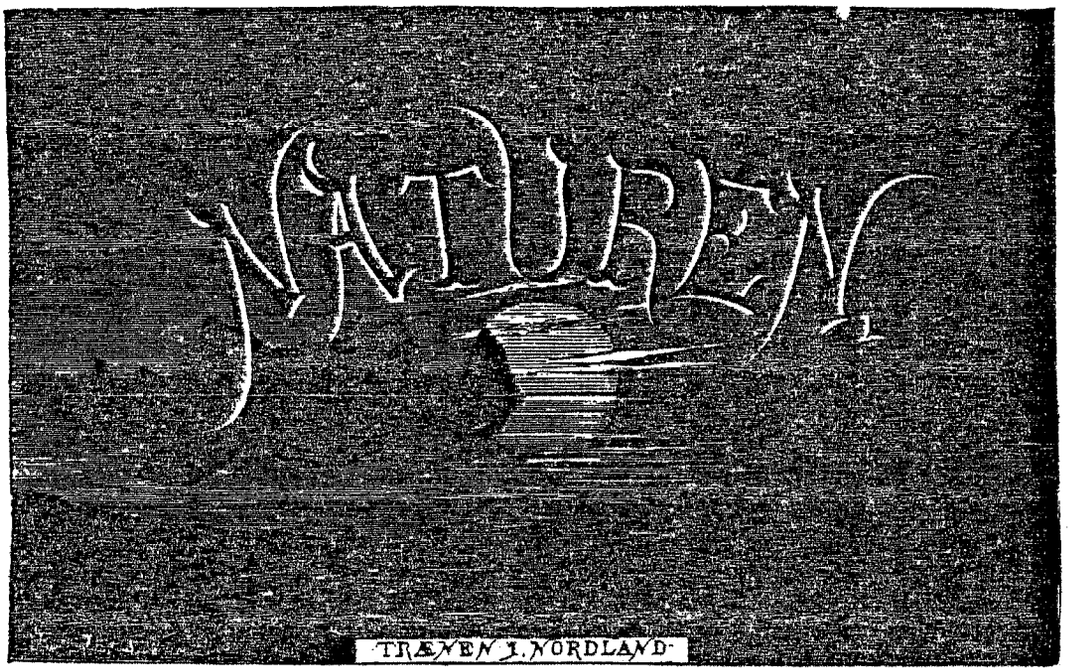

Et illustreret Maanedsskrift for populær Naturvidenskab, udgivet af

Hans H. Reusch, cand. real.

Assistent ved den geologiske Undersøgelse.

No. 8. | August. | 1877.

Jordskjælvet Natten til 9de Marts 1866.

(Professor Dr. Kjerulf).

(Med Kart.)

„For at erholde Efterretninger havde jeg henvendt mig til Telegrafdirektøren, Jernbanedirektøren og Driftsbestyreren ved Hovedjernbanen samt Fyrdirektøren, hvilke alle mødte min Anmodning med forekommende Velvillie. Naar til disse fra Telegraflinierne, Jernbanelinierne og flere Fyrtaarn indhentede Oplysninger føies, hvad man kan samle af Dagbladene, især i Tidsrummet umiddelbart efter Jordskjælvet, da faar man et stort Antal Mærkepunkter for Jordskjælvets Gang rundt om i Landet. Af de vidtløftige Tabeller fremgaar:

De yderste Grændser for Jordskjælvet Natten 9de Marts ere, saavidt de indsamlede Underretninger angive dem, følgende:

Mod Nord Bodø og Skelefteå, mod Øst Søderhamn, mod SO. Gaarde omkring 1 Mil SO. for Fetsund Station, mod Syd Langesund, mod SV. Bergen og mod Vest Fyrtaarnet paa Fluggarock ved Nordkanten af Shetlandsøerne.

Afstanden mellem Yderpunkterne er fra Bodø til Langesund omtrent 130 geogr. Mile (15 paa 1°) og fra Skelefteå til Shetland omtrent 160 geogr. Mile.

Søger man efter et Sted, der har en central Beliggenhed indenfor dette saaledes afmærkede Rum, da har man strax allerede i denne Betragtning Blikket fæstet paa Kristianssund.

Naar man slutter efter Bevægelsens Heftighed (noksom udtrykt i Efterretningerne ved den almindelige Skræk), maa man

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	7

SOURCE

Naturen,
No.8,
8/1877.

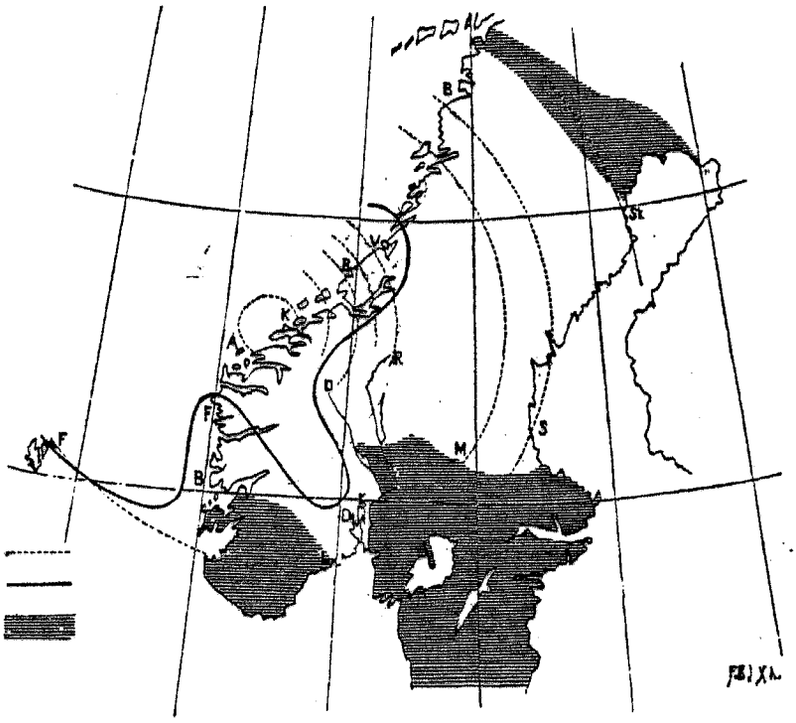

antage, at Kristianssund, Veblungsnæs og Throndhjem ligge forholdsvis nær ved Bevægelsens Udgangssted, og Efterretninger fra de nærliggende Fyre Tyrhoug, Hogsten, Kvitholmen modsige ikke dette.

Naar man slutter efter de Efterretninger, som have kunnet tilveiebringes om Tiden, maa man antage, at Kristianssund og Kvitholmen Fyr, som paa faa Undtagelser nær (hvor imidlertid Klokken synes at have gaaet galt) modtog Bevægelsen først, ligge forholdsvis nærmest Udgangsstedet.

Naar man fremdeles slutter efter de Retninger, hvori dels Bevægelsens Lyd angives, dels nogle Gjenstande ere faldne, flyttede, Døre sprungne op, eller enkelte Sprækker oprevne, da har man ligeledes at antage, at Bevægelsens Udgangssted har været etsteds i Nærheden af og vestligt for Kristianssund. Thi for Bevægelsens Retning har man følgende Angivelser, der radiere fra et Punkt vestligt for Kristianssund.

For Kristianssund Retning fra Vest og mod Nord,
For Molde, Veblungsnæs, Dovre, Nes paa Romerike Retning fra NV. og mod SO.,
„ Aalesund Retning fra Ø. eller NO.,
„ Throndhjem og vel ogsaa Tyrhoug Retning fra SV. og mod NO.
„ Bergen Retning maaske NO. mod SV.

Tages endelig Hensyn til de vistnok faa Steder, hvorfra ved de bedste Tidsangivelser Bevægelsens samtidige Indtrædelse kan sammenlignes, faar man liggende

i nærmeste Tidskurver om Kristianssund:
Kvitholmen, Valderhoug, Akerø, Molde, Hevne, Throndhjem, Bjørnør,
derpaa i fjernere Kurver
Villa, Shetland, Dovre, Kristiania, Drammen,
fremdeles i endnu fjernere Tidskurver
Bergen og Røros,
endelig fjernest
Søderhamn.

Vilde man forsøge at anskueliggjøre dette paa et Kart, saa maatte man altsaa først optrække Kredse for lige Afstand fra Udgangsstedet. Man kunde sætte Passerspidsen paa et Punkt ude i Havet V. for Kri-

stianssund, NV. for Molde og SV. for Sundet mellem Smølen og Fastlandet, endelig nordøstlig for Aalesund — og fra dette som Centrum beskrive Distance-Cirkler, af hvilke den yderste skulde berøre Skelefteå, den næstyderste Søderhamn og nær Bodø. Ved en Kreds dernæst kom til at ligge Langesund, Tønsberg, Mora i Sverige, Shetland osv. — — I de inderste Kredse endelig ligge alle de førstnævnte Steder Kvitholmen og Valderhoug Fyre, Akerø Kirke, Molde, Kristianssund, og lidt fjernere Throndhjem, Bjørnør.

Man vil ved at udføre dette paa et Kart se, at ikke Distancecirklerne falde ganske sammen med de samtidige Klokkeslet (jævnfør Tabellen) eller med ovennævnte mange Tidskurver, af hvilke kun en eneste er antydet paa Kartet; men dette kan forklares af mange Aarsager, som ligge i Fjeldbygningen. Kun hvor Jordskorpens Masse var en og den samme, sig selv lig, vilde Bevægelsen forplante sig i regelmæssige Kredse, stedse videre og videre. Men da Jordskorpen her er yderst mangfoldigt sammensat, da de ulige Bergarter forplante Bevægelsen ulige (saaledes har Granit en anden Forplantningshastighed end til Exempel Sand og Ler i dybe Masser), og da endelig bestemte Spalter, antydede ved Formationsgrændser og Overflade-Forhold, ogsaa møde i forskjellig Retning indenfor det omspurgte Rum, saa kunne vi ikke undres over, at Linien for den samtidige Bevægelse ikke længer bliver fuldkommen kredsrund, men kantet og uregelmæssig. Der bliver desuagtet en paafaldende Samklang imellem de konstruerede Distancekredse fra et saadant antaget Centralpunkt og de Tidskurver, der fremgaa af følgende Tabel:

Jordskjælvet Natten den 9de Marts indtraf

til ethvert Steds Tid saal.:	el.	til K.sunds. T. saal.
Kvitholmen	1° 43′	1° 45½′
Kristianssund	1 46	1 46
Valderhaug	1 40	1 46½
Akers	1 45	1 46½
Molde	1 45	1 47
Hevne	1 53	1 47½
Throndhjem	2	1 48½
Bjørnør	2	omtrent 1 49½
Villa Fyr	2	1 50½
Shetland (Fluggarock)	1 20	1 51½
Dovre (Dombaas) omt.	2	omtrent 1 53½
Kristiania	2 5	1 53
Drammen	2 5	1 54½
Florøen	1 45	1 55
Veblungsnes	2	2
Mora	2—3 før el. eft., omk.	2
Bergen	2	2 9
	efter en anden Beretning	1 49½

De Steder, hvor ifølge Opgaverne Jordskjælvet skulde være indtruffet før end i Kristianssund, ere foruden Kvitholmen, hvor Forskjellen kun er ½′, her anført: Tyrhoug Fyr 1° 43′, Stavnes Fyr 1° 16′, Hellisø 1° 24′, Terningen 1° 39½′ og Namsos 1° 43′.

Hvad Tyrhoug angaar, anføres imidlertid Retningen bestemt som kommende fra Syd eller — da denne maaske er angivet efter Fjordens Retning, fra Sydvest — og Jordskjælvet har altsaa da ikke her kunnet indtræffe tidligere end i Kristianssund. Terningen ligger endnu østligere i samme Sund, og samme Bemærkning gjælder derfor her.

For Stavnes og Hellisø ere Tids-Angivelserne aabenbart for tidlige.

Hvad derimod Namsos angaar, saa synes Tids-Angivelsen fra Villa Fyr vistnok at tyde paa, at Bevægelsen har forplantet sig særdeles raskt i Retning mod NO langs Kysten; men Bevægelsen kan dog neppe i Namsos være indtruffet saa tidligt, som Klokkeslettet angiver; thi de øvrige Underretninger om Tid og om Retning stemme ikke hermed.

Jordskjælvet synes saaledes at have været et centralt Jordskjælv.

De nyere Undersøgelser have overhovedet godtgjort, at Jordskjælv i Almindelighed ere og maa være „centrale" ɔ: udstraale fra et bestemt Punkt (ialfald for hvert enkelt Stød) med Fremgang i stedse videre Kredse.

Udgangspunktet for dette Jordskjælv er at søge etsteds ude i Havet i vestlig Retning udenfor Kristianssund. Bevægelsen omfatter

SOURCE

Naturen, No. 8, 8/1877.

da en Del af en Halvkreds af Land mellem Salten Fjord nær Finmarkens Grændse, den botniske Bugt, Kristianiafjordens Indløb, Bergen og Shetlands Nordpynt. Resten og den større Del af Kredsen ligger unddraget for vor Iagttagelse ude i Havet tilligemed selve Udgangsstedet.

Bevægelsen har gaaet fra det antagne Udgangspunkt nær Kristianssund til Kristiania (noget nær i Retning NV—SO) eller med rundt Tal 50 geogr. Mile i $7\frac{1}{2}$ Minutter, det er med en Hurtighed af $6\frac{2}{3}$ geogr. Mile i Minuttet.

Afstanden fra det antagne Punkt til Villa Fyr er omtrent 38 geogr. Mile. Bevægelsen skulde altsaa have forplantet sig i denne Retning i 5 Minutter, eller med en Hurtighed af $7\frac{1}{2}$ Mil i Minuttet. Disse Tal ere ikke ganske usandsynlige, ihvorvel støttet paa Data, der ikke ere fri for Usikkerheder. Man har før fundet for Hurtigheden ved nogle bekjendte Jordskjælv f. Ex. $5\frac{8}{10}$ $4\frac{5}{10}$ og $3\frac{7}{10}$ geogr. Mile i Minuttet; det sidste Tal gjælder for det Rhinlandske 1846, et af de bedre undersøgte Jordskjælv.

Angaaende Lyden, da har den i Regelen fulgt med selve Bevægelsen i dens Indtrædelses Øieblik, og den har flere steds sikkert veiledet Bedømmelsen om Retningen.

Jordskjælvets Varighed har efter alle de paalideligere Efterretninger været ganske kort, $\frac{1}{4}$ Minut, høist et Par Minutter. Flere steds, saavel nær ved som fjernt fra det antagne Udgangspunkt, har man følt 2 eller 3 Gange gjentaget Bølgen eller Stød.

Fra alle Steder i de nærmeste Tidskredse om det antagne Udgangspunkt siges udtrykkelig, at man ikke følte noget Stød, men en stærk bølgende Bevægelse.

Fra nogle fjernere Steder tales derimod om „Stød."

Enhver spørger naturligt, hvad er Aarsagen til dette Jordskjælv. Vi kjende Intet, som staar i saa vitterlig Aarsags Sammenhæng med Jordskjælv som vulkanske Udbrud eller ialfald vulkanske Kræfter. Man har vel forsøgt at opstille forskjellige andre Forklaringsgrunde, saasom Indstyrtning af Hulerum, hvilke da igjen skulde være frembragte ved Kalkklippers Udvaskning og Underminering i Dybet; man har talt om, at Jordoverfladen sprækker i stærk Kulde, osv. Men alt dette forslaar ikke for en Rystelseskreds paa 150 geogr. Mile, og Ingen, som har følt Jorden bølge under sig, tror egentlig derpaa. Der kan neppe være noget imod at antage, at Rystelsen turde have sin Grund i et undersøisk Udbrud paa det angivne Punkt ude i Nordsøen. Hverken ere Spor af Jordrystelse saa særdeles sjeldne hos os, og navnlig paa Kysten (se Prof. Keilhaus Beretning over Jordskjælv i Mag. for Naturvidenskaber Bd. 12, 2den Rækkes 2det Bind), heller ikke ere vulkanske Produkter ganske ukjendte paa vore Kyster. Allerede længe har man kjendt, at mørke Pimpstene findes opkastede ligefra Finmarken til henimod Bergen. Island pleier at faa Skylden for disse Pimpstene; men de turde skrive sig fra en Række vulkanske Udbrud langt nærmere vore Kyster, end Islands og Jan Mayens nærværende vulkanske Linie. Desuagtet bliver dette en ganske løs Formodning, som Enhver kan benegte, saalænge man ikke faar høre, at netop ved denne Tid atter Pimpstene skulde været iagttagne ilanddrevne eller i Søen — eller døde Fiske i Havet. Thi Pimpsten og døde Fiske ledsage de submarine Udbrud som Tegn, de første, fordi de udkastes direkte af den undersøiske Vulkan, de sidste paa Grund af Heden omkring dette Punkt.

En Indvending, som man kunde gjøre mod Udgangspunktets Beliggenhed i Vest, er, at vi ikke i Beretningerne tydeligt spore den store Vandbølge, som nødvendigvis maatte komme, og navnlig efter Jordstødet. Hertil kunde imidlertid svares, først at Stødet er følt paa Havet „som en Paaseiling" af Skibe ved Kristianssund og Throndhjem, fremdeles at selve Vandbølgen synes at være

SOURCE

Naturen,
No.8
8/1877.

formærket ved Molde — dernæst at Tidsforskjellen her endnu paa Grund af det nære Udgangspunkt ikke kunde være særdeles mærkelig, og at den saaledes er undgaaet Iagttagelsen; endelig at Vandbølgen — forsaavidt den skulde forplante sig videre langs Kysten — er bleven brudt ved de mange Indskjæringer, og at den, saaledes svækket, er gaaet ubemærket i Natten."

Hvad Jordskjælvets samtidige Indtræden paa de forskjellige Steder angaar, forsaavidt man tør lægge nogen Vægt paa de indsamlede Notitser om Tiden (reducerede til Kristianssunds Tid), da er det paafaldende, hvor regelmæssig Bevægelsen har forplantet sig i Retningen: Kristianssund-Villa og Kristianssund-Fluggarock:

Klokkeslettene følge her paa hinanden ganske i Orden, Kristianssund, Hevne, Throndhjem, Bjørnør, Villa — og paa den anden Side Fluggarock (Shetland).

Det paafaldende ytrer sig ved Sammenligning mellem denne Retning langs Vestranden og Retningen tversimod denne nemlig i Romsdalen, Gudbrandsdals, Mjøsens Linie. Her ligge alle Klokkeslet tilbage. Allerede Molde, som skulde være indenfor den første snævrere Tidskurve, udpeger sig ved det sene Klokkeslet, videre Veblungsnes, Dovre, ganske paafaldende sene Klokkeslet. Da det ikke kan antages, at Tidsangivelserne just fra disse Steder a l l e skulde lide af samme Feil, synes dette at tyde paa, at Bevægelsen har i denne Retning mødt Hindringer at overvinde.

Hermed stemmer nu ogsaa den tilsvarende ydre Grændse, udenfor hvilken Bevægelsen ikke er iagttaget. Denne ydre Grændse springer frem med et Indsnit lige til Mjøsen, medens paa begge Sider, saavel Kristiania med Drammen som Mora med Søderhamn, Bevægelsen er følt og noksom konstateret.

Ligeledes udpeges mellem Langesund og Bergen et stort Stykke af Landet, hvor Intet er følt, og i den Retning, som ogsaa dette Indsnit kunde gives, ligger Florø, hvorfra det paafaldende sene Klokkeslet, i Forhold til Distancen, der omtrent er den samme som for Throndhjem.

Søger man efter nogen Grund til denne iøinefaldende ulige Fordeling af den fremskridende Bevægelse, da henvises man til de i Landets hele Overfladeform saa tydeligt fremtrædende Spaltelinier, blandt hvilke nogle af de dybest prægede just paa dette Rum skjære igjennem, dels i Retning omtrent NV., dels i Retning omtrent Øst, udtrykte ved fremspringende Næs, dybe Fjorde, Søer og Dalspalter. Enhver kjender noget til disse Linier, Romsdalens til Mjøsen, Nordfjords til Dovre o. s. v.; men Kartet, som dennegang ledsager Fremstillingen af Jordskjælvets Udbredelse, kan ikke vise dem i det rette Forhold. Jeg kan maaske en anden Gang meddele en Oversigt over disse gjennem Landet skjærende Hovedlinier.

Det ovenfor omtalte Jordskjælv 1866, er, som ovenfor udtalt, et Exempel paa et Centraljordskjælv, i Lighed med Udbredelsen af saa mange beskrevne europæiske Jordskjælv, men hidtil det eneste tydelige Exempel i Norge. Heller ikke kan der egentlig indvendes noget klækkeligt mod den Tanke, at det paa en eller anden Maade skulde staa i Sammenhæng med vulkanske Kræfter, der arbeide paa undersøiske Punkter ude i Havet.

Man maa imidlertid ikke tænke sig Jordskjælv paa den Maade knyttet til vulkanske Kræfter, at Jordskjælvet ledsages af direkte Udbrud. Thi mod saadan Tanke stiller sig altfor mange iagttagne europæiske Jordskjælv.

Det er vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at faa nogen bestemt Forestilling om de tidligere i Norge indtrufne Jordskjælvs Fordeling — og derved deres Betydning ligeoverfor Spørgsmaal om Jordskjælvenes Afhængighed af eller Tilknytning til vulkanske Kræfter, til Skandinaviens saakaldte Stigning o. s. v.

Da Jordskjælvbølgen udbredende sig i stedse videre Kredse iler frem med en forfærdelig Hastighed, indtræffer Rystelsen saa

SOURCE

Naturen, No.8, 8/1877.

at sige samtidig paa fjernt fra hinanden liggende Steder, og i de ældre Efterretninger (før Telegrafstationers og Jernbaneliniers Tid) er der neppe Mulighed for at opspore en Tidsforskjel saa liden som de faa Minutter, som Jordskjælvbølgen behøvede for at ile fra Udgangsstedet langt ud imod Grændsen.

R. Mallet i sine bekjendte nyere Undersøgelser over Jordskjælv siger: Jordskjælvbølgens Forplantelseshastighed er omkring 30 (engelske) Mile (7 paa 1 norsk) i Minuttet. Man har iagttaget, at Jordskjælvet bruger nogle Sekunder til at passere. I denne Tid passerer altsaa Bølgen forbi et givet Punkt. Den maa da have en Længde af flere engelske Mile. Jordskjælvbølgen med denne overordentlig store Længde har muligens kun en ringe Høide (for Exempel — efter en Beregning af 28 forskjellige Tilfælde — kun 12 Fod).

For Spørgsmaalet om Udgangsstedets Beliggenhed, skulde man mene, at de Angivelser af Stødets følte Retning, hvilke man læser i Efterretningerne, skulde være sikker Veiledning. Men af mange Grunde, er det just Retningen hvorfra og hvorhen, som falder skuffende for Iagttageren, medens man i at bedømme selve Retningens Linie gjerne stemmer overens. Saaledes paa samme Sted f. Ex. angive nogle fra NV. mod SO., andre fra SO. mod NV. Man kan altsaa skuffes i Bedømmelsen af hvorfra, medens man tydeligt fornemmer Retningen uanseet hvorfra.

Saaledes bliver man ligeoverfor Efterretningerne om de tidligere Jordskjælv staaende uvis baade ved Spørgsmaalet om Tidsøieblikket og om Retningen hvorfra. Dertil kommer Spørgsmaalet om den samlede Udbredelse. For at overskue denne for hver Gang udfordres ligeligt fordelte Iagttagelser, ikke blot fra enkelte Steder, hvor en nedskrivende Iagttager var tilstede.

Mallet antyder, at man nødes uden Tvivl til at forudsætte den samme Aarsag for Vulkaner som for Jordskjælv (nemlig arbeidende Kræfter i Jordens Indre). Videre siger Mallet: at Jordskjælv udgjør en Del af en Række Begivenheder, som frembringe en blivende Hævning, og at sandsynligvis Jordskjælvene ere Signaler om, at saadanne Hævningskræfter ere i Arbeide.

Med Hensyn til Spørgsmaalet altsaa om Jordskjælvenes Forhold til Skandinaviens saakaldte Stigning, er det vel ingen Tvivl om, at man vilde have et Svar liggende for sig, saafremt man besad en Liste over deres nøiagtige Udbredelseskredse. Men en saadan Liste lader sig ikke fremlægge.

Vel synes det at fremgaa, at Norge har flere saadanne Jordskjælvkredse, i Nordland, i det midlere Norge, i det sydligste Norge o. s. v.; men hvad der kan samles nu af Efterretninger, synes for meget at afhænge af enkelte Iagttageres Bosteder: i Nordland Sommerfeldt (Saltdalen), Dass (Lurø), paa Søndmør H. Strøm, i Ullensvang Hertzberg o. s. v.

Herved og ved de ovenfor berørte Usikkerheder bliver det umuligt at læse noget sikkert Svar af Listerne, det vil sige, man kan udbringe hvilkesomhelst Svar formedelst den utilstrækkelige Kundskab.

Det er saaledes ikke umuligt, at Jordskjælvet August 1834 (om Søndmør, Throndhjem, Stadt, Bergen, Ullensvang, Læssø, Kristiania, Drammen) havde nogen Lighed med den oven omhandlede Udbredelse af Jordskjælvet 1866.

Og det er heller ikke umuligt, at Jordskjælvet September 1834 (om Hvidesø, Ullensvang, Bergen, Stavanger, Kristiania, Eidsvold, Læssø?, Skien, Laurvig m. m.) havde en noget lignende Udbredelse som for Jordskjælvet 7 Mai 1865 i det sydligste Norge.

Dette sidstnævnte Jordskjælv, hvorom forresten intet Planmæssigt har været samlet, ytrede sig noglesteds særdeles umiskjendeligt. Det synes at have passeret væsentlig i den Strækning, som gik fri for enhver Ytring af Jordskjælvet i 1866, nemlig mellem Stavanger og Drammen og sydover. Videre kan det

mærkes, at saavidt af de ganske faa Efterretninger skjønnes, saa har det ytret sig stærkest just i det store Vest-Øst gaaende Sprækkesystem, som her mellem de nævnte Punkter skjærer gjennem Landet. (Enhver kjender noget til dette: Jørundfjord, Lysefjord, Bandag, Hvidesø m. m.). Men dette er ogsaa alt, hvad man kan slutte.

Tidsangivelserne ere faa og ikke indlysende. Saaledes siges fra Bergen omtrent Kl. 2 (Middag), fra Stavanger 2° 10′. En af disse Angivelser maa være urigtig. Fra Verp hedder det Kl. 2, og fra Drammen 2° 20′. Da Verp ligger saa nær Drammen med en ubetydelig Tidsforskjel formedelst Distancen, maa ogsaa her en af Angivelserne være urigtig.

Da imidlertid Jordskjælvet indtraf til almindelig Skræk midt under Kirketjenesten i Drammen og i Stavanger, og da Angivelserne fra disse Steder lyde bestemtere, nemlig paa 2° 20′ og 2° 10′, saa synes det rimeligt at forlade sig paa disse Tidsangivelser. Tidsforskjellen formedelst Afstand mellem disse Punkter er 18 Minutter; efter Drammens Tid er altsaa Jordskjælvet 2° 20′ følt i Drammen og 2° 28′ i Stavanger. Afstanden er omtrent 27 geogr. Mile, og Hastigheden skulde altsaa udgjøre $4^5/_8$ Mil pr. Minut.

Retningen angives forskjelligt og i Strid med denne (maaske ganske usikre) Bevægelse gjennem Tid. I Kristiania fra Nord eller NO., men svagt; i Drammen N—S, Laurvig V—Ø, Egersund Ø—V, Birkrem Ø—V, Flekkefjord S—N.

Skulde ogsaa dette Jordskjælv være indtraadt fra Havet (fra Jordrysterens Side, „Poseidon")? Herom forbliver man uvis.

Til Slutning maa jeg henvise Læseren til R. Mallets Arbeider over Jordskjælv*). Han vil i Mallets fortræffelige Afhandlinger faa en Mængde Vink om, hvorledes man har at observere, ved hvilke tildels simple Instrumenter, og hvorledes de oprevne Sprækker eller Gjenstandenes Flytning, Omkastning skal bedømmes o. s. v.

Det gjør et vist besynderligt Indtryk at læse denne R. Mallet's skarpsindige Veiledning, som om man havde alle Forberedelser forhaanden og istand, og nu kun ventede paa Jordskjælvet for at udføre Kunsten at observere; omtrent som man, forsynet med Instrumenter og Instruktioner, observerer til Exempel Solformørkelser nutildags.

Men Jordskjælvet kommer uvarslet, uforudseet, pludseligt — og skrækslaaende, og en væsentlig Faktor, som falder Observationen til Byrde, er naturligvis den uvarslede Skræk.

Man vil derfor stedse blive anvist især til de Observationer, som kan anstilles (saa snart som muligt) bagefter Rystelsen ved Mærkerne, og Mallet selv har givet det bedste Exempel ved at samle Mærkerne efter Jordskjælvene 1857 i det Neapolitanske bagefter til ganske overraskende Slutninger.

*) Tildels at søge (Uddrag) i Polyteknisk Tidsskrift for 1861.

Fænomenerne ved voldsomme Vulkanudbrud.

Efter G. Poulett Scrope ved Udg.
Hermed Tegning.

Kun faa Vulkaner ere i stedsevarende Udbrud, saaledes Stromboli, der af de Søfarende er døbt med il faro, Fyrtaarnet. De fleste ere underkastede afvekslende Perioder af Ro og af mindre heftige Udbrud, nu og da afbrudte af voldsomme Explosioner. Disse sidste er det naturligvis, som fornemlig har tiltrukket sig Opmærksomhed. Gjennem de mangfoldige Beretninger, der ere os overleverede, sporer man klarligen en bestemt Regelmæssighed i Fænomenernes Optræden. Poulett Scrope, en paa dette Felt berømt Forsker, skildrer Gangen i et heftigt Vulkanudbrud omtrent saaledes*).

*) G. Poulett Scrope: Ueber Vulkane. Uebersetzt von G. A. von Klöden. Berlin 1872. Side 18 ff.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	13

SOURCE

Stavanger Antst. 19/3/1866.

In Oslo, doors burst open and clocks rung. In Romsdal N.W.→S.E., furniture moved, and windows and doors rattled. Also felt in Kristiansund, Molde, and Alesund, where people were woken, although the quake was weaker. In Drammen a second quake followed after a short pause.

Stavanger Antst. 22/3/1866.

In Stavanger houses shook so that people panicked. It lasted 1½ minutes, and was followed by an almost unnoticed tremor. People saw cracks appear in the walls, and people had difficulty in keeping their balance. Barrels in the brewery spilled over. It was accompanied by a mighty noise like many waggons being driven over a bridge. S.→N. It was strongest in Dovre and Romsdalen, weaker in Oslo.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	14

SOURCE

Trondhjems Adresseans, No.58, 10/3/1866.

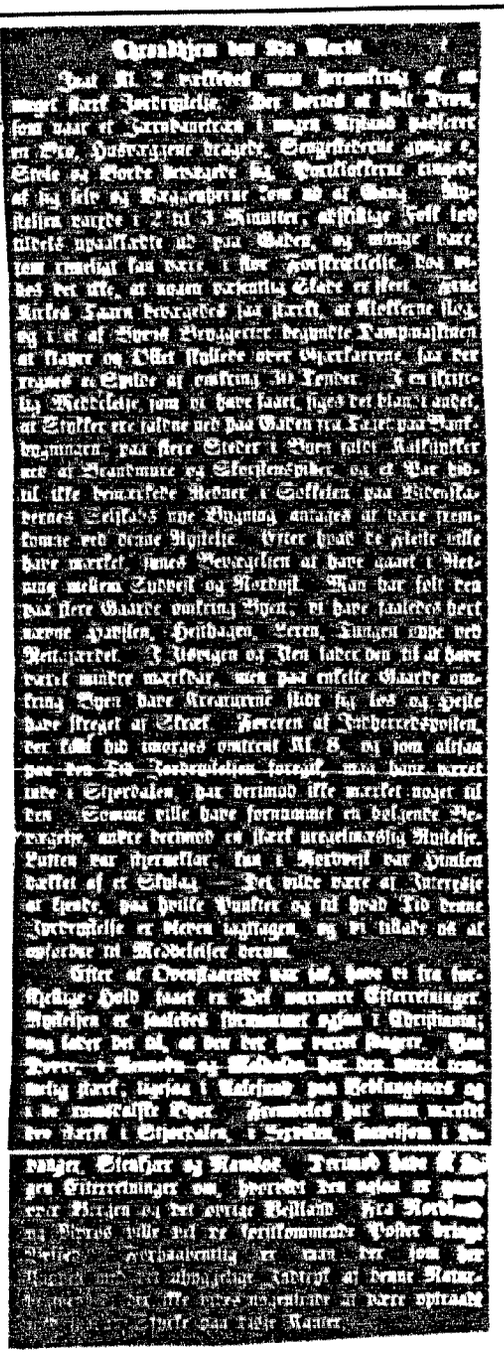

Morgenbladet, 10/3/1866, No.69.

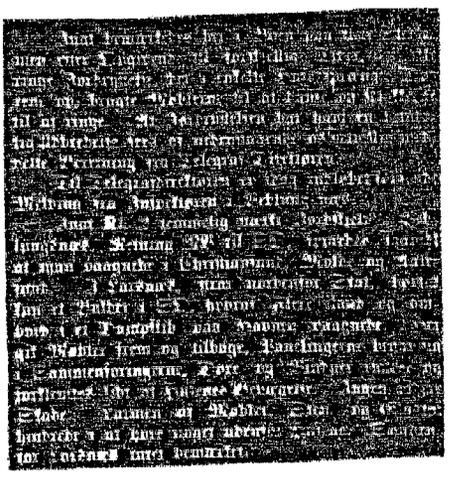

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	15

SOURCE

Trondhjems Adresscont. 11/3/1866.

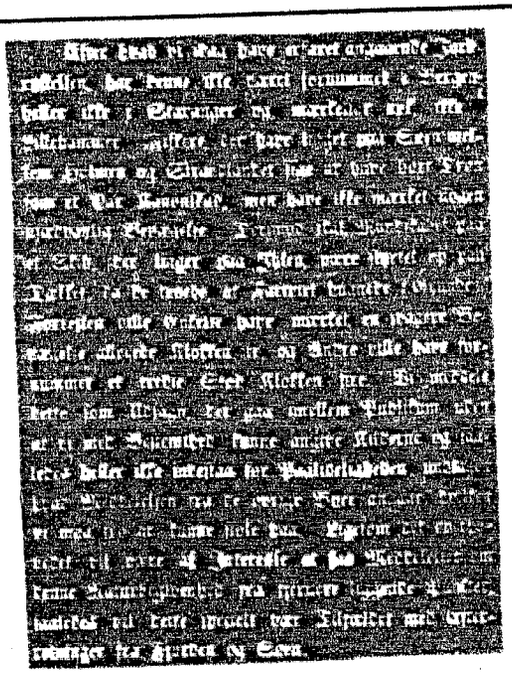

Bergenposten, 11/3/1866.

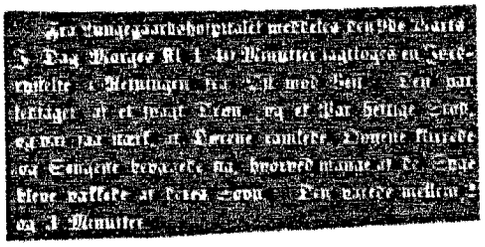

Romsdals Bud. No.20. 11/3/1866.

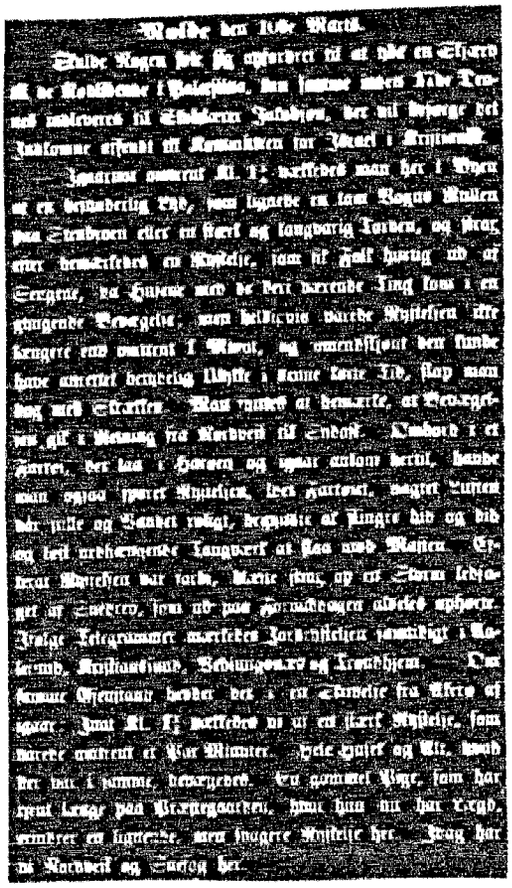

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	16

SOURCE

Trondhjems Adv.
Cont.
13/3/1866.

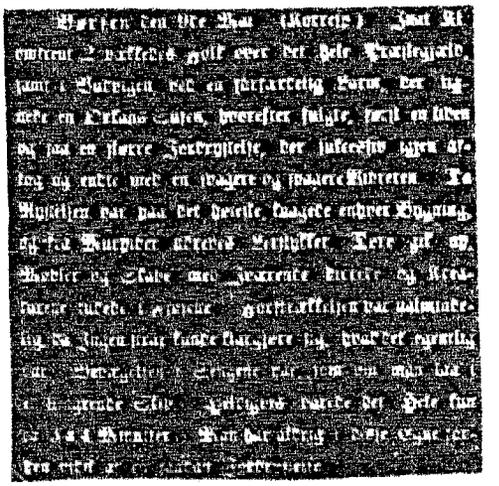

Trondhjems Adv.

Cont.
14/3/1866.

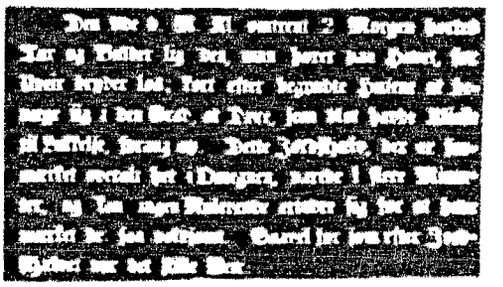

Trondhjems Adv.
Cont.
15/3/1866.

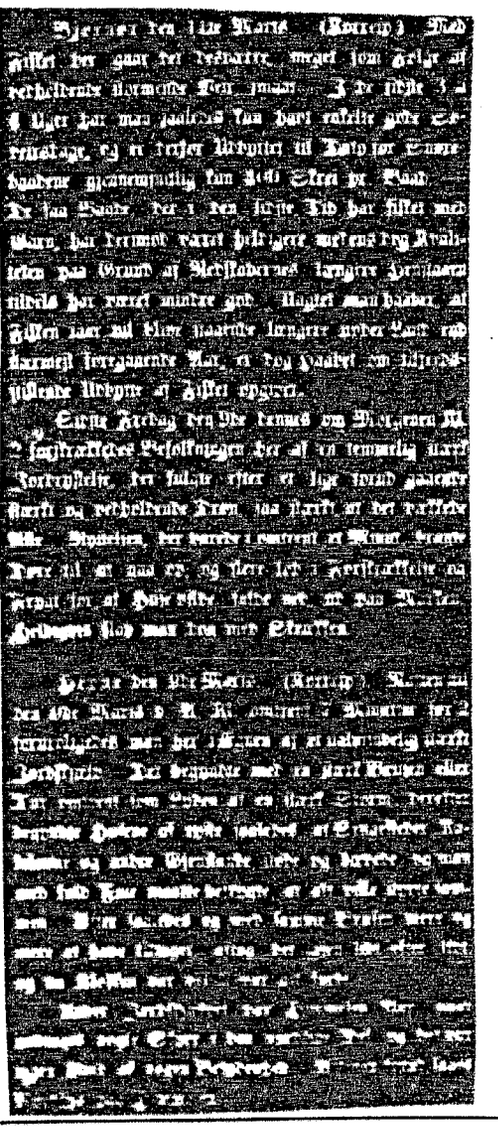

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	17

SOURCE

Morgenbladet,
15/3/1866.

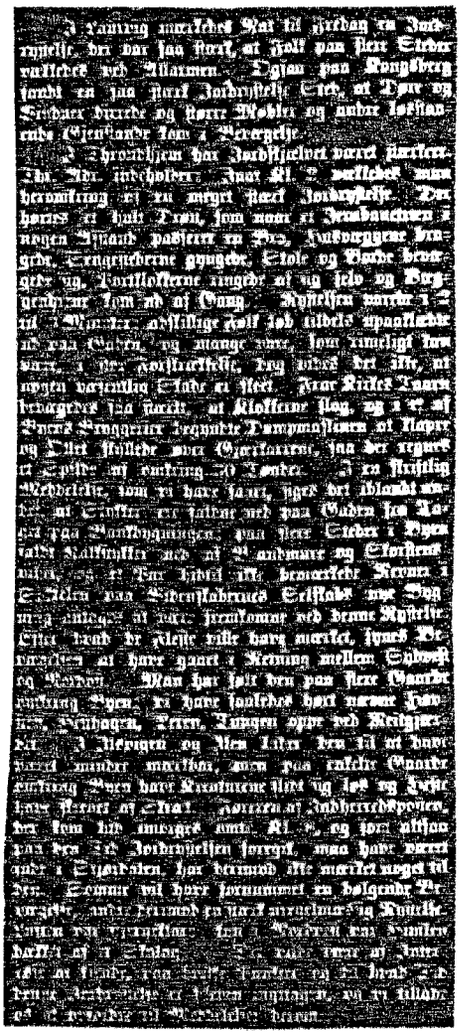

Trondhjems Adv.

Cont.
17/3/1866.

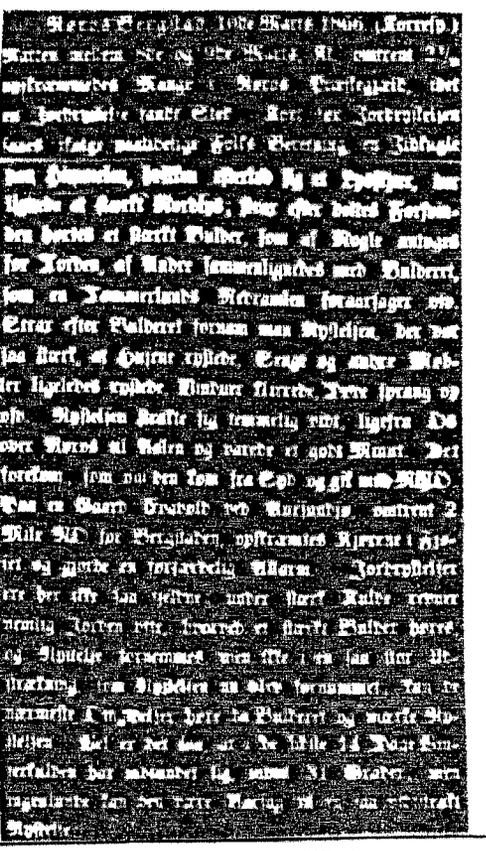

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	18

SOURCE

Morgenbladet,
No.76,
17/3/1866.

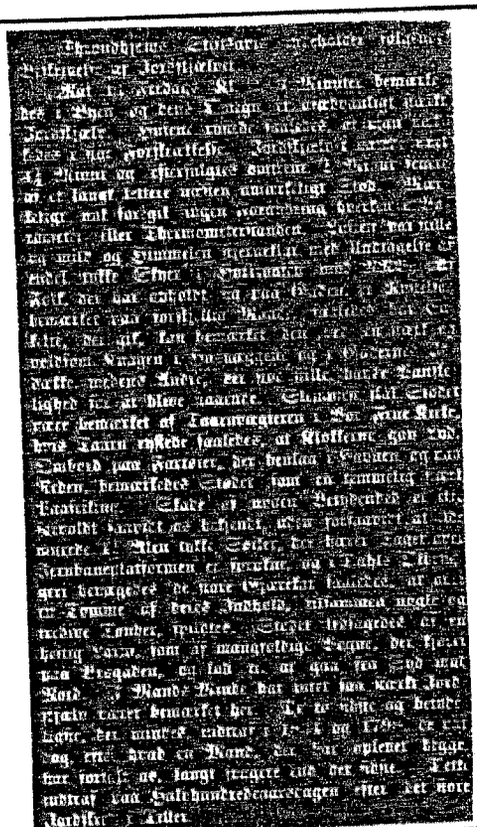

Christianssund, den 10de Marts. Fredag Morgen Kl. 1, 10 mærkedes en temmelig stærk Jordrystelse. Retningen syntes at være Nord-Vest. Den varede i Minutter med adskillige paa Stigen og Fjelden i Stykke. Ifølge private Meddelelser er Jordrystelsen ogsaa observeret samtidig i de nærmeste Byer, paa Bedstemandsøerne dog at have været stærkest, efterfulgt af Dundredskuller Skulle være knuste og Taarnspidsen i Throndhjem og paa Lerchefjeld skal den have været mest mærkbar. Sandsynligvis Retningen Nordvest. Stykke her var temmelig kraftig. Ifølge mundtlige Indberetninger skulle ogsaa i Bjerke Præstegjeld paa Hitteren Skader være forvoldte, ligesom Jordskælvet ogsaa skal være observeret i Throndhjem. Sammesteds skal have havt foruden Skade omtalt, store uhyggelige Rumlen og Dønninger. Politimesteren har paabudt en extraordinær Undersøgelse af Skaderne, som Følge af Jordskjælvet. Mandskabene ombord i Skibene paa Havnen fortælle, at de mærkede Rystelsen først om Eftermiddagen. Skibene fra Grip og Smøla berette, at de ogsaa der mærkede den temmelig stærke. (Throndhjems Adr.)

Morgenbladet,
No.77A,
18/3/1866.

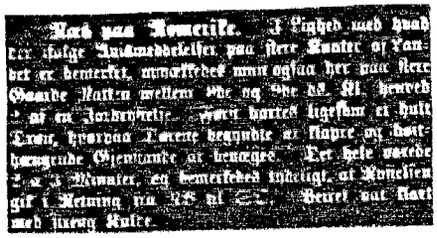

Nord paa Nordvike. I Lyngen med paa der ifølge Indberetninger paa flere Kanter af Landet er bemærket, mærkedes man ogsaa her paa Nordre Gaarde Natten mellem 9de og 10de d. M. henved 2 af en Jordrystelse, som varede ligefrem et halt Døgn, hvorpaa Lærene begyndte at klappe og Bestemandene at bevæge. Det hele varede 2 a 3 Minuter, og bemærkedes tydeligt, at Rystelsen gik i Retning fra NØ til SV. Heldet var klart med jævnt Kuling.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	19

SOURCE

Morgenbladet,
No. 77B,
18/3/1866.

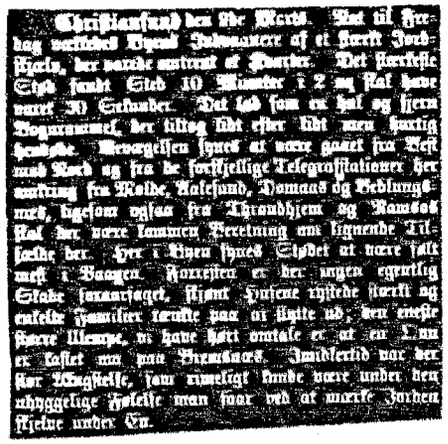

Christiansund den 9de Marts. Kut til Fredag vakkede Dyrd Indbyggere af et stærkt Jordskjælv, der varede omtrent et Minutter. Det stærkeste Stød fandt Sted 10 Minutter i 2 og Kul have været 30 Sekunder. Det lod som en Kul og stærk Bygningsmasse, der tilsidst lidt efter lidt mere kraftig forsvinde. Bevægelsen synes at være gaaet fra Vest mod Nord og fra de forskjellige Telegrafstationer her omkring fra Molde, Aalesund, Domaas og Vedlungsmek, ligesom ogsaa fra Throndhjem og Romsdal skal der være kommen Beretning om lignende Tilfælde der. Her i Byen synes Stødet at være følt mest i Vaagen. Forresten er der ingen egentlig Skade foraarsaget, skjønt Husene rystede stærkt og enkelte Familier tænkte paa at flytte ud; den største Skade, vi have hørt omtale er, at en Dør er kastet ud paa Bremsnæs. Imidlertid var der stor Ængstelse, som rimeligt kunde være under den ubyggelige Følelse man faar ved at mærke Jorden skjelne under Sig.

Postbudet,
10/3/1866.

Bergen, den 10de Marts.

I Gaarmat mellem Kl. 1 og 2 blev Voldsomme forfornemmede i den rolige Stemning ved et Jordskjelv, der varede i omtrent 3 Minutter. Stødet var kraftigt, men forholdsvis stærkt. Det syntes at gaa i Retning fra Nord mod Syd.

Trondhjems
Stib.
11/3/1866.

Kut til Fredags Kl. 2, 3 Minutter bemærkedes i Byen og dens Omegn et usædvanligt stærkt Jordskjælv. Husene rystede saaledes, at man vækkedes i stor Forskrækkelse. Jordskjælvet varede i

Omdningen ved de Mange, der hellere vil søge Aarsagen til denne Sendrægtighed i Mangel paa god Villie, end paa Fremfærd. Man vil nemlig vide, at dem blandt Jernbanedirektørerne, der har størst Indflydelse paa Sagens Fremme, uvist af hvilke Grunde, alle les ikke er godt stemt for Føretagendet, og derfor tilbageholder de fornødne Oplysninger, for at intet Skridt vedrørende skal kunne blive foretaget paa indeværende Storthing. Sagen er imidlertid af en saa stor Vigtighed, at hverken Mangel paa Fremfærd eller paa god Villie bør have Indflydelse paa dens Fremme. Saavel vor By, som Selbu, og Jernbanen vil nyde betydelige Fordele derved, og det Fordele, som saagodtsom ville kunne erhverves uden Opofrelse fra nogen Side; thi det samme Beløb, der udfordres til Sidebanen fra Heimdal til Selbusøen, vil om

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	20

SOURCE

Trondhjems Stib. 11/3/1866.

dette Anlæg negtes, ei kunne tilbageholdes i den nærmeste Fremtid til Anlæg af en ny tidsmæssig Vei dertil. Denne Sag er imidlertid saa ofte omtalt og behandlet, at det her er unødigt at gjentage alt, hvad der kan siges til Fordel for at Throndhjems-Størrebanen sættes i Forbindelse med Selbu. Vi skal kun bemærke, at i den seneste Tid er en ny og rig Veilandskilde aabnet for det fattige Selbu, men kun naar Jernbaneforbindelsen med Havet bliver realiseret, kan den komme Distriktet til Nytte. Vi mener her de usædvanlig righoldige Svovlkisanvisninger, som i den seneste Tid er opdaget, Anvisninger der vil give Distriktet en Indtægt af Tusinder af Specier aarlig, men som nu af Mangel paa tidsmæssige Kommunikationsveie henligger uden Værd og uden Nytte. Vi har hørt at Storthingsmændene fra Throndhjems By og Søndre Throndhjems Amt nylig har havt et Møde for at afhandle det Fornødne angaaende Forslag til Jernbanens Forlængelse sydover. Denne Udvidelse er vistnok en saare nyttig og ønskelig Gjerning, men maa dog af flere Grunde staa tilbage for den omtalte Udvidelse med Selbu, hovedsagelig af den Grund, at man endnu ikke er kjendt saavidt frem med Terrænunderfogelser og

ved 1½ Minut og efterfulgtes omtrent ½ Minut senere af et langt lettere næsten umærkeligt Stød. Mærkeligt nok forrgik ingen Forandring hverken i Barometer- eller Termometerstanden. Luften var stille og mild og Himmelen stjerneklar med Undtagelse af endel tykke Skyer yderst i Horisonten mod NNV. Af Folk, der har opholdt sig paa Gaden, er Rystelsen bemærket paa forskjellig Maade, saaledes har Enkelte, der gik, kun bemærket den ved en stærk og voldsom Knagen i Husvæggene og i Gadernes Isdække, medens Andre, der stod stille, havde Vanskelighed for at blive staaende. Stemmest skal Stødet være bemærket af Taarnvægteren i Vor Frue Kirke, hvis Taarn rystede saaledes, at Klokkerne gav Lyd. Ombord paa Farteier, der henlaa i Havnen og paa Rheden, bemærkedes Stødet som en temmelig stærk Paasejling. Skade af nogen Betydenhed er ikke forvoldt

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Trondhjems Stib. 11/3/1866.

saavidt os bekjendt, uden forsaavidt at trende murede 1½ Alen tykke Søiler, der bære Taget over Jernbaneplatformen er sprukne, og i Dahls Dlbryggeri bevægedes de store Gjærkar saaledes, at over en Tomme af deres Indhold, tilsammen nogle og tredive Tønder spildtes. Stødet ledsagedes af en heftig Larm som af mangfoldige Vogne, der kjøre paa Brogaden, og lod til at gaa fra Syd mod Nord. I Christiania bemærkedes Fænomenet samtidig men i mildere Grad, medens det derimod paa Dovre i Romsdalen og fornemmelig paa Ramsos synes at have yttet sig kraftigere end her. I Mands Minde har intet saa stærkt Jordskjælv været bemærket her. De to sidste og betydeligste, der mindes, indtraf i 1834 og 1708, de var dog, efter hvad en Mand, der har oplevet begge, har fortalt os, langt svagere end det sidste. Dette indtraf paa Halvhundredeaarsdagen efter det store Jordskred i Tiller.

Lillehammer Tilskuen, No.21, 13/3/1866.

Lillehammer, den 12te Marts.

Ifølge velvillig given Meddelelse mærkedes paa en Gaard i Faaberg omtr. Kl. 2 Nat til Fredag den 9de Ds. en temmelig stærk Jordrystelse. Man syntes at høre en Dur, og efterat denne var ovbørt, ialtes i længere Tid en ruggende Bevægelse.

Paa samme Tid mærkedes paa flere Steder i Kristiania, saaledes i Pilestrædet, Munkedamsveien og i Oslo et stærkt Jordstød, som paa flere Steder endog satte Husgeraadet i stærk Bevægelse. Paa samme Tid bemærkedes ogsaa et stærkt Jordskelv i Beblungsnes, Kristiansund, Molde og Aalesund.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	22

SOURCE

Moss Tiskuen, No.21, 14/3/1866.

Christiania den 9de Marts. Inat bemærkedes her i Byen paa flere Steder, men efter Opgivende til forskjellige Tider, en ikke ringe Jordrystelse, der i enkelte Huse sprængte Dørene op, bragte Møblerne til at danse og Klokkerne til at ringe. At Jordrystelsen har havt en betydelig Udbredelse sees af nedenstaaende os velvillig meddelte Beretning fra Telegraf-Direktøren.

Til Telegrafdirektøren er idag indløbet følgende Melding fra Inspektøren i Veblungsnæs:

Inat Kl. 2 temmelig stærkt Jordskjelv i Veblungsnæs, Ret NV til SO, spordes saavidt at man vaagnede i Christiansund, Molde og Aalesund. I Larsnæs, strax nordenfor Stat, hørtes kun et Buldr i SO, hvoraf Flere iland og ombord i et Dampskib paa Havnen vaagnede. Her gik Møbler frem og tilbage, Panelingerne begav sig i Sammenføringerne og Døre, Vinduer rystede og forklemtes lidt af Husenes Bevægelse. Ingen videre Skade. Larmen af Møbler, Sten- og Glastøi hindrede i at høre Noget udenfor Husene. Sondenfor Larsnæs intet bemærket. (Mgbl.)

— Inat mellem Kl. 1—2 spordes her en Jordrystelse paa enkelte Steder saa stærk, at den bragte Beboerne paa Benene. Paa Gaarde i Nannestad, Ullensaker og Sørum have Stødene været saa voldsomme, at Beboerne ere ilede op og ud i stor Forskrækkelse, og paa et enkelt Sted har Hestene paa Staldene slidt sig løse af Skræk. (Aftenbl.)

Thr. Stib. 15/3/1866.

[illegible], 9de Marts 1866. (Korrespondenser.) [illegible] det sidste Sjel her i Byg[illegible] et [illegible] rullende tørt Buldr, der lig[illegible] [illegible] Storm nærmede sig Huset, [illegible] „Hvad er det?" Ikke før var [illegible] [illegible], saa fik det et [illegible] Ryk fra En[illegible] til [illegible] og bragte alle dens

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	23

SOURCE
Chr. Stib.
5/3/1866.

Sammenhængen til et Knage. Det var ingen Storm: Selve Grundvolden var i Bevægelse;
og den umiddelbare Fortsættelse dannedes af et stort bølgende Bevægelse, saa man med et syntes
at ligge i en gyngende Baad ifølgefuld i en Sø,
Alle løse Gjenstande i Huset, som Døre, Dører,
Taletrene osv. fulgte Bevægelsen og gav klingende
de Slag, saalænge den varede. Bølgerne ebbe
langsomt i Styrke, samtidig som de tiltog i Hyp-
tighed, indtil Rystelserne lidt efter lidt gik over til
at ligne dem, man føler paa en Jernbanevogn;
omsider døde de hen, de sidste klingende Taletrene
i Hylden blev nu rolige. Dønningerne hørtes
endnu i det Fjerne. Man stod op, klædte sig paa
og gik saa Somme ud for at se sig om, medens
Andre sad i Klynge i Forventning om et nyt Ud-
brud; men Alt var og blev roligt. Himlen var
klar og Luften rent stille men meget kold; kun
længst nord i Dalskarret laa en tyk Sky. Man
er enig om, at Jordskjælvet varede 5 Minutter;
Klokken slog 2, da de sidste Dønninger hendøde. Paa
flere Gaarde bemærkede man, at der under det sid-
ste forbifarende Buldet slog som Hagl mod Vin-
duesruderne; og paa Redstriverens Rabogaard,
hvor 3 Kvinder sad oppe og spandt ved den Tid,
forsikrer man, at hvad der pladskede mod Vindues-
ne, var at se til som tykt Fok af Ildgnister; i
denne Redder kun var et eneste Pladsk ved Jord-
skjælvets allerførste Udbrud, var det, saavidt be-
kjendt, ikke Flere som vandt sig til at iagttage dette.
Det anseres her for at kunne erfare, om man an-
dre Steder blev opmærksom derpaa. Sluttelig be-
mærkes, at Rystelserne, der paa disse Kanter var
noget Nyt, efter Alles Paastand bevægede sig fra
Syd mod Nord. — Luften er fremdeles klar og kold.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	24

SOURCE

Thr. Stib. 15/3/1866.

Sundet pr. Ramsø i Bjerner, d. 10 Marts. (Korrespondance.) Igaar Morges den 9de dennes, omtr. Kl. 2—2½ var her et stærkt Jordskjælv. Rystelsen og den dermed følgende Dur varede i 1½ Minut, Retningen gik fra Syd mod Nord og var det det stærkeste jeg har været Vidne til. Hovedbygningen bevægede sig saa stærkt, at Vinduer, Stentøi og Jernfang frembragte en skrækkelig klirrende Allarm. Sengene hoppede og Vandet i Vadskebollen kom i en saadan Bevægelse, at det slød over Kanterne. Hestene bleve urolige, vrinskede og stampede. Jeg havde just været oppe, og Luften var da tyk, men saa lys, at jeg kunde gjennem Vinduet se, at Termometret viste + 2 Gr., medens det Middagen før viste + 3 Gr. Jeg var just kommen tilsengs, da Rystelsen begyndte og antog det først for en orkanagtig Storm; men, da Allarmen tiltog, og da Hestene begyndte at blive urolige, troede jeg, at det var stærk Torden og at Lynet havde slaaet ned i Hestestalden. Idet jeg sprang frem af Sengen, så jeg Bisbed for, hvad det var; thi Gulvet skjælvede da stærkt under mine Ben. Jeg tillader mig at meddele Dem dette i Haab om at muligens flere Beretninger herom kan lede til interessante Oplysninger.

Lillehammer Tilsk. No.22, 16/3/1866.

Vor Beretning i forrige Nr. om Jordskjælvet kan vi nu fuldstændiggjøre derhen, at Stødene opfølgedes paa flere Steder ogsaa her i Byen, og at disse vare saa stærke, at Møbler m. m. bevægede sig.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	25

SOURCE

Moss Tilsk.
17/3/1866.

— Den Jordbyſtelſe, ſom ifølge Aviſernes Beretninger har fundet Sted paa ſaa mange Steder her i Landet Natten mellem 9de og 10de d. M., har ogſaa til ſamme Tid været bemærket i forſkjellige Huſe her i Byen og navnlig i Stroget langs Mosſefundet.

Lillehammer
Tilsk.
20/3/1866.

Lillehammer, den 19de Marts.

(Meddelt). Nordre Fron i Gudbrandsdalen, den 9de Marts 1866. Formeentlig vil der fra mange Kanter indløbe til Bladene Meddelelſe om det Jordſkjælv, ſom fandt Sted i Nat, ikke for at berette derom for den lokale Intereſſes Skyld, ſom kan ligge deri, men for at faa dette mærkværdige Fænomens ſamtidige Forekomſt og nærmere Beſkaffenhed paa de forſkjellige Steder konſtateret. Der indtoges da i Nat Kl. omtrent 1½ overalt, hvor Folk vare vaagne eller vaagnede, en meget ſtærk Rykkelſe af Huſene og af alskags Bohave i diſſe. Det knagede i Vægge, Vinduer og Døre, ſom ikke ſluttede godt til, klirrede og dirrede; det ſtranglede i Dørſkinner. Mange vakkedes i deres Søvn derved og ved at Sengen ligeſom gyngede. I ſærdeles Grad mærkeligt var dette i vort Land ſaa ſkikket dent forekommende Naturfænomen derved, at det varede ſaa længe. Det var intet enkelt Stød, men en ſammenhængende Stødren og Skjælven, ſom heldt ſandſynligt varede 1 a 1½ Minut, hvilket formeentlig ialfald herfraſands er usalmindeligt. Folk, der havde Skjen paa Sagen, fik rummelig Tid til at beſinde ſig paa hvad det var, til at tænde Lys, ſe paa Klokken og endda i mange Sekunder ſtunde til at den eiendommelig uhyggelige Forſkyrrelſe af den ſtille Naturs maatte høre op forinden dette ſkede. Til det dumpe Bul-

SOURCE

Lillehammer
Tilsk.
20/3/1866.

der, der sædvanlig skal ledsage saadanne Fænomen, funde Meddeleren for sin Del intet synderligt mærke, hvorimod der mange Steder ellers hørtes en Dur, omtrent som naar det blæser eller en Ovnspibe brænder. Jordrystelsen den 7de Mai f. A., der ogsaa mærkedes godt her i Egnen, var efter Meddelerens Erfaring mod den her omhandlede ubetydelig i Styrke og ganske for Intet at regne i Varighed. I hvilken Retning Bevægelsen nu gik observeredes ikke, dog er han mest tilbøielig til at antage, at det var fra Vest mod Øst.

SOURCE

Kjerulf.

Jordskjælvet Natten til 9de Marts 1866.

For at erholde Efterretninger havde jeg henvendt mig til Telegrafdirektøren, Jernbanedirektøren og Driftsbestyreren ved Hovedjernbanen samt Fyrdirektøren, hvilke alle mødte min Anmodning med forekommende Velvillie. Naar til disse fra Telegraflinierne, Jernbanelinierne og flere Fyrtaarn indhentede Oplysninger føies, hvad man kan samle af Dagbladene, især i Tidsrummet umiddelbart efter Jordskjælvet, da faar man et stort Antal Mærkepunkter for Jordskjælvets Gang rundt omkring i Landet. (Nedenfor følger sammenfattet disse Underretninger i Tabeller.)

De yderste Grændser for Jordskjælvet Natten 9de Marts ere, saavidt de indsamlede Underretninger angive dem, følgende:

Mod Nord Bodø og Skelefteå, mod Øst Søderhamn, mod SO. Gaarde omkring 1 Mil SO. for Fetsund Station, mod Syd Langesund, mod SV. Bergen og mod Vest Fyrtaarnet paa Fluggarock ved Nordkanten af Shetlandsøerne.

Afstanden mellem Yderpunkterne er fra Bodø til Langesund omtrent 130 geogr. Mile (15 paa 1°) og fra Skelefteå til Shetland omtrent 160 geogr. Mile.

Søger man efter et Sted, der har en central Beliggenhed indenfor dette saaledes afmærkede Rum, da har man strax allerede i denne Betragtning Blikket fæstet paa Kristianssund.

Naar man slutter efter Bevægelsens Heftighed maa man antage, at Kristianssund, Veblungsnes og Throndhjem ligge forholdsvis nær ved Bevægelsens Udgangssted, og Efterretninger fra de nærliggende Fyre Tyrhoug, Hogsten, Kvitholmen modsige ikke dette.

Naar man slutter efter de Efterretninger, som have kunnet tilveiebringes om Tiden, maa man antage, at Kristianssund og Kvitholmen Fyr, som paa faa Undtagelser nær (hvor imidlertid Klokken synes at have gaaet galt) modtog Bevægelsen først, ligge forholdsvis nærmest Udgangsstedet.

Naar man fremdeles slutter efter de Retninger, hvori dels Bevægelsens Lyd angives, dels nogle Gjenstande ere faldne, flyttede, Døre sprungne op, eller enkelte Sprækker oprevne, da har man ligeledes at antage, at Bevægelsens Udgangssted har været etsteds i Nærheden af og vestligt for Kristianssund. Thi for Bevægelsens Retning har man følgende Angivelser, der radiere fra et Punkt vestligt for Kristianssund.

For Kristianssund Retning fra Vest og mod Nord,
" Molde, Veblungsnes, Dovre, Nes paa Romerike Retning fra NV. og mod SO.,
" Aalesund Retning fra Ø. eller NO.,
" Throndhjem og vel ogsaa Tyrhoug Retning fra SV. og mod NO.
" Bergen' Retning maaske NO. mod SV.

Angivelsen fra Bergen er usikker. Der siges i en Avis-Efterretning umiddelbart efter Jordskjælvet, at Retningen var Øst—Vest. Hvis man her, som ofte, har taget Vangens Udstrækning som Orientering, da turde Angivelsen fortolkes som NO—SV. Mange af de opgivne Retninger slutte sig til denne her antydede Udstraaling af Bevægelsen, men andre ikke. Noglesteds er man i Uvished, ikke om Retningens Linie, men om hvorfra og hvorhen. Saaledes heder det SV—

NO eller omvendt, N—S eller omvendt. Der er ikke saamegen Grund til at antage, at Retningen i Regelen skulde angives falsk ved feilagtig Iagttagelse, som til at den virkelig flere steds er forandret ved Aarsager i Fjeldbygningen.

Tages endelig Hensyn til de vistnok faa Steder, hvorfra ved de bedste Tidsangivelser Bevægelsens samtidige Indtrædelse kan sammenlignes, faar man liggende

i nærmeste Tidskredse om Kristianssund:

Kvitholmen, Valderhoug, Akerø, Molde, Hevne, Throndhjem, Bjørnør,

derpaa i fjernere Kredse

Villa, Shetland, Dovre, Kristiania, Drammen,

fremdeles i endnu fjernere Tidskredse

Bergen og Røros,

endelig fjernest

Søderhamn.

Vilde man forsøge at anskueliggjøre dette paa et Kart, saa kunde man sætte Passerspidsen paa et Punkt ude i Havet V. for Kristianssund, NV. for Molde og SV. for Sundet mellem Smølen og Fastlandet, endelig nordøstlig for Aalesund — og fra dette som Centrum beskrive Distance-Cirkler, af hvilke

For nogle Egne er det vel paafaldende, hvor forvirrede Bevægelsens Bølger have været følt, saaledes f. Fx. paa Romerikes store Ler- og Sand-Plateau. Grunden kan her være den, at Bevægelsen forplanter sig i en saadan Egn ulige, ikke alene gjennem den uregelmæssige Fjeld-Bund, der ligger skjult under Platenuet, men ogsaa ulige gjennem de dybe Lerlag paa den ene Side og de ligesaa mægtige Sandlag paa den anden Side. Disse 3 Slags Masser svinge ikke lige let. I det Hele synes det, at det især er i Udkanten af Bevægelsens Omraade, at Afvigelse lige indtil Omslag har fundet Sted.

Et mærkeligt Exempel i denne Henseende er saaledes Egnen ved Kristiania-Fjorden. Efter det antagne Udgangspunkt skulde Bevægelsen naa hid omtrent fra NNV. og udbrede sig overalt paa begge Sider af Fjorden.

Dette sees imidlertid ikke at være Tilfældet. Først synes Bevægelsen ved Tyrifjordens og Drammenselvens Spalte-Linie at være tvunget frem mere i Retningen N—S til Drammen og Kristiania. Dernæst sees, at medens Rystelsen har været følt og det endog stærkt flere steds paa Vestsiden af Fjorden, indtil den forsvinder ved Langesund, saa er den aldeles ikke bemærket paa hele Østsiden af Fjorden lige fra Kristiania af. Grunden ligger her sikkert i Fjeldbygningen, idet begge Fjordsider, som bekjendt, danne fuldkomne Modsætninger. Videre angives i Holmestrand endog Retningen NO—SV, ja fra Valle og Tønsberg angives den som kommende fra Syd eller Sydvest — altsaa i fuldkomment Omslag.

den yderste skulde berøre Skelefteå, den næstyderste Søderhamn og nær Bodø. Ved en Kreds dernæst kom til at ligge Langesund, Tønsberg, Mora i Sverige, Shetland osv. — — I de inderste Kredse endelig ligge alle de førstnævnte Steder Kvitholmen og Valderhoug Fyre, Akerø Kirke, Molde, Kristianssund, og lidt fjernere Throndhjem, Bjørnør.

Man vil ved at udføre dette paa et Kart se, at ikke Distancecirklerne falde ganske sammen med de samtidige Klokkeslet efter hosstaaende Tabel eller med ovennævnte mange Tidskredse; men dette kan forklares af mange Aarsager, som ligge i Fjeldbygningen. Kun hvor Jordskorpens Masse var en og den samme,

sig selv lig, vilde Bevægelsen forplante sig i regelmæssige Kredse, stedse videre og videre. Men da Jordskorpen her er yderst mangfoldigt sammensat, da de ulige Bergarter forplante Bevægelsen ulige (saaledes har Granit en anden Forplantningshastighed end til Exempel Sand og Ler i dybe Masser), og da endelig bestemte Spalter, antydede ved Formationsgrændserne, ogsaa møde i forskjellig Retning indenfor det omspurgte Rum, saa kunne vi ikke undres over, at Linien for den samtidige Bevægelse ikke længer bliver fuldkommen kredsrund, men kantet og uregelmæssig. Der bliver desuagtet en paafaldende Samklang imellem de konstruerede Distancekredse fra et saadant antaget Centralpunkt og de Tidskredse, der fremgaa af følgende Tabel:

Jordskjælvet Natten den 9de Marts indtraf

til ethvert Steds Tid saaledes:	eller	til Kristianssunds Tid saaledes:
Kvitholmen . . . . . 1° 43′		1° 45½′
Kristianssund 1 46		1 46
Valderhaug 1 40		1 46½
Akerø 1 45		1 46½
Molde 1 45		1 47
Hevne 1 53		1 47½
Throndhjem 2		1 48½
Bjørnør omtrent . . . 2		omtrent 1 49½
Villa Fyr 2		1 50½
Shetland (Fluggarock) 1 20		1 51½
Dovre (Dombaas) omt. 2°		omtrent 1° 53½′
		aabenbart for tidligt Klokkeslet.
Kristiania 2 5		1 53
Drammen 2 5		1 54½
Florøen 1 45		1 55
Veblungsnes 2		2
		aabenbart for sent Klokkeslet.
Moral . . . . . 2 til 3 før eller efter, omkr.		2 3
Bergen 2		2 9
		efter en anden Beretning 1 49½
Moldøen omtrent . . . 2		omtrent 2 11
Røros . . . . . 2 til 3 før eller efter, omkr.		2 15
Søderhamn . . . . . 3 til 4 før eller efter, omkr.		2 52

De Steder, hvor ifølge Opgaverne Jordskjælvet skulde være indtruffet før end i Kristianssund, ere foruden Kvitholmen, hvor Forskjellen kun er ½′, her anført: Tyrhoug Fyr 1° 43′, Stavnes Fyr 1° 16′, Hellisø 1° 24′, Terningen 1° 39½′ og Namsos 1° 43′.

Hvad Tyrhoug angaar, anføres imidlertid Retningen bestemt som kommende fra Syd eller — da denne maaske er angivet efter Fjordens Retning, fra Sydvest — og Jordskjælvet har altsaa da ikke her kunnet indtræffe tidligere end i Kristianssund. Terningen ligger endnu østligere i samme Sund, og samme Bemærkning gjælder derfor her.

For Stavnes og Hellisø ere Tids-Angivelserne aabenbart for tidlige.

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE
jerulf.

Hvad derimod Namsos angaar, saa synes Tids-Angivelsen fra Villa Fyr vistnok at tyde paa, at Bevægelsen har forplantet sig særdeles raskt i Retning mod NO langs Kysten, men Bevægelsen kan dog neppe i Namsos være indtruffet saa tidligt, som Klokkeslettet angiver; thi de øvrige Underretninger om Tid og om Retning stemme ikke hermed.

Jordskjælvet synes saaledes at have været et centralt Jordskjælv.

De nyere Undersøgelser have overhovedet godtgjort, at Jordskjælv i Almindelighed ere og maa være „centrale" o: udstraale

Vidensk.-Selsk. Forh. 1866.

fra et bestemt Punkt (indfald for hvert enkelt Stød) med Fremgang i stedse videre Kredse.

Udgangspunktet for dette Jordskjælv er at søge etsteds ude i Havet i vestlig Retning udenfor Kristianssund. Bevægelsen omfatter da en Del af en Halvkreds af Land mellem Salten Fjord nær Finmarkens Grændse, den botniske Bugt, Kristianiafjordens Indløb, Bergen og Shetlands Nordpynt. Resten og den større Del af Kredsen ligger unddraget for vor Iagttagelse ude i Havet tilligemed selve Udgangsstedet.

Bevægelsen har gaaet fra det antagne Udgangspunkt nær Kristianssund til Kristiania (noget nær i Retning NV—SO) eller med rundt Tal 50 geogr. Mile i $7\frac{1}{2}$ Minutter, det er med en Hurtighed af $6\frac{2}{3}$ geogr. Mile i Minuttet.

Afstanden fra det antagne Punkt til Villa Fyr er omtrent 38 geogr. Mile. Bevægelsen skulde altsaa have forplantet sig i denne Retning i 5 Minutter, eller med en Hurtighed af $7\frac{3}{5}$ Mil i Minut. tet. Disse Tal ere ikke ganske usandsynlige, ihvorvel støttet paa Data, der ikke ere fri for Usikkerheder. Man har før fundet for Hurtigheden ved Jordskjælv f. Ex. $5\frac{8}{10}$, $4\frac{6}{10}$ og $3\frac{7}{10}$ geogr. Mile i Minuttet.

Angaaende Lyden, da har den i Regelen fulgt med selve Bevægelsen i dens Indtrædelses Øieblik, og den har flere steds sikkert veiledet Bedømmelsen om Retningen.

Jordskjælvets Varighed har efter alle de paalideligere Efterretninger været ganske kort, høist et Par Minutter. Flere steds, saavel nær ved som fjernt fra det antagne Udgangspunkt, har man følt 2 eller 3 Gange gjentaget Bølgen eller Stød.

Fra alle Steder i de nærmeste Tidskredse om det antagne Udgangspunkt siges udtrykkelig, at man ikke følte noget Stød, men en stærk bølgende Bevægelse.

Fra nogle fjernere Steder tales derimod om „Stød."

Enhver spørger naturligt, hvad er Aarsagen til dette Jordskjælv. Vi kjende Intet, som staar i saa vitterlig Aarsags-Sammenhæng med Jordskjælv som vulkanske Udbrud. Man har vel forsøgt at opstille forskjellige andre Forklaringsgrunde, saasom Indstyrtning af Hulerum, hvilke da igjen skulde være fremkaldte ved Kalkklippers Udvaskning og Underminering i Dybet; man har talt om, at Jordoverfladen sprækker i stærk Kulde, osv. — Men alt dette forslaar ikke for en Rystelseskreds paa 150 geogr. Mile, og Ingen, som har følt Jorden bølge under sig, tror egent-

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

lig derpaa. Der kan neppe være noget imod at antage, at Rystelsen turde have sin Grund i et undersøisk Udbrud paa det angivne Punkt ude i Nordsøen. Hverken er Spor af Jordrystelse saa særdeles sjeldne hos os, og navnlig paa Kysten (se Prof. Keilhaus Beretning over Jordskjælv i Mag. for Naturvidenskaber Bd. 12 (2den Rækkes 2det Bind)), heller ikke ere vulkanske Produkter ganske ukjendte paa vore Kyster. Allerede længe har man kjendt, at mørke Pimpstene findes opkastede ligefra Finmarken til henimod Bergen. Island pleier at faa Skylden for disse Pimpstene, men de turde skrive sig fra en Række vulkanske Udbrud langt nærmere vore Kyster, end Islands og Jan Mayens nærværende vulkanske Linie. Desnagtet bliver dette en ganske løs Formodning, som Enhver kan benegte, saalænge man ikke faar høre, at netop ved denne Tid atter Pimpstene skulde været iagttagne ilanddrevne eller i Søen — eller døde Fiske i Havet. Thi Pimpsten og døde Fiske ledsage de submarine Udbrud som Tegn, de første, fordi de udkastes direkte af den undersøiske Vulkan, de sidste paa Grund af Heden omkring dette Punkt.

En Indvending, som man kunde gjøre mod Udgangspunktets Beliggenhed i Vest, er, at vi ikke i Beretningerne tydeligt spore den store Vandbølge, som nødvendigvis maatte komme, og navnlig efter Jordstødet. Hertil kunde imidlertid svares, først at Stødet er følt paa Havet „som en Paaseiling" af Skibe ved Kristianssund og Throndhjem, fremdeles at selve Vandbølgen synes at være formærket ved Molde — dernæst at Tidsforskjellen her endnu paa Grund af det nære Udgangspunkt ikke kunde være særdeles mærkelig, og at den saaledes er undgaaet Iagttagelsen; endelig at Vandbølgen — forsaavidt den skulde forplantet sig videre langs Kysten — er bleven brudt ved de mange Indskjæringer, og at den, saaledes svækket, er gaaet ubemærket i Natten.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	32

SOURCE

Kjerulf.

Efterretninger fra Throndhjem-Støren Jernbanen.

	Lyden.	Opgivet Tid.	Varighed.	Bevægelsens Art.	Retningen.
Throndhjem Station:	samtidig som af mange Vogne.	2 netop slaaet sikkert.		stærk bølgeformig, intet Stød. Ganske faa Mennesker have ikke mærket, men sovet.	S. V. mod N. O. Beviser herfor: En Døre Opspringen fra V., horizontal Sprække paa en Pilar i Vognskuret. Ved Stationsbygningen hørtes Larmen af Vagt og Arbeidende først i et sydligst beliggende Rum, sidst i et østligst.
Heimdal:	Hvislende først 1—2'.	Klokken slog 2, da det Hele var forbi.	3—4' (?)	stærk rystende. En liden Medicinflaske faldt overende paa et Bord. Bemærket af Alle i Huset og Omkringboende.	N—S. Beviser: Sengens Bevægelse, der stod N—S. NB. Retningen er herved bestemt, men ikke hvorfra og hvorhen.
Melhus:	rullende samtidig.	2° 2' efter Trondhj. Tid.		jævnt fremskridende rystende, intet enkelt Stød.	„forekom at være N. N. O. til S. S. V."
Søberg:	Drøn først samt Drøn endnu efter at Rystelsen var endt.	Kl. 2.		voxende stærkere og stærkere, intet Stød. Bemærket overalt i Omegnen.	Beviser: „En Kakkelovn gik tilside mod S." Stod Ø—V., altsaa Bevægelsen var Syd—Nord? Nogle syntes, at Drønet kom N—S, andre det modsatte.
Hovind:	Rullen som af Jernbanetog.	2° 2' endt.		Rystelsen aftog og tiltog 3 Gange fra 1. 58—2. 2. NB. Beviser for en anden Retning! I en Gaard $^1/_{16}$ Mil derfra er under stærk Rystelse som ombord i et Fartøi Kjældermuren revnet (vertikalt?) paa Midten i Retning N—S. Bygningens Langside ligger N—S.	Mening: (N. V.—S. O.)
				Et Kakkelovnsrør faldt ned. Den af Sand og Sagflis indsatte Fugning udrystedes flere Steds i Bygningen. Et Uhr standsede. Folkes i hele Omegnen, panisk Skræk.	Altsaa Bevægelsen V—Ø?
Lundemo:	først som et sig nærmende Træn, dernæst som en Torden, derpaa Rystelse.	2° slaaet.	10—15"	Rystelse. neppe noget Sted i Omegnen, uden at man har følt Rystelsen.	Meningerne forskjellige. Maaske S. V.—N. O., ialfald langsefter Dalen (som er S. V.—N. O. her). Beviser: Trærammer stode opstillede med Fladsiderne mod N. O. og S. V.
					Disse klapprede. Bevægelsen altsaa i denne Kompasstreg? Altsaa ogsaa her Retningen sikker, men ikke hvorfra og hvorhen.
Ler:	Susen som af Storm først			stærk Rystelse, intet Stød.	2 Væg-Uhre standsede.
Støren:	Lyd som af et sig nærmende Træn.	2		Bemærket overalt i Omegnen. Bemærket overalt i Omegnen.	

Anm. Avisernes Beretninger ikke overdrevne. Skrækken stor.

Anm. Da det var af Vigtighed at støtte Angivelsen S. V—N. O. fra Trondhjem (Aviserne), ere de opgivne Retninger diskutterede. Den overvejende Sandsynlighed bliver for S. V—N. O. eller V—Ø, ihvorvel Bevægelsen paa Grund af lokale Forholde endog noglesteds synes at have slaaet om i ganske anden Retning.

Efterretninger fra Hamar-Elverum Banen.

Grundset	Intet bemærket.				
Elverum	Kl. 1 (?)		Huset rystede, men ikke stærkt.		I Modsætning til Romerigets Sand- og Lerplateau, hvor Rystelsen har været følt meget stærk flere Steds, er her altsaa paa Hedemarkens og Elverums Sand- og Grus-Dække slet Intet bemærket.
Berg	Intet bemærket.		paa en Gaard i Nærheden svag Rystelse.		
Løken	Intet bemærket.			Det anmærkes, at Rystelsen har været stærkere følt, hvor Gaardene staa paa løs Grund.	
Sande	Intet bemærket.		paa nogle Nabogaarde Kl. mellem 1 og 2 2 à 3 svage Stød med 1 Minuts Mellemrum.		
Hjellum:	Lyd som under stærk Torden, hvor Lynild slaar ned.		Bygningen rystede.		
Hamar			Kun en Lyd hørtes af 1 Person, men allerede Kl. $1^1/_2$, og denne syntes at komme fra	N. O.	

Efterretninger fra Drammen-Vigersund Banen.

Drammen Station		Bølgebevægelse, som gik over i Rysten eller Dirren.	Syntes S. V—N. O.	
Gaarden Stryken $^3/_4$ Mil V. f. Dr.	2	voldsomt Stød, derefter Bølgebevægelse.		
Myendalen		Døre bragtes af Lave paa deres Hængsler.	Kjældermure erholdt Revner i Retningen N—S.	

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	33

SOURCE

Kjerulf.

Lyden.	Opgivet Tid.	Varighed.	Bevægelsens Art.	Retningen.
Borget 1¼ Mil V. for Drammen	2		Bølgebevægelse.	N. V—S. O.
Haug: Lyd som af rullende Vogn	2		Rystelse og mod Slutningen et Stød.	
Modums Blaafarveværk	Intet.			
Enger: Lyd som af forbikjørende Vogn	2		Rystelse ledsaget af flere Stød.	S. V—N. O. (efter Lyden)
Mælum	2		Rystelse.	
Skredsvig Gaard	Intet.			
Bjørndalen paa Fjeld, svag Lyd	2		svag Rystelse; saavel Lyd som Rystelse fornam kun 1 Person.	
Sevals paa Ler, ingen Lyd uden af den Dør, som klaprede	2—3		Rystelse; Sengene bevægedes.	
Gustad	Intet.			
Krona paa Fjeld, dump Lyd	2		Rystelse; denne fornam kun 2 Personer.	S—N. antagelig, (efter Lyden)
Viker, Sønsteby, Stalsberg, Ihlen. kun den durende eller klirrende Lyd NB. i Døre, Vinduer.	2		Rystelse; paa hvert Sted kun fornummet af enkelte Personer.	

Anm. De opgivne Retninger (S. V—N. O. og S—N.) bære ingen videre Sandsynlighed for sig og ere ikke støttede paa nogen særskilt betegnende Omstændighed.

Forskjellige Gaarde i Eker o. s. v. nærliggende ved Drammens-Banen.

Ekers Præstegaard, Susen	1 omtr.	nogle Minutt.	Rystelse. Senge bevægedes.	fra Nord i sydostlig Retning.
Haugsund	2 omtr.		Rystelse. Blomsterpotter i Vinduerne klinkede mod hverandre.	
Nedre Hoen Gaard	2		Rystelse ledsaget af Klirren o. s. v. Senge bevægedes.	fra Nord—Syd, (maaske efter Sengestedernes Bevægelse?)
Wendelborg Sagbrug	2		Rystelse.	Do. (?)
Strømbo, kun Lyd (hørt af en Person)				
Dokka				
Dramdal				
Skalberg				
Hassel				
Broen				
Bakken ved Hassel Værk				
Fossum			Rystelsen følte.	
Verp i Eker, Lyd som af stærk Storm derpaa Raslen som af en Vogn.	2		Døre, Vinduer, Kakkelovne klirrede — men dette bemærket kun af 1 Person.	formentlig nordlig Retning, (efter Lyden)

Anm. Her synes Opgaverne fra Nord til Syd og fra Nord til S. O. at være de tilforladeligste. Ekers Præstegaard ligger i aabent Terræn, hvor man ikke som i en snæver Dal kan have saa let for at tage Feil ved Tilbagekast af Lyden.

Efterretninger fra Hoved-Jernbanen mellem Christiania og Eidsvold.

Eidsvold, Lyd	2		Rystelse.	
Dahl, Lyd, som en stor Tømmerlense skulde gaa ud.	1½—2		„Ting flyttedes fra sit Sted fra Væggen, og dette gik i Retning sydover."	S—N. (bevisligt)
Nannestad, 1 Mil fra Dahl, hørtes som Torden-Drøn.	1½—2		„Lysestikker og Smaating, oplagte under Taget, faldt ned." Alle Omkringboende følte Rystelsen.	forekom V—Ø.
Trøgstad	1—2		2 Stød, som følte overalt i Omegnen.	
Kløften	Intet.			
Frogner	Intet.			
Lersund				
Lille-Strøm, stærk Larm og knagende Lyd.	1—2		En mærkede, at Huset rystede mellem 12—1. Manden løb ud paa Platformen i den Tanke, det var Indbrudstyve.	
Strømmen Station			I Nærheden standsede et Uhr mellem 1—2.	
Distrikts-Fængslet	Intet.			
Grorud Station	2—3 Intet, i Dalen	har man heller	Rystelse. Sengen bevægedes. ikke mærket Noget.	N—S eller S—N. (bevisligt)
Derimod paa Gaardene Linderud, Bredtvedt, Holtset, Romsaas	2° 10' à 15'		Rystelse med klirrende Vinduer og Døre.	
Brynd Station	Intet.			
Gaarden Brynd	2 omtr.		Sengenes Bevægelse syntes	S. O—N. V.
samt Skøien	2 omtr.			
(Aviserne) Gaarde i Ullensaker og Sørum samt Nannestad			stærke Stød. Heste slidt sig løs etsteds.	

Anm. Bevægelsen synes at have udbredt sig over Sand- og Ler-Plateauet saa langt som til mellem Trøgstad og Kløften. Paa samme Tid har den gaaet langs det faste Granit-Fjeld i Randen paa Vestsiden og kommet ned til Gaarden Linderud o. s. v. samt Brynd. Retningerne turde her være saa forskjellige paa Grund af Plateauets Beskaffenhed. Idet nemlig Bevægelsen kan antages at have forplantet sig ulige ikke alene gjennem den uregelmæssige skjulte Bund af fast Fjeld under Ler- og Sand-Plateauet, men ogsaa ulige gjennem de dybere liggende mægtige Lerlag paa den ene Side og de ligeledes mægtige høiere liggende Sand-Lag paa den anden Side, maa den oprindelige Retning brydes og Afbøininger og endog Tilbagekast kunne fremkomme.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	34

SOURCE

Kjerulf.

Efterretninger fra Hoved-Jernbanen mellem Strømmen og Kongsvinger.

Lyden.	Opgivet Tid.	Varighed.	Bevægelsens Art.	Retningen.
Charlottenberg, Rastad, Eidskog, Aabogen, Kongsvinger.	Intet.			
Sander Station, Drøn som af et Træn fra Kongsvinger.	2° 40′		Rystelse ganske som naar Træn passerer. Manden havde staaet op og gaaet ind i Venteværelset. I Omegnen forresten Intet. Rystelse bemærket.	Ø—V.
Odals Værk				
Skarnæs, ingen Lyd	2		Rystelse, intet Stød. I Omegnen er Intet bemærket.	
Sæterstøen	2 omkring		Ikke ganske svag Rystelse lig et tungt Træns. Ankomst.	S. O—N—V. eller omvendt. NB. Hvis Lemmen oventil har erholdt en Puff fra V e s t, maatte den falde mod Øst
			En Lem, opreist paa Husets østre Side, faldt ned i Retning mod Ø.	
Aarnæs Station (fast Fjeld).	Intet.			
I Omegnen enkelte Steder	omtr. 2		Rystelse svag (løs Grund).	
(Haga	Intet.			
derimod 26—27 Jan. Nat	2¼ Dur som	af Træn.)		S—N.
Blakjer	Intet.			
Fetsund	2		Rystelse, som om et Træn kom.	
Næs paa Romeriget, (Aviser), Drøn først	2 omtr.	varede 2—3′	Rystelsen gik tydelig fra	N. V. til S. O.
Gaardene By og Tønnerud S. O. for Fetsund.			Rystelse mærket, Gangklokker gav Lyd.	

Resultat: Bevægelsen synes ikke at være forplantet indover mellem Kongsvingers Granitkjæde længer end til henimod Odals Værk og det svagt; fra Romerigets store Sand- og Lerplateau har Bevægelsen forplantet sig indover i Glommendalens Sandfyldninger til Skarnæs o. s. v.; fra Sæterstøen Sandsynlighed for, at Bevægelsen kom fra N. V.; fra Aarnæs Exempel paa Forskjel mellem løs og fast Grund. Sporene af Bevægelsen tabe sig ¾—1 Mil S. O. for Fet Sund.

Efterretninger fra Telegraf-Linierne og derigjennem fra nærliggende Egne.

Lyden.	Opgivet Tid.	Varighed.	Bevægelsens Art.	Retningen.
Trondhjem: Braget hørtes først i Syd	Kl. 2	1½ Min.	Intet Stød. Bevægelsen følte som af en Baad, der bevæges op og ned mellem	S—N-Punktet.
Levanger	omtr. 2	1′	Stærk Rystelse, løse Gjenstande flyttedes hid og did, Døre sprang op.	V—Ø.
Stenkjær: Drøn	2	2—3′	Drøn og Rystelse samtidig, Gjenstande flyttedes, Døre sprang op.	Gik i nordlig Retning.
Beitstaden, Inderøen, Stod, Sparboen, Snaasen.	omtr. 2		Overalt Rystelsen mærket før og efter en Lyd, som naar det brænder i en Pibe.	
Namsos	omtr. 1° 58′	3′	Døre sprang op. I Distriktsfængslet faldt et Bord i Retning fra N. mod S. NB. Bevægelsen har altsaa vel heller været fra Syd i en eller anden Kompas-Streg, altsaa maaske	„De Fleste antage N. V—S. O.“
Vehlungsnæs	2		Panelinger begav sig i Sammenføiningerne. Døre og Vinduer forklemtes lidt af Husenes Bevægelse.	S. O—N. V. N. V—S. O.
Aalesund og Omegn, Lyd som af Storm	omkring 2		Folk vangnede. Døre slog op og i. Pladerne paa et Bord klapredo. Smaating paa en Kommode, belagt med Teppe, i Stationshuset, faldt overende.	fra Ø. eller N. O. „ifølge de Fleste.“
Larsnæs: Bulder i S. O.				
Moldøen	omtr. 2		Jordskjælv stærkere end før hersteds bemærket, Kakkelovne, Borde dirrede.	N. V—S. O.
Skudesnæs			„Paa den Tid hørtes en egen Dirren i Telegraftraaden.“	
Floreen: Et Drøn hørtes efter	omtr. 1° 45′		Ligesom Drønet antoges Bevægelsen	V—Ø.
Bergen	omtr. 2		Paa Sygehuset ved Engen klaprede Vandledningsventilerne 2 Gange. Mellemrum høist 20″. Et andet Sted bemærkedes 2 Stød, og det andet haardere. Mellemrum 15″. Intet mærkedes af de Vagthavende paa Bergenhus. NB. Hvis man i Retningens Angivelse har rettet sig efter Vaagen, turde Bevægelsen heller være N. O S. V. altsaa maaske	Ø—V. (Aviser) N. O—S. V.
Lærdalsøren	omtr. 2		Intet Stød, men en temmelig stærk Rystelse.	
Dovre (Dombaas)	omtr. 2	2—3′	Stærk Larm i Huset under stærk Rystelse, som gradvis tiltog og atter aftog.	N. V—S. O.
Lillehammer Station	Intet mærket.		Af Enkelte i Byen mærkedes svag Rystelse.	
Hamar Station, Gjøvik Station	Intet.			
Drøbak, Moss, Sarpsborg, Fredriksstad, Fredrikshald	Intet.			

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	35

SOURCE

Kjerulf.

Lyden.	Opgivet Tid.	Varighed.	Bevægelsens Art.	Retningen.
Drammen	2° 5′		Bevægelsen mærkedes i hele Byen og paa begge Sider af Elven. Uhre standsede paa 2° 5′.	N—S.
Kongsberg	2		temmelig stærk.	
Holmestrand			meget stærk.	N. O—S. V.
Horten	2		ubetydelig.	
Vallø: Drøn efter	omtr. 2	1′		S—N.
Tønsberg	2		Et Stød, efterfulgt af rystende Bevægelse, der syntes at komme fra	S. eller S. V.
Fredriksværn			ubetydelig.	
Porsgrund	Intet.			
Skien, først Larm som af Vogne	2		ubetydelig, bemærket kun af Enkelte.	„S—N. eller omvendt."
Langesuud Station	Intet.		Paa et Sted i Nærheden mærkedes Rystelsen af 4 Personer i 2 forskjellige Værelser. Stedet ligger paa Skjælsand mellem Klipper.	

Langs Kysten rundt om mellem Langesund og Bergen Intet bemærket.

Anm. Af de opgivne Retninger synes de fra Moldøen, Florøen, Vallø og Tønsberg at være ganske uforenelige med de øvrige. Dog er det ret vel muligt, at ingen Misforstaaelse her har fundet Sted; thi i klippefulde af Dale og Sprækker sønderrevne Lande er der oftere Exempler paa, at Hovedretningerne afbøies lige til fuldkomment Omslag.

Efterretninger fra Fyrene paa Vestkysten

Villa	Kl. 2.	varede ½′	Taarnet rystede stærkt.	N. mod S.
Agdenæs			haardt Jordskjælv.	
Terningen	1¾	2′	stærk Jordrystelse.	
Tyrhoug	1¾	1½′	Stærkt Jordskjælv. Under samme sprang Glas-Skorstenene.	Kom fra Syd, gik mod Nord.
Hogsten	omtr. 1¾	3′	Man antog det først for Lynild, 3 Personer befandt sig i Taarnet, 2 til Køis og 1 paa Vagt. Alle kom paa Benene og søgte Udflugt gjennem Trappen; men førend dette kom til Udførelse, dalede Skrækken. Ingen Skade.	
Stavenæs	1 20	2—3′	voldsom Rystelse.	
Kvitholmen	1 43	1½′	i Begyndelsen stærk, saa Alt i Huus knagede. Siden kun letbevægelige Ting dirrede.	
Valderhoug	1 40	3′	temmelig stærk Jordrystelse.	
Hellisø	1 10	et Par Min.	temmelig stærk Jordrystelse.	

Anm. Ogsaa om Angivelsen N—S fra Villa Fyr gjælder den samme Bemærkning som nys ovenfor. I det Hele vil man ved at sammenholde disse forskjellige Angivelser med det Resultat, som her er forsøgt udbragt, finde, at det især er i Udkanterne af Bevægelsens Omraade, at saadanne Omslag i Bevægelsernes Retning finde Sted.

Nogle Efterretninger gjennem Aviserne om Jordskjælvet.

Her optages ordlydende nogle af Efterretningerne umiddelbart efter Jordskjælvene.

Kristianssund den 9de Marts. Nat til Fredag vækkedes Byens Indvaanere af et stærkt Jordskjælv, der varede omtrent et Kvarter. Det stærkeste Stød fandt Sted 10 Minuter i 2 og skal have varet 30 Sekunder. Det lød som en hul og fjern Vognraminel, der tiltog lidt efter lidt, men hurtig hendøde. Bevægelsen synes at være gaaet fra Vest mod Nord. Her i Byen synes Stødet at være følt mest i Vaagen. Forresten er der ingen egentlig Skade foraarsaget, skjønt Husene rystede stærkt, og enkelte Familier trænkte paa at flytte ud; den eneste større Ulempe, vi have hørt omtale, er, at en Ovn er kastet om paa Bremsnæs. Imidlertid var der stor Ængstelse, som rimeligt kunde være under den ubyggelige Følelse, man faar ved at mærke Jorden skjælve under En.

Kristianssund den 10de Marts. Fredag Morgen Kl. 1. 46′ mærkedes en temmelig stærk Jordrystelse. Rystelsen varede 2 Minutter med aldeles jevn Stigen og Falden i Styrke. Rystelsens Styrke her var temmelig betydelig. Byens samtlige Indbyggere bleve vakte, og Flere sprang forskrækkede ud paa Gaden. Saavidt vi hidtil have hørt, er ingen Skade opstaaet, naar undtages Revner i Gibslofte og Tapeter. Politimesteren har paabudt en extraordinær Besigtelse af Skorstenspiber som Følge af Jordskjælvet. Mandskaberne ombord i Skibene paa Havnen fortælle, at

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	36

SOURCE

Kjerulf.

de mærkede Rystelsen, som om Skibene strandede. Fiskere fra Grip og Smølen berette, at de ogsaa der mærkede den temmelig stærk. (Kr.sunds Adr.)

Kristianssund den 20de Marts. Ved det tidligere omtalte Eftersyn af Skorstensmurene fandtes ialt 16 Skader, næsten alle af liden Betydning; kun etsteds var en Ovn falden ned; flere Beskadigelser vare fra tidligere Tid, men vare forstørrede og udvidede ved Jordskjælvet. I Anledning af dette Eftersyn kan meddeles, at Skomagermester J. A. Strøm i Vaagebakken har i sin Kjælder havt en Vandopsamler, der i hele Vinter har indeholdt et Par Bøtter Vand, hvad den ogsaa havde Aftenen før Jordskjælvet, men at Vandet var borte om Morgenen og har været borte siden. (Kr.sunds Adr.)

Molde den 10de Marts. Igaar Nat omtrent Kl. 1¾ vækkedes man her i Byen af en besynderlig Lyd, som lignede en tom Vogns Rullen paa Stenbroen eller en stærk og langvarig Torden, og strax efter bemærkedes en Rystelse, som fik Folk hurtig ud af Sengene, da Husene med de deri værende Ting kom i en gyngende Bevægelse; men heldigvis varede Rystelsen ikke længere end omtrent 1 Minut, og omendskjønt den kunde have anrettet betydelig Ulykke i denne korte Tid, slap man dog med Skrækken. Man syntes at bemærke, at Bevægelsen gik i Retning fra Nordvest til Sydøst. Ombord i et Fartøi, der laa i Harøen og igaar ankom hertil, havde man ogsaa sporet Rystelsen, idet Fartøiet, uagtet Luften var stille og Vandet roligt, begyndte at slingre hid og did og løst nedhængende Taugverk at slaa mod Masten. Om samme Gjenstand heder det i en Skrivelse fra Akerø af igaar: „Inat Kl. 1¾ vækkedes vi af en stærk Rystelse, som varede omtrent et Par Minuter. Hele Huset og Alt, hvad der var i samme, bevægedes. En gammel Pige, som har tjent længe paa Præstegaarden, hvor hun nu har Lægd, erindrer en lignende, men svagere Rystelse her." (R. Budst.)

Throndhjem den 9de Marts. Inat Kl. 2 vækkedes man heromkring af en meget stærk Jordrystelse. Der hørtes et hult Drøn, som naar et Jernbanetræn i nogen Afstand passerer en Bro, Husvæggene bragede, Sengestederne gyngede, Stole og Borde bevægede sig, Portklokkerne ringede af sig selv, og Væggeuhrene kom ud af Gang. Rystelsen varede i 2 til 3 Minutter; adskillige Folk løb tildels upaaklædte ud paa Gaden, og mange vare, som rimeligt kan være, i stor Forskrækkelse, dog vides det ikke, at nogen væsentlig Skade er skeet. Frue Kirkes Taarn bevægedes saa stærkt, at Klokkerne slog, og i et af Byens Bryggerier begyndte Dampmaskinen at klapre, og Øllet skyllede over Gjærkarrene, saa der regnes et Spilde af omkring 30 Tønder. I en skriftlig Meddelelse, som vi have faaet, siges det blandt andet, at Stykker ere faldne ned paa Gaden fra Taget paa Bankbygningen; paa flere Steder i Byen faldt Kalkstykker ned af Brandmure og Skorstenspiber, og et Par hidtil ikke bemærkede Revner i Sokkelen paa Videnskabernes Selskabs nye Bygning antages at være fremkomne ved denne Rystelse. Efter hvad de Fleste ville have

mærket, synes Bevægelsen at have gaaet i Retning mellem Sydvest og Nordost. Man har følt den paa flere Gaarde omkring Byen; vi have saaledes hørt nævne Havsten, Hesthagen, Leren, Tungen oppe ved Reitgjærdet. I Ilsvigen og Ilen lader den til at have været mindre mærkbar, men paa enkelte Gaarde omkring Byen have Kreaturerne slidt sig løs, og Heste have skreget af Skræk. Føreren af Indheredsposten, der kom hid imorges omtrent Kl. 8, og som altsaa paa den Tid, Jordrystelsen foregik, maa have været inde i Stjørdalen, har derimod ikke mærket noget til den. Somme ville have fornummet en bølgende Bevægelse, andre derimod en stærk uregelmæssig Rystelse.

Throndhjem den 11te Marts. Nat til Fredags Kl. 2, 3 Minutter bemærkedes i Byen og dens Omegn et usædvanligt stærkt Jordskjælv. Husene rystede saaledes, at man vækkedes i stor Forskrækkelse. Jordskjælvet varede i vel 1½ Minut og efterfulgtes omtrent ½ Minut senere af et langt lettere, næsten umærkeligt Stød. Mærkeligt nok foregik ingen Forandring hverken i Barometer- eller Thermometerstanden. Luften var stille og mild og Himmelen stjerneklar med Undtagelse af endel tykke Skyer yderst i Horisonten mod N. N. V. Af Folk, der har opholdt sig paa Gaden, er Rystelsen bemærket paa forskjellig Maade, saaledes har Enkelte, der gik, kun bemærket den ved en stærk og voldsom Knagen i Huusvæggene og i Gadernes Isdække, medens Andre, der stod stille, havde Vanskelighed for at blive staaende. Slemmest skal Stødet være bemærket af Taarnvægteren i Vor Frue Kirke, hvis Taarn rystede saaledes, at Klokkerne gav Lyd. Ombord paa Fartøier, der henlaa i Havnen og paa Rheden, bemærkedes Stødet som en temmelig stærk Paaseiling. Skade af nogen Betydenhed er ikke forvoldt, saavidt os bekjendt, uden forsaavidt at trende murede 1½ Alen tykke Søiler, der bærer Taget over Jernbaneplatformen, er sprukne, og i Dahls Ølbryggeri bevægedes de store Gjærekar saaledes, at over en Tomme af deres Indhold, tilsammen nogle og tredive Tønder, spildtes. Stødet ledsagedes af en heftig Larm som af mangfoldige Vogne, der kjører paa Broguden, og lod til at gaa fra Syd mod Nord. I Mands Minde har intet saa stærkt Jordskjælv været bemærket her. De to sidste og betydeligste, der mindes, indtraf i 1834 og 1798, de var dog, efter hvad en Mand, der har oplevet begge, har fortalt os, langt svagere end det sidste. (Thr. Stiftsavis.)

Røros den 10de Marts. Natten mellem 8de og 9de Marts, Kl. omtrent 2½, opskræmmedes Mange i Røros Præstegjeld, idet en Jordrystelse fandt Sted. Kort før Jordrystelsen saaes, ifølge paalidelige Folks Beretning, en Ildkugle paa Himmelen, hvilken efterlod sig et Lysskjær, der lignede et stærkt Nordlys; strax efter dettes Forsvinden hørtes et stærkt Bulder, som af Nogle antoges for Torden, af Andre sammenlignedes med Bulderet, som en Tømmerlunds Nedramlen foraarsager, o. s. v. Strax efter Bulderet fornam man Rystelsen, der var saa stærk, at Husene rystede, Senge og andre Møbler ligeledes rystede, Vinduer klirrede, Døre sprang op, o. s. v. Rystelsen strakte sig temmelig vidt,

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	38

SOURCE

Kjerulf.

lige fra Os over Røros til Aalen, og varede et godt Minut. Det forekom, som om den kom fra S. og gik mod N. N. O. Paa en Gaard, Evavold ved Aursundsø, omtrent 2 Mile N. O. for Bergstaden, opskræmtes Kjørene i Fjøset og gjorde en forfærdelig Allarm. Jordrystelser ere her ikke saa sjeldne; under stærk Kulde revner nemlig Jorden ofte, hvorved et stærkt Bulder høres og Rystelse fornemmes, men ikke i en saa stærk Udstrækning, som Rystelsen nu blev fornummet; kun de nærmeste Omgivelser høre da Bulderet og mærke Rystelsen. Vel er det saa, at i de sidste 14 Dage Vinterkulden har indfundet sig, indtil 31 Grader, men ingenlunde kan den være Aarsag til en saa vidtstrakt Rystelse. (Thr. Adr.)

Næs paa Romerike. I Lighed med hvad der ifølge Avismeddelelser paa flere Kanter af Landet er bemærket, opvækkedes man ogsaa her paa flere Gaarde Natten mellem 8de og 9de ds. Kl. henved 2 af en Jordrystelse. Først hørtes ligesom et hult Drøn, hvorpaa Dørene begyndte at klapre og høithængende Gjenstande at bevæges. Det hele varede 2 à 3 Minuter, og bemærkedes tydeligt, at Rystelsen gik i Retning fra N. V. til S. O. Veiret var klart med streng Kulde.

Kristiania. Inat mellem Kl. 1—2 sporedes her en Jordrystelse paa enkelte Steder saa stærk, at den bragte Beboerne paa Benene. Paa Gaarde i Nannestad, Ullensaker og Sørum have Stødene været saa voldsomme, at Beboerne ere ilede op og ud i stor Forskrækkelse, og paa et enkelt Sted har Hestene paa Staldene slidt sig løse af Skræk. (Aftenbladet f. 9 Marts 66.)

Omkring Kl. 2 inat bemærkedes i Pilestædet, Munkedamsveien, Oslo et stærkt Jordskjælv, som satte Husgerand i Bevægelse. (Aftenposten f. 9 Marts 66.)

Drammen den 9de Marts. Inat omtrent Kl. 2 bemærkedes her i Byen et stærkt Jordskjælv, der med et kort Mellemrum ytrede sig ved 2de Stød. Paa Eker er det ogsaa observeret, og paa en Gaard omtrent ¼ Mil herfra havde det en saadan Styrke, at 2de Vægure standsede, Hønsene faldt af sine Vagler og Kreaturene viste sig forskrækkede og urolige. (Dr. Bl.)

Kongsberg den 9de Marts. Inat henved Kl. 2 følte her en Jordrystelse, der var saa stærk, at Døre og Vinduer dirrede og større Møbler og andre løsstaaende Gjenstande kom i Bevægelse. Rystelsen følte i flere Sekunder. (K. Adr.)

Laurvik den 10de Marts. Nat til Fredag omtrent Kl. 2 mærkedes her i Byen en Jordrystelse, der var saa stærk, at Folk paa flere Steder vækkedes ved Allarmen. (I. og L. Amtst.)

Kristiania (af mundtlige Beretninger). Stødet følte af Mange. Antaget sandsynligt Klokkeslet 2° 5'. Blandt Vidner om Bevægelsens Retning mærkes etsteds, hvor en Seng, der stod nogenlunde N—S., bevægedes op og ned efter Længden, altsaa nogenlunde N—S., ikke modsat fra Side til Side.

Uddrag af forskjellige Efterretninger gjennem Aviserne.

Lyd.	Opgivet Tid.	Varighed.	Bevægelsen og dens Art.	Retningen.
Rennebu, Meldalen, Stordalen, Lexviken.			Bemærket.	
Hiteren og Frøjen . .	2		Stærk.	„N-S eller omvendt.“
Hevne, først stærk Brusen som af Storm.	1° 53′		Senge, Kakkelovne bævede.	
Bjørnør, først Drøn . .	omtr. 2		Rystelsen omtr. 1′. Døre gik op. Flere Folk løb ud paa Marken.	
Grong, Leke og indtil Bodø.			Bemærket.	
Røros, først et Bulder som af en Tømmerlunnes Nedramlen.	omtr. 2° 30′	1′	Bemærket overalt i Omegnen. Flere følte 2 Rystelser efter hverandre.	„fra Syd, gik mod N. N. O.“
Gaard Sæter i Tufsingdalen.			Svag.	
Os, Aalen			Bemærket.	
Gaard Evavold ved Aursuen.			Bemærket.	
Røvik i Bolsø, Drøn i Jorden.	1—2	1½′	3 Stød, hvoraf det første svagt, det 3die stærkest. Ovnene skraldede, Borde og Bænke hoppede.	
Froen i Gudbrandsdalen .	1—2		Temmelig stærkt. Møbler dansede, Husvægge knagede.	
Mora i Dalarne	2—3		Mange vaagnede af 3 efter hverandre følgende Jordstød. Et oplagt Parti Støbegods begyndte at røres. Stykkerne slog mod hverandre i jævne og stærke Slag. Flere Uhre standsede.	
Söderhamn	3—4		I det vestre Kvarter mærkedes et Jordskjælv saa stærkt, at man otsteds fornam, hvorledes Huset rystede og Møbler rørtes	
Skelefteå, Östersund. Flere steds i Jämtland.			Bemærket.	
Shetland, Fluggarock 1½ engl. Mil fra Nordkysten af North Unst.	1° 20′	30″	Fyrtaarnet rystede voldsomt.	

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	W. Norway	1866/3/9	40

SOURCE

Jahrbuch für Na. 1867.

9. März fand ein Erdbeben in Norwegen statt, welches sich über einen grossen Theil der bewohnten Gegenden dieses Landes ausbreitete und auch an vielen Orten Schwedens beobachtet wurde. Das Ereigniss trat etwa 2 Uhr Nachts ein und war so stark, dass in Christiania die Glocken klangen und die Möbel sich verrückten. Noch stärker war die Wirkung in Veblungsnaes an der Westküste. Drontheim scheint, zum wenigsten von denjenigen Orten, von welchen Nachrichten gekommen sind, am meisten davon erschüttert worden zu sein.

8. April. Von diesem Tage wird aus Nizza gemeldet, dass ein schwaches Erdbeben stattgefunden habe. Es sollen übrigens während des ganzen regenreichen Winters schwache Erdstösse daselbst vorgekommen sein.

Flugga Rock, der nördlichste Punct der Shetlandsinseln wurde im April von einem heftigen Erdbeben heimgesucht. Das Erdbeben dauerte ½ Minute.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	9 March	Western Norway	1866/3/9	41

SOURCE

H. Reusch,
Geographische
Zeitschrift
Leipzig,
Vol. 2,
pp52-53,
(1896).

* Die vermutete Wirkung eines Erdbebens an der Küste Norwegens. Obrist Haffner machte am 15. November in der Gesellschaft der Wissenschaften zu Christiania eine interessante Mitteilung über einige Beobachtungen des Dampfschiff-Kapitäns Vold. Ein Hamburger Dampfer Namens „Baltic" ging vor ein paar Jahren bei der Scheere „Remböen" an der norwegischen Westküste unter 62° 30′ verloren. Eine Taucher-Gesellschaft zu Drontheim kaufte das versunkene Schiff und sandte im Mai 1892 den Herrn Kapitän Vold mit dem kleinen Dampfer „Nap" zu der Stelle. Er fand, daß „Baltic" zerschlagen war und die Teile ausgestreut über den Boden 2½ Faden tief unter niedrigstem Wasser lagen. Er hielt sich vier Monate auf der Stelle, um die Reste des Schiffes zu retten, hatte Gelegenheit, auf eine Strecke von 200 Meter den Boden in allen Einzelheiten kennen zu lernen, und hat auch eine von einer Skizze erläuterte Beschreibung davon gegeben.

Letzte Weihnachten trat ein ganz ungewöhnlicher Sturm und ein Erdbeben(?) ein. — In diesem Jahre reiste Herr Vold wieder zu der ihm so wohlbekannten Stelle, um die Rettungsarbeit fortzusetzen. Er berichtet, daß der Rest des verschollenen Schiffes ganz verschwunden war (durch die heftige Bewegung des Meeres?) und, was ihn sehr überraschte, daß bedeutende Veränderungen am Boden stattgefunden hatten. Ein Teil ist 5 bis 6 Meter eingesunken, einige Scheeren sind dagegen gehoben. Dazu fand der Taucher, daß sich mehrere Spalten, die noch ohne Muscheln und Algenvegetation waren, gebildet hatten. Hoffentlich wird im nächsten Sommer der Boden in der Umgebung untersucht, ob weitere Veränderungen sich konstatieren lassen.

Die betreffende Küste ist archäisches Gebiet. Professor Kjerulf vermutete, daß eines von unseren bedeutendsten Erdbeben (9. März 1866) von der hier behandelten Meeresgegend ausgegangen sei: „Die Ausgangsstelle der Bewegung war nicht weit von Christiansund im Meere westlich davon." Er denkt hier an die Möglichkeit von vulkanischer Wirksamkeit. Obschon ich daran zweifle, daß die von Kjerulf gesammelten Beobachtungen eine so genaue Fixierung der Ausgangspunkte der Bewegung zulassen, muß ich wohl gestehen, daß die neuen Nachrichten doch darauf hindeuten können, daß der Abfall unserer Westküste gegen die Tiefen des atlantischen Meeres eine noch wirksame Verwerfungsspalte in die Erdrinde bezeichnen kann. Die Frage bedarf jedoch noch der näheren Untersuchung.

Dr. H. Reusch.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1866	12/13 Dec	Tortuna	1866/12/12	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

255. —, dec. 12/13, natten. Tortuna (Västm.). Erd.[24]

Den 12—13 December. Natten mellan dessa dagar märktes en ganska stark jordstöt vid *Öster Åby* i Tortuna socken, *Vesterås län*. »Det berättas att ett dylikt jordskalf äfven för omkring 50 år sedan gifvit sig tillkänna der i trakten.» (Aftonbladet d. 22 Januari 1867.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	12 Jan	Rinkjobing	1867/1/12	1

SOURCE

Ann. Rg.
1869.

12. ~~Januar.~~ In der Gegend von Ringkjöbing in ~~Jütland~~ wurde an dem bezeichneten Tage ein heftiges Erdbeben gespürt.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 March	Rinde	1867/3/7	1

SOURCE

Kolderup.

1867.
7 mars, kl. 8.13 em., i Rinde i Sogn. L. Tr.

Thomassen.

1867.

Rinde in Sogn, 7. März, 8 Uhr 13 Minuten abends. Erschütterung, die 1 Sec. dauerte. »Es wurde gefühlt, als ob knotige Körper unter dem Boden von W gegen O geschleppt würden. Kein Laut wurde gehört.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Die Bewegung muss also wahrscheinlich eine unregelmässig wellenförmige gewesen sein.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	1

SOURCE

Kolderup.

7 mai. kl. ca. 10 fm., det sydvestlige Norge (Haugesund—Listor). M. (Th.).

Reusch.

Kysten Lindesnes—Haugesund 1867. 7de mai. **Omtrent kl. 10 form. merkedes en usædvanlig bevægelse i havet og paa nogle steder en let rystelse af jorden. I Skudenes havn sled farteierne los sine forteininger og drev frem og tilbage. (H. Mohn. Forhandl. i Vid.-Selsk. i Chr. 1876).**

Thomassen.

In der »Stavanger Amtstidende« wird von einem merkwürdigen Naturphänomene, das an mehreren Stellen im westlichen Norwegen Mai 7. ca. 10 Uhr vormittags eintraf, berichtet. Man vermutete, dass das Phänomen von einem Erdbeben herrühre.

Am heftigsten haben sich die Wirkungen in Skudenäshavn an der Westseite der Karminsel, Hvittingsinsel und in Flekkefjord gezeigt.

Der Vorsitzende des Stadtrates in Skudesnäshavn teilt unter anderem über das Phänomen dem Amtmanne folgendes mit: Während eines milden südwestlichen Windes, der kaum das Wasser kräuselte, entstand plötzlich im inneren Hafen eine Strömung so heftig, dass alle Schiffe sich losrissen. Sie trieben zuerst gegen die Mündung des Hafens und wieder zurück, danach wieder hin und zurück. Die Strömung begann ungefähr 10 Uhr vormittags. Eine halbe Stunde danach war das Wasser wieder still. Zwölf Schiffe wurden mehr oder weniger beschädigt und mehrere Böte zerdrückt.

Die Ursache dieses Phänomenes, heisst es ferner im Berichte, ist nicht leicht zu entscheiden. Doch war in den nächst vorher gehenden Tagen im Wasser eine ungewöhnliche Strömung gewesen wie auch in den Scheeren ein ungemein heftiges Branden der See stattfand, obgleich der Wind schwach war und vom Lande wehte. Man war daher auf Ungewitter vorbereitet, und die Schiffe waren vertäut als ob ein Sturm zu erwarten wäre.

Der Barometer war ein wenig gesunken und es regnete heftig.

Aus Flekkefjord wird berichtet dass dort Gewitter war. Zwischen 10 und 11 Uhr strömte das Wasser des Flusses hinaus, so dass er beinahe trocken wurde. Binnen weniger Minuten war der Wasserstand im Flusse doch wie gewöhnlich. Eine sehr schwache Erschütterung wurde zu derselben Zeit verspürt.

(»Bergensposten« 16. Mai 1869.)

Diesen Nachrichten zufolge begann das Phänomen mit einem Zurücktreten des Wassers. An etlichen Stellen hat doch, zufolge der von Prof. Mohn gegebenen Mitteilungen (Siehe: Forhandlinger i Videnskabsselskabet i Christiania for Aar 1876) das Phänomen mit einem Steigen des Wassers begonnen.

In einem Hause, 1/4 Meile südlich von Kopervig, bemerkte man eine schwache Erschütterung wie von einem Stosse, und wurde dieselbe von einem Laute wie von einem fernen Donnergerolle begleitet. Dies geschah zwischen 10 und 11 Uhr.

Leuchtturm zu Egeröen: Ein Laut wie von einem schwachen Donnergerolle wurde gegen N gehört.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	2

SOURCE

Thomassen.

Egersund: Keine Erschütterung wurde bemerkt, aber ein heftiges Sausen oder ein Dröhnen, von einem Donnergerolle deutlich zu unterscheiden, wurde gehört und schien von SW oder SSW zu kommen.

Flekkefjord: Einzelne Personen haben eine Erschütterung, ungefähr 10 Uhr vormittags, verspürt. Sie ging von W nach O.

Leuchtturm zu Lister: Eine schwache Erschütterung wurde bemerkt. Die Richtung war wahrscheinlich von O gegen W.

Der nördlichste Ort wo das Phänomen verspürt wurde ist Haugesund, der südlichste und östlichste Lindesnäs. Zwischen diesen Punkten ist die ungewöhnliche Bewegung im Meere die ganze Küste entlang bemerkt worden. Nur zu Farsund und Utsire wurde nichts wahrgenommen.

Das Phänomen scheint vom Meere gekommen zu sein, das Centrum der Erschütterung etwas südlich und westlich von Norwegen gewesen zu s[redacted]. Das Wasser stieg von 2 auf 6 Fuss sehr rasch um dann nach 5 Minuten zu sinken und zu oscillieren.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	3

SOURCE

H. Mohn. Forhandl. i Vid. Sebk. i Chr. 1876.

Hg. Mohn gav en Meddelelse angaaende en usædvanlig Bevægelse af Havet paa Norges Vestkyst den 7de Mai 1867.

Den 7de Mai 1867 merkedes en usædvanlig Bevægelse af Havet paa Norges Kyst fra Rømmelfjorden til Lindesnes. Fænomenet indtraf om Formiddagen omkring Kl. 10 og viste sig paa de fleste Steder som en pludselig Tilbagetrækning af Havet, efterfulgt af flere Oscillationer, paa andre Steder begyndte det med en Stigning af Vandet. Efter en halv Times Forløb var Vandet atter i Ro og havde indtaget sin forrige Stand.

Ved Fyrdirectørens og Telegrafdirectørens velvillige Bistand ere specielle Efterretninger indkomne fra de paa den nævnte Strækning liggende Fyre og Telegrafstationer. Disse Efterretninger indeholde Svar paa Spørgsmaal opstillede af det meteorologiske Institut, om Tiden for Fænomenets Begyndelse, dets Varighed, om det begyndte med Vandets Fald eller Stigen, om der hørtes nogen Lyd, om der var nogen Rystelse, om Gjenstande faldt overende. Indholdet af disse Efterretninger er i det væsentlige følgende:

Hellisø Fyr. Intet bemerket.

Øxhammerens Fyr. Intet bemerket.

Slotterø Fyr. Intet bemerket.

Lervik Telegrafstation. Intet bemerket.

Mosterhavn Fyr. Intet usædvanligt bemerket.

Espevær Fyr. Ingen usædvanlig Bevægelse i Søen. Det blæste op til en Storm Kl. 9—10 Formiddag, under hvilken Havet steg, men ikke paa nogen usædvanlig Maade.

Haugesund. Fænomenet begyndte med forskjellige Strømninger i Vandet. Kl. omtrent 10 steg Vandet vel 3 Fod. Stigningen varede ½ Time. Faldt derefter i nogle faa Minutter omtrent 1 Fod under den almindelige laveste Vandstand. Hele Bevægelsen varede 32 til 35 Minutter. En Baad kantrede, Landtouge maatte losses.

Udsire. Intet bemerket. Arbejde ved Havneanlægget.

Kopervik. To paalidelige Mænd ombord i en Jagt i Stangelandsvigen observerede en usædvanlig Bevægelse i Søen mellem Kl. 10 og 11; den varede omtrent 1½ Time og var i Halvdelen af denne Tid meget stærk. Bevægelsen antoges at begynde med en Stigen af Søen, da Jagten først merkedes at fare indover mod Land. Vandet steg 3 à 4 Fod. Omkring Fluerne mellem den nævnte Havn og Vaagen stod Søen under Stigningen som en høi Mur. Hele Bevægelsen opfattedes som en Dønning fra Syd mod Nord. Et af Øjenvidnerne vil i Sydvest — Vejret var tykt med Regn — have bemerket noget, der saa ud som en Skypumpe.

I et Hus ¼ Mil syd for Kopervik fornammes en sagte Rystelse som af et Stød, ledsaget af en Lyd som af en fjern Torden. Dette var mellem Kl. 10 og 11.

Paa Vestsiden ved Veavaag var en Gut beskjæftiget i en langstrakt Fjære med at grave Agnmark. Vandet traadte pludselig tilbage og lod Bunden tør der, hvor ellers var 8 à 10 Fod Vand. Da Vandet kom tilbage igjen, var det med Nød, at han reddede sig i Land. Inderst i Veavaag fandtes senere en Baad kastet, i tildels beskadiget Tilstand, langt op paa Land fra Støen,

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

hvor den var fortøjet.

Skudesnes. Vandet var roligt Kl. 9½ Form. En Mand saa fra Udkighuset et højt Bølgeslag, som fra Havet stødte paa Land mellem Trætteskjær og Gjeitungene, passerede Bogen og gik i Særdeleshed gjennem Lahammersundet ind i Havnen ved Højnes. Paa Skjær og Fluer kogte Søen. Indenfor Bølgeslaget syntes Søen at være i størst Bevægelse, da selve Bølgeslaget ikke observeredes at bevæge sig med stor Hastighed. Vandstanden var under dagligt Vand, og Stigningen under den stærkeste Strømning anslaaes til 2 à 3 Fod. Strømningen gik 2 Gange ud af Havnen og 2 Gange tilbage. Farten var som et Dampskibs.

Efter en anden Beretning kom omtrent Kl. 10 de paa Havnen liggende Fartøier pludselig i Drift, sled sine Fortøjninger og dreve omtr. 80 Favne udover og saa tilbage igjen. 3 saadanne voldsomme Drag fulgte efter hverandre i en Tid af 20 Minutter, hvorefter de aftoge i Voldsomhed. Kl. 11½ var Vandet roligt igjen. Bevægelsen begyndte med, at Vandet faldt ud af Havnen, og anslaaes dets Synken til 6 Fod, derimod steg det ikke over almindelig Vandstand. Fiskere ude paa Havet have ikke mærket noget Usædvanligt, men Folk, der roede langs Landet, forundrede sig over en stærk hvirvlende Bevægelse i Vandet.

Hvidingsø. Inde i Sundene, ikke ude ved Holmene, mærkedes circa Kl. 11 en usædvanlig Bevægelse i Havet. Vandet kom ind fra Syd og steg 5 à 6 Fod, antagelig med en Fart af 5 à 6 Knob. Efter 6—8 Minutter løb Vandet tilbage i modsat Retning. Denne Ind- og Udløben varede i omtr. 1½ Time.

Stavanger. Nogle Arbejdere skal have bemerket en pludselig Vandstandsforskjel om Formiddagen mellem Kl. 10 og 11. Der opgives ikke, om den begyndte med Stigning eller Synken af Vandet.

Lille Feiesten. Intet bemerket. Derimod paa Rot trak Havet sig tilbage, saaledes at det Sund, der gjennemskjærer Øen, blev tørt langt indover, hvorpaa Havet atter steg, og saaledes vexlede Havets Stand i Løbet af ½ Time.

Grundsundholmen. Om Formiddagen var meget lavt Vande, som pludselig voxte til højt Vande 2 à 3 Fod, faldt igjen derpaa ned til almindeligt Vand. Tiden antages at være mellem Kl. 9 og 10 Formiddag.

Egerøens Fyr. Omtrent Kl. 10 Form. begyndte Havet at trække sig tilbage i faa Minutter, steg derpaa omtr. 3 Fod. Uroligheden i Søen varede 1 à 2 Timer. En Lyd som af en svag Torden hørtes i nordlig Retning. Nogle Baade blev af Søen kastet paa Land.

Viberoddens Fyr. Kl. 10 Form. faldt Vandet i 5 Minutter 2 Fod og steg i 10 Minutter 2 Fod og 3 Tommer.

Egersund. Kl. 10 Form. faldt Vandet ved Bryggerne saa pludseligt, at Vandet strømmede frem fra Bryggen som en Elv. Fænomenet begyndte med en Synken, som varede i 5 Minutter. Ved denne første Synken faldt Vandet 2 Fod 1 Tomme. Vandstanden var før som almindelig. I Løbet af 10 Minutter steg Van-

det igjen 2 Fod 2 Tommer, og sank derefter igjen, langsommere end første Gang, 18 Tommer. Efter flere mindre vexlende Bevægelser syntes Vandet omtrent Kl. 11½ at være i almindelig Ro, og var da 5 Tommer højere end før Kl. 10. Senere paa Dagen steg Vandet endnu noget mere. Ingen Rystelse bemerkedes, men en stærk Susen eller Drøn, tydelig forskjellig fra Torden, hørtes og syntes at komme fra SV. eller SSV.

Ved Tordenvejr i Havet bemerkes hyppig i Egersund vexlende Stigen og Synken af Vandet, som dog i Almindelighed ikke overstiger ½ Fod. Dette kaldes her Skotflod.

Længdemaalene og Tiderne ansees for rigtige. Skjønnet af Vandstanden refererer 6 Fod; de ovenfor anførte Tal bero paa Maalinger udførte under Fænomenets Tilstedeværelse.

Flekkefjord. Kl. 9½ begyndte Bevægelsen i Vandet med at Elven sank. Den faldt først 4 à 6 Fod, steg ej over almindelig Vandstand. Varigheden af den hele Bevægelse var omtrent 1 Time. Enkelte Personer har fornummet en Rystelse omtrent Kl. 10 Form; den gik fra Vest mod Øst. Fjerne Tordenskrald hørtes fra SV. mod NV.

Varnes Fyr. Havet begyndte at falde mellem Kl. 9 og 10 Form. Det trak sig først tilbage omtrent 2 Fod i 5 à 10 Minutter, og steg igjen efter 30 til 45 Minutter til almindelig Højde og Rolighed.

Lister Fyr. Kl. 10 til 11 Form. steg og faldt Vandet omtr. 4 Fod med omtr. 1 Minuts Mellemtid, og holdt saaledes ved i henved 20 Minutter, under vedvarende stærke Tordenbyger, der trak op fra Sydvest. Man blev først opmerksom paa den stigende høje Vandstand og den derpaa følgende hurtige Udstrømning, hvis Lige aldrig i Mands Minde har været observeret her. Der følte samtidig en svag Jordrystelse, antagelig i Retning fra Øst til Vest.

Farsund og Omegn. Intet bemerket.

Lindesnes Fyr. En Baad var nærved at kantre i en Bugt, hvor Vandet ellers altid er stille. Det skede omtrent Kl. 10¼ Form. Det vides ikke, om Bevægelsen begyndte med Stigen eller Fald af Vandet.

Mandal. Intet bemerket, undtagen Tordenvejr Kl. 11—12 Form.

Oxø. Intet usædvanligt bemerket ved Havet om Formiddagen. Om Eftermiddagen stærkt Tordenvejr.

Christianssand. Intet bemerket.

Det nordligste Sted, hvor Fænomenet er iagttaget, er saaledes Haugesund, det sydligste og østligste er Lindesnes. Paa hele Kysten mellem disse Steder er den usædvanlige Bevægelse i Havet fornummet med Undtagelse af Farsund og Udsire.

Med Hensyn til Tiden, da den voldsomme Bevægelse begyndte, da er denne fra alle Steder angivet saa rundt, at deraf ikke lader sig med nogen Sikkerhed bestemme, i hvad Retning Fænomenet forplantede sig langs Kysten. Imidlertid finder man dog de tidligste Klokkeslætsangivelser, nemlig før Kl. 10, fra Kysten ved Flekkefjord; Kl. 10 nævnes med Sikkerhed fra Egersund, Kl.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	6

SOURCE

H. Mohn.

10¼ nævnes fra Lindesnes, Kl. 10 fra Skudesnes, Kl. 10 til 11 Kopervik, Stavanger, Haugesund, Lister. Kl. 11 Hvidingsø. En Reduction til samme Meridian vilde bringe de første Klokkeslet endnu lidt tidligere, eller de nordlige og vestlige Steders lidt senere. Hvad der af de ufuldkomne Tidsangivelser saaledes antydes, skulde være, at Fænomenet optraadte først paa Kysten ved Flekkefjord og Egersund, og noget senere ved Karmøen, Stavanger og Nesset.

Med Hensyn til Bevægelsens Art, da stemme de fleste Beretninger overens i, at den begyndte med et Sudrag, altsaa en Bølgedal, hvorpaa fulgte flere frem og tilbagegaaende Strømninger. De Steder, der opgive, at Bevægelsen begyndte med en pludselig Stigen af Vandet, ere Kopervik, Hvidingsø, Grundsundholmen, Lister. Fra Haugesund omtales ogsaa en første Stigning af Vandet; denne varede imidlertid ½ Time, og derpaa kom den pludselige Synken Kl. 10½. Mod Angivelsen fra Kopervik staar den klare Beskrivelse fra Veavaag paa Karmøens Vestside, hvor Vandet faldt ud af den langstrakte Fjære. Fra Hvidingsø berettes, at Bevægelsen kun mærkedes inde i Sundene, ikke ude paa Skjærene. Grundsundholmen er mindre præcis i sine Angivelser, og med Hensyn paa Lister kan bemerkes, at det udtrykkelig heder, at man blev først opmerksom paa den stigende høje Vandstand. Det var vistnok ikke umuligt at tænke sig, at Iagttagerne paa disse Steder først bleve Fænomenet var i dets anden Phase, idet Vandet igjen steg efter Bølgedalen, men paa den anden Side kunde ogsaa maaske Havbundens og Kystens Form betinge en Optræden af Fænomenet, som den af Iagttagerne meldte.

Fænomenet, der utvivlsomt i det store har været en Bølgedal, synes temmelig tydelig at være kommen fra Havet. Retningen af dets Forplantelse findes meget nøje af Iagttagelsen fra Skudesnes, hvor Bølgen efter de opgivne Øer, den passerede, kom fra SSV. Dette stemmer meget vel med, at den ankom senere til de nordligere liggende Steder, end til de sydligere.

I Forbindelse hermed staar rimeligvis den paa tre Steder sporede Jordrystelse, hvorom der berettes, at den fandt Sted omtrent samtidigt med Vandbevægelsen, fra en Gaard strax søndenfor Kopervik, fra Flekkefjord, og fra Lister. Fra Flekkefjord angives Jordrystelsen at gaa fra Vest mod Øst, paa Lister fra Øst mod Vest, altsaa i modsat Retning, ligesom der berettes fra disse Steder om Vandets Bevægelse. I Egersund hørtes Drøn, der ikke skrev sig fra Torden, fra SV. eller SSV. Disse Iagttagelser sammenstillede synes at pege hen paa et Sted ude i Nordsøen, noget søndenfor og vestenfor Norge, som det Centrum, hvorfra en Jordrystelse og en dermed i Forbindelse staaende Bevægelse af Havet, i Form af en Bølgedal paa Overfladen, har bevæget sig udad og truffet Norges sydvestlige Kyst.

Mærkværdigt synes det, at man paa Udsire, der ligger saa nær Veavaag, Haugesund og Skudesnes, ikke har mærket noget usædvanligt. Og Fænomenet indtraf paa en Tid, da man der var beskjæftiget med de nye Havnearbejder.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	7

SOURCE

H. Mohn.

De secundære Fænomener, Varigheden af Vandets Bevægelse, før det kom i Ro, den Højde, hvortil det sank og steg, angives forskjellig fra de forskjellige Steder, en ligefrem Følge af Localiteternes Beskaffenhed. De eneste virkelige Maalinger af Fald og Stigning, de fra Egersund, angive disse til lidt over 2 Fod, ellers drejer det sig om 2 - 6 Fod. De fra Veavaag angivne 8 Fod synes noget overdrevet.

Hvad der vistnok har bidraget til at gjøre Iagttagelserne mindre tydelige, end de ellers kunde have været, er de atmosfæriske Forhold paa samme Tid, som Fænomenet indtraf. Fra VSV af nærmede sig om Morgenen den 7de Mai et Minimum af Lufttryk, hvor Barometret ved Havets Overflade var under 755mm, mod Norges Kyst. Med det lave Barometer steg Havet, hvorom Antydninger findes i flere af Beretningerne. Tordenvejr ledsagede det barometriske Minimums Zone, og hørtes fra flere Steder Torden fra Vesten. Søndenvind og Regnvejr herskede paa hele den Strækning af Kysten, hvor Havfænomenet merkedes. Efter Middag naaede det laveste Lufttryk, hvor Barometret var gaaet endnu længere ned siden om Morgenen, Norges Kyst ved Stat og passerede i østlig Retning nordenfor Dovre om Aftenen. Næste Morgen befandt det sig ved Indløbet til den finske Bugt, hvor Barometret var sunket næsten til 740mm.

Hr. Bugge holdt et Foredrag om nogle norske Rune-Indskrifter.

At Flekkefjord the water in the river fell suddenly.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	8

SOURCE

Bergens-posten, 16/5/1867. No.39.

Stavanger Amtstidende af 13de ds. beretter Et mærkeligt Naturfænomen, som indtraf Tirsdagen den 7de Mai Kl. omtr. 10 Form. paa flere Steder her paa Vestlandet — hvis Aarsag formodentlig maa tilskrives en let Jordrystelse eller lignende vulkanske Hændninger — er fremdeles Gjenstand for Gisninger og Diskussioner. Saavidt vi have bragt i Erfaring er det Skudenæshavn, Karmøens Vestside, Hvidingsø og Flekkefjord, hvor Virkningerne af denne underjordiske eller undersøiske Bevægelse voldsomst have vist sig, og hvis enkelte Omstændigheder nærmere ere omtalte i nedenstaaende Skrivelse af 7de ds. fra Ordføreren i Skudenæshavns Formandskab, Hr. Overtoldbetjent Andersen, hvilken Skrivelse Hr. Amtmanden velvillig har overladt os til Meddelelse:

„Til Amtmanden i Stavanger Amt.

Da Magistraten idag er fraværende paa Forretningsreise, troer jeg at burde meddele Hr. Amtmanden en Begivenhed, som idag er indtruffen her paa Havnen og som er af saa usædvanlig Beskaffenhed, at Ingen kan erindre noget Lignende.

Under en svag Vrie af sydvestlig Vind, saa at neppe Vandet krusede sig, opstod der pludselig i den indre Havn en saa voldsom Strømning, at alle Fartøier gik i Drift, først mod Nordvest af Havnen og derpaa tilbage og saa atter igjen ud og tilbage; Klokken var omtrent 10 Formiddag, da Strømningen begyndte, og ½ Time derefter var Vandet roligt.

Under den Forvirring, som opstod, er intet Menneskeliv gaaet tabt, derimod ere 12 Fartøier blevne mere og mindre beskadigede og adskillige Baade knuste, en Pram med Steen sank og fra et af Havnevæsenets Muddrerapparater reddede Mandskabet sig med Nød og neppe ilands.

Hvad der er Aarsag til dette Fænomen, er vistnok ikke godt at afgjøre, dog har der i de Par sidste Døgn været et usædvanligt Stræk (Strømning) i Vandet, hvortil kommer en usædvanlig stærk Bræmning af Søen mod Skjærene, ligeledes Vinden tildels har været østlandsk og i det Hele taget ikke saa at man har været forberedt paa Uvejr, hvorfor Fartøierne vare fortøiede, som om der var en Storm ventet. Fra Havet er Strømningen kommen til den indre Havn fornemmelig gjennem Vahammer-Sundet, hvorimod de paa den ydre Havn liggende Fartøier ikke have formærket nogen særdeles Opgang af Søen, der imidlertid skal være iagttaget paa den sydvestlige Del af Karmøen, uden at der vides at have foranlediget Skade. Man har fremsat den Gisning, at den omtalte Strømning maaske kunde være Virkningerne af en Skyttunge, men herom tør jeg for mit Vedkommende ikke have nogen begrundet Formening; Barometeret var faldet lidt og det regnede stærkt.

Skudenæshavn den 7de Mai 1867.

Ærbødigst

Andr. M. Andersen."

Om dette Fænomen skriver Flekkefjords Avis under 8de ds. følgende:

„Et Tilfælde, som for Mere Aar siden ikke har indtruffet, indtraf igaar Formiddag mellem Kl. 10 og 11 under Torduveiret, idet Elven saaledes udstrømmede saa den var omtrentlig tørr for Vand, og Gr. Klauft flere Fartøier som laa ved Bryggen, maatte man sætsjære med Trosser ilands for at det ikke skulde tantre. Ved samme Leilighed blev nogle Fartøier i den Grad beskadigede, at dereds Bougspryd blev brækket samt mistede endel Tougværk. Et af Fartøierne tilhørende Hr. Kjøbm. Bosted tilhørende Sobod og splintrede endel af Bordklædningen paa samme. En Baad, der laa fastet med Tondestav, kantredede, saa at Lasten ved Vandets Stigen flød udover Fjorden. Nogle Arbeidere, der flød paa en Tømmerflaade og var ifærd med at reparere en ovenfor Broen liggende Slup, vare ogsaa saa heldige at komme betids nok ilands, og saavidt vides skete ingen Ulykke. Det Hele stod paa en kort Tid og inden nogle faa Minuter var den almindelige Vandstand atter igjen i Elven. En meget svag Jordrystelse lod sig paa samme Tid mærke."

Kristian-sands Stib. No.40, 18/5/1867.

— (Et. Amtsk.) Et mærkeligt Naturfænomen, som indtraf Tirsdagen den 7de Mai Kl. omtr. 10 Form. paa flere Steder her paa Vestlandet — hvis Aarsag formodentlig maa tilskrives en let Jordrystelse eller lignende vulkanske Hændninger — er fremdeles Gjenstand for Gisninger og Diskussioner. Saavidt vi have bragt i Erfaring er det Skudenæshavn, Karmøens Vestside, Hvidingsø og Flekkefjord, hvor Virkningerne af denne underjordiske eller undersøiske Bevægelse voldsomst have vist sig, og hvis enkelte Omstændigheder nærmere ere omtalte i nedenstaaende Skrivelse af 7de ds. fra Ordføreren i Skudenæshavns Formandskab, Hr. Overtoldbetjent Andersen, hvilken Skrivelse Hr. Amtmanden velvillig har overladt os til Meddelelse:

"Til Amtmanden i Stavanger Amt.

Da Magistraten idag er fraværende paa Forretningsreise, troer jeg at burde meddele Hr. Amtmanden en Begivenhed, som idag er indtruffen her paa Havnen og som er af saa usædvanlig Beskaffenhed, at Ingen kan erindre noget lignende.

Under en svag Vrie af sydvestlig Vind, saa at neppe Vandet krusede sig, opstod der pludselig i den indre Havn en saa voldsom Strømning, at alle Fartøier gik i Drift, først mod Nordvest af Havnen og derpaa tilbage og saa atter igjen ud og tilbage; Klokken var omtrent 10 Formiddag, da Strømningen begyndte, og ½ Time derefter var Vandet roligt.

Under den Forvirring, som opstod, er intet Menneskeliv gaaet tabt, derimod ere 12 Fartøier blevne mere og mindre beskadigede og adskillige Baade knuste, en Pram med Steen sank og fra et af Havnevæsenets Muddrerapparater reddede Mandskabet sig med Nød og neppe ilands.

Hvad der er Aarsag til dette Fænomen, er vistnok ikke godt at afgjøre, dog har der i de Par sidste Døgn været et usædvanligt Stræk (Strømning) i Vandet, hvortil kommer en usædvanlig stærk Bræmning af Søen mod Skjærene, ligeledes Vinden tildels har været østlandsk og i det Hele taget ikke saa at man har været forberedt paa Uvejr, hvorfor Fartøierne vare fortøiede, som om der var en Storm ventet. Fra Havet er Strømningen kommen til den indre Havn fornemmelig gjennem Vahammer-Sundet, hvorimod de paa den ydre Havn liggende Fartøier ikke have formærket nogen særdeles Opgang af Søen, der imidlertid skal være iagttaget paa den sydvestlige Del af Karmøen, uden at der vides at have foranlediget Skade. Man har fremsat den Gisning, at den omtalte Strømning maaske kunde være Virkningerne af en Skyttunge, men herom tør jeg for mit Vedkommende ikke have nogen begrundet Formening; Barometeret var faldet lidt og det regnede stærkt.

Skudenæshavn den 7de Mai 1867.

Ærbødigst

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	7 May	Lindesnes	1867/5/7	9

SOURCE

Kristian-
sands
Stib.
No.40.
18/5/1867.

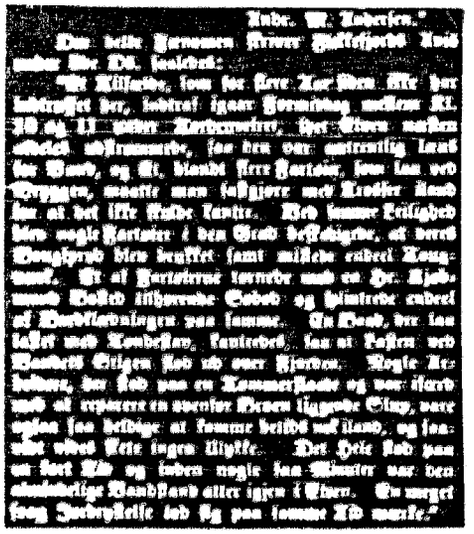

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	18 July	Tromsø	1867/7/18	1

SOURCE

Kolderup.

18 juli, kl. 5½ em., i Senjen og den sydostenfor liggende del av fastlandet. IV. R. (Th.).

Reusch.

Tromsø amt 1867. 18de juli. **5½ efterm. Ibestad, Dyre, Lenvik, Maalselven, Reisen. Paa Senjeneen skal bevægelsen ikke være merket. (Thomassen).**

Thomassen.

Den 18. Juli, 5½ Uhr nachmittags fand in Lervik, Maalselven und Reisen ein heftiges Erdbeben statt. Die Richtung war von NW nach SO. Die Häuser bebten stark, die Fensterscheiben klirrten und die Thüren sprangen an mehreren Orten auf. Die Erschütterung war auf dem festen Lande am heftigsten, während sie z. B. auf der Senjeninsel und an mehreren andern Orten unmerkbar war.

Die Erschütterung wird von Ibestad, Dyrö und mehreren Orten in Senjen als ziemlich stark geschildert. Man vernahm ein unterirdisches Dröhnen. Die Erschütterung ging, nahm man an, in der Richtung von SW—NO und es folgte ihr ein zischender Laut »wie von auflodernden Flammen« nach. Die Bewegung war so gewaltig, dass die Oefen zitterten und das Geschirr klirrte. Aus Dyrö wird berichtet, dass an einem Orte, wo etliche Latten an einer Hauswand aufgerichtet standen, diese ein paar Minuten lang, wie die Erschütterung an den meisten Orten gedauert zu haben scheint, gegen die Wand trommelten.

(»Bergensposten« August 28. und 29., 1867.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	18 July	Tromsø	1867/7/18	2

SOURCE

Tromsø Tidende, 25 July 1867

Tromsö den 24de Juli 1867

Efter Meddelelse fra Reisende, formærkede man Lørdag Eftermiddag i forrige Uge Kl. 5¼ et voldsomt Jordskjelv i Lenvik, Maalselven og Reisen. Det gik i Retning fra Nordvest til Sydost. Husene beraxgedes stærkt, Vinduerne klirrede og Dørene sprang paa flere Steder op. Den største Nysgjerrelse fandt Sted paa Fastlandet, idet det paa Senjøven flere Steder var umærkelig.

Forsaavidt dette Jordskjelv er bleven bemærket i andre Sogne, skulde det være af Interesse at modtage Underretning herom.

Tromsø Tidende, 18 Aug 1867

Tromsö den 17de August 1867

Fra Balsfjorden og Andøen er os meldt, at man ogsaa paa disse Steder mærkede det forommeldte Jordskjelv den 18de f. Md. Husene rystedes og Vinduesruderne klirrede.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	21 Nov	Rinde	1867/11/21	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

21 november, kl. 7.19 (fm.?), i Rinde i Sogn. L. (Th.).

21. November, 7 Uhr 19 Minuten (morgens?), wurde zu Rinde (Sogn) eine schwache Erschütterung von W gegen O gefühlt. Die Dauer war ½ Sec.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	21 Nov	Rinde	1867/11/21	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

"Weak quake."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	27 Dec	Sognefjord	1867/12/27	1

SOURCE

Kolderup.

27 desember, kl. 7.51 em., i Rinde i Sogn. L. (Til.).

Thomassen.

27. December, 7 Uhr 51 Minuten abends, wurde ebendaselbst eine schwache Erschütterung von W gegen O verspürt. Die Dauer wird auf nur 1/4 Sec. angegeben.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1867	27 Dec	Sognefjord	1867/12/27	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

"Weak quake lasting ¼ second."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1868	4 Feb	Beieren	1868/2/4	1

SOURCE

Kolderup.

1868.

4 februar, kl. 6.55 fm., i Beieren. L. (Beierens pgds. kaldsbok).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	22 Jan	Luleå	1869/1/22	1

SOURCE

Kjellén.

256. 1869, jan. 22, kl. 5.25 f. m. Luleå och Afva (älfdalen två mil upp); N.O. Erd.

Erdmann.

1869.

Den 22 Januari. I *Lule* inträffade kl. 5,25 min. på morgonen ett ganska häftigt jordskalf jemte samtidigt starkt dån. Stöten och dånet kommo från nordost och aflägsnade sig i sydvestlig riktning samt slutade med en dof knall. Jordskalfvet lät känna sig äfven i *Afva by*, belägen vid Lule elf, *2 mil från staden.* (Dagl. Alleh. d. 4 Febr. 1869.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	30 March	Gästriklands	1869/3/30	1

SOURCE

Kjellén.

257. —, mars 30, kl. 8 f. m. Gästriklands kust (Gäfle, Hille, Hamrånge och upp i skogstrakten); N. Erd.

Erdmann.

Den 30 Mars. Enligt meddelande till Gefleposten märktes kl. 8 f. m. en stark jordstöt i *Hille by* nordost om Gefle. Byggningarne skakades ganska märkbart och ett doft mullrande ljud, gående från norr till söder, förspordes en stund efteråt. (Dagens Nyheter d. 3 April 1869.) Jordskalfvet omtalas också från byarne *Björke*, *Oppala*, *Mårdäng*, *Hilleby*, *Fors* och *Abyggeby* i Hille socken samt från skogstrakten ända ned mot Hamrånge. »En karl, som hade något göromål ute, säger sig observerat en markens rörelse under sina fötter; en annan, som uppehöll sig vid stranden, hörde brak i isen i samma ögonblick han iakttog markens rörelse.» — — Hela fenomenet varade 12 à 15 sekunder. Både skakning och dån märktes äfven i östra delen af *Gefle*. (Post- och Inrikes Tidn. d. 10 April 1869, enl. meddelande från Hille.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	19 July	Trelleborg	1869/7/19	1

SOURCE

Kjellén.

Erdmann.

258. —, juli 19, kl. 9 e. m. Trelleborg och trakten. Erd.

Den 19 Juli. Klockan ungefär 9 på aftonen iakttogs i *Trelleborg* en lindrig jordstöt, som dock var så pass stark, att möbler i rum flyttades från sina platser och fönsterrutorna darrade. Fenomenet förnams äfven på flera mils afstånd från staden. (Dagl. Alleh. d. 23 Juli 1869.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869/70		Östra Torp	1869	1

URCE

Kjellén.

259. 1869/70, våren; reminiscens från 1894, n:o 352. Östra Torp (vid Skånes sydkust); V. Svedm. (IV, 6).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	1

SOURCE
ohnstrup.

1869.	28 Jan.	Kl. 12½ Eftm. Jordrystelse i den nordlige Deel af Sjælland, især i Partiet mellem Kjøbenhavn, Frederikssund, Kjøge og Holbæk.[40]

Le tremblement de terre du 28 Janvier 1869 dans l'île de Sélande.

Par M. F. Johnstrup.

(Voir p. 1—32.)

Le 28 Janvier 1869, à midi 20—30 minutes, on a ressenti dans le nord de la Sélande un faible tremblement de terre qui s'est manifesté comme à l'ordinaire par une forte trépidation des maisons, et par un déplacement des meubles et des autres objets posés dans les appartements. Il était accompagné d'un bruit qui ressemblait à un tonnerre souterrain, ou à celui que produit une voiture lourdement chargée en roulant rapidement sur le pavé. Tout le phénomène n'a duré que quelques secondes, et a été observé sur une étendue d'environ 30 milles carrés géographiques, qui est représentée sur la carte ci-jointe avec une teinte plus ou moins foncée suivant l'intensité plus ou moins grande de la secousse. Relativement aux autres signes, il suffira de remarquer que les lieux d'observation sont désignés par une tache ombrée, tandis qu'un petit cercle signifie qu'on n'a rien ressenti dans la localité correspondante. Un flèche à deux crochets indique dans quelle direction la secousse a été observée, et une flèche à un crochet, de quel côté le bruit est venu.

Comme lors du tremblement de terre des provinces rhénanes du 29 Juillet 1846, décrit par Nöggerath, on a aussi ici entendu le bruit avant de sentir la secousse, ou réciproquement, suivant la propagation plus ou moins rapide des ondes sonores dans les diverses couches terrestres et dans l'air.

Bien qu'un grand nombre de tremblements de terre aient une origine volcanique, il ne s'ensuit pas nécessairement qu'ils doivent tous être attribués à cette cause, et je crois que, pour ce qui regarde le Danemark, cette restriction est applicable à toux ceux qui ne sont pas la conséquence immédiate de phénomènes volcaniques lointains. Le tremblement de terre qui nous occupe, et ceux qui ont été observés antérieurement en Danemark, en tant que nous en possédons des relations dignes de foi, ont, il est vrai, été très faibles et très insignifiants, mais ils n'en présentent pas moins un certain intérêt en ce qu'ils semblent être liés à une formation géologique déterminée. En effet, ceux qui ont eu lieu dans le cours des 200 dernières années, ont presque tous leur point de départ dans la formation de la craie; mais tandis que celle-ci se rencontre dans plusieurs localités assez distantes les unes des autres, il n'y en a guère que deux d'où semblent venir les tremblements de terre, savoir les environs du Liimfjord et le nord de la Sélande, où s'étendent des couches compactes appartenant à la partie la plus récente de cette formation, au terrain Danien [calcaire de Saltholm et calcaire à bryozoaires (Liimsteen)]. Des tremblements de terre observés en Danemark pendant la période ci-dessus, il y en a en effet 8 qui ont leur point de départ sur les rives du Liimfjord, 6 dans le nord-est de la Sélande, 1 dans l'île de Møen, 1 dans l'île de

Scandinavian Earthquake Archive

Christianse (près de Bornholm dans la Baltique), et 1 dans l'île de Thore, à l'ouest de la Fionie — ces deux derniers toutefois ne sont pas très certains — tandis qu'on n'en peut avec certitude citer aucun qui ait son origine, soit dans les autres parties de la formation de la craie, dans l'est du Jutland et le sud-est de la Sélande, soit dans les terrains tertiaires qui sont très répandus dans l'ouest du pays. Ce qui caractérise encore ces faibles tremblements de terre, c'est outre leur rayon en général très limité — celui du 4 Septembre 1869, le dernier observé, en est un exemple frappant, car il ne s'est pas même étendu sur un mille carré, bien qu'il ait donné lieu à d'assez fortes secousses, et cela n'indique pas précisément qu'il en faille chercher la cause à une grande profondeur au-dessous de la surface — leur retour périodique tantôt dans l'une tantôt dans l'autre des deux localités sus mentionnées (voir page 18).

On sait maintenant que l'eau joue un rôle très considérable dans ces deux parties de la formation de la craie, ce qui autour du Liimfjord, se reconnaît à de nombreux éboulements de terrain (Annales de Poggendorff, Vol. 58. p. 611), tandis qu'en Sélande elle traverse de puissantes couches de sable et de gravier, en partie par dessus, en partie dans les couches supérieures de calcaire de Saltholm (Forchh. „Yngste Grønsand"), entre Copenhague, Roeskilde et Kjøge, et donne naissance à un grand nombre de sources naturelles, ainsi qu'aux puits artésiens qui sont indispensables pour l'approvisionnement d'eau de la capitale (Bulletin de la Société géologique de France, 2. Série, Vol. IV. p. 768).

Il est donc vraisemblable que ces tremblements de terre fréquents, petits et très limités, qui partent toujours des deux mêmes localités, doivent être attribués beaucoup plutôt aux vides produits par l'action dissolvante des eaux dans certaines parties de l'étage supérieur de la craie, et à l'affaissement des couches superposées qui en est la suite, qu'à une action volcanique proprement dite.

Une autre de leurs particularités, c'est qu'ils semblent être liés aux mois d'hiver (Décembre, Janvier, Février) beaucoup plus que ce n'est ordinairement le cas avec les tremblements de terre (voir p. 23); mais le nombre en est encore peu considérable, de sorte qu'il est bien possible que ce ne soit qu'un effet du hasard. Il est naturellement réservé à l'avenir de vérifier l'exactitude de notre conjecture sur l'origine des tremblements de terre en Danemark; mais ce n'est qu'en recueillant et en conservant avec soin toutes les observations relatives à chacun d'eux, les plus petits comme les plus grands, qu'on peut espérer d'arriver à une connaissance plus claire de la cause de ce phénomène dans chaque pays.

Comme sur les listes de tremblements de terre publiées à l'étranger, on en trouve souvent qui sont attribués au Danemark, mais dont, que je sache, on n'a pas connaissance ici, et que d'un autre côté, même parmi ceux qui ont été enregistrés dans le pays, il y en a évidemment qu'on a confondus avec de violentes tempêtes ou des ouragans, je donnerai ici une liste des tremblements de terre qui peuvent être regardés comme plus authentiques que les autres. Les anciennes relations sont beaucoup trop incomplètes pour qu'on puisse se faire une idée exacte de l'étendue et de l'intensité de ces secousses: car, de ce qu'il y est question de magnus, horribilis ou sævus terræ motus, ce n'est pas une raison pour croire qu'elles ont été plus violentes que celles qui ont eu lieu plus tard. Quant aux sources où ont puisé les auteurs de ces relations, de même que pour les

autres circonstances relatives à ces tremblements de terre, je renverrai le lecteur aux renseignements plus détaillés contenus dans mon mémoire (voir p. 24—32).

Tremblements de terre observés en Danemark.

Années.	Dates.*)	Localités.
1073.	ou 1173.	Terræ motus fuit in Dacia.
1076.	22 Avril.	
1198.		
1272.	6 Mai.	
1409.	24 Août 11-12 h. soir.	
1515.	13 Janv. 4-5 h. ap. midi.	
1541.	24 Juillet 2 h. ap. midi.	
1629.	6 Septembre.	Bornholm.
1632.	Nuit du 29 Févr.-1 Mars.	Copenhague et Roeskilde (Sélande).
1677.	16 Mai 9-10 h. soir.	Rives du Liimfjord.
1709.	11 Février.	Copenhague, Kjoge et Roeskilde (Sélande).
1745.	Février.	Ile de Thyholm dans le Liimfjord.
1755.	1 Novembre.	Danemark (tremblement de terre de Lisbonne).
1759.	22 Décembre à minuit et demi.	Nord de la Sélande et une grande partie du Danemark, Suède méridionale et Norvège.
1764.		Rives du Liimfjord.
1776.	10 Février.	Ile de Thore (à l'ouest de la Fionie).
1783.	Nuit du 17-18 Décembre.	Christianse (île voisine de Bornholm).
1784.	6 Avril 9 h. soir.	Frederikssund et Jægerspriis (Sélande).
1794.	1 Janvier 4 h. ½ soir.	Ile de Mors dans le Liimfjord.
1796.		Ile de Moen, au sud de la Sélande.
1809.	23 Nov. 2-3 h. matin	Sélande (d'Elseneur à Copenhague).
1815.	28 Décembre 4 h. matin.	Aalborg sur les deux rives du Liimfjord.
1829.	18 Août 3 h. ¼ ap. midi.	Copenhague, Amack et Suède méridionale.

*) Jusqu'à l'année 1700, les dates sont d'après l'ancien style.

Années.	Dates.	Localités.
1841.	3 Avril 4 h. ½ ap. midi.	Liimfjord.
1844.	21 Décembre 9 h. ¼ soir.	Partie occidentale du Liimfjord.
1869.	28 Janvier midi ½.	Nord de la Sélande
1869.	4 Septembre vers minuit.	Ile de Fuur dans le Liimfjord et village de Selde situé vis-à-vis.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	4

SOURCE

Johnstrup.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	5

SOURCE

Johnstrup.

Jordskjælvet i Sjælland den 28de Januar 1869 *).

(Hertil Tavle I.)

Af Professor F. Johnstrup.

Jordskjælv kunne ingenlunde henregnes til de sjeldne Naturphænomener, og om der end gives visse Egne paa Jordkloden, hvor de ligesom høre hjemme, er der dog neppe nogen Deel af Jorden, som kan siges at være aldeles forskaanet for dem. Til de Lande, hvor de hverken optræde hyppig eller med nogen synderlig Styrke og af den Grund let blive glemte, hører ogsaa Danmark. Da der nu i Slutningen af Januar Maaned 1869 berettedes i Dagbladene, at man paa nogle Steder i det nordlige Sjælland havde sporet en Jordrystelse, var det indlysende af de faa og tarvelige Meddelelser, man fik ad denne Vei, at den vel maatte henregnes til de ubetydelige, men fortjente dog ligefuldt at undersøges noget nøiere, deels for at komme til Kundskab om dens Udbredelse og Styrke, deels for om muligt at lære Aarsagen at kjende til disse smaa Jordrystelser, som til forskjellige Tider ere iagttagne i Danmark, og hvorom der haves Beretninger ligefra det 11te Aarhundrede.

Paa to Undtagelser nær, nemlig Jordskjælvene i 1759 og 1841, af hvilke det første er beskrevet af Horrebow**), det sidste af Forchammer*), veed man saare lidet om alle de andre; ja for de ældres Vedkommende oplyse Beretningerne endog kun, at der har været Jordskjælv i det eller det Aar i Danmark, men uden nogen nærmere Angivelse af, om det er hele Landet eller kun en Deel af samme, der er ramt deraf.

I Henhold til en almindelig Opfordring, som jeg strax lod udgaa til Publikum om at sætte mig i Kundskab om, hvad man maatte have iagttaget i Henseende til dette Jordskjælv, indkom der adskillige Meddelelser, hvoraf det fremgik, at det havde havt en større Udbredelse, end jeg havde ventet; men det blev mig ogsaa strax klart, at skulde jeg nogenlunde nøiagtig bestemme Grændsen for dets Virkekreds, kunde jeg ikke forholde mig passiv og blot afvente Meddelelser om Jordskjælvet, da Resultatet saa let vilde kunne blive meget mangelfuldt paa Grund af Mangos Ulyst til at nedskrive, hvad de ofte med Urette ansee for ubetydeligt eller uvæsentligt. Jeg henvendte mig derfor direkte til paalidelige og velvillige Mænd ikke blot i, men ogsaa noget udenfor den Deel af Sjælland, hvor Jordskjælvet maatte antages at være følt, og jeg skal her fremsætte Resultaterne af de Oplysninger, som ere komne mig ihænde, samt dertil føie nogle almindelige Bemærkninger, som Jordskjælvene i

*) Meddeelt i Mødet den 25de Juni 1869. Overs. 1869. S. 107.

**) C. Horrebow. »Beretning om Jordskjælvet den 22de Decbr. 1759.« i Det Kgl. D. Vid. Selsk. Skrifter. 9de Deel. S. 361. De originale Indberetninger herom fra Stiftets Præster til Sjællands Biskop ere desto værre brændte.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Danmark give Anledning til.

Hvad der har gjort det langt lettere ved dette Jordskjælv, end ved flere af de tidligere stedfundne, at faae mange sikkre og detaillerede Bidrag, skyldes væsentligst Tiden, hvorpaa det indtraf, nemlig lidt efter Kl. 12, da man paa Landet er samlet inde i Huset. Herved blev Opmærksomheden langt lettere henledet paa Enkelthederne ved Phænomenet, end hvis det var indtruffet paa en Tid, naar Befolkningen er mere spredt og tildeels udenfor Huset, ikke at tale om, at det vilde have været endnu ugunstigere, hvis det var indtruffet om Natten, hvilket

*) G. Forchhammer. «Jordskjælvet den 3die April 1841» i Samlinger til jydsk Historie og Topografi (1869). II Deel, S. 210.

f. Ex. var Tilfældet med Jordskjælvet i 1759. Skjøndt det ikke er let at faae nøiagtige Tidsangivelser hos den større Deel af Landbefolkningen, især naar der er Tale om Bestemmelse af Minuter, kan man dog efter flere, som det synes paalidelige og samstemmende Iagttagelser ansætte Tiden, da Jordrystelsen indtraf, til imellem $12^h\,20^m$ og $12^h\,30^m$.

For nu at give en tydelig Oversigt over Jordskjælvets Udstrækning, ere de enkelte Iagttagelsessteder betegnede paa medfølgende Kort over den nordlige Deel af Sjælland ved en mørk Plet, og hele Terrainet, hvorover Jordrystelsen har forplantet sig, ved en bruun Farve. Det omfatter 83 Sogne eller en Strækning paa c. 30 □ Mile, altsaa henved en Fjerdedeel af Sjælland. Grændsen har naturligviis ikke været saa skarp, som den er antydet paa Kortet, og der kan heller ikke være nogen Tvivl om, at man nok har kunnet spore den længere ud til alle Sider, men saa svagt, at den der let er bleven forvexlet med de ubetydelige Rystelser, der om Dagen kunne bidrøre fra mange andre Aarsager.

I hele dette Terrain er den nu optraadt med en noget forskjellig Styrke, og for at anskueliggjøre dette har jeg betegnet med mørkere Farve den Deel, hvori Jordrystelsen er følt af Fleertallet af Beboerne, hvilket udgjør et Areal paa omtrent 14 □ Mile. Næsten alle Meddelelser stemme overeens i, at de iagttagne Phænomener her have havt samme Charakteer og lignet dem, der følge med alle svage Jordrystelser. Lyden er af Mange betegnet som en stærk underjordisk Torden, og af de Fleste sammenlignet med den, som frembringes, naar en svært belæsset Vogn kjører i stærk Fart over en Steenbro, og hvad der forøgede Illusionen var, at Døre og Vinduer samtidigt bragtes til at ryste og klappre, hvorfor Beboerne ilede til Vinduerne for at see efter, hvem der kjørte ind i Gaarden. Ved Jernbanen troede man, at det var et Tog, der kjørte forbi, og blev meget forundret over, at det kom paa den usædvanlige Tid, og endnu mere, da det viste sig, at der slet intet var isyne. Rystelsen, der sporedes paa de Svingninger, som en

1*

Mængde forskjelligartede Gjenstande bleve satte i, varede kun omtrent 1 à 2 Sekunder, og endte med et Stød, som om der

pludselig blev henkastet en tung Gjenstand oppe paa Loftet. Bevægelsen maa have været noget voldsom, eftersom man mange Steder fik det Indtryk deraf, at det maatte hidrøre fra, at en Skorsteen var falden ned.

Andre Iagttagelser gaa nu derimod ud paa, at Stødet skal være kommet først og den rullende Lyd bag efter, en Forskjellighed, der let kan være opstaaet ved, at Lyden i det ene Tilfælde fortrinsviis har forplantet sig igjennem Jorden, hvilket skeer med en større Hastighed, og i det andet Tilfælde derimod mere igjennem Luften hen til Iagttagelsesstedet med en mindre Hastighed. Ogsaa ved andre Jordskjælv, som f. Ex. det, der traf Rhinegnene d. 29de Juli 1846, har man gjort den samme Iagttagelse, at paa nogle Steder kom Lyden før Stødet, paa andre omvendt*).

For bedre at kunne danne sig en Forestilling om, hvilket Indtryk Beboerne have faaet af Jordrystelsen, skal jeg exempelviis

---

*) Angaaende den Hurtighed, hvormed en Jordrystelse forplanter sig fra Sted til andet, haves meget forskjellige Angivelser. For det omtalte Jordskjælv i 1846, har man beregnet den til 3,74 geographiske Mil (Nöggerath. Das Erdbeben vom 29 Juli 1846. S. 34); Humboldt angiver den til 5 à 7 Mil (Kosmos I. 210) og ved Jordskjælvet i Lissabon antages den i det Mindste af Nogle, at have været 19,8 Mil i Minutet, hvilket udgjør henholdsviis 1473, c. 2400 og 7722 danske Fod i Sekundet, men den er altsaa i ethvert Tilfælde større end Lydens Hastighed i den atmosphæriske Luft og mindre end Bølgebevægelsens Forplantning igjennem visse faste Legemer, hvorom der dog kun haves faa Iagttagelser. Der kan ikke være nogen Tvivl om, at meget udstrakte Lag af Sand, Leer og fast Kalksteen maa have en høist forskjellig Indvirkning paa den Lethed, saavelsom paa den Maade, hvormed Bølgebevægelsen forplantes under disse Forhold. Mallets Forsøg derover indskrænke sig til Sand og Granit (Report of the British Ass. for the adv. of sc. 1852. p. 274). Ved Jordrystelsen i 1869 vare hverken Afstandene tilstrækkelig store eller Tidsangivelserne saa nøiagtige, at der kunde være Tale om at beregne Hurtigheden, hvormed Bølgebevægelsen skred frem.

anføre nogle faa Brudstykker af mere kortfattede Meddelelser fra spredte Punkter i det her omhandlede Terrain*).

№ 43 (Hvedstrup ved Roeskilde).

«Jordrystelsen, der her mærkedes af samtlige Huusbeboere, forekom Alle at være, som naar en Vogn ruller stærkt hen ad Steenbroen, eller som om Sommeren, naar et Tordenskraid ryster Huset, kun med den Forskjel, at Lyden kom fra Jorden. Det forekom os, som om Lyden kom fra Ø., noget imod NO., og man følte i selve Øieblikket en Sittren i Benene, men mærkede intet Usædvanligt, hverken før eller efter Rystelsen. Hestene i Stalden fore forskrækkede op, men sandsynligviis kun af Angst ved den usædvanlige Lyd. Folk troede som oftest, at det var Noget, der faldt ned, enten Skorstene eller Gjenstande paa Lofterne. Man mødtes fra de forskjellige Værelser med Ængstelse over den usædvanlige Tildragelse og vare Alle enige i, at det maatte være en Jordrystelse.»

№ 44 (Jyllinge).

«Stødet mærkedes ved Husenes, selv de stærkeres, ikke ubetydelige Rystelse, Dørenes Klappren og uaflaasede Døres Op-

springen. Enkelte Steder, især i Udhusene, bleve Folk saa forskrækkede, at de forlode Huset og gik udenfor. Retningen var formentlig fra V. til Ø.; dog ere Meningerne derom forskjellige. Det Mærkeligste ved Phænomenet var, samtidig med Husenes Sittren og enkelte Steder Møblernes Bevægelse fra deres Plads, den allevegne i disse Sogne følgende Buldren, lig en Vogns raske Fart henad Steenbroen, af Varighed omtrent 5 à 6 Sekunder, og saa paafaldende stærk, at man baade her og i Annexet ilede til Vinduerne for at see efter, hvilke Fremmede den indrullende Vogn bragte. En Krudtmølles Sprængning for nogle Aar siden (c. 3 Mile herfra) frembragte netop en lignende Buldren.»

---

*) Samtlige Meddelelser, som jeg har modtaget angaaende Jordskjælvet, og hvis Antal udgjør 127, opbevares i det mineralogiske Museums Archiv, for at de deri indeholdte detaillerede Oplysninger engang i Tiden kunne tjene til Sammenligning ved senere Jordskjælvs-Iagttagelser, og de her anførte Løbe-Nr. referere sig til denne Samling.

№ 59 (Horns Herred).

«Jeg var netop i Østerby og stod ved en Patients Seng, da jeg følte et dumpt Stød og en sittrende Bevægelse af Gulvet under mine Fødder og umiddelbart derpaa en rullende Lyd, der efter mit Skjønnende kom fra NV. Patienten skreg høit af Forfærdelse.»

№ 62 (Horns Herred).

«Jeg befandt mig, da Rystelsen fandt Sted, i Venslev Skole, siddende i en Stue, hvorunder er Kjælder, da pludselig en Lyd hørtes som af en Vogn, der er i stærk Fart og med et Ryk bliver standset; i samme Øieblik fik jeg et Stød i Siden af Sofaen, hvortil jeg lænede mig, hvilket jeg tydelig kuude mærke var horizontalt, kommende fra SO.; næsten samtidig forekom det mig, som om Gulvet hævede sig med et underjordisk Bulder. Den samme opadgaaende Bevægelse blev følt af en anden Person, som befandt sig i Kjøkkenet, hvis Gulv er fast.»

№ 73 (Holbæk).

«Da jeg Torsdagen den 28de Januar sad alene i mit Værelse, hørte jeg omtrent Kl. 12¼ pludselig et stærkt dumpt Drøn, der saavidt jeg kunde skjønne kom fra Syd*) og lød som om en meget svær Vægt var bleven kastet til Jorden i Husets umiddelbare Nærhed. Dette Drøn efterfulgtes af en forunderlig rystende og dirrende Bevægelse, der vedvarede 1 à 2 Minuter og var saa stærk, at en ellers meget faststaaende Kakkelovn synlig bevægede sig frem og tilbage.»

Det vilde kun føre til trættende Gjentagelser at anføre endnu flere Beretninger; disse ere udvalgte af den store Mængde, fordi de vedrøre forskjellige Punkter i denne Deel af Jordskjælvsstrøget, og vise den store Overeensstemmelse, der findes i Iagttagelserne, der næsten ordlydende gjengives i saagodtsom alle de øvrige, kun med saadanne Forskjelligheder, som skyldes de lokale Forhold. En Linie fra Jægerspriis til Kildebrønde kan betragtes som Midten af det stærkest paavirkede Parti, der ud-

---

*) Ifølge en anden Iagttagelse antages Stødet at være kommet fra Nord. See S. 9.

Scandinavian Earthquake Archive

gjør det Meste af Horns Herred mod V., Sømme, Smørum, Tune og Ølstykke Herreder Øst for Roeskilde Fjord. Jo længere man fjerner sig derfra, desto svagere ere Virkningerne, men have dog i det Hele taget havt samme Charakteer.

Det andet Parti, hvori altsaa, som sagt, Jordrystelsen følles mindre stærkt, betegnes paa Kortet ved en lysere Farve, og fremtræder i Hovedsagen kredsformigt om det foregaaende. Phænomenerne ere her i Reglen kun iagttagne af Enkelte, der befandt sig under gunstigere Forhold, men ikke af Nogen, der opholdt sig udenfor Husene. Et slaaende Exempel herpaa iagttoges i Omegnen af Frederiksværk paa et Sted, hvor Jordrystelsen mærkedes inde i et Huus, medens den derimod ikke følles af Nogen i et Ligfølge, som netop i samme Øieblik passerede der forbi (Nr. 57).

Selv i Kjøbenhavns umiddelbare Nærhed er det mig bekjendt, at den er iagttaget i det Mindste paa 14 forskjellige Steder paa Strækningen mellem Valby og Kalkbrænderierne nordfor Byen, fortrinsviis af Personer, der beboede isolerede Huse, som laa noget borte fra den almindelige Færdsel, og den følles stærkere i de øvre end i de nedre Etager. Ogsaa for dette Parties Vedkommende skal jeg meddele et Par af de mig tilsendte Oplysninger.

№ 1 (Lykkesholms Allee).

«Omtrent Kl. 12½ mærkede jeg først et svagt Stød, der yttrede sig som en Sittren igjennem hele Huset, dette Stød varede vistnok ikke længere end et Sekund, men efter 4—5 Sekunders Forløb kom atter et Stød, vel dobbelt saa stærkt, og som varede dobbelt saa længe. Jeg skal ikke negte, at jeg blev ængstelig, men det var sikkert en Følge af, at jeg troede, at en Bjælke paa Loftet var ved at styrte ned.»

№ 9 (Batterivei, Østerbro).

«Jeg laa upasselig men vaagen paa en Sofa i et lille Værelse i 2den Etage, da jeg med Eet fik et Stød og foer op som ramt af en elektrisk Udladning. Samtidig klirrede flere Gjenstande paa et Bord i Nærheden. Uagtet jeg er vant til Rystelser fra en Fabrik ligeoverfor, der dog aldrig fornemmes i det Værelse, hvori jeg dengang opholdt mig, var denne Rystelse saa eiendommelig, at jeg lige i Øieblikket følte, at den ikke kunde hidrøre fra sædvanlige Aarsager, men kom til at tænke paa Jordskjælv. Den var saa stærk, at jeg kun afventede et Stød til, for at ile ned, af Frygt for at det kunde gaa saavidt, at Huset kunde styrte sammen over mig. Stødet varede neppe et et Sekund og Klokken var 12¼ Eftermiddag.

Min Kone, som opholdt sig i et Værelse ved Jorden, havde Intet mærket.»

At dette Parti i Nærheden af Kjøbenhavn muligviis skulde være forbundet med det mere vestligt beliggende (Brøndbyvester — Herstedøster — Ballerup), synes vel rimelig; men det har ikke været mig mulig at erfare, at Nogen har følt det i hele Strøget om Brøndbyøster, Glostrup, Herlev, Gladsaxe, Gjentofte og Ordrup. Hvis Jordrystelsen har strakt sig herover, maa den i et-

Dette troer jeg ogsaa finder den rimeligste Forklaring i, at Kridtformationens Udstrækning er her mere uregelmæssig end i det østlige Parti mellem Roeskilde og Kjøbenhavn. I den mellemste Deel af Sjælland kjende vi nemlig langt mindre til de faste Kalkstenes Fremtræden, og det er endog muligt, at de aldeles ikke forekomme der; men vi vide, at Rullesteensleret har der en betydelig Mægtighed, som ved Ringsted endog overstiger 360 Fod, medens Skrivekridtet paa nærliggende Punkter (i Kastrup Skov) rager op igjennem Rullesteensformationens Lag endog til en Høide af 200 Fod over Havets Niveau. Havde man havt lignende detaillerede Angivelser for tidligere Jordskjælv i Sjælland, er der Sandsynlighed for, at deres Udbredelse og eiendommelige Optræden paa enkelte Punkter vilde kunne tjene til at veilede os med Hensyn til, paa hvilke Steder vi overhovedet kunne vente at træffe Kridtformationens forskjellige Underafdelinger i større eller mindre Dybde.

Antallet af Stød angives af Nogle til to, et stærkere og et svagere, af de Fleste er der dog kun mærket eet Stød, hvis Varighed neppe kan anslaaes til mere end 1, høist 2 Sekunder, hvorimod den rullende Lyd, der hørtes før eller efter Stødet, maa paa de fleste Steder have vedvaret 6—10 Sekunder. Imedens Beretningerne ellers ligne hinanden overordentlig meget, er der dog tvende, der afvige kjendelig fra de øvrige, navnlig i Henseende til det sidste Spørgsmaal, Jordskjælvets Varighed, og mærkelig nok er det fra to Steder, der ligge saa at sige diametralt modsat i den yderste Grændse af hele Virkningskredsen, nemlig fra Herlev i Nærheden af Hillerød og fra en

---

Henseender en Mængde Enkeltheder, hvori disse to Jordskjælv stemme nøie overeens, men som her ikke videre berøres, da det kun vilde blive noget eensformige Gjentagelser (S. 218—21). Det Resultat, man kommer til ved at sammenligne disse to Jordrystelser med hinanden, er, at i 1841 har den været stærkere og derfor ogsaa strakt sig videre omkring, end i 1869 i Sjælland, hvorimod man har kunnet bestemme Begrændsningen ved denne langt skarpere end ved hiin.

Gaard i Jydstrup Sogn ikke langt fra Ringsted, hvorfra Beretningerne lyde saaledes:

№ 52 (Herlev Skovridergaard).

«Den 28de Januar Kl. 1 à 2 (?) bemærkede jeg, da jeg opholdt mig i mit Kontor, en eiendommelig Sittren og Klirren i Ruderne og Kakkelovnen, som gjentog sig en halv Snes Gange med 10 à 12 Sekunders Mellemrum, og varede hver Gang 1 à 2 Sekunder. Da Alt forresten var stille og roligt baade i og udenfor Huset, og jeg ikke kunde opdage Noget, der gav Anledning til denne gjentagne Lyd, faldt det mig ind, at den maatte hidrøre fra en Jordrystelse; men da ingen Andre her paa Stedet havde mærket Noget, tænkte jeg ikke videre derover, før jeg i Bladene læste, at man samme Dag havde følt Jordrystelse andre Steder.»

Den anden Meddelelse har jeg modtaget fra Hr. Forpagter Bech paa Valsølillegaard angaaende, hvad der er iagttaget af

en troværdig Mand, Gaardfæster Thomas Olsen i Mukkergaarden under Skjoldnæsholms Gods. Forpagter Bech har gjengivet Meddelelsen næsten ordlydende, som han har modtaget den paa selve Stedet.

№ 99, a (Mukkergaarden i Jydstrup Sogn).

«Den 28de Januar Kl. 12 og 10 Minuter, da Bonden og hans Tjenestefolk vare inde i Dagligstuen for at spise til Middag, hørte han, netop som de havde sat sig tilbords, en eiendommelig buldrende Lyd, kommende sydfra, hvorpaa han sagde til Folkene: «Hvad er det for en Lyd, er det Torden»? hvortil de svarede: «Nei! det er ikke rigtig Torden». Han kom nu paa Tanke om, at der mulig kunde være gaaet Ild i Skorstenen, og gik ud i Kjøkkenet for at eftersee den derfra; men der var Intet at see. Da Manden atter kom ind i Stuen og Bulderet vedblev, forekom det alle de Tilstedeværende, at det nu var avanceret ind i Gaarden. Manden havde atter sat sig ved Bordet, men det eiendommelige Bulder kom nærmere og lød nu som inde i Huset, hvorover han blev lidt ængstelig og gik ud for at see efter oppe paa Loftet, men der var Intet at see, hvorefter han atter indtog sin Plads ved Bordet. Lyden var nu bestandig inde i Huset med Rumlen, Bulder og Knagen, og idet han satte sig paa Bænken ved Bordet, bemærkede han og alle Folkene, at Bænkene, de sade paa, fik en sittrende Bevægelse, ligesom ogsaa en Del Tintallerkener paa Væggen begyndte at klirre og to Lyseplader bevægede sig meget kjendelig. Under dette tiltog Knagen og Bragen i Huset og endte med et stort Brag, der forekom dem at komme fra den nordre Udvæg i Huset. Det sidste Brag var saa stærkt, at det fremkaldte en Udtalelse af Manden om, at der maatte være gaaet Spændetræer istykker paa Loftet. Han gik derop, men der var Intet istykker; Alt var i Orden.

Paa mine Spørgsmaal svaredes, at man antog, at det hele Phænomen maatte have varet mindst 3 à 4 Minuter, ja snarere mere. Luften var aldeles stille uden Blæst eller andet Uveir.»

Beretningens Detail tjener især til at godtgjøre, at Jordrystelsen her maa være iagttaget længere end paa nogetsomhelst andet Sted, hvorfra jeg har modtaget Underretning, og man kan i det Hele taget tydelig spore, hvorledes Phænomenerne have været stærkere paa enkelte Punkter ved Yderranden end noget inden for samme, især hvor der findes bratte Skrænter, saavelsom ogsaa ved de dybe Indskjæringer i Rullesteensleer-Terrainet, som f. Ex. langs Fjordene.

Jeg har kun at tilføie den Bemærkning angaaende Grændsen for Jordskjælvets Udstrækning, at jeg paa Kortet har antydet ved en Cirkel alle de Steder, hvorfra jeg har modtaget Underretning om, at man der i den nærmeste Omegn Intet har sporet, en nødvendig Betingelse for Bestemmelsen af hele Virkningskredsen. Der er saaledes Ingen, der har iagttaget det i Egnen om Kallundborg, Sorø, Ringsted og Kjøge eller sydligere i Sjælland, saalidt som i Omegnen af Helsingør eller paa Amager, Saltholm og ovre i Skaane. Hele Terrainet, som har været paavirket af Jordrystelsen, grændser mod NO.

til det nordsjællandske Rullesteenssand-Parti i Nærheden af Hillerød, og imod V. og S. til forskjellige Indskjæringer og Fordybninger i Rullesteensleret, der deels dannes af Isefjord, deels af Dalstrøg hvori Tudse-Aa og Kjøge-Aa flyde.

Endskjøndt ellers Iagttagelsespunkterne ligge nogenlunde sluttede og danne et i det Hele taget sammenhørende Parti, er der dog to fjernere beliggende Steder, hvor man har følt Jordrystelsen om end kun svagt, nemlig i Hellested i Stevns og paa Agersø i Store-Belt baade paa denne Øes nordligste og sydligste Deel. Det første Sted har særlig Interesse, for saavidt som der hentydes derved til en Forbindelse igjennem Kridtformationens Lag, der her træffes ganske nær Overfladen, men disse Iagttagelsessteder ligge dog for isolerede, til at de kunne drages med ind i Grændserne for Phænomenets mere almindelige Udstrækning.

Ifølge en Meddelelse fra Hr. Cand. mag. la Cour i Nærheden af Lyngby undergik Barometerstanden ingen Forandring under Jordskjælvet, som heller ikke var at vente efter hele den Charakteer, hvormed det optraadte, ligesom det ogsaa udtrykkelig maa fremhæves, at der ikke nogesteds i hele Terrainet paa den nævnte Dag er iagttaget nogen stærk Blæst, end sige Storm.

Her paatrænger sig ganske naturligt et nærliggende Spørgsmaal: Hvad er Aarsagen til Jordskjælvene i Danmark? Men førend jeg gaaer ind paa en Undersøgelse heraf, maa jeg først i al Korthed berøre Spørgsmaalet i Almindelighed.

Efter Leopold v. Buchs og Humboldts Mening skulde ethvert Jordskjælv saavelsom flere andre geologiske Phænomener være bevirkede ved «en Reaktion af Planetens rødglødende Indre imod Jordskorpen» (Kosmos I. 209). Det er vel bekjendt, at en Mængde vulkanske Udbrud indledes ved Jordrystelser, idet Lavaen og de den altid ledsagende Vanddampe sprænge de Hindringer, der standse dens frie Udstrømning, og efter disse Hindringers Mægtighed eller Dybde under Overfladen rystes da en større eller mindre Deel af Omgivelserne. Endvidere gives der visse Strøg paa Jordkloden, og det selv i aldeles vulkanløse Egne, hvor Jordskjælvene ere baade hyppige og meget voldsomme. Dertil hører iblandt Andet de Kystlinier, hvis Tilbliven staaer nøie i Forbindelse med udstrakte Spaltedannelser i Jordskorpen, hvor altsaa enhver Forandring i Ligevægtsforholdet lettelst kommer til at yttre sig. Man kan ogsaa betragte det som en almindelig Regel, der naturligviis har sine Undtagelser, at de smaa Jordskjælvskredse, f. Ex. ved de fleste virksomme Kratere, have Jordskjælvs-Centret, hvorfra hele Bevægelsen udgaaer, nærmere ved Overfladen, hvorimod de større have det dybere nede.

Fordi nu Jordskjælvene kunne staa i en mere eller mindre direkte Forbindelse med vulkanske Kræfter, saa følger dog ingenlunde deraf, at de ogsaa altid gjøre det, eller at der kun skulde kunne tænkes en eneste Aarsag til alle de mange

forskjelligartede Jordrystelser, som større eller mindre Dele af Jordskorpen er udsat for. Jordrystelser ere overhovedet kun Resultatet af en pludselig Forstyrrelse i Ligevægtsforholdet i Jordskorpen, men vi kunne ikke umiddelbart deraf drage nogen Slutning om, hvorfra de hidrøre; thi selv ethvert nogenlunde vægtigt Legeme, som f. Ex. en Ramklods, en Maskinhammer o. d., vil ved at falde, om det og kun er gjennem et mindre Faldrum, frembringe Bølgesvingninger i de nærmeste Jordlag, ikke at tale om, at Explosioner kunne spores i betydelige Afstande, hvorpaa navnlig den store Krudtexplosion i Mainz afgiver et godt Exempel, idet man ved denne baade følte en Rystelse og hørte underjordisk Torden i en Afstand af 40—50 Mile. Man maa derfor nøie tage under Overveielse, hvorvidt der er Sandsynlighed for, at enten den ene eller den anden Aarsag, en vulkansk eller blot mekanisk, nærmest maa ansees for den oprindelige Kilde til hver enkelt Jordrystelse.

Paa den skandinaviske Halvø, hvis Bjergarter ikke hentyde paa, at den i de senere Jordperioder har været udsat for nogen egenlig vulkansk Virksomhed, ere dog ikke destomindre Jordskjælvene ingenlunde sjeldne, især hvis man tør fæste Lid til alle de af Keilhau meddeelte*), idet han nemlig alene for Aarene 1819—29 anfører 115 for Norge, der næsten alle ere iagttagne langs Vestkysten. Disse Optegnelser af meget lokale Jordrystelser uden nærmere Angivelse af deres Omfang og Styrke vilde ikke have megen Værd, hvis man ikke havde havt en grundig Undersøgelse af Prof. Kjerulf**) angaaende et senere Jordskjælv den 9de Marts 1866. Han har nemlig for dettes Vedkommende paaviist, ikke blot at det strakte sig fra Bodø over Skelefteå, Söderhamn, Fetsund, Langesund, Bergen og over til Shetlands-Øerne, men tillige at Udgangspunktet for Bevægelsen laa etsteds ude i Havet V. for Christianssund og NV. for Molde, altsaa nær Halvøens Vestkyst. Derved faae de andre Iagttagelser en noget større Betydning, da de muligviis ogsaa have havt lignende Udgangspunkter, og Jordskjælvene altsaa tildeels kunne antages at være knyttede til Halvøens bratte Affald mod V., hvad enten man nu vil tænke sig, at de der iagttagne Jordrystelser ere frembragte ved et direkte Tryk fra det Indre eller ved en Forskydning af en af Spaltefladernes Sider ved en forandret Spænding i den faste Jordskorpe.

Hvad Jordskjælvene i Danmark angaaer, da vilde den simpleste, og, som det let kunde synes, meest tiltalende Forklaring være den, at den omtalte Spaltedannelse langs Norges Vestkyst (med dertil knyttede vulkanske Phænomener) antoges fortsat igjennem Danmark i de dybere og ældre Partier af Jordskorpen, hvorpaa vore yngre Dannelser, henhørende til Jura-, Kridt- og Bruunkulformationen, hvile, saa at altsaa Jordskjælvene i Danmark og Norge kunde ansees for at udspringe fra samme Kilde. En nærmere Undersøgelse af, hvad vi kjende til Jordskjælvene her i Landet, bekræfter dog efter min Anskuelse ikke Rigtig-

heden af denne Formening, og jeg skal her anføre de Grunde, hvortil jeg støtter mig.

---

*) Magazin for Naturvidenskaberne. 12te Bd. S. 82.
**) Forhandlinger i Videnskabs-Selskabet i Christiania 1866. S. 157.

At Jordskjælvene i disse to nærgrændsende Lande synes at være uafhængige af hinanden, idet de saagodtsom aldrig have forplantet sig ned til Danmark fra Norge, hvor de optræde hyppigst, skal jeg ikke tillægge nogen videre Vægt, da de nøiagtigere Jordskjælvs-Iagttagelser for begge Landes Vedkommende endnu ere altfor faa til deraf at drage noget bestemt Resultat i saa Henseende; men at det ikke kan bidrøre fra, at Jordskjælvene i Norge ikke kunne have en saa stor Udbredelse, saa at de kunne naa Danmark, sees bedst deraf, at Jordskjælvet i 1866 strakte sig 160 geographiske Mile i øst-vestlig og 130 Mile i nord-sydlig Retning, og det er altsaa klart, at dette i det Mindste ikke forplantede sig saameget i Retningen ned mod Danmark, som mere i den øst-vestlige Retning.

Hvad der navnlig giver Jordskjælvene i Danmark et særegent Præg, er to Omstændigheder, nemlig deres i de allerfleste Tilfælde overordentlig lokale Charakteer og deres Periodicitet. Her kan naturligviis kun være Tale om dem, der ere indtrufne i den senere Tid; thi gaaer man længere tilbage, ere alle Efterretningerne i høieste Grad mangelfulde navnlig med Hensyn til Angivelsen af det enkelte Jordskjælvs Udgangspunkt og Udstrækning*).

Det er for det Første et Særkjende for Jordskjælvene i Danmark, at de ikke ere knyttede til Landets Kystform, men have næsten udelukkende een bestemt Formation til Udgangspunkt, nemlig Kridtformationen. Dette har allerede Forchhammer

---

*) For at have de hidtil kjendte Jordskjælvs-Optegnelser samlede paa eet Sted, findes her S. 24—32 meddeelt alle de af Schouw i hans »Skildring af Veirligets Tilstand i Danmark«. S. 546, og af Steenstrup i »Samlinger til jydsk Historie og Topografi« II. Bd. S. 228 anførte Efterretninger om Jordskjælv i Danmark, der ere forøgede med nogle senere erholdte, saavelsom flere oplysende Bemærkninger, der velvilligst ere mig meddeelte af Hr. Stud. mag. C. Bricka. Alene de Jordskjælvs-Optegnelser, som man har Grund til at antage for mere paalidelige, findes anførte i det franske Résumé, for mulig derved at forebygge en Gjentagelse af usikkre Angivelser om Jordskjælv i Danmark, hvorpaa der nævnes flere Exempler S. 20.

gjort opmærksom paa ved Undersøgelsen af Jordskjælvet den 3die April 1841; men vi kunne indskrænke Udgangspunkterne til endnu snevrere Grændser. Kridtformationen fremtræder her i Danmark i følgende fem større Partier:

1) Partiet omkring Liimfjorden (Skrivekridt, Liimsteen).
2) — — Greenaa (Liimsteen, Saltholmskalk).
3) — mellem Kjøbenhavn og Nykjøbing (Saltholmskalk).
4) — i Stevns Herred (Skrivekridt, Faxekalk, Liimsteen).
5) — fra Møens Klint til lidt V. for Guldborgsund (Skrivekridt).

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Af de i de sidste 200 Aar indtrufne 17 (19) Jordskjælv have 8 havt deres Udgangspunkt i Liimfjordspartiet, 6 i det nordlige Sjælland, 1 paa Møen, 1 paa Christiansø og 1 paa Thorø ved Assens. Det er dog med en vis Betænkelighed, at jeg anfører de to sidste Jordskjælv (See Anm. S. 29), da det første muligvis hidrører fra en Forvexling med en Storm, og det sidste er angivet i «Hist. Almanakker» uden mindste Oplysning, der kan veilede ved Bedømmelsen af, hvorvidt det hidrører fra en paalidelig Kilde eller ei. Jordskjælvet paa Ærø i 1830*) maa derimod afgjort forkastes som urigtigt, og det, der forefaldt her i Danmark d. 1ste Novbr. 1755, havde Lissabon til Udgangspunkt og har derfor Intet at gjøre med de Jordskjælv, der ere Gjenstand for denne Undersøgelse. Til de tidligere indtrufne Jordskjælv haves kun Sted-Angivelse ved ganske faa, nemlig Jordskjælvene 1515, 1629 og 1632.

Det er altsaa ikke engang Kridtformationen som et Hele betragtet, men egentlig kun to af de nævnte fem større Partier, det ene omkring Liimfjorden, det andet i det nordlige Sjælland, hvortil disse Jordskjælv nærmest synes at være knyttede. Til denne Afhængighed af de geognostiske Forhold kommer den anden Eiendommelighed, at de optræde i disse to Partier med

*) Hübertz, Beskrivelse over Ærø. S. 14. Ogsaa en anden Meddelelse om et Jordskjælv paa Ærø i Aaret 1634 maa ansees for aldeles upaalidelig. See S. 27 og 31.

en vis Periodicitet, der lettest kan overskues ved at anføre Jordskjælvs-Iagttagelserne særskilt for hver Egn.

1677. Omkring Liimfjorden.	1709. Kjøbenhavn, Kjøge, Roeskilde.
1745. Thyholm i Liimfjorden.	(1759. Sjælland, især den nordlige og østlige Deel.)
1764. Liimfjordspartiet.	1784. Frederikssund, Jægerspriis.
1794. Mors.	1809. Den nordostlige Deel af Sjælland.
1815. I Omegnen af Aalborg.	1829. Kjøbenhavn og det nordlige Sjælland.
1841. Liimfjordspartiet.	1869. Det nordlige Sjælland (Frederikssund, Roeskilde, Holbæk).
1844. Thy, Hanherred, Mors.	
1869. Fuur og Selde i Salling*).	

Hvorvidt det er rigtigt at opføre Jordskjælvet i Aaret 1759 i denne Rubrik, er et stort Spørgsmaal, da det kun støtter sig til Horrebows Beretning, som rigtignok alene omfatter Iagttagelserne i Sjælland. Af andre Meddelelser i «Danske Post-Tidender» for 1759—1760 fremgaaer det nemlig, at dette Jordskjælv, som utvivlsomt er det stærkeste, der er iagttaget i Danmark i dette Tidsrum, tillige har havt en stor Udbredelse, eftersom man har sporet det paa hele Halvøen, i Fyen, i Sverig ligefra Skaane op til Stockholm, saavelsom i den sydlige Deel af Norge. Forplantelsen af Bølgebevægelsen angives i

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Johnstrup.

Danmark at have været fra V—Ø., ved Lidköping SV—NO., i Norge fra N—S., men det er ikke muligt af de mangelfulde Beretninger at udfinde, hvor Udgangspunktet egentlig har været, saa at det er usikkert, om det skal ansættes til Sjælland, det

*) Dette er en senere (d. 4de Sept.) indtruffen Jordrystelse, der har havt en meget ringe Udbredelse. (See S. 32.) Den har forsaavidt Interesse, som man ikke tidligere vidste, at Kridtformationen ogsaa fandtes paa det sidstnævnte Sted, hvilket først i Sommer er iagttaget af Museets Assistent, Cand. J. Steenstrup og senere ogsaa meddeelt af Hr. Lærer Strandgaard i »Samlinger til jydsk Historie og Topografi II. S. 393.

nordlige Jylland, hele Kridtformationen i Danmark, eller maaskee endog et Punkt i den sydvestlige Deel af Sverig.

At nu Intervallerne mellem to paa hinanden følgende Jordskjælv for det samme Parti af Kridtformationen ikke ere ligestore, følger saa at sige af sig selv, og man maa dernæst vel erindre, at vi ingenlunde vide med Sikkerhed, om der ikke i Danmark er iagttaget flere, end de her anførte Jordrystelser for det nævnte Tidsrum. Den overordentlig ringe Udstrækning, som de allerfleste Jordskjælv have i Danmark, og hvorpaa man ikke let kan tænke sig et bedre Exempel end Jordskjælvene i 1869, gjør det saare vanskeligt i et Land med Danmarks geognostiske Beskaffenhed at forestille sig, at de her omtalte Jordrystelser skulde hidrøre fra Vanddampes Spænding eller den smeltede Kjernes Tryk mod den flere Mile tykke Jordskorpe, eller lignende vulkanske Aarsager, og dog fremtræde med saa svage Virkninger paa de samme Lokaliteter. Thi fordi det i de ældste Beretninger hedder *maximus*, *ingens* eller *sævus terræ motus fuit in Dacia*, ere vi dog ikke berettigede til deraf at drage den Slutning, at de virkelig have havt en mere voldsom Charakteer end de senere, da der ikke gives nogensomhelst yderligere Oplysning derom*).

Netop fordi Jordrystelserne, i det Mindste i de sidste 200 Aar, saagodtsom udelukkende have to af de fem Kridtpartier til Udgangspunkt, ledes man uvilkaarlig hen paa den Formodning,

*) De ældre meget korte Beretninger maa overhovedet benyttes med en vis Varsomhed, naar man seer hen til, hvor ofte selv de nyere kunne være aldeles upaalidelige. Nogle af dem, der ere opførte i de større Fortegnelser over Jordskjælv, hidrøre aabenbart fra ganske andre Omstændigheder, og især synes orkanagtige Vindstød saavelsom Meteorfald at have været Aarsagen til flere af dem, naar det saaledes hedder i Beretningerne, at man paa samme Tid og Sted har iagttaget en Jordrystelse samt heftige Storme eller Meteorfald. Var ved Meteorfaldet den 1ste Januar 1869 i Nærheden af Upsala Meteorstenene ikke faldne paa Landjorden, men f. Ex. i den bothniske Bugt, vilde det efter de først modtagne Avisefterretninger derom rimeligvis for bestandig være blevet op-

2*

at Aarsagen snarest er at søge i selve disse Dele af Kridtformationen, hvilket ogsaa staaer i god Overeensstemmelse med Jordskjælvenes forholdsvis ringe Udbredelse og Periodicitet. Det er velbekjendt, at Bevægelsesmængden retter sig baade efter det synkende Legemes Hastighed og Masse, saa at selv om hiin kun er yderst ringe, naar blot den sidste tilnærmelsesvis kan betragtes som uendelig stor, vil der dog derved kunne frembringes meget

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

kjendelige Virkninger. Det er ikke nogen ny Anskuelse, der her fremsættes, at Vandet i det Hele taget, men i Særdeleshed i Salt-, Gibs- og Kalkdannelserne i Tidernes Løb opløser ikke ubetydelige Dele af de Lag, hvorigjennem det strømmer, hvorved der altsaa let efterlades Huulheder. Miste nu derved de overliggende Lag, der her nærmest maa tænkes at bestaa af faste og ikke af løse Masser, efterhaanden snart paa eet, snart

---

ført som et Jordskjælv. I forskjellige fremmede Skrifter findes anført Beretninger om Jordskjælv, der skulle være forefaldne i Danmark, og hvorom det hedder

i Collection académique, Tom. VI. p. 553:
»Sur la fin du 16ième siècle. Tremblement à Bornholm;«

i Dresdner gelehrte Anz. 1756. Nr. 18 (v. Hoff, Geschichte der Veränderungen der Erdoberfläche IV. S. 336):
»1687. 19 Mai. Erdbeben auf Seeland;«

i Edinburgh Encyclopædia, Article Chronology:
»1724. Earthquake in Denmark;«

i Journ. de Physique Tom. LXV (ved Cotte):
»1785. 23 Januar. Tremblement de terre à Sobye en Danmark,
1788. 18 Decbr. — — à Aarhuus en Danmark;«

i Preuss. Staatszeit. 1824 Nr. 282 (v. Hoff, V. S. 213):
»1824. 15 Novbr. 5½ U. Morg. Odensee. Einige Personen wollen während eines heftigen Sturmes auch eine Erderschütterung empfunden haben;«

i Illustrirte Zeitung 1866, Nr. 1205 (Leonh. Jahrb. für Min. 1867 S. 395):
»1866. 12 Juli. Starke Erderschütterung an der Nordküste von Seeland zwischen Frederiksvärk und Gilleleie;«

og sammesteds 1867, Nr. 1230 (Leonh. 1868 S. 443):
»1867. 12 Jan. In der Gegend von Ringkjøbing in Jütland wurde ein heftiges Erdbeben verspürt;«

men jeg har ei turdet optage dem i Fortegnelsen over Jordskjælvene S. 24, eftersom det hidtil ikke er lykkedes mig at finde Kilderne dertil i danske Skrifter.

paa et andet Sted den Understøtning, de tidligere have havt, vil det kunne have en Sænkning tilfølge. Naar som sagt den synkende Masse blot har et tilstrækkeligt Areal og Mægtighed, ville de derved frembragte Virkninger kunne mærkes ikke blot i den umiddelbare Nærhed af Udgangspunket, men de ved Sænkningen frembragte Sittringer i Jordmasserne ville kunne forplante sig bølgeformigt til forholdsviis betydelige Afstande gjennem de fastere Jordlag med alle sædvanlige Charakterer paa Jordrystelser, saasom Bevægelse af løst anbragte Gjenstande, Stød, underjordisk Torden, o. s. v. Ved en artesisk Brøndboring, der foretoges i 1866 i Venedig, steg pludselig en betydelig Vandmasse tilligemed Sand og Slam op af Borehullet og havde fra Kl. 4 om Eftermiddagen til Kl. 7 næste Morgen en lodret Høide, saa stor som Taarnet paa Kirken del Gesuiti. Paa samme Tid begyndte det nærliggende Jordsmon at synke under heftige Jordrystelser, saa at man frygtede for, at flere Huse skulde være styrtede sammen*). Jeg anfører det kun som et Exempel paa Vandets Evne til at kunne frembringe Sænkninger og Jordrystelser efter en mindre Maalestok og i kort Tid, uden at der naturligviis derved tilsigtes at drage nogen Parallel med Forholdene i Danmark, da Sænkningen i Venedig fremkaldtes ved et formindsket mekanisk Tryk og en pludselig Udskylling af Sand og Slam, medens Sænkninger i Kridtformationen snarere maa

antages at hidrøre fra en langsom chemisk Virkning af Vandet.

I begge de to foran nævnte Kridtpartier veed man nu, at Vandet spiller en ikke ubetydelig Rolle, der i Liimfjordspartiet giver sig tilkjende udadtil i Jordfaldene**), og i Partiet mellem Kjøbenhavn og Roeskilde i de velbekjendte vandrige saakaldte Grønsandslag, der forsyne en Mængde baade naturlige og kunstige Kilder, som modtage Vandet fra Overfladen af den derværende store Slette. Overfladeforholdene begunstige her sær-

*) Leonhard, Neues Jahrbuch für Mineral. 1867. S. 400.
**) Forchhammers Danmarks geognostiske Forhold, S. 65, og i Samlinger til jydsk Historie og Topografi, II B. S. 212 og S. 394.

deles en større Tilførsel af Vand til de dybere vandførende Lag, ved hvilke der er det Eiendommelige, at de ikke saameget ligge over, som snarere i selve Kridtformationen. Lignende Forhold, som de her antydede, kjendes derimod hverken i Partiet ved Grenaa eller i Stevns og den midterste Deel af Sjælland, hvorimod Jordfald ere kjendte paa Møen, skjøndt de rigtignok synes der at have en noget anden Oprindelse, begrundet i det derværende Skrivekridts forvirrede Leiringsforhold. For det omhandlede Tidsrum haves der een Jordskjælvs-Iagttagelse derfra.

Nedstyrtningen af en Deel af Dronningestolen paa omtrent 3 Millioner Cubikfod i December Maaned 1868, der foregik saa umærkelig, at ikke engang de nærmest Boende havde nogen Anelse derom, før man tilfældig kom til at see det Nedfaldne, kunde let synes at staa i Strid med, hvad der her er anført om Virkningen af synkende Masser. Nedstyrtningen var dog her mere en Gliden ned ad det Skraaplan, som den skraa Væg dannede i Forbindelse med den jevnt udgaaende Strand, hvis talrige Steen dannede ligesom Ruller under den bevægede og sammenskruede Masse. Dertil kommer, at Skrivekridtet under disse Forhold og i physisk Henseende er mere at sammenligne med en blød Leermasse, hvis Anslag aldrig kan blive saa kraftigt som den faste Kalksteens mod et lignende Underlag. Var Faldet af Kridtklinten skeet brat forover ud i Havet, vilde ganske sikkert en kjendelig Jordrystelse nok være sporet i den nærmeste Omegn.

Hvis min her fremsatte Formodning er rigtig, at Vandet, der gjennemstrømmer Jordlagene, har en væsenlig Andeel i Jordrystelserne i Danmark, da vil man ogsaa kunne forstaa Aarsagen til deres periodiske Gjenkomst med forskjellige Udgangspunkter i de to Partier af Kridtformationen, saavelsom Grunden til at Tidsintervallerne mellem Jordskjælvene ikke kunne være ligestore. Havde man først fuld Sikkerhed for, at denne Tydning var begrundet, vilde man ogsaa kunne gaa nærmere ind paa en Undersøgelse af Aarsag og Virkning, eller med andre Ord, der vilde være en Mulighed for at kunne angive Grunden til, at saa faa Jordskjælv i Danmark indtræffe i Sommermaanederne, hvilket Etatsraad Steenstrup har antydet i sin Meddelelse om ældre Jordskjælv*); nu at ville forfølge dette Spørgsmaal videre i denne Retning, kunde vel have nogen Interesse, men neppe være berettiget.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	20

SOURCE

Johnstrup.

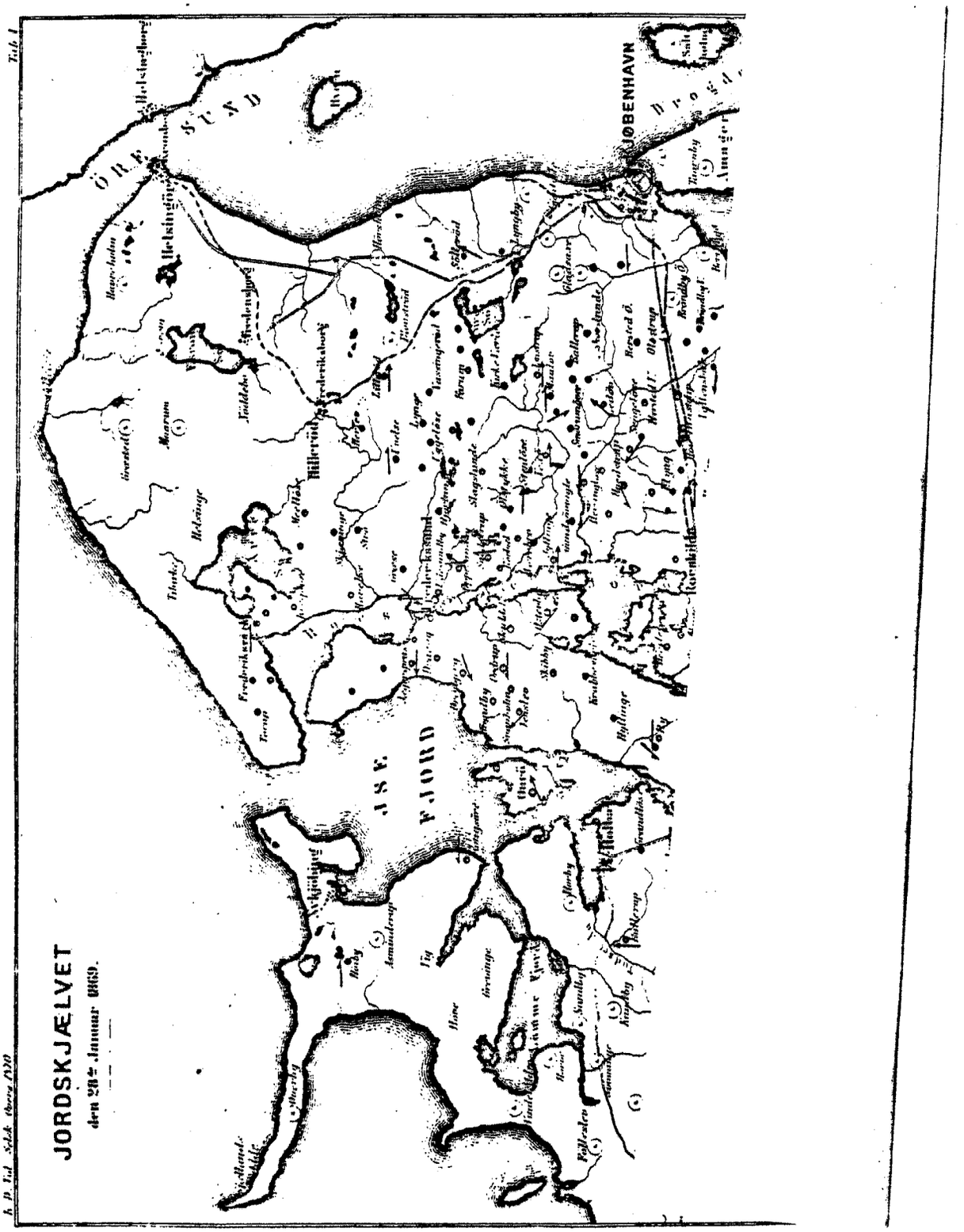

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/2/28	21

SOURCE

Johnstrup.

Det er forbeholdt kommende Tider at afgjøre, hvorvidt senere indtrædende Jordrystelser bekræfte eller modbevise den her udtalte Formodning; men det er kun ved at samle og opbevare ved de mindre saavelsom de større Jordskjælv Alt, hvad der iagttages ved dem, og som kun kan erholdes, medens det endnu haves i frisk Erindring, at man efterhaanden kan komme til en klarere Erkjendelse af Jordskjælvenes Oprindelse i hvert enkelt Land. Herom vides endnu saare lidet med Sikkerhed paa Grund af Spørgsmaalets særegne Beskaffenhed, især da Aarsagen til Phænomenet ligger under Jordens Overflade og altsaa er unddraget vor umiddelbare Iagttagelse.

Jeg kan ikke slutte denne min Indberetning til Selskabet, uden tillige at udtale min Tak til dem, der hver i sin Kreds med sjelden Beredvillighed have været mig behjelpelige med at faae samlet saa mange og saa paalidelige Kjendsgjerninger som muligt.

*) Samlinger til jydsk Historie og Topografi II. S. 227. Af de her S. 18 nævnte 14 Jordskjælv ere

7 indtrufne om Vinteren (Decbr., Jan., Febr.).
4 — - Foraaret.
1 — - Sommeren.
2 — - Efteraaret.

Modsætningen mellem Antallet om Vinteren og om Sommeren, bliver let for stor ved saa faa Iagttagelser, men den er dog ogsaa kjendelig i andre Jordskjælvs-Optegnelser. Sammenstilles paa en lignende Maade de Jordskjælv, der ere bemærkede i Basel indtil Aaret 1831 faaes følgende Resultat:

41 ere indtrufne om Vinteren.
22 - — - Foraaret.
18 - — - Sommeren.
39 - — - Efteraaret.

(Fuchs. Die vulkanischen Erscheinungen der Erde. S. 422.)

Jordskjælv i Danmark.[1])

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
1073.		Terremotus fuit in Dacia.[2])
1076.	22 April.	MLXXVII X Kalendas May factus est terremotus feria VI luna XIIII.[3])
1173.		Maximus terræ motus fuerat in Dacia.[4])
1193.		Vaar it stort Jordskelff i Danmarck.[5])
1194.		Var et stort Jordskelff udi Danmarck.[6])
1195.		Jordskjælv udi Danmark.[7])
1198.		Terræ motus fuit in Dacia.[8]) Dania gravem terræ concussionem passa.[9])

[1]) De Jordskjælv, der ere anførte med mindre Typer, maa anses for meget tvivlsomme.

[2]) Efter en Stockholmsk Codex af Jydske Lov. Scriptores rerum Danicarum. III. S. 258; og Bircherods Angivelse efter en gammel Pergamentsbog. Danske Atlas III. S. 495. Der er en vis Sandsynlighed for, at eet af Aarstallene 1073 og 1173 kan hidrøre fra en Skrivfeil.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	22

SOURCE

Johnstrup.

[3]) Annales Esromenses. Script. rer. Danic. I. S. 239. Efter Angivelsen skal 22 April have været en Fredag og Maanen da 14 Dage gammel, hvorfor det i Annalerne anførte Aar 1077 maa rettes til 1076. Suhm anfører ved Aaret 1126 (Historie af Danm. V. S. 292): »Efter en gammel Dansk Krønike i en utrykt Samling af den ældre Svaning, hvilken Krønike slutter med 1255, men vel ikke er saa gammel, var der et Jordskjælv paa en Fredag tillig om Morgenen, rimeligen i Danmark, da der i denne Krønike handles alene om det. Da denne Tildragelse staaer imellem de Aar 1148 og 1149, saa synes det, at Aarstallet er urigtigt og sat paa uret Stæd«. Det er aabenbart, at 1076 (MLXXVI) ved en Feiltagelse er blevet til 1126 (MCXXVI), idet L er ombyttet med C. (Bricka).

[4]) Chronicon Erici regis. Script. rer Danic. I. S. 163; og i Hvitfeldt. Danmarks Riges Krønike. S. 109.

[5]) Hvitfeldt Danm. Rig. Kr. S. 159 og i Borrebyes Raritæts-Kammer. S. 423.

[6]) Escholt. Geologia Norvegica 1657. S. 43.

[7]) Borrebye. Rar.-Kam. S. 424.

[8]) Chron. Erici regis. Script. rer. Dan. I. S. 164.
Petri Olai Ann. Script. rer. Dan. I. S. 180.
Ann. Esrom. Script. rer. Dan. I. S. 248.

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
1199.		Jordskjælv udi Danmark.[10])
1272.	6 Mai.	Fuit terremotus Johannis ante portam latinam.[11])
		Et terræ motus horribilis in Dania fuit, unde homines stupefacti sunt.[12])
1277.		Terræ motus fuit in Dacia.[13])
1375.		Stærkt Jordskjælv.[14])
1409.	24 Aug.	MCD nono terræ motus fuit ingens Horridus atque tremens per loca plura vagans. Nocte sequente diem sacrosancti Bartholomæi, Noctis per medium plebs timet atqve stupet: Fuit hic undenæ spatium, fuit et duodenæ Horæ, quæ causa, noverit ipse Deus.[15])

Stockh. Codex. Script. rer. Dan. III. S. 258; samt i Bircherod efter Pergamentsbog. D. Atl. III. 495.
Hvitfeldt. Danm. Rig. Kr. S. 164.
Borrebye. Rar.-Kam. S. 424.

[9]) Hamsfort. Script. rer. Dan. I. S 283.

[10]) Borrebye. Rar.-Kam. S. 424.

[11]) Stockh. Codex. Script. rer. Dan. III. S. 259 og Hvitf. S. 274.

[12]) Chron. ecclesiæ Ripensis. Script. rer. Dan. VII. S. 194.

[13]) Bircherod. D. Atl. III. S. 495. (Nævnes hverken i Ann. Esrom. eller i Chron. Er. regis, skjøndt denne gaaer til Aaret 1288).

[14]) Daugaard. Om de danske Klostere i Middelalderen, S. 311. »1377 nævnes Dalum Kirke (i Fyen) blandt flere andre, til hvis Opbygning Biskop Valdemar af Odense formanede paa Rigsdagen i Nyborg; rimeligvis ere disse Kirker blevne ødelagte i det stærke Jordskjælv, som indtraf to Aar før«. (Borrebye, anf. St. S. 425 anfører: Aar 1375 St. Mortensaften var stor Storm og Jordskjælv paa Gulland).

[15]) Bircherod. D. Atl. III. S. 495 og i Stockh. Codex. Script. rer. Dan. I. S. 196.

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
1515.	13 Jan.	Fuit terræ motus magnus sabbato post festum Kanuti ducis.[16])
1541.	24 Juli.	In vigilia S. Jacobi apostoli, hoc est, in die dominica, hora secunda, postmeridiana, sævus terræ motus est.[17])
1629.	6 Sept.	Var paa Bornholm et stort og uhørt Jordskjælv, hvorved ei alene Huse og Bygninger, men endog Klipperne rystede og skjelvede.[18])
1632.	Natten mellem 29 Febr. og 1 Marts.	Ved Midnats tide er it hastigt, wforseendis oc forfærdeligt Jordskiel bleffuen seet, hørt oc fornummet, saa at Jorden haffuer ristet oc skeliffuet, oc giffuen it Liud, Rusken oc Tummel fra sig, saa at mange opvognede aff søffne.[19]) Var itt suartt Jordscheel i Sielland,

[16]) Petri Olai Ann. Script. rer. Dan. I. S. 196.
Suhm. Samlinger til den danske Historie I. 2. S. 170 («var et forfærdelig jordskiel mellom iij och v om affthen») og II. 3. S. 29.
Hvitfeldt. S. 1107. (Angiver ligesom det først anførte Sted hos Suhm Dagen til d. 6 Jan., som Allen mener er urigtig).
Allen. Breve og Aktstykker til Oplysning af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Historie I. S. 125. Dr. Bernhard Monch, Astrolog, skriver 1523 til Chr. II.: «Auch froget mich ewr. k. m., wasz ich euch guttes sugette der erdtbibunge halben, latinisch de terremotu, der so geschach zu Coppenhagen yns jor 1515 am achten tage der heilgen dreikonige vmb vj desz obendis.»
(Kalkar i Archiv für Staats- und Kirchengeschichte V. S. 443.)
Borrebye, Raritæts-Kammer. S. 424.

[17]) Petri Olai Ann. Script. rer. Dan. I. S. 197; samt i
Suhm. Saml. til d. danske Hist. I. 2. S. 174,
Ny kirkehistoriske Samlinger. III, S. 497,
Jakob Madsens Visitatsbog ved Crone. S. 2.

[18]) Thurah. Beskrivelse over Bornholm og Christianssø. S. 227

[19]) N. Helvaderus. Tractatus physico-theologicus. 1632. S. 18.

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
		i Kiøbinghaffven, Roschild och mesten offuer alt; streche sig och till mange Steder i Schaane.[20])
1634.	11 Octbr.	Storm og Jordskjælv paa Ærø.[21])
1647.	16 Novbr.	Et stærkt Jordskjælv paa Bornholm, tilligemed en meget heftig Storm.[22])
1661.	4 Jan.	Nordlys (?) og formeenlig Jordskjælv i Odense.[23])
1677.	16 Mai.	Ved Liimfjorden i Nørrejylland blev et Jordskiælv fornummet, der Klokken var mellem 9 og 10 om Aftenen. De

[20]) Vedel Simonsen. Jørgen Brahes Levnetsbeskrivelse med Brudstykker af hans egenhændige Dagbøger fra 1625—1656. S. 62; samt i Suhm. Saml. til d. danske Hist. I. 2. S. 165; Slange. Kong Chr. IV's Hist. S. 747. «Ellers giorde det ikke anden mærkelig Skade, end at en Mængde Træer udi Skovene her og der, men besynderlig i Wordingborg-Amt, blefve omkastede», hvilket i det Mindste tyder paa, at der samtidig maa have raset en stærk Storm, og man har derfor Grund til at frygte for, at mulig dennes Virkninger ere tilskrevne et formodet Jordskjælv; Borrebye, anf. St. S. 424.

[21]) Hübertz. Beskrivelse over Ærø. S. 12. «Anton Helmreich fremsætter det i sin Nordfresische Chronik (II. S. 137) som en Formodning, at den store Storm og Vandflod 1634 var ledsaget af et Jordskjælv, og beviser dette blandt Andet derved, at Jorden til samme Tid paa Ærø revnede paa flere Steder».

[22]) Thurah. Beskr. over Bornh. S. 233.

[23]) J. Bircherods Dagbøger ved Molbech. S. 65. «Ingen af vore Huusfolk turde lægge sig til Søvns om Aftenen; men vi bleve Alle oppe af Frygt, at Husene skulde nedfalde over os. Det var græsseligt at ansee Himmelen, ligesom den kunde have vaaret brændende. Og sagde min Fader, at han ei andet kunde mærke, end jo her i Fyen var Jordskielv». (Ogsaa fra Slesvig berettes om «en forskrækkelig Storm, der samtidig berørte hele Europa». Kuss, Jahrbuch denkwürdiger Naturereignisse. I. S. 179.)

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
		kunde og samme Tid over al Vendsyssel mærke og fornemme det. Men alligevel at Husene somme Steder bevægede sig, saa gjorde det dog ingensteds Skade.[24])
1709.	11 Febr.	om Aftenen yttrede sig et Jordskielv i Kiøbenhavn og sær i Roeskilde, Kiøge og omliggende Stæder.[25]).
1745.	Februar.	Paa Thyholm var et stærkt Jordskjælv, hvoraf Bakker paa nogle Steder giede ned i Stranden og Muren over Choret i Søndbjerg Kirke revnede.[26])
1755.	1 Novbr.	forplantede Jordskjælvet i Lissabon sig over Danmark til Norge og Sverig.
1759.	22 Decbr.	Kl. 12½ Form. Jordskjælv i hele Danmark, den sydlige Deel af Norge og Sverig indtil Stockholm.[27])
1764.		Jordskjælv ved Liimfjorden.[28])

[24]) J. Bircherods Dagbøger. S. 185.

[25]) Suhm. Nye Samlinger til den danske Historie II. 1. S. 7. A. Bussæus. Historisk Dagregister over Kong Fred. IV. S. 77. Borrebye, anf. St. S. 424.

[26]) Danske Atl. V. S. 516. Da der ingen Datum anføres for dette Jordskjælv, kan man ikke afgjøre, om det er samtidigt med det, der sporedes d. 7 Febr. Kl. 9¼ Form. i Omegnen af Christiansand, og som paa samme Dag skal være mærket i Nærheden af Kjøbenhavn. Kongl. Sv. Vetensk. Acad. Handlingar. 1747. S. 233.

[27]) C. Horrebow. Beretning om Jordskjælvet, som skeede d. 22 Decb. Ao. 1759. D. Danske Vid. Selsk. Skr. IX. S. 361; samt i Kjøbenhavnske Danske Post-Tidender. 1759, Nr. 103, 104 og 105; 1760, Nr. 1, 2 og 15. See foran S. 18. Helsingørs Avis for 22 Decb. 1859 (Dagen 1829. Nr. 209).

C. G. Bjering. Gudelige Tanker om Jordskjælvet d. 21 og 22 Dec. 1759. Oeconomisk Magazin. V. S. 195.

[28]) Ifølge et Brev fra L. Engelstoft til G. Forchhammer (dat. 19 April

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
1776.	10 Febr.	Jordrystelse paa Øen Thorø ved Assens [29]).
1783.	17—18 Dec.	om Natten Jordskjælv paa Christiansø.[30])
1784.	6 April	Kl. 9 Eft. er i Frederikssund, Jægerspriis og deromkring fornummet en Rystelse som et Jordskjælv, hvoraf i Frederikssund en Skorsteen er nedfalden.[31])
1794.	1 Jan.	Kl. 4½ Eft. mærkedes i Nykjøbing (Mors) et hastigt forbifarende Stød af Jordskjælv, som kom fra NO. og styrede mod SV. med en raslende Lyd i Jorden. Møblerne i Værelserne, hvor jeg med Flere sad, bevægede sig ved Stødet, de siddende bleve som hævede fra Gulvet

1841), hvori det hedder: »Det kunde maaskee være interessant, saavidt muligt efter gamle Folks Erindringer eller Fortællinger, at opsamle hvad Data der endnu paa den Maade kunde tilvejebringes om Jordskjælvet i Jylland 1764, dets Phænomener og muligen efterladte Virkninger. Jeg erindrer af min salig Fader, som var Sognepræst i Næsborg strax sønden for Limfjorden ved Aggersund, at have hørt, at man der havde lagt Mærke til, at en Mark, der strækker sig sydostlig fra Byen ned mod Brøndum, fra den Tid af havde tabt sig i Frugtbarhed eller dens Jorder blevne forringede. Min Fader var dengang selv paa Stedet, hvor han da conditionerede hos den Præst, hvis Eftermand han siden blev. Jeg erindrer dog ikke at have hørt lignende Beretninger fra andre Steder i den Egn. Iøvrigt skulde jeg næsten troe, at ogsaa dengang Middelpunktet for Jordrystelsen har været den nordvestlige Kant af Jylland. Skade, at man ikke har fuldstændigere Observationer og Efterretninger.«

[29]) Dansk historisk Almanak. 1782 (Blad A 4). Synes ikke at være iagttaget i Slesvig; i det Mindste omtales det ikke hos Kuss.

[30]) Kjøbenhavns Adressecontors Efterretninger 1784. Nr. 3. Der angives deri, at man mærkede tre Jordrystelser, Kl. 9, 11½ om Aftenen og Kl. 2 om Natten; men da det udtrykkelig hedder »Vinden var NV. og Storm«, er det nok muligt, at der ogsaa her foreligger en Forvexling mellem Virkningerne af heftig Storm og Jordskjælv.

[31]) Kjøbenh. Adressec. Efterr. 1784. Nr. 64.

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
		med Stolene, og i Huusbygningerne hørtes en knagende Lyd. Man mærkede det samme Stød adskillige Steder i Byen, men kun i bemeldte Retning. Efter Aviserne havde man og samme Dags Aften fornummet Jordskjælv i Norge. [32])
1796.		Møen.[33])
1809.	23 Novbr.	Kl. 2—3 Efterm. mærkedes af adskillige Personer i Helsingør en svag Jordrystelse og paa samme Tid er den og

		fornummet paa Landet 3 Mile fra Kjøbenhavn (Birkerød).[34]
1815.	28 Decbr.	Kl. 4 Morgen sporedes i Aalborg en Jordrystelse, der varede kun ganske kort og syntes at have sin Retning fra NV. mod SO. Paa forskjellige Steder i Omegnen, saavel Sønden som Norden for Fjorden, yttrede den sig endnu langt kjendeligere, end her i Staden selv.[35]

[32]) Schade. Beskrivelse over Mors. S. 128 og Kjøbenhavnske Tidender for 1794. Nr. 8.

[33]) Ifølge en Meddelelse fra N. V. Dorph til G. Forchhammer (dat. 24 April 1841), hvori det hedder: »I Aaret 1796, naar jeg ikke feiler, en Søndag Eftermiddag, hvis Datum jeg ikke erindrer, opholdt jeg mig med en anden Dreng i den saakaldte Provstegaard i Stege paa Møen, da vi pludselig hørte ligesom en Række Vogne kjøre stærkt hen over en Steenbro. Vi styrtede ud paa Kirkegaarden, som ligger sønden for Provstegaarden, og hvorfra Lyden syntes at komme, men da Intet her var at see, løb vi tvers over den ud paa Gaden, men Alt var nu stille. Strax derefter kom vi ind til en Mand, som fortalte os, at Theekopperne havde rystet og dandset paa hans Dragkiste«.

[34]) Dagen for 1809. N. 208 og 214.

[35]) Kjøbenhavns Skilderie for 1816. Nr. 4.

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
1829.	18 Aug.	Kl. 3¼ Eftm. en Jordrystelse i det nordlige Sjælland, i Skovene og i flere af Fiskerleierne ved Strandveien, hvor Fiskerne endog flygtede ud af deres Huse af Frygt for, at disse skulde styrte sammen over dem. I Hovedstaden og paa Amager mærkedes Rystelsen meget stærkt, den varede i et Par Sekunder og havde en nordvestlig Retning. Man hørte en huul dundrende Lyd, lig en Vogns Rullen gjennem en Port, og fulgtes umiddelbart af et stærkt Stød eller Ryk, som naar en svær Gjenstand falder omkuld. Paa flere Steder rystede Mure og Møbler i Værelserne kjendeligt, Vinduerne klirrede, o. s. v.[36]
1830.	3—4 April	om Natten Jordsjælv paa Ærø.[37]
1841.	3 April	Kl. 4½ Eftm. Jordskjælv omkring Liimfjorden med Thy, Mors og Han-

[36]) Kjøbenhavnsposten for 1829. Nr. 132, 134 og 151. Dagen for 1829. Nr. 197.

[37]) Hübertz. Beskr. ov. Ærø. S. 15. »Der rasede en orkanagtig Storm af SV. især over den mellemste Deel af Øen, og afdækkede en stor Mængde Huse i Tranderup og Rise Sogne. Ogsaa i Ærøskjøbing voldte

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Johnstrup.

den endeel Skade. En engelsk Brig, som gik sønden for Øen, blev sat iland ved Vaarbjerg saa nær inde, at Bugsprydet næsten naaede ind over Marken. Denne Storm var udentvivl ledsaget af et Jordskjælv; thi Gulvet sank paa flere Steder i Ærøskjøbings Kirke, og i Klinten ved Vuderup fremkom der en meget lang Revne, et Par Alen inden for Udkanten, med hvilken den løb parallel. — I Historisk-topogr. Efterr. om Musse Herred paa Laaland af A. Kall Rasmussen angives S. 372, at der den 3die April 1830 rasede en voldsom Orkan paa Laaland.

Aar.	Datum.	Stedangivelse og Virkningsmaade.
		næs som Udgangspunkt, hvorfra det forplantedes over den største Deel af Danmark, om end kun meget svagt.[38])
1844.	21 Decbr.	Kl. 9¼ Eftm. Jordrystelse i Thy, der kun varede faa Sekunder, og syntes at have en Retning fra NO. til SV. Den lagttoges desuden i Ø. Hanherred, paa Mors, ved Agger og ned imod Ringkjøbing.[39])
1869.	28 Jan.	Kl. 12½ Eftm. Jordrystelse i den nordlige Deel af Sjælland, især i Partiet mellem Kjøbenhavn, Frederikssund, Kjøge og Holbæk.[40])
1869.	4 Septbr.	henimod Midnat Jordrystelse paa Fuur og ved Selde i Salling.[41])

[38]) Det K. Danske Vidsk. Selsk. nat. og math. Afh. VIII (1841) S. LIX. og G. Forchhammer, Jordskjælvet den 3 April 1841. Samlinger til jydsk Historie og Topografi. II. S. 210.

[39]) Thisted Amtsavis for 1844. Nr. 152 og 153; 1845, Nr. 4. Ringkjøbing Amtstidende for 1844. Nr. 103.

[40]) See foran S. 1.

[41]) Skive Avis. 1869. Nr. 116. Ifølge mig godhedsfuldt tilstillede Meddelelser fra Dhrr. Lærer Strandgaard i Selde og Pastor Brandt paa Fuur er denne Jordrystelse kun lagttaget paa Fuurland, hvor den var stærkest, samt i Selde Sogn og Risum By (Aasted Sogn), eller paa et Terrain, der neppe udgjør mere end 1 □ Mil. Uagtet denne ringe Udstrækning have Phænomenerne, der ledsagede Jordrystelsen, ikke desto mindre været stærkere, end de, der lagttoges i Januar 1869 i Sjælland, et nyt Bevis paa, hvor overordentlig begrændsede Jordrystelserne kunne være her i Landet. Man sporede paa flere Steder en bølgeformig Bevægelse i Jordoverfladen, i Selde mærkedes 1, paa Fuur 3 Sted, der kun varede et Par Sekunder. Mange af Beboerne vaagnede derved, og paa Fuur ilede Enkelte endog ud af Husene, af Frygt for at disse skulde styrte sammen over dem. Det var stille Veir, og Retningen af Bevægelsen angives at have været fra NO.—SV.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	28

SOURCE

17 JUN 1983

Private letter from E.Hjortenberg.

Lokalhistorisk Arkiv
i Høje Taastrup Kommune
Højgårdstoften 13
2630 Taastrup

attn.: Marianne Germann

Tak for den tilsendte kopi af skillingsvise med titlen: Jordskælvet i Sengelose. I beretningen omtales at Dronningestolen på Møns klint styrtede i havet forud for jordskælvet. Ifølge Gyldendals Egnsbeskrivelse, Bd. 7, styrtede denne i havet juledag 1868. Det er derfor rimeligt at antage, at visen er foranlediget af jordskælvet den 28. januar 1869, selvom dette jordskælv også var mærket mange andre steder (jfr. vedlagte artikel).

Efter aftale følger lidt materiale om sjællandske jordskælv, nemlig:
Oversigt over d. Kongl. Danske Vidensk. Forh., pp 1-33, 1870.
Medd. Dansk. Geol. Forening, bd. 3, pp 46-50, 1896.
Medd. Dansk Geol. Forening bd. 13, pp 88-103, 1956.

Hvis I finder mere i retning af omtale af danske jordskælv vil vi meget gerne modtage en kopi.

Venlig hilsen

Erik Hjortenberg

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	29

SOURCE

Archive article referred to in the letter from Erik Hortenberg.

Jordskjælvet i Sengeløse

eller en ny og meget sørgelig Vise om de gruelige Jordrystelser i og omkring Roeskilde By, ved hvilken Leilighed endeel Stole skal have knækket Ryggen, flere Dragkister faaet Benene knuste, nogle Børnestole faaet Armene brækket paa 2 Steder, samt mange andre Ulykker.

Endvidere den sandsynlige Aarsag til disse Jordskjælv, der nu truer med at fluge Resten af Danmark.

Med Beretning

samt en Vise til Melodien af Reisen China: Jeg vil synge Jer en Vise mens vi seile paa Bølgen blaa. (Jeg siger Tsing tsingeling, tsing, tsing, tsing o. s. v.)

Kjøbenhavn.
Comission hos Jul. Strandberg, Holmensgade 18, Stuen.
Trykt hos Ernst Lund, (Skindergade 30.)

Beretning.

Efterat store og forfærdelige Storme og Jordskjælv have hjemsøgt de varme sorte Lande, der ligger mange tusinde Millioner Mile fra os, er Jordskjælvet ogsaa naaet til Danmark. Ulykken begyndte med at Dronningestolen paa Møen, denne Danmarks skjønneste Stol, paa hvilken saa mange Reisende af keiserlig og kongelig Herkomst — saavelsom Folk af en menigmandig Herkomst og nedrige Stand have hvilet sine trætte Lemmer, er styrtet i Havet og der er ikke saa meget som et Stolebeen tilbage af den deilige Dronningestol. Endeel Gjæstgivere paa Møen have vel besluttet at tage en ny Stol paa Kridt hos Hofstolemager Hansen — men ak! det bliver aldrig den gamle rigtige Stol.

Spørge vi arme og elendige usle Mennesker om Aarsagen til disse rædselsfulde og unaturlige Begivenheder da maa vi kun søge det i vor egen Ugudelighed, som en velfortjent Straf af Himlen. Ligesom fordum Sodoma og Gomorah bleve ødelagte ved Ild og Svovl-Regn formedelst Folkenes store Ugudelighed, saalunde vil en skjøn Morgen Folket i Danmark, naar det en skjøn Morgenstund vaagner op, see at det er begravet i Jordens Indvold. Kjøbenhavn har fortjent denne store Straf desformedelst dens store Ugudelighed; thi hele dens Livsens Opgave er Sygang, baade i Tivoli, paa Maskerade, paa Sangerknejper og Dands i de gruelige Pestbuler: „Figaro"

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	30

SOURCE

Hortenberg.

„Aftenstjernen", „Fenix" og hvad alle de Syndens Værktøjer, der bedver, hvor Satan slaaer og griber dem ved Ringebenene. For Bondernes Vedkommende er det en retfærdig Straf for de ublu Priser hvori de holder deres Smør og Flæsk. At Jordskjælvet først er begyndt i Sengeløse og Omegn beviser at det er de værste Byer, der holde Fødevarer i høieste Priis. Derfor danske Bonde! Vil Du undgaae at omkomme i Jordskjælv, saa sælg dit Smør til 20 Sk. og dit Flæsk til 6 Sk. Pundet — da undgaaer Du Ulykken!

Jeg vil synge Jer en Vise,
Om en gruelig Begivenhed;
Det er kommet til en Krise,
Ja, hvert Barn det i Landet veed,
I Sengeløse har der vaaren
Et rædsom Jordskjælv, tænk Jer blot,
Da Niels Hansen forleden Maaren
Var kommen op, saa han hørte godt
Huset det rumlede og sa'e „Knak, Knak!"
Han blev forskrækket og han sa'e: „Ak Snak,
Vil Du nu blot staae stille!"
Huset det ikke ville
Og saa raskt Ballonen gik:
:,: Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak!
Og nu den gamle Nonne
Dandsede raskt den kjønne
Galloppade, rundt omkring.

Og Niels Hansens Kone rørte
I sin Gryde, — Hun raabte: „Jes!
Hvad er det for et „Knak" jeg hørte,
Jo bevares, er Fanden løs!"
Nu hele hendes Grydes Vælling,
Den vendte Mølle, — spildt blev Alt, —
Af Skræk, den arme flakkels Kjælling,
Hun skreg „Gevalt"! og paa Knæ hun faldt:
„Ak Herre Jemini, — nu er jeg død!"
Vællingen benad Væg og Gulve flød,
Det var til ingen Nytte,
Huset en Koldskåle
Glog mens Stolperne de sang:
:,: Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak,
Tænk baade Folk og Hunde,
Holde sig ikke kunde,
Nej de Alle gik tilveirs!

Der blev Oprør i hele Byen,
For de troede at Preusien kom!
Og det var nu et grueligt Sy'en,
Hele Huset var væltet om!
En Gruis den ba'de knækket Laaret,
Niels Hansens Kone naadig slap,
For Hun, Hun havde svedet Haaret —
Og Niels Han mistet' en Barekrap!
Stolene havde knækket alle Been!
Sognefogden sa'e: „Naa den var reen!
Derfor vi Embedsstanden
Takke kan!" Og Manden
Sang med Byen helt i Chor:
:,: Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak Knak, :,
„Dælen Han ta' de Fyre,
De vil Bonden myrde, —
Jordskjælv laver de i Kjøbenhavn!"

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	28 Jan	Sjaelland	1869/1/28	31

SOURCE

Hortenberg

Der er Uro i Sengelyse,
Folk de tør inte gaae tilrugs,
Alle Piger og alle Knøie,
Tør et jove — endskjøndt de-Læng's;
Thi sæt det gaaer dem som Niels Hansen,
At naar en Dag de vaagner op,
At de er gaaet bag ad Dandsen,
Og Jorden slugt bar deres Krop?
Alle Folk i Sengelyse By,
Sover som Fugle og de bar jøgt Ly
Oppe i Træers Grene
Der, ja der skal jeg mene,
Kan de høre naar det gaaer:
,: Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak, Knak! :,
Byen er net paa Knæer,
Tænk de maa boe i Træer,
Jo, de Alle nette Fugle er!

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	11 Feb	Rinde	1869/2/11	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

1869.
11 februar, kl. 9.05 fm., i Rindo i Sogn. L. (Th.).

1869.

11. Februar, 9 Uhr 5 Minuten morgens, wurde zu Rinde in Sogn eine schwache Erschütterung, die 1 Sec. dauerte, bemerkt.
(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	11 Feb	Rinde	1869/2/11	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

"Lasted one second."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	1 July	Sognefjord	1869/7/1	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

1 juli, kl. 4 fm., i Rinde i Sogn. L. (Th.).

1. Juli, 4 Uhr morgens, wurde ebendaselbst eine Erschütterung bemerkt. Der Berichterstatter wurde geweckt und nimmt an, dass diese Erschütterung bedeutender als die oben erwähnte gewesen sei.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

6

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	1 July	Sognefjord	1869/7/1	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

"More power than that in February."

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1869	4 Sept	Denmark	1869/9/4	1

SOURCE

Johnstrup.

henimod Midnat Jordrystelse paa Fuur
og ved Selde i Salling.[41])

[41]) Skive Avis. 1869. Nr. 116. Ifølge mig godhedsfuldt tilstillede Meddelelser fra Dhrr. Lærer Strandgaard i Selde og Pastor Brandt paa Fuur er denne Jordrystelse kun iagttaget paa Fuurland, hvor den var stærkest, samt i Selde Sogn og Risum By (Aasted Sogn), eller paa et Terrain, der neppe udgjør mere end 1 □ Mil. Uagtet denne ringe Udstrækning have Phænomenerne, der ledsagede Jordrystelsen, ikke desto mindre været stærkere, end de, der iagttoges i Januar 1869 i Sjælland, et nyt Bevis paa, hvor overordentlig begrændsede Jordrystelserne kunne være her i Landet. Man sporede paa flere Steder en bølgeformig Bevægelse i Jordoverfladen, i Selde mærkedes 1, paa Fuur 3 Stød, der kun varede et Par Sekunder. Mange af Beboerne vaagnede derved, og paa Fuur ilede Enkelte endog ud af Husene, af Frygt for at disse skulde styrte sammen over dem. Det var stille Veir, og Retningen af Bevægelsen angives at have været fra NO.—SV.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	1 Feb	Trångsund	1870/2/1	1

SOURCE

Renqvist.

91. 1870. II. 1, kl. 22, Trångsund.

»Ett jordskalf inträffade den 1 februari kl. omkring 10 på aftonen å Ravansaari invid Trångsund vid inloppet till Wiborg. Skalfvet var så starkt att man i fyra särskilda gårdar kände marken ha en vågformig rörelse och hörde ett starkt dån, hvaraf man först kom på den tanken, att krutkällaren å Kilpinsaari sprungit i luften.» (Hels. Dagblad, 1870, nr. 32, enl. Ilmarinen, 1870, nr. 5).

»Det är icke första gången som dylikt passerat. Då sundet, som för den derstädes rådande starka strömmen tillfryser endast vid stark köld, blifvit isbelagdt, händer det ofta, att dess istäcke vid uppstående stark flod, ty ebb och flod förekomma härstädes periodiskt, med ett starkt, kanonskott liknande dån remnar, hvarvid en mer eller mindre stark skakning meddelas det närmast belägna landet, och i isen bildas en bred råka, ur hvilken vattnet höjer sig liksom sjudande några ögonblick, hvarefter råkan snart fylles af tunn is, som vid infallande ebb sönderkrossas. Ravansaari, hvars mark, liksom och motliggande Uuransaaris till största delen består af lös sandjord, har på sin östra sida en djupt ingående smal vik, Kakatti benämnd, som af alla närliggande vatten tidigast tillfryser och i hvilken under stark köld samma fenomen som i sundet ofta förekommer» (Wib. Tidn., 1870, nr. 13).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	Feb	Helsingfors	1870/2	1

SOURCE

Renqvist.

92. 1870. II. Helsingfors.

»Som bekant omtalade tidningarna, att äfven i Riga jordstötar förnummits, men enligt anställda undersökningar torde de icke alls haft något vulkaniskt ursprung utan härrört af det isynnerhet under snölösa vintrar observerade fenomenet, att jordskorpan, tillföljd af ihållande stark köld, remnar. — Troligen har det väl varit något ditåt, som en del personer tyckt sig förnimma några nätter tillbaka här i Helsingfors köldtiden.» (Hels. Dagbl., 1870, nr. 42 B).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	4 April	Tromso	1870/4/4	1

SOURCE

Kolderup.

1870.

5 april, kl. 12—12.30 fm., paa strækningen Lødingen—Tromsø. V. M. (Th. og „Tromsø stiftstidende" for 10/4 og 17/4 1870).

Reusch.

De ydre dele af Tromsø amt 1870. 4de april. **Middagstid. Lødingen, Bjarkø, Senjene, Tromsø. (Thomassen).**

Thomassen.

1870.

Den 4. April, 11½ Uhr, wurde in Tromsö ein Erdbeben bemerkt. Die Erschütterung scheint nicht von bedeutender Heftigkeit oder Dauer gewesen zu sein. Die Berichterstatter giebt die Richtung zu N—S an. Doch will er nicht für die Genauigkeit dieser Angabe einstehen.

Dasselbe Erdbeben wurde auch in Senjen bemerkt.

Von Bjarkö wird die Zeit zu 12 Uhr 2 Minuten, nachts zwischen dem 4. und 5. April, angegeben. Die Erschütterung war ziemlich heftig, dauerte ca. 1 Minute und schien von O nach W zu gehen.

In Tranö vernahm man in der Nacht zwischen dem 4. und 5. April 12½ Uhr das Erdbeben.

Aus Berg wird berichtet dass in der Nacht auf den 5. April präcis 12 Uhr im ganzen Districte ein sehr heftiges Erdbeben stattfand. Alles wurde derartig erschüttert als ob es umstürzen sollte, ja man wurde fast aus dem Bette geworfen. Leute, die wach waren, hörten vor der Erschütterung ein starkes Sausen.

Einem anderen Berichte zufolge, welcher zuverlässiger, als der zuerst angeführte scheint, war die Erschütterung in Tromsö einige Minuten nach 12 Uhr. Die Richtung wird zu SO nach NW angegeben.

(»Bergensposten« April 23., 1870.)

Im Pfarrhofe Lödingen wurde die Erschütterung 12½ Uhr bemerkt. Sie dauerte nur einige Secunden, war aber so heftig, dass die Betten und Oefen erschüttert wurden und die Bewohner, die alle schliefen, erwachten.

(»Bergensposten« Mai 3., 1870.)

PRINCIPIA MECHANICA

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	4 April	Tromso	1870/4/4	2

SOURCE

Tromso Stiftstidende 10/4 & 17/4, 1870.

S.E.→N.W. Felt in several places in Senjen (10/4). It lasted one minute.

17/4. It was noticed on the farms at Dale and Berg. It lasted about half a minute, and was powerful enough to wake those sleeping.

Tromso Tidende, 1858.

BERGENS MUSEUM.

BERGEN 101

DIREKTØREN

Au. J. No.

Tromsø Tidende (Fra ca. 1858 Tromsø Stiftstidende)

10de april 1870: Jordskjelv paa Tromsø 5te april kl. 12, varte 30 Secunder. Meldes ogsaa paa Sand og paa Senjen. Varte 1 minut.

8 april 1877: Jordskjelv natten 2den paafølgende 2den april spurt. Skjelvet spaant. Skrev nu.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	11 April	Rinde	1870/4/11	1

SOURCE

Kolderup.

11 april, kl. 1.03 em., i Rinde i Sogn. L. (Th.).

Thomassen.

Zu Rinde in Sogn wurde April 11, 1 Uhr 3 Minuten nachmittags, ein heftiger Stoss von W gegen O bemerkt. Die Dauer war 1/4 Sec.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	11 April	Rinde	1870/4/11	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

"Strong quake lasting ¼ second."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	31 May	Andenes	1870/5/31	1

SOURCE

Kolderup.

31 mai, kl. 1 em., i Andenes. L. (Th.).

Thomassen.

31 Mai, nachmittags 1 Uhr, fand zu Andenes eine Erschütterung statt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	30 Dec	Sognfjord	1870/12/30	1

SOURCE

Kolderup.

30 desember, kl. 11.07 em., i Rinde i Sogn. L. (TH.).

Thomassen.

30. December, 11 Uhr 7 Minuten abends, wurde zu Rinde in Sogn ein Erdbeben bemerkt. Die Erschütterung, die nur ½ Sec. dauerte, war sehr heftig. Sie ging von W gegen O.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1870	30 Dec	Sognefjord	1870/12/30	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

"Lasted half a second. Strong tremor."

PRINCIPIA MECHANICA

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	26 March	Eidskogen	1871/3/26	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

1871.

26 mars, kl. 9.20 fm., i Eidskogen. L. (Th.).

1871.

Den 26. März, 9 Uhr 20 Minuten vormittags, wurde in Eidskogen ein Erdbeben, das ca. 10 Sec. dauerte, bemerkt. Die Richtung war N—S. Im Stationsgebäude wurde die Erschütterung gefühlt als wenn ein Eisenbahnzug mit halber Fahrt vorbeiführe.

(Christiansen an der Station Eidskogen. — Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	26 June	Helgeland	1871/6/26	1

SOURCE

Kolderup.

26 juni, kl. 11 fm., i Nesne i Ranen. L. (Th.). (Fra 26 juni—9 juli blev ialt 19 jordskjælv merket i Nesne. (Th.).

Reusch.

Nesne i Helgeland 1871. **I tiden fra 25de juni til 9de juli flere jordrystelser; nogle angiver tallet til 19. (Thomassen).**

Thomassen.

Vom 26. Juni, 11 Uhr vormittags ungefähr, bis zum 9. Juli morgens, sind von mehreren Leuten in der Pfarre Nesne mehrere Erschütterungen bemerkt worden; von einigen werden sogar deren 19 angegeben. Obgleich vielleicht ein grösserer Teil derselben schwach gewesen ist, waren doch einige von ausserordentlicher Stärke. Einige der heftigeren Stösse sind von den Fischern auf der See bemerkt worden. Im Pfarrhofe sah man während einem der Stösse die Wellen gegen das Ufer rollen, wie wenn ein Dampfschiff vorbeiführe.

Die Richtung der Stösse wird verschieden angegeben; für die Mehrzahl von O oder SO nach W, aber man giebt auch, namentlich bei den stärksten, von W nach O an.

(»Bergensposten« Juli 26., 1871.)

PRINCIPIA MECHANICA

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	26 June	Helgeland	1871/6/26	2

SOURCE

Bergens-posten, 26/7/1871.

Nineteen quakes from 29 June→9 July. Although most have been weak, a few were quite powerful, and were also felt by fishermen at sea. Majority E./S.E.→W.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	30 June	Kristiansand	1871/6/30	1

SOURCE

Kolderup.

30 juni, kl. 5¾ em., i Kristiansand og omegn. IV—VII. R. (Th.).

Reusch.

***Kristiansand og omegn 1871. 30te juni. 5¾ efterm.* (Thomassen).**

Thomassen.

30. Juni, 5¾ Uhr nachmittags, wurde sowohl in Kristianssand als in der Umgegend eine Erschütterung, die von einem Dröhnen begleitet war, bemerkt. Der Stoss, der nur einige Augenblicke dauerte, ging gegen SO. In den Häusern zitterten die Mobilien, an einzelnen Stellen barsten die Mauern. Im Felde wurde die Erschütterung gefühlt als ob sich der Boden unter den Füssen wellenförmig bewege.

(»Bergensposten« Juli 6., 1871.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	30 June	Kristiansand	1871/6/30	2

SOURCE

Bergenspost-
en,
6/7/1871.

Accompanied by a droning. S.W. The tremor was very short. Furniture shook in houses.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	8 Dec	Ullensvang	1871/12/8	1

SOURCE

Kolderup.

8 desember, kl. 6½ em., i Ullensvang. L. (Th.).

Thomassen.

Ullensvang. 8. December, 6½ Uhr nachmittags. Eine schwache Erschütterung mit dumpfem Laut wurde bemerkt. Die Richtung war SW—NO.

(Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1871	8 Dec	Ullensvang	1871/12/8	2

SOURCE

Reusch.

"Accompanied by a thudding sound."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	28 April	Bodo	1872/4/28	1

SOURCE

Kolderup.

1872.
28 april, kl. 4 em., i Bodø. L. (Th.).
28 april, kl. 12 nat, i Bodø. L. (Th.).

Thomassen.

1872.

28. April, 4 Uhr nachmittags und 12 Uhr nachts, wurden Erschütterungen in Bodö bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	5 May	Sognefjord	1872/5/5	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

5 mai, kl. 6.01 fm., i Rindo i Sogn. L. (Th.).

Zu Rinde in Sogn wurde am 5. Mai, 6 U[illegible] Minute morgens, ein sehr kurzdauernder aber heftiger Stoss bemerkt. Die Dauer war ½ Sec. Nach dem Stosse folgte eine zitternde Bewegung.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	5 May	Sognefjord	1872/5/5	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

" It lasted ½ a second. Very short but powerful tremor. After the tremor there was a trembling movement."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	12 Aug	Presto	1872/8/12	1

SOURCE

Kolderup.

12 august, kl. 3.10 em., paa Prestø i Alstadhaug. L. (Tu.).

Thomassen.

12. August, 3 Uhr 10 Minuten nachmittags, wurde eine Erschütterung in Prestö bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	13 Aug	Trondhjem	1872/8/13	1

SOURCE

Kolderup.

13 august, kl. ca. 3 fm, i Trondhjem og omegn. R. (Th.).

Thomassen.

13. August, ungefähr 3 Uhr morgens, wurde sowohl in Trondhjem als an mehreren Stellen in der Umgegend eine leichte und kurzdauernde Erschütterung bemerkt.

(»Bergenspostene 24. August 1872.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	14 Aug	Namsos	1872/8/14	1

SOURCE

Kolderup.

14 august, kl. ca. 2½ fm., i Namsos. V. L. (Th.).

Thomassen.

14. August, ungefähr 2½ Uhr morgens, wurde in Namsos ein Erdbeben bemerkt. Die Erschütterung war so heftig, dass die Thüren aufsprangen und Hängematten sich hin und her bewegten. Das Getöse war dem Lärm von Wagen, die auf einer gepflasterten Strasse hinfahren, gleich. Das Dauer des Ganzen war ca. 2 Minuten.

(»Bergensposten« August 20, 1872.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	29 Sept	Rinde	1872/9/29	1

SOURCE

Kolderup.

29 september, kl. 9.05, i Rinde i Sogn. L. (Th.).

Thomassen.

Rinde in Sogn. September 29., 9 Uhr 5 Minuten (die Zeit wird nicht näher angegeben). Ein heftiger Stoss mit Erschütterung in der Richtung von W gegen O. Die Dauer war nur ½ Sec.

(»Naturen« 1884 No. 2.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1872	29 Sept	Rinde	1872/9/29	2

SOURCE

Naturen
1884 no. 2.

Lasted ½ a second. Trembling.

T.C. Jaeger in 'Naturen' suggests that a fold in the earth along the fjord is the reason for all the quakes at Rinde being felt on one side of the fjord, but not the other.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1873	21 Feb	Lapland	1873/2/21	1

SOURCE

Kolderup.

1873.

21 februar, kl. ca. 5 fm., i Vadsø og Elvenes. V. R. (Th.).

Reusch.

***Varangerfjorden 1873. 21de februar.* 5 form. Meddelelser haves fra Vadsø og Elvenes i Syd-Varanger. (Thomassen).**

Vid.-Selsk. Forh. 1895. No. 10. 5

Renqvist.

93. 1873. II. 21, kl. 4, nordostligaste Lappland?

»Den 1 förl. februari hände sig i staden Kola (belägen nära Ishafvets kust under 69 gr. nordlig bredd i ryska lappmarken) att väderleken helt plötsligt öfvergick till värme. Den 9:de i samma månad föll ett häftigt störtregn, åtföljdt af ett grufligt åskväder. Till detta märkvärdiga naturfenomen sällade sig nu ett annat ännu mera förvånande, nämligen jordbäfning, hvarom den goda stadens innevånare kanske någon gång endast hört omtalas. Kola förr tedde då ett hemskt skådespel. En obeskriflig skrämsel och ångest bemäktigade sig Kolaboerna i detta ögonblick, då deras husgeråd till följd af jordskalfvet begynte dansa ifrån sina platser. Under förtviflade rop störtade en hvar ur husen. Hundarne uppgåfvo vilda tjut, stormen rasade och åskan knallade utan afbrott. Kyrkoväggen rensade och helgonbilderna nedföllo på golfvet. Ortens väckte höllo dessa naturhändelser för järtecken till yttersta domens annalkande» (Finl. Allm. Tidning 1873, nr. 78).

Den 9 (21) februari kl. 4 om morgonen kändes i Kola, Guvernementet Archangel, en underjordisk stöt med åtföljande jordskalf, som varade fem minuter; darrningen var så häftig att husen skakades och allt husgeråd föll på golfvet, likväl skedde icke någon vidare skada. Fenomenet inträffade under följande omständigheter: det var redan fullkomlig dager, vädret lugnt, då det plötsligen blef mörkt och strax härpå ett ofantligt eldklot af mörkröd färg visade sig på östra sidan af himmeln samt försvann i vester. I detta ögonblick var det äfven som stöten kändes.» (M. & O., p. 457, enl. Mobbergs översättning i Fennia 9.)

Thomassen.

1873.

Den 21. Februar, ungefähr 5 Uhr morgens, fand ein Erdbeben in Vadsö statt. Mehrere Häuser wurden so heftig erschüttert, dass Leute, die noch zu Bett waren, dadurch erwachten, dass sie in ihren Bettstellen bewegt wurden. Die Oefen, Thüren und Fensterscheiben klirrten. Diese Erschütterung wurde doch von vielen nicht bemerkt.

(»Bergensposten« in der Beilage zu No. 65, 1873.)

In Eivenes wurden morgens 4—5 Uhr desselben Tages zwei Erschütterungen bemerkt. Jede Erschütterung dauerte 5—6 Sec. und war von einem hohlen Dröhnen wie von einem fernen Donnergerolle begleitet.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1874	24 Feb	Bodo	1874/2/24	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

1874.
24 februar, kl. 10½ fm., i Bodø. L. (Th.).

1874.

Februar 24., 10½ Uhr vormittags, fand ein Erdbeben in Bodö statt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1874	Summer	Tydje	1874/Summer	1

SOURCE

Kjellén.

260. 1874, sommaren, kl. 9 f. m.; reminiscens från 1894, n:o 349. Tydje (Tösse i Dals lågland), lokalt. Svedm. (III, 36).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1874	29 Sept	Flatanger	1874/9/29	1

SOURCE

Kolderup.

29 september, kl. 12.09 middag, Villa fyr (i Flatanger?). L. (Til.).

Thomassen.

September 29., 12 Uhr 9 Minuten mittags, wurde im Leuchtturme Villa eine Erschütterung bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1874	22 Dec	Gräbbestad	1874/12/22	1

SOURCE

Kjellén.

261. —, dec. 22, kl. 10 f. m. Gräbbestad. Gum.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1876	4 Feb	Bodo	1876/2/4	1

SOURCE

Kolderup.

1876.
4 februar, kl. 12 middag, i Bodø. L. (Th.).

Thomassen.

1876.

4. Februar, 12 Uhr mittags, Erdbeben in Bodö.
(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1877	5 March	Sydöstra Närike	1877/3/5	1

SOURCE

Kjellén.

*262. 1877, mars 5. kl. ½2—2 e. m. Sydöstra Närike (V. till Karlskoga och västgötagränsen, S. till Linköping och Norrköping, O. åtminstone till Vingåker, N. till Örebro; 47 uppgifter; omkring 12,000 kvkm); möjligen flere stötar. Riktning allmännast N.O. Fenomenet aldrig förnummet i Snaflunda, väckte undran i Askersund, »det starkaste man under lång tid förnummit» i Hammar. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1877	2 April	Skibottendalen	1877/4/2	1

SOURCE

Kolderup.

1877.

2 april, i Skibottendalen og paa Skjærvø. R. („Tromsø stiftstidende“ $^{8}/_{4}$ 1877).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1877	2 April	Skibottendalen	1877/4/2	2

SOURCE

Tromso Stiftstidende, 8/4/1877.

Epicentre seems to have been at Skibeln in Lyngen, according to H. Reusch. Lasted for 8 seconds.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1877	8 Nov	Torungen	1877/11/8	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

8 november, kl. 6 em., paa Torungen fyr. L. (Th.).

1877.

8. November, 6 Uhr 10 Minuten nachmittags, wurde im Leuchtturme Torungen eine Erschütterung verspürt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1878?	Jan	Viskadalen	1878/1	1

SOURCE

Kjellén.

263. 1878 (?), troligen jan., reminiscens från 1901, n:o 386. Viskadalen (»från Västergötland till hafvet mellan Varberg och Kongsbacka»; iakttaget i Veddige). Svedm. (VI, 35).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1878	28 April	Skudesnes	1878/4/28	1

SOURCE

Kolderup.

1878.
28 april, kl. 8 og 8.20 em., i Skudesnes. L. (Th.).

Thomassen.

1878.

28. April, 8 Uhr und 8 Uhr 20 Minuten nachmittags, fand ein Erdbeben in Skudesnäs statt.

(Mitteilung von Dr. H. Rensch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1878	5 Aug	Halten	1878/8/5	1

SOURCE

Kolderup.

5 august, kl. 5.04 em., paa Halten fyr. L. (Th.).

Thomassen.

5. August, 5 Uhr 4 Minuten nachmittags, Erschütterung im Leuchtturme Halten.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	4 Jan	Shetland & Sognefjord	1879/1/4	1

SOURCE

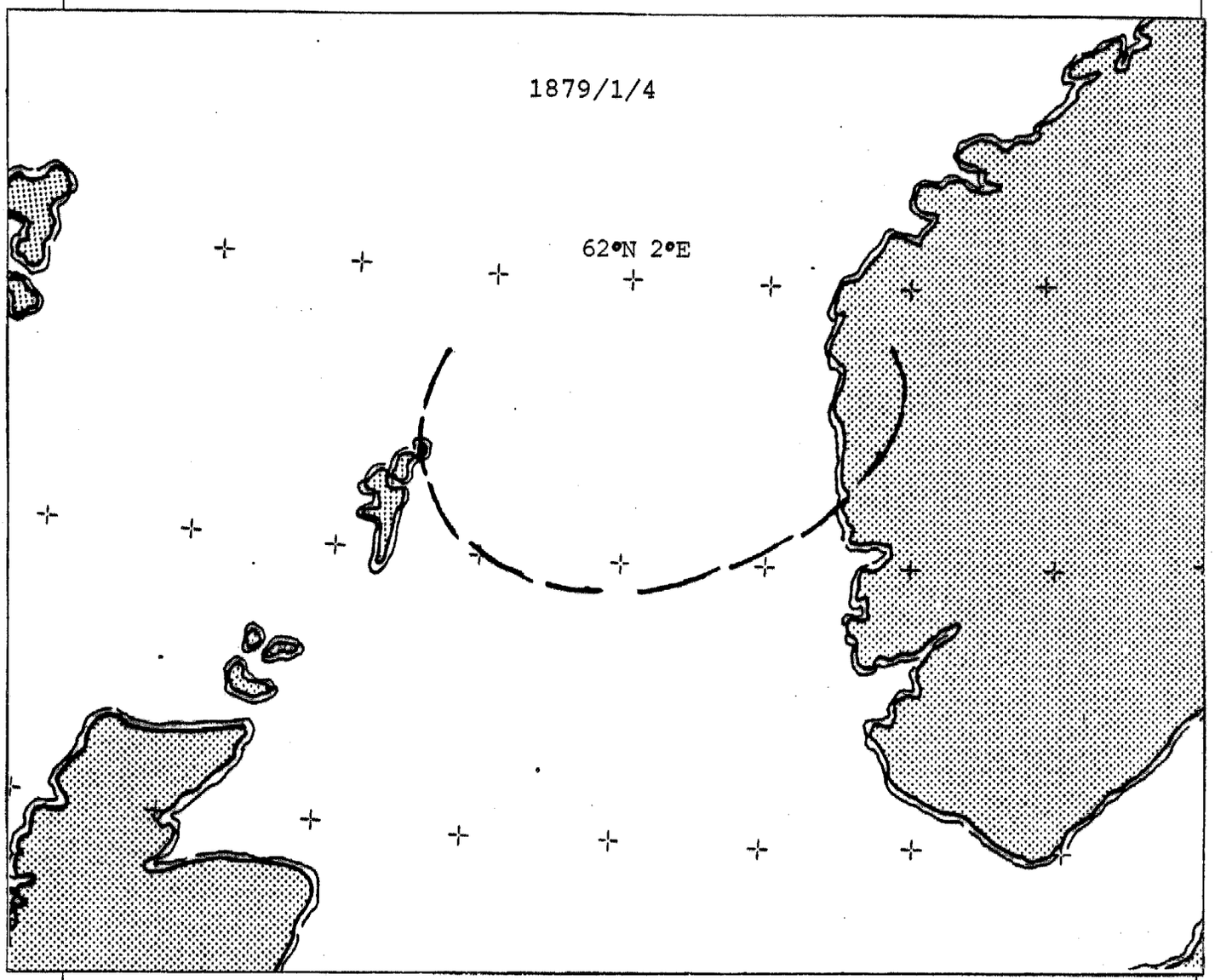

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	4 Jan	Sognefjord	1879/1/4	1

SOURCE

Kolderup.

1879.
4 januar, kl. 1½ fm.?, i Flesje i Sogn. L. (Th.).

Thomassen.

1879.

4. Januar, 1½ Uhr (morgens?), Erdbeben zu Flesje (Sogn).
(Mitteilung von Dr. H. Reusch).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	4 Jan	Sognefjord	1879/1/4	2

SOURCE

Finmarkens Amstidende, No.2, 11/1/1879.

Nat til Tirsdag omtrent Kl. 1 paastaaes af flere at de mærkede en Jordbystelse der bestod i etpar Stød, med korte Mellemrum. Stødene skulde være saa stærke, at Folk vækkedes af Søvnen, og mærkedes at Vinduer og Døre klirrede. Det skulde være interessant at erfare, om flere har mærket denne Jordbystelse.

Trondhjems Stiftsavis, No.13, 16/1/1879.

Throndhjem.

Som af omstaaende Telegram vil sees, har et Jordskjælv den 7de ds. været bemærket i Vadsø By. For nogle Aar siden fandt en lignende Jordbystelse Sted derovve, og senere Efterretninger fra Island om et samtidig vulkansk Udbrud bragte dette i Forbindelse med nævnte Jordbystelse. Forsaavidt hin Formodning altsaa var rigtig, maa man med samme Ret kunne sætte Jordskjælvet den 7de dennes i Forbindelse med en af Islands Vulkaner, om hvis Udbrud vi rimeligvis ikkefald ret snart maa kunne vente Meddelelse.

Alesund Blad, 21/1/1879.

Trondhjems Stiftsavis, No.13, 16/1/1879.

Telegram til Stiftsavisen.

Vadsø den 15de Januar Kl. 6.55' Form ; Throndhjem Kl. 6.

Den 7de ds. Kl. 1 Morgen førtes i Byen et heftigt Jordskjælv. der bragte Døre og Vinduer i Bevægelse samt vækkede de Sovende. Flere Dage vedvarende 3 Graders Varme med Regn.

Alesund Blad, 21/1/1879.

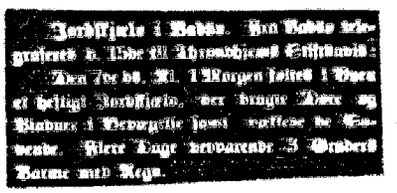

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	2 Feb	Södermanland	1879/2/2	1

SOURCE

Kjellén.

* 265. —, febr. 2, kl. 6,20 e. m. Mellansvenska bältet mellan sjöarne (Södermanland, Östergötland och Tjust, Närike, Västergötland ned till Tidan; 90 uppgifter; omkr. 35,000 kvkm). Epicentrum möjligen sydvästra Södermanland. Linnarsson.[25]

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	4 Feb	Kuusamo	1879/2/4	1

SOURCE

Renqvist.

94. 1879. II. 4, Kuusamo.

M. & O. meddela, under åberopande av GYLLING, om ett kraftigt, men kort, jordskalv nära Kuusamo kyrka den 23 jan. [Jul. kal.].

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879		?	1879	1

SOURCE

Kjellén.

264 (?) *1879* (året för meddelandet). Vänerns vattenskott, kollektivuppgift; specialfall 1878. Törnebohm i G. F. F., 476 n.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	16 May	Daviken	1879/5/16	1

SOURCE

Kolderup.

16 mai, kl. 10¾ fm., i Daviken, Nordfjord. L. (Th.).

Thomassen.

16. Mai, 10¾ Uhr vormittags, Erschütterung zu Davik.
(O. S. Hansen im Briefe an Dr. H. Reusch.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879 . .	25 Sept	Skudesnes	1879/9/25	1

SOURCE

Kolderup.

25 september, kl. ca. 1 fm., i Skudesnes, Hyllestad i Sætersdalen, i Bygland, Ullensvang, Aal i Hallingdal og i Kristiania? IV. M. (Th.).

Thomassen.

In der Nacht vom 24. auf den 25. September 12½ Uhr wurde in Skudesnäs eine schwache Erschütterung, die ca. 10 Sec. dauerte, bemerkt.

Zu Hyllestad in Sätersdalen war am 25. September, 1¼ Uhr morgens, ein heftiges Erdbeben. Der Berichterstatter erwachte durch ein langes, donnerähnliches Getöse, das mit einer Erschütterung so heftig endete, dass einige Tassen die in der Stube standen, klirrten. Zu Hyllestad vermutete man, dass die Erschütterung gegen SW ging.

In der Pfarre Bygland hörte man auch ein Dröhnen und bemerkte eine Erschütterung von ähnlicher Stärke.

In Ullensvang wurde die Erschütterung schwach verspürt 1½ Uhr. Sie war von einem schwachen, dumpfen Laut begleitet.

In Aall (Hallingdal) kam während eines Sturmes und Regengusses, ein sehr heftiger Stoss, Das Haus wurde erschüttert, und Oefen, Fensterscheiben und alle lose Gegenstände klirrten. Die Dauer war im Ganzen ungefähr 3 Minuten. Die Bewegung schien von W gegen O zu gehen.

In derselben Nacht um 1 Uhr hörte der Professor Mohn in Christiania einen Lärm, der vielleicht dieser Erschütterung zugeschrieben werden kann. Zuerst vernahm er ein Getöse wie von einem niederfallenden Gegenstand und unmittelbar danach einen Laut wie von einem vorbeifahrenden Wagen. Dieser Lärm hörte plötzlich auf.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	26 Sept	Egersund	1879/9/26	1

SOURCE

Kolderup.

26 september, kl. 1—2 em., i Ekersund. L. (Th.).

Thomassen.

26. September, 1—2 Uhr nachmittags, wurde ein heftiges Erdbeben von W in Egersund bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	26 Oct	Bodo	1879/10/26	1

SOURCE

Kolderup.

26 oktober, kl. 3.48 em., i Bodø og Lødingen. M. (Th.).

Thomassen.

26. Oktober, 3 Uhr 48 Minuten nachmittags, war ein ziemlich heftiges Erdbeben in Bodö. Die Dauer war etliche Secunden, die Richtung von W—O.

In Lödingen wurde dasselbe Erdbeben 4 Uhr nachmittags bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	26 Oct	Bodø	1879/10/26	2

SOURCE

Nordlands Amtstidende, 29 Oct 1879.

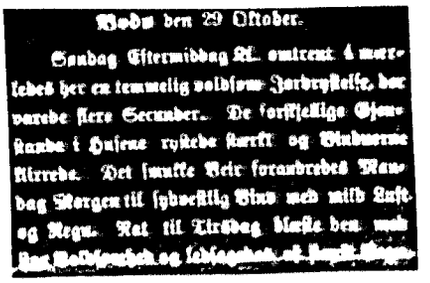

Bodø den 29 Oktober.

Søndag Eftermiddag Kl. omtrent 4 mærkedes her en temmelig voldsom Jordrystelse, der varede flere Secunder. De forskjellige Gjenstande i Husene rystede stærkt og Vinduerne klirrede. Det smukke Vejr forandredes Mandag Morgen til sydvestlig Vind med mild Luft og Regn. Nat til Tirsdag blæste den med

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	21 Dec	Sovik	1879/2/21	1

SOURCE

Kolderup.

21 desember, kl. 7 24 em., i Søvik, Mosjøen, Tjøttø, Brønø og Namsos. M. („Bergens Aftenblad" 7/1 1880 og „Bergens Tidende" 3/1 og 8/1 1880).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1879	21 Dec x	Sovik	1879/12/21	2

SOURCE

Bergens Aftenblad, 7/1/1880.

Earthquake in Helgeland, moving W.→E. Lasted half a minute. Wind from S.W. with rain.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	18 Jan	Hjulsjö	1880/1/18	1

SOURCE
Kjellén.

266. 1880, jan. 18, kl. 4 och kl. 8 f. m., 2 stötar. Hjulsjö (i Västmanlands bergslag); S.O. Nordenström.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	26 Jan	Värmland	1880/1/26	1

SOURCE

Kjellén.

267. —, jan. 26, kl. 2—3 f. m. Från Värmland (öfre Ullerud) genom Fredriksbergs station, Falun (O.) och Svärdsjö (V.) inöfver Gästrike—Hälsingegränsen (S.V.); 13—14 mil i lineär riktning. Nordenström.[26]

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	3 March	Eidsskogen	1880/3/3	1

SOURCE

Kolderup.

1880.

3 mars, kl. 9 em., i Eidsskogen. L. („Morgenbladet" $^{6}/_{3}$ 1880, „Bergens Aftenblad" $^{11}/_{3}$ 1880).

Kjellén.

* 268. —, mars 3, kl. 9 e. m. Södra Värmland (Karlstad och låglandet, hufvuddalarne upp till Arvikatrakten, Sunne[27] och Uddeholm, samt bergslagen; 20 uppgifter). Starkast i mannaminne vid Sunnemo. Nord.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	3 March	Eidsskogen	1880/3/3	2

SOURCE

Morgenbladet, 6/3/1880.

It lasted around 10 seconds, and came from the south. In the station building the movement was like a train passing.

Bergens Aftenblad, 11/3/1880.

Direction S.→N. The shaking was so strong, that it was like a train passing.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	14 March	Ringebo	1880/3/14	1

SOURCE

Kolderup.

14 mars, kl. ca. $10^3/_4$ fm., paa Ringebo i Saxumdalen og paa Lillehammer. R. („Bergens Aftenblad“ $^{27}/_3$ 1880).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	14 March	Ringebo	1880/3/14	2

SOURCE

Bergens Aftenblad, 27/3/1880.

A sound like distant thunder. N. Tremor was felt. Snow came off the roofs.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	4 June	Katnosa	1880/6/4	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

4 juni, kl. 7.04 em., ved Katnosa i Nordmarken. L. (Th.).

1880.

In der Nähe von Katnosa in Nordmarken wurde am 4. Juni 7 Uhr 4 Minuten nachmittags eine ziemlich starke Erschütterung in der Richtung N—S bemerkt.

(Th. Stalsby. — Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	7 June	Volden	1880/6/7	1

SOURCE

Kolderup.

7 juni, ca. kl. 2½ fm., i Aalesund, Volden, Domsten, Florø (O. J. Larsen), Fjærland og Balestrand. IV. M. (TH.).

Reusch.

Aalesund og Balestrand 1880. 7de juni. **2½ form. Foruden fra de to nævnte steder haves meddelelser fra Volden paa Sondmør og Domsten i Nordfjord samt Fjærland. (Thomassen).**

Thomassen.

Aus Volden wird berichtet, dass die Einwohner daselbst am 7. Juni 2½ Uhr nachts von einem Erdbeben geweckt wurden. Die Erschütterung ging von O gegen W. Fensterscheiben, Oefen und Thüren wurden heftig erschüttert. Die Dauer des Erdbebens war 1½ à 2 Minuten.

(C. Budde. — Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

In Balestrand (Flesje) Sogn, wurde dieses Erdbeben um 2 Uhr 20 Minuten bemerkt. Auch in Fjärland wurde es verspürt.

Von Aalesund wird auch einer Erschütterung erwähnt. Sie traf da 2 Uhr 15 Minuten (morgens) ein. Die Richtung war S–N. Dies ist wahrscheinlich dasselbe Erdbeben wie das oben erwähnte.

Auch aus Domsten berichtet man von einem Erdbeben mit unterirdischem Getöse und von W nach SW gehend. Dies geschah 3 Uhr morgens desselben Tages.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	7 June	Volden	1880/6/7	2

SOURCE

Helland.

Earthquake at Ålesund, Balestrand, also felt at Volden in Sunnmøre, and Domsten in Nordfjord.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	4 Aug	N. Coast Western Norway	1880/8/4	1

SOURCE

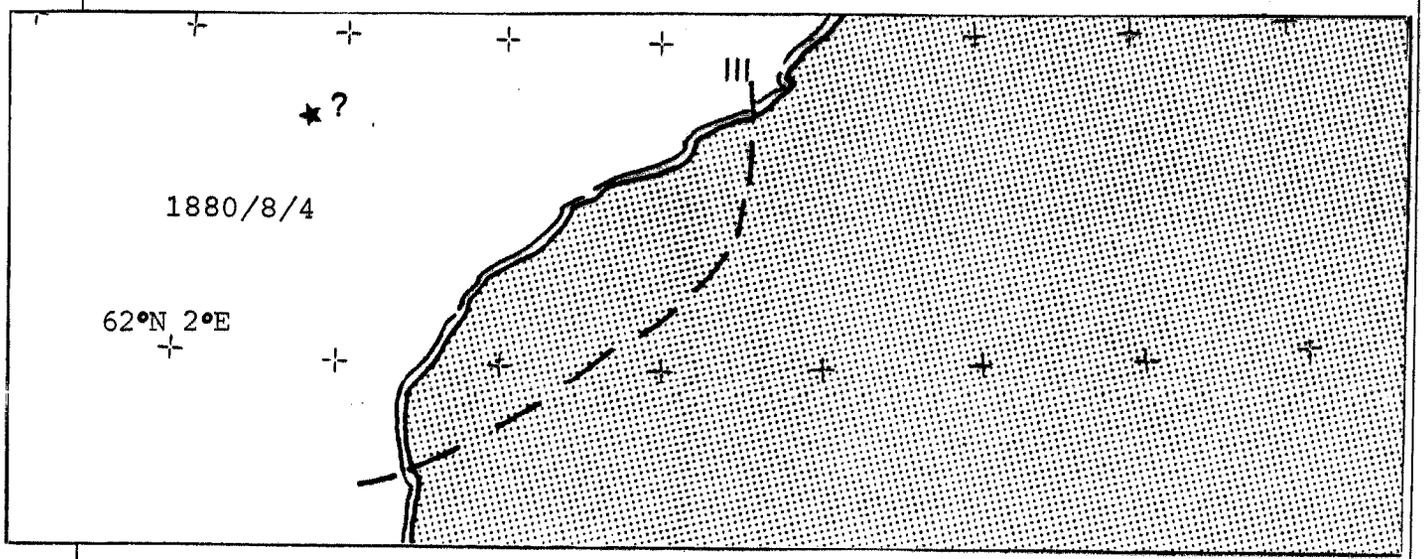

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	4 Aug	Ytteroen	1880/8/4	1

SOURCE

Kolderup.

4 august, kl. 6½ fm., i Trondhjem, Osen, Ytterøen, Stangovik og Kvande. IV. M. (Th.).

Reusch.

Osen—Ytterøen 1880. 4de august. **6¾ form. Meddelelser haves fra Osen i Bjørnør og Ytteroen, endvidere fra Stangvik med det nærliggende Kvande ved Kristiansund. Paa de sidstnævnte steder vækkedes folk op; disse steder er dog saa langt borte fra de andre, uden at der haves efterretninger fra mellemliggende punkter, at man maa være i tvivl, om det var samme jordskjælv, som merkedes. (Thomassen).**

omassen.

Am 4. August, 6¾ Uhr morgens fand ein Erdbeben in Ytteröen statt. Bettstellen wurden bewegt »als ob sie von einer kräftigen Hand heftig erschüttert würden. So stark war die Bewegung, dass man die Thüren gegen die Thürfutter stossen hörte. Die Erschütterung dauerte ungefähr 1⅓ Minute und endigte mit einem leichten Zittern«.

Das Wetter war ganz still und warm.

In Osen wurde die Erschütterung 7 Uhr schwach verspürt. Sie begann mit einem kurzdauernden, scharfen Ruck, wonach ein Zittern in etlichen Secunden. Es war nicht möglich die Richtung zu bestimmen.

(»Aftenposten« August 9., 1880.)

Der »Romsdalspost« zufolge wurde die Erschütterung in Kvande und Stangevik um 6¼ Uhr bemerkt. Sie war stark, so dass die Leute erwachten.

(»Dagbladet« August 12., 1880.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	8 Dec	Trondheim	1880/12/8	1

SOURCE

Kolderup.

8 desember, kl. ca. 2 fm., i Trondhjem. L. („Bergens Aftenblad" $^{15}/_{12}$ 1880).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	8 Dec	Trondheim	1880/12/8	2

SOURCE

Bergens Aftenblad, 15/12/1880.

A weak quake was felt, holes appeared at several places in the ground. People heard a peculiar droning, unlike that which follows a storm.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1880	21 Dec	Brono	1880/12/21	1

SOURCE

Kolderup.

21 desember, kl. ca. 7, i Brønø. L. (Th.).

Thomassen.

21. December, ungefähr 7 Uhr abends, wurde ein schwaches Erdbeben in Brönö bemerkt.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	14 Jan	Usebakken	1881/1/14	1

SOURCE

Kolderup.

1881.

14 januar, kl. ca. 10½, Osebakken ved Porsgrund. L. („Gronn.", „Bergens Aftenblad" ½ 1881). IV.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	14 Jan	Usebakken	1881/1/14	2

SOURCE

Bergens Aftenblad, 1/2/1881.

According to Erdmann, it was so strong that people were worried of their houses falling down. The water rose.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	9 April	Byaasen	1881/4/9	1

SOURCE

Kolderup.

9 april, ved middagstid, paa Byaasen ved Trondhjem. L. („Bergens Aftenblad“ $^{19}/_{4}$, „Bergensposten“ $^{21}/_{4}$ 1881).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	9 April	Byaasen	1881/4/9	2

SOURCE

Bergens Aftenblad, 9/4/1881.

According to 'Trdj. Adr.', there was a rumbling noise, and a quake similar to snow coming off a roof. W.→E.

Bergensposten, 21/4/1881.

Rumbling noise similar to snow coming off a roof. N.→S.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	21 May	Sjaelland	1881/5/21	1

SOURCE

Kjellén.

[269.] *1881, maj 21*, kl. 11 e. m. Landskrona och Falsterbo. Sekundärt från Själlands Öresundskust. Hintze, s. 49.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	21 May	Sjaelland	1881/5/21	1

SOURCE

V. Hintze, Jordskaelvet i det ostlige Sjaelland.

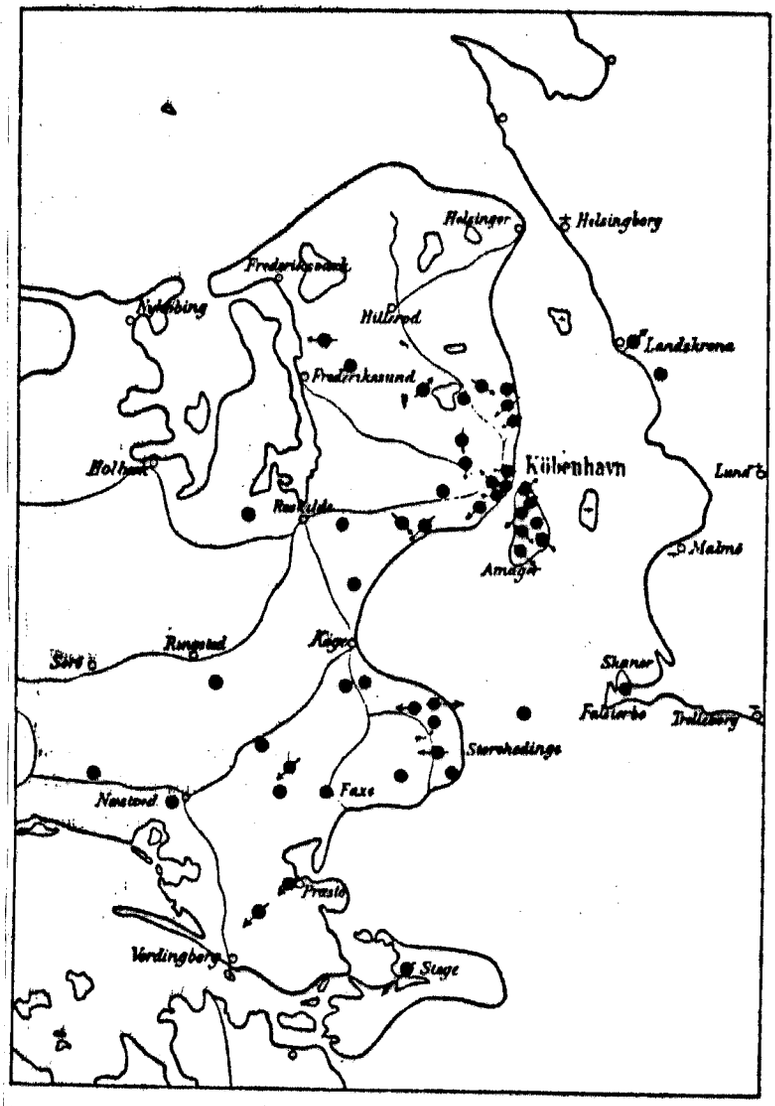

Udbredelsen af Jordskælvet den 21. Maj 1881.

De runde sorte Plotter angive de Steder, hvor Jordskælvet er følt; et Minustegn de Steder, hvor der udtrykkelig er angivet, at intet blev mærket. Pilene vise den opgivne Retning for Stødet.

Jordskælvet i det østlige Sjælland

den 21. Maj 1881.

Ved

V. HINTZE.

Om Jordrystelsen paa Sjælland den 21. Maj 1881 har J. F. JOHNSTRUP indsamlet en lang Række af Beretninger, gennem hvilke Udbredelsen og Karakteren af denne i Literaturen hidtil ikke nærmere omtalte Jordrystelse udførlig belyses. Hovedindholdet af disse Beretninger, som opbevares i det mineralogiske Museums Arkiv, meddeles i det følgende med Samtykke af Bestyreren for den nævnte Institution.

Det samlede Antal af JOHNSTRUP indsamlede Beretninger om Tildragelsen udgør 90, deraf 49 fra København.

Jordskælvet indtraf den 21. Maj 1881 Kl. 11 Aften, eller muligt et Par Minuter før. Som det fremgaar af omstaaende Kortskitse, hvor Iagttagelsesstederne ere angivne ved en sort

Plet, er det nordligste Sted, hvor Jordskælvet er mærket, beliggende henved 8 Kilometer Nordost for Frederiksund, medens det sydligste Sted er Stege. Udstrækningen i N—S er saaledes henved 100 km. Længst mod Vest er det sporet 13 km. Nordvest for Næstved; imod Øst paa den svenske Kyst ved Landskrona og Falsterbo, saa at Udstrækningen i Ø—V er paa det nærmeste lig den i N—S.

Det vil endvidere af Kortskitsen ses, at de fleste Iagttagelsessteder gruppere sig om de østligst beliggende Dele af Sjællands Kyst. Som det fremgaar af Beretningerne, har ogsaa Jordskælvets Intensitet været størst i de samme Egne, særlig i Partiet omkring København og i Stevns; længere mod Vest følles Rystelserne svagere.

I København iagttoges Jordskælvet stærkest i den østlige Del af Byen, Partiet omkring Rosenvænget, og derfra videre langs Sortedamssøen og Peblingesøen til Vesterbro og Frederiksberg Villakvarter. Rystelsen er i det nævnte Parti mærket som et à to korte Stød, der efterfulgtes af en buldrende Larm, lig den, der kunde fremkomme, naar en tungt belæsset Vogn eller et Jærnbanetog i fuld Fart passerede tæt forbi. Lyden tabte sig ikke jævnt, men ophørte pludseligt; saaledes hedder det i mange af Beretningerne: »Vognen standsede som med et Ryk«. Hyppigt iagttoges der ogsaa samtidigt med Stødet et stærkt dumpt Slag, der lød som om en tung Genstand faldt ned i Etagen ovenover Iagttageren, hvad der bragte mange til at tro, at det var et Menneske, der var falden ud af Sengen, »trods det, at det mere lød, som om det var en Elefant end et Menneske.«

Fra den gamle By foreligge kun faa Beretninger; saavel ved dem, som ved de enkelte, der foreligge fra Christianshavn er der at mærke, at Stødet ikke har været efterfulgt af Vognrummel, men kun var ledsaget af et dumpt Slag, der enten antoges at stamme fra Etagen ovenover, eller tilskreves en Port, der blev smældet haardt i, eller endog en Eksplosion.

Ogsaa paa Amager er Rystelsen følt forholdsvis stærkt, den beskrives derfra som et stærkt Stød, der ledsagedes af Bulder, og som gentog sig indtil tre Gange, om end stadig svagere, med faa Sekunders Mellemrum.

Nordlig for København følles Rystelsen ret kraftigt ved Klampenborg, Taarbæk og Strandmøllen; der mærkedes her en Lyd, der kom fra Søen, fuldstændig lignende et Skud, og denne fulgtes faa Sekunder efter af en Rystelse, ledsaget af en buldrende Lyd. Ogsaa længere inde i Landet iagttoges de samme Forhold, dog angives det i en enkelt Beretning, at Skuddet kom til Slut, medens Lyden igen paa andre Steder har havt Karakter af Vognrummel.

Af Beretningerne fra Egnen ved Køge Bugt fremgaar, at Rystelserne der kun følles svagt; i Stevns derimod mærkedes de som ovenfor berørt ret kraftigt ligesom i København.

Fra Partiet mellem Ringsted og Næstved foreligge kun faa Beretninger; Jordskælvet har her kun ytret sig meget svagt.

Paa Møen følles Rystelserne næsten lige saa kraftigt som i Stevns. En Mand i Stege mærkede, at Sengen hævede og sænkede sig i Bølgebevægelse med ham, hvad der i første Øjeblik fik ham til at tro, at der laa et Menneske under den. Nærmere Beretning foreligger ikke fra denne Del af Landet, udover det at Ry-

stelsen ogsaa skal være følt af adskillige andre paa Møen.

Jordskælvet mærkedes ogsaa paa Søen; ombord paa en Brig, der med laber Kuling krydsede ud for Stevns, følte saaledes Kl. 11 Aften et pludseligt Stød, der fik Kaptajnen til at hive Loddet, da han troede, han havde taget Grund. Loddet gav imidlertid 9 Favne, og Skibet vedblev at være tæt.

Paa den svenske Kyst følte Jordskælvet kun svagt og kun paa enkelte Steder, nemlig ved Landskrona og ved Falsterbo. Endog i Lund, hvor der paa den paagældende Tid blev observeret paa Observatoriet, følte ingen Rystelser.

Af de forskellige Beretninger fremgaar saaledes, at Jordskælvet den 21. Maj 1881 ytrede sig stærkest paa en Linie i Retning omtrent N—S gennem København og Stege.

I Beskrivelsen af Jordskælvet i Jylland 1895 har jeg søgt at paavise, at en Del af de danske Jordskælv skyldes Bevægelser paa en eller flere Spalter i Retning NV—SØ.[1]) For det her omhandlede kan man paa tilsvarende Maade søge Aarsagen i Bevægelser paa en eller flere Spalter, der i Retning omtrent N—S gennemskjære Sundet, sikkert langt nærmere den danske end den svenske Kyst.

En Bekræftelse paa denne Antagelse faar man ved mellem de tidligere danske Jordskælv at kunne paavise i hvert Fald et, der viser fuld Overensstemmelse med det af 21. Maj 1881, nemlig det, der den 18. August 1829 sporedes kraftigt i den østlige Del af Sjælland. Ifølge Beretning i Aviserne fra den Tid følte det stærkt i København og særlig paa Christianshavn og Amager; i det nordlige Sjælland følte det stærkt i Skovene, og i flere af Fiskerlejerne ved Strandvejen forlod Fiskerne endog deres Huse,

[1]) Meddelelser fra Dansk geologisk Forening Nr. 8, S. 45.

af Frygt for at disse skulde styrte sammen. Inde i Landet sporedes Rystelsen ikke eller kun yderst svagt, derimod sporedes den paa svensk Side ved Göteborg, medens der for den øvrige svenske Kyst ikke findes noget omtalt i de danske Blade. Det sydligste Punkt, hvorfra der foreligger Efterretning, er fra et Dampskib, der befandt sig udfor Doberan (Warnemünde), hvor man følte lige som »et pludseligt Stød i Skibet fra Havet«.[1])

Det vil være paafaldende, i hvor høj Grad Beretningerne om disse to Jordskælv stemme overens i Henseende til Udbredelsesretning og stærkeste Virkningsfelter, og man vil sikkert derfor kunne henføre dem begge til Bevægelser paa samme Spaltesystem, der i det store og hele følger Sundet.[2])

Rystelsen den 21. Maj indskrænkede sig ikke til de paa Stød, der følte Kl. 11 Aften. I Rosenvænget var der af flere Iagttagere allerede samme Formiddag mellem 10 og 11 følt et mindre Stød, og som det synes, er der her atter om Eftermiddagen Kl. $5^1/_4$ sporet en Bevægelse af Jordbunden, der dog kun ytrede sig som Buldren i Jorden. Endvidere maa nævnes, at der allerede den 19. Maj Kl. 11_{10} Form. er følt en Jordrystelse paa Refshaleøen, hvor Folkene, der netop paa den Tid holdt Middag, følte et ikke ringe Stød, ledsaget af et dumpt Brag; deres første Tanke var, at en Kran eller en anden større Genstand var styrtet om, hvad der dog viste sig ikke at være Tilfældet.

Det fremgaar saaledes med Sikkerhed af de indsamlede Beretninger, at Jordbunden allerede nogen Tid, førend det stærkeste og i videst Udstrækning mærkede Stød indtraf, har været i gentagne Bevægelser.

---

[1]) Kjøbenhavns Posten 1829 Nr. 132, 134, 151.

[2]) FORCHHAMMER har allerede for Jordskælvet 1829 antydet, at det fulgte en Spalte langs den danske Side af Sundets Kyst. (Danmarks geogn. Forhold. Universitets Program, Kjøbenhavn 1835, S. 111.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	9 Aug	Sondfjord	1881/8/9	1

SOURCE

Kolderup.

9 august, kl. 9 fm., i Søndfjord. IV. (Th.).

Thomassen.

1881.

9. August, 9 Uhr vormittags, wurde in Söndfjord ein Erdbeben bemerkt. Die Erschütterung war so stark, dass Blumentöpfe zitterten.

(»Aftenbladet« August 18., 1881.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	9 Aug	Sondfjord	1881/8/9	2

SOURCE

Aftenblad, 18/8/1881.

So strong, that flower pots shook on the window-sills.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	4 Nov	Beieren	1881/11/4	1

SOURCE

Kolderup.

4 november, kl. 9½ fm., i Beieren. IV. L. („Tromsø Stiftstidende", „Bergens Aftenblad" 15/12 1881).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	4 Nov	Aftenblad	1881/11/4	2

OURCE

Bergen Aftenblad, 15/12/1881.

According to Tromsø Stiftst., the quake lasted several minutes. Houses shook, and there was a droning noise like weak thunder.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	4 Dec	Flekkefjord	1881/12/4	1

SOURCE

Kolderup.

4 desember, kl. 7—8 em., i Flekkefjord og omegn. R. („Bergens Aftenblad“ $^{12}/_{12}$ 1881, „Flekkefjord Budstikke“ $^{13}/_{12}$ 1881).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1881	4 Dec	Flekkefjord	1881/12/4	2

URCE

Bergens Aftenblad 13/12/1887.

N.W.→S.E. There was a dull rumbling noise, taken to be distant thunder or a cart. One or two houses fell down. The water in the well had turned merky.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882		Sjörup.	1882	1

SOURCE

Kjellén.

(?) 270. 1882 (?), natten: »12 år eller mera» före 1894, nedan n:o 352. Sjörup nära Ystad. Möjligen sammanfallande med föreg. Svedm. (IV, 9).[28]

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	28 Jan	Hernösand	1882/1/28	1

SOURCE

Kjellén.

271. (?) —, jan. 28, kl. 5—6 f. m. Hernösand och omgifning samt trakten kring Sundsvall; möjligen åska. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	1 Feb	Löfånger	1882/2/1	1

SOURCE

Kjellén.

272. —, febr. 1. Löfånger. S.O. Äfven kollektivuppgift (»flere gånger om året»). Gum.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	26 March	Eidskogen	1882/3/26	1

SOURCE

Kolderup.

1882.

26 mars, kl. 9.28 fm., i Skarnæs, Solør, Kongsvinger, Eidsskogen og Magnor. IV. M. (Th. og „Borgensposten“ 3/4, „Morgenbladet“ 27/3 1882)

Thomassen.

1882.

Den 26. März, 9 Uhr 28 Minuten vormittags, war in Eidskogen eine Erschütterung, die ca. 10 Secunden dauerte und die Richtung von N—S hatte.

Im Stationsgebäude fühlte man die Erschütterung als wenn ein Eisenbahnzug mit halber Kraft vorbeiführe.

(G. Christiansen. — Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

Kjellén.

273. —, mars 26, kl. ½10 f. m. och ½11 e. m.; 2 stötar. Värmland mot norska gränsen (Charlottenberg och omgifning, Fryksände, Östmark; i Norge endast Eidskog). Sannolikast N.V. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	26 March	Eidskogen	1882/3/26	2

SOURCE	
Bergensposten, 2/4/1882.	Lasted about 25 seconds. Houses shook, and there was a deep rumbling noise.
Morgenbladet, 27/3/1882.	Houses shook at Kongsvinger, and the quaking lasted about 25 seconds. Accompanied by a rumbling.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	15 June		1882/6/15	1

SOURCE

Renqvist.

95. 1882. VI. 15, kl. 15, Österbotten fr. Ylivieska i S till Kuusamo i E och Kolari i N.

Skalvet skildrat av MOBERG i Fennia 4, nr. 8 (21 rapporter med uppgifter från 22 lokaler).

Kjellén.

* 274. —, juni 15, kl. omkr. 3 e. m., och 23, kl. omkr. 8 f. m. Landbältet kring Bottniska vikens innersta (Skellefteå, Norsjö, Jokkmokk, Korpilombolo beteckna den kända periferien i Sverige, bland 25 lokaluppgifter; än större utsträckning i Finland; inalles omkr. 200,000 kvkm).[20] I Luleå »ytterst ovanlig», i norra Sverige »oerhörd tilldragelse». Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	23 June	Åland	1882/6/23	1

SOURCE

Renqvist.

96. 1882. VI. 23, kl. 5, Åland, Tornedalen?

»Det var i fredags den 23 juni kl. 5 på morgonen, som ett jordskalf inträffade, men det var alldeles för svagt, ty få voro de, som i den tidiga morgonstunden, fingo ens rätt klart för sig, hvarför fönsterrutorna skramlade, sängarna skakade och jorden liksom darrade. Vädret var det vackraste, o.s.v. (korrespondens fr. Marichamn, Å.U., 1882, nr. 180).

Rapporter om två stötar kl. 5,30 i Övertorneå, hos GUMÆLIUS i Geol. Fören. Förh. VI, p. 521 f.

97. 1882. VI. 23, kl. 8, Österbotten och N. Savolax fr. Kuopio i SE till Kittilä i NW. Tillika i Lampis.

Skildrat av MOBERG i anf. arb. (93 rapporter med uppgifter från 71 lokaler).

Följande notiser må anföras såsom kompletterande MOBERGS skildring: » ... matkustajain varmain kertomusten mukaan ... olisi väristys ollut niin suuri, että paikottain suuret punnukset kauppapöydillä heiluivat. Laitakarin sahalla Kemissä pitäisi sen esim. halaisseen suurta uunia paristakohden ...» (Waasan Lehti, 1882, nr. 49).

»Merelläkin oli järistys tuntunut eräässä laivassa, joka oli Kemin ulkopuolella ja jonka kapteeni hypähti kajuutastansa kannelle, luullen myrskyn syntyneen» (Kaiku, 1882, nr. 26).

»... enligt resandes berättelser ... skadades [skakades?] deraf flera större hus [i Uleåborg], till invånarnas stora förskräckelse och i närheten af narinken å samma ort skall man efteråt hafva upptäckt i jorden en remna, hvilken derförinnan icke funnits till. En till staden resande bonde lärer vid samma tillfälle, under fullkomligt lugnt väder, sett vattnet uti ett dike vågformigt röra sig» (Björneb. Tidn. 1882, nr. 49).

»Maanjäristys hämmästytti ihmisiä Salossa ja Raahen tienoilla tämän kuun 23 p:nä kello 8 ja 10 min. aamulla. Se kesti 1—2 minuutin ajan ja täristytti maata ja huoneita niin, että katoista ja seinistä varisi irtaimpia esineitä alas; sanotaanpa muutamissa taloissa savupiipuista tiiliä tipahdelleen. Arimmat ihmiset juoksivat ulos huoneistansa ja ulkona olevat pysähtyivät töistänsä. Liikkeen suunta kävi etelästä pohjoiseen päin. Toiset sanovat huomanneensa sen tapahtuneen päinvastoin» (Uusi Suometar, 1882, nr.147).

»Jordskalf lakttogs här [Gamlakarleby] och i Kelviä den 23 Juni kl. omkring 8 f.m. Personer, som voro ute på marken märkte ingenting. I hus kändes det däremot mer eller mindre tydligt såsom en sakta gungning el. skakning. Starkast skall det hafva känts i hus, som äro bygda på berg» (Mellersta Österbotten, 1882, nr. 26).

»[Jordskalvet] har äfven öfvergått Nykarleby och Jakobstad samma dag d. 23 kl. omkring 8 på morgonen. Stöten var tillräckligt stark att försätta väggar och tak i tämligen stark darrning. ... I Uleåborg skall en remna ha uppkommit i jorden der ingen sådan förut funnits. Jordbäfningen har, berättar senaste posten, känts äfven i Iidensalmi, i norra Savolax samt till och med i Mariehamn och Godby på Åland» (Wasa Tidning 1882, nr. 53).

»Mutta ei ainoastaan siellä [i Uleåborgs omnejd], myöskin täällä on samoja luonnon ihmeitä havaittu — tietääksemme Iisalmen kauppalassa, Lapinlahdella (Peltoniemellä) ja täällä Kuopiossa, vaan ehkä muuallakin samaan aikaan. Sen mukaan mikä meille on kerrottu tapahtuivat kaikki viime mainitut maanjäristykset viikkaus sitten eli torstaina tämän kuun 22 p:nä klo 8 aamulla ja esiintyivät sillä tavoin että laattiat ikäänkuin liikkuivat ja sängyt huoneissa heiluivat sinne tänne. Tämä kesti vaan muutamia minuuttia» (Kuopion Sanomat, 1882, nr. 49). I nr. 51 av samma tidning rättas datum till den 23, och tillägges: »Muuten kuuluu niitä havaitun muissakin paikoin täällä».

»Maanjäristys Juhannus viikolla on myöskin tuntunut Kuopion ja Iisalmen seuduilla ja Ju'an teltaalla» (Karjalatar, 1882, nr. 28).

»Maanjäristyksen tapaista kuuluu havaitun Savilahdessa [invid Kuopio] jonakin päivänä viime viikolla. Maa kuului noin kahden minuutin ajan heilahdelleen niin, että ihmiset tunsivat istuintensa tutisevan ja ikkunan ruudut alkoivat hiukan täristä» (Tapio, 1882, nr. 49).

»Vieläpä Lammin pitäjässä etelä-Suomessa oli samaan aikaan maanjäristys» (Rauman Lehti, 1882, nr. 28).

Nykarleby, reminiscens vid nr. 100: »Sednaste sommar hade vi också ett jordskalf, hvilket var något starkare än detta sista» (Norra Posten, 1883, nr. 14).

Storkyro, reminiscens vid nr. 100: »Tämmöistä ei ole seudulla kuultu mitloin kuin viime juhannus aattona» (Waasan Lehti, 1883, nr. 26).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	25 June	Brahestad	1882/6/25	1

SOURCE

Renqvist.

98. 1882. VI. 25, kl. 4, Brahestad—Torneå.

»Enligt till härvarande magnetiska observatorium i går anländt telegram från Brahestad, hafva betydliga jordskalf samma dag kl. 4 och 8 minuter på morgonen försports i staden samt i omnejden» (Morgonbladet, 1882, nr. 1[illegible]).

»Torniosta. — muutamat ja vieläpä luotettavatkin henkilöt kertovat olleen kolmannenkin järistyksen yöllä vasten 27 päivää kello 4 tienoilla, vaan paljon vienomman kuin keskimäisen [nr. 97]; sitä vaan en minä puolestani tiedä varmaksi vakuuttaa.» (Oulun Lehti, 1882, nr. 27).

Övertorneå, cf. anm. till nr. 96.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	30 June	Åland	1882/6/30	1

SOURCE

Renqvist.

99. 1882. VI. 30, kl. 7, Åland.

Mohergs anf. arb. innehåller 5 rapporter fr. 4 orter med uppgifter fr. 5 orter. Cf. anm. till nr. 96.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1882	19 Oct	Rovaniemi	1882/10/19	1

SOURCE

Renqvist.

100. 1882. X. 19, kl. 3.30, Rovaniemi.

Monberg anför: »Skalfvet begynte kl. 3,30 min. på morgonen och räckte omkr. 40 sekunder, samt kändes 4½ mil åt NO från Rovaniemi kyrka, hvarest några i skogen vid stockeld lägrade personer uppvaknat dels i följd av markens skakning, dels deraf att den öfre af de tvenne på hvarandra liggande torrfurorna, hvaraf lägerelden (nuotio) utgjordes, fallit till marken.»

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	5 Jan	Kulltorps	1883/1/5	1

SOURCE

Kjellén.

275. 1883, jan. 5, kl. 8,50 e. m. Kulltorps hed (vid Kalmar), lokalt; N.V. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	25 March	Viskadalen	1883/3/25	1

SOURCE

Kjellén.

276. —, mars 25, kl. 5,35 e. m. (Horred—Järlöf). Viskadalen vid Veselången Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	31 March	Vasa	1883/3/31	1

SOURCE

Renqvist.

101. 1883. III. 31, kl. 22, Vasa.

»Maanjäristyksiä on täällä tapahtunut kahtena iltana perätysten, nimittäin viime lauantaina ja sunnuntaina, kumpasena noin klo 10 j.p.p. Meille on luotettava henkilö kertonut että se kuului kovalla tiellä ajettavain rattaiden jyrinän tapaiselta» (Waasan Lehti, 1883, nr. 26).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	1 April	Gamla Karleby-Vasa	1883/4/1	1

SOURCE

Renqvist.

102. 1883. IV. 1, kl. 21.45. Gamla Karleby—Vasa.

»Gamla Karleby: »Vår korrespondent från denna ort skrifver till oss den 2 april, att ett jordskalf kl. 9 och 45 m. e.m. den 1 april kändes i Gamla Karleby. Detta kom österifrån och gick åt vester. Darrningen var så stark, att dörrar på några ställen slogos upp och möblerna hoppade på sina platser; hängande lampor skallrade så att man fruktade att de skulle gå sönder, och flera byggnader knakade i sina fogningar. Äfven af personer ute på gatorna kändes darrningen, ehuru mindre. Den föregicks af en susning eller ett ljud liknande bullret af en vagn. Till staden anlända landtboar berätta att jordskalfvet äfven på landet varit ganska starkt» (Nya Pressen, 1883, nr. 93).

Jakobstad: »Kl. 9.35 på aftonen hördes ett starkt buller såsom af en tämligen stark åska, liknande det ljud som uppkommer, då man kör med kärra på en hårdt frusen mark. Tillika kändes en ganska stark skakning, så att fönstren något skramlade. Det kändes tydligt, huru golfvet gungade. Bullret och skakningen ha förmärkts öfverallt i staden och vållat skrämsel hos de flesta menniskor. I rådhus tornet hade brandvakterna tvungits att hålla sig fast, för att ej falla omkull. På ett ställe hade thé et sqvalpat ur koppen på bordet, på ett annat hade karaffinen och glasen »klingat med hvarandra», på ett tredje lär ett fönster ha spruckit o.s.v. Många, som redan sofvo, vaknade. Äfven från landsbygden, från Larsmo, från Esp och Purmo inlöpa berättelser om skalfvet. En karl från Larsmo sade att det var »en rikti skarpa smäld». Det hela räckte ungefär en half minut, ehuru det föreföll mycket längre. Barometern stod orörlig sedan middagen på 760 mm. Hela dagen hade varit mulen. En sakta N—O vind på förmiddagen ersattes på eftermiddagen af en stilla fläkt från söder» (Hufvudstadsbladet, 1883, nr. 80).

Jakobstad: »Söndagen den 1 april på aftonen omkring kl. ½ 10 väcktes de sofvande och förskräcktes de vakna af ett underbart, hemskt tordönlikt ljud, åtföljdt af en ganska stark jordskakning, hvilken varade par sekunder. För dem, som låga, kändes sängen darra; husen knakade i fogningarna, möblerna, husgeråd och fönstren skramlade. Kommande från norr hördes en stund långt i söder en underbar och dof susning ungefär som ljud efter många i fjärran rullande vagnar» (Norra Posten 1883, nr. 15).

Nykarleby: »Söndagen den 1 april kl. 9 och 45 minuter på qvällen förmärktes ett jordskalf, hvilket att döma af ljudet, som åtföljde detsamma måtte ha gått i riktningen sydvest till nordvest. Ljudet, hvaraf skalfvet beledsagades, var ganska starkt och liknade bullret af en tungt lastad vagn, som rör sig på en stenlagd väg, blandat med rasslet af kedjor, hvilka man kunde tänka sig nedhängande från vagnen och skrapande mot stenläggningen. I början hördes ljudet svagare, tilltog i styrka och upphörde inom förloppet af 20 till 30 sekunder. Skalfvet kändes tydligt som en gungning dock så svag att den — redaktionen veterligt — icke förmått rubba föremål ur derns läge.» (Norra Posten, 1883, nr. 14).

Nykarleby: »Jag satt i god ro vid mitt skrifbord, då plötsligt hela byggnaden, hvari jag befann mig, skakade så, att lampan på bordet och fönsterrutorna skallrade. Jordstöten åtföljdes tillika af ett underjordiskt dån, som efter hand jag kunde uppfatta, gick i riktning från syd till nord och genom sin styrka särdeles lifligt påminte om det buller som uppstår af ett förbilande bantåg. Alltsammans varade ungefär en sekund. Äfven i omnejden hade jordskalfvet iakttagits och framkallade på åtskilliga ställen en häftig förskräckelse, särdeles bland qvinnor och barn» (Morgonbladet, 1883, nr. 81).

Ytterjeppo: »Hela jorden skakade och darrade, så att husen rubbade sig. På Back hemman kändes skakningen så stark, att man började tänka på verldens undergång. Jag hade redan gått till sängs och kunde icke tro något annat än att hela stugan skulle ramla öfver ända. Kanhända kom detta deraf att stugan hvilar på berggrund» (Norra Posten, 1883, nr. 14).

Storkyro: »maanjäristys tapahtui täällä Lehmäjoen kylässä Summuntaina tämän kuun 1 päivänä kello 10 illalla; se rupesi ensin kuulumaan vakavalla huminalla ja sitten seurasi järistys, niin että kaikki irtonaiset kappaleet niinkuin kangasaseet, takkaraudan helat ja muut semmoiset liikkuivat» (Waasan Lehti, 1883, nr. 26).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	1 April	Gamla Karleby-Vasa	1883/4/1	2

SOURCE

Renqvist.

Vasa: »I Söndag på aftonen kl. 1/2 före 10 förmärktes inom staden en lindrig darrning af marken, gående från sydost till nordvest och åtföljdt af ett svagt mullrande. En half timme derefter visade sig en vacker blixt, gående i samma riktning» (Wasa Tidn. 1883, nr. 26).

Vasa: »Jordskalfvet i söndags på aftonen har försports flerstädes inom staden; tvenne i skilda lokaler i en gård vid Rådhusgatan boende personer kände en sådan dallring i huset, att de skyndade ut ur sina rum. De hörde äfven ett svagt dån, liknande det af en svag åska. På andra sidan om Metviken i närheten af Hartmanska ölbryggeriet tycktes jordskalfvet ha varit starkast. Hos en derboende smed hade skakningen varit så stark, att möbler i rummet rubbades från sina platser» (Wasa Tidning, 1883, nr. 27).

Vasa: »En fullkomligt tillförlitlig person har meddelat oss att man å Eisnäs, i närheten af Lahti ölbryggeri, i söndags kl. 9.50—9.55 på aftonen förnummit jordskalf, med doft buller likt en aflägsen åska; skalfvet förorsakade en så stark dallring i byggnaden, att möblerna och husgerådssaker blefvo rubbade ifrån sina lägen. Äfven här i staden skall en och annan vid samma tid ha förnummit spår af det underjordiska dånet» (Wasabladet, 1883, nr. 27).

»Jordskalfvet den 1 dennes . . . inträffade alldeles samtidigt, kl. 1/4 före 10 på aftonen, i Gamlakarleby, Pedersö, Nykarleby, Oravais, Vörå, Kauhava, Storkyrö och Wasa. Starkast synes det ha varit i Pedersö och trakten der omkring, hvarest, enligt en rapport till länestyrelsen, 'alla hus och byggnader plötsligt skakats'. . . . I Storkyro uppges skalfvet varit åtföljdt af ett starkt åskväder» (Wasa Tidning, 1883, nr. 28).

Vasa: »Jordskalfvet söndagen den 1 kl. 9.47 eftm. gick enligt mitt tycke från SSO till NNW och varade 12 à 15 sekunder. Ej så få sago deri en påminnelse om den yttersta dagen . . .» (Wasa Tidn., 1883, nr. 30).

»Maanjäristys, josta viime numerossa kerroimme, on huomattu Yli- ja Ala-Härmässä sekä Jepualla, kuten meille kirjoitetaan» (Waasan Lehti 1883, nr. 27).

Gamla Vasa: »olemme kuulleet vanhasta kaupungista, että ukkonen nain i aikoina ainakin siellä on käynyt jokseenkin kovasti. Salamoinnut on myös kin niin että välistä koko eteläinen taivas on ollut valaistuna. Ehkä ja kaikki nämät ilmiöt riippuvat ukkosesta, jonka jyrinä kenties on vaikuttanut sen, että maa on ollut järisevinään» (Waasan Lehti, 1883, nr. 26).

Vasa: »Intet jordskalf har här omruskat oss i vår. Undert. var, samma afton jordskalfvet inträffade i Wasa inrest på Ernsts hotel, . . . Och icke var min uppmärksamhet så upptagen, att jag ej skulle ha bemärkt ett sådant 'elementaruppror', och ingen af dem, jag sammanträffade med agen derpå, visste omtala något sådant . . .» (Å. U., 1883, nr. 124).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	2 April	Jakobstad	1883/4/2	1

SOURCE

Renqvist.

103. 1883. IV. 2, kl. 2, Jakobstad.
»Några påstå, att en lindrigare skakning förmärktes sedermera omkring kl. 2 på natten» (Norra Posten, 1883, nr. 15).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	2 April	Jakobstad	1883/4/2	1

SOURCE

Renqvist.

104. 1883. IV. 2, kvällen, Jakobstad.

»Andra försäkra att de likaledes på måndagsaftonen känt ett svagt darrande af jorden» (Norra Posten, 1883, nr. 15).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	13 June	Aalesund - Bergen	1883/6/13	1

SOURCE

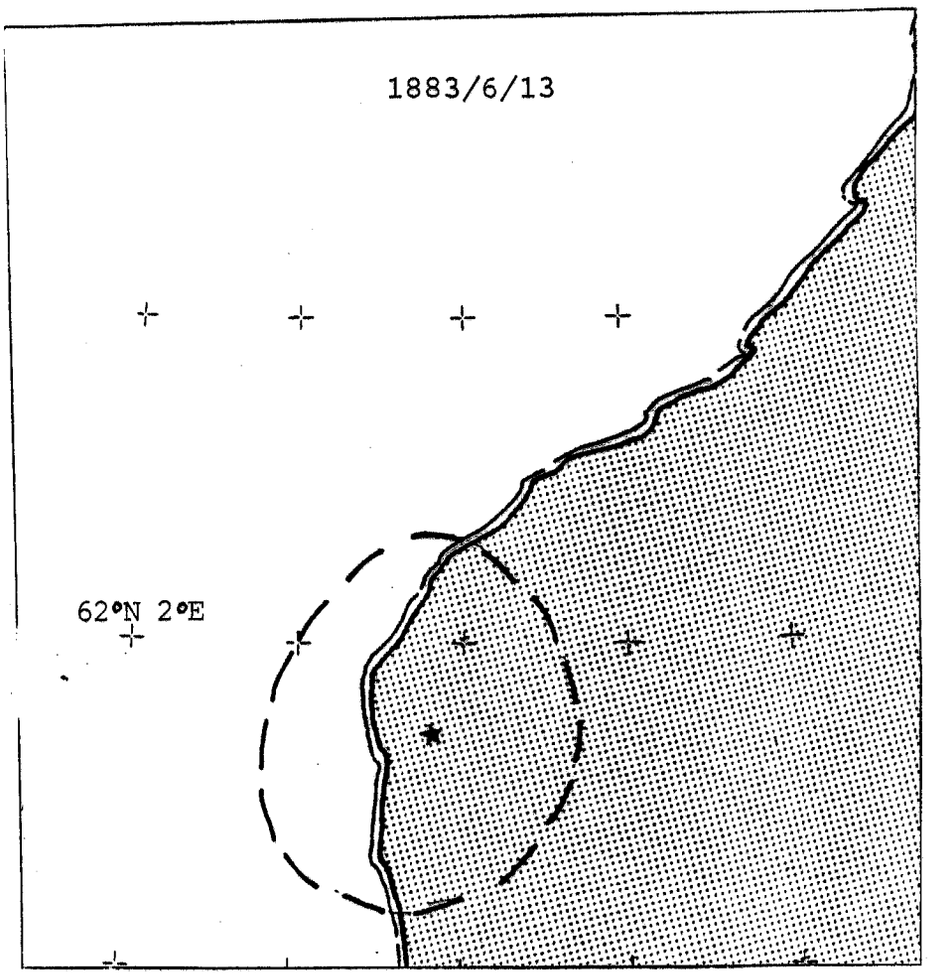

1883.

13 juni, kl. ca. 2 em., paa strækningen Aalesund—Bergen (Statlandet, Bremanger, Nordfjordeid, Florø, Dale i Søndfjord, Thingnæs, Lærdal, Stedje, Voss). IV—VI. M. (Th.).

1883.

In Nordfjordeid traf am 13. Juni, ungefähr 2 Uhr nachmittags, ein Erdbeben ein. Zuerst kam ein eigenthümlicher, starker, hohler, donnerartig rollender Laut, dem bald darauf eine ziemlich starke bebende Bewegung des Zimmers folgte. Das Ganze dauerte vielleicht 20 Secunden.

Vier Minuten danach wiederholte sich derselbe Laut und aufs neue erfolgte ein Stoss, aber kürzer und schwächer.

Endlich nach einer kurzen Pause kam eine dritte ganz schwache Erschütterung.

Der Berichterstatter (Dr. Faye) hatte während der ganzen Zeit eine sehr eigentümliche, unangenehme Empfindung durch den ganzen Körper.

In einem in der Nähe liegenden Gebäude wurde ein Unteroffizier durch den heftigen Stoss aus seinem Mittagsschläfchen geweckt und bemerkte da, dass die Spiegel und Gemälde gleichsam von der Wand hinausgeschoben wurden. Ein altes Gebäude wurde so heftig erschüttert, dass man den Einsturz befürchtete.

Ein Mann glaubt bemerkt zu haben, »dass die See, die kurz vorher leicht erregt gewesen war, plötzlich ganz still wurde«. Er behauptet »dass dies unter solchen Umständen ganz gewöhnlich wäre (!)«.

Die Erschütterung scheint von sehr grosser Ausdehnung gewesen zu sein; am stärksten in der Nähe des Meeres und ist daher wahrscheinlich von W gegen O gegangen.

In Florö kamen kleinere Gegenstände in den Stuben durch die Erschütterung in heftige Bewegung und »tanzten umher«.

Im Pfarrhofe zu Bremanger kamen auch verschiedene Gegenstände in den Zimmern in heftige Bewegung und die Oefen drohten mit Einsturz.

(Dr. Reusch in »Naturen« 1885 No. 7.)

In Davik war [redacted] Erdbeben ungefähr 2 Uhr nachmittags. Die Erschütterung wiederholte sich mit kurzen Pausen mehrmals. Besonders war der erste Stoss gewaltig, so dass alle hinaus stürzten (O. S. Hansen). Ein Laut wie von einem Wagen, der auf einer harten sandigen Landstrasse fährt, wurde gehört.

(Mitteilungen von Dr. H. Reusch.)

In der Umgegend von Vossevangen wurde dieses Erdbeben als ein zusammenhängender Stoss, der mehrere Secunden dauerte, bemerkt. Es wurde von einem Laut wie von einem vorbeifahrenden Eisenbahnzug begleitet.

(»Nature« 5. Juli 1883.)

Dieses Erdbeben wurde in der ganzen Strecke zwischen Bergen und Aalesund, am heftigsten aber in Dalsfjord bemerkt.

Aftershocks: 15,16/6

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	13 June	Alesund-Bergen	1883/6/13	2

SOURCE

Nature 5/7/1883.

One continuous shock (13 June) lasting several seconds, accompanied by a noise like that of a heavy train passing.

Nature 19/7/1883.

Felt most severely in Dalsfjord. A further shock was felt over the same district on 15 June, and some people assert that another followed the next day.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	13 June	Alesund-Bergen	1883/6/13	3

SOURCE
Reusch.

Jordskjælvet paa Nordfjordeid den 13de Juni 1883.

Man har vel i Almindelighed den Tro, at Jordskjælv i vort Land er sammenlignelsesvis meget sjeldne og ubetydelige. Dette gjælder vistnok, naar man sammenholder Norge med visse særskilt berygtede, men lidet vidtstrakte Jordskjælvsgebeter; men i og for sig er vel vore Jordskjælv ikke saa rent at overse. Ved et Besøg i de ødelagte Byer paa Ischia forrige Aar blev Meddeleren opmærksom paa i det mindste en meget nærliggende Grund, som gjør, at et forholdsvis lidet stærkt Jordskjælv der maa have ganske anderledes ødelæggende Virkninger end hos os, og det er Husenes Bygningsmaade. De er nemlig opførte af Mur med tynde, flade Murhvælv over Værelserne; Smaafolks Huse er til og med mangelfuldt og usolid opmurede. Den ringeste Rystelse maa ruinere et saadant Bygværk. Vore Tømmerhuse er derimod som solide Kasser, der taaler adskillige Stød, før der kan mærkes nogen Skade paa dem. Var vore Huse byggede som de paa Ischia, vilde der nok gjælde hos os været spurgt Ødelæggelser efter Jordskjælv.

I vort Lands geologiske Bygning er der vistnok Intet, som taler mod at saa stærke Jordrystelser kan indtræffe som kanske de, vi nylig har læst om fra Syd-Spanien. Der findes, som nærværende Meddeler ved forskjellige Leiligheder har henledet Opmærksomheden paa, flere Steder, navnlig vestenfjelds, Spalter i Fjeldene, som maa antages at være dannede ved stærke Jordskjælv i fordums Tid. Den Fordel har vi imidlertid, at det kun er paa nogle faa Steder, Kristiania og nogle andre Byer, at Jordskjælv kan gjøre nogen nævneværdig Skade.

Skulde man hos os se sig om efter et Udgangssted for Jordrystelser, maatte man kanske fortrinsvis have Opmærksomheden rettet mod den udenfor vor Vestkyst gaaende Linje, som betegner den bratte Hældning af vort Land mod Atlanterhavets store Dyb. Man kunde tænke sig, at der her forekommer en vigtig geotektonisk Linje, en Spalte, gjennem Jordskorpen. Det synes ogsaa, som om Jordskjælv er noget hyppigere paa Vest- end paa Østlandet; for det hos os bedst undersøgte Jordskjælv, som indtraf 9de Marts 1866, antager Professor Kjerulf (se hans Afhandling i „Naturen" 1877, Pag. 113), at det havde sit Udgangspunkt i Havet, kort udenfor Kristiansund. I denne Henseende er ogsaa bemærkningsværdig efterfølgende Beretning om et Jordskjælv i Nordfjord, som Dr. med. L. Faye har havt den Godhed at tilstille Undertegnede, og som har givet Anledning til disse Linjer. Dette Jordskjælv synes nemlig at have gaaet fra Kysten og indover.

Det var ønskeligt, at lignende Beretninger oftere maatte fremkomme. Hvad man især bør søge at fastslaa, er det nøiagtige Tidspunkt; dette er naturligvis lettest paa Jernbane- og Telegrafstationer, hvor man har telegrafiske Meddelelser om Klokkeslettet, dernæst Jordskjælvets tilsyneladende Bevægelsesretning og endelig Stødenes Antal og Varighed.

Dr. Faye skriver: „Jordrystelsen indtraf den 13de Juni, omtrent Kl. 2 Eftm. Veiret paa Nordfjordeid, hvor jeg opholdt mig, der tidligere paa Dagen havde været noget uroligt og blæsende med Regnbyger, var da blevet nogenlunde stille. Mit Aneroidbarometer viste ca. 766 mm., hvilket stemte med en samtidig Observation af en af Officererne. Jeg stod paa Gulvet i mit Værelse i første Etage og talte med en anden Læge, da vi ganske pludselig hørte, — og jeg kunde næsten lægge til følte, — en egen, stærk, hul, rullende tordenagtig Lyd, der snart efterfulgtes af en temmelig stærk rystende og skjælvende Bevægelse af Værelset. Det hele varede maaske omkring tyve Sekunder eller vel det. Faa Minuter efter gjentog den samme Lyd sig, og der kom et nyt Stød, men svagere og kortvarigere; efter en kort Pause kom der endelig en tredie og sidste ganske svag Rystelse. Lyden var saa paafaldende lig den af et nært Tordenskrald, at jeg, ukjendt som jeg var med saadant, ikke strax tænkte paa Jordskjælv, men først ved Bevægelsen og fornemmelig de gjentagne Stød kom paa det Rene med, hvad det maatte være. Samtidig følte jeg herunder en meget eiendommelig og ubehagelig Fornemmelse i hele Legemet, saa jeg virkelig fik et, om end noksaa lidet Begreb om, hvorledes det kunde have sig med den ængstende Følelse, der jo almindeligvis overfalder de fleste Mennesker under et større Jordskjælv.

Efter forskjellige Udtalelser af Folk paa Stedet lod det til, at Jordrystelser ikke var saa ganske sjeldne paa de Kanter; men et Jordskjælv saa stærkt som dette kunde ingen erindre at have oplevet. I et nærliggende Hus vækkedes en af Underofficererne op af sin Middagshvile ved Stødets Heftighed; og han lagde da Mærke til, at Speile og Billeder paa Væggene blev ligesom løftede ud fra samme. En Soldat, der havde sit Kvarter i en gammel, mindre solid Gaard, troede endog, at denne vilde styrte sammen, saaledes rystede den. Min Sygekorporal vilde endog have bemærket, at Søen, der havde været let oprørt, med et blev ganske stille, noget han paastod var almindeligt under saadanne Omstændigheder (!).

Senere viste det sig af Amtets Lokalblade, at Jordrystelsen havde havt en temmelig betydelig Udstrækning; den syntes at have været noget stærkere ved Havkanten og maa derfor antagelig have gaaet fra Kysten og indover i Retning fra Vest til Øst. Paa Florøen havde Rystelsen foraarsaget, at Smaating i Værelserne kom i stærk Bevægelse og „dandsede omkring" i Rummet. Sognepræst A... fra Bremanger fortalte mig ogsaa senere, at paa hans Præstegaard var de forskjellige Gjenstande i Værelserne komne i stærk Bevægelse, ligesom Ovnen holdt paa at falde overende".

Hans Reusch.

*) God (engelsk) o: Gud.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	13 June	Alesund-Bergen	1883/6/13	4

SOURCE

Nordre Bergen Amtstidende, No.24, 14/6/1883.

Et Jordskjælv eller rettere tre forskjellige Jordrystelser med et Par Minuters Mellemrum iagttoges her idag (Onsdag) Eftermiddag Kl. omtrent 1 og 40 Min. Den første Rystelse varede antagelig mindst et Minut, den tredie og navnlig den anden var baade kortvarigere og svagere. Rystelserne vare ledsagede af et dumpt Dön, omtrent som en fjern Torden. Samtidig mærkedes en temmelig stærk Skjælven. Medens den første Rystelse følges paa det stærkeste, kom et meget kraftigt Stöd, saaat Huset knagede som ved den heftigste Kastevind, og man formelig lettedes fra sit Sæde. Saavidt det kunde skjönnes, kom Bevægelsen fra Vest eller Nordvest.

Aalesund Blad, No.47. 15/6/1883.

Onsdag Kl. 1 40 Eftermiddag bemærkedes af Enkelte her i Byen et temmelig svagt Jordskjælv, der varede neppe fem Secunder. Efter hvad vi her hørt, lededs Rystelsen temmelig Nordt paa. Hvilketsomhelst Stöd, der skulde vi have været bekjendt med, fandtes ei.

Aalesund Blad, No.48, 19/6/1883.

Ålesund, 17/6. 83. (Mandag). Det 4 første Sted omtalte Jordskjælv blev ogsaa bemærket herinde [illegible] Enkelte og ledsagedes det af en dump Lyd, som man gav [illegible] Det varede blot faa Secunder og [illegible] Rystelsen fra Øst mod Nord. Rystelsen var paa flere Steder saa stærk, at Husmedbeboere flyttede og løst hængende Gjenstande bragtes i Sving.

Det er fremdeles meget dunkt Vejr og ligger Tågen af Land.

Alesund Blad, 19/6/1883.

Et Jordskjælv eller rettere tre forskjellige Jordrystelser med et Par Minuters Mellemrum iagttoges i Byen (Onsdag) Eftermiddag Kl. omtrent 1 og 40 Min. Den første Rystelse varede antagelig mindst et Minut, den tredie og navnlig den anden var baade kortvarigere og svagere. Rystelserne vare ledsagede af et dumpt Dön, omtrent som en fjern Torden. Samtidig mærkedes en temmelig stærk Skjælven. Medens den første Rystelse følges paa det stærkeste, kom et meget kraftigt Stöd, saaat Huset knagede som ved den heftigste Kastevind, og man formelig lettedes fra sit Sæde. Saavidt det kunde skjönnes, kom Bevægelsen fra Vest eller Nordvest. (Nr. Vid.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	13 June	Alesund-Bergen	1883/6/13	5

SOURCE

Morgenbladet, 19/6/1883.

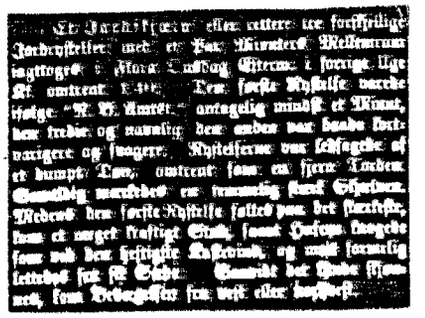

Morgenbladet, 20/6/1883.

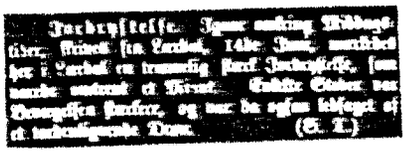

Nordre Bergenhus Amtst., No25, 21/6/1883.

Flors, 20de Juni 1883.

Den Jordbystelse, vi i forrige No. omtalte, synes at have været mærket omtrent overalt i vort Amt samt forøvrigt paa Strækningen fra Aalesund ~~til Bergen~~, ligesom den ogsaa iagttoges paa Vos. Navnlig synes Rystelsen at have været stærk omkring Dalsfjorden. Fredag paa samme Tid, Kl. 1 50 Min. (i forrige No. stod feilagtig Kl. 1 40 Min.) mærkedes paanyt en svag Jordbystelse herstedes. Enkelte vil ogsaa have mærket en Lørdag Kl. henimod 11.

Romsdalsposten, 21/6/1883.

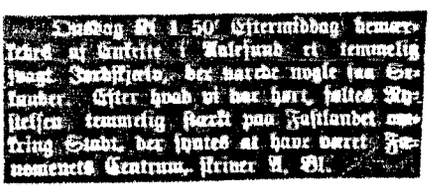

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	15 June	Daviken	1883/6/15	1

SOURCE

Kolderup.

15 juni, kl. ca. 2 em., i Daviken. L. (Th.).

Thomassen.

In Davik wurde am 15. Juni ungefähr 2 Uhr nachmittags eine schwache Erschütterung verspürt.'

(Mitteilungen von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	16 June	Vossevangen	1883/6/16	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

16 juni, kl. 11 fm., paa Vossevangen. L. (Th.).

Dieser letzterwähnte Stoss wurde auch zu Vossevangen bemerkt, doch schon um 11 Uhr vormittags.

(»Nature« Juli 19., 1883.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	16 June	Daviken	1883/6/16	1

SOURCE

Kolderup.

16 juni, kl. ca. 2 em., i Daviken. (TH.).

Thomassen.

Auch am 16. Juni glaubt man ebendaselbst eine schwache Erschütterung zu derselben Stunde verspürt zu haben.

(Mitteilungen von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	29 July	Vingåker	1883/7/29	1

SOURCE

Kjellén.

277. —, juli 29, kl. 9 e. m. Vingåker, Högsjö. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	17 Aug	Fjosanger	1883/8/17	1

SOURCE

Kolderup.

17 august, kl. 10 em., paa Fjøsanger ved Bergen. VI. L. (Th.).

Thomassen.

17. August, 10 Uhr nachmittags, wurde zu Fjösanger in der Nähe von Bergen ein Erdstoss bemerkt.

(»Nature« September 6., 1883.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	17 Aug	Fjosanger	1883/8/17	2

SOURCE

Nature
6/9/1883.

A shock was felt at Fjøsanger in Bergens Stift on August 17.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	4 Nov	Björneborgs	1883/11/4	1

SOURCE

Kjellén.

278. —, nov. 4, kl. 5,20 e. m. Björneborgs station (sydöstra Värmland); N.V. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	4 Nov	Tärendötrakten	1883/11/4	1

SOURCE

Kjellén.

279. —, nov. 4, kl. 11 f. m. Tärendötrakten (Lautakoski, Kangas, Junosuando). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1883	20 Dec	Hultsfred	1883/12/20	1

SOURCE

Kjellén.

280. —, dec. 20, kl. ½10 e. m. Hultsfreds station. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	3 Jan	Uleåborg	1884/1/3	1

SOURCE

Renqvist.

105. 1884. I. 3, Uleåborg.

»Sistlidne torsdag förnams i trakten omkring och i staden ett starkt jordskalf. Jorden remnade på flera ställen bl.a. vid Hötorget och i trakten af Laanila boställe» (Uleåb. Tidn., 1884, nr. 2).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	8 Jan	Valskog	1884/1/8	1

SOURCE

Kjellén.

281. 1884, jan. 8, kl. ½5 f. m. Valskogs station; V. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	8 Jan	Multrå	1884/1/8	1

SOURCE

Kjellén.

282. —, jan. 8, kl. 10,25 e. m. Multrå (vid Ådalen nära Sollefteå); N. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	10 Jan	Ålem	1884/1/10	1

SOURCE

Kjellén.

283. —, jan. 10, kl. 12,10 f. m. Ålem (vid Pataholm). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	28 Jan	Hofsta	1884/1/28	1

SOURCE

Kjellén.

284. —, jan. 28, kl. 9,45 e. m. Hofsta (vid Örebro). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	31 Jan	Hjulsjö	1884/1/31	1

SOURCE

Kjellén.

285. (?) —, jan. 31, kl. 9 f. m. Hjulsjö (se n:o 266), lokalt; möjligen grufras. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	26 Feb	St. Michel	1884/2/26	1

SOURCE

Renqvist.

106. 1884. II. 26, kl. 2, St. Michel.

»Kova jyräys kuului täällä yöllä vasten toista päivää noin kello 2 aikana. Se tärisytti huoneuksia, ja luullaan jäähalkeamien vaikuttamaksi satamassa» (Pellervo, 1884, nr. 9, 28/II).

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	29 Feb	Härlunda	1884/2/29	1

SOURCE

Kjellén.

286. —, febr. 29, kl. ½11 e. m. Härlunda by (S. om Skara). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	1 Aug	Valen	1884/8/1	1

SOURCE

Kolderup.

Thomassen.

1884.
1 august, kl. 10.25 fm., Valen i Søndhordland. L. (Th.).

1884.

1. August, 10 Uhr 25 Minuten vormittags, wurde ein Erdbeben in Valen (Söndre Bergenhus) bemerkt.

(Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

c.f. 1884/8/11, Daviken.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	11 Aug	Daviken	1884/8/11	1

SOURCE

Kolderup.

11 august, kl. 11½ fm., i Daviken. L. (Th.).

Thomassen.

11. August, 11½ Uhr vormittags, fand eine Erschütterung in Davik statt.

(O. S. Hansen. — Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	13 Dec	Hernösand	1884/12/13	1

SOURCE

Kjellén.

287. —, dec. 13, kl. ½1 f. m. Hernösand; N. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	28 Dec	Sundal	1884/12/28	1

SOURCE

Kolderup.

28 desember, kl. ca. 7 fm., i Sundal og Øksendalen, paa Losje og Lesjeskogen. III—VI. R. („Bergensposten" 12/1 1885, „Morgenbladet" 15/1 1885 og „Bergens Aftenblad" 5/2 1885). (Th. og Reusch opgir feilagtig 1885).

Nature
1885/1/22

The shock was so violent that the houses shook, and the people ran out terrified. It occurred on the day after the terrible earthquakes in Spain.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1884	28 Dec	Sundal	1884/12/28	2

SOURCE	
Morgenbladet, 13/1/1885.	Accompanied by a clattering noise, as though when driving a carriage over frozen earth.
Bergens Aftenblad, 5/2/1885.	Houses shook and there was a droning noise, as if one were driving a heavily laiden carriage over frozen earth.
Bergensposten, 12/1/1885.	Rumbling noise like a cart being driven over frozen earth.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	2 Jan	Värmland	1885/1/2	1

SOURCE

Kjellén.

288. 1885, jan. 2, kl. 8 e. m. Värmland mellan N. Fryken och Värmelen (Frykerud, Kil, Boda). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	5 April	Vinje	1885/4/5	1

SOURCE

Kolderup.

1885.

5 april, kl. 12 nat, i Vinje i Telemarken. L. („Bergens Aftenblad“ $^{20}/_{5}$ 1885).

Bergens Aftenblad 1885/5/20.

The houses shook slightly, and there was a noise like horses being driven over a frozen marsh.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	8 April	Säbrå	1885/4/8	1

SOURCE

Kjellén.

289. —, april 8, kl. öfver 10 e. m. Säbrå (vid Hernösand); 3 stötar. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	22 Aug	Vang	1885/8/22	1

SOURCE

Kolderup.

22 august, kl. 8.30 (fm.?), i Vang i Østre Toten. IV. L. („Bergens Tidende" 1/9 1885).

Bergens Tidende 1885/9/1.

A subterranean droning noise was followed by a powerful tremor, that lasted 5 to 6 seconds. Houses and windows shook.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	22 Sept	Säbrå	1885/9/22	1

SOURCE

Kjellén.

291. —, sept. 22, kl. 9 e. m. Säbrå. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	9 Oct	Sorunda	1885/10/9	1

SOURCE

Kjellén.

292. (?) —, okt. 9, kl. 9—10 f. m. Sorunda (Lisön); möjligen åska. V. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	12 Dec	Trondheim	1885/12/12	1

SOURCE

Kolderup.

12 desember, mellem kl. 11 og 12 em., i Trondhjem. V. L. („Bergens Aftenblad" $^{22}/_{12}$ 1885).

Bergens Aftenblad 1885/12/22.

The quake lasted for several seconds, in W. Trondheim. Lights 'danced' and glasses rang.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885	28 Dec	Sundalen	1885/12/28	1

SOURCE

Reusch.

Sundalen og Øksendalen ved Kristiansund 1885. 28de december. **7 form. Antagelig en ikke ganske svag rystelse. (Thomassen).**

Thomassen.

1885.

In Sundal und Öxendal wurde am 28. December, ungefähr 7 Uhr morgens, ein starkes Erdbeben bemerkt. Der Stoss war so heftig, dass die Häuser gewaltsam erschüttert wurden, und die Leute von Entsetzen hinaus liefen. Es ist nicht möglich die Richtung anzugeben.

(»Nature« Januar 22, 1885.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1885			1885	1

SOURCE

Kjellén.

290. (?) —, Vadstenaviken, sannolikt vattenskott. Holm, i K. V. A. Bihang 1885, s. 48, n.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	1 Jan	Trysil	1886/1/1	1

SOURCE

eusch.

Tryssil—Kongsvinger 1886. 1ste januar. **Lidt over 11 eftermi. Rystelsen synes at have været sterkest omkring Hamar og Elverum. Der haves en meddelelse fra Tryssil, flere fra Soler. Paa Kongsvinger og den nærliggende station Sæterstøen havde man hørt lyd, men ingen bevægelse merket. En enkelt iagttager saa langt syd som Aas landbrugsskole havde kjendt en svag bevægelse. Fra Sverige har man adskillige meddelelser fra egnene ved Klarelven. (Thomassen).**

1886.

1 januar, kl. mellem 10 og 11 em., paa strækningen Trysil—Aas (Hamar, Solør, Aasnæs, Aarnæs?, Hof, Kongsvinger, Bohn (Eidsvold), Romedal, Vang, Stange, Løiten, Skarnæs, Sæterstøen, Aas ved Drøbak). IV. M. (Th.).

Kolderup.

1886.

Januar 1, 11 Uhr 4 Minuten Abends, war ein starkes Erdbeben zu Löiten in der Nähe von Hamar. Die Erschütterung soll auch in Elverum, Romedal, Vang, Stange und Hamar bemerkt worden sein. Es wird angenommen, dass sie in Elverum und Løiten am heftigsten gewesen sei. Daselbst zitterten die Gebäude.

Aus Elverum wird berichtet, dass man zuerst ein rollendes Getöse gegen N wie von fernem Donnergerolle hörte. Der Laut wurde stärker und stärker und dann erfolgte der Stoss. Das Haus begann zu zittern und der Ofen sich ziemlich stark zu bewegen. Alle losen Gegenstände tanzten und lärmten. Die Erschütterung dauerte mehreren Secunden um darauf nach und nach abzunehmen und sich gegen S zu entfernen. Alle, die im Hause waren (einige kleinere Kinder ausgenommen), erwachten durch die Bewegung. Die Pferde, die im Stalle waren, bemühten sich los zu kommen.

Auch in Aasnäs (am Glommen S von Elverum) schien die Bewegung von N oder NO zu kommen.

Zuerst bemerkte man einen schwachen Stoss, der von einem starken Rollen begleitet war, und danach einen heftigen.

Von Hof, das in der Nähe liegt, wird geschrieben, dass man zuerst ein Sausen oder Dröhnen von O kommend, hörte. Darauf vernahm man ein sehr starkes Gekrach, danach ein Sausen und dann wieder ein Gekrach, vielleicht stärker als das erste, und zuerst wiederum ein Sausen, das deutlich im W und etwas gegen N ging.

Auf der Ostseite des Glommen wird die Richtung des Erdbebens als W—O angegeben.

In Hamar vermutete man, dass die Bewegung NO—SW gegangen wäre.

In Kongsvinger bemerkte man keine Erschütterung, hörte aber einem Laut der einem fernen Donnergerolle gleich war.

Dasselbe wird von Säterstöen berichtet.

In einen Gehöfte 1/2 Meile südwestlich von Skarnäs wurde doch eine Erschütterung, durch welche die Fensterscheiben klirrten, bemerkt.

In Lilleströmmen hatte man nichts verspürt.

Während bei einem starken Erdbeben der Boden an Ort und

Thomassen.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	1 Jan	Trysil	1886/1/1	2

SOURCE

Thomassen.

Stelle in kurze wellenartige Bewegungen gesetzt wird, äussert sich dasselbe in grösserer Entfernung wie schwacher langgestreckter Wellengang. Eine derartige Bewegung nahm man in Aas wahr. Ein Berichterstatter erzählt, dass er lesend im Bette lag als er plötzlich vernahm, wie sein Körper gleichsam hin und her gerollt wurde. Das Bett stand in der dritten Etage. Lärm oder Erschütterung wurde nicht bemerkt. »Weil ich mir dies eigentümliche Rollen meines Körpers nicht ausser durch ein Erdbeben erklären konnte, sah ich auf meine Uhr, welche 11 Uhr 2 Minuten zeigte. Als ich am nächsten Morgen die andern im Hause fragte ob sie ein Erdbeben bemerkt hätten, bekam ich von allen eine verneinende Antwort.«

Der schwedische Geolog Otto Gumälius hat mitgeteilt, dass das Erdbeben auch in Dalby (am Klaraelv), in Östmark, Lysekil, Sunnäs (zwischen dem Klaraelv, und der Reichsgrenze) und zu Vägsjöberg in Trysil bemerkt wurde.

(H. Reusch in »Naturen» 1886 No. 6.)

Kjellén.

293. 1886, jan. 1, kl. 11—½12 e. m. Norra Värmland (Sunne till Östmark, Dalby vid öfre Klarälfven till Tryssil, 22 mil; i Norge till Mjösen och Dröbak) samt Malung (reminiscens 1890 vid n:o 322). Möjligen sekundärt från Norge. Efterstöt i gränstrakterna Värmland—Norge den 5 (Thomassen 1888, s. 43). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	5 Jan	Trysil	1886/1/5	1

SOURCE

Reusch.

Trysil—Drøbak 1886. 5te januar. **10½ efterm. Ved Eidsvold var dette jordskjælv noksaa sterkt, det kjendtes i den midterste del af Glommendalen og i Tryssil. Det sydligste punkt er Aas. Det iagttoges i de til Norge stødende dele af Vermeland. (Thomassen).**

Thomassen.

Am 5. Januar, 10½ Uhr abends, wurde auf dem Gehöfte Övre Böhn (Eidsvold) eine schwache Erschütterung bemerkt. Etwa 10 Minuten später eine stärkere durch welche alles in der Stube, namentlich die Fensterscheiben, zitterten.

Der Barometer zeigte 724 mm. wie an den vorhergehenden Tagen.

Unmittelbar danach kam ein dritter und heftiger Stoss. Man hörte wie mehrere Wagen im vollen Laufe in den Hof gefahren kamen. Alles mögliche in der Stube zitterte, sogar der Ofen; der Fussboden schien sich wellenförmig zu bewegen und die Empfindung war, wie bei eintretender Seekrankheit, sehr unangenehm. Der Stoss dauerte ca. 2 Secunden. Ein Mädchen, das sich im nordwestlichen Teile des Gebäudes befand, sagte, das sie ein Sausen wie von einem Dampfkessel gehört habe. Sämtliche Stösse schienen von NW—SO zu gehen. Der letzte traf um 11 Uhr 5 Minuten ein.

Dieser letzte Stoss wurde in Hamar, in der Mitte des Glommenthales, Trysil, und in dem an Norwegen grenzenden Teil von Wermeland bemerkt. Der südlichste Punkt ist Aas in der Nähe von Dröbak.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	5 Jan	Trysil	1886/1/5	2

SOURCE

Naturen 1886.

A weak trembling was felt on the farms at Øvre Bølm (South Eidsvold), followed by a stronger one 10 minutes later, which caused everything in the house to rattle. The third tremor was the most powerful, and it sounded as though several carts were being raced across frozen ground. The floor seemed to move in waves, and the tremor lasted about 2 seconds. N.W.→S.E. The third tremor was felt in Hamar in the middle of Glommendalen, Tryssil and the border with Sweden. The southernmost point is Ås near Drøbak. The epicentre seems to have been Elverum and Løiten where buildings shook.

A rumbling noise similar to thunder from the N. was first heard in Elverum, it grew stronger, and then houses began to shake. This lasted several seconds, and woke all the community. Similar report from Åsnes. At East Glommen, W.→E; Hamar N.W.→S.E. In Kongsvinger there was no tremor but only the rumbling noise, and the same is true for Saeterstøen in W. Windows rattled with the tremor at a farm 5km S.W. of Skarres, yet no report from Lillestrøm. Gumälius reports that the earthquake was felt in Dalby near Klarelven, Østmark, Lysvik, Sunne and Vaegsjøberg in Sweden.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	16 Jan	S. Norway	1886/1/16	1

SOURCE

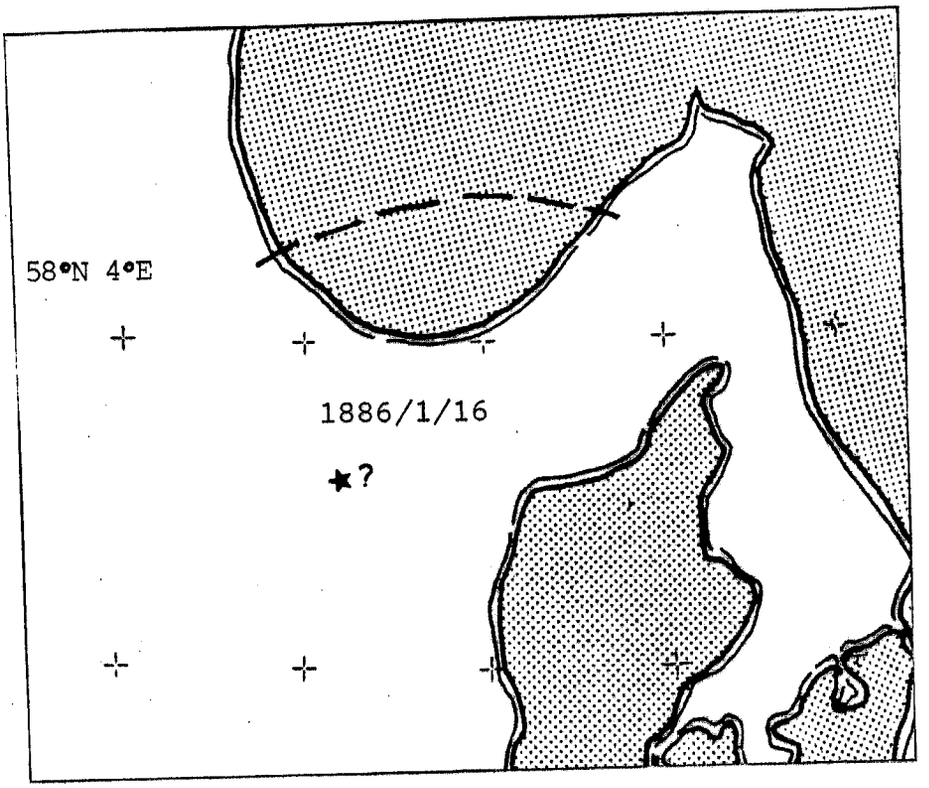

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	16 Jan	Oslo	1886/1/16	1

SOURCE

Kolderup.

16 januar, henimot kl. 4 fm., i Kristiania, Søgne, Vaagsbygden, Lundesiden, Vigmostad, Konsmo og Kristiansand. IV. (Th

Reusch.

Kristiansand og Kristiania 1886. 16de januar. **4 form. Kun fra Kristiania og Eg ved Kristiansand foreligger meddelelser. Rystelsen var antageligvis begge steder ganske svag. (Thomassen).**

Thomassen.

Am 16. Januar gegen 4 Uhr morgens war in Christiania ein Erdbeben, das so heftig war, dass die Thüren an einzelnen Stellen aufsprangen.

Dasselbe Erdbeben wurde auch zu Eg bei Christianssand bemerkt.

(Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

In der »Nature« wird erwähnt, dass dieses Erdbeben in Christianssand von lebhaften Blitzen begleitet war.

(»Nature« Februar 25, 1886.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	16 Jan	Kristiansand	1886/1/16	2

SOURCE

Nature
25/2/1886.

"Doors burst open. Accompanied by lightning."

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	18 Jan	Hernösand	1886/1/18	1

SOURCE

Kjellén.

294. —, jan. 18, kl. 5 f. m. och 10 e. m. Hernösand med omgifning; 2 stötar. O. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	31 Jan	Luleå	1886/1/31	1

SOURCE

Kjellén.

295. —, jan. 31, kl. ½11 e. m. Luleå. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	5 Aug	Stat-Ullensvang	1886/8/5	1

SOURCE

Reusch.

Stat—Ullensvang 1886. 5te august. Noget over 1 efterm. Denne jordrystelse omtales som sterk paa Kinn, ved Evindvik kirke og i Balestrand. Omkring den ydre del af Nordfjord synes den at have været svag. Jordskjælvet er endvidere meldt fra Befjord, Vik og Fresvik ved Sognefjorden. Fra Evanger og Brudvik omtales det som noksaa sterkt. I Ullensvang var kun faa opmerksomme derpaa. Det iagttoges ikke i Bergen. (Thomassen).

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	5 Sept	Bergen	1886/9/5	1

SOURCE

Kolderup.

5 september, kl. ca. 1 em., paa strækningen Osmundvaag i Selje–Ullensvang (Osmundvaag, Moldøen, Smørhavn, Kinn, Florø, Grotten ved Eivindvik, Bøfjord, Vik, Balestrand, Fresvik, Flesje, Evanger, Dale, Brudvik, Ullensvang. V. M. (Th.)

Thomassen.

Etwas nach 1 Uhr nachmittags am 5. September wurde eine Erschütterung an der Küste des nördlichen Teils von Bergens Stift bemerkt.

In Osmundsvaag (südlich von Stat) wurde die Erschütterung nur von wenigen (z. B. von einem Kinde, das auf dem Boden lag) bemerkt.

In Moldöen klirrten die Thüren und die Hängelampen wurden in Bewegung gesetzt. Auch ein Laut, der von NO nach SW zu gehen schien, wurde gehört.

In Smörhavn (an der Südseite Bremangers) schien die Richtung der Bewegung SW gegen NO zu sein.

Auf der Insel Kinn wurde 1 Uhr 9 Minuten »ein sehr starkes« Erdbeben in der Richtung SW—NO bemerkt.

1 Uhr 17 Minuten wurde ein anderes, schwaches Erdbeben in derselben Richtung verspürt. Beide Erschütterungen werden als sehr kurz bezeichnet.

In Florö, das nur 16 Km. weiter nach Osten liegt, ist die Erschütterung wahrscheinlich nur schwach gewesen.

Aus Grytten, in der Nähe der Kirche in Eivindvig, wird berichtet, dass das Erdbeben um 1 Uhr 23 Minuten stattfand. Ein starkes Getöse, das von N kam, wurde ein paar Secunden vor dem eigentlichen Erdbeben gehört. Die Erschütterung war so heftig, dass es war als ob die Häusereinfallen würden. Sie wurde nicht als eine wellenförmige Bewegung, sondern als ein convulsivisches Zittern gefühlt. Die Dauer der Erschütterung war 6 Sec., während das Getöse 3 Secunden nachher gehört wurde und sich gegen S entfernte.

Von dem Erdbeben wird auch von Böfjord, Vik, Balestrand und Fresvik, alle am Sognefjord liegend, berichtet:

In Flesje in Balestrand war das Erdbeben sehr stark und ging in der Richtung S—N. Die Zeit wird zu 1 Uhr 20 Minuten angegeben.

In Evanger, NO von Bergen, krachten die Häuser durch die Erschütterung. Die Uhr war hier $1^h\ 30^m$.

In Brudvig, wo die Erschütterung um 1 Uhr 10 Minuten eintraf, wird diese mit dem Rucke, den ein Eisenbahnzug bekommt wenn sich die Maschine in Bewegung setzt, verglichen.

Ullensvang in Hardanger ist der südlichste Ort von welchem man Nachrichten hat. Nur wenige Leute wurden auf das Erdbeben dadurch aufmerksam, dass losstehende, kleine Gegenstände erschüttert wurden und Feuerzangen die am Ofen hingen, klirrten.

(Hans Reusch in »Naturen« 1886 No. 10.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	17–19 Sept		1886/9/17	1

SOURCE

Kjellén.

296. (?) —, sept. 17—19, flere stötar. Eskilstunatrakten (Svallinge gård), lokalt; sannolikt sättningar. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	4 Oct	North Sea	1886/10/4	1

SOURCE

EARTHQUAKE IN THE SHETLANDS

The Times 1886/10/6.

Information has been received at Lerwick stating that two shocks of earthquake were experienced at Baltasno, Unst, Shetlands on Monday night. The first shock was felt at 11, the other two hours later. Several people were roused from sleep by houses trembling and china rattling. Both shocks lasted several seconds, but no damage occurred to property. Twenty years ago an earthquake was experienced at the Flugga Lighthouse, Unst.

MORE EARTHQUAKES

Shetland News 1886/10/9.

It was rumoured here this week that the island of Unst had been visited by an earthquake. The story however appears to be destitute of foundation, although it has apparently been eagerly swallowed by some gullible individuals. The report was circulated in the south and seems to have awakened the fear of some southern fishcurers anxious for the safety of their fishing stock, telegrams arriving demanding to know whether the earthquake had been sensible enough to leave that at least untouched. Unst has many misfortunes to contend with besides earthquakes, and it may be hoped that for many years to come such unwelcome visitations will exist only in the fond imaginations of excitable persons.

RUMOURED EARTHQUAKE IN UNST

Shetland Times 1886/10/9.

It was reported in town on Tuesday, that several shocks of earthquake had been experienced in Unst during the previous night, but up to this time the intelligence has not been confirmed by any of our correspondents in that quarter.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	25 Oct	W. Norway	1886/10/25	1

SOURCE

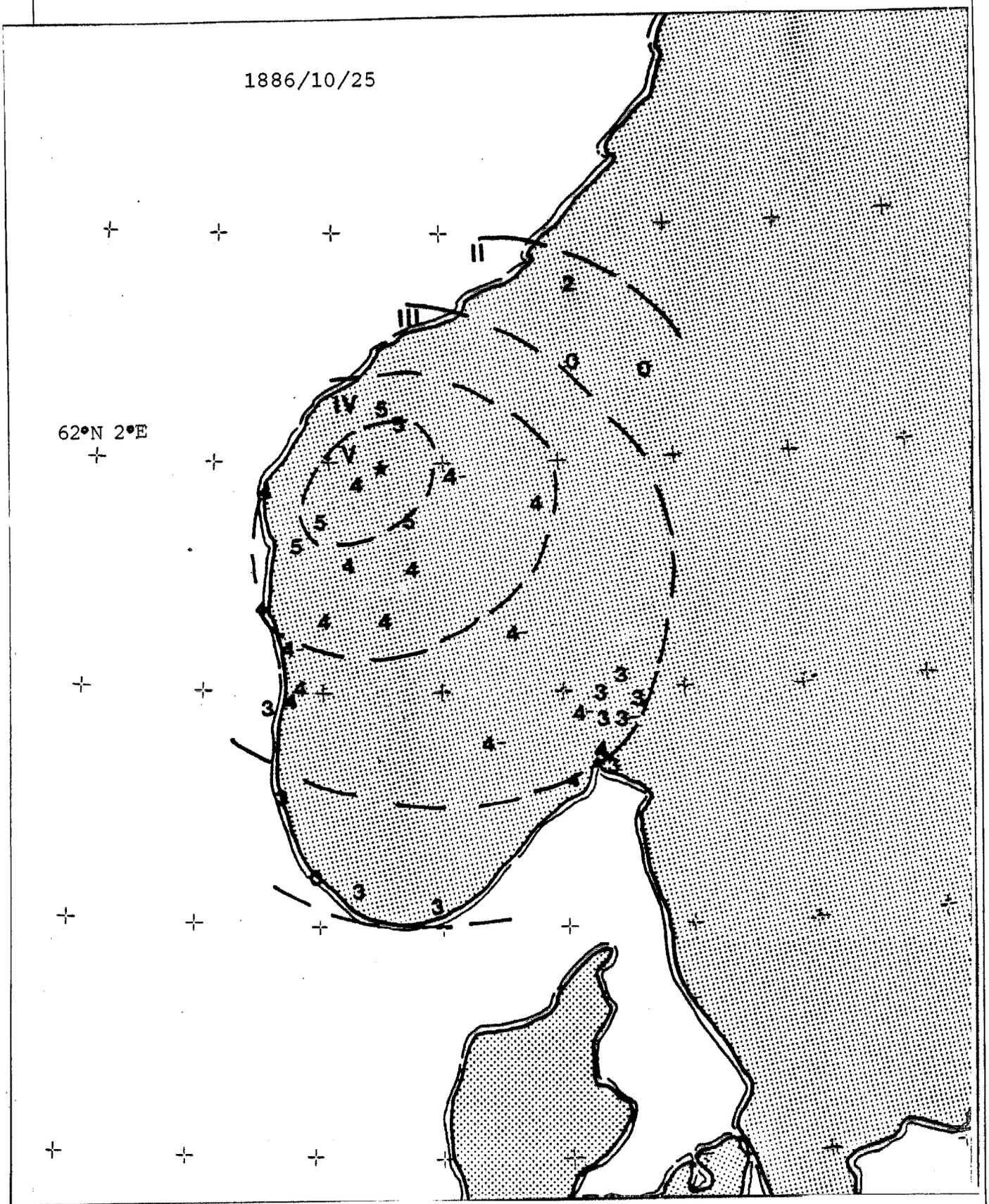

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	25 Oct	Dale	1886/10/25	1

SOURCE

Kolderup.

25 oktober, mellom kl. 12 og 12½ fm. Næsten hele det sydligste Norge. IV. St. (Th.). (Reusch opgir feilagtig 26 oktober 1887).

25 oktober, kl. mellem 4 og 5 fm, i Dale i Sondfjord. I. („Naturen" 1887).

31 oktober, kl. 2½ fm., i Dale i Sondfjord. IV. L. („Naturen" 1887).

Jordskjælvet den 25 oktober 1886. Dette jordskjælv der indtraf kl. ca. 12½ fm., hadde en utbredelse som sterkt minder om utbredelsen av jordskjælvet den 7 mai 1865 (se fig. 2). Dog har det været følt litt længere østover. Jeg har været meget i tvil om hvorledes nordgrænsen for utbredelsen skulde trækkes. Der foreligger nemlig en enkelt meddelelse (avisnotis) fra Trondhjem om at rystelsen er følt der; men da denne by ligger forholdsvis fjernt fra de øvrige rystede steder, og østgrænsen for jordskjælvets utbredelse da i tilfælde maatte trækkes østover til strøk som neppe kan formodes at ha været rystet, har jeg ikke vovet at regne Trondhjem med blandt de steder hvor jordskjælvet sikkert er følt. Jeg vil i den anledning gjøre opmerksom paa at jeg for at studere utbredelsen av dette jordskjælv har latt store dele av dagspressen gjennemgaa, saa at jeg har et materiale, som er langt betydeligere end det, som Thomassen og Reusch hadde til disposition, da de behandlet jordskjælvet. Ialt opbevares der nu i jordskjælvsstationens arkiv beretninger fra følgende steder: Molde, Aalesund, Ørskog, Indviken, Rugsund, Daviken, Dale i Sondfjord, Florø, Lærdal, Solvorn, Lyster, Voss, Hosanger, Loknestangen, Hellisø, Aastvet, Bergen og omegn, Skaanevik, Nordheimsund, Sandnes, Kristiansand, S. Saudland i Telemarken, Porsgrund, Tønsberg, Holmestrand, Skien med omegn, Skotselv, Drammen og omegn, Eker, Aas ved Drøbak, Kristiania, Kløften, Ullensaker og Søndre Fron.

Det fremgaar av disse beretninger at jordskjælvet paa et mindre strøk, der omfatter de midtre dele av Nordfjord og Sondfjord har opnaadd styrkegraden VI efter Rossi-Forels skala, men forøvrig er følt nogenlunde like sterkt overalt, saa at det endog en hel del steder langs østgrænsen har hat styrkegraden V.

Thomassen.

In der Nacht vom 24. zum 25. Oktober zwischen 1—2 Uhr erfolgte eine sehr starke Erschütterung in Rugsund. Der Berichterstatter wurde von dem starken Getöse und der Bewegung geweckt. Der Laut war dem eines Eisenbahnzuges ähnlich. Die Bewegung schien von S durch die Sunde, dem Kirchhügel zu Rugsund gegenüber, zu kommen.

Im Pfarrhofe zu Davik waren die Leute mit grossem Entsetzen erwacht. Die Mangel auf dem Boden kam von selbst in Gang, ein schwerer Schleifstein wurde von seinem Platz bewegt, im Gastzimmer fiel das Gesims vom Ofen nieder u. s. w. Dieses dauerte mehrere Minuten hindurch.

(O. S. Hansen. — Mitgeteilt von Dr. H. Reusch.)

Diese Erschütterung wurde auch an mehreren Höfen in Leknästangen in der Pfarre Hammer (ca. 22 Km. N von Bergen) bemerkt. Sie ging gegen N. Man hörte einen Schall, der von einem hohlen Dröhnen begleitet wurde.

Die Erschütterung wurde auch in Nordheimssund bemerkt.

(Die englische Zeitschrift »Nature« hat die Erschütterung als zwischen 1—2 November stattgefunden erwähnt.)

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	25 Oct	Dale	1886/10/25	2

SOURCE

Thomassen.

In Solvorn wurden viele Leute durch die Erschütterung geweckt. Ein starker Laut wurde gehört, und die Häuser wurden heftig erschüttert.

Von Sandnäs in der Nähe von Stavanger wird die Zeit zu ungefähr 12 Uhr angegeben.

Die Bewegung war wellenförmig und ziemlich heftig und regelmässig. Sie schien von S gegen N zu gehen und dauerte 1½ à 2 Minuten. Sie wurde von einem nach und nach abnehmenden Rollen gefolgt. Die Bettstellen wurden wellenförmig bewegt, so dass die Leute erwachten. Ein unterirdisches Donnergerolle wurde etliche Secunden vor der Bewegung gehört. Die Thüren krachten.

Im Leuchtturm zu Hellisö wurde die Erschütterung ungefähr 12 Uhr 12 Minuten bemerkt. Ein Stoss mit zitternder Bewegung wurde gefühlt. Die Dauer war etliche Secunden. Kein Laut wurde gehört.

Auf dem Gehöfte Mure (Norddalens Sogn, Söndmör) fand das Erdbeben 12 Uhr 35 Minuten statt. Ungefähr 10 Secunden vor der Erschütterung wurde ein Laut gleich dem eines Wagens, der auf dem Pflaster fährt, gehört. Der Laut ging von N gegen S. Der Ofen zitterte stark.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	25 Oct	Dale	1886/10/25	3

SOURCE

Reusch (Naturen 1886).

An earthquake was felt at 1p.m. on the coast north of Bergen. Few felt it in Osmundvåg, in Moldøen doors rattled, chandeliers swayed, and a sound was heard from N.E.→S.W. In Smørhavn, just south of Bremangerland, the direction seems to have been S.W.→N.E. A 'very strong' earthquake was felt on Kinn Island S.W.→N.E. Another weak tremor was felt eight minutes later. Both were short. In Florø, only 16km further east, the quake was weak. The epicentre seems to have been at the mouth of the Sognefjord. At Grytten near Eivindvig church a strong roaring noise from the north was heard a few seconds before the quake. The tremor was not wave-like, but a convulsive shaking that lasted for six seconds. Reports from Bøfjord, Vik, Balestrand, Fresvik. At Flesje, Balestrand the quake was powerful, and moved S.→N. Houses shook in Evanger N.E. from Bergen. No reports from Bergen, and the furthest south that it was felt was Ullensvang in Hardanger.

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Reusch (Naturen 1887).

Jordskjælvet natten til 25de oktober 1886.

Af dr. Hans Reusch.

Vort land blev mere rystet af jordskjælv forrige aar, end det er blevet i de sidste 20 aar.

Der er i aargangen 1886 (pag. 74 og 157) af dette tidsskrift berettet om to jordskjælv. Det ene af disse indtraf den 1ste januar kl. 11 t. 3 m. e. m. (Denne, som de følgende tidsangivelser, ved hvilke intet særskilt bemerkes, er efter Kristiania tid). Dette jordskjælv blev følt i Hamar, den midterste del af Glommendalen og den til Norge grænsende del af Vermland; det sydligste punkt, hvor det merkedes, var Aas ved Drøbak. Det andet jordskjælv skede den 5te september mellem kl. 1½ og 2 e. m. paa kysten af den nordlige del af Bergens stift. Det synes at have været sterkest ved Sognefjordens munding.

Et tredie jordskjælv indtraf natten til den 16de januar 1886 omtrent kl. 4 t. 10 m. ved Kristianssand. Det har rimeligvis ikke havt stor udbredelse. Det bemerkedes foruden i byen med tilgrænsende landdistrikter ogsaa i Vigmostad og Konnesmo i NNV for Mandal (»Kristianssands Stiftsavis« den 16de januar, »Lister og Mandals Amtstidende« den 17de januar).

Et mere vidtstrakt jordskjælv er det, som merkedes paa den i overskriften til denne artikel anførte datum. Det nærmer sig i betydning det efter vore forhold store jordskjælv, som indtraf natten til den 7de marts 1866. Dette sidste jordskjælv antages at have havt sit midtpunkt i havet noget udenfor Kristianssund; det strakte sig fra Shetlandsøerne i vest til Den botniske bugt i øst og fra Bodø i nord til Langesund i syd. Professor Kjerulf har beskrevet det i »Naturen«, 1ste argang 1877, pag. 113.

Angaaende jordskjælvet den 25de oktober forrige aar har jeg modtaget 16 private meddelelser, for hvilke jeg her bringer mine korrespondenter den erkjendtligste tak. I aviserne er der fremkommen henimod et halvt hundrede notiser. Da mange af beretningerne imidlertid er temmelig lidet tilfredsstillende, og flere gjælder samme sted, blir det foreliggende iagttagelsesmateriale dog for lidet til en udtømmende behandling. Meddeleren vil ikke undlade at gjentage sin opfordring om, at man understøtter ham ved at sende meddelelser om jordskjælv, som maatte indtræffe. (Hans adresse er til enhver tid: Kristiania.) Selv beretninger om ganske ubetydelige rystelser har sin interesse; det er netop af vigtighed at have *mange* iagttagelser. Undersøgelse af jordskjælv er et af de tilfælde, i hvilke den enkelte intet formaar, og hvor det dannede publikums understøttelse er absolut nødvendig for undersøgeren. Flere spørgsmaal vedrørende jordskjælvs optræden i fjeldlande staar nu paa dagsordenen, og vort land maa kunne yde ikke uvæsentlige bidrag til deres løsning. Man maa merke sig tiden (uret bør helst sammenlignes med uret paa en telegrafstation eller et andet ur, som stadig korrigeres), bevægelsens tilsyneladende retning, bevægelsens art (om bølgning eller stød), den ledsagende lyd (navnlig om den hørtes samtidig med jordens bevægelse, eller der laa et længere eller kortere tidsrum imellem).

Det her omhandlede jordskjælv udgik sandsynligvis fra egnene i nord for Sognefjorden.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Scandinavian Earthquake Archive

SOURCE

Reusch (Naturen 1887).

Fra sidearmen Sogndalsfjord kan man paa karterne følge en linje mod nordøst over det indre af Lysterfjord, Fortundalen, Bæverdalen o. s. v. Denne linje er vigtig saavel i geologisk som i geografisk henseende. Den begrænser mod sydøst den del af vort lands fjeldmasse, som maaske med et passende navn kan kaldes Dovresystemet.*)

Det tør vel fremsættes som en formodning (mere end en formodning er det ikke), at vort jordskjælv udgik fra en del af denne linje. Det kan tænkes, at de to dele af jordskorpen, som den deler imellem, har lidt en liden forskydning indbyrdes. Eller med andre ord: fjeldmasserne paa begge sider af den spræk, som gaar mellem Dovre og Jotunfjeldene, har bevæget sig en liden smule i forhold til hverandre. Desværre er, som før antydet, iagttagelserne ikke talrige nok, saa de kan lede til en sikker slutning. Dette jordskjælv hører i ethvert tilfælde ikke til dem, som kan antages at have sit udspring under havet noget udenfor kysten af Vestlandet.

*) Om denne linje og forfatterens opfatning af de store træk i det sydlige Norges fjeldbygning kan efterlæses i »Reusch: Die fossilienführenden krystallinischen Schiefer von Bergen in Norwegen. Deutsche Ausgabe von R. Baldauf, Bergwerksdirector. Leipzig. W. Engelmann. 1883. Einleitung.«

Vi skal nu i korthed gjennemgaa de fænomener, med hvilke jordskjælvet optraadte paa de forskjellige steder. Vi begynder med de indre dele af Søndfjord, hvor det efter de foreliggende beretninger maa have været stærkest.

Sogneprest A. Jespersen har meddelt følgende fra ***Førde:*** »Jordskjælvet traf ind omtrent kl. 12¼, altsaa efter Kristiania tid omtrent kl. 12 t. 35 m. Retningen angives forskjelligt; jeg maa antage, den var omtrent fra øst til vest. Varigheden paastaaes at have været mellem 25 og 30 sekunder. Det hørtes først som en sterk Rullen, der kom nærmere og blev sterkere, indtil husene knagede og bjelkerne vred sig. Folk, som var sovnet, vækkedes, mange i yderste forfærdelse; ingen ulykke eller skade vides dog forvoldt. Der formerkedes under disse 25 à 30 sekunder som tre afsatser af jordskjælvet, ikke afbrudte ved mellemliggende pause, men først crescendo til et maksimum, saa decrescendo til et minimum, saa det samme op igjen to gange, til det forsvandt. Enkelte vil have formerket, at det mellemste forte var sterkest. Rystelsen var saa sterk, at folk her ikke kan mindes saa sterkt jordskjælv før. En dame og en af hendes tjenestepiger fik formelig søsyge, enten det nu var af den bølgende bevægelse eller af skrækken, vel helst af begge dele sammen. Alle løse gjenstande rystede og ramlede selvfølgelig.«

Fra Naboprestegjeldet ***Jølster*** skrives i »Almuevennen« 10de november: »Alt folket vaagnede ved, at husene og hvad der var inde rystede, saa det singlede.«

Dale. Man kjendte 2 stød, først et svagere, saa et overmaade sterkt. Der hørtes en voldsom dur, og sengene kom i en gyngende bevægelse. Nogle bønder vil have seet en blaa lue eller lysglimt. Varigheden angives til 20—30 sekunder eller mere. Meningerne var delte, om dette jordskjælv eller det, som indtraf 13de juni 1883 var heftigst. (Se »Naturen«, 9de aargang 1885, pag. 107.) Tiden angives til 12¼, det vil sige 12 t. 27 m. Kristiania tid. Nogle sporede en mindre jordrystelse ud paa morgenen kl. 4 eller 5. (»Aftenposten« 4de november.)

Paa øen ***Kinn*** ud mod havet var bevægelsen øiensynlig svagere. Der hørtes larm. Senge og ovne rystede. Bevægelsen syntes at gaa fra SØ mod NV. (Hr. H. C. Lass.)

Fra Stabben ved ***Florø*** angives tiden til 12 t. 15 m. eller 12 t. 42 m. Kristiania tid. (Hr. fyrdirektøren.)

I ***Bø***, ydre Sogn, vækkedes folk af det underjordiske døn. »Retningen syntes at være den samme som ved tidligere jordskjælv NO til SV.« (Hr. Joh. Wolff.)

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

SOURCE
eusch
Naturen
887).

Paa Flesje i ***Balestrand*** angives jordskjælvet at være indtruffet kl. 12 t. 8 m. eller 12 t. 24 m. Kristiania tid. (Meteorolog. skema).

I ***Lærdal*** vaagnede folk. Bevægelsen syntes at gaa fra Ø mod V. I Lekanger Sogndal og Vadheim har bevægelsen maaske været sterkere end i Lærdal. Om bevægelsens retning lyder beretningerne forskjelligt. (»Sogns Tidende« 29de Oktober.)

Paa ***Vossevangen*** hørtes først lyd som af en vogn, derpaa følte en sterk konvulsivisk rystelse. Larmen og bevægelsen svandt hen i det fjerne. Meddeleren fik det indtryk, at bevægelsen gik fra Ø mod V. Andre har antaget, at den gik fra S mod N. Af et vandglas, som stod fyldt til randen, spildtes intet. Klokken var akkurat 12 t. 11 m. eller 12 t. 28 m. Kristiania tid. Andre paa Voss havde sovet uden at merke noget. (Hr. doktor Frost.)

Fra ***Bergen*** har man to tidsangivelser, 12 t. 31 m. og 12 t. 32 m. Rystelsen ledsagedes af larm og syntes at gaa fra Ø mod V. Den beskrives som et kort stød. Adskillige vaagnede. Bevægelsen synes ikke at have været lige sterk i de forskjellige dele af byen. Fra Hosanger ved Bergen omtales bølgeformig bevægelse. (Bergensaviserne. »Bergens Tidende« har meddelt en artikel, der indeholder en oversigt over jordskjælvets udbredelse.)

Paa Leknesstranden omtrent 22 km. i nord for Bergen antog man, at bevægelsen gik i nordlig retning. (»Kristianiap.« 4de Nvbr.)

Fra ***Hellisø*** fyr i nord for Bergen angives tiden til omtrent 12¼ eller 12 t. 39 m. Kristiania tid. (Meteorologisk skema.)

Fra Brandøsund ved nordenden af Bømmelø skriver hr. P. Koren til mig, at det eneste sted der i egnen, hvor jordskjælvet merkedes, var paa ***Slotterø fyr***, hvor det ved vagtskiftet omtrent kl. 12¼ eller 12 t. 37 m. Kristiania tid nogle øieblikke durede og rystede i taarnet.

Vi er her øiensynlig henimod ydergrænsen for jordskjælvets udbredelse til denne kant. Man hører ikke til jordskjælvet paa kysten sydenfor, før man kommer til Flekkefjord, med undtagelse af, at nogle enkelte i Egersund (efter en meddelelse fra hr. Joh. Søyland), vil have følt nogle stød.

Ved ***indløbet til Hardangerfjorden*** kjendtes jordrystelsen af mange paa den sydlige del af Storen, navnlig ved seminariet, hvor nok de fleste vaagnede. (Hr. verkseier Koren.)

Paa Tysnesøen merkedes af nogle »en durrende eller dirrende bevægelse.« (Hr. doktor Gjestland.)

Fra Skonevik beskrives jordrystelsen som svag; tiden angives til 12 t. 29 m. (»Morgenposten« 30te oktober.)

Hr. A. M. St. Arctander har sendt en beretning fra Sørfjorden i det indre af ***Hardanger***. Paa nogle gaarde merkedes jordskjælvet, paa andre ikke. Paa gaarden Hus i Kinservik hørte man sus og forvekslede jordskjælvet med en vindflage. Paa gaarden Lutro var iagttagerne enige om, at bevægelsen gik fra NV mod SØ. Den samme retning angives i det fra Ullensvang indsendte meteorologiske skema.

Fra Bakke prestegaard ved ***Flekkefjord*** skrives til »Fædrelandet« for 4de novbr., at man hørte brag som af torden, hvorpaa rystelsen straks paafulgte. Etsteds sprang en dør op; et andet sted rullede gjenstande, som var hobede sammen, fra hverandre.

I ***Kristianssand*** hørtes ingen lyd. Man merkede to tæt paa hinanden følgende stød. Oljen i en lampe kom i bevægelse i retning fra N mod S. Tiden angives til kl. 12 t. 28 m., hvad der efter stedets beliggenhed synes at være noget for tidligt. (»Christianssands Stiftsavis« 26de oktbr., »Fædrelandsvennen«.)

Vi gaar nu over til jordskjælvets udbredelse paa Østlandet.

Fra de indre egne haves kun faa efterretninger. Paa flere gaarde i Saudland i ***Telemarken*** vækkedes folk. (»Dagbl.« 29de oktbr.)

I Nissedal vækkedes nogle. Enkelte vil have hørt en lyd som af et dumpt, fjernt døn. (»Aftenp.« 5te novbr.)

I Nes, ***Hallingdal***, kjendtes af nogle en rystelse uden nogen egentlig bølgende bevægelse. (Hr. Joh. Rømcke.)

Paa Skogstad øverst i ***Valders*** hørtes af enkelte lyd som af en svag torden og merkedes en rystelse, der gik fra S mod N. (Hr. stationsholder Skogstad.) Efter det meteorologiske skema, som er indsendt fra vestre Slidre, er jordskjælvet iagttaget der og i Vang.

SOURCE

eusch
Naturen
887) .

I *Lom* følтes jordskjælvet som tre paa hverandre følgende bølger, der hævede bygningen op og ned. Stødet gik fra SØ mod NV og var ikke ledsaget af nogen lyd. (»Aftenp.« 5te novbr.)

I søndre Fron i *Gudbrandsdalen* hørtes lyd som af galopperende heste; derpaa kjendtes en dirren. (»Mrgbl.« 6te novbr efter »Gjøviks Blad«.)

Fra *Porsgrund* meddeles, at rystelsen var forholdsvis sterk ved Osebakkens platform. Folk vaagnede, idet husene bevægede sig bølgeformigt, retningen angives at have været fra V mod Ø. Væggene i husene knagede, en dør sprang op o. s. v. I den nederste bydel og paa høiderne af gaarden Eken spordes ikke nogen bevægelse. Denne uregelmæssighed i udbredelsen kan maaske tilskrives de sprækker, som man ved geologiske undersøgelser har fundet gjennemsættende fjeldgrunden ved Porsgrund. (»Aftenp.« 26de og 28de oktbr.)

I *Skien* og omegn følтes rystelsen; nogle steder hørtes døn. (»Mrgbl.« 10de novbr.)

Fra Bragernes i *Drammen* beretter en iagttager, at han først merkede huset ryste; dernæst opstod en bølgeformet bevægelse, idet stødene følтes at gaa fra NO til SV eller fra ONO til VSV. I Mjøndalen angives derimod retningen fra SO til NV, et tredie sted ved Drammen fra O til V. Kun fra gaarden Stenberg berettes, at man hørte en lyd. Den mest bestemte tidsangivelse er 12 t. 23 m. Ved Skotselven jernbanestation i NV for Drammen skal rystelsen have været sterkere end længere ude i dalen. (»Dr. Bl.« og »Dr. Tid.«)

I *Holmestrand* og *Tønsberg* bemerkedes jordrystelsen. Ved førstnævnte sted faldt i den omhandlede nat en sten ned paa jernbanelinjen. (»Aftenp.« 30te oktober.)

I *Kristiania* merkedes jordrystelsen af enkelte; den følтes tildels saa sterkt, at folk, som sov, vaagnede derved. Andre, f. eks. én, der befandt sig i en paa fast fjeld staaende gaard paa Hægdehaugen, merkede intet, uagtet betingelserne for iagttagelse var gunstige. Rystelsen kjendtes i Inkognitogaden og Homannsby (»Mrgbl.« 27de oktbr.), Sandakerveien og Kirkeveien ved Frogner (»Aftenp.« 27de og 30te oktbr.), Hausmannsgaden (hr. gartner Nøvik). Paa Sørliløkken mærkedes først et par stød, derpaa to paa hinanden følgende stød (»Morgenp.« 2den novbr.). Tiden angives her til 12 t. 27 m., andre angivelser er et par minutter over $12^1/_2$ og $12^3/_4$. Hr. Henr. Mathiesen, der bor i Teresegade 34, skriver under 3die novbr. til »Naturen«: »Jeg sad og skrev, da jeg med et hørte en dur og mærkede en bølgeformet bevægelse. Huset knagede, idet det gav sig fra øverste gesims til kjælderen. Uvilkaarlig vendte jeg øinene mod loftet for at se, om dette egte Kristiania makverk skulde komme deisende. Da duren hørtes i N mod Aker til, sluttede jeg, at bevægelsen er gaaet nordenfra sydover. En mulighed er dog for, at duren kan have været af en vogn.«

Ved *Aas* nær Drøbak kjendte man en rystelse ledsaget af en dur. En anden iagttager nævner ingen lyd; han omtaler, at sengen gyngede, og at bevægelsen syntes at være fra V mod O. (»Aftp.« 28de og 29de oktbr.)

Paa *Blakjer* i N for Øieren ved Glommen merkedes jordskjælvet kun af enkelte. (»Verdens Gang«.)

Fra Kløften i *Ullensaker* i NO for Kristiania skrives til »Aftp.« for 28de oktbr., at huset paa en plads i nærheden rystede, saa folkene vaagnede.

Vi gaar nu over til de egne, som ligger i N for den trakt, hvorfra jordskjælvet udgik.

»Bergens Tid.« for 29de oktbr. har en beretning fra Indviken i det indre af *Nordfjord*. Lidt før 12, efter Kristiania tid altsaa noget over kl. 12, hørtes et sagte døn i S, saa indtraf rystelsen. Denne sagtnede derpaa lidt efter lidt i nordlig retning. I Osmundsvaag straks i S for Statlandet vækkedes folk.

Fra *Sømdmør* er der flere beretninger. I Vanelven vaagnede folk, ligesaa i Sunelven. (Hr. J. Tryggestad.) I Norddalen kjendtes først et sterkt stød ledsaget af en dump lyd, saa en sitren lig den paa havet i sagang. Mange vil paastaa, at et jordskjælv merkedes den 18de oktbr. lidt før middag. Da hørtes ligeledes en dump lyd som af et stenskred, og mange sprang ud af husene; men da hverken saa eller hørte de noget. (»Almuevennen« 10de novbr.) Paa Stranden angives tiden til $12^1/_4$ eller omtrent 12 t. 30 m. Kristiania tid og bevægelsesretningen fra SØ til NV. (»Aales. Handels- og Sjøft.«).

SOURCE

eusch
Naturen
887) .

I Ørskog vækkedes folk; etsteds løsnede en til væggen fastspigret hylde. (»Aftenp.« 8de novbr.) I Aalesund mærkedes af nogle en bølgende bevægelse; ligesaa paa Haramsøen og Vigeren nær derved. (»Aftenp.« 11te novbr.)

Fra *Trondhjem* melder »Dagsp.«, at der er mærket 2 stød.

Efter at vi saaledes har gjennemgaaet de enkelte iagttagelser, staar igjen nogle bemerkninger til bedømmelse af disse. Jeg skulde antage, at følgende tidsangivelser er de nøiagtigste: Balestrand i Sogn 12 t. 24 m., Voss 12 t. 28 m. og Bergen 12 t. 31 eller 32 m. Det førstnævnte sted ligger nærmest jordskjælvets udgangspunkt; afstanden derfra til Bergen er omtrent 100 km. Jordskjælvet skulde altsaa i sydvestlig retning have bevæget sig omtrent 13 km. i minuttet, en hurtighed, der maa betegnes som meget liden; den dobbelte er mere sædvanlig. Afstanden mellem Balestrand og Drammen er opgivne tid er korrekt (Kristiania tid), har jordskjælvsbølgen brugt 9 minutter for at gjennemløbe denne strækning, hvad der giver en hurtighed af 29 km. i minuttet. Hermed kan sammenstilles, at jordskjælvet den 9de marts 1866 efter de af Kjerulf anførte tidsangivelser forplantede sig langt langsommere i sydvestlig retning fra Kristianssund til Florø, nemlig 22 km. i minuttet, end i retningen mellem Kristianssund og Kristiania, 50½ km. i minuttet.

Som almindelig ved jordskjælv, har de, der bor i yderkanten af udbredelsen, væsentlig følt stød, medens man nærmere udgangsstedet har opfattet det som en bølgning.

Hvad angaar den retning, hvori jordskjælvet, efter de forskjellige iagttageres mening, har skredet frem, saa kan man ikke ved at afsætte dem paa et kart vinde nogen oversigt over bevægelsesmaaden. Erfaring viser ogsaa, at man let tager feil af et jordskjælvs bevægelsesretning, navnlig naar man er inde i hus. Ved vort jordskjælv kommer desuden til, at de fleste iagttog det, idet de vækkedes op af søvne. De bedste iagttagelser er fra Førde, hvor man havde den stærke lyd til bestemmelse af den retning, hvori bevægelsen gik (vestlig) fra Ullensvang (sydøstlig) — flere meddelelser stemmer her overens — og Kristianssand, hvor oljen i en lampebeholder kom i svingning omtrent NNO til VSV. Disse retninger taler ikke imod, at jordskjælvet udgik fra den i begyndelsen af denne opsats omtalte linje.

Efterskrift. Efter en meddelelse fra hr. Chr. Huun i Solvorn i Sogn vækkedes ikke alle der. Man kjendte kun stød, ingen bølgning. Bevægelsesretningen var fra Ø mod V. Lyd hørtes ikke. Paa samme maade mærkedes efter hr. H. M. Dahl jordskjælvet i det nærliggende Sogndal. Somme vil dog have hørt en dur her. Jordskjælvet har efter disse beretninger ikke været synderlig sterkt paa de to anførte steder, der ligger ved den sydlige del af den i begyndelsen af artikelen nævnte orografiske linje. Skal udgangspunktet søges i denne, maa det altsaa være længere mod N. — Angaaende jordskjælvets udbredelse mod Ø oplyser hr. K. Hauan, at ingen har merket det i egnene mellem Eidet og Røros. — Hr. fyrdirektør Rye har meddelt, at jordskjælvet mærkedes kl. 12 t. 18 m. (det vil sige kl. 12 t. 46 m. Kristiania tid) paa Ytterøens fyr ved Kinn. Ogsaa paa Buknesunds fyr i N for Stavanger følte det.

— Til de før omtalte 4 jordskjælv, der indtraf forrige aar, kan efter et fra frk. N. Vonen i Dale, Søndfjord, modtaget brev endnu føies to svage jordrystelser. Den ene følte natten til 31te oktbr. kl. 2½ (stedets tid); en dør sprang op. Den anden indtraf 1ste novbr. om morgenen mellem kl. 4 og 5. Meddeleren har hørt tale om den fra Haastenene og fra 4 steder i Dalsfjorden. Retningen opgaves fra V til Ø eller fra SV.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	25 Oct	Dale	1886/10/25	9

SOURCE

H. Reusch, Jordskjaelv-siagttagelser.

Om systematisk indsamling af jordskjælvsiagttagelser paa den skandinaviske halvö.

Brev til professor W. C. Brögger

fra

Hans Reusch.

Det vilde være af megen interesse, om denne sag kunde komme under overveielse i den geologiske forening. Værdifulde jordskjælvsiagttagelser har rigtignok för været indsamlede, saavel i Sverige, her senest af de herrer Gumælius, Linnarson, Erdmann, Svedmark, og Nordenström, som i Norge, hvor der foreligger arbeider af Keilhau og Kjerulf. De, der har beskjæftiget sig med denne sag, beklager imidlertid gjennemgaaende, at det ikke er lykkes at indsamle et saa fuldstændigt materiale af iagttagelser, som er önskeligt for emnets videnskabelige behandling. Det, som savnes, er et passende fordelt antal intelligente iagttagere, som *forud* er oplyste om, hvad det gjælder at lægge mærke til, og paa hvis medvirkning man ved enhver indtruffen leilighed sikkert kan regne.

Norge blev mere rystet af jordskjælv forrige aar, end det er blevet i noget andet af de seneste 20 aar. Navnlig var et jordskjælv betydeligt, som indtraf natten til den 25de october og strakte sig över næsten hele den sydlige del af landet. Desuden optegnedes 5 andre jordskjælv, hvoraf de to var temmelig anselige. Denne usædvanlige uro i jordskorpen har vakt opmærksomhed i vide kredse og foranlediget, at man vil forsöge at sætte i gang en *systematisk* indsamling af iagttagelser over fremtidige jordskjælv i Norge. I höi grad önskeligt var det, om Sverige vilde medvirke. Den opgave, som maa være den nærmeste for jordskjælvsstudier i Norden, er vel paavisning af jordskjælvenes sammenhæng med den geologiske bygning. Nu hörer Sverige og Norge i geologisk henseende nöie sammen; de to lande bör derfor ogsaa arbeide i forening her.

Et fjernere maal for den skandinaviske jordskjælvsforskning er det, om man ved opstilling af en del fölsomme seismografer kan faa anledning til at anstille finere undersögelser over jordskjælvsbölgernes forplantelseshastighed o. s. v. Et rimeligvis meget fjernt maal er det, om man paa en del steder kan faa iværksat stadige observationer ogsaa af de for sandserne umærkelige bevægelser i jordskorpen. Ved indretningen af et system geodynamiske observatorier for saadanne iagttagelser har, som bekjendt, De Rossi drevet det til at kunne udgive for hver dag et lidet kart over Italien, der viser jordens bevægelsestilstand paa samme maade som meteorologernes karter viser atmosfærens forhold. Paa den skandinaviske halvö faar vi rimeligvis for det förste nöie os med at ordne sagen som i Schweiz, hvor jordskjælvsstudierne ledede af det geodynamiske observatorium i Bern har givet meget smukke resultater. Man har der væsentlig holdt sig til de rystelser, som enhver kan iagttage uden instrumenter.

PRINCIPIA MECHANICA LIMITED

Her skal kortelig omtales, hvorledes den omhandlede sag i disse dage sættes i gang her, om man kanske kunde finde det værd at anvende en lignende fremgangsmaade i Sverige. Kristiania videnskabsselskab har vist foretagendet sin interesse ved at bevilge 130 kroner. Mesteparten heraf er anvendt til trykning af 5000 skemaer der indeholder 17 spörgsmaal [1]) vedrörende fenomener, som bör iagttages ved jordskjælv. Generaldirektören for jernbanerne og telegrafdirektören har med imödekommende velvilje paataget sig at forsende et passende antal af disse skemaer til alle sine tjenestemænd; dette er af stor betydning for erhvervelse af nöiagtige tidsbestemmelser. Telegrafisterne kan ogsaa vid iagttagelse af sine galvanometere skaffe oplysninger, om der optræder usædvanlige elektriske jordströmme samtidig

[1]) Se nedenfor.

med jordskjælvene, hvad der ikke skal være usædvanlig. Ligesaa udsender fyrdirektören skemaer til alle fyre og det meteorologiske institut til veirstationerne. Endelig modtager en hel del pritvatpersoner skemaer. Professor dr. H. Mohn har tilbudt sin værdifulde bistand, i det han lader skemaernes forsendelse og modtagelse foregaa som portofri sag gjennem det af ham bestyrede meteorologiske institut.

I byer, som ligger længere borte fra hovedstaden f. eks. Bergen og Trondhjem er der erhvervet medarbeidere, som, straks jordskjælv er mærket, skal telegrafere til Kristiania. Hver af dem har desuden et antal skemaer, som hurtigt skal sendes ud i större antal til egne, hvor et jordskjælv netop er indtruffet. Samtidig skal de sörge for, at publikums opmærksomhed gjennem notiser i lokalaviserne henledes paa det önskelige i, at der fremkommer nöiagtige iagttagelser.

For straks at gjöre skemaerne bekjendte er der netop nu trykt en liden opsats »om jordskjælv» der er omsendt til optagelse i de fleste af landets aviser.

I Sverige, hvor der er et forholdsvis tæt jernbanenet og overhovedet en tættere bebyggelse end i Norge maa det være lettere at faa gode iagttagelser. Betydelige resultater maa man forresten ikke vente, för arbeidet har været fortsat i en aarrække. Meget önskeligt vilde det, som anfört, være, om den geologiske forening, der allerede för har havt sin opmærksomhed henvendt paa jordskjælvsiagttagelser, vilde tage den omhandlede sag under overveielse.

Spörgsmaal.

1) Paa hvilken datum og til hvilket klokkeslet (om muligt med angivelse af minutter og sekunder) indtraf jordskjælvet?

2) Hvorledes gaar det uhr, paa hvilket tidsiagttagelsen gjordes, i sammenligning med et paalideligt uhr (uhrene paa telegraf- og jernbanestationerne tilsees stadig; de viser alle Kristiania tid med undtagelse af uhrene paa Jæderbanens stationer,

som viser Stavangers tid, og uhrene paa Vossebanens stationer, som viser Bergens tid)?

3) Nöie angivelse af stedet, hvor iagttagelsen gjordes, udbedes. (Sogn, beliggenhed i sognet, i det frie eller i hus, i hvilken etage, hvad var iagttageren beskjæftiget med)?

4) Hvad er jordbunden paa iagttagelsesstedet (fjeldgrund, lös grund)?

5) Hvor mange stöd kjendtes, og hvor langt tidsrum var der mellem hvert?

6) Hvorledes var bevægelsen (stöd nedenifra, langsom vaklen, bölgeformig, kun en skjælvning o. s. v.)? I det tilfælde, der kjendtes flere stöd, spörges om bevægelsen var den samme ved alle?

7) Fra hvilken himmelegn kom bevægelsen og i hvilken retning syntes den at forplante sig?

8) Hvor længe syntes stödene at vare, og i det tilfælde, at der sporedes en sitren bagefter, hvor længe holdt den ved?

9) Hvilke virkninger havde jordskjælvet? (Værdifulde er nöiagtige angivelser af den retning, i hvilke möbler blev forskjövne, eller i hvilken væsker eller hængelamper kom til at svinge. Hvorledes staar vægge, ved hvilke pendeluhre stansede eller malerier kom i bevægelse? Beretning om gjenstande, der kastedes omkuld, om döre eller vinduer, som sloges op eller igjen, om sprækker i murvægger eller is bedes antegnede her. Telegrafister anmodes at have opmærksomheden henvendte paa sine galvanometere, om de skulde vise usædvanlige bevægelser).

10) Hvori adskilte dette jordskjælv sig fra andre, som samme iagttager tidligere har fölt?

11) Hörtes en lyd og hvorledes var denne (var det blot en knagen i huset, eller var det en underjordisk torden eller klirring o. s. v., var det et kort knald eller en vedholdende rullen o. s. v.)?

12) Kom lyden för eller efter jordskjælvet? Hvor lang tid var der mellem begge? Hvor længe varede lyden i sammenligning med selve rystelsen eller i sammenligning med tiden mellem de enkelte stöd?

13) Iagttoges underordnede fænomener samtidig med jordskjælvet? (f. eks. urolighed hos dyr, forandringer i kilders vandföring, susing i skoven, heftige vindstöd eller andre paafaldende veirfænomener, nordlys o. s. v.).

14) Hvilke iagttagelser gjordes paa havet eller sjöen? (Oplysninger om usædvanlige bevægelser i havet, selv om de ikke ledsages af nogen rystelse, er meget önskelige).

15) Er svage rystelser mærkede för eller efter og til hvilken tid?

16) Kan De meddele andre paalidelige iagttagelser gjorte af Deres bekjendte, eller kan De opgive adressen paa personer, som kunde være villige til at besvare endel af de anförte spörgsmaal.

17) Iagttagerens adresse.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	25 Oct	North Sea	1886/10/25	1

SOURCE

The Shetland Times, 6/11/1886.

METEORS

On Monday morning last, about one o'clock, three large and brilliant meteors were seen passing across the sky, at short intervals. The first one came along in a northerly direction, and after travelling a short distance burst into a number of bright fragments. The second one travelled from east to west, and the third and largest one travelled from west to east. It was of very large size, and in its passage lighted up the road and hills for a considerable distance around.

THE SHETLAND TIMES, Saturday 6 November 1886

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	29 Oct	Östersund	1886/10/29	1

SOURCE

Kjellén.

297. (?) —, okt. 29, kl. 11—12 f. m. Östersund och omnejd; möjligen vattenskott. Svedm. i G. F. F. 1886, s. 519.

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	1 Nov	Rinde	1886/11/1	1

SOURCE

olderup.

1 november, kl. 12.05 fm., Rinde i Sogn. (TH.).
1 november, kl. 4 og 5 fm., i Dale, Haastenen, og 4 steder i Dalsfjorden. R. („Naturen" 1887).

eusch.

Dalsfjord 1886. 1ste november. **Mellem 4 og 5 form. Omtales fra 4 steder ved Dalsfjord, i Sondfjord og fra Haastenen i vest derfor. (Reusch. „Naturen" 1887 s. 11). Fra Rinde i Sogn omtales en jordrystelse samme morgen kl. 12.05. (Thomassen).**

homassen.

Rinde in Sogn. Am 1. November, 12 Uhr 5 Minuten morgens, erfolgte ein ziemlich heftiges Erdbeben. Ein starkes Getöse wurde 3 Secunden vor und 2 Secunden nach der Erschütterung gehört.

Die Erschütterung selbst dauerte $4^1/_2$ Secunden. Die Bewegung wird als convulsivisch geschildert und ging von N—S.

(Mitteilung von Dr. H. Reusch.)

Vielleicht ist es diese Erschütterung, die von dem Correspondente in »Nature« nach Nordheimssund verlegt worden ist.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	21 Dec	Hälsingland	1886/12/21	1

SOURCE

Kjellén.

* 298. —, dec. 21, kl. 10—½11 e. m. Hälsingland (från Söderhamn) upp till Hernösand och in till stambanan (Mellansjö; 17 uppgifter); möjligen flere stötar. Starkast utåt kusten. I Hudiksvall sällspord. Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	23 Dec	Tullstorp	1886/12/23	1

SOURCE

Kjellén.

299. —, dec. 23, eftermiddag. Tullstorp (Skånes sydkust). Gum.

Scandinavian Earthquake Archive

EVENT YEAR	DAY/MONTH	LOCATION	CODE	PAGE
1886	23 Dec	Hallands Väderö	1886/12/23	1

SOURCE

Kjellén.

300. —, dec. 23, kl. 11,10 e. m. Hallands Väderö, lokalt. Svedm. i G. F. F. 1887, s. 132.